

Městská knihovna v Praze

**Arthur
Conan
Doyle**

**Poslední
poklona
Sherlocka
Holmese**

PRAHA 2012

**Městská
knihovna
v Praze**

Újčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Poslední poklona Sherlocka Holmese tak, jak bylo vydáno v nakladatelství Mladá fronta v roce 1975 (DOYLE, Artur Conan. *Poslední poklona Sherlocka Holmese*. K vydání připravil a ediční poznámku napsal Jan Zábrana. Z anglického originálu přel. Eva Kondrysová. Ilustroval Josef Hochman. Ediční poznámku napsal Jan Zábrana. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1975. 410 s. Máj, sv. 241; Příběhy Sherlocka Holmese, sv. 5).

Elektronické publikování příběhů Sherlocka Holmese je společným projektem Městské knihovny v Praze a www.digiBooks.cz.

Text díla (Arthur Conan Doyle: Poslední poklona Sherlocka Holmese), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

DOYLE, Arthur Conan. *Poslední poklona Sherlocka Holmese* [online]. Přel. E. Kondrysová. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/79/posledni_poklona.pdf.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.1 z 17. 1. 2012 (typografické úpravy textu).

OBSAH

POSLEDNÍ POKLONA SHERLOCKA HOLMESE	6
PŘEDMLUVA	6
VILA VISTÁRIE	7
LEPENKOVÁ KRABICE	39
RUDÝ KRUH	61
BRUCE – PARTINGTONOVY DOKUMENTY	81
UMÍRAJÍCÍ DETEKTIV	113
NEZVĚSTNÁ ŠLECHTIČNA	130
DÁBLOVO KOPYTO	152
POSLEDNÍ POKLONA	179
Z ARCHÍVU SHERLOCKA HOLMESE	196
VZNEŠENÝ KLIENT	196
VOJÁK BÍLÝ JAKO STĚNA	223
MAZARINŮV DRAHOKAM	244
DŮM „U TŘÍ ŠTÍTŮ“	262
UPÍR V SUSSEXU	281
TŘI GARRIDEBOVÉ	299
ZÁHADA NA THORSKÉM MOSTĚ	317
ŠPLHAJÍCÍ MUŽ	344
LVÍ HŘÍVA	366
PODNÁJEMNICE V ZÁVOJI.....	387
NA STARÉM ZÁMKU V SHOSCOMBE	399
BARVÍŘ NA PENZI.....	417

Poslední poklona Sherlocka Holmese

Předmluva

Příznivce pana Sherlocka Holmese potěší zpráva, se je stále ještě živ a těší se dobrému zdraví, až na záchvaty revmatismu, které ho občas potrápí. Žije už řadu let na malé farmě u pobřeží nedaleko Eastbournu, kde tráví čas jednak filozofováním a jednak zemědělstvím. Co dlí na odpočinku, odmítl už řadu královských nabídek, aby se ujal různých případů, neboť se rozhodl zanechat nadobro aktivní činnosti. Když však začala hrozit válka s Německem, považoval za svou povinnost nabídnout své pozoruhodné kombinační, rozumové a praktické schopnosti vládě, a historické výsledky tohoto úsilí zachycuje Poslední poklona. Abych svazek doplnil, připojil jsem k němu ještě několik předchozích případů, které byly dosud zapsané pouze v mém archívu.

MUDr. John H. Watson

VILA VISTÁRIE

1. PODIVUHODNÝ ZÁŽITEK PANA JOHNA SCOTTA ECCLESE

Zjišťuji ve svých záznamech, že všechno začalo jistého pošmourného, větrného dne koncem března roku 1892. Při obědě dostal Holmes telegram a načrtl odpověď. Nic k tomu nepodotkl, ale zřejmě mu to nešlo z hlavy, protože po jídle zůstal zamyšleně stát před krbem, pokuřoval z dýmky a občas pohlédl na zprávu. Zničehonic se pak ke mně obrátil s šibalským zábleskem v očích.

„Vás přece musíme považovat za člověka s literárními sklony, Watsoně,“ řekl. „Jakpak byste definoval slovo ‚groteskní‘?“

„Podivné – neobyčejné,“ navrhl jsem.

Zavrtěl nad mými synonymy hlavou.

„V tom výrazu je určitě ještě něco víc,“ řekl; „tkví v něm náznak čehosi tragického a hrůzyplného. Když si v duchu vyvoláte některá ta líčení, jimiž těžce zkoušíte trpělivost čtenářů, seznáte, že od groteskního je často pouze krůček k zločinu. Vzpomeňte si na tu příhodičku se spolkem ryšavců. Zpočátku se zdála výrazně groteskní a potom skončila v zoufalém pokusu o loupež. Anebo na onen velice groteskní případ s pěti pomerančovými jádérky, který přímo vyústil v plánovanou vraždu. Jak to slovo slyším, zbystřím pozornost.“

„Objevilo se zde?“ zeptal jsem se.

Přečetl telegram nahlas.

Mám za sebou zcela neuvěřitelnou a groteskní příhodu. Mohu se s Vámi poradit?

S. E., poštovní úřad na Charing Cross

„Píše to muž či žena?“ zeptal jsem se.

„Muž, samozřejmě. Žádnou ženu by nenapadlo, aby zaplatila telegrafickou odpověď. Prostě by se sem rozjela.“

„Přijmete ho?“

„Milý Watsoně, víte, jak se nudím ode dne, kdy jsme dostali pod zámek plukovníka Carrutherse. Můj rozum je jako rozjetý stroj: sám sebe ničí, protože nevykonává práci, k níž je předurčen. Život je fádní, v novinách se nic nedočtete, z podsvětí se navždy vytratila všechna odvaha a romantika. Jak se mne tedy můžete ptát, zda jsem ochoten věnovat pozornost nově se naskytnuvšímu problému, ať už se z něho vyklube třeba cosi banálního? Náš klient však už jde, pokud se nemýlím.“

Na schodech se ozvaly odměřené kroky a za okamžik nato vstoupil do místnosti vysoký statný pán s prosedivělými licousy, na první pohled úctyhodný a řádný občan. Celý jeho způsob života byl vepsán v jeho těžkopádných rysech a obřadném vystupování. Od kamaší až k brýlím se zlatými obroučkami to byl člověk konzervativní, bohobojný a zákonů dbalý, povahy nanejvýš ortodoxní a konvenční. Jakýsi nevšední zážitek však narušil jeho vrozenou vyrovnanost a obrazil se v rozčepýřených vlasech, hněvem rozpalených tvářích a v rozčileném, překotném počínání. Host přešel přímo k věci.

„Jmenuji se Scott Eccles a zažil jsem velmi zvláštní a nepříjemnou příhodu, pane Holmesi,“ pravil. „V životě jsem se neoctl v takové situaci. Bylo to vůči mně neslušné, ba přímo pobuřující. Musím trvat na vysvětlení.“ Tváře se mu nadouvaly a slova ze sebe ztěžka vyřázel, jak se zlobil.

„Prosím přijměte místo, pane Ecclesi,“ řekl Holmes chlácholivě. „Smím se vás předně zeptat, proč vůbec za mnou přicházíte?“

„Víte, pane Holmesi, nepřipadalo mi, že by se tou záležitostí měla zabývat policie, a přitom zajisté uznáte, až uslyšíte fakta, že jsem to nemohl nechat jen tak. Zásadně nejsem nakloněn službám soukromých detektivů, ale vás znám z doslechu, a proto –“

„Zajisté. A za druhé, pročpak jste nepřišel hned?“

„Jak to myslíte?“

Holmes pohlédl na hodinky.

„Je čtvrt na tři,“ pravil. „Telegram jste odesílal kolem jedné. Váš zevnějšek a oblečení napoví však každému, že vás něco rozrušilo hned, jak jste se probudil.“

Náš klient si uhladil rozčepýřené vlasy a přejel prsty neholenou bradu.

„Máte pravdu, pane Holmesi. Nevěnoval jsem ranní toaletě vůbec pozornost. Hleděl jsem opustit takový dům co nejrychleji. Zašel jsem do realitní kanceláře, ale tam mi řekli, že pan Garcia má nájemné řádně zaplacené a že ve vile Vistarii je všechno v pořádku.“

„Počkejte, milý pane,“ zasmál se Holmes. „Jste jako můj přítel doktor Watson: ten má také zlozvyk vyprávět události zprostředka nebo od konce. Prosím upokojte se, abyste mi mohl po pořádku vyličit, co se přihodilo, že jste ráno vyběhl z domu neučesaný a neupravený, se střevíci a vestou zapjatými nakřivo, hledat radu a pomoc.“

Klient kajícíně přelétl pohledem svůj neobvyklý zevnějšek.

„Uznávám, že to nepůsobí zrovna dobrým dojmem, pane Holmesi, a pokud si vzpomínám, za celý život se mi něco takového ještě nestalo. Ale vyličím vám celou tu podivnou záležitost, a jistě budete nucen připustit, až mne vyslechnete, že pro to mám dostatečnou omluvu.“

Nebylo mu však dopřáno, aby vůbec začal. Na chodbě se ozvaly nějaké zvuky, paní Hudsonová otevřela dveře a uvedla dva úředně se tvářící hromotluky: jednoho z nich jsme znali, byl to inspektor Gregson ze Scotland Yardu, energický, odvážný a v mezích svých možností schopný policejní úředník. Stiskl Holmesovi pravici a představil mu svého kolegu jako inspektora Baynese ze surreyského okrsku.

„Vyšetřujeme jednu věc společně, pane Holmesi, a stopa nás zavedla až sem.“ Obrátil buldočí oči k našemu návštěvníkovi. „Jste pan John Scott Eccles, bytem v Lee, dům zvaný Popham?“

„Jsem.“

„Hledám vás už od rána.“

„Bezpochyby vás upozornil ten telegram,“ řekl Holmes.

„Správně, pane Holmesi. Zachytili jsme stopu na poště v Charing Cross a přišli jsme sem.“

„Ale proč mne hledáte? Co si přejete?“

„Pane Scotte Ecclesi, potřebujeme vaši výpověď týkající se událostí, v jejichž důsledku přišel včera v noci o život pan Aloysius Garcia z vily Vistárie u Esheru.“

Náš klient vyvalil oči a z užaslého obličeje mu zmizela všechna barva.

„On je mrtev? Říkáte, že je mrtev?“

„Ano, pane, je mrtev.“

„Ale co se stalo? Nějaké neštěstí?“

„Byl zavražděn, o tom nemůže být sporu.“

„Pro boha živého! To je strašné! Snad si nemyslíte – snad nepodezíráte mne?“

„U mrtvého v kapse jsme našli váš dopis a z něho jsme se dozvěděli, že jste hodlal strávit noc na dnešek v jeho domě.“

„A také jsem ji tam strávil.“

„Opravdu?“

A už se objevil úřední zápisník.

„Sečkejte okamžik, Gregsone,“ řekl Sherlock Holmes. „Chcete pouze výpověď, ne?“

„A je mou povinností upozornit pana Scotta Ecclese, že může být použita proti němu.“

„Pan Eccles nám právě hodlal všechno vylíčit, než jste přišli. Myslím, Watsone, že by mu trochu brandy se sodou nemohlo škodit. Podívejte, pane Ecclesi, doporučoval bych vám, abyste pustil ze zřetele, že máte o dva posluchače navíc, a pověděl nám všechno tak, jak byste to byl učinil, kdyby vás nebyl nikdo vyrušil.“

Návštěvník spolkl koňak a barva se mu vrátila do tváří.

Pohlédl pochybovačně na inspektorův zápisník a jal se líčit svou neobvyklou příhodu.

„Jsem starý mládenec,“ řekl, „a protože mám rád společnost, stýkám se s velkým počtem lidí. Mezi mými přáteli je i rodina jistého Melvilla, sládky na odpočinku, který bydlí v Albermale

Mansion v Kensingtonu. U jeho tabule jsem se před několika týdny seznámil s mladým mužem jménem Garcia. Vyrozuměl jsem, že je španělského původu a že zastává jakousi funkci na jejich vyslanectví. Hovořil dokonale anglicky, měl příjemné způsoby a byl to fešný člověk, jaký se hned tak nevidí.

Nějak se stalo, že jsme se s tím mladíkem spřátelili. Zdálo se, že jsem mu byl na první pohled sympatický, a třetí den po našem seznámení mne přišel navštívit do Lee. Po čase mne pozval, abych strávil pár dní v jeho vile Vistárie, ležící mezi Esherem a Oxshottem. Přijal jsem jeho pozvání a včera večer jsem se rozjel do Oxshottu.

Popsal mi předem svou domácnost. Žil s věrným sluhou, svým krajanem, který mu obstarával všechno potřebné. Ten člověk mluvil anglicky. Pak měl ještě výborného kuchaře, jak tvrdil, míšence, kterého sebral někde na cestách a který prý umí připravit skvělou večeři. Vzpomínám si, jak podotkl, že taková domácnost se jistě vyjímá podivně v samém srdci Surrey, a já s ním souhlasil, ač se ukázalo, že je ještě mnohem podivnější, než jsem předpokládal.

Přijel jsem tam – od Esheru je to asi dvě míle na jih. Dům je dost rozlehlý, stojí stranou od silnice a vede k němu točitá příjezdová cesta, lemovaná živým plotem. Koukám, že stavení je staré, omšelé, až hrůza zanedbané. Když bryčka zastavila na zaplehleném prostranství před domovními dveřmi, poskvrněnými plísní a vlhkem, zmocnily se mne pochyby, zda činím moudře, když jedu na návštěvu k člověku, kterého znám jen zběžně. Přišel mi však sám otevřít a vítal mne s halasnou srdečností. Předal mne sluhovi, takovému posmutnělému snědému člověku, který mi vzal zavazadlo a uvedl mne do mého pokoje. Celý dům působil tísnivě. Večeřeli jsme sami dva, a třebaže se mne můj hostitel snažil ze všech sil bavit, měl jsem dojem, že téká v myšlenkách někde docela jinde, a občas promluvil tak neurčitě a procítěně, že jsem mu sotva rozuměl. Bez ustání bubnoval prsty na stůl, okusoval si nehty a i jinak dával najevo nervozitu a netrpělivost. Večeře nebyla valná a obsluha také ne a přítomnost smutného, zamlklého sluhy k náladě nepřispívala. Ujišťuji vás, že jsem si v průběhu večera mnohokrát přál, abych si

dokázal vymyslet nějakou výmluvu, která by mi pomohla vrátit se do Lee.

Vzpomínám si na jednu věc, která snad může souviset s událostmi, jež vy dva, pánové, vyšetřujete. Tehdy jsem tomu nevěnoval pozornost. Když jsme dojídali, předal sluha pánovi nějaký lístek. Neušlo mi, že si můj hostitel poté, co jej přečetl, počíná ještě roztržitěji a podivněji než předtím. Přestal se vůbec namáhat s rozhovorem, ale seděl zabrán do vlastních úvah a kouřil jednu cigaretu za druhou. Byl jsem rád, že jsem se někdy kolem jedenácté mohl odebrat na lože. O něco později nahlédl Garcia ke mně do pokoje – měl jsem už zhasnuto – a ptal se, jestli jsem nezvonil. Odpověděl jsem, že nikoli. Omluvil se, že mne tak pozdě vyrušil, neboť už byla téměř jedna hodina, jak pravil. Nato jsem usnul a spal tvrdě až do rána.

A teď se dostávám k překvapující části celé příhody. Když jsem se probudil, byl už bílý den. Pohlédl jsem na hodinky a zjistil, že bude pomalu devět. Výslovně jsem žádal, aby mne přišli probudit v osm, a proto mne taková zapomnětlivost překvapila. Vyskočil jsem z postele a zazvonil na sluhu. Nikdo nepřicházel. Zvonil jsem znovu a znovu, ale bylo to stejně málo co platné. Usoudil jsem tedy, že se zvonek porouchal. Hodil jsem na sebe šaty a celý rozzlobený jsem seběhl dolů, abych požádal o horkou vodu. Umíte si představit, jak mne překvapilo, když jsem tam nikoho nezastal. Volal jsem v hale. Žádná odpověď. Běhal jsem z pokoje do pokoje. Všude pusto a prázdno. Můj hostitel mi předchozího večera ukázal, kde má ložnici, tak jsem tam zaklepal na dveře. Nic se neozvalo. Stíkl jsem kliku a vstoupil. Místnost byla prázdná, v posteli nikdo nespál. Odešel jako ostatní. Cizí hostitel, cizí komorník, cizí kuchař, všichni v noci zmizeli. Tak skončila moje návštěva ve vile Vistárie.“

Sherlock Holmes si zamnul ruce a tiše se zasmál – to zařazoval tuto bizarní příhodu do své sbírky podivných událostí.

„Váš zážitek je, pokud vím, zcela ojedinělý,“ řekl. „Smím se zeptat, co jste udělal potom, pane Ecclesi?“

„Zuřil jsem. Zprvu jsem byl přesvědčen, že jsem se stal obětí nějakého nesmyslného žertu. Sbalil jsem si věci, zabouchl za sebou dveře a s kufříkem v ruce jsem se vydal do Esheru. Zastavil jsem se u firmy Bří Allanové, což je místní realitní kancelář, která zprostředkuje nemovitosti, a zjistil jsem, že vilu pronajali oni. Napadlo mne, že se to všechno sotva asi odehrálo jen za tím účelem, aby si ze mne tropili šašky, ale že hlavním důvodem musí být, že se chtějí vyhnout zaplacení nájemného. Je druhá polovina března a konec kvartálu se tedy blíží. V této domněnce jsem se však zmýlil. Zprostředkovatel mi poděkoval za upozornění, ale oznámil mi, že činže byla zaplacená předem. Odjel jsem do města a zašel na španělské vyslanectví. Nikdo tam takového člověka neznal. Poté jsem vyhledal Melvilla, v jehož domě jsem se s Garciou seznámil, avšak zjistil jsem, že o něm ví vlastně ještě méně než já. A nakonec, když jsem dostal odpověď na svůj telegram, jsem navštívil vás, jelikož jsem slyšel, že radíte lidem v obtížných případech. Ale z toho, co jste pravil po mém příchodu vy, pane inspektore, jsem vyrozuměl, že můžete na moje vyprávění navázat a že došlo k nějaké tragédii. Ujišťuji vás, že každé slovo, které jsem pronesl, je čistá pravda a že kromě toho, co jsem vypověděl, nevím o dalších osudech toho člověka vůbec nic. Upřímně si přeji policii pomoci, pokud je to v mých silách.“

„Jsem o tom přesvědčen, pane Ecclesi, jsem o tom přesvědčen,“ řekl inspektor Gregson velmi přívětivě. „Musím prohlásit, že vše, co jste vypověděl, zcela odpovídá faktům, která se nám podařilo zjistit. Vezmeme například ten vzkaz, který sluha doručil během večere. Nevšiml jste si náhodou, co se s ním stalo?“

„Ano, všiml. Garcia ho zmačkal a hodil do ohně.“

„Co na to řeknete, pane Baynesi?“

Venkovský detektiv byl statný, obtloustlý brunátný muž, jehož obličej zachraňoval od přizemnosti jen pár mimořádně bystrých očí, téměř skrytých v hlubokých záhybech kůže na tvářích a na čele. S pomalým úsměvem vytáhl z kapsy složený zažloutlý útržek papíru.

„U krbu je vysoká mříž, pane Holmesi, a on ji přehodil. Lístek zapadl za ni a unikl tak plamenům.“

Holmes se uznale usmál.

„Musel jste prozkoumat dům velmi pečlivě, když jste postřehl i malou papírovou kuličku.“

„To už je tak můj zvyk, pane Holmesi. Mám to přecíst, pane Gregsone?“

Londýňan přikývl.

„Vzkaz je psán na obyčejném krémově zbarveném dopisním papíru bez vodotisku. Papír někdo přeřízl krátkými nůžkami napůl. Pak ho natrikrát přeložil a zapečetil fialovým pečetním voskem: pracoval ve spěchu a vosk přitiskl nějakým plochým oválným předmětem. Adresa zní: ‚Pan Garcia, vila Vistárie.‘ Stojí tam psáno:

„Naše vlastní barvy, zelená a bílá. Zelená otevřeno, bílá zavřeno. Hlavní schodiště, první chodba, sedmé vpravo, zelené sukno. Mnoho štěstí. D.‘

Psala to ženská ruka ostře seříznutým perem, ale na adresu použila jiného pera, anebo je to vůbec jiný rukopis. Písmo je silnější, tahy odvážnější, jak vidíte.“

„Velice zajímavý lístek,“ řekl Holmes, když si jej prohlédl. „Když jste jej studoval, pane Baynesi, věnoval jste obdivuhodnou pozornost detailům. Snad by ještě bylo možno dodat pár podružností. Oválným pečetidlem byl nepochybně obyčejný manžetový knoflíček – kde jinde najdete takový tvar? Ty nůžky byly zahnuté manikurovací nůžtičky. Jakkoli jsou oba zářezy krátké, vidíte pokaždé stejnou lehkou křivku.“

Venkovský detektiv se zasmál.

„Myslel jsem, že jsem z toho vymačkal všechnu šťávu, ale vidím, že jí tam pár kapek přece jen zbylo,“ řekl. „Musím doznat, že jsem z toho lístku nevyvodil nic, než že se něco chystalo a že za tím vším vězela, jako obvykle, žena.“

Pan Scott Eccles během rozhovoru netrpělivě poposedával na židli.

„Jsem rád, že jste našli ten vzkaz, jelikož to potvrzuje mou výpověď,“ řekl. „Ale dovolte, abych vám připomněl, že jsem se ještě nedozvěděl, co se přihodilo panu Garciovi, ani kam se podělo jeho služebnictvo.“

„Pokud jde o Garcii,“ řekl Gregson, „na to vám mohu bez obtíží odpovědět. Dnes ráno byl nalezen mrtev na oxshottsčkých lukách, asi míli od svého domu. Někdo mu rozbil hlavu na kaši prudkými údery pytlíku s pískem nebo nějakého jiného podobného předmětu, který spíše drtí, než působí tržné rány. Je to opuštěné místo, na čtvrt míle není na dohled žádné stavení. Útočník ho zřejmě nejprve udeřil zezadu, ale bušil do něho ještě dlouho poté, kdy byl mrtev. Byl to velice rozhořčený útok. Nenašli jsme nikde žádné stopy ani jiné údaje o zločincích.“

„Byl oloupen?“

„Ne, nikdo se ho nepokusil oloupit.“

„To je velice smutné – velice smutné a hrozné,“ řekl pan Scott Eccles dotčeně, „ale vůči mně je to skutečně mimořádně bezohledné. Neměl jsem ani tušení, že se můj hostitel vydá na noční výpravu, kde ho potká tak truchlivý osud. Jak k tomu přijdu já, že jsem teď do takového případu zapletený?“

„To je jednoduché, pane,“ řekl inspektor Baynes. „Jediný doklad, který jsme u zesnulého našli, byl dopis od vás, kde mu píšete, že ho v předvečer jeho smrti hodláte navštívit. Jen z obálky tohoto dopisu jsme se dozvěděli jméno a adresu mrtvého. Přišli jsme do jeho domu dnes ráno po deváté a nezastihli jsme tam ani vás, ani kohokoli jiného. Zatelegrafoval jsem panu Gregsonovi, aby vás v Londýně vyhledal, zatímco sám jsem pátral ve vile Vistării. Pak jsem přijel do města, setkal jsem se s panem Gregsonem, a jsme tu.“

„Domnívám se,“ řekl Gregson a povstal, „že by snad bylo nejmoudřejší, abychom nyní učinili zadost úřednímu postupu. Pojděte s námi na stanici, pane Ecclesi, kde vaši výpověď zaprotokolujeme.“

„Prosím, půjdu s vámi hned. Ale vašich služeb se nevzdávám, pane Holmesi. Přeji si, abyste nešetřil penězi ani úsilím při pátrání po pravdě.“

Přítel se obrátil k vesnickému inspektorovi.

„Doufám, že nebudete mít námitek, abych s vámi spolupracoval, pane Baynesi?“

„Bude mi ctí, vážený pane.“

„Zdá se mi, že jste si ve všem počínal velmi obratně a účinně. Smím se vás zeptat, zda jste mohl nějak posoudit, v kolik hodin byl ten muž usmrčen?“

„Ležel tam od jedné hodiny. V té době začalo pršet a on byl jistě zabít, než se rozpršelo.“

„Ale to je naprosto vyloučeno, pane Baynesi,“ zvolal náš klient. „Pan Garcia měl velmi osobitý hlas. Mohl bych přísahat, že na mne v mém pokoji promluvil právě tou dobou on a nikdo jiný.“

„Je to pozoruhodné, ale nikoli nemožné,“ řekl Holmes s úsměvem.

„Dospěl jste k nějaké domněnce?“ zeptal se Gregson. „Na první pohled to není příliš složitý případ, ač vykazuje jisté nezvyklé, zajímavé aspekty. Musel bych znát další fakta, než bych se odvážil vyjádřit s určitostí konečný názor. Mimochodem, pane Baynesi, našel jste ještě něco pozoruhodného krom toho lístku, když jste pátral ve vile?“

Detektiv pohlédl na mého přítele zvláštním způsobem.

„Bylo tam pár velice pozoruhodných věcí,“ řekl. „Neměl byste chuť rozjet se tam a povědět mi, co o nich soudíte, až budu hotov tady na policii?“

„Jsem vám zcela k službám,“ řekl Sherlock Holmes a zazvonil. „Doprovod'te pány ke dveřím, paní Hudsonová, a pošlete laskavě chlapce s telegramem. Ať zaplatí pět šilinků na odpověď.“

Po odchodu návštěvníků jsme chvíli seděli mlčky. Holmes soustředěně kouřil; obočí mu skleslo až k bystrým očím a hlavu vysunul dychtivě kupředu, jak to často dělával.

„Nu, Watsoně,“ otočil se náhle ke mně. „Co o tom soudíte?“

„Nechápu smysl té léčky, kterou nastražili na pana Ecclese.“

„A co ten zločin?“

„Vzhledem k tomu, že zmizeli společníci toho člověka, řekl bych, že byli do vraždy nějak zapleteni a že prchli před spravedlností.“

„Jistě lze takto usuzovat. Přihlédne-li člověk k okolnostem, musí mu však připadat podivné, jak jistě uznáte, že oba sluhové, když už se proti němu spikli, na něho zaútočili právě tu noc, kdy měl návštěvu. Měli ho samotného ve své moci kterýkoli jiný den.“

„Proč tedy uprchli?“

„Správně. Proč uprchli? To je jedna důležitá skutečnost. Další je pozoruhodná příhoda našeho klienta Scotta Ecclese. Domníváte se, milý Watsone, že lidský důmysl dokáže najít vysvětlení, které by zahrnovalo obě tyto důležité skutečnosti? Jestliže by pak takové vysvětlení nevyklučovalo ani onen tajuplný lístek, tak prazvláštně stylizovaný, stálo by za to, přijmout je jako dočasnou hypotézu. Kdyby se všechny nové skutečnosti, jež se dozvíme, hodily do jejího schématu, možná že by se postupně ta hypotéza změnila v odhalenou pravdu.“

„Ale jak zní ta vaše hypotéza?“

Holmes se s přimhouřenýma očima opřel v křesle dozadu.

„Musíte uznat, milý Watsone, že v žádném případě nešlo o žert. Schylovalo se k závažným událostem, jak se v dalším průběhu večera ukázalo, a Scott Eccles byl vylákán do vily Vistarie v souvislosti s nimi.“

„V jaké souvislosti?“

„Proberme si to bod za bodem. To podivné náhlé přátelství mezi mladým Španělem a Scottem Ecclesem musí člověku přece připadat trochu nepřírozené. Iniciativa vycházela ze strany toho mladíka. On ho přece přijel navštívit na druhý konec Londýna hned druhý den nato, co se seznámili, a stýkal se s ním, až ho dostal do Esheru. Co jen mohl od Ecclese chtít? Co mu Eccles mohl poskytnout? Není to příjemný společník. Není zvlášť inteligentní – sotva typ člověka, který by se mohl zamlouvat bystrému jižanovi. Proč si tedy Garcia ze všech lidí, s nimiž se seznámil, vybral právě jeho jako osobu pro

své cíle nejvhodnější? Má nějakou pozoruhodnou vlastnost? Soudím, že má. Je zosobněná konvenční britská úctyhodnost, přesně typ člověka, který jako svědek udělá na druhého Brita nejlepší dojem. Viděl jste sám, jak ani jednoho z těch dvou inspektorů nenapadlo zapochybovat o jeho výpovědi, ač byla tak neobvyklá.“

„Ale co by měl dosvědčit?“

„Nic, jak se události vyvinuly, a všechno, kdyby se byly odehrály jinak. Tak tomu rozumím já.“

„Chápu; byl by mu mohl potvrdit alibi.“

„Správně, milý Watstone, byl by mu mohl potvrdit alibi. Předpokládejme prozatím kvůli logickým souvislostem, že se obyvatelé vily Vistárie spojili za účelem vykonání nějakého činu. O provedení zmíněného činu, ať už jde o cokoli, se hodlají pokusit řekněme před jednou hodinou. Možná že posunuli ručičky na hodinách a dostali tak Scotta Ecclese do postele dřív, než tušil, ale rozhodně je pravděpodobné, že ve chvíli, kdy mu Garcia pracně vstúpil, že je jedna hodina, nebylo ve skutečnosti víc než půlnoc. Kdyby byl Garcia dokázal učinit, co hodlal učinit, a vrátit se před zmíněnou hodinou, byl by měl očividně mocnou obranu proti jakémukoli obvinění. Vizte onoho důstojného Brita, který je ochoten před jakýmkoli soudem odpřisáhnout, že obviněný byl celou tu dobu doma. Tím se Garcia zabezpečil proti nejhoršímu.“

„Ano, ano, chápu. Ale co ti ostatní, kteří zmizeli?“

„Neznám ještě všechna fakta, ale nepředpokládám, že bychom v tomto bodě narazili na nepřekonatelné těžkosti. Dopouštěli bychom se však chyby, kdybychom hledali argumenty předem. Zjistili bychom, že je necitlivě překrucujeme, aby odpovídaly naší teorii.“

„A ten vzkaz?“

„Jak to bylo? ‚Naše vlastní barvy, zelená a bílá.‘ To vypadá na dostihy. ‚Zelená otevřeno, bílá zavřeno.‘ Zde jde očividně o znamení. ‚Hlavní schodiště, první chodba, sedmé vpravo, zelené sukno.‘ Tím se určuje místo. Možná že za tím vším objevíme žárlivého manžela. Bylo to zřejmě nebezpečné poslání. V opačném

případě by nebyla připojila „Mnoho štěstí. D' – to by nám mělo poskytnout vodítko.“

„Ten muž byl Španěl. Hádám, že „D'“ znamená Dolores, což je běžné španělské ženské jméno.“

„Bravo, Watson, bravo, ale musím to zavrhnout. Španělka by Španělovi psala španělsky. Pisatelkou toho lístku je určitě Angličanka. Nu, nezbyvá nám, než abychom se v duchu obrnili trpělivostí, dokud se pro nás ten šikovný inspektor nevrátí. Zatím můžeme děkovat šťastnému osudu, že nás vysvobodil na pár krátkých hodin z nesnesitelné únavné nečinnosti.“

Odpověď na Holmesův telegram přišla ještě předtím, než se surreyský inspektor vrátil. Holmes si ji přečetl a chystal se ji založit do zápisníku, když tu zavadil pohledem o můj dychtivý obličej. Zasmál se a podal mi telegram.

„Pohybujeme se ve vznešených kruzích,“ řekl.

Telegram obsahoval soupis jmen a adres:

„Lord Harringby z Dinglu; sir George Ffolliott z Oxshott Towers; pan Hynes Hynes, smírčí soudce, z Purdey Place; pan James Baker Williams z Forton Old Hall; pan Henderson z High Gable; důstojný pán Joshua Stone z Nether Walslingu.“

„Tímto jsme si krátce a jednoduše omezili pole působnosti,“ řekl Holmes. „Nepochybuji o tom, že Baynes, který umí tak metodicky uvažovat, zvolil už rovněž nějaký podobný postup.“

„Není mi to příliš jasné.“

„Milý kamaráde, dospěli jsme už k závěru, že vzkaz, který Garcia dostal u večere, oznamoval místo nějaké schůzky nebo poslání. Byli-li určen k prostému čtení, měl dotyčný za účelem dostaveníčka vystoupit po hlavním schodišti a vyhledat na chodbě sedmé dveře: z toho je zřejmé, že jde o značně rozlehlé sídlo. Stejně bezpečně můžeme usoudit, že neleží dál než dvě míle od Oxshottu, neboť Garcia se ubíral tím směrem, a pokud jsem daná fakta správně pochopil, hodlal se vrátit do vily Vistarie včas, aby mohl použít daného alibi, které platilo pouze do jedné hodiny. Jelikož velkých

sídel v bezprostřední blízkosti Oxshottu nemůže být mnoho, učinil jsem, co se nabízelo, a zatelegrafoval jsem do té realitní kanceláře, o níž se zmínil Scott Eccles, aby mi poslali jejich seznam. Stojí v tom telegramu a druhý konec našeho zamotaného klubka musíme hledat mezi nimi.“

Až krátce před šestou jsme se ocitli s inspektorem Baynesem jako průvodcem v malebné surreyské vsi Esheru.

Vzali jsme si s Holmesem věci k přenocování a ubytovali jsme se v slušném, útulném hostinci U býka. Teprve pak jsme se vypravili s detektivem po boku do vily Vistárie. Byl chladný, temný březnový večer a ostrý vítr s drobným deštěm, který nám bil do obličeje, vytvářely případnou atmosféru nad nehostinným krajem, kudy jsme mířili za svým tragickým posláním.

2. TYGR ZE SAN PEDRA

Ušli jsme chladným, melancholickým večerem pár mil a stanuli jsme před vysokou dřevěnou branou, od níž vedlo chmurné stromořadí kaštanů. Stinná cesta zatáčela k nízkému temnému domu, jenž se černal na pozadí břidlicově zbarvené oblohy. Z předního okna nalevo od domovního vchodu probleskovalo chabé světlo.

„Zůstal zde jeden strážník,“ řekl Baynes. „Zaťukám na okno.“ Překročil trávník a zabubnoval rukou na okenní tabuli. Zamženým sklem jsem matně viděl, jak uvnitř nějaký muž vyskočil ze židle u krbu, a zaslechl jsem pronikavý výkřik. Za okamžik otevřel policista dveře: byl bledý jako stěna, ztěžka oddychoval a svíčka, kterou držel, se kymácela, jak se mu chvěla ruka.

„Co se děje, Waltersi?“ zeptal se Baynes přísně.

Muž si otřel čelo kapesníkem a s ulehčením hluboce vydechl.

„To jsem rád, že jste přišel, pane inspektore. Ten večer trvá celou věčnost a mně už asi neslouží nervy tak jako dřív.“

„Nervy, Waltersi? Já myslel, že vy vůbec žádné nervy nemáte.“

„Víte, pane inspektore, je to takový opuštěný, tichý barák, a pak ta divná věc v kuchyni. Když jste zaťukal na okno, myslel jsem, že to zase přišlo.“

„Co že zase přišlo?“

„Možná že to byl čert, co já vím. Stálo to za oknem.“

„Co stálo za oknem, a kdy?“

„Může to být tak dvě hodiny. Právě se smrákalo. Seděl jsem a četl si. Nevím, co mě ponouklo, abych vzhlédl, ale tou dolní tabulkou se na mě někdo koukal. Panebože, ten vám vypadal, pane inspektore! Jeho obličej mě bude strašit ve spaní.“

„Ale jděte, Waltersi! Takhle policista nemluví.“

„Já vím, pane inspektore, já vím, ale vzalo mi to dech, pane, a nemá smysl to popírat. Nebylo to černé, pane, ani bílé, ani to nemělo žádnou jinou barvu, kterou znám, ale takový divný odstín, jako

když do jílu přilejete trochu mlíka. A ta postava – bylo to dvakrát takové, jako jste vy, pane inspektore. A jak se to koukalo – velikánské vyvalené oči se na mě upíraly a řadu bílých tesáků to cenilo jako hladová šelma. Povídám vám, pane, do mě jako když hrom uhodí, nemohl jsem ani dech popadnout, až se to otočilo a zmizelo. Vyběhl jsem ven a pročesal křoviska, ale zaplaťpámbu tam nikdo nebyl.“

„Kdybych nevěděl, že jste chlap každým coulem, Waltersi, udělal bych vám za tohle černou čárku. I kdyby to byl ďábel sám, konstábl ve službě by nikdy neměl děkovat bohu za to, že ho nedopadl. A nebylo to jen takové vidění z přepjatých nervů?“

„To můžeme bez obtíží na místě posoudit,“ řekl Holmes a zažehl malou kapesní lucerničku. „Ano,“ oznámil, když krátce prozkoumal trávník, „jeho boty bych odhadl na číslo šestačtyřicet. Pokud i ostatní míry odpovídají velikosti jeho nohy, musí to jistě být obrovitý člověk.“

„Kam se poděl?“

„Vypadá to, že si proklestil cestu křovisky a zamířil na silnici.“

„Hm,“ řekl inspektor a zatvářil se vážně a zamyšleně, „ať už to byl kdo byl, a ať už chtěl co chtěl, je pryč a my se musíme soustředit na bezprostřední úkoly. Dovolíte-li, pane Holmesi, provedu vás po domě.“

Při podrobné prohlídce různých ložnic a obývacích pokojů jsme nezaznamenali nic pozoruhodného. Nájemníci si s sebou přinesli vlastních věcí jen pramálo, nábytek až do posledního kousku pronajali s domem. Zůstala tam spousta šatstva s firemním označením Marx a spol., High Holborn. Na předchozí telegrafický dotaz, který už policie odeslala, se ukázalo, že pan Marx neví o svém zákazníkovi nic než to, že vždy ihned vyrovnal účet. Z jiného osobního vlastnictví už tam zůstaly jen různé drobnosti, sada dýmek, několik románů, z toho dva ve španělštině, staromódní bubínkové pistole a kytara.

„Tohle všechno nestojí za pozornost,“ řekl Baynes, když se svíčkou v ruce procházel z místnosti do místnosti. „Ale teď vám doporučuji, pane Holmesi, abyste se porozhlédl v kuchyni.“

Kuchyň byla nepřívětivá vysoká místnost vzadu v domě; v jednom koutě byl rozprostřen snopek slámy, který patrně sloužil kuchařovi za lůžko. Na stole se vršily nedojedené pokrmy a špinavé talíře, pozůstatky to včerejší večeře.

„Podívejte,“ řekl Baynes. „Co o tom soudíte?“

Posvítil svíčkou zblízka na prazvláštní předmět, který stál vzadu na prádelníku. Byl tak svraštělý, seschlý a zvětšely, že se těžko dala uhádnout jeho původní podoba. Člověk mohl pouze konstatovat, že je to černé a kožnaté a že to něčím připomíná trpasličí lidskou postavu. Zprvu mi připadalo, když jsem si to prohlížel, že jde o mumifikované černošské nemluvně, a pak se to jevilo spíš jako velmi pokroucená a stará opička. Nakonec jsem zůstal na pochybách, je-li to živočich anebo lidská bytost. Uprostřed to ovinoval dvojitý pás bílých muší.

„Velmi zajímavé, skutečně velmi zajímavé,“ řekl Holmes a upřeně pozoroval podezřelou relikvii. „Ještě něco?“

Beze slova přistoupil Baynes k dřezu a pozvedl svíčku. Někdo tu divoce rozsápal končetiny a tělo jakéhosi velkého bílého ptáka a rozházel je i s peřím všude kolem. Holmes ukázal na laloky utržené hlavy.

„Bílý kohout!“ řekl. „Velice zajímavé. Tohle je opravdu prazvláštní případ.“

Avšak pan Baynes si nejzlověstnější exponát nechal na konec. Vytáhl zpod dřezu plechové umyvadlo, které obsahovalo značné množství krve. Ze stolu pak vzal podnos s hromádkou drobných opálených kůstek.

„Někdo tu něco zabil a spálil. Tohle jsme vyhrabali z ohně. Dnes ráno tu byl lékař. Řekl, že to není z člověka.“

Holmes se usmál a zamnul si ruce.

„Blahopřeji vám, inspektore, k vašemu postupu v tomto neobyčejném a poučném případě. Myslím, že vaše schopnosti – a

snad se neurazíte, když se o tom zmíním – převyšují vaše možnosti.“

V očičkách inspektora Baynese to radostně zajiskřilo.

„Máte pravdu, pane Holmesi. Tady na venkově je nám souzeno zakrňt. Případ tohoto druhu dá člověku příležitost a já bych jí rád využil. Co soudíte o těch kostech?“

„Bude to jehně, řekl bych, anebo kůzle.“

„A ten bílý kohout?“

„Zvláštní, pane Baynesi, zvláštní. Řekl bych téměř ojedinělé.“

„Ano, pane Holmesi. V tomhle domě museli žít velice podivní lidé s velice podivnými zvyky. Jeden z nich je mrtev. Sledovali ho a zabili jeho společníci? V tom případě bychom je měli brzy dopadnout, protože všechny přístavy jsou střeženy. Já na to mám však jiný názor. Ano, vážení, já mám na to docela jiný názor.“

„Dospěl jste tedy k nějakému teoretickému závěru?“

„Rád bych ho propracoval samostatně, pane Holmesi. Jsem tím povinován sám sobě. Vy už máte jméno, ale mně ho ještě zbývá získat. Těšilo by mne, kdybych mohl jednou říci, že jsem ten případ rozřešil bez vaší pomoci.“

Holmes se dobromyslně zasmál.

„Budiž, inspektore,“ řekl. „Postupujte podle svého uvážení a já učiním totéž. Moje výsledky vám budou vždy k dispozici, pokud uznáte za vhodné se na mne obrátit. Myslím, že jsem v tomto domě viděl všechno, co jsem vidět chtěl, a že nadále strávím svůj čas užitečněji jinde. Au revoir a mnoho štěstí!“ Podle četných nenápadných známek, jež by možná nepostřehl nikdo jiný než já, jsem věděl, že Holmes je na stopě. Zběžnému pozorovateli by jeho výraz připadal stejně nepohnutý jako jindy, mne však ubezpečoval náznak napětí v bystrých očích a ráznější způsoby, že hra je rozehrána. Po svém zvyku mi nic nevysvětloval a já po svém jsem se ho na nic neptal. Stačilo mi, že jsem se směl na lovu podílet, a pokud to bylo v mých skromných silách, napomáhat k dopadení kořisti, aniž jsem ten mozek pracující na plné obrátky rozptyloval zbytečným vyrušováním. Všechno se dozvím v patřičném čase.

Vyčkával jsem proto – ale k svému stále hlubšímu zklamání jsem čekal nadarmo. Dny uplývaly a přítel zřejmě nijak nepokročil. Jednoho dne pobýval od rána ve městě a z náhodné poznámky jsem se dozvěděl, že navštívil Britské muzeum. Až na tento jediný výlet trávil všechnen čas dlouhými a často osamělými procházkami, anebo klábosil s početnými vesnickými strejci a tetkami, s nimiž se skamarádil.

„Jsem přesvědčen, Watsoně, že vám týden na venkově nesmírně prospěje,“ poznamenal. „Je to tak příjemné opět jednou spatřit první zelené výhonky na keřích a jehnědy na jívách. Vezměte si zahradnickou lopatku, plechovou krabici a nějaké dílo o základech botaniky a uvidíte, že tu prožijete poučné dny.“ On sám sice chodíval na toulky takto vyzbrojen, ale večer si přinášel domů jen ubohou botanickou žeň.

Tu a tam jsme potkávali na procházkách inspektora Baynese. Jeho tučný brunátný obličej se skládal do úsměvů a očička mu zajiskřila, kdykoli se zdravil s přítelem. O případu toho mnoho nenapovídal, ale z toho mála vysvívalo, že není nespokojen s průběhem vyšetřování. Musím však doznat, že mne poněkud překvapilo, když jsem asi pět dní po zločinu otevřel ranní noviny a uzřel tučný nápis:

Záhada v Oxshottu rozřešena

Údajný vrah zatčen

Holmes vyskočil ze židle, jako když ho píchne, sotva jsem mu nadpis přečetl.

„U všech všudy!“ zvolal. „Má to znamenat, že ho Baynes dopadl?“

„Vypadá to tak,“ řekl jsem a přečetl následující článek:

V Esheru a celém okolí zavládlo velké vzrušení, kdys se včera pozdě večer rozšířila zpráva, že došlo k zatčení v souvislosti s oxshottsou vraždou. Čtenáři se zajisté upamatuji, že pan Garcia z vily Vistárie byl nalezen na oxshottských lukách mrtev v důsledku mimořádně brutálního

útoku a že téže noci prchl jeho komorník s kuchařem, což napovídalo, že se na zločinu podíleli. Panovala domněnka, ač pro ni chyběly důkazy, že zesnulý pán měl v domě cenné věci a že pravým motivem zločinu bylo jejich odcizení. Inspektor Baynes, který byl pověřen pátráním, vynaložil mnoho úsilí, aby zjistil, kde se uprchlíci ukrývají, neboť se z jistých důvodů domníval, že neutekli daleko, ale že vyčkávají v nějakém útočišti, které si předem zajistili. Od počátku však bylo jisté, že odhalení neujdou, neboť kuchař je – podle výpovědí několika obchodníků, kteří ho zahlédli oknem – člověk velice nápadného zevnějšku: je to nebezpečně vyhlížející obrovitý mulat s nažloutlou pletí a výrazné negroidními rysy. Tohoto člověka po zločinu ještě zahlédl a pronásledoval konstábl Walters, když měl tu smělост objevit se téhož večera znovu u vily Vistárie. Inspektor Baynes usoudil, že taková návštěva musela mít svůj účel a bude tedy pravděpodobně opakována: odvolal proto stráž z vily, ale nechal ji hlídkovat v záloze na zahradě. Muž upadl do léčky a včera večer byl zadržen. Divoce se bránil a ošklivě přitom pokousal konstábla Downinga. Až zatčený stane před vyšetřujícím soudcem, policie si podle našich informací vyžádá, aby na něho byla uvalena vyšetřovací vazba. Očekává se, že jeho zatčení odhalí závažné skutečnosti.

„Musíme Baynese okamžitě vyhledat,“ zvolal Holmes a popadl čapku. „Stihneme ho právě včas, než odejde.“ Pospíchali jsme vesnickou ulicí a zastali jsme inspektora podle očekávání právě ve chvíli, kdy odcházel ze svého bytu.

„Četl jste noviny, pane Holmesi?“ zeptal se a podával nám výtisk.

„Ano, Baynesi, četl. Prosím, neberte to jako nepatřičnou dovolenost, když vás budu přátelsky varovat.“

„Varovat, pane Holmesi?“

„Zabýval jsem se tímto případem dost pečlivě a nejsem přesvědčen, že postupujete správně. Nerad bych, abyste do něčeho příliš zabředl, pokud nemáte naprostou jistotu.“

„Jste velmi laskav, pane Holmesi.“

„Ujišťuji vás, že to říkám ve vašem vlastním zájmu.“

Měl jsem dojem, jako by jedno z páně Baynesových oček na okamžiček přátelsky zamrkalo.

„Dohodli jsme se, že budeme každý postupovat podle svého uvážení, pane Holmesi. A já to tedy činím.“

„Prosím,“ řekl Holmes. „Nemějte mi to za zlé.“

„Ne, kdepak; jsem přesvědčen, že to se mnou myslíte dobře. Ale každý má vlastní systém: vy máte svůj a možná že já mám také svůj.“

„Pak tedy o tom už nemluvme.“

„Rád vás seznámím s tím, co je nového. Ten chlap je úplně divoch, sílu má jako tažný kůň a zuřivý je jako čert. Downingovi div neukousl palec, než ho zkrotili. Anglicky skoro nemluví a nedostali jsme z něho nic než jakési huhlání.“

„Myslíte, že mu budete moci dokázat vraždu jeho pána?“

„To netvrdím, pane Holmesi, to netvrdím. Každý si oblíbí určitý způsob. Vy vyzkoušejte svůj a já rovněž vyzkouším svůj. Tak jsme se dohodli.“

Holmes pokrčil rameny a odcházeli jsme spolu. „Já se v tom chlapovi nevyznám. Zdá se, že se řítí do maléru. Ale jak říká, musíme každý vyzkoušet svůj způsob a uvidíme, co z toho vzejde. Inspektor Baynes má v sobě cosi, co mne mate.“

„Posad'te se tuhle do křesílka, Watsoně,“ vyzval mne Sherlock Holmes, když jsme se vrátili do našeho apartmá U býka. „Rád bych vás obeznámil se situací, jelikož dnes večer budu možná potřebovat vaši pomoc. Pokusím se vám ukázat, jak se tento případ vyvíjel, pokud jsem to mohl vysledovat. V hlavních rysech je sice jednoduchý, ale přesto je zatčení vraha spojeno s neuvěřitelnými těžkostmi. V tom směru zůstává ještě leccos nedořešeného, co je třeba odhalit.“

Vraťme se k lístku, který dostal Garcia v předvečer své smrti. Baynesova domněnka, že ji mají na svědomí Garciovi sluhové, je pominutelná. Vždyť přece sám Garcia zařídil, aby byl přítomen Scott Eccles, a musel to udělat za tím účelem, aby měl alibi. Garcia sám tedy měl té noci cosi v úmyslu, pravděpodobně nějaký zločin, a

když jej chtěl uskutečnit, přišel o život. Pravím ‚zločin‘, jelikož pouze člověk, který se chystá spáchat zločin, se snaží zajistit si alibi. Kdo tedy Garcii s největší pravděpodobností připravil o život? Jistě ta osoba, proti níž byl jeho zločin namířen. Až sem tedy podle mého názoru kráčíme po pevné zemi.

Umím si také představit, z jakého důvodu zmizeli Garciovi sluhové. Všichni se spolčili, aby spáchali onen neznámý zločin. Kdyby se byl zdařil a Garcia se vrátil, pak by jakékoli podezření rozptýlilo svědectví toho Angličana a všechno by bylo v pořádku. Avšak zamýšlený čin byl nebezpečný, a jestliže se Garcia do určité doby nevrátí, obětoval pravděpodobně vlastní život. Dohodli se proto, že v tom případě se jeho dva podřízení odeberou na předem určené místo, kde uniknou vyšetřování, a budou s to později se o celou věc pokusit znovu. To by plně vysvětlovalo fakta, že?”

Měl jsem pocit, jako by se celá ta nepochopitelná změť přede mnou rozmotala. Podívoval jsem se jako vždy, proč jsem na to nepřišel sám.

„Ale z jakého důvodu se jeden sluha vrátil?”

„Můžeme usoudit, že při útěku ve zmatku něco zapomněl, něco cenného, s čím se nedokáže rozloučit. To by vysvětlovalo jeho vytrvalost, nemyslíte?”

„A dál?”

„Dál přijde onen vzkaz, který Garcia dostal u večere. Naznačuje, že měl na druhé straně spojence. Jenže kde hledat tu druhou stranu? Ukázal jsem vám už, že pouze v některém rozlehlém sídle a že počet rozlehlých sídel je omezený. První dny, kdy jsem pobýval v této víscce, jsem chodil po procházkách a mezi botanickými výzkumy jsem se seznamoval se všemi velkými sídly a pátral po rodinné anamnéze jejich obyvatel. Jen jedno jediné sídlo upoutalo mou pozornost. Je to proslulá starobylá jakubská usedlost zvaná High Gable, ležící za Oxshottem v opačném směru, to znamená méně než půl míle od dějiště tragédie. Ostatní rezidence patří prozaickým, důstojným lidem, kteří žijí způsobem vzdáleným vši romantiky. Avšak pan Henderson z High Gable je podle všeho zvláštní pán,

jemuž se mohou přiházet zvláštní dobrodružství. Soustředil jsem tedy pozornost na něho a jeho domácnost.

Jsou to velice podivní lidé, Watsons, a pán domu je z nich nejpodivnější. Podařilo se mi navštívit ho pod vhodnou záminkou, ale jako bych v jeho černých, zapadlých, pochmurných očích četl, že si je dokonale vědom mého pravého poslání. Je to statný, energický padesátník, s kovově šedými vlasy a mocným hustým černým obočím – kráčí plavně jako jelen a vznešeně jako císař – prudký, velitelsky muž s pletí jako pergamen, a za tou pletí jako pergamen mu v žilách kolotá horká krev. Bud' je cizinec, anebo žil dlouhá léta v tropech, protože je celý zažloutlý a vyschlý, ale nezdolný jako konopí. Jeho přítel a tajemník jménem Lucas je nepochybně cizinec: čokoládově hnědý, lstivý, uhlazený a graciézní, takový kocourtichošlápek, a mluví, jako když otráveného medu ukrájuje. Vidíte, Watsons, narazili jsme tu na dvě skupinky cizinců – jedna ve vile Vistării a druhá v High Gable – takže naše trhliny začínají zarůstat.

Tito dva muži, blízcí a důvěrní přátelé, hrají v domácnosti prim, ale žije tam další osoba, která je možná pro naši bezprostřední záležitost ještě důležitější. Henderson má dvě děti, obě děvčata, jedenáctileté a třináctileté. Jejich vychovatelkou je jistá slečna Burnetová, Angličanka kolem čtyřicítky. Plné důvěře svého pána se těší ještě jeden komorník. Tato skupinka tvoří vlastní rodinu, protože spolu cestují, a Henderson je velký cestovatel, pořád někde jezdí. Je to sotva pár týdnů, co se vrátil do High Gable po roční nepřítomnosti. Měl bych ještě dodat, že je nesmírně bohatý a všechny své rozmary může hravě uspokojit. Jinak je v domě plno lokajů, štolbů a panských, stejně překrmených a lenivých jako v každém větším anglickém venkovském sídle.

Tolik jsem se dozvěděl částečně z řečí, které kolují po vsi, a částečně z vlastního pozorování. Na tohle bývají nejlepší propuštění služebníci, kterým rozvazuje jazyk roztrpčenost vůči pánovi, a já měl to štěstí, že jsem jednoho takového objevil. Říkám štěstí, ale nebylo by mi přálo, kdybych byl někoho takového nehledal. Jak říká Baynes, máme každý svůj systém. A můj systém mi umožnil objevit

Johna Warnera, někdejšího zahradníka z High Gable, jehož vladařský pan Henderson v záchvatu zlosti propustil. Ten má mezi služebnictvem v domě přítele, s nimiž ho spojuje to, že se všichni pána bojí a nemají ho rádi. Tak jsem získal klíč k záhadám tamního života.

Podivní lidé, Watsone! Netvrdím, že jsem už všechno pochopil, ale stejně jsou to podivní lidé. Dům má dvě křídla: služebnictvo bydlí v jednom a rodina v druhém. Veškeré styky obstarává pouze Hendersonův komorník, který obsluhuje u stolu. Jídlo se nosí k jistým dveřím a nikudy jinudy není přístup. Vychovatelka chodí s dětmi na procházku pouze do zahrady. Henderson nikdy při žádné příležitosti nevychází sám. Jeho snědý tajemník je za ním jako stín. Mezi služebnictvem se šušká, že pán má z něčeho hrozný strach. ‚Prodal ďáblu duši za peníze,‘ říká Warner, ‚a teď čeká, že věřitel přijde vymáhat, co mu patří.‘ Odkud Henderson pochází a co je zač, to nikdo neví. Je to násilník. Už dvakrát vzal na někoho bičik na psy a jen jeho peníze a tučné odškodné ho uchránily před soudem.

Posuďme teď situaci ve světle těchto získaných informací, Watsone. Můžeme se domnívat, že dopis byl odeslán z této podivné domácnosti a že vyzýval Garcii, aby podnikl cosi, co už bylo dříve naplánováno. Kdo ten list psal? Někdo uvnitř té nedobytné pevnosti, a to žena. Kdo jiný tedy než vychovatelka Burnetová? Všechny naše dedukce míří k ní. Rozhodně to můžeme přijmout jako hypotézu a uvidíme, jaké důsledky z toho vyplynou. Jen bych ještě dodal, že slečna Burnetová svou povahou a věkem vyvrací můj prvotní dohad, že by mohlo jít o milostnou pletku.

Psala-li ten lístek, byla očividně s Garciiu spřátelena a podporovala jeho záměry. Jak se tedy asi zachová, až se dozví o jeho smrti? Pokud přišel o život při uskutečňování nějakého zločinu, bude asi mlčet jako hrob. Avšak i v tom případě musí chovat v srdci hořkost a nenávisť vůči těm, kdož ho zabili, a patrně by byla ochotna učinit, co je v její moci, aby se jim pomstila. Mohli bychom ji tedy vyhledat a pokusit se toho využít? To mne hned napadlo. Narážíme tu však na zlověstnou překážku. Od té noci, kdy došlo k vraždě,

slečnu Burnetovou už nikdo nespatriil. Prostě zmizela. Je živa? Či snad zemřela téže noci jako přítel, jehož povolala? Anebo je pouze vězněna? Tyto otázky nám zbývá rozřešit.

Jistě uznáte, že je to obtížná situace, Watsone. Nemáme proč si vyžádat zatykač. Vyšetřující soudce by naše údaje pokládal za výplod bujné fantazie. Komu by zmizení té ženy připadalo závažné, když v té zvláštní domácnosti se kdokoli může neobjevit třeba celý týden. A přitom je možná právě teď její život nebezpečně ohrožen. A já nemohu dělat nic jiného, než pozorovat dům, a toho Warnera pověřit, aby střežil bránu. Nemůžeme dopustit, aby se situace takto vyvíjela dál. Je-li zákon bezmocný, musíme vzít na svá bedra jisté riziko.“

„Co navrhuje?“

„Vím, kde má pokoj. Dá se tam vyšplhat ze střechy jednoho přístěnku. Navrhuji, abychom se tam spolu v noci vypravili a zaútočili přímo na jádro tajemství.“

Taková vyhlídka mne příliš nelákala, to musím doznat. Stín vraždy, který ležel na tom starobylém sídle, jeho zvláštní, hroziví obyvatelé, neznámá úskalí takového postupu a skutečnost, že bychom se ocitli v postavení neobhájitelném z hlediska zákona, to všechno dohromady tlumilo mé zanícení. Ale v ledově chladné logice Holmesova uvažování bylo něco tak přesvědčivého, že jsem nedokázal couvnout před žádným dobrodružstvím, k němuž mne vyzval. Uměl člověka přesvědčit, že takto, a jen takto, lze dospět k řešení. Mlčky jsem mu stiskl ruku a kostky byly vrženy.

Nebylo nám však určeno, aby naše pátrání dospělo k tak vzrušujícímu vyvrcholení. Kolem páté hodiny, kdy se začal snášet soumrak březnového večera, vběhl do našeho pokoje rozčilený venkovan.

„Jsou pryč, pane Holmesi. Odjeli posledním vlakem. Paní vychovatelka jim prchla a mám ji dole v drožce.“

„Výborně, Warnere!“ zvolal Holmes a vyskočil. „Watsone, trhlíny se rychle vyplňují.“

V drožce seděla žena na pokraji nervového zhroucení. Její zubožený obličej s orlím nosem výmluvně nasvědčoval, že prožila nedávno nějakou tragédii. Hlava jí sklesla malátně na prsa, ale když ji pozvedla a obrátila k nám matný pohled, viděl jsem, že má panenky jako černé tečky uprostřed rozšířených šedých duhovek. Byla omámena opiem.

„Hlídal jsem vrata, jak jste si přál, pane Holmesi,“ začal propuštěný zahradník, náš emisar. „Když vyjel kočár, běžel jsem za ním na nádraží. Šla jako ve snách, ale když ji chtěli dostat do vlaku, probrala se a bránila se jim. Vtáhli ji do vagónu. Probojovala se ven. Zastal jsem se jí, posadil ji do drožky a tady nás máte. Nezapomenu, jak se na mě z okénka koukal, když jsem ji odváděl od vlaku. Měl bych namále, kdyby uměl zabíjet pohledem – ten černooký zamračený žlutý ďábel!“

Vynesli jsme ji nahoru, položili na divan, a pár šálků hodně silné černé kávy jí zanedlouho vyčistilo hlavu zamženou drogami. Holmes poslal pro Baynese a rychle mu vysvětlil situaci.

„Drahý pane, vždyť jste mi získal právě to svědectví, které jsem potřeboval,“ řekl inspektor vřele a stiskl příteli ruku. „Sledoval jsem od počátku stejnou stopu jako vy.“

„Cože? Vy jste podezíral Hendersona?“

„Když jste prolézal křoviska kolem High Gable, pane Holmesi, seděl jsem já v koruně stromu na zahradě a pozoroval vás seshora. Šlo jen o to, kdo první opatří nějaký důkaz.“

„Tak proč jste zatkl toho mulata?“

Baynes se krátce zasmál.

„Byl jsem si jist, že Henderson, jak si dává říkat, vytuší, že ho podezíráme, a proto se stáhne a neudělá nic, dokud si bude myslet, že mu hrozí nebezpečí. Zatkl jsem nepravého pachatele, aby Henderson uvěřil, že jsme ho pustili z očí. Věděl jsem, že pak asi bude hledět zmizet, a tím nám dá příležitost dostat se k slečně Burnetové.“

Holmes poklepal inspektorovi na rameno.

„Vy dosáhnete ve svém povolání nejvyšších met. Umíte instinktivně vycítit, co je potřeba.“

Baynes se radostí zarděl.

„Náš tajný čekal na nádraží celý týden. Ať se vrátí lidé z High Gable kamkoli, nespustí je z očí. Ten musel zažít horkou chvíli, když jim slečna Burnetová prchla. Váš člověk ji však sebral a všechno dobře dopadlo. Bez jejího svědectví nemohu nikoho zatknout, to je nabíledni, takže čím dříve budeme mít její výpověď, tím lépe.“

„Vzpamatuje se co nevidět,“ řekl Holmes, když pohlédl na vychovatelku. „Ale povězte mi, Baynesi, co je to zač, ten Henderson?“

„Henderson,“ odpověděl inspektor, „je don Murillo, kdysi známý jako Tygr ze San Pedra.“

Tygr ze San Pedra! V mžiku mi vytanulo v paměti všechno, co jsem o tomto muži kdy slyšel. Proslul jako nejhorší prostopášník a krvežíznivý tyran, který kdy vládl nějaké zemi, jež si říká civilizovaná. Byl silný, odvážný a energický a tyto vlastnosti mu umožnily vybíjet si své neřesti na zterorizovaném lidu dobrých deset dvanáct let. Jeho jméno vzbuzovalo hrůzu v celé Střední Americe. Nakonec proti němu vypuklo všeobecné povstání. On však byl stejně lstivý jako ukrutný a při prvních náznacích nadcházejících nepokojů dopravil tajně své poklady na loď, jejíž posádka se skládala ze samých jemu oddaných stoupenců. Povstalci dobyli nazítří jen prázdný palác.

Diktátor, jeho dvě děti, jeho tajemník a jeho bohatství jim unikli. Od onoho okamžiku, jako by zmizel z povrchu zemského a evropské noviny se často zamýšlely, jakou asi kde přijal totožnost.

„Ano, pánové, don Murillo, Tygr ze San Pedra,“ řekl Baynes. „Kdybyste si to chtěli ověřit, zjistíte, že státní barvy San Pedra jsou zelená a bílá, jak stálo v tom lístku, pane Holmesi. Říká si Henderson, ale já ho sledoval do minulosti, z Říma do Paříže a z Madridu do Barcelony, kde přistál se svou lodí v roce 1886. Hledali

ho celou tu dobu, aby se mu pomstili, ale teprve teď mu začali šlapat na paty.“

„Objevíli ho před rokem,“ řekla slečna Burnetová, která se mezitím posadila a napjatě sledovala rozhovor. „Již jednou došlo k útoku, ale nějaký zlý duch ho ochránil. A teď opět: šlechtný, vznešený Garcia padne, zatímco netvor unikne. Přijde však jiný a další, až jednoho dne bude spravedlnosti učiněno zadost; to je stejně jisté, jako že zítra vyjde slunce.“

Její vyhublé ruce se sevřely, její unavená tvář zbledla vášnivou nenávistí.

„Ale jak jste se dostala k této záležitosti vy, slečno Burnetová?“ zeptal se Holmes. „Jak se může anglická dáma přidružit k spiklencům chystajícím vraždu?“

„Přidala jsem se k nim, protože na světě není jiné cesty, jak se domoci spravedlnosti. Co záleží představitelům anglických zákonů na tom, jaké potoky krve prolil ten člověk před lety v San Pedru, anebo kolik toho ukradl a odvezl na své lodi? Pro vás jako by to byly zločiny spáchané na jiné planetě. Ale my to známe. Poznali jsme to dokonale v trýzni a utrpení. Pro nás není ani v pekle takový zloduch jako Juan Murillo, a nikdy nedojdeme klidu, dokud jeho oběti volají po pomstě.“

„Nepochybuji o tom, že byl právě takový, jak říkáte,“ pravil Holmes. „Slyšel jsem, že si počínal otřesně. Ale jak se to dotklo vás?“

„Povím vám všechno. Ten zlosyn míval ve zvyku popravít pod tou či onou záminkou každého muže, který vynikal nad průměr, a zosobňoval tedy nebezpečí, že by se z něho časem mohl stát diktátorův soupeř. Můj manžel – ano, jsem ve skutečnosti vdova po Viktoru Durandovi – byl sanpedrským vyslancem v Londýně. Tam jsme se seznámili a vzali. Byl to nejušlechtilejší člověk na světě. Murillo se naneštěstí doslechl o jeho vynikajících schopnostech, pod nějakou záminkou ho odvolal a dal zastřelit. Manžel měl neblahé tušení, co ho asi čeká, a tak mne nevzal s sebou. Jeho majetek byl zabaven a já tu zůstala se zlomeným srdcem a téměř bez prostředků.“

Potom tyran padl. Unikl tak, jak jste to právě popsali. Zničil však život mnoha lidem, jejichž nejbližší umučil a popravil, a ti se s takovým stavem věcí nemohli spokojit. Sdružili se do spolku, který má existovat až do chvíle, kdy bude práce vykonána. Když jsme objevili v proměněném Hendersonovi někdejšího diktátora, dostala jsem za úkol přidružit se k němu a informovat ostatní o tom, kde právě pobývá. To jsem mohla činit, když jsem přijala místo vychovatelky u jeho dětí. Neměl ani tušení, že žena, která proti němu sedá při každém jídle, mívala manžela, jehož během jediné hodiny odsoudil a popravil. Usmívala jsem se na něho; plnila své povinnosti vůči jeho dcerám a čekala na svou chvíli. Podnikli jsme jeden pokus v Paříži, ale neuspěli jsme. Murillo jezdil křížem krážem po celé Evropě, aby setrásl pronásledovatele, a nakonec jsme se vrátili do tohoto domu, který si najal, když poprvé přibyl do Anglie.

I zde však na něho čekali strážci spravedlnosti. Garcia, syn bývalého vysokého hodnostáře v San Pedru, tu vyčkával se dvěma věrnými společníky nízkého původu, a všichni tři pláli ze stejného důvodu touhou po pomstě. Během dne jsme nemohli nic dělat, neboť Murillo se všemožně chránil a nikdy nikam nechodil bez svého satelita Lucase, anebo Lopeze, jak se jmenoval ve dnech své slávy. V noci však Murillo spával sám a mstitel ho mohl vyhledat. Jistého večera, na němž jsme se dohodli, jsem příteli poslala poslední instrukce, protože diktátor nepolevoval v bdělosti a spával pokaždé jinde. Měla jsem se postarat o to, aby dveře byly odemčeny, a bílým nebo zeleným světlem v okně nad příjezdovou cestou dát znamení, je-li všechno v pořádku, anebo bylo-li by lépe pokus odložit.

Všechno se nám však zhatilo. Nějak jsem vzbudila podezření v Lopezovi, tom tajemníkovi. Připlížil se ke mně a přepadl mne právě ve chvíli, kdy jsem dopsala vzkaz. S pánovou pomocí mne dovlekl do mého pokoje a tam nade mnou drželi soud jako nad usvědčenou zrádkyní. Byli by mne hned na místě probodli dýkou, kdyby si byli dokázali vymyslet způsob, jak uniknout důsledkům takového činu.

Nakonec se po dlouhém dohadování rozhodli, že by bylo příliš nebezpečné, kdyby mne zavraždili. Umínili si však, že se provždy zbaví Garcii. Nasadili mi roubík a Murillo mi zkroutil ruku, až jsem mu dala adresu. Přisahám, že by mi ji byl mohl ukrotit, kdybych byla tušila, co to Garciovi vynese. Lopez nadepsal na můj lístek adresu, zapečetil jej manžetovým knoflíčkem a poslal s ním sluhu Josého. Jak ho zavraždili, to nevím, avšak spáchal to Murillo vlastnoručně, protože Lopez zůstal doma a hlídal mne. Murillo patrně čekal za hlodašovými keři, mezi nimiž vede cesta, a srazil ho, když procházel kolem. Zprvu měli v úmyslu nechat ho vstoupit do domu a zabít ho jako přistiženého lupiče, ale pak usoudili, že by se zapletli do vyšetřování, při němž by byla veřejně odhalena jejich vlastní totožnost, a tak by se vystavili nebezpečí dalších útoků. Doufali, že Garciova smrt třeba ostatní zastraší a pronásledování ustane.

Mohli tedy být spokojeni, až na to, že já o jejich činu věděla. Nepochybuji, že můj život visel několikrát na vlásku. Byla jsem zamčená ve svém pokoji, mučili mne nejhoršími pohrůžkami, krutě se mnou zacházeli, aby mne zlomili – vizte tuto ránu na mém rameni a modřiny po celé délce paží – a dali mi roubík, když jsem se při jedné příležitosti pokusila křiknout z okna. Takto mne trýznili a jíst mi dávali tak málo, že jsem trpěla svíravým hladem. Dnes odpoledne mi přinesli dobrý oběd, ale jakmile jsem ho snědla, poznala jsem, že jsem byla omámena nějakou drogou. Vzpomínám si jako ve snu, že mne napůl odvedli a napůl donesli ke kočáru, a stejně tak i k vlaku. Až v okamžiku, kdy se kola začala roztáčet, jsem si uvědomila, že mám svobodu ve vlastních rukou. Vyskočila jsem, oni se mne snažili strhnout zpět, a kdyby mi byl nepřispěchal na pomoc tento dobrý člověk, který mne dovedl do drožky, nebyla bych jim unikla. Teď jsem se chválabohu vymanila z jejich moci navěky.“

Všichni jsme napjatě vyslechli tuto pozoruhodnou výpověď. Holmes první prolomil mlčení.

„Tím naše těžkosti nekončí,“ poznamenal a zavrtěl hlavou. „Policejní vyšetřování je uzavřeno, ale právnícká práce začíná.“

„Máte pravdu,“ řekl jsem. „Šikovný advokát z toho udělá sebeobranu. I kdyby měli v minulosti na svědomí sto zločinů, mohou být souzeni pouze za tento.“

„Ale jděte,“ odporoval Baynes optimisticky. „To já mám o našich soudech lepší mínění. Sebeobrana je jedna věc, ale když někdo chladnokrevně vyláká člověka někam za tím účelem, aby ho zavraždil, to je něco docela jiného, ať už tu hrozilo jakékoli nebezpečí. Ne, ne, dostane se nám spravedlnosti, až uvidíme nájemce z High Gable před porotou na příštím zasedání obvodního soudu.“

Další průběh událostí však ukázal, že musel uplynout ještě nějaký čas, než se Tygr ze San Pedra dočkal zasloužené odplaty. Byl tak lstivý a odvážný, že spolu se svým společníkem zmátli svému pronásledovateli stopu, když se ubytovali v jednom penzionu na Edmonton Street a opustili ho zadním východem na Curzonské náměstí. Od toho dne je v Anglii už nikdo nespatriil. Za půl roku nato byl jakýsi markýz z Montalvy a jeho tajemník signor Rulli zavražděni ve svých pokojích v madridském hotelu Escorial. Zločin byl připisován nihilistům a policie vrahy nedopadla. Inspektor Baynes nás navštívil v Baker Street a ukázal nám tištěný popis snědého obličeje tajemníkovy a výrazných rysů, magnetických černých očí a huňatého obočí jeho pána. Nepochybovali jsme o tom, že spravedlnost nakonec přece jen zvítězila.

„To byl zmatený případ, milý Watsone,“ řekl Holmes nad večerní dýmku. „Nedokážete jej sepsat v té uzavřené podobě, která je tak drahá vašemu srdci. Zahrnuje dva kontinenty a dvě skupiny tajemných lidí, a navíc věci komplikuje osoba našeho vysoce váženého přítele Scotta Ecclese, jehož účast mi napovídá, že zesnulý Garcia měl důmyslnou hlavu a dobře vyvinutý smysl pro sebezáchovu. Ten případ je pozoruhodný pouze proto, že v té dokonalé džungli možností jsme spolu s naším obratným spolupracovníkem inspektorem Baynesem dokázali držet se

podstatného, a tak jsme se dostali kupředu po křivolaké a točité cestě. Je vám na tom ještě něco nejasného?”

„Proč se vrátil ten exotický kuchař?”

„Myslím, že kvůli tomu podivnému stvoření v kuchyni. Ten člověk je primitivní divoch ze sanpedrské džungle a tohle byl jeho fetiš. Když prchali do předem domluveného útočiště – bezpochyby u nějakého dalšího spiklence – přemluvil ho jeho společník, aby si tak kompromitující předmět s sebou nebral. Ale mulat to nemohl přenést přes srdce a musel se pro něj vrátit druhý den, jenže při obhlídce terénu zjistil, že tam hlídkuje strážník Walters. Vyčkal tedy tři dny, a pak ho zbožnost nebo pověřčivost donutila, aby se o to pokusil ještě jednou. Inspektor Baynes, lišák jeden prohnaný, přede mnou tu příhodičku odbyl, ale ve skutečnosti rozpoznal, jak je důležitá, a nastražil léčku, do níž to stvoření upadlo. Ještě něco, Watsone?”

„A co ten rozsápaný kohout, umyvadlo s krví, opálené kosti a ostatní záhady v té příšerné kuchyni?”

Holmes se usmál a nalistroval jistou poznámku ve svém zápisníku.

„Strávil jsem jedno dopoledne v Britském muzeu, abych načerpal poučení o tomhle i o jiných věcech. Zde jsem si poznamenal citát z Eckermannova díla *Kouzelnictví a černošská náboženství*:

Pravý uctíváč magických kouzel nepodnikne nic důležitého bez obětiny, která mu má naklonit jeho nečisté bohy. V extrémních případech dochází při těchto obřadech k lidským obětem, po nichž následuje kanibalismus. Častěji však bývá obětován bílý kohout, kterého zaživa rozsápou, anebo černý kozel, jemuž podříznou krk a pak tělo spálí.

„Vidíte tedy, že náš milý divoch postupoval podle ortodoxního rituálu. Je to groteskní, Watsone,” dodal Holmes, když zvolna zavíral zápisník, „ale jak jsem už při jedné příležitosti poznamenal, od groteskního je často pouze krůček ke zločinu.”

LEPENKOVÁ KRABICE

Když jsem stanul před úkolem vybrat několik typických případů, které dokládají pozoruhodné duševní schopnosti mého přítele Sherlocka Holmese, snažil jsem se volit pokud možno ty nejméně senzační, které však poskytovaly široké pole působnosti jeho talentu. Jelikož je však bohužel nemožné oprostit zločin od vši senzačnosti, stojí kronikář před dilematem: buď musí obětovat podstatné dějové detaily a představit pak problém ve falešném světle, anebo musí použít materiál získaný náhodou a nikoli promyšleným výběrem. Po tomto krátkém úvodu se spolehnu na své zápisky, které zachycují ten řetězec podivných a mimořádně hrůzných událostí.

Byl žhavý srpnový den. Baker Street připomínala pec a sluneční žár, odrážející se od žlutého cihlového domu na protější straně ulice, bolestně bodal do očí. Člověku se ani věřit nechtělo, že jsou to tytéž zdi, které se tak chmurně tyčily v zimních mlhách. Měli jsme rolety napůl stažené a Holmes, stočený na otomanu, četl znovu a znovu dopis, který dostal ranní poštou. Já sám jsem se za svého služebního pobytu v Indii naučil snášet lépe horko než chlad a třicet stupňů na teploměru mi nepůsobilo žádné těžkosti. V ranících nestálo nic zajímavého. Parlament se rozešel. Kdekdo odjel z města a já toužil po lesních paloučkách nebo po oblázcích na pláži u Southsea. Vinou vypleněného konta v bance jsem musel odložit dovolenou a mého přítele venkov ani moře vůbec nepřitahovaly. Ze všeho nejraději pobýval uprostřed pěti miliónů lidí, s nimiž ho propojovala a svazovala četná vlákna, takže vycítil sebemenší náznak či podezření nevyřešeného zločinu. Láska k přírodě nebyla tomuto mnohostranně nadanému člověku vlastní a své prostředí měnil jen tehdy, když obrátil pozornost od městského zlosyna k jeho bratru na venkově.

Když jsem zjistil, že Holmes je příliš zabrán do úvah, než aby měl chuť rozprávět, odhodil jsem jalové noviny a sám se zamyslel. Náhle mne ze zasnění vytrhl přítelův hlas:

„Máte pravdu, Watsoně,“ řekl. „Rozepře se nemají řešit tak pošetilým způsobem.“

„To nemají!“ zvolal jsem, a teprve pak jsem si uvědomil, že vyjádřil jako ozvěna jádro mých nejniternějších myšlenek; i napřímil jsem se v křesle a zíral na něho ve vrcholném úžasu.

„Co to má znamenat, Holmesi?“ zvolal jsem. „Tohle už přesahuje všechno, co bych si kdy dokázal představit.“

Můj podiv ho srdečně rozesmál.

„Vzpomínáte si,“ řekl, „jak jsem vám před nedávným předčítal pasáž z jisté Poeovy črty, v níž člověk schopný logického myšlení sleduje nevyslovené úvahy svého společníka, a vy jste se přikláněl k názoru, že něco takového může existovat pouze v autorově fantazii? Když jsem poznamenal, že mám ve zvyku soustavně dělat totéž, vyjádřil jste jisté pochybnosti.“

„To ne!“

„Slovy snad nikoli, milý Watsoně, ale určitě svým obočím. Když jsem tedy byl svědkem toho, že jste odhodil noviny a zamyslel se, velice rád jsem využil té příležitosti a četl vaše myšlenky a po chvíli do nich vpadl na důkaz toho, že jsem s vámi držel krok.“

Ani tím mne však nepřesvědčil. „V ukázce, kterou jste mi přečetl, postupoval ten myslitel podle počínání člověka, jehož pozoroval. Pokud si vzpomínám, klopýtl dotyčný o hromádku kamení, vzhlédl ke hvězdám, atakdále. Já jsem však seděl tiše v křesle, tak jaké vodítko jsem vám mohl poskytnout?“

„Podceňujete sám sebe. Každému člověku jsou dány osobité rysy, jimiž vyjadřuje své emoce, a ty vaše vám věrně slouží.“

„Chcete říci, že jste sledoval mé myšlenkové pochody podle rysů mého obličej?“

„Podle vašich rysů a zvláště podle očí. Možná že si sám ani nevzpomenete, co vám dalo první podnět k zamyšlení.“

„Ne, to si skutečně nevzpomínám.“

„Pak vám to tedy povím. Když jste odhodil noviny, kterýmžto počinem jste upoutal mou pozornost, seděl jste asi půl minuty s prázdným výrazem. Pak jste zavadil pohledem o nově zarámovanou podobiznu generála Gordona, a podle toho, jak se váš výraz změnil, jsem poznal, že se rozběhl nový proud úvah. Nedospěl však daleko. Váš zrak se svezl na nezarámovaný obrázek Henryho Ward Beechera, který stojí nahoře na vaší knihovně. Pak jste se vrátil pohledem na stěnu, a tu bylo ovšem jasné, co vás napadlo. Pomyslel jste si, že kdyby ta podobizna byla zarámovaná, vyplnila by vhodně prázdné místo a vytvořila protějšek ke Gordonovi na druhé straně.“

„Sledoval jste mé myšlenky obdivuhodně!“ zvolal jsem.

„Až dotud jsem se sotva mohl mýlit. Nato jste se v duchu vrátil k Beecherovi a soustředěně jste se na něho zadíval, jako byste z jeho podoby studoval jeho povahu. Přestal jste mhouřit oči, avšak i nadále jste na něho upřeně hleděl a vaše tvář nabyla uvážlivého výrazu. Vzpomínal jste na události Beecherovy životní dráhy. Věděl jsem dobře, že přitom nemůžete nevzpomenout onoho posláním, jehož se podjal za Sever v době americké občanské války, neboť si vzpomínám, že jste vyjádřil hluboké rozhořčení nad podivným přivítáním, jež mu připravili někteří naši temperamentnější krajané. Jelikož to ve vás vzbudilo tak silnou reakci, věděl jsem, že nepomyslíte na Beechera, aniž pomyslíte i na tohle. Když jsem chvíli poté upozoroval, že váš zrak zabloudil od podobizny jinam, dohadoval jsem se, že nyní myslíte na občanskou válku, a jelikož jste semkl rty, v očích vám zajiskřilo a ruce se sevřely v pěst, byl jsem si jist, že skutečně vzpomínáte na příkladnou odvahu, kterou v tom zoufalém zápase prokázaly obě strany. Ale pak jste ve tváři opět zesmutněl a zavrtěl jste hlavou. V duchu před vámi vyvstal všechn ten smutek, hrůza a zbytečně zmarněné životy. Ruka vám zatápala k vašemu vlastnímu starému zranění a na rtech se vám zachvěl úsměv, který mi napověděl, že jste v duchu nedokázal přejít směšnou stránku této metody, používané k řešení mezinárodních problémů. V tomto bodě jsem s vámi vyjádřil souhlas, že se rozepře

tak pošetilým způsobem řešit nemají, a s potěšením jsem si ověřil, že mé dedukce byly správné.“

„Naprosto!“ řekl jsem. „A třebaže jste mi to nyní vysvětlil, doznávám, že mne to uvádí v úžas stejně jak předtím.“

„Vždyť šlo jen o povrchní dedukce, milý Watsone, ujišťuji vás. Neosoboval bych si kvůli tomu právo na vaši pozornost, kdybyste onehdy nebyl projevil nedůvěru. Teď však mám před sebou jeden problém, z něhož se možná vyklube obtížnější oříšek než můj krátký experiment v čtení myšlenek. Všiml jste si v novinách zprávičky o zásilce s podivným obsahem, kterou doručila pošta slečně Cushingové z Cross Street v Croydonu?“

„Ne, o ničem takovém nevím.“

„Pak jste to musel přehlédnout. Hoďte mi ty noviny. Tady to je, hned pod finanční rubrikou. Byl byste tak laskav a přečetl to nahlas?“

Zvedl jsem noviny, které mi přistrčil, a přečetl označený článek. Byl nadepsán *Hrůzný balíček*.

Slečna Susan Cushingová, bytem na Cross Street v Croydonu, se stala obětí mimořádně odsouzeníhodného nevhodného žertu, pokud můžeme událost takto posuzovat a neukáže se, že to má nějaké děsivější pozadí. Včera ve dvě hodiny odpoledne jí listonoš přinesl malý balíček v hnědém papíru. Obal skrýval lepenkovou krabici, naplněnou dobytčí solí. Když ji slečna Cushingová vysypala, s hrůzou zjistila, se v ní jsou dvě lidské uši, zřejmě zcela nedávno odříznuté. Krabice byla odeslána předchozího dne s Belfastu. Nic nenapovídá, kdo by mohl být odesilatelem, a celá událost je tím nepochopitelnější, že slečna Cushingová, neprovdaná padesátiletá dáma, vede tichý, uzavřený život a má tak málo známých, s nimiž by si psala, že ji pošta jen zřídka kdy něco doručí. Před několika lety však bydlela v Penge a měla v podnájmu tři mediky, kterým musela dát výpověď pro jejich hluchost a neukázněnost. Policie se domnívá, že by ten hnusný kousek mohli mít na svědomí zmínění tři mladíci, jelikož třeba chovají ke slečně Cushingové zášť a chtěli ji postrašit těmito trofejemi z pitevny. Tuto domněnku podporuje skutečnost, že jeden student pocházel ze Severního Irsku, a pokud slečnu Cushingovou paměť neklame, tedy přímo z Belfastu.

Policie zatím záležitost pečlivě vyšetřuje a pátráním byl pověřen pan Lestrade, jeden z našich nejschopnějších detektivů.

„Tolik tedy Daily Chronicle,“ řekl Holmes, když jsem dočetl. „A dále přítel Lestrade; dostal jsem od něho dnes ráno následující dopis:

Myslím, se tenhle případ bude něco pro Vás. Věříme pevně, že se nám podaří celou záležitost objasnit, ale zatím se nám nepodařilo objevit nic, z čeho bychom mohli vyjít. Zatelegrafovali jsme ovšem na belfastskou poštu, ale toho dne tam občané podali mnoho balíčků k odeslání a oni nemohou žádným způsobem blíže určit právě tuhle zásilku, ani si vybavit odesílatele. Ta krabice je čtortkilová krabička od virginského tabáku a není nám mnoho platná. Domněnka o medicích se mi pořád jeví jako nejpravděpodobnější, ale kdybyste měl na pár hodin čas, velice rád bych vás tu uvítal. Budu celý den buď v tom domě, anebo na stanici.

Co tomu říkáte, Watson? Dokážete se povznést nad vedro a zajet se mnou do Croydonu, kde vám možná kyne příležitost získat další příběh do svých análů?“

„Toužebně jsem si přál mít něco na práci.“

„Pak se vaše přání vyplní. Zazvoňte, aby nám služebná přinesla boty, a řekněte jí, ať objedná drožku. Hned se vrátím, jen co se převléknu z županu a doplním pouzdro na doutníky.“

Když jsme seděli ve vlaku, zastihla nás dešťová přeháňka a v Croydonu už bylo horko daleko snesitelnější než ve městě.

Holmes poslal předem telegram, takže nás Lestrade, mrštný a obratný čmuchal jako vždy, očekával na nádraží. Za pět minut jsme došli do Cross Street, kde slečna Cushingová bydlela.

Byla to velice dlouhá ulice patrových cihlových domů, úhledných a udržovaných, před každým vchodem byly nabílené schody a poblíž nich postávaly skupinky žen v zástěrách a vykládaly si. Uprostřed ulice Lestrade zastavil a zaklepal na jedny dveře; otevřela mu mladá služtička. Slečna Cushingová seděla v salónku, kam jsme byli také uvedeni. Byla to žena pokojného výrazu, s velkýma dobrotivýma očima a prosedivělými kučerami, které se jí vlnily po

obou skráních. Rozpracované vyšívání jí leželo v klíně a košíček s barevnými bavlnkami stál na stoličce vedle ní.

„Ta odporná věc je v dřevníku,“ řekla, jakmile Lestrade vstoupil. „Byla bych ráda, kdybyste si to vůbec odnesli.“

„I k tomu dojde, slečno Cushingová. Nechával jsem je zde pouze proto, aby si je můj přítel pan Holmes mohl prohlédnout ve vaší přítomnosti.“

„A pročpak v mé přítomnosti, pane?“

„Pro případ, že by se vás chtěl na něco zeptat.“

„Co má za smysl vyptávat se mne, když už jsem vám řekla, že o tom vůbec nic nevím?“

„Zajisté, milostivá,“ řekl Holmes chlácholivě, jak to uměl. „Rád věřím, že jste kvůli téhle záležitosti zažila už dost obtěžování.“

„To máte pravdu, pane. Jsem tichá osoba a žiji dost osamoceně. Nejsem zvyklá, aby se o mně psalo v novinách a policie aby mi prohledávala dům. Nechci mít ty věci tady, pane Lestrade. Jestli si je chcete prohlédnout, musíte do dřevníku.“

Byl to malý dřevěný přístřešek v úzké zahrádce, která se prostírala za domem. Lestrade tam vešel a přinesl žlutou lepenkovou krabici, arch hnědého papíru a kus provazu. U pěšinky stála lavička a na ni jsme se posadili, zatímco si Holmes pozorně prohlížel jednu věc po druhé, jak mu je Lestrade podával.

„Ten provázek je mimořádně zajímavý,“ poznamenal, zvedl ho proti světlu a čichal k němu. „Co soudíte o tom motouzu, Lestrade?“

„Je podehtovaný.“

„Správně. Je to kus dehtového motouzu. Postřehl jste také zajisté, že jej slečna Cushingová přestříhla nůžkami, jak je vidět podle roztrpení na obou stranách. To je důležité.“

„Nevidím v tom nic důležitého.“

„Důležitost spočívá ve skutečnosti, že tím zůstal uzel nedotčen a že je to uzel zvláštního druhu.“

„Je velmi úhledně zavázaný. To už jsem si poznamenal,“ řekl Lestrade samolibě.

„To bychom tedy měli motouz,“ usmál se Holmes, „a teď obal: hnědý papír, výrazně cítit od kávy. Jakže, to jste nepostřehl? Myslím, že o tom nemůže být pochyb. Adresa je nadepsána dost těžkopádným rukopisem: ‚Slečna S. Cushingová, Cross Street, Croydon.‘ Psáno perem s širokým hrotem, pravděpodobně trojkou, a velice podřadným inkoustem. Slovo Croydon napsal pisatel původně s ‚i‘, a pak je přepsal na ‚y‘. Odesilatelem balíčku byl tedy muž – písmo má výrazně chlapský charakter – a to muž nevalného vzdělání, neznalý města Croydonu. To bychom tedy měli. Obal chránil žlutou čtvrtkilovou krabici od virginského tabáku, na níž není nic pozoruhodného, až na dva zřetelné otisky palce v levém rohu dole. Je naplněna hrubou solí, jaké se používá k vydělávání kůží a při jiných hrubších pracích. V soli pak je uložen tento velice neobvyklý obsah.“

Při těch slovech vyňal obě uši, položil je na prkénko, které měl na klíně, a pozorně je do všech podrobností zkoumal, zatímco my s Lestradem jsme se k němu z každé strany skláněli a hleděli jsme střídavě na ty hrůzné ostatky a na zamyšlenou bystrou tvář našeho společníka. Nakonec je opět vrátil do krabice a chvíli ještě zůstal sedět a uvažoval.

„Všiml jste si ovšem,“ pravil nakonec, „že ty uši nejdou do páru.“

„Ano, to jsem zaznamenal. Jestli však jde o žertovný kousek nějakých mediků, mohli v pitevně právě tak dobře sebrat dvě různé uši jako stejný pár.“

„To je pravda. Jenže v tomto případě nejde o žert.“

„Jste si tím jist?“

„Všechno mluví proti takovému předpokladu. Tělům v pitevně je injikována konzervační látka. U těchto uší po ní není ani stopy. Navíc jsou čerstvého data. Byla useknuta nějakým hrubým nástrojem, což by medik neudělal. A pak, adeptu lékařského povolání by jistě napadla jako konzervační prostředek spíše kyselina karbolová nebo čistý líh a sotva průmyslová sůl. Opakuji, že zde nejde o žádný žert, ale že vyšetřujeme vážný zločin.“

Pocítil jsem nedefinovatelné vzrušení, když jsem slyšel přítelova slova a viděl, jak jeho tvář ztvárněla a zpřísněla. Brutální úvod jako by předznamenával jakousi divnou a nevysvětlitelnou hrůzu v pozadí. Lestrade však zavrtěl hlavou: očividně nebyl docela přesvědčen.

„Jistě lze leccos namítat proti domněnce o žertu,“ řekl, „jenže proti té druhé domněnce je možno vznést ještě důraznější námitky. Víme, že tahle žena žila dvacet let tiše a spořádaně, zprvu v Penge a pak tady. Proč by, pro všechny svaté, právě jí poslal nějaký zločinec důkaz své viny, zvláště když ona sama – pokud není mistrnou herečkou – z toho není o nic moudřejší než my?“

„Ten problém je třeba rozřešit,“ odvětil Holmes, „a já za svou osobu se do toho pustím s předpokladem, že jsem uvažoval správně a že došlo k dvojí vraždě. Jedno z těch uší patřilo ženě: je malé, jemně tvarované a bylo propíchnuto pro náušnici. To druhé je mužské, opálené, vybarvené, a rovněž propíchnuté pro náušnici. Tito dva lidé jsou s největší pravděpodobností mrtvi, anebo bychom se byli o jejich případu už doslechli. Dnes je pátek. Balíček byl odeslán ve čtvrtek ráno. K tragické události tedy došlo ve středu, v úterý anebo ještě dříve. Jestliže byli dva lidé zavražděni, kdo jiný než jejich vrah poslal tento důkaz vykonané práce slečně Cushingové? Můžeme předpokládat, že odesílatel balíčku je člověk, po němž pátráme. Musel mít nějaký pádný důvod, proč poslal tu trofej slečně Cushingové. Jaký důvod? Chtěl jí oznámit, že čin byl vykonán, anebo jí snad způsobit zármutek. V tom případě by však věděla, kdo zločin spáchal. Ví to skutečně? Pochybuji. Kdyby to věděla, proč by volala policii? Mohla ty uši zakopat a nikdo by nic netušil. To by byla udělala, kdyby chtěla zločince krýt. A kdyby ho nechtěla krýt, udala by jeho jméno. Tu motanici je třeba rozmotat.“ Tyto věty ze sebe chrlil vysokým hlasem, oči bezvýrazně upřeny na zahradní plot; pak však rázně vstal a vykročil k domu.

„Musím slečně Cushingové položit několik otázek,“ řekl.

„V tom případě vás tady opustím,“ řekl Lestrade, „neboť bych si chtěl vyřídit jistou záležitost. Nepředpokládám, že bych se od slečny Cushingové dozvěděl něco nového. Najdete mne na stanici.“

„Zastavíme se tam cestou na nádraží,“ odpověděl Holmes. Za okamžik nato jsme oba stanuli v předním salónu, kde paní domu dál vyšívala, jako by se nic nedělo. Když jsme vešli, spustila vyšívání do klína a pátravě se na nás zahleděla modrýma očima.

„Jsem přesvědčena, pane,“ pravila, „že je to všechno omyl a že ta zásilka vůbec nebyla určena mně. Řekla jsem to už několikrát tomu pánovi ze Scotland Yardu, ale on se mi prostě vysmál. Pokud vím, nemám na celém světě nepřítele, tak proč by mi chtěl někdo zahrát takový kousek?“

„Začínám přicházet k stejnému názoru, slečno Cushingová,“ řekl Holmes a usedl po jejím boku. „Připadá mi víc než pravděpodobné –“ odmlčel se a já s překvapením zjistil, když jsem se pootočil, že s mimořádnou pozorností studuje slečnin profil. Na jeho bystré tváři se kratičce mihlo jak překvapení, tak zadostiučinění, ale když se slečna ohlédla, aby zjistila, proč nedopověděl, co chtěl říci, tvářil se už zase stejně neosobně jako předtím. Prohlédl jsem si sám pozorně její uhlazené kučeravé vlasy, úpravný čepeček, malé pozlacené náušničky a pokojný výraz, ale nespatriil jsem nic, co by vysvětlovalo přítelovo očividné vzrušení.

„Rád bych vám položil několik otázek –“

„Všechno to vyptávání už mne unavuje!“ zvolala slečna Cushingová nedůtklivě.

„Vy máte dvě sestry, vidíte.“

„Jak jste to poznal?“

„Jakmile jsem vstoupil do tohoto pokoje, všiml jsem si, že máte na římse soubornou podobiznu tří dam: jedna z nich jste bezpochyby vy sama, zatímco druhé dvě se vám tak blízce podobají, že jsem nezapochyboval o příbuzenských vztazích mezi vámi.“

„Ano, máte pravdu. To jsou moje dvě sestry Sarah a Mary.“

„A zde vedle mne je další fotografie, pořízená v Liverpoolu: zobrazuje vaši mladší sestru ve společnosti muže, o němž se podle

uniformy dá soudit, že je stevardem na lodi. Vidím, že tehdy byla ještě svobodná.“

„Máte bystrý postřeh.“

„To patří k mému povolání.“

„Nu, máte pravdu. Ale několik dní nato se za pana Brownera provdala. V té době, kdy se dali fotografovat, se plavil na lince do Jižní Ameriky, ale má ji tak rád, že se od ní nechtěl odloučit na tak dlouhou dobu, a teď se plaví mezi Liverpoolem a Londýnem.“

„Že by na Dobyvateli?“

„Ne, na 1. máji, pokud vím. Jím mne sem přišel jednou navštívit. To bylo ještě předtím, než porušil slib; potom už vždycky pil, jakmile vyšel na břeh, a jemu stačilo málo, aby začal vyvádět jako rozumu zbavený. Nešťastný den, kdy zase vzal do ruky sklenku! Nejdřív se přestal stýkat se mnou, pak se pohádal se Sarah, a teď už ani Mary nepíše, takže vůbec nevíme, jak se jim daří.“

Slečna Cushingová zřejmě narazila na námět, který jí velice ležel na srdci. Zprvu byla uzavřená, jako osaměle žijící lidé většinou bývají, ale nakonec se živě rozpovídala. Pověděla nám hromadu podrobností o svém švagrovi stevardovi a pak zabrousila na své bývalé podnájemníky, ty mediky, a podala dlouhý výčet jejich přečinů a uvedla jejich jména i nemocnice, kde praktikovali. Holmes všemu pozorně naslouchal a tu a tam ji povzbudil otázkou.

„A co vaše prostřední sestra Sarah?“ řekl. „Divím se, že nehospodaříte spolu, když jste obě svobodné dámy.“

„Ach, to neznáte Sařinu povahu, jinak byste se nedivil. Zkusila jsem to, když jsem se přistěhovala do Croydonu, a nějaký čásek jsme to vydržely, ale před dvěma měsíci jsme se musely rozloučit. Nechtěla bych mluvit nepěkně o vlastní sestře, ale Sarah se odjakživa ráda pletla do cizích věcí a nikdy jí nic nejde pod nos.“

„Říkáte, že se pošcorpila s vašimi liverpoolskými příbuznými?“

„Ano, a kdysi na sebe nedali dopustit. Prosím vás, vždyť se tam odstěhovala, aby je měla po ruce. A teď mluví o Jimu Brownerovi jako o nejhorším vyvrhelovi. Za toho půl roku, co tu bydlela, mi nedokázala vyprávět o ničem jiném než o tom, jak pije a vyvádí.

Nechtěl si asi nechat líbit, aby je komandovala, něco jí řekl, a už byl oheň na střeše.“

„Děkuji vám, slečno Cushingová,“ řekl Holmes, povstal a uklonil se. „Říkala jste myslím, že vaše sestra Sarah bydlí teď na New Street ve Wallingtonu? Sbohem, a promiňte prosím, že jsem vás obtěžoval kvůli věci, s kterou, jak říkáte, nemůžete mít vůbec nic společného.“

Když jsme vyšli, projížděla právě kolem drožka a Holmes ji zastavil.

„Jak je to daleko do Wallingtonu?“ zeptal se.

„Jenom asi míli, pane.“

„Výborně. Nastupte, Watsone. Musíme kout železo, dokud je žhavé. Ten případ je sice prajednoduchý, ale přece s sebou přinesl pár poučných detailů. Drožkáři, cestou mi zastavte někde u pošty.“

Holmes odeslal krátký telegram a pak už pohodlně spočíval v drožce, klobouk stažený až k nosu, aby mu slunce nesvítilo do očí. Náš drožkář zastavil před domem, který se do značné míry podobal tomu, z něhož jsme před chvílí vyšli. Přítel mu přikázal, aby počkal, a právě uchopil do ruky klepátko, když tu se otevřely dveře a na zápraží se objevil důstojný mladý pán v černém, se zářivě lesklým cylindrem na hlavě.

„Je slečna Cushingová doma?“ zeptal se Holmes.

„Slečna Sarah Cushingová vážně onemocněla,“ řekl. „Od včerejška se u ní projevují nebezpečné příznaky mozkové horečky. Jako její lékař nemohu připustit, aby ji někdo navštívil. Doporučuji vám, abyste to zkusili znovu za deset dní.“ Natáhl si rukavice, zavřel dveře a odkráčel ulicí.

„Nu, když to nejde, nejde to,“ prohlásil Holmes zvesela.

„Třeba by nebyvala ochotná nebo schopná vám toho mnoho povědět.“

„Nepotřeboval jsem, aby mi něco povídala. Chtěl jsem se na ni pouze podívat. Domnívám se však, že jsem získal všechny informace, které jsem potřeboval. Dovezte nás k nějakému slušnému restaurantu, drožkáři, kde bychom mohli poobědvat, a pak se zastavíme u přítele Lestrada na policejní stanici.“

Příjemně jsme poobědvali a Holmes přitom nemluvil o ničem než o houslích; vyprávěl mi s velkým zaujetím, jak zakoupil svoje stradivárky, které mají cenu aspoň pěti set guinejí, na dražbě v Tottenham Court Road za pětapadesát šilinků. To ho přivedlo na Paganiniho, a dobrou hodinu mi nad lahví claretu vyprávěl jednu anekdotu za druhou o tomto výjimečném muži. Už se schylovalo k večeru a horký žár se zmírnil v příjemnou zář, když jsme vcházeli do budovy policejní stanice. Lestrade na nás čekal u dveří.

„Telegram pro vás, pane Holmesi,“ pravil.

„Aha, to bude ta odpověď!“ Roztrhl telegram, přelétl jej zrakem, zmačkal a strčil do kapsy. „To je v pořádku,“ řekl.

„Zjistil jste něco?“

„Zjistil jsem všechno!“

„Cože?“ Lestrade na něj užasle zíral. „Žertujete.“

„V životě jsem nemluvil vážněji. Došlo k otřesnému zločinu a já jsem myslím už odhalil všechny podrobnosti.“

„A pachatel?“

Holmes načrtl několik slov na rub své vizitky a hodil ji Lestradovi.

„Takto se jmenuje,“ řekl. „Můžete ho zatknout nejdříve zítra večer. Přál bych si, abyste neuváděl mé jméno v žádné souvislosti s tímto případem, jelikož si přeji vystupovat při pátrání jen u takových zločinů, kde odhalení pachatele naráží na nějaké obtíže. Pojd'te, Watsone.“ Odešli jsme spolu na nádraží a Lestrade ještě hezkou chvíli hleděl rozradostněně na vizitku, kterou mu Holmes hodil.

„V tomto případě,“ řekl Sherlock Holmes, když jsme toho večera rozprávěli nad doutníky v bytě na Baker Street, „jsme museli – podobně jako při pátrání, jež jste zapsal pod názvem ‚Studie v šarlatové‘ a ‚Znamení čtyř‘ – postupovat ve svých úvahách obráceně, od důsledků k příčinám. Požádal jsem Lestrada dopisem, aby nás zpravil o detailech, které nám ještě chybí a jež on bude mít k dispozici, až zajistí dotyčného muže. Takový úkol je možno mu bezpečně svěřit, protože mu sice zcela chybí rozumové schopnosti,

ale je houževnatý jako buldok, jakmile pochopí, co má učinit, a skutečně jen díky této své houževnatosti se ve Scotland Yardu tak vyšvihl.“

„Vy jste tedy ten případ ještě neuzavřel?“

„Je uzavřen, pokud jde o podstatné fakty. Víme, komu ten odporný čin připsat, třebaže nám stále uniká, kdo se stal druhou obětí. Vyvodil jste si ovšem sám vlastní závěry.“

„Předpokládám, že podezíráte onoho Jima Brownera, stevarda na lodi z Liverpoolu.“

„Ach, to není jen podezření.“

„Mám dojem, že proti němu nemluví nic než mlhavé náznaky.“

„I kdež, podle mého je všechno zcela jasné. Zopakujme si případ v hlavních bodech. Přistoupili jsme k němu, jak si vzpomínáte, zcela nepředpojatě, což je vždycky výhoda. Nevytvořili jsme si žádný předběžný názor. Přijeli jsme pozorovat a ze svého pozorování vyvozovat závěry. Co jsme spatřili nejprve? Velice vyrovnanou, důstojnou dámu, která nedělala dojem, jako by něco tajila, a portrét, jenž mi napověděl, že má dvě mladší sestry. Okamžitě mi hlavou bleskla myšlenka, že zásilka mohla být určena jedné z nich. Odsunul jsem tu myšlenku stranou do té doby, než ji budeme moci po klidné úvaze zavrhnout nebo ověřit. Pak jsme se odebrali do zahrady, jak si vzpomínáte, a prohlédli jsme si zvláštní obsah žluté krabičky.

Byla převázána takovým motouzem, jaký se používá na lodi u plachet, a do našeho vyšetřování zavanul zřetelný pach moře. Nadto jsem dále zjistil, že motouz je zavázán na uzel, jaký vážou námořníci, že balíček byl odeslán z přístavu a že i mužské ucho bylo propíchnuto pro náušnici, s čímž se setkáváme mnohem častěji u námořníků než u suchozemců, a tím jsem nabyl jistoty, že všechny role v této tragédii sehráli příslušníci námořnické kasty.

Když jsem si prohlížel adresu na balíčku, zjistil jsem, že zní Slečna S. Cushingová. Nejstarší sestra se samozřejmě jmenuje Cushingová, a třebaže její křestní jméno začíná na S., mohla adresa platit i některé jiné sestře. V tom případě bychom byli museli zahájit vyšetřování znovu a na zcela jiném základě. Vrátil jsem se proto do

domu s úmyslem tento bod objasnit. Právě jsem se chystal ujistit slečnu Cushingovou, že podle mého názoru došlo k omylu, ale vtom, jak jste postřehl, jsem se zarazil.

Stalo se totiž, že jsem zahlédl něco, co mne překvapilo a zároveň nesmírně zúžilo pole pátrání.

Jako lékař jistě víte, Watsone, že žádný lidský orgán není tak různorodý jako ucho. Zpravidla bývá každý pár uší zcela osobitý a liší se od všech ostatních. V loňském ročníku časopisu *Anthropological Journal* najdete dvě krátké stati z mého pera na toto téma. Prozkoumal jsem ty dvě uši v krabičce jako odborník a přesně jsem si zapamatoval jejich anatomické zvláštnosti. Představte si tedy moje překvapení, když jsem se zahleděl na slečnu Cushingovou a zjistil jsem, že její ucho odpovídá přesně ženskému uchu, které jsem krátce předtím prohlížel. Bylo to mnohem víc než náhodná shoda. Měla stejně zkrácený lalůček, stejnou širokou křivku horního boltce, stejně zatočené závitky na chrupavce. Ve všech podstatných znacích to bylo totéž ucho.

Pochopil jsem ovšem okamžitě dalekosáhlé důsledky tohoto zjištění. Bylo očividné, že oběti je někdo z pokrevního příbuzenstva, a to velice blízkého. Začal jsem s ní rozprávět o její rodině a vzpomínáte si, že nám hned sdělila několik nesmírně cenných údajů.

Předně jsme se dozvěděli, že se její sestra jmenuje Sarah a že až donedávna sídlila na téže adrese, takže už bylo jasné, jak k omylu došlo a komu byla zásilka určena. Pak jsme se dozvěděli o onom stevardovi, který si vzal třetí sestru, a doslechli jsme se, že kdysi bývali se slečnou Sarah velcí přátelé, že se dokonce ona odstěhovala do Liverpoolu, aby měla Brownerovy po ruce, ale pak došlo k nějaké rozepři, která je navzájem odcizila. Vinou této rozepře došlo na několik měsíců k přerušení všech styků, takže kdyby byl chtěl Browner poslat nějaký balíček slečně Sarah, byl by jí ho asi poslal na její starou adresu.

A nyní se celá záležitost začala podivuhodně vyjasňovat. Dozvěděli jsme se o existenci tohoto stevarda, člověka impulsivního

a vášnivého – uvědomte si, že dal výpověď z mnohem lepšího místa, jen aby mohl být častěji s manželkou –, který se občas neubráníl pití. Měli jsme důvodné podezření, že jeho žena byla zavražděna a že spolu s ní byl ještě zavražděn nějaký muž – patrně námořník. Člověka ovšem hned napadne, že motivem tohoto zločinu byla nejspíš žárlivost. A proč poslal vrah důkazy svého činu slečně Sarah Cushingové? Pravděpodobně proto, že za svého pobytu v Liverpoolu nějakým způsobem zavinila události, jež vedly k zločinu. Všimněte si, že lodi na této lince zastavují v Belfastu, Dublinu a Waterfordu; předpokládáme-li tedy, že Browner spáchal ten čin a hned se nalodil na svůj parník, na 1. máj, pak by měl v Belfastu první příležitost odeslat svůj hrůzný balíček.

V tomto stadiu existovala ovšem ještě druhá možnost, a třebaže jsem ji pokládal za velmi nepravděpodobnou, rozhodl jsem se ověřit si ji, než budu postupovat dále. Nevyslyšený milenec mohl zabít manžele Brownerovy a mužské ucho mohlo patřit manželovi. Proti tomuto předpokladu vyvstávaly vážné námitky, ale vyloučit se nedal. Poslal jsem proto telegram příteli Algarovi z liverpoolského policejního sboru a požádal jsem ho, aby zjistil, zda je paní Brownerová doma a zda Browner odjel na 1. máji. Pak jsme se rozjeli do Wallingtonu navštívit slečnu Sarah.

Byl jsem předtím zvědav, do jaké míry se i na jejích uších projevuje rodinná podoba. Mohla nám ovšem sdělit velice důležité informace, ale nedělal jsem si velké naděje, že by se k tomu vykládala. Musela o té záležitosti slyšet už včera, jelikož se o tom vykládalo po celém Croydonu, a ona jediná věděla, komu byl balíček určen. Kdyby byla chtěla přispět k tomu, aby spravedlnosti bylo učiněno zadost, pravděpodobně by se už obrátila na policii. Rozhodně však bylo naší povinností ji vyhledat, a tak jsme se za ní vypravili. Zjistili jsme, že zpráva o zásilce – vždyť se roznemohla toho dne – na ni zapůsobila tak, že dostala mozkovou horečku. Bylo nad slunce jasnější, že pochopila dokonale toto poselství, ale stejně jasné, že budeme muset nějaký čas vyčkat, než bude s to přispět k vyšetřování.

My jsme však na jejím přispění nebyli vlastně závislí. Odpověď nás očekávala na policejní stanici, kam ji na mou žádost Algar poslal. A obsahovala velmi výmluvné informace. Dům paní Brownerové je už přes tři dny zavřen a sousedé se domnívají, že odjela na jih navštívit příbuzné. V kanceláři lodní společnosti Algar zjistil, že Browner odjel na lodi 1. máj, a podle mých propočtů by tato loď měla přistát na Temži zítra k večeru. Až připluje, bude už na ni čekat ten nedovtipný, ale rázný Lestrade, a já nepochybuji, že nám všechny detaily doplní.“

A Sherlock Holmes nebyl ve svém očekávání zklamán. Dva dny nato dostal objemnou obálku, která obsahovala pár řádků od detektiva a dokument v rozsahu několika strojem psaných listů.

„Lestrade ho dostal,“ řekl Holmes a vzhlédl. „Snad vás bude zajímat, co o tom píše.

Milý pane Holmesi,

v souhlase se záměrem, který jsme pojali, abychom si ověřili svou domněnku (co říkáte tomu množnému číslu, Watsoně?), jsem včera v 18 hodin zašel do Albertova doku a nastoupil na parolod' 1. máj, patřící Parní zásilkové společnosti Liverpool – Dublin – Londýn. Zjistil jsem, že mezi muži posádky je stevard jménem James Browner a že si během plavby počínal tak nevídaným způsobem, až byl kapitán nucen zprostit ho jeho povinností. Sestoupil jsem za ním do podpalubí: seděl na truhle před svým lůžkem, držel si hlavu v dlaních a pohupoval se sem a tam. Je to veliký, statný chlap, hladce vyholený a velmi snědý – ten typ jako Oudridge, který nám pomáhal v té záležitosti s falešným prádlem. Vyskočil, když slyšel, proč přicházím, a já už zvedal píšťalku k ústům, abych přivolal dva říční policisty, kteří čekali za rohem, ale on zřejmě nemá bojovného ducha a pokojně vztáhl ruce a nechal si nasadit pouta. Přivedli jsme ho do vězení a jeho truhlu jsme vzali s sebou, jelikož jsme se domnívali, že tam třeba bude nějaký usvědčující předmět, ale krom dlouhého ostrého nože, jaký mívá u sebe většina námořníků, jsme se namáhali nadarmo. Ukázalo se však, že žádné důkazy nebudeme potřebovat, neboť když byl Browner předveden před inspektora, požádal, aby mohl učinit výpověď, kterou přesně podle jeho

slov zapsal náš stenograf. Dali jsme to opsat s třemi kopiemi, z nichž vám jednu posílám. Ukázalo se, jak jsem od začátku předpokládal, že šlo o zcela jednoduchý případ, ale jsem vám velmi zavázán, že jste mi při vyšetřování pomáhal. Přátelsky Vás zdraví

Vám oddaný

G. Lestrade

Hm, šlo prý o jednoduchý případ,“ poznamenal Holmes. „Neměl jsem dojem, že se mu to tak jevilo zpočátku, když nás povolal. Podívejme se však, co k tomu má co říct sám Jim Browner. Zde máme zapsáno, co vypověděl před inspektorem Montgomerym na shadwellské policejní stanici, a má to tu výhodu, že je to zapsáno doslova.

„Jestli mám k tomu co říct? Ano, mám k tomu co říct, a ne málo. Musím se k tomu ke všemu přiznat. Pověste si mě, anebo mě nechte běžet, mně je to fuk, co se mnou uděláte. Nezamhouřil jsem oka od té chvíle, co jsem to provedl, a myslím že už nezamhouřím, leda navěky. Někdy před sebou vidím jeho, ale většinou ji. Ale jeden či druhý je se mnou pořád. On je takový jako do černa a mračí se, ale ona se tváří jako překvapeně. Jakpak by ne, ty má ovečko bílá, to tě muselo překvapit, když sis přečetla smrt na obličej, který předtím k tobě vzhlížel zřídka jinak než s láskou.

Všechno to zavinila Sarah. Já ztracenec ji proklínám, ať na ni přijde mor a krev jí shnije v žilách! Nechci se vykrucovat. Víím, že jsem se dal zase na pití, já zvíře jedno. Ale ona by mi byla odpustila, byla by se mě držela jako lano přístavního pilíře, kdyby ta ženská nebyla přestoupila náš práh. Protože Sarah Cushingová se do mě zamilovala – a tohle je všeho příčina – a milovala mě, dokud se všechna její láska nezměnila v jedovatou nenávist, když poznala, že si cením šlápoty mé ženy v blátě víc než jejího těla i duše dohromady.

Byly celkem tři sestry. Ta nejstarší je prostě hodná a slušná osoba, ta prostřední je ďábel a ta nejmladší byla anděl. Sarah bylo třiatřicet

a Mary devětadvacet, když jsme se vzali. Jak jsme spolu byli šťastni, když jsme si zařídili hnízdečko! V celém Liverpoolu nebylo lepší ženy nad mou Mary. A pak jsme pozvali na týden Sarah, týden se protáhl na měsíc, a nějak se stalo, že u nás už zůstala.

Tehdá jsem se na sklenici ani nepodíval, mohli jsme trochu něco dávat stranou a celý svět se mi zdál růžový. Dobrý bože, kdo by si byl pomyslel, že to takhle dopadne? Ani ve zlém snu by mě to bylo nenapadlo.

Býval jsem doma na soboty a neděle, a když se někdy zdrželo nakládání, měl jsem volno třeba celý týden, a tak se stalo, že jsem často pobýval se svou švagrovou Sarah. Je to pěkná, vysoká ženská, černá, hbitá a vášnivá, drží hlavu hrdě vzhůru a z očí jí srší jiskry jako z křesadla. Ale dokud jsem měl svou malou Mary, ani jsem na Sarah nepomyslel, a to je čistá pravda, jako že doufám v boží slitování.

Někdy se mi tak zdávalo, že je ráda se mnou sama, chtěla po mně, abych s ní šel na procházku, ale já v tom nic neviděl. Až jednou večer se mi oči otevřely. Vrátil jsem se z lodi a vidím, že Mary je pryč a Sarah je sama doma. »Kde je Mary?« zeptal jsem se. »Šla prý zaplatit nějaké účty.« Nemoh jsem se jí dočkat a začal jsem přecházet po pokoji sem a tam. »Cožpak to nemůžeš vydržet pět minut bez Mary, Jime?« povídá. »To mi moc nelichotí, když ti moje společnost ani na takovou krátkou chvíli nestačí.«

»To nic, děvče zlaté,« povídám já a vztáhl jsem k ní kamarádsky ruku, ale ona mi ji hned chytila do obou svých a ty pálily, jako by měla horečku. Podívám se jí do očí a tam to všechno stálo. Nemusela nic říkat a já taky ne. Zamračil jsem se a ruku jsem odtáhl. Chvilí stála mlčky vedle mě, pak mě poplácala po rameni, povídá: »Jim, ta duše věrná!« s takovým jako posměškem a vyběhla z místnosti.

Od toho dne mě Sarah nenáviděla z celého srdce a z celé duše, a ona umí nenávidět. Byl jsem blázen, že jsem dovolil, aby u nás ostávala dál – blázen a hlupák – ale nezmínil jsem se Mary ani slůvkem, protože jsem věděl, jak by ji to trápilo. Všechno bylo jako dříve, ale po čase jsem začal zjišťovat, že i Mary sama se kapku

změnila. Bývala vždycky taková důvěřivá a upřímná, ale teď se chovala divně a podezřívavé, chtěla vědět, kde jsem byl a co jsem tam dělal, kdo mi to píše a co mám po kapsách, a spoustu takových hloupostí. Den za dnem si vedla divnějc a podrážděnějc, a často jsme se hádali kvůli ničemu. Vůbec mi to nešlo do hlavy. Sarah se mi teď vyhýbala, ale s Mary byly nerozlučné. Dnes vidím, že to bylo její dílo a že schválně mou manželku proti mně popichovala, ale tenkrát jsem byl jako slepé kotě a vůbec jsem tomu nerozuměl. Pak jsem porušil slib a začal jsem zase pít, ale myslím, že bych to byl neudělal, kdyby Mary bývala jako dřív. Měla teď důvod si mě ošklivit a propast mezi námi se ještě rozšířila. A pak do toho vpadl tenhle Alec Fairbairn a všechno se ještě tisíckrát zhoršilo.

Poprvně k nám přišel jako za Sarah, ale brzy chodil navštěvovat všechny, protože měl takové příjemné způsoby a každému se hned zalíbil. Byl to chlap jako vítr, fešný, chytrý, kudrnatý, sjezdil půl světa a dovedl vyprávět o tom, co viděl. Bývalo s ním veselo, to nepopírám, a na námořníka se choval tak zdvořile, že to bylo k nevíře, až jsem si říkal, že asi pamatuje časy, kdy býval víc na palubě než v podpalubí. Celý měsíc byl u nás jako doma a mě nikdy nenapadlo, že by z těch jeho jemných, mazaných způsobů mohlo povstat nějaké trápení. Ale pak se stalo něco, co ve mně vzbudilo podezření, a od toho dne jsem už víckrát nepoznal klid.

A byla to jen taková maličkost. Jednou jsem se vrátil nečekaně domů, a jak jsem vstoupil do našeho salónu, vidím, že se moje žena tváří radostně na uvítanou. Jakmile však zjistila, kdo to přišel, radostný výraz vyprchal a ona se odvrátila s pohledem plným zklamání. To mi stačilo. Moje kroky si nemohla splést s nikým jiným než s Alecem Fairbairnem. Kdybych ho tam byl v té chvíli měl, tak jsem ho snad zabil, protože já vždycky vyvádím jako šílený, když se mi krev nahrne do hlavy. Mary viděla, že mi čert kouká z očí, a tak ke mně přiběhla a chytila mě za rukáv. »Nedělej to, Jime,« řekla. »Kde je Sarah?« zeptal jsem se. Prý v kuchyni. »Sarah,« povídám, když jsem tam přišel, »ten chlap Fairbairn mi už nesmí přes práh.«

»Pročpak ne?« zeptala se. »Protože si to nepřeju.«

»Když v tomhle domě nejsou vítání moji přátelé, tak to tu nejsem vítaná ani já.«

»Ty si dělej, co se ti zlíbí,« povídám. »Ale jestli se tu Fairbairn ještě ukáže, tak ti pošlu jedno jeho ucho na památku.« Muselo ji polekat, jak jsem se tvářil, protože mi neodpověděla ani slůvkem a ještě ten večer se odstěhovala.

Nevím, jestli je tahle ženská zosobněná d'áblice, anebo jestli mě chtěla odvrátit od manželky tím, že ji naváděla ke špatnostem. Krátce a dobře, nastěhovala se do domu o dvě ulice dál a pronajímala pokoje námořníkům. Fairbairn u ní pobýval a Mary tam někdy zaběhla a popíjela čaj se sestrou a s ním. Jak často tam chodívala, to nevím, ale jedenkrát jsem ji sledoval, a když jsem vtrhl do dveří, Fairbairn utek vzadu na zahradě přes plot, hrdina jeden. Přisahal jsem ženě, že ji zabiju, jestli je spolu ještě přistihnu. Když jsem ji ved domů, vzlykala a celá se chvěla, bílá jako papír. Po naší lásce nezbylo už ani stopy. Viděl jsem, že mě nenávidí a že se mě bojí, a když mě to pomyšlení dohnalo k pití, tak si mě navíc ještě hnusila.

Sarah zjistila, že se v Liverpoolu neuživí, tak se vrátila na jih, a pokud vím, nastěhovala se k sestře do Croydonu. Doma to bylo pořád stejné. Až minulý týden přišlo tohle neštěstí.

Stalo se to takhle. Vypluli jsme na 1. máji a měli jsme se vrátit za týden, ale jeden velký sud se uvolnil a prorazil podpalubní desku, takže jsme se museli vrátit na dvanáct hodin do přístavu. Šel jsem z lodi domů, a přitom jsem si představoval, jak ženu překvapím, a doufal jsem, že bude třeba ráda, když se vrátím tak brzy. Právě jsem na to myslel, jak jsem zabočil do naší ulice, a vtom kolem mne přejede drožka a v ní ona a vedle ní Fairbairn a povídají si spolu a smějí se a vůbec netuší, že já stojím na chodníku a koukám se na ně. Říkám vám a můžu vám na to dát čestné slovo, že jsem od té chvíle nevěděl, co dělám, a když na to vzpomínám, vidím to všechno nejasně, jako ve snu. Poslední dobou jsem hodně pil, a to obojí mi zmátlo hlavu. I teď mi v hlavě buší, jako by se mi tam dokař oháněl kladivem, ale to ráno jako by mi Niagara hučela a šuměla v uších.

Sebral jsem se a rozběhl se za tou drožkou. Držel jsem v ruce silnou dubovou hůl, a jak vám povídám, měl jsem od začátku před očima rudou mhu, ale jak tak utíkám, tak jsem si řek, že na to půjdu mazaně, a držel jsem se zpátky, abych je měl pořád na očích, ale oni neviděli mě. Brzy zastavili na nádraží. Okolo pokladny se hemžilo fůra lidí, takže jsem u nich stál docela blízko, a přec mě neviděli. Koupili si jízdenku do New Brightonu. Já taky, ale nastoupil jsem do třetího vagónu za nimi. Když jsme tam dojeli, procházeli se po promenádě a já od nich nebyl nikdá dál než sto metrů. Nakonec jsem viděl, že si najímají loďku a chystají se na projížďku po moři, protože ten den bylo velké parno a oni si jistě mysleli, že na vodě bude chladněji.

A tím jako by se mi vydali na milost a nemilost. Nad mořem bylo zamženo, člověk neviděl víc než na pár set metrů. Taky jsem si najal loďku a pustil se za nima. Viděl jsem nezřetelně jejich plavidlo, ale veslovali skoro tak rychle jako já, takže jsme museli být dobrou míli od břehu, ne-li víc, než jsem je dohonil. Mha byla všude kolem nás jako opona, a my tři uprostřed ní. Kristepanebože, nikdy nezapomenu, jak se zatvářili, když poznali, kdo se to k nim blíží. Ona vykřikla. On zaklel jako šílenec a máchl po mně veslem, protože musel vidět smrt v mých očích. Uhnul jsem a zasadil mu holí ránu, že mu hlava praskla jako vajíčko. Ji bych snad byl ušetřil, i když jsem nebyl pánem svých smyslů, ale ona se na něho vrhla, objímala ho a volala »Aleku«. Znovu jsem udeřil a ona klesla po jeho boku. Byl jsem jako divoká šelma, zpitá pachem krve. Být tam v tu chvíli Sarah, přísahám, že by se k nim byla přidružila. Vytáhl jsem nůž a – podívejte, už jsem toho řekl dost. Prožíval jsem divokou radost, když jsem si představil, co tomu Sarah řekne, až uvidí tyhle důkazy, kam vedlo její popichování. Věděl jsem dobře, co si majitel loďky pomyslí: ztratili v mlze směr a zaneslo je to na širé moře. Očistil jsem se, vrátil se k pobřeží a nastoupil na loď, kde ani živá duše netušila, co se stalo. Ten večer jsem zabalil balíček pro Sarah Cushingovou a druhý den jej odeslal z Belfastu.

Takhle to po pravdě bylo. Můžete si mě pověsit, nebo se mnou dělejte, co chcete, ale nemůžete mě potrestat víc, než jsem byl potrestaný. Nemůžu zavřít oči, abych neviděl, jak se na mě ti dva koukali, když se v mlze ukázal můj člun. Já je zabil rychle, ale oni mě zabíjejí pomalu; a jestli takhle prožiju ještě jednu noc, buď se do rána pominu, anebo umřu. Nenecháte mě tu v cele samotného, vidíte, pane? Proboha, nenechávejte mě tu, a kéž se i nad vámi ve vaší nejtěžší hodině někdo slituje jako vy teď nade mnou.'

Co to má všechno za smysl, Watsone?" řekl Holmes vážným hlasem, když odložil ty listy. „Jakému účelu slouží tenhle bludný kruh utrpení, násilí a hrůzy? Musí mířit k nějakému cíli, jinak by v našem vesmíru vládla náhoda, a to je nepředstavitelné. Ale k jakému cíli? tak zní ta obtížná, neodbytná, věčná otázka, a lidský rozum je pořád stejně dalek toho, aby na ni našel odpověď.“

Rudý kruh

1

„Podívejte, paní Warrenová, skutečně se nedomnívám, že byste měla důvody k obavám, ani nevidím nutnost, abych já, jehož čas je vzácný, v té věci nějak zasahoval. Musím opravdu věnovat pozornost jiným záležitostem.“ Tak pravil Sherlock Holmes a rozevřel opět velké desky, v nichž si pořádal a katalogizoval některé dokumenty z poslední doby.

Paní bytná se však vyznačovala pravou ženskou vytrvalostí a důvtipem a pevně trvala na svém.

„Vloni jste se ujal jednoho mého podnájemníka,“ pravila, „jistého pana Faidala Hobbse.“

„Ano, vzpomínám si – jednoduchý případ.“

„Ale on o tom pořád mluvil, jak jste na něho byl milý a jak jste mu pomohl najít cestu z nesnází. Víím, že byste mi dokázal pomoci, jen kdybyste chtěl.“

Holmes býval přístupný lichotkám, ale také, abych byl spravedlivý, útokům na své soucitné srdce. Toto spojené úsilí ho teď přimělo odložit lepidlo a s rezignovaným povzdechem odsednout od stolu.

„Tak tedy dobrá. Povězte nám, co máte na srdci, paní Warrenová. Doufám, že vám nevadí kouření? Děkuji vám – Watsone, zápalky! Pokud jsem vám dobře rozuměl, zneklidňuje vás, že nový podnájemník setrvává ve svých pokojích a vy ho ani nevidíte. Propána, paní Warrenová, kdybych já byl vaším podnájemníkem, neviděla byste mne často třeba celé týdny.“

„Jistě, no prosím, ale tohle je něco jiného. Děsí mne to, pane Holmesi. Nemůžu strachem spát. Od časného rána do pozdního večera slyším jeho kroky, jak přechází rychle po pokoji sem a tam, a nikdy jsem ho ještě ani nezahlédla. Já už to nevydržím. Manžel je z toho stejně znepokojený jako já, ale on je celý den v práci, a já

nemám ani na chvilku klid. Proč se skrývá? Co má na svědomí? Jsem v domě sama, jen s holkou, a nemám na to nervy.“

Holmes se naklonil kupředu a svými dlouhými tenkými prsty vzal ženu za rameno. Když chtěl, dokázal lidi téměř hypnoticky zkonejšit. Vyděšený pohled se jí ztratil z očí a rozčilený výraz na tváři se změnil v obvyklou vyrovnanost. Posadila se na židli, kterou jí nabídl.

„Ujmu-li se toho případu, musím znát všechny podrobnosti,“ řekl. „Nepospíchejte a uvažujte. Malá drobnost může mít klíčový význam. Pravíte, že před deseti dny k vám přišel nějaký muž a zaplatil si na čtrnáct dní za byt a stravu?“

„Zeptal se, co požadují. Řekla jsem, že padesát šilinků na týden. Pronajímám malý obývací pokoj a ložnici s celým příslušenstvím v podkroví.“

„A co on?“

„Povídá: ‚Dám vám pět liber na týden, přistoupíte-li na mé podmínky.‘ Nejsme zámožní, pane Holmesi, manžel má malý plat a ty peníze pro mne hodně znamenaly. Vytáhl desetilibrovku a na místě mi ji dal. ‚Můžete ji mít každých čtrnáct dní, a hezky dlouho, jestli se budete řídit podle dohodnutých podmínek,‘ povídá. ‚Kdybyste je porušila, nechtěl bych vás už znát.‘“

„Jaké to byly podmínky?“

„No, předně žádal klíč od domu. Proti tomu jsem nic neměla. Podnájemníci často mívají klíče. A také aby do pokoje nikdo nechodil a pod žádnou záminkou ho nikdy nikdo nerušil.“

„Na tom přece není nic tak neobvyklého.“

„V rozumných mezích jistě ne, pane. Ale tohle se vymyká všem mezím. Bydlí u nás deset dní, a ani manžel, ani já, ani holka jsme ho jedinkrát nezahledli. Slyšíme, jak rychlými kroky přechází sem a tam, sem a tam, večer, ráno i v poledne, ale krom prvního večera nevyšel ještě z domu.“

„První večer tedy někam odešel?“

„Ano, prosím, a vrátil se velmi pozdě – všichni jsme už spali. Řekl mi o tom, když si najal pokoje, a požádal mě, abych

nezastrkovala závoru. Bylo už po půlnoci, když jsem ho slyšela jít po schodech nahoru.“

„A co jídlo?“

„Vyžádal si, abychom mu vždycky, když zazvoní, nechali jídlo na židli hned za dveřmi. Když dojí, zazvoní, a my si to zas z té židle vezmeme. Chce-li něco jiného, napíše to tiskacími písmeny na lísteček a nechá ho na podnose.“

„Tiskacími písmeny?“

„Ano, prosím, tužkou a tiskacími písmeny. Jen jedno slovo, nic víc. Tady jsem vám jeden lísteček přinesla na ukázkou: MÝDLO. Tady je jiný: SIRKA. Tenhle lísteček mi tam nechal dnes ráno: DAILY GAZETTE. Ty noviny mu nosím každé ráno se snídaní.“

„Považte, Watson!“ řekl Holmes a prohlížel si s velkou zvědavostí útržky papíru, které mu bytná podávala. „Tohle je jistě trochu nezvyklé. Touhu po odloučenosti chápu; ale proč tiskací písmena? Malovat tiskací písmena je zdoluhavé. Proč to prostě nenapíše? Co vám to napovídá, Watson?“

„Že si nepřeje ukázat, jaký má rukopis.“

„Ale proč? Co mu na tom může vadit, kdyby paní bytná měla kratičkou ukázkou jeho rukopisu? Přesto ale to může být, jak říkáte. A nabízí se další otázka: proč tak stručné vzkazy?“

„To nemám tušení.“

„Otevírají se tu vděčné možnosti pro inteligentní dohady. Ta slůvka jsou psána běžnou nafialovělou tužkou s širokým hrotem. Všimněte si, že z tohoto lístku utrhl ze strany kousek poté, kdy napsal vzkaz, takže M ve slově MÝDLO je zčásti pryč. Výmluvné, Watson, nemyslíte?“

„Opatrnost?“

„Správně. Byla tam očividně nějaká stopa, snad otisk palce, něco, co mohlo vést k odhalení totožnosti. Říkala jste tedy, paní Warrenová, že to byl člověk prostřední postavy, černovlasý, s plnovousem. Jak starý asi mohl být?“

„Mladý, pane – ani ne třicet.“

„Nemůžete ho popsat trochu podrobněji?“

„Mluvil dobře anglicky, ale přitom jsem podle přízvuku měla dojem, že je to cizinec.“

„Jak byl oblečen?“

„Moc pěkně – jako nóbl pán. Tmavý oblek – nic nápadného.“

„Nepředstavil se?“

„Ne, pane Holmesi.“

„Nikdo mu nepsal ani ho nepřišel navštívit?“

„Nikdo.“

„Ale přece musíte vy nebo vaše děvče do jeho pokoje ráno zajít?“

„Ne, prosím; on si uklízí sám.“

„Propána! To je jistě zvláštní. Co zavazadla?“

„Přinesl si s sebou jen jednu velkou hnědou kabelu – jinak nic.“

„Hm, to nám tedy mnoho nepomůže. Pravíte, že se nic nevyneslo z jeho pokoje – vůbec nic?“

Paní bytná vyňala z kabelky obálku a z ní vysypala na stůl dvě ohořelé sirky a nedopalek cigarety.

„Tohle bylo na jeho podnose dnes ráno. Přinesla jsem to, protože jsem slyšela, že vy umíte z maličkostí vyčíst velké věci.“

Holmes pokrčil rameny.

„Tohle nic není,“ řekl. „Sirky použil ovšem proto, aby si zapálil cigaretu. To je zřejmé podle krátkého ohořelého konce. Kdyby si zapaloval dýmku nebo doutník, shořelo by půl sirky. I propána! Ten oharek je zajisté zajímavý. Říkáte, že ten pán měl knír a bradku?“

„Ano, pane Holmesi.“

„Tomu tedy nerozumím, Watsoně. Soudil bych, že tohle mohl vykourit jen hladce vyholený muž. Vždyť i váš skromný knírek by takováhle cigareta ožehla.“

„Špička?“ navrhl jsem.

„Ne, ne; nedopalek je sežmolený. Nebylo by možné, že se u vás ubytovali dva lidé, paní Warrenová?“

„Ne, pane; jí tak málo, že se až divím, jak mu to může stačit k životu.“

„Hm, myslím, že musíme vyčkat, dokud nebudeme mít víc podkladového materiálu. Koneckonců, nemáte si nač stěžovat.“

Dostala jste zaplacenou a není to obtížný nájemník, třebaže si počíná poněkud neobvykle. Platí vám dobře, a jestli se chce ztratit světu z očí, vás se to přímo nijak netýká. Nemůžeme vniknout do jeho soukromí, dokud nebudeme mít důvod k domněnce, že touží po soukromí z odsouzených pohnutek. Ujímám se toho případu a nepustím jej z hlavy. Kdyby se událo něco nového, přijďte mi to oznámit, a spolehněte se, že vám pomohu, kdyby bylo potřeba.

Ten případ má rozhodně několik zajímavých bodů, Watsoně,“ poznamenal, když nás paní bytná opustila. „Může to ovšem mít banální vysvětlení – osobní výstřednost – anebo jde o mnohem hlubší důvody, než se zdánlivě jeví. Předně člověku vytane na mysl logická možnost, že v tom bytě teď bydlí někdo jiný než muž, který si jej pronajal.“

„Proč myslíte?“

„Nu, kromě nedopalku se mi zdálo nápadné, že podnájemník odešel z bytu pouze krátce poté, co si jej pronajal. Vrátil se – někdo se vrátil – v době, kdy mu nepřekáželi žádní svědkové. Nic nedokazuje, že osoba, která odešla, se také do bytu vrátila. Navíc ten muž, který si pokoje pronajal, uměl dobře anglicky. Tenhle druhý maluje SIRKA, když by logicky mělo být SIRKY. Představuji si, že to slovo opsal ze slovníku, kde je uvedeno příslušné podstatné jméno, ale nikoli množné číslo. Ten lakonický způsob vyjadřování má možná zakrýt neznalost angličtiny. Ano, Watsoně, máme proč se domnívat, že došlo k záměně podnájemníků.“

„Ale za jakým účelem?“

„Nu ano, to je problém, nad nímž je třeba se zamyslet. Jeden způsob pátrání se nabízí dost očividně.“ Sňal z police velké desky, do nichž den za dnem ukládal soukromá oznámení z různých londýnských novin. „Můj ty světe!“ poznamenal, jak obracel stránky, „v tomto sboru zní úpění, výkřiky i bučení. Jaká to směs mimořádných událostí! Myslím, že nenajde bohatší loviště ten, kdo se zajímá o neobvyklé osudy. Podnájemník paní Warrenové je sám a není možné mu napsat, nemá-li se ohrozit kýžené inkognito. Jak k němu dospěje zvenčí nějaká zpráva nebo vzkaz? Očividně

oznámením v novinách. Jiná cesta mi nenapadá, a naštěstí se můžeme soustředit pouze na jedny noviny. Tady jsou výstřižky z Daily Gazette za posledních čtrnáct dní. „Dáma s černým boa v Princově bruslařském klubu –“ tu můžeme pominout. „Jimmy jistě nechce zlomit matince srdce –“ to se jeví irrelevantní. „Prosím dámu, která omdlela v omnibusu do Brixtonu, aby laskavě – , zmíněná mne nezajímá. „Den co den srdce mé touží –“ Žvásty, Watsoně, nebetyčné žvásty. Počkat, tohle je trochu pravděpodobnější. „Trpělivost. Najdu způsob spojení. Zatím tato rubrika. G.‘ Tohle vyšlo dva dny poté, co se podnájemník paní Warrenové nastěhoval. Zní to docela případně, že? Tajemný nocležník rozumí anglicky, i když neumí anglicky psát. Pokusme se znovu zachytit stopu. Ano, zde – tři dny nato. „Pracuji k úspěšnému řešení. Trpělivost a opatrnost. Mraky pominou. G.‘ Potom týden nic. Načež přijde něco mnohem určitějšího: „Rýsuje se cesta. Bude-li možnost signály, vzpomeň dohodnutý kód, jedna A, dvě B atd. Brzy se dozvíš víc. G.‘ To bylo ve včerejších novinách a dneska v nich nestojí nic. Všechno se to velice dobře hodí na podnájemníka paní Warrenové. Vyčkáme-li ještě krátký čas, Watsoně, nepochybuji, že se celá záležitost trochu rozuzlí.“

Tato předpověď se splnila, neboť ráno jsem zastal přítele, kterak stojí na koberečku před krbem, nahřívá si záda a se zadostiučiněním se usmívá.

„Co říkáte tomuhle, Watsoně?“ zvolal a popadl noviny ze stolu. „Vysoký červený dům s bílými římsami. Druhé patro. Druhé okno zleva. Po setmění. G.‘ To je dost přesně určeno. Myslím, že bychom se po snídani měli vydat na výzkumy do sousedství Warrenových. I podívejme, paní Warrenová! Jaképak zprávy nám přinášíte?“

Naše klientka vpadla neohlášena do místnosti s bouřlivou energií, která napovídala, že došlo k nějakému nečekanému a dramatickému obratu.

„Musí se toho chopit policie, pane Holmesi!“ zvolala. „Já už s tím nechci nic mít. Sbalí si svých pět švestek a potáhne.“

Byla bych mu to šla rovnou oznámit, ale pak jsem si pomyslela, že by to vůči vám nebylo slušné, kdybych se vás předem nezeptala,

co o tom soudíte. Moje trpělivost je u konce, a když to má ještě odnášet můj starý –“

„Pan manžel něco odnesl?“

„Zacházeli s ním hrubě.“

„Ale kdo s ním hrubě zacházel?“

„To bychom taky rádi věděli. Stalo se to dnes ráno, pane. Manžel je kontrolorem u firmy Morton a Waylight v Tottenham Court Road. Odchází z domu před sedmou. Sotva dnes ráno ušel deset kroků, přiskočili k němu zezadu nějací dva chlapi, hodili mu kabát přes hlavu a strčili ho do drožky, která čekala u chodníku. Vozili ho přes hodinu a pak otevřeli dvířka a vystrčili ho ven. Byl tím pádem tak otřesen, že si ani nevšiml, kam se poděla ta drožka. Když se zvedl, zjistil, že je na Hampstead Heathu; tak přijel omnibusem domů a teď leží na kanapi a já běžím rovnou sem, abych vám pověděla, co se stalo.“

„To je vysoce zajímavé,“ řekl Holmes. „Všiml si, jak ti muži vypadali – slyšel je mluvit?“

„Ne, je z toho jako omámený. Pamatuje si jenom to, že se vznes do vzduchu, jako když kouzelným proutkem mávne, a stejně zas dopadl na zem. Museli u toho být aspoň dva chlapi, a možná že tři.“

„A vy se domníváte, že toto přepadení nějak souvisí s vaším podnájemníkem?“

„No, bydlíme tam už patnáct let a něco takového se nám ještě nestalo. Mám už toho dost. Peníze nejsou všechno. Půjde mi z domu, než se setmí.“

„Vyčkejte ještě maličko, paní Warrenová. Neukvapujte se. Tahle záležitost se mi začíná jevit jako mnohem významnější, než se mi na první pohled zdálo. Nyní je jasné, že vašemu podnájemníkovi hrozí nějaké nebezpečí. Je stejně jasné, že jeho nepřátelé, kteří na něho číhali v blízkosti vašeho domu, si ho v ranní mlze spletli s vaším manželem. Když zjistili svůj omyl, propustili pana Warrena na svobodu. Co by byli udělali, kdyby se nebyli spletli, to se můžeme pouze dohadovat.“

„Ale co si mám počít, pane Holmesi?“

„Měl bych velkou chuť prohlédnout si toho vašeho podnájemníka zblízka, paní Warrenová.“

„Nevím, jak by se to dalo zařídit – ledaže byste mu vpadli do pokoje. Když mu tam postavím podnos a vracím se po schodech dolů, slyším vždycky, jak odemyká.“

„Musí si ten podnos zanést do pokoje. Třeba bychom se mohli někde schovat a prohlédnout si ho při tom.“

Bytná chvíli přemýšlela.

„Hm, naproti jeho pokoji je komora. Kdybychom tam narafičili zrcadlo a vy jste se schovali za dveře, snad byste –“

„Výborně!“ řekl Holmes. „Kdypak obědvá?“

„Kolem jedné, pane Holmesi.“

„Přijdeme k vám s doktorem Watsonem včas. Prozatím se vám poroučím, paní Warrenová.“

V půl jedné jsme stáli na schodech před domem paní Warrenové – byla to vysoká, úzká stavba ze žlutých cihel v Great Orme Street, jedné z malých průjezdních uliček za severovýchodním traktem Britského muzea. Jelikož stojí hned za nárožím, lze odtud přehlédnout celou Howe Street, která se honosí výstavnějšími budovami. Holmes se spokojeně zasmál a ukázal na jednu z nich, činžovní dům s drahými byty, který tak vyčníval nad ostatní, že rázem poutal pozornost.

„Pohled'te, Watsone!“ pravil. „Vysoký červený dům s bílými římsami.“ To je přece ono signální stanoviště. Známe místo, známe kód, neměl by to tedy být obtížný úkol. V okně visí cedule ‚k pronajmutí‘. Zřejmě prázdný byt, kam má spojenec přístup. Tak co, paní Warrenová?“

„Všechno jsem připravila. Nechte si laskavě boty na odpočívadle a pojd'te se mnou, já vás tam dovedu.“

Vymyslela nám výbornou skrýš. Zrcadlo umístila tak, že jsme za židli ve tmě mohli velmi dobře pozorovat protější dveře. Sotva jsme se usadili a paní Warrenová nás opustila, když nám vzdálené zacinkání oznámilo, že náš tajemný soused zazvonil. Zanedlouho se objevila paní bytná s podnosem, položila jej na židli vedle zavřených

dveří a hlučně se vzdálila. Krčili jsme se bok po boku za pootevřenými dveřmi a upřeně jsme zírali do zrcadla. Když kroky paní bytné dozněly, cvakl náhle otáčející se klíč v zámku, klika se pohnula, dvě hubené ruce vystřelily a popadly podnos ze židle. Za malou chvíli jej spěšně vrátily a já krátce zahlédl půvabný, snědý obličejík, zírající zděšeně na pootevřené dveře protější komory. Pak se dveře přibouchly, klíč se znovu otočil a všude zavládlo ticho. Holmes mne zatahal za rukáv a oba jsme se tiše odkradli dolů.

„Přijdeme sem opět večer,“ řekl nedočkavě paní bytné.

„Myslím, Watsone, že si celou tu záležitost můžeme lépe promyslet doma.“

„Můj předpoklad, jak jste viděl, se potvrdil,“ pronesl pak z hloubi svého křesla. „Došlo k výměně podnájemníků. Nepředpokládal jsem však, že tam najdeme ženu, a to žádnou tuctovou ženu, Watsone.“

„Viděla nás.“

„Viděla něco, co ji polekalo. To je jisté. Dosavadní průběh je v obecných rysech dost jasný, že? Dvojice hledá útočiště v Londýně, neboť jim hrozí nějaké strašné, bezprostřední nebezpečí. Nakolik jsou ohroženi, můžeme soudit podle úzkostlivých bezpečnostních opatření. Muž, který má před sebou nějaký úkol, chce nechat ženu dokonale ochráněnou, dokud ho nesplní. Není to lehký problém, ale on jej vyřeší originálním způsobem, a tak účinně, že o ní neví ani její bytná, která jí obstarává jídlo. Tiskací písmena, jak je teď nabíledni, mají zabránit, aby rukopis neprozradil, že jde o dámu. Muž se nemůže k ženě přiblížit, aby neuvedl nepřátele na stopu. Jelikož nemá možnost přímého spojení, uchýlí se k společenské rubrice v novinách. Až sem je všechno jasné.“

„Ale co za tím vězí?“

„Uvažujete výhradně prakticky, milý Watsone, jako vždy! Co za tím vším asi vězí? Problémeček paní Warrenové se poněkud rozrostl a nabyl hrozivější tvárnosti. Můžeme říci aspoň tolik: tohle není žádná obyčejná milostná eskapáda. Viděl jste, jak se ta žena zatvářila, když vytušila nebezpečí. Slyšel jste, jak byl přepaden pan

domácí, když to bezpochyby platilo podnájemníkovi. Tyto hroživé signály a zoufalá snaha o utajení napovídají, že jde o otázku života a smrti. Přepadení pana Warrena dále svědčí o tom, že nepřátelé, ať už to je kdokoliv, sami nevědí, že podnájemníka vystřídala podnájemnice. Je to velmi zvláštní a složité, Watsone.“

„Proč byste se tím dále zabýval? Co tím chcete získat?“

„Proč, co myslíte? Oddávám se umění pro umění, Watsone. Když jste provozoval lékařskou praxi, jistě jste se někdy zaobíral pacientem, aniž jste pomyslel na svůj účet.“

„Dělal jsem to kvůli sebevzdělání, Holmesi.“

„Sebevzdělání nikdy nekončí, Watsone. Život je série lekcí, a nejpoučnější přijde nakonec. Tohle je zajímavý případ. Nekyne z něho ani zisk, ani sláva, a přece člověk touží uvést věci do pořádku. Až se setmí, měli bychom v našem sebevzdělání opět o kruček postoupit.“

Když jsme se vrátili k paní Warrenové, pochmurný zimní londýnský podvečer zhoustl do jednolité šedé clony, do smrtelně monotónní barvy, přerušované pouze ostře ohraničenými čtverhrannými okny a rozplizlými svatozářemi plynových luceren. Seděli jsme v obývacím pokoji u Warrenových potmě a vyhlíželi ven; tu zablikalo vysoko proti nám do tmy další matné světlo.

„Někdo v té místnosti přechází,“ zašeptal Holmes, hubený obličej dychtivě přitisknutý na okenní tabuli. „Ano, vidím jeho stín. Tu ho máme. Drží v ruce svíčku. Teď vykukuje ven. Chce se ujistit, že ona je připravena. Začíná signalizovat. Zapisujte si jeho poselství také, Watsone, pro kontrolu. Jeden záblesk – to je přece A. A teď dál. Kolik jste jich spočítali? Dvacet? Já rovněž. To by mělo znamenat T. AT – zatím jsme to přečetli. Další T. Není to omyl? Co přijde teď? TENTA. Konec? To přece nemůže být vše, Watsone. ATTENTA nedává žádný smysl. Má to snad být ATENTÁT? Už zase bliká. Co to asi bude? ATTE – vždyť opakuje stejné heslo. Podivné, Watsone, velice podivné! A teď znovu. AT – vždyť on to opakuje potřetí. Tříkrát ATTENTA! Jak často to chce ještě opakovat? Ne, tím zřejmě skončil. Odstoupil od okna. Co o tom soudíte, Watsone?“

„Šifra, Holmesi.“

Přítel dal pousmáním najevo, že pochopil. „A žádná složitá, Watson. „Vždyť je to italsky! To koncové A znamená, že oslovuje ženu. „Pozor! Pozor! Pozor!“ Je to tak, Watson?“

„Soudím, že jste uhodil hřebíček na hlavičku.“

„Nepochybuji o tom. Naléhavost vzkazu zdůrazňuje trojí opakování. Ale nač si má dát pozor? Počkat: přistupuje znovu k oknu.“

Zahlédli jsme opět nezřetelnou siluetu skrčeného muže a záblesky plamínku v okně, jak začal signalizovat. Postupoval rychleji než předtím – tak rychle, že jsme ho sledovali jen s obtížemi.

„PERICOLO – pericolo – hm, co je zas tohle, Watson? Neznamená to ‚nebezpečí‘? Ano, přísámbůh, dává výstrahu. Opět začal. PERI. Ajaj, co pro všechny –“

Světélko náhle zhaslo, jasný obdélník okna zmizel, a druhé patro vytvořilo temný pás na vznosné budově, pruhované svítivými římsami. Poslední varování bylo náhle přerušeno. Kdo je přerušil a jak? V duchu nám vyvstala stejná představa. Holmes vyskočil od okna a napřímil se.

„Tohle je vážná věc, Watson,“ zvolal. „Stalo se něco nepěkného. Proč ten vzkaz tak náhle ustal? Měl jsem na ten případ upozornit Scotland Yard – a teď je situace tak napjatá, že nemůžeme odejít.“

„Mám doběhnout pro policii já?“

„Musíme získat jasnější představu. Třeba se ještě ukáže, že to způsobila nějaká nevinná příčina. Pojd'te, Watson, přeběhneme tam a zjistíme, co budeme moci.“

2

Když jsme pospíchali po Howe Street, ohlédl jsem se k domu, odkud jsme vyšli. V okně pod střechou jsem matně viděl stín čísi hlavy, ženské hlavy: neznámá zírala soustředěně a napjatě do noční tmy a čekala v bezděčném rozčilení, bude-li přerušena zpráva pokračovat. Ve vchodu luxusního činžovního domu na Howe Street stál nějaký muž, s límcem zdviženým a zachumlaný do šály, a opíral se o zábradlí. Trhl sebou, když nám ve vstupní hale světlo dopadlo na obličej.

„Holmesi!“ zvolal.

„I to se podívejme, Gregson!“ řekl přítel a stiskl si ruku se známým detektivem ze Scotland Yardu. „Na konci cesty se milenci sejdou. Co vás sem přivedlo?“

„Asi totéž, co vás,“ řekl Gregson. „Jen si neumím představit, jak jste se o tom dozvěděl.“

„Různé nitky, ale vedou k stejnému klubku. Zachytil jsem vysílané signály.“

„Signály?“

„Ano, z tamtoho okna. Uprostřed slova přestaly. Přišli jsme zjistit, co se stalo. Ale jelikož vidím, že máte věci bezpečně v ruce, myslím, že naší přítomnosti už není třeba.“

„Počkejte, prosím!“ zvolal Gregson dychtivě. „Musím uznat, pane Holmesi, že ve všech případech, kdy jste mi stál po boku, jsem měl vždy pocit větší jistoty. Z těchto apartmá nelze jinudy odejít, takže nám neunikne.“

„Kdo je to?“

„Protentokrát vedeme, pane Holmesi. Musíte uznat, že jsme vás předběhli.“ Udeřil holí do země, načež z kočáru u protějšího chodníku seskočil drožkář a s bičem v ruce k nám přiběhl. „Smím vás seznámit s panem Sherlockem Holmesem?“ zeptal se Gregson drožkáře. „Tohle je pan Leverton z americké Pinkertonovy detektivní kanceláře.“

„Ten, který se proslavil případem záhadné jeskyně na Long Islandu?“ řekl Holmes. „Těší mne, že vás poznávám, pane.“

Američan, tichý, věčný mladý muž s hladce vyholeným, ostře řezaným obličejem se zarděl při těch uznalých slovech. „„Pracuji teď na nejdůležitějším případu, jaký jsem kdy měl, pane Holmesi,“ řekl. „Dostanu-li Gorgiana –“

„Cože! Gorgiana z Rudého kruhu?“

„Jeho sláva se tedy rozšířila i do Evropy? No, u nás v Americe ho taky moc dobře známe. Víme, že měl prsty v padesáti vraždách, a přitom nemáme žádný konkrétní důkaz, abychom ho mohli zatknout. Stopoval jsem ho z New Yorku a tady v Londýně se ho už týden držím a čekám na nějakou záminku, abych ho mohl popadnout za límec. Dostihli jsme ho s panem Gregsonem v tomhle velkém činžáku a je tu jen jeden východ, takže nám nemůže uniknout. Od té chvíle, co sem vstoupil on, nějakí tři lidé odtud odešli, ale mohl bych přísahat, že mezi nimi nebyl.“

„Pan Holmes mluví o nějakém signalizování,“ řekl Gregson. „Tuším, že toho jako obvykle ví mnohem víc než my.“

Několika stručnými, jasnými slovy vysvětlil Holmes, jak se situace jeví nám.

Američan zoufale zalomil rukama.

„Ví o nás!“ zvolal.

„Proč myslíte?“

„Vždyť je to logické, ne? Tady signalizuje svému člověku – v Londýně je několik jeho gangsterů. Náhle to přeruší, právě když je varoval před nebezpečím, jak říkáte. Co to může znamenat jiného, než že nás z toho okna zahlédl, anebo nějak jinak pochopil, nakolik se nebezpečí přiblížilo, a že musí jednat hned, má-li vyváznout se zdravou kůží? Co navrhuje, pane Holmesi?“

„Abychom se bezodkladně odebrali nahoru a na vlastní oči se přesvědčili, co a jak.“

„Vždyť na něho nemáme zatykač.“

„Je v neobsazeném bytě za podezřelých okolností,“ řekl Gregson. „To nám prozatím postačí. Šoupneme ho do chládku a uvidíme,

jestli nás američtí kolegové nějak nepodpoří, abychom si ho tam mohli nechat. Prozatím vezmu odpovědnost za zatčení na sebe.“

Detektivové od policie možná někdy zakolísají pod nároky kladenými na jejich inteligenci, ale nikdy pod nároky kladenými na jejich odvalu. Gregson stoupal do schodů zatknout toho proslulého zabijáka naprosto nevzrušeně a věcně, jako by krácel po schodišti ve Scotland Yardu. Člověk od Pinkertonů se ho snažil předběhnout, ale Gregson mu to rázně překazil. Londýnská nebezpečí jsou výsadou londýnské policie.

Dveře apartmá na levé straně chodby v druhém patře byly pootevřené. Gregson je otevřel dokořán. Uvnitř bylo naprosté ticho a tma. Rozškrtl jsem sirku a zapálil detektivovi lucernu. Jakmile se záblesk sirky ustálil v plamínek, všichni jsme překvapeně vydechli. Po prknech holé podlahy se táhla čerstvá krvavá stopa. Rudé kročeje mířily k nám a vycházely z vnitřní místnosti, jejíž dveře byly zavřené. Gregson je rozrazil a pozvedl před sebe rozžatou lucernu, zatímco my ostatní jsme mu dychtivě nakukovali přes rameno.

Uprostřed prázdné místnosti na podlaze ležel obrovitý muž. Jeho hladce vyholený snědý obličej byl hrůzně i groteskně seškleben a kolem hlavy, která spočívala v široké temně rudé kaluži na bílém dřevě, se zdál mít děsivou svatozář rudé krve. Kolena měl pokrčená, ruce rozhozené v agónii a z mohutného hnědého obnaženého hrdla mu zprostředka trčela bílá rukojeť nože, který vězel celým ostřím v jeho těle. Ten obrovitý chlap musel klesnout po oné strašné ráně jako býk na porážce. Vedle jeho pravice ležela hrozivá dýka s rohovinovou rukojetí a oboustranným ostřím a nedaleko ní černá kozinková rukavice.

„Kristepane! Černý Gorgiano osobně!“ zvolal americký detektiv. „Někdo nás předešel.“

„Tady je ta svíčka v okně, pane Holmesi,“ řekl Gregson. „Prosím vás, co to děláte?“

Holmes přikročil k oknu, zapálil svíčku a kroužil s ní před okenní tabulí. Pak vyhlédl do tmy, sfoukl svíci a odhodil ji na zem.

„Předpokládám, že nám to pomůže,“ pravil. Poodešel do místnosti a zůstal stát v hlubokém zamyšlení, zatímco oba profesionálové vyšetřovali mrtvého. „Zmínil jste se, že odtud vyšli tři lidé, zatímco jste čekali dole,“ řekl posléze Američanovi. „Všiml jste si jich dobře?“

„Ano, všiml.“

„Byl mezi nimi muž kolem třicítky, střední postavy, černovlasý, s tmavým plnovousem?“

„Ano, prošel kolem mne jako poslední.“

„To bude pravděpodobně váš člověk. Mohu vám dát jeho popis a máme jasný otisk jeho šlépěje. Jistě vám to postačí.“

„Vzhledem k těm miliónům lidí v Londýně to mnoho není.“

„Možná. Proto jsem pokládal za nejmoudřejší přivolat vám ku pomoci tuto dámu.“

Na ta slova jsme se všichni otočili. Ve dveřích stála jako v rámu vysoká krásná žena – tajemná podnájemnice z Bloomsbury.

Váhavě přikročila blíž; ve vyhublé tváři se zračilo drtivé napětí, když vytřeštěné oči s hrůzou spočinuly na temné ležící postavě.

„Zabili jste ho!“ zvolala. „Ach dio mio, vy jste ho zabili!“ Pak jsem zaslechl, jak se náhle ostře nadechla a s radostným výkřikem povyskočila. Roztančila se po místnosti, tleskala rukama, černé oči jí svítily nečekanou radostí, ze rtů splývalo tisíce roztomilých italských slůvek. Pohled na ženu, která nad takovým výjevem křepčí nadšením, mne překvapoval a děsil. Náhle ustala a zadívala se na nás tázavým pohledem.

„Ale co vy? Vy jste od policie, že? To vy jste zabili Giuseppa Gorgiana. Je to tak?“

„Jsme od policie, paní.“

Rozhlížela se po temných zákoutích pokoje.

„A kde je tedy Gennaro?“ zeptala se. „Gennaro Lucca je můj manžel. Já jsem Emilia Luccová a oba pocházíme z New Yorku. Kde je Gennaro? Před malou chvilíčkou mne z tohoto okna zavolal a já běžela, co mi nohy stačily.“

„Zavolal jsem vás já,“ řekl Hohnes.

„Vy? Jak byste mne mohl zavolat?“

„Vaše šifra je dost průhledná. Potřebovali jsme, abyste sem přišla. Věděl jsem, že postačí, abych vám signalizoval ‚vieni‘, a že určité přijdete.“

Krásná Italka zírala s úžasem na mého přítele.

„Nechápu, jak jste se o tom všem dozvěděl,“ řekla. „Giuseppe Gorgiano – jak tedy –“ Odmlčela se, ale pak se náhle celá rozzářila hrdostí a nadšením. „Už chápu! Můj Gennaro! Můj chytrý, krásný Gennaro, který mne uchránil před vším nebezpečím, ten to udělal a vlastní silnou rukou zabil toho netvora! Ach, Gennaro, jsi skvělý! Která žena byla kdy hodna takového muže?“

„Podívejte, pani Luccová,“ řekl prozaický Gregson a uchopil ji za rukáv bez sebemenšího citového zaujetí, jako by to byla dámička z předměstského podsvětí, „není mi ještě docela jasné, kdo jste a co jste zač, ale řekla jste toho už dost, aby mi bylo docela jasné, že bude potřeba, abyste mě doprovodila do Scotland Yardu.“

„Okamžiček, Gregsone,“ řekl Holmes. „Mám takový dojem, že tato dáma patrně bude mít stejný zájem na tom, aby nás informovala, jako my na tom, abychom ji vyslechli. Chápete, madam, že váš manžel bude zatčen a souzen za smrt muže, který tu před námi leží? Všechno, co řeknete, může být použito před soudem při objasňování okolností. Jestliže se však domníváte, že nejednal ze zločinných pohnutek, a chcete nám to vysvětlit, pak mu nemůžete posloužit lépe, než když nám povíte všechno, co s tím souvisí.“

„Když je Gorgiano mrtev, nemáme se už čeho bát,“ řekla dáma. „Byl to ďábel a netvor a žádný soudce na světě nemůže potrestat mého chotě za to, že ho zabil.“

„V tom případě snad učiníme nejmoudřeji,“ řekl Holmes, „když tu zamkneme, necháme všechno, jak to je, odebereme se s touto dámou do jejího bytu, a než dospějeme k nějakému závěru, vyslechneme, co nám chce sdělit.“

Půl hodiny nato jsme všichni čtyři seděli v malém salónku signory Luccové a naslouchali jejímu pozoruhodnému vyprávění o všech neblahých událostech, jejichž vyvrcholení jsme byli svědky.

Hovořila anglicky rychle a plynně, ale velmi neobvykle, a já v zájmu srozumitelnosti opravuji její gramatické chyby.

„Narodila jsem se v Posilippu u Neapole,“ vyprávěla, „a můj otec Augusto Barelli je nejbohatší advokát ve městě a místní poslanec. Gennaro byl otcův zaměstnanec a já jsem se do něho zamilovala, protože on musí okouzlit každou ženu. Jelikož neměl ani peníze, ani dobré postavení – nic krom svého přitažlivého zevnějšku, síly a energie – odepřel otec svolit k našemu sňatku. Utekli jsme spolu, v Bari jsme se vzali a prodali jsme mé šperky, abychom měli peníze na cestu do Ameriky. Tohle se událo před čtyřmi lety a od té doby jsme žili v New Yorku.

Osud nám byl zprvu přízniv. Gennaro měl příležitost prokázat službu jednomu italskému pánovi – zachránil ho před nějakými darebáky v místech zvaných Bowery, a tím získal vlivného přítele. Ten pán se jmenuje Tito Castalotte a je to starší společník velké firmy Castalotte a Zamba, největší dovozci ovoce v New Yorku. Signor Zamba je chorý pán a všechny věci firmy, která má přes tři sta zaměstnanců, řídí náš nový přítel pan Castalotte. Přijal manžela do zaměstnání, učinil ho vedoucím oddělení a všemožně mu vycházel vstříc. Signor Castalotte je svobodný, a já si myslím, že v Gennarovi našel zalíbení, jako by to byl jeho vlastní syn, a my s manželem jsme ho oba milovali a ctili jako otce. Najali jsme si v Brooklynu malý domek, zařídili si ho a zdálo se, že máme zajištěnou budoucnost, když tu na obzoru vyvstal černý mrak, který nám brzy zahalil celou oblohu.

Jednoho večera při návratu z práce přivedl Gennaro s sebou krajana. Jmenoval se Gorgiano a pocházel rovněž z Posilippa. Byl to obrovitý člověk, jak mi můžete dosvědčit, neboť jste ho viděli mrtvého. Neměl jen postavu jako obr, ale všechno na něm bylo obrovité, groteskní, hrozné. Jeho hlas duněl naším domkem jako hrom. Sotva tam bylo dost prostoru, jak při řeči šermoval těma velikýma rukama. Jeho úvahy, jeho city, jeho vášně – všechno to bylo přehnané a nestvůrné. Mluvil, anebo spíš burácel s takovou prudkostí, že ostatní nemohli než sedět a naslouchat, tak je ohlušil

mocný proud jeho slov. Oči mu plály a jejich pohled ochromoval. Byl to strašlivý a podivuhodný muž. Vzdávám bohu díky, že je mrtev.

Navštěvoval nás znovu a znovu. Vycítila jsem, že Gennarovi není v jeho přítomnosti o nic volněji než mně. Můj ubohý manžel, celý bledý, neklidně poposedával, když poslouchal nekonečné tirády našeho hosta o politice a sociálních otázkách, neboť on o ničem jiném nemluvil. Gennaro nic neříkal, ale já, která jsem ho tak dobře znala, jsem z jeho tváře vyčetla cosi, co tam dříve nebyvalo. Nejprve jsem myslela, že je to antipatie. Ale pak jsem postupně zjistila, že je to něco hlubšího. Byl to strach – hloupý, tajený, děsivý strach. Oné noci – té noci, kdy jsem vycítila jeho děs – jsem ho objala a zapřísahala ho ve jménu jeho lásky ke mně a při všem, co je mu drahé, aby mi nic nezatajoval a pověděl mi, čím ho ten hromotluk tak ovládá.

Pověděl mi to a mne mrazilo hrůzou, když jsem ho poslouchala. Můj ubohý Gennaro ještě jako horkokrevný mladík, kdy se mu zdálo, že se proti němu spíkl celý svět a kdy se div nezbláznil z nespravedlností v životě, vstoupil do jistého neapolského spolku Rudý kruh, který je jednou z odboček starých karbonářů. Toto bratrstvo má děsivé stanovy a tajnosti, a jakmile se jednou mezi ně dostanete, není už úniku. Když jsme prchli do Ameriky, Gennaro se domníval, že se toho všeho už navždy zprostil. Ke své hrůze však jednoho večera potkal na ulici právě onoho muže, který ho v Neapoli přijímal, obrovitého Gorgiana, muže, který si v jižní Itálii vysloužil přezdívku ‚Zabiják‘, protože měl na svědomí kdovíkolik vražd. Připlul do New Yorku, aby unikl italské policii, a hned založil odbočku toho hrozného spolku ve své nové vlasti. Tohle všechno mi Gennaro vyprávěl a ukázal pozvánku, kterou právě ten den dostal, na níž pod rudým kruhem stálo, že toho a toho dne bude shromáždění, kam se mu přikazuje se dostavit.

To bylo zlé, ale horší věci nás teprve čekaly. Už nějakou dobu mne zaráželo, že Gorgiano, když k nám večer přijde, což činil často, mluví hodně se mnou, i když něco vypráví manželovi, a stále za

mnou otáčí ty svoje děsivé, planoucí zvířecí oči. A pak mi jednou svěřil své tajemství. Prý jsem v něm vzbudila ‚lásku‘ – lásku v tom surovci, v tom divochovi! Gennaro ještě nebyl doma, když přišel. Vynutil si přístup, chytil mne silnýma rukama, objal jako medvěd, zaspal mne polibky a vyzýval mne, abych s ním utekla. Bránila jsem se a volala o pomoc, když tu vstoupil Gennaro a vrhl se na něho. Gorgiano zbil Gennara do bezvědomí, prchl a víckrát se už neukázal. Od toho večera jsme měli smrtelného nepřítele.

Několik dní poté bylo to shromáždění. Když se Gennaro vrátil, hned jsem na něm poznala, že se stalo něco strašlivého. A bylo to horší, než bychom si vůbec byli dokázali představit. Spolek získával peníze tím, že vydíral zámožné Italy a vyhrožoval jim násilím, kdyby příspěvek odepřeli. Obrátili se i na našeho drahého přítele a dobrodince pana Castalotta. Odmítl ustoupit před pohrůzkami a předal výstrahy policii. Shromáždění se usneslo, že má být příkladně potrestán, aby se ostatní oběti už neodvážily nesouhlasit. Schůze určila, že se má jeho dům vyhodit do povětří dynamitem, až on bude doma. Losovalo se, kdo má ten čin vykonat. Gennaro viděl, jak se na něho náš nepřítel usmívá, když sahal rukou do urny. Nepochybně to na něj bylo předem nalíčeno, protože mu ležel na dlani osudný kotouč s rudým kruhem, mandát k vraždě. Měl zavraždit svého nejlepšího přítele, anebo vystavit sebe i mne pomstě svých druhů. Jednou z jejich prokletých zásad totiž je, že trestají nejen ty, kdož si je proti sobě popudili, ale ubližují i jejich blízkým, a právě toto vědomí viselo mému ubohému Gennarovi nad hlavou jako meč a div ho nedohnalo k šílenství.

Celou noc jsme probděli v objetí a povzbuzovali jsme se navzájem tváří v tvář těžkostem, které nás čekají. Nazítří večer mělo dojít k vražednému útoku. V poledne jsme se už s manželem plavili do Londýna, když jsme předem našeho dobrodince varovali, jaké nebezpečí mu hrozí, a předali policii takové informace, aby i do budoucna ochránila jeho život.

Co následovalo pak, to už, pánové, víte sami. Byli jsme přesvědčeni, že nám naši nepřátelé budou v patách jako stíny.

Gorgiano měl ještě soukromé důvody k pomstě, a každopádně jsme znali jeho krutost, mazanost a vytrvalost. Jak v Itálii, tak v Americe kolovala spousta historek o jeho hrůzných schopnostech. Nepochybovali jsme, že jich právě teď využije do krajnosti.

Můj milovaný muž využil těch několika bezpečných dnů, které jsme rychlým odjezdem získali, aby mi našel takové útočiště, kde by mne nedostihlo žádné nebezpečí. On sám se chtěl volně pohybovat, aby mohl být ve spojení jak s americkou, tak s italskou policií. Ani já sama nevím, kde pobýval a co dělal. Dozvídala jsem se o něm jen z inzerátů v novinách. Avšak když jsem jednou vyhlédla z okna a viděla, jak dva Italové pozorují dům, dovtípila jsem se, že Gorgiano nějak odhalil náš úkryt. Nakonec mi Gennaro prostřednictvím novin sdělil, že mi bude z jistého okna signalizovat, ale když k tomu došlo, přečetla jsem jen opakovaná varování, a ta byla vpůli přerušena. Teď je mi jasné, že věděl, jak těsně je mu Gorgiano v patách, a když ho dohonil, byl Gennaro chválabohu připraven mu čelit. A teď se vás ptám, pánové, zda se máme proč obávat policie, anebo zda by nějaký soudce na zemi odsoudil mého Gennara za to, co udělal?"

„Nevím, jak vy, pane Gregsone,“ řekl Američan a pohlédl na tuto úřední osobu, „anebo jak se na to bude dívat britská veřejnost, ale myslím, že v New Yorku sklídí manžel této dámy všeobecné uznání a vděk.“

„Bude muset jít se mnou a pohovořit s náčelníkem,“ odpověděl Gregson. „Potvrdí-li se to, co říká, pak myslím, že se ona ani její manžel nemají čeho bát. Ale pořád je mi ještě záhadou, pane Holmesi, jak jste se k celé té věci nachomýtl vy.“

„Sebevzdělávání, Gregsone, sebevzdělávání. Stále čerpám poučení na univerzitě života. Máte další tragickogroteskní exemplář do své sbírky, Watsone. Mimochodem, není ještě osm a v Covent Garden dávají dnes Wagnera! Pospíšíme-li si, stihneme druhé jednání.“

BRUCE - PARTINGTONOVY DOKUMENTY

V třetím listopadovém týdnu roku 1895 dolehla na Londýn hustá žlutá mlha. Pochybuji, že jsme z našich oken na Baker Street od pondělka do čtvrtka jedinkrát zahlédli frontu protějších domů. První den strávil Holmes tím, že zařazoval různorodé materiály do svých objemných kartoték. Druhý a třetí se věnoval soustředěně zájmu, který se nedávno stal jeho koníčkem – totiž středověké hudbě. Avšak když jsme počtvrté vstali od snídaně a zjistili, že se venku stále ještě převaluje tučná, těžká nahnědlá kaše a sráží se v olejnatých kapkách na okenních rámech, přítel se svou netrpělivou a činorodou povahou nemohl takové fádní živoření už déle vystát. Přecházel neklidně po obývacím pokoji sem a tam, jako by ho nevybitá energie rozpalovala horečkou, kousal si nehty, bubnoval prsty na nábytek a žehral na tu nečinnost.

„Nestojí v novinách nic zajímavého, Watsoně?“ zeptal se.

Věděl jsem dobře, že pod pojmem zajímavé míní Holmes cokoli, co by mohlo zajímat kriminalistu. Psalo se tu o jednom převratu, o hrozící válce a o nadcházejících změnách ve vládě, ale nic z toho nepatřilo do okruhu pozornosti mého přítele. V souvislosti se zločinem jsem neviděl mezi zprávami nic, co by nebylo všední a nudné. Holmes si z hloubi duše povzdechl a jal se opět bezcílně přecházet.

„Londýnské podsvětí je líheň tupohlavců,“ stěžoval si rozčarovane jako myslivec, kterého zklamala lovná zvěř. „Vyhleďte tady z okna, Watsoně. Uvidíte, jak lidské postavy vyvstávají z mlhy, nezřetelně se vám ukáží a hned se opět rozplynou v příšeří. Zloděj nebo vrah by se za takového dne mohl toulat po Londýně jako tygr po džungli, nikým nezpozorován, leda svou obětí v té vteřině, kdy po ní skočí.“

„Došlo k řadě drobných krádeží,“ řekl jsem.

Holmes dal hlasitě najevo své opovržení.

„Tak velkolepá a dramatická scéna je hodná důstojnějšího výstupu,“ řekl. „Londýn má štěstí, že nejsem zločinec.“

„To má,“ přitakal jsem z plna srdce.

„Představte si, že bych byl Brooks nebo Woodhouse nebo kterýkoli z těch padesáti chlapů, co mají dobrý důvod usilovat o mé bezžítí – jak dlouho bych se ubránil před vlastním pronásledováním? Výzva, fingovaná schůzka, a bylo by po všem. Ještě že nemají takové mlhavé dny v románských zemích – v zemích, kde je vražda domovem. Prokristapána, konečně snad něco protrhne tu smrtelnou nudu.“

Byla to služka s telegramem. Holmes jej roztrhl a rozesmál se.

„I to se podívejme!“ zvolal. „Kdo by se toho nadál? Bratr Mycroft přijde na návštěvu.“

„Co je na tom tak překvapujícího?“

„Překvapujícího? To je asi totéž, jako kdybyste potkal vůz pouliční dráhy uhánějící pěšinou mezi lukami za vsí. Mycroft má svoje vyježděné koleje, a z těch nevybočuje. Jeho byt na Pall Mallu, klub Diogenes, kancelář na ministerstvu – to tvoří jeho okruh. Tady u mne byl jen jednou jedinkrát. Jaké pozdvižení ho asi vykolejilo?“

„Nenaznačuje to v telegramu?“

Holmes mi podal zprávu od bratra.

Musím s Tebou mluvit ohledně Cadogana Westa.

Jedu k Tobě.

Mycroft

„Cadogan West? To jméno je mi povědomé.“

„Mně nic neříká. Ale že se k nám Mycroft tak zbrkle rozběhne! To jako by planeta vybočila ze své nebeské dráhy. Mimochodem, víte, co Mycroft dělá?“

Vzpomínal jsem si matně, že se o tom jednou zmínil v souvislosti s případem řeckého tlumočníka.

„Říkal jste mi, že je řadovým vládním úředníkem.“

Holmes se zasmál.

„Tehdy jsem vás ještě tak dobře neznal. Člověk musí být opatrný, když hovoří o důležitých státních záležitostech. Právem se však domníváte, že pracuje pro britskou vládu. V jistém smyslu byste mohl i oprávněně říci, že je britská vláda sama.“

„Ale, milý Holmesi!“

„Tušil jsem, že vás to překvapí. Mycroft si vydělává čtyři sta padesát liber ročně, má podřadné postavení, není ani v nejmenším ctižádostivý, nikdy se mu nedostane ani čestných uznání, ani titulů, ale přesto je nejnepostradatelnějším mužem v zemi.“

„V jakém smyslu?“

„Zaujímá jedinečnou pozici. Sám si ji vytvořil. Něco takového nikdy předtím neexistovalo a nebude existovat po něm. Jeho mozek pracuje mimořádně přesně a systematicky a dokáže uchovat větší počet faktických informací než kdokoli na světě. Stejně vynikající schopnosti, které já věnuji odhalování zločinu, věnuje on své práci. K jeho rukám se sbíhají výsledky ze všech oddělení a on je taková ústřední centrála, informační banka, která udržuje rovnováhu. Všichni ostatní pracovníci jsou specialisté v určitých oborech, zatímco jeho oborem je vševědoucnost. Předpokládejme, že se některý ministr potřebuje informovat o záležitosti, která se týká námořnictví, Indie, Kanady a zlatého krytí měny: mohl by dostat z jednotlivých oddělení informaci o každém z těchto problémů, ale pouze u Mycrofta se všechny soustředí a jen on může spatra říci, jak každý faktor ovlivní ty ostatní. Začalo to tím, že ho používali pro zjednodušení agendy; nyní se prosadil tak, že by se bez něho neobešli. Jeho velkolepý mozek má všechno dokonale utříděné a v několika vteřinách je příslušná informace k dispozici. Již častokráte ovlivnilo jeho dobrozdání rozhodujícím způsobem britskou politiku. On tím žije. Na nic jiného nemyslí, ledaže se dá vyrušit mou návštěvou a na procvičení svých rozumových schopností mi vypomůže radou při řešení některého z mých problémečků. Dnes však sestoupí Jupiter z nebes. Co to pro všechno na světě může znamenat? Co je to zač, ten Cadogan West, a v jakém vztahu může být k bratru Mycroftovi?“

„Už to mám!“ zvolal jsem a začal jsem přehrabovat stoh novin na pohovce. „Ano, tady, já to věděl! Cadogan West je ten mladý muž, kterého našli v úterý ráno v podzemní dráze mrtvého.“

Holmes se vztyčil pln zájmu: ruka s dýmkou mu poklesla od úst.

„To bude něco vážného, Watsone. Pakliže můj bratr opustil ustálené zvyklosti, jde jistě o smrt za neobvyklých okolností. Co s tím probůh může mít Mycroft společného? Pokud si vzpomínám, nebyl to nijak mimořádný případ. Ten mladík očividně vypadl z vlaku a zabil se. Nebyl oloupen a nic nenásvědčovalo tomu, že se stal obětí cizí zvůle. Bylo to tak, že?“

„Soudní ohledání se už konalo,“ řekl jsem, „a při něm vyšla najevo řada nových faktů. Když se nad nimi člověk zamyslí, neubrání se dojmu, že je to zvláštní případ.“

„Podle toho, jak zapůsobil na mého bratra, bych soudil, že jde o něco zcela výjimečného.“ Uvelebil se pohodlně v křesle. „Prosím vás, Watsone, seznamte mne s okolnostmi.“

„Ten člověk se jmenoval Arthur Cadogan West. Sedmadvacet let, svobodný, úředník ve Woolwichské královské zbrojnici.“

„Státní zaměstnanec. Vizte, co ho váže k bratru Mycroftovi!“

„Odjel z Woolwiche náhle v pondělí večer. Poslední osoba, která ho viděla, je jeho snoubenka, jistá slečna Violet Westburyová: zčistajasna ji nechal stát v mlze na ulici a odešel; to se stalo kolem půl osmé večer. Nepohádali se a ona si jeho počínání nedovede vysvětlit. Pak už neví nikdo nic, až ho traťový dělník jménem Mason našel mrtvého hned za stanicí Aldgate v londýnské podzemní dráze.“

„Kdy?“

„Mrtvý byl objeven v šest hodin v úterý ráno. Ležel nedaleko zastávky dost daleko od kolejí po levé straně trati, když směřujeme k východu, v místech, kde vlaky vyjíždějí z podzemního tunelu. Měl rozdrcenou lebku – k čemuž mohlo dojít pádem z vlaku. Nebožtík se jinak než z vlaku na trať nemohl dostat. Kdyby ho byl někdo přinesl zvenčí, byl by musel projít staničním turniketem, kde vždycky stává zřízenec. Tento bod je zřejmě bezpečně ověřen.“

„Prosím. Zmíněná okolnost se jeví dosti jednoznačně. Ten muž, ať už živý či mrtvý, buď vypadl anebo byl shozen z některého vlaku. To je mi jasné. Pokračujte.“

„Trať, u níž byl mrtvý nalezen, vede od západu k východu a jezdí po ní jak vozy metropolitní linky, tak vlaky z Willesdenu a předměstských přípojí. Lze předpokládat, že mladík, než přišel o život, cestoval tímto směrem někdy pozdě v noci, ale kde nastoupil, to se určit nedá.“

„Mohlo by se to přece zjistit podle jeho jízdenky.“

„Neměl u sebe žádnou jízdenku.“

„Že neměl jízdenku? Propána, Watsone, to je vsutku velmi podivné. Pokud je mi známo, nedostane se člověk na nástupiště k metropolitnímu vlaku, aniž předloží jízdenku. Dá se tedy předpokládat, že ji ten mladík měl. Vzal mu ji pachatel, aby nikdo nepoznal, kde nastoupil? Je to možné. Aneb ji sám pohodil ve vlaku? Ani to není vyloučeno. Tento bod však vzbuzuje zvědavost a zájem. Říkal jste, že to nevypadá na loupežné přepadení?“

„Zřejmě ne. Tady uvádějí soupis věcí, které měl u sebe. Jeho peněženka obsahovala dvě libry a patnáct šilinků. Měl také šekovou knížku, vydanou woolwichskou odbočkou Centrální a provinční banky. Podle ní zjistili jeho totožnost. Dále dva lístky do woolwichského divadla, na první balkón, právě na osudný večer. Také několik technických listin.“

Holmes vyjádřil hlasitě své zadostiučinění.

„A jsme doma, Watsone! Britská vláda – Woolwich. Zbrojnice – technické listiny – bratr Mycroft – řetěz se uzavírá. Ale tu přichází, pokud se nemýlím, a poví nám to sám.“

Krátce nato uvedla hospodyně do místnosti vysokého, důstojného pána – Mycrofta Holmese. Jeho silná, statná postava působila až humpolácky a neohrabaně, ale na tomto málo ladném podstavci seděla hlava s tak imperátorským čelem, tak bystrýma ocelově šedýma zapadlýma očima, s tak energickými rty a s tak citlivě proměnlivým výrazem, že člověk zakrátko přestal vnímat hrmotné tělo a uvědomoval si jen úchvatný intelekt.

A jemu v patách přicházel náš dobrý známý, hubený a přísný detektiv Lestrade ze Scotland Yardu. Tvářili se oba tak vážně, že už to samo napovídalo, v jak důležité záležitosti přicházejí. Detektiv nám beze slova stiskl ruce. Mycroft Holmes se vysoukal z převlečníku a sklesl do křesla.

„Jde o nesmírně nepříjemnou záležitost, Sherlocku,“ začal. „Je mi velice proti mysli opustit ustálené zvyklosti, ale situace je taková, že se člověk musí podřídít. Vzhledem k stávajícím poměrům v Siamu je nanejvýš nepříhodné, že jsem se musel vzdálit z kanceláře. Ale tohle je vážná krize. Nikdy jsem dosud neviděl ministerského předsedu tak rozrušeného. A což teprve admirálita – tam to bzučí jak v překocené úle. Informoval ses o tom případu?“

„Právě jsme pročitali noviny. Co to bylo za technické listiny?“

„To je ten kámen úrazu. Naštěstí nevyšlo nic najevo. Noviny by pěkně řádily, kdyby to vyšťouraly. Technické listiny, které měl ten nešťastný mladík v kapse, patřily k dokumentaci Bruce-Partingtonovy ponorky.“

Mycroft Holmes pronesl tu větu slavnostním hlasem, jímž dával najevo, jak dokonale si uvědomuje závažnost celé věci. Jeho bratr a já jsme seděli v napjatém očekávání.

„Přece jsi o ní už slyšel? Domníval jsem se, že není človíčka, aby o ní nevěděl.“

„Znám pouze to jméno.“

„Neumíš si ani představit, jakou to má důležitost. Mezi všemi vládními tajemstvími je tohle střeženo nejprísněji. Můžeš mi věřit na slovo, když ti řeknu, že tahle ponorka dokáže znemožnit jakékoli námořní válečné operace ve svém akčním rádiu. Před dvěma lety se podařilo propašovat do státního rozpočtu velmi vysokou částku a ta byla použita na patenty tohoto vynálezu. Pro utajení se nešetřilo prostředky ani silami. Dokumentace je nesmírně složitá, obsahuje kolem třicítky zvláštních patentů, které jsou všechny nezbytné pro funkci celku. Je uložena v důmyslném trezoru v utajené kanceláři, sousedící se zbrojnicí, kde dveře i okna mají bezpečnostní zařízení proti vloupání. Ty výkresy se nesmějí za žádných okolností odnést z

kanceláře. I když si hlavní konstruktér válečného námořnictva na nich potřeboval cosi ověřit, musel zajít do oné woohwichské kanceláře. A teď se najednou najdou v kapse mrtvého mladého úředníka uprostřed Londýna. Z hlediska vyšších zájmů je to prostě katastrofa.“

„Dostali jste je přece zpátky, ne?“

„Kdepak, Sherlocku, kdepak! V tom je ten háček. Nedostali jsme je. Z kanceláře zmizelo deset výkresů. Sedm jich měl u sebe Cadogan West. Tři nejdůležitější zmizely – byly ukradeny, jsou pryč. Musíš všeho nechat, Sherlocku. Na těch tvých běžných policajtských hlavolamech teď nesejde. Jsi pověřen rozřešením životně důležitého mezinárodního problému. Proč vzal Cadogan West ty výkresy, kde jsou ty tři, co chybí, jak přišel o život, jak se jeho mrtvé tělo dostalo tam, kde se našlo, a kterak se to neštěstí dá napravit? Odpověz na všechny tyto otázky a prokážeš své vlasti dobrou službu.“

„Proč to nerozřešíš sám, Mycrofte? Vidiš do toho právě tak jako já.“

„To je možné, Sherlocku. Ale předně jde o získávání podrobnějších informací. Obstarej mi všechny údaje a já ti tady z křesla k tomu dodám platný konečný názor odborníka. Abych však pobíhal sem a tam, tahal rozumy z nádražních zřízenců a ležel někde na břiše s lupou u oka – na to já nejsem. Ne, tys ten pravý, kdo do té věci dokáže vnést jasno. A pakliže by tě potěšilo číst svoje jméno na příštím seznamu nositelů řádů –“

Přítel se usmál a zavrtěl hlavou.

„Budu hrát s sebou, protože mne ta hra baví,“ řekl. „Tento problém má několik zajímavých bodů a já se do něho s velkou radostí zahlubám. Další fakta, prosím.“

„Poznamenal jsem ti ta nejdůležitější na tento list spolu s několika adresami, které by ti mohly posloužit. Oficiální strážce oněch listin je proslulý vládní odborník sir James Walter, jehož vyznamenání a čestné tituly vyplňují v encyklopedii dva odstavečky. Působí ve státních službách celý život, pochází z urozené rodiny, je vítaným hostem v nejvznešenějších domech a především je to člověk, o jehož

vlasteneckém zápalu nelze pochybovat. Pouze on a ještě jeden úředník mají od sejfu klíč. Měl bych ještě dodat, že v pondělí během pracovní doby byly výkresy zcela určitě ještě na místě a že sir James odjel do Londýna kolem třetí hodiny a klíč vzal s sebou. Celý večer, kdy k této události došlo, strávil v domě admirála Sinclaira na Barclay Square.“

„Ověřovali jste tuto výpověď?“

„Ano; jeho bratr plukovník Valentine Walter dosvědčil, kdy odjel z Woolwiche, a admirál Sinclair, kdy přibyl do Londýna, takže už není třeba zabývat se v souvislosti s daným problémem sirem Jamesem.“

„Kdo je ten druhý strážce klíčů?“

„Přednosta kanceláře a kreslič jménem Sidney Johnson. Je to asi čtyřicátník, ženatý, otec pěti dětí. Povahy je zamlklé a spíše nerudné, ve službě si získal za ta dlouhá léta výbornou pověst. U kolegů není oblíben, ale je to pracant. Vypověděl, že byl v pondělí večer doma a od chvíle, kdy přišel z práce, že měl klíč stále na řetízku od hodinek, kde ho nosívá. Mohla mu to dosvědčit pouze manželka.“

„Pověz mi něco o Cadoganu Westovi.“

„Byl ve vládních službách deset let a pracoval dobře. Měl pověst člověka horkokrevného a prudkého, ale poctivého a upřímného. Nic špatného o něm nevíme. Sidney Johnson byl jeho přímým nadřízeným. V rámci svých povinností měl s těmi výkresy denně co činit. Nikdo jiný k nim nepřišel.“

„Kdo zamykal večer sejf s dokumentací?“

„Pan Sidney Johnson, přednosta kanceláře.“

„Hm, vždyť je nabíledni, kdo je vzal. Našly se přece u toho subalterního úředníka Cadogana Westa. Tenhle bod bychom měli vyřešený, nemyslíš?“

„Jeví se to tak, ale přitom zůstává celá řada věcí neobjasněných. Předně: proč je vlastně odnesl?“

„Předpokládám, že měly značnou cenu.“

„Byl by za ně mohl lehce dostat několik tisíc.“

„Napadá tě nějaký jiný důvod, proč by vezl ty výkresy do Londýna, než aby je prodal?“

„Ne, nenapadá.“

„Pak tedy musíme přijmout tuto domněnku jako pracovní hypotézu. Mladý West vzal výkresy. Na to si ovšem musel opatřit falešný klíč –“

„Několik falešných klíčů. Potřeboval odemknout i budovu a kancelář.“

„Měl tedy několik falešných klíčů. Vezl výkresy do Londýna, aby prodal jejich tajemství, přičemž bezpochyby zamýšlel vrátit výkresy do sejfu dříve, než by je nazítří začal někdo postrádat. Zatímco v Londýně uskutečňoval své vlastizrádné poslání, přišel o život.“

„A jak?“

„Předpokládejme, že ho na zpáteční cestě do Woolwiche někdo zabil a vyhodil z vagónu.“

„Stanice Aldgate, kde byl mrtvý nalezen, je hezký kus za stanicí London Bridge, kudy vede trať do Woolwiche.“

„Umím si představit řadu důvodů, proč třeba přešel London Bridge. Možná že se živě bavil se spolucestujícím. Rozhovor přešel v rozepru, která stála Westa život. Snad se pokoušel vyskočit z vlaku, spadl na koleje a to mu bylo osudné. Ten druhý zavřel dveře. Byla hustá mlha, kdy není na krok vidět.“

„Z toho co zatím víme, nemůže vzejít lepší vysvětlení, ale považ, Sherlocku, kolik okolností nezahrnuje. Předpokládejme prozatím, že se mladý West rozhodl odvézt tyto listiny do Londýna. Pochopitelně by měl sjednanou schůzku s cizím agentem a nic jiného by si na ten večer nenaplánoval. Namísto toho koupí dva lístky do divadla, doprovodí snoubenku na půl cesty a pak zničehonic zmizí.“

„Chtěl mít alibi,“ řekl Lestrade, který dosud jen netrpělivě naslouchal našemu rozhovoru.

„Moc divné alibi. To je námitka číslo jedna. Námitka číslo dvě: Předpokládejme, že dojde do Londýna a sejde se s cizím agentem. Musí výkresy do rána vrátit, jinak vyjde najevo, že zmizely. Vzal jich deset. Ale v kapse má pouze sedm. Co se stalo se zbývajících třemi?“

Dobrovolně je určitě nikde nenechal. A dále: kde je odměna za jeho zradu? Dalo by se očekávat, že se u něho najde pěkná suma.“

„Já to mám jasně před očima,“ řekl Lestrade. „A vůbec nepochybují, že se to tak zběhlo. Vzal ty výkresy s úmyslem je prodat. Sešel se s agentem. Nedohodli se na ceně. Rozjel se zpátky domů a agent s ním. Ve vlaku ho agent zavraždil, vzal mu ty nejdůležitější listiny a mrtvého vyhodil z vlaku. To by vysvětlovalo všechno, nemyslíte?“

„Proč neměl jízdenku?“

„Jízdenka by prozradila, která stanice je nejbližší agentova obydlí. Proto ji vzal zavražděnému z kapsy.“

„Bravo, Lestrade, bravo,“ řekl Holmes. „Vaše teorie má logické souvislosti. Jestliže se to ale takhle událo, pak je případ u konce. Na jedné straně je zrádce mrtev. Na druhé straně jsou výkresy Bruce-Partingtonovy ponorky jistě už na kontinentě. Co bychom tedy ještě mohli dělat?“

„Jednat, Sherlocku – jednat!“ zvolal Mycroft a vyskočil. „Všechno se ve mně instinktivně vzpouzí přijmout tento výklad. Využij svých schopností! Navštiv dějiště zločinu! Promluv si se zúčastněnými! Zobracej všechno naruby! Za celý život jsi ještě neměl příležitost prokázat své vlasti tak velkou službu.“

„No dobrá, dobrá!“ řekl Holmes a pokrčil rameny. „Pojďte, Watsoně! A vy, Lestrade, mohl byste nám laskavě věnovat hodinku či dvě? Zahájíme pátrání na stanici Aldgate. Sbohem, Mycrofte. Pošlu ti do večera zprávu, ale upozorňuji tě předem, aby sis nedělal velké naděje.“

O hodinu později jsme s Holmesem a Lestradem stáli na kolejích podzemní dráhy v místech, kde se těsně před stanicí Aldgate vynořují z tunelu. Jakýsi úslužný brunátný starý pán zastupoval dopravní společnost.

„Tady ležel ten mrtvý mládenec,“ řekl a ukázal na místo asi tři stopy od ocelových pásů. „Nemohl spadnout shora, jelikož tyto zdi nikam nevedou, jak sami vidíte. Proto se sem mohl dostat jedině z

některého vlaku, a pokud to můžeme posoudit, tedy z vlaku, který tudy projížděl v pondělí kolem půlnoci.“

„Prohlédli jste vozy, nejsou-li někde stopy násilí?“

„Nikde takové stopy nebyly a rovněž jsme nenašli žádnou jízdenku.“

„Nedošlo hlášení, že někde zůstaly otevřené dveře?“

„Ne, nic takového.“

„Dnes ráno jsme získali novou informaci,“ řekl Lestrade. „Jeden cestující, který projížděl stanicí Aldgate na normální metropolitní lince v 23.40, prohlašuje, že slyšel dutou ránu, asi jako kdyby tělo dopadlo na trať, těsně předtím, než vlak zastavil ve stanici. Byla však hustá mlha, a proto nic neviděl. Nenapadlo ho, aby to hned na místě ohlásil. Ale propána, co je vám, pane Holmesi?“

Přítel stál a na tváři se mu zračilo usilovné soustředění: hleděl na kovové kolejnice, které v oblouku vybíhaly z tunelu. V Aldgate se kříží tratě, takže je tam hotová síť kolejnic. A právě na ni upíral Holmes dychtivě zvědavý pohled a já opět uzřel na jeho bystrém, energickém obličejí ty pevně stisknuté rty, to zachvívajících se chřípí a soustředění vyzařujících z bohatého košatého obočí – výraz, který jsem tak dobře znal.

„Ta křižovatka kolejnic,“ zahučel, „ta křižovatka.“

„Co s ní má být? Oč vám jde?“

„V celé podzemní dráze asi nebude mnoho takových velkých železničních uzlů, že?“

„Ne, je jich jen pár.“

„A ještě k tomu zatáčka. Křižovatka a zatáčka. U všech všudy, jen aby to tak bylo.“

„Co je, pane Holmesi? Napadá vás nějaké řešení?“

„Není to než domněnka – pouhý náznak, nic víc. Případ tím však jistě získává na zajímavosti. Ojedinělé, zcela ojedinělé, a přitom – proč ne? Nevidím tu na kolejích nikde stopy po krvácení.“

„Žádná krev tu ani moc nebyla.“

„Vždyť jsem slyšel, že utřil velkou ránu.“

„Měl proraženou lebku, ale zvenčí nedošlo k většímu poranění.“

„Stejně by člověk čekal, že bude krvácet. Mohl bych si prohlédnout vlak, v němž jel ten cestující, co zaslechl v mlze dunivý pád?“

„Obávám se, že to nepůjde, pane Holmesi. Vlak už byl rozpojen a jednotlivé vagóny zařazeny do provozu.“

„Ujišťuji vás, pane Holmesi,“ řekl Lestrade, „že jsme každý vagón pečlivě prozkoumali. Sám jsem na to dohlížel.“

Jednou z nejočividnějších povahových nedostatků mého přítele je netrpělivost, kterou projevuje vůči méně bystrým hlavám, než je sám.

„Rád věřím,“ řekl a odvrátil se. „Nechtěl jsem však v tomto případě prozkoumávat vagóny. Watsoně, naše práce zde skončila. Nemusíme vás už déle obtěžovat, pane Lestrade. Myslím, že budeme teď v pátrání pokračovat ve Woolwichi.“

Na stanici London Bridge napsal Holmes bratrovi telegram, a než jej odeslal, dal mi ho přečíst. Zněl:

Spatřil paprsek světla v tmách, může však pohasnout. Zatím pošli po zřízcenci, tak aby na mne při návratu do Baker Street čekal, úplný seznam všech špiónů a mezinárodních agentů, kteří se toho času zdržují v Anglii, s adresou jejich bydliště.

Sherlock

„To by nám mohlo přijít vhod, Watsoně,“ poznamenal, když jsme zaujali místa ve vlaku do Woolwiche. „Cítím se bratru Mycroftovi skutečně zavázán za to, že nás pověřil pátráním, které slibuje vyústit v opravdu pozoruhodný případ.“

Na jeho dychtivé tváři se stále ještě zračil onen výraz soustředěné a napjaté energie, který mi napovídal, že nějaký významný zážitek dal nedávno podnět k plodnému zamyšlení. Vzpomeňte si, jak vypadá lovecký pes, když se s ušima svěšenýma a ochablým ohonem potuluje kolem psince, a porovnejte ho s týmž psem, když zachytí pach a s planoucími zraky a všemi svaly napjatými se řítí za kořistí – a stejně se od rána změnil i Holmes. Byl to docela jiný člověk než ta malátná postava v šedém županu, která před několika

málo hodinami spočívala v křesle či bloumala neklidně po pokoji utopeném v mlze.

„Je tu zajímavý materiál. Je tu prostor,“ řekl. „Jaký jsem to byl hlupák, že jsem podceňoval jeho možnosti.“

„Já je nevidím ani teď.“

„Ani já nevidím ještě konečné řešení, ale držím se jedné myšlenky, která by nás mohla přivést daleko. Ten člověk přišel o život jinde a jeho mrtvé tělo leželo na střeše vagónu.“

„Na střeše!“

„Pozoruhodné, není-liž pravda? Uvažte však fakta. Je to náhoda, že se mrtvý našel v místech, kde se vlak kymácí a drkotá, jak přejíždí křižující se koleje? Nedá se snad předpokládat, že předmět ležící na střeše, by spadl právě zde? Výhybka nepůsobí na věci uvnitř vagónů. Buď se tělo svezlo ze střechy, anebo došlo k velmi zvláštní shodě okolností. A teď si vezměte otázku krvácení. Ovšemže na kolejích nebyla krev, když tělo krvácelo jinde. Všechny tyto jednotlivé skutečnosti jsou výmluvné. A dohromady ještě nabývají na přesvědčivosti.“

„I ta jízdenka!“ zvolal jsem.

„Správně. Nemohli jsme pochopit, jak to, že neměl jízdenku. Tohle by to vysvětlovalo. Všechno nám tu hraje.“

„Ale i kdyby se to tak bylo udalo, nepokročili bychom o nic blíže k odhalení tajemství jeho smrti. Případ se tím nezjednodušuje, ale naopak se jeví čím dál tím podivnější.“

„Snad,“ řekl Holmes zamyšleně. „Snad.“ Zadumal se a nepromluvil už do té doby, než zastávkový vlak konečně vjel do nádraží ve Woolwichi. Tam si vzal drožku a vytáhl z kapsy adresář od Mycrofta.

„Musíme za dnešní odpoledne vykonat plno návštěv,“ řekl. „Sir James Walter si myslím zaslouží, abychom mu věnovali pozornost jako prvnímu.“

Domovem oné proslulé osobnosti byla krásná vila obklopená zelenými trávníky, jež se táhly až dolů k Temži. Když jsme k ní dojeli, mlha nad řekou se začala zvedat a první tenké, matné

sluneční paprsky si prorážely cestu. Zazvonili jsme a ve dveřích se ukázal lokaj.

„Sir James, pánové!“ řekl důstojně. „Sir James dnes ráno zemřel.“

„Proboha!“ zvolal Holmes užasle. „Co se stalo?“

„Račte dál, pánové, a jestli si přejete, můžete mluvit s jeho bratrem plukovníkem Valentinem.“

„Ano, to by snad bylo nejmoudřejší.“

Lokaj nás uvedl do salónu tonoucího v přítmí, kde se k nám zanedlouho přidružil muž asi padesátiletý, mimořádně vysoké postavy a přitažlivého zevnějšku, mladší bratr zesnulého vědce. Divoký pohled v očích, tváře poseté skvrnami a rozcuchané vlasy vypovídaly o těžké ráně, která tak zčistajasna dopadla na rodinu. Sotva se dokázal souvisle vyjadřovat, když o tom mluvil.

„Všechno zavinił ten strašlivý skandál,“ řekl. „Bratr byl člověk velmi citlivý na svou čest, a takovouhle věc nemohl přežít. Zlomilo mu to srdce. Vždycky si zakládal na výkonnosti svého oddělení, a tohle pro něho byla drtivá rána.“

„Doufali jsme, že by nám třeba byl s to poskytnout nějaké údaje, které by pomohly záležitost objasnit.“

„Ujišťuji vás, že to pro něho byla stejná záhada, jako je to pro vás a pro všechny. Co věděl, sdělil už policii. Pochopitelně že nepochyboval o vině Cadogana Westa. Ale ostatní okolnosti se mu zdály nepředstavitelné.“

„Nemůžete nám o té záležitosti povědět nic nového?“

„Já sám nevím nic než to, co jsem četl nebo slyšel. Nechci se chovat nezdvořile, ale jistě chápete, pane Holmesi, že jsme v této chvíli velice rozrušení, a tak vás žádám, abyste náš rozhovor co nejvíce zkrátil.“

„Tohle je opravdu nečekaný obrat,“ řekl přítel, když jsme se opět ocitli v drožce. „Jen bych rád věděl, zemřel-li přirozenou smrtí, anebo jestli ten chudák stará spáchal sebevraždu. A v tom druhém případě, zda byly pohnutkou činu výčitky svědomí kvůli zanedbání povinnosti? Musíme tuto otázku odložit do budoucna. Nyní zajedeme k Westovým.“

Vzorně udržovaný domek na předměstí skýtal útočiště zdrcené matce. Stará paní byla příliš ohlušena žalem, než aby nám dokázala být co platná, avšak dlela u ní bledá slečna, která se představila jako Violet Westburyová, snoubenka zesnulého: ona ho viděla toho osudného večera naživu poslední.

„Neumím si to vysvětlit, pane Holmesi,“ řekla. „Nezamhouřila jsem oka od té tragédie a stále přemýšlím a přemýšlím a přemýšlím, jak to ve skutečnosti asi bylo. Arthur byl cílevědomý a statečný muž a vřele miloval svou vlast. Byl by si radši dal useknout pravou ruku, než by byl prodal státní tajemství, které mu bylo svěřeno. Každý, kdo ho znal, vám potvrdí, že něco takového u něho bylo vyloučené, nemožné, absurdní.“

„Ale co fakta, slečno Westburyová?“

„Ano, vím; připouštím, že je neumím vysvětlit.“

„Potřeboval naléhavě peníze?“

„Ne, žil skromně a měl pěkný plat. Ušetřil si pár set liber a na Nový rok jsme se měli brát.“

„Projevoval nějaké známky duševního rozrušení? Podívejte, slečno Westburyová, mluvte s námi naprosto upřímně.“

Pronikavý zrak mého přítele zaznamenal u dívky jistou změnu. Zrudla a zaváhala.

„Ano,“ přitakala, „měla jsem takový dojem, jako by mu něco leželo v hlavě.“

„Už dlouho?“

„Jen asi ten poslední týden. Býval zamyšlený a jakoby znepokojený. Jednou jsem se ho přímo zeptala. Doznal, že mu něco nejde z mysli a že to souvisí s jeho prací. Je to tak závažná věc, že o tom nemohu mluvit, ani s tebou ne,“ pravil. Víc jsem se od něho nedozvěděla.“

Holmes se tvářil vážně.

„Pokračujte, slečno Westburyová. I kdyby to zdánlivě hovořilo proti němu, pokračujte. Nemůžeme vědět, k čemu nás to třeba nedovede.“

„Já ale doopravdy už nic dalšího nevím. Párkrát se mi zdálo, jako by se užuž chystal mi něco říci. Jednou večer podotkl, jak důležité je to tajemství, a vzpomínám si, že říkal něco v tom smyslu, že by cizí vyzvědači dali velké peníze, aby se ho zmocnili.“

Přítelův obličej zvažněl ještě víc.

„A dál?“

„Říkal, že jsme v těchto záležitostech lehkomyšní – že by se nějaký zrádce mohl těch dokumentů lehce zmocnit.“

„Hovořil o těchto věcech nedávno?“

„Ano, zcela nedávno.“

„Povězte nám, jak to bylo v pondělí večer.“

„Měli jsme jít do divadla. Byla tak hustá mlha, že se nedalo jet drožkou. Šli jsme tedy pěšky a cestou jsme se dostali až do blízkosti jeho kanceláře. Najednou se vrhl do mlhy.“

„Beze slova?“

„Vzkřikl, a víc nic. Čekala jsem, ale on se nevrátil. Tak jsem šla domů. Druhý den ráno přišli, hned jak začínají úřadovat, a poptávali se. Kolem poledne nám sdělili tu strašnou zvěst. Ach, pane Holmesi, kéž byste očistil jeho památku! Tolik si zakládal na své cti!“

Holmes smutně pokýval hlavou.

„Pojďte, Watsoně,“ řekl, „musíme se odebrat zas jinam. Teď se zastavíme v kanceláři, odkud byly listiny ukradeny.“

„Už předtím mluvilo leccos proti tomu mladému muži, ale při našem vyšetřování vycházejí najevo věci, které mu ještě přitížily,“ poznamenal, když drožka kodrcala dál. „Nadcházející sňatek byl motivem zločinu. Přirozeně že potřeboval peníze. Přemílal ten nápad v hlavě – vždyť o něm přece mluvil. Málem by byl z toho děvčete učinil svou spoluvinici, kdyby se jí byl svěřil, co zamýšlí. Je to velmi zlé.“

„Ale povahové vlastnosti přece také něco platí, nemyslíte, Holmesi? A proč by pak nechal to děvče stát na ulici a běžel spáchat těžký zločin?“

„Správně! Je možno vznést jisté námitky. Ale stojíme před zapeklitým podezřením.“

Přednosta kanceláře pan Sidney Johnson nás přijal a uvítal s respektem, jaký navštívenka mého přítele vždy vzbuzovala. Byl to hubený, obrýlený, mrzutý člověk středních let s propadlými tvářemi; ruce se mu chvěly po nervovém napětí, jemuž byl vystaven.

„To je hrozné, pane Holmesi, skutečně hrozné! Slyšel jste, že šéf je po smrti?“

„Přicházím právě z jeho vily.“

„Celé oddělení je v rozkladu. Šéf je mrtev, Cadogan West je mrtev, naše dokumentace ukradena. A ještě v pondělí večer, když jsme za sebou zavírali, běželo všechno jako na drátkách. Bože na nebesích, hrůza pomyslet! Že ze všech lidí právě West spáchá takovou věc!“

„Jste tedy přesvědčen o jeho vině?“

„Nevidím žádnou jinou možnost. A přitom bych mu byl důvěřoval jako sám sobě.“

„V kolik hodin se v pondělí kancelář zavírala?“

„V pět.“

„Zavíral jste tu vy?“

„Já odcházím vždycky poslední.“

„V budově není hlídač?“

„Je, ale má na starosti i ostatní oddělení. Je to starý voják, naprosto důvěryhodný. Nikoho ten večer neviděl. Byla ovšem hustá mlha.“

„Kdyby se Cadogan West byl chtěl dostat sem do budovy po úředních hodinách, potřeboval by tři klíče, než by se mohl zmocnit těch výkresů, vidíte?“

„Ano. Potřeboval by klíč od hlavního vchodu, klíč od kanceláře a klíč od sejfu.“

„A ty klíče měl pouze sir James Walter a vy?“

„Já nemám klíče ode dveří – pouze od sejfu.“

„Byl sir James z těch, kdo zachovávají pravidelný řád a ustálené zvyky?“

„Ano, myslím, že ano. Pokud jde o ty tři klíče, vím, že je míval na jednom kroužku. Často jsem je u něho vídal.“

„A ten kroužek brával s sebou do Londýna?“

„Prohlašoval to.“

„A vy jste svůj klíč nikdy nedal z ruky?“

„Nikdy.“

„V tom případě West, pokud to byl on, musel mít duplikát. A přitom se u něho nic takového nenašlo. Další bod: kdyby pracovník tohoto oddělení chtěl ty výkresy prodat, nebylo by pro něho jednodušší okopírovat je, než odcizit originály, jak se stalo?“

„Vyžadovalo by to značné technické znalosti, pokud by se měly okopírovat tak, aby se daly použít.“

„Předpokládám však, že jak sir James, tak vy i West byste k tomu byli technické předpoklady měli.“

„To bezesporu ano, ale žádal bych vás, abyste do té záležitosti nezatahoval mne, pane Holmesi. Co to má za cenu, zaobírat se takovými úvahami, když se původní výkresy přece našly u Westa?“

„Hm, je to ale zvláštní, že za cenu značného rizika vzal původní výkresy, když si mohl bez nebezpečí pořídit kopie, které by mu byly posloužily stejně dobře.“

„Zvláštní to bezesporu je – nicméně tak učinil.“

„Každý problém, který při pátrání v tomto případě sledujeme, nám vyjeví něco nepochopitelného. Teď ještě tři dokumenty chybějí. Pokud vím, jsou to ty nejdůležitější.“

„Ano, to je pravda.“

„Znamená to, že ten, kdo má ty tři výkresy, by se už obešel bez ostatních a mohl by sestrojít Bruce-Partingtonovu ponorku?“

„Zastával jsem tento názor v dobrozdání, které si vyžádala admirálita, ale dnes jsem ty výkresy znovu studoval, a už si tím nejsem tak jist. Na jednom z těch navracených výkresů jsou dvojité záklopy s automaticky se uzavírajícími šterbinami. Dokud by si to

ti cizinci sami nevynalezli, nemohli by ponorku sestrojít. Je ovšem možné, že by tuto nesnáz brzy překonali.“

„Ty tři chybějící výkresy však jsou nejdůležitější?“

„To jistě.“

„Dovolíte-li, rád bych se zde trochu poohlédl. Nenapadá mne nic, nač bych se vás ještě potřeboval zeptat.“

Prohlédl si zámek sejfů, dveře do místnosti i kovové žaluzie na oknech. Avšak teprve když jsme stanuli venku na trávníku, jsem viděl, že zpozorněl a projevil zájem. Pod oknem rostl rododendron a několik jeho větviček bylo ohnuto nebo ulomeno. Prozkoumal je pečlivě lupou a po nich i nezřetelné a matné šlápoty v půdě pod keřem. Nakonec požádal přednostu kanceláře, aby spustil žaluzie, a upozornil mne, že ve středu přesně nedoléhají, takže kdokoli může zvenčí pozorovat, co se děje v místnosti.

„Ty tři dny, které mezitím uplynuly, zmařily všechny průvodní jevy. Možná že něco znamenají, a možná také, že nic. Nemyslím, Watsone, že bychom měli ve Woolwichi ještě co pohledávat. Sklidili jsme tu chabou úrodu. Zkusíme to, zda nám štěstí nebude více přát v Londýně.“

Přidali jsme přece jen ještě jeden snop k zmíněné sklizni, a to na woolwichském nádraží. Pokladník byl s to napevno potvrdit, že v pondělí večer viděl Cadogana Westa – jehož znal dobře od vidění – odjet vlakem ve 20.15 na Londýn. Byl sám a bral si jízdenku třetí třídy do stanice London Bridge. Pokladníkovi bylo nápadné, jak rozrušeně a nervózně si počíná. Ruce se mu tak chvěly, že ani nemohl sesbírat drobné, a pokladník mu s tím musel pomoci. Zjistili jsme podle jízdního řádu, že vlak ve 20.15 je první, který mohl West stihnout poté, co opustil svou slečnu v půl osmé.

„Pokusme se zrekonstruovat průběh jeho počínání, Watsone,“ řekl Holmes, když půl hodiny mlčky přemýšlel. „Nevzpomínám si, že bychom mezi všemi svými společnými případy byli narazili na problém, do něhož bychom byli pronikali obtížněji. Každý krok, o nějž se nám podaří postoupit, odhalí další horský předěl. A přitom jsme přece dosáhli docela slušného pokroku.“

Výsledek našeho šetření ve Woolwichi svědčil celkově proti mladému Westovi, ale stopy pod oknem by ukazovaly na příznivější hypotézu. Předpokládejme například, že se na něho obrátil některý zahraniční agent. Mohl tak učinit za okolností, které Westovi zabránily, aby to oznámil, ale stále mu to vrtalo hlavou, jak napovídají nářázky, které pronesl před snoubenkou. No dobrá. A nyní předpokládejme, že ve chvíli, kdy doprovázel svou slečnu do divadla, se před ním náhle v mlze mihne týž agent a zmizí směrem ke kanceláři. West byl temperamentní muž, rychle se rozhodoval. Vědomí povinnosti převážilo nad vším ostatním. Sledoval toho člověka, zůstal stát pod oknem, viděl, jak ukradl dokumenty, a jal se pronásledovat zloděje. Takový výklad vyvrací námitku, že by nikdo nekradl originály, když měl možnost je okopírovat. Nezasvěcenec se však musel zmocnit originálů. Až sem to má svou logiku.“

„A jak se události vyvíjely dál?“

„Dál už narážíme na nesnáze. Člověk by čekal, že za těchto okolností mladý West především zadrží zloducha a zburcuje policii. Proč tak neučinil? Snad proto, že ty listiny bral někdo z jeho nadřízených? To by vysvětlovalo Westovo počínání. Anebo šéf Westovi v mlze unikl a West se okamžitě rozjel do Londýna, aby ho zaskočil v jeho domě, pokud ovšem věděl, kde šéf bydlí? Rozhodně muselo jít o mimořádně naléhavou věc, když nechal své děvče stát v mlze a ani se nepokusil jí něco vysvětlit. Zde naše stopa končí a mezi tou či onou hypotézou a mrtvým Westem, ležícím na střeše metropolitního vlaku se sedmi výkresy v kapse, se otvírá široká propast. Tuším, že bychom teď měli začít z opačného konce. Jestli nám Mycroft obstaral seznam adres, možná že bychom mezi nimi našli svého člověka a sledovali dvě nitky místo jediné.“

A skutečně na nás v Baker Street už čekal list. Doručil jej okamžitě vládní posel. Holmes jej přelétl očima a pak mi ho podal.

Spousta potěru, ale málokdo by si troufl na tak velkou akci. Za úvahu stojí pouze Adolph Meyer, Great George Street č. 13, Westminster; Louis La Rothière, Campden Mansions, Notting Hill; a Hugo Oberstein,

Caulfield Gardens č. 13, Kensington. Ten posledně jmenovaný byl prý v pondělí v Londýně a podle hlášení pak odjel. S potěšením kvituji, že jsi spatřil paprsek světla. Ve vládě se očekává konečná zpráva s vrcholnou netrpělivostí. Naléhavé výzvy zaznívají z nejvyšších míst. Ozbrojené složky jsou Ti k dispozici, kdyby bylo třeba.

Mycroft

„Obávám se,“ usmál se Holmes, „že v tomto případě by nám ani celá královská armáda nebyla mnoho co platná.“ Rozprostrl velkánský plán Londýna a dychtivě se nad něj naklonil. „Vida,“ prohlásil po chvíli se zadostiučiněním, „konečně se nám to začíná vyvíjet trochu příznivěji. Víte, Watsone, začínám být přesvědčen, že to nakonec přece jen dokážeme.“ A s nečekanou bujarostí mne plácl po zádech. „Teď se vypravím ven. Jdu pouze obhlédnout terén. Nepustil bych se do ničeho závažného bez svého věrného druha a memoáristy. Vy setrvejte zatím zde; pravděpodobně mne za hodinku za dvě opět uvidíte. Kdyby vám byla dlouhá chvíle, vezměte papír a pero a začněte spisovat, jak jsme zachránili vlast.“

Něco z jeho rozjaření se přeneslo i na mne, neboť jsem dobře věděl, že by se natolik neodchýlil od svého obvyklého střízlivého počínání, kdyby neměl dobrý důvod k spokojenosti. Celý dlouhý listopadový večer jsem netrpělivě očekával jeho návrat. Konečně přibyl krátce po deváté poslíček se vzkazem:

Večeřím v restauraci U Goldiniho na Gloucester Road v Kensingtonu. Buďte tak laskav a neprodleně se za mnou sem vypravte. Vezměte s sebou páčidlo, zatemněnou lucernu, dláto a pistoli.

S. H.

Pro řádného občana bylo věru zvláštní vykročit takto vybaven do temné mlhy zahalující ulice. Skryl jsem vyžádané nástroje v kapsách svrchníku a drožka mne zavezla přímo na danou adresu. Přítel seděl hned za dveřmi této barvitě italské restaurace u kulatého stolku.

„Večeřel jste už? Pak si tedy dejte se mnou kávu a curacao. Okuste majitelovy doutníky. Nejsou tak vražedné, jak by člověk čekal. Máte všechno?“

„Zde ve svrchníku.“

„Výborně. Když dovolíte, seznámím vás krátce s tím, co jsem dělal, a naznačím, do čeho se za chvíli pustíme. Jistě jste už poznal, Watsone, že mrtvého mladíka musel někdo na střechu toho vagónu položit. To bylo jasné od okamžiku, kdy jsem pochopil, že sklouzl ze střechy, a nevypadl z vlaku.“

„Nemohli ho shodit z mostu?“

„Soudím, že je to vyloučeno. Prohlédnete-li si střechu vagónu, zjistíte, že je lehce zaoblená a že nemá kolem dokola žádné zábradlí. Proto můžeme bezpečně tvrdit, že na ni mladého Westa někdo položil.“

„Jak by ho tam mohl položit?“

„Na tuto otázku jsme hledali odpověď. Bylo to možné pouze jediným způsobem. Uvědomte si, že podzemní dráha se ve West Endu na několika místech vynořuje na povrch. Matně jsem se rozpomínal, že jsem občas vídal okna nad hlavou, když jsem cestoval podzemní drahou. Co kdyby vlaky pod takovým oknem stavěly? Pak by nebylo těžké umístit tělo na střechu.“

„Mně to připadá velmi nepravděpodobné.“

„Musíme se řídit podle staré zásady, že v případě, kdy se vyloučí všechny ostatní možnosti, ta jež zbývá, ať jakkoli nepravděpodobná, musí odpovídat skutečnosti. Zde přece selhaly všechny ostatní možnosti. Když jsem zjistil, že proslulý mezinárodní vyzvědač, který právě odjel z Londýna, bydlí v bloku překlenujícím podzemní dráhu, rozjařilo mne to do té míry, až vás moje náhlá frivolita trošinku pobouřila.“

„Z toho důvodu tedy?“

„Ano, z tohoto důvodu. Soustředil jsem se na pana Hugo Obersteina z Caulfield Gardens č. 13. Zahájil jsem akci na stanici Gloucester Road, odkud mne jeden ochotný úředník doprovodil podél trati; jeho zásluhou jsem se přesvědčil nejen o tom, že okna

zadního schodiště v Caulfield Gardens vedou na trať, ale o jedné ještě výmluvnější skutečnosti: v těch místech kříží koleje jedna z hlavních tratí, takže vlaky podzemní dráhy musí často právě zde na pár minut zastavit.“

„Skvělé, Holmesi. Vy jste na to přišel!“

„Prozatím to hraje, Watson, prozatím. Pokročili jsme, ale cíl je ještě v dálce. Když jsem si tedy prohlédl zadní trakt na Caulfield Gardens, zavítal jsem i k přednímu vchodu a přesvědčil jsem se, že ptáček skutečně uletěl. Je to rozlehlý dům, a pokud jsem mohl posoudit, nemá hořejšek zařízený. Oberstein tam žil pouze s jediným komorníkem, což byl pravděpodobně jeho spolupracovník a důvěrník. Nesmíme zapomínat, že Oberstein odjel na kontinent, aby doručil kořist, ale že nezamýšlí uprchnout: nemá důvodu obávat se zatčení a jistě mu ani na mysl nepřijde, že by ho zatím mohli doma navštívit nějakí amatéři. A právě k tomu se nyní chystáme.“

„Nemohli bychom si obstarat povolení a vniknout tam úředně?“

„Při stávajících důkazech zatím asi těžko.“

„Co bychom tam mohli objevit?“

„Kdož ví, co tam třeba nebude za korespondenci.“

„Mně se tohle nezamlouvá, Holmesi.“

„Budete tedy hlídkovat na ulici, milý kamaráde. Přestupku proti zákonům se dopustím já. Teď není čas na úzkoprsé ohledy. Vzpomeňte si na Mycroftův list, na admiraltu, na vládu, na onu vysoce postavenou osobnost, která čeká na zprávu. Musíme tam vniknout.“

Místo odpovědi jsem vstal.

„Máte pravdu, Holmesi. Musíme tam vniknout.“

Vyskočil a stiskl mi ruku.

„Věděl jsem, že se toho nakonec nezaleknete,“ řekl a na okamžik se mu v očích objevil výraz, který víc než cokoli jiného připomínal něhu. V příštím okamžiku to však už opět byl ten energický, praktický chlapík jako vždy.

„Je to téměř půl míle, ale nemáme naspěch. Pojdme pěšky,“ řekl. „Jen probůh nepusťte ty nástroje. Kdyby vás zatkli jako podezřelé individuum, byla by to velice nepříhodná komplikace.“

Caulfield Gardens byl fádňí blok se sloupovým před každým vchodem, tedy jeden z těch typických výplodů středoviktoriánského údobí, jaké se tak zhusta vyskytují v londýnském West Endu. U sousedů se zřejmě konala nějaká dětská oslava, neboť se odtud rozléhal do noci veselý šum mladých hlasů a klinkot fortepiána. Nad ulicemi stále ještě visel mlžný závoj a poskytoval nám přátelskou ochranu. Holmes rozžal lucernu a osvětlil masivní domovní dveře.

„Tohle by nám způsobilo vážnou nesnáz,“ pravil. „Mají určitě nejen zámek, ale i závoru. Bude moudřejší uchýlit se na dvůr. Je tam příhodný průchod – pro případ, že by se do toho vložil některý přehorlivý strážník. Podržte mne, Watsone, a já vám to hned oplatím.“

Za okamžik už jsme oba stanuli na dvorku. Sotva jsme stačili uchýlit se do temného stínu, když jsme zvenčí zaslechli v mlze kroky policejní hlídky. Jakmile jejich tlumený rytmus odumřel, pustil se Holmes do suterénních dveří. Viděl jsem, jak se sehnutý namáhá, až se s pronikavým zapraskáním rozlétly. Vběhli jsme do tmavé chodbičky a dvířka na dvorek za sebou zabouchli. Holmes vystupoval přede mnou po holém točitém schodišti. Malá výseč jeho žlutavé svítilny ozářila nízké okno.

„Jsme na místě, Watsone – musí to být zde.“ Otevřel okno, a jak tak učinil, zaslechli jsme tichý dunivý hukot, který nepřetržitě sílil, až se pod námi přehnal s hlasitým lomozem vlak a zmizel ve tmě. Holmes přejel světelným paprskem po okenní římse. Byla hustě zanesena sazemi od projíždějících lokomotiv, ale černý povrch byl na několika místech rozmazán a setřen.

„Je znát, kde si opřeli tělo. Hej, Watsone, copak to tu máme? Zcela nepochybně skvrnu od krve.“ Ukazoval na slabé zabarvení podél okenního rámu. „A zde na kamenném schodišti je další. Dokonalá názorná ukážka. Zůstaneme tu, až některý vlak zastaví.“

Nemuseli jsme čekat dlouho. Příští vlak se vyřítíl z tunelu stejně hlučně jako předchozí, ale pod širým nebem zpomalil, nato zaskřípěly brzdy a vlak bezprostředně pod námi zastavil. Z okenního parapetu nebylo ke střeše vagónu ani čtyři stopy. Holmes tiše zavřel okno.

„Zatím nám skutečnost dává za pravdu,“ řekl. „Co o tom soudíte, Watson?“

„Mistrný kousek. Povznesl jste se k novým výšinám.“

„V tom s vámi nemohu souhlasit. Jakmile mne napadlo vysvětlení s tělem na střeše, což jistě nebyla hádanka zvlášť obtížná, vyplynulo z toho vše ostatní zcela logicky. Kdyby nebyly ve hře tak závažné zájmy, byla by to až do této chvíle pouhá lapálie. Skutečné nesnáze nás teprve čekají. Ale snad tu objevíme něco, co nám náš úkol ulehčí.“

Vystoupili jsme po schodech do kuchyně a prošli několik pokojů v přízemí. První byla střízlivě zařízená jídelna, kde jsme nenašli nic pozoruhodného. Následovala ložnice, a tam jsme nepořídili o nic lépe. Zbývající místnost vypadala slibněji, a proto se tam přítel zdržel a zahájil systematickou prohlídku. Vršilo se tu plno listin a knih, neboť zřejmě sloužila jako pracovna. Holmes hbitě a metodicky probíral jednu zásuvku a skříňku za druhou, ale žádný náznak úspěchu mu nerozzářil přísnou tvář. Uplynula hodina a my dosud nepokročili ani o píd'.

„Ten darebák lstivý za sebou zametl všechny stopy,“ řekl Holmes. „Nezanechal tu nic, co by mohlo svědčit proti němu. Nebezpečné dopisy zničil nebo odstranil. Tohle je naše poslední šance.“

Poslední šancí byla nevelká kovová pokladna, která stála na psacím stole. Holmes ji vypáčil dlátem. Bylo v ní několik roliček papíru popsaných číslicemi a výpočty, bez údajů, které by naznačovaly, k čemu se vztahují. Opakovaně se vyskytující slova „tlak vody“ a „tlak na čtvereční centimetr“ napovídaly, že souvislost s ponorkou není vyloučená. Holmes je všechny netrpělivě odsunul stranou. Zbyla tam jediná obálka s několika malými novinovými

výstřižky. Vyklepal je na stůl a já rázem poznal z jeho zaujatého výrazu, že mu opět svitla naděje.

„Co je tohle, Watsoně? Hm? Co je tohle? Výstřižky, které tvoří sérii zpráv v novinových inzerátech. Podle tisku a papíru je to ze společenské rubriky Daily Telegraphu. V pravém rohu nahoře. Datum chybí, ale sdělení se logicky řadí za sebou. Tohle musí být první:

Počítal se zprávou dříve. Podmínky přijatelné. Sdělte podrobnosti na adresu uvedenou na navštívence.

Pierrot

A dále:

Odklady nežádoucí. Nabídka pozbude platnosti, nebudou-li dodrženy smluvní podmínky. Stanovte písemně schůzku. Potvrdím inzerátem.

Pierrot

Pak přijde:

Příliš složité, popis nestačí. Podrobná zpráva nutná. Kompenzace po dodání zboží.

Pierrot

Nakonec:

Pondělí večer po deváté. Klepat dvakrát. Jen my dva. Nebuďte tak nedůvěřivý. Dodané zboží okamžitě proplaceno v hotovosti.

Pierrot

Dostačující záznam, Watsoně! Myslím, že bychom měli zajet do budovy Daily Telegraphu a tam dovršit záslužnou celodenní práci.

Mycroft Holmes s Lestradem přišli nazítří po snídani, jak bylo domluveno, a Sherlock Holmes jim vylíčil náš postup z předchozího dne. Kriminalista se ošíval, když jsme se doznali k vloupání.

„Něco takového si my od policie dovolit nemůžeme, pane Holmesi,“ řekl. „Není divu, že dokážete věci, jaké se nám nepodaří. Ale jednoho krásného dne zajdete příliš daleko a pak se i se svým přítelem ocitnete v nesnázích.“

„Pro vlast, domov a krásu – vidíte, Watsone? Obětujeme se na oltář rodné země. A co o tom soudíš ty, Mycrofte?“

„Vynikající práce, Sherlocku! Obdivuhodná! Ale k čemu jí využiješ?“

Holmes zvedl ze stolu výtisk Daily Telegraphu.

„Viděli jste dnešní Pierrotův inzerát?“

„Cože? Další?“

„Ano; zde je:

Dnes večer. Na témž místě, v stejnou dobu. Klepat dvakrát. Mimořádně důležité! Jde o vaši bezpečnost.

Pierrot

„U všech rohatých!“ zvolal Lestrade. „Jestli se na to chytí, je náš!“

„Z toho důvodu jsem také ten inzerát zadal. Kdyby se vám to hodilo a přišli jste oba s námi hlídkovat do Caulfield Gardens, podařilo by se nám možná přiblížit se řešení.“

Mezi nejpozoruhodnější vlastnosti Sherlocka Holmese patřila schopnost vyřadit mozek z činností a zaobírat se pouze nenáročnými věcmi, kdykoli se přesvědčil, že další práce by byla už zbytečná. Vzpomínám si, že se na celý ten pamětihodný den ponořil do monografie o polyfonních motetech Orlanda di Lasso, jejímž byl autorem. Já za svou osobu se nemohu chlubit takovou schopností uvolnění, a v důsledku toho se pro mne čas nekonečně vlekl. Celostátní důležitost tohoto případu, napjaté očekávání ve vysokých kruzích a bezprostřední experiment, jež jsme hodlali podniknout – všechno to dohromady mi jítřilo nervy. Uvítal jsem s úlevou, když jsme se konečně po lehké večeři vydali na smlouvenou výpravu. Lestrade a Mycroft se s námi sešli, jak jsme se dohodli, před stanicí

Gloucester Road. Minulé noci jsme nechali u Obersteina otevřená dvířka na dvorek, a jelikož Mycroft Holmes velmi určitě a rozhořčeně odmítl lézt přes plot, musel jsem já projít dovnitř a otevřít hlavní vchod. V devět jsme už všichni seděli v pracovně a trpělivě čekali na našeho muže.

Minula hodina a po ní další. Když odbíjela jedenáctá, připadalo mi, že odměřené údery velkých kostelních hodin vyzvánějí umíráčkem našim nadějím. Lestrade a Mycroft neklidně poposedávali a dvakrát za minutu se dívali na hodinky. Holmes seděl mlčky a klidně, oči přivřené, ale všechny smysly zbystřené napjaté. Náhle zvedl prudce hlavu.

„Přichází,“ řekl.

Domovní dveře měly pokradmé kroky. Pak se vrátily. Slyšeli jsme, jak u vchodu kdosi přešlápl a hned nato dvakrát dopadlo klepátko. Holmes vstal a nám ostatním pokynul, abychom zůstali sedět. Plynová lampa v hale nebyla víc než světelný bod. Holmes otevřel domovní dveře, a když kolem něho proklouzla temná postava, zavřel je a zamkl. „Tudy!“ zaslechli jsme jeho hlas a za okamžik už náš člověk stanul před námi. Holmes mu kráčel těsně v patách, a když se přichozí s poplašeným výkřikem v panice otočil, chytil ho za límec a mrštil jím zpátky do místnosti. Než získal muž ztracenou rovnováhu, byly už dveře zavřené a Holmes se o ně opíral zády. Muž se rozhlédl, klopýtl a skácel se smyslů zbavený na zem. Přitom mu spadl z hlavy široký klobouk, šála se mu svezla z úst a objevil se dlouhý plavý plnovous a měkká, jemná, přitažlivá tvář plukovníka Valentina Waltera.

Holmes překvapeně hvízdal.

„Tentokrát mne můžete nazvat hlupákem, Watsone,“ řekl. „Očekával jsem jiného ptáčka.“

„Kdo je to?“ vyptával se Mycroft dychtivě.

„Mladší bratr nebožtíka sira Jamese Waltera, ředitele oddělení pro podmořské válečné operace. Ano, ano: už vidím, jak se karty zamíchaly. Přichází k sobě. Myslím, že byste měli výslech přenechat mně.“

Odnesli jsme nehybnou postavu na pohovku. Vtom se náš vězeň posadil, s hrůzou ve tváři se kolem sebe rozhlédl a přejel si rukou čelo, jako by nevěřil vlastním očím.

„Co to má znamenat?“ zeptal se. „Přišel jsem navštívit pana Obersteina.“

„Všechno je prozrazeno, plukovníku,“ řekl Holmes. „Jak se může něčeho takového dopustit anglický gentleman, to nikdy nepochopím. Víme o vaší korespondenci a transakcích s Obersteinem. Známe také okolnosti, za jakých zahynul mladý Cadogan West. Mohu-li vám radit, získejte aspoň tu polehčující okolnost, že projevíte lítost a ke všemu se doznáte, neboť některé podrobnosti se můžeme dozvědět pouze od vás.“

Muž zaúpěl a zabořil obličej do dlaní. Vyčkávali jsme, on však mlčel.

„Ujišťuji vás,“ pravil Holmes, „že všechno podstatné je nám už známo. Víme, že jste potřeboval peníze; že jste si pořídil otisky klíčů, které byly svěřeny vašemu bratrovi; že jste vešel v písemný styk s Obersteinem, jenž odpovídal na vaše dopisy inzeráty v Daily Telegraphu. Je nám známo, že jste se vydal v pondělí večer v mlze do kanceláře, ale že vás zahlédl a sledoval mladý Cadogan West, který vás už patrně začal z nějakého důvodu podezírat dříve. Viděl, jak jste výkresy ukradl, ale nemohl ztropit poplach, protože zbývala možnost, že je vezete bratrovi do Londýna. Jako uvědomělý občan a vlastenec pominul v té chvíli své soukromé záležitosti, držel se vám v patách a sledoval vás mlhou, dokud jste nedospěl do tohoto domu. Tady zasáhl, a nato jste vy, plukovníku, k vlastizradě přidal ještě horší zločin vraždy.“

„Já to nebyl! Já to nebyl! Přisahám před bohem, že jsem to nebyl já!“ volal náš zajatec zděšeně.

„Povězte nám tedy, jak přišel Cadogan West o život, než jste ho položili na střechu vagónu podzemní dráhy.“

„Povím. Přisahám vám, že všechno povím. Ostatní souhlasí. Přiznávám se. Bylo to, jak říkáte. Potřeboval jsem zaplatit dluh na burze. Musel jsem si ty peníze opatřit. Oberstein mi nabídl pět tisíc.

Chtěl jsem se zachránit před neštěstím. Ale co se té vraždy týká, jsem stejně nevinný jako vy.“

„Co se tedy přihodilo?“

„Pojal podezření už dříve a sledoval mne, jak lícíte. Nezpozoroval jsem nic, dokud jsem nestál před oněmi dveřmi dole. Zaklepal jsem dvakrát a Oberstein přišel otevřít. Ten mladík vběhl dovnitř a dotazoval se, co hodlám s těmi výkresy učinit. Oberstein držel v ruce krátkou hůlku s olověnou rukojetí. Nosil ji všude s sebou. Když si West vynutil přístup do domu, Oberstein ho tou hůlkou udeřil do hlavy. Byla to osudná rána. West do pěti minut skonal. Ležel v hale a my nad ním bezradně stáli. Pak Obersteina napadly ty vlaky, které mu stavějí pod oknem. Nejprve si však prohlédl výkresy, které jsem přinesl. Řekl, že tři jsou nejdůležitější a ty že si musí nechat. ‚Nechat si je nemůžete,‘ odporoval jsem. ‚Ve Woolwichi by vypukla hrozná aféra, kdybych je nevrátil.‘ ‚Musím si je nechat,‘ řekl, ‚neboť jsou tak složité, že bych v daném čase nedokázal pořídit kopie.‘ ‚Musím je všechny ještě dnes v noci vrátit,‘ povídám. Chvíli přemýšlel a pak zvolal, že už na to přišel. ‚Tři si nechám,‘ řekl, ‚a ostatní strčím do kapsy tomuto mladíkovi. Až ho najdou, jistě to všechno připsí jemu.‘ Nenapadlo mne žádné jiné řešení, a tak jsme učinili, co navrhoval. Čekali jsme u okna půl hodiny, než jeden vlak zastavil. Pro hustou mlhu nebylo nic vidět, a tak jsme bez nesnází spustili Westovo tělo na střešinu. Tím skončila má úloha v celé té věci.“

„A co pan bratr?“

„Neříkal nic, ale kdysi mne přistihl se svými klíči a myslím, že mne podezíral. Viděl jsem mu to na očích. Jak víte, už se z toho otřesu nevzpamatoval.“

V místnosti zavládlo mlčení. První je přerušil Mycroft Holmes.

„Nemůžete svou vinu aspoň trochu napravit? Ulevilo by se vám na duši a možná že by to zmírnilo trest, který vás čeká.“

„Co bych mohl napravit?“

„Kde je Oberstein s těmi dokumenty?“

„Nevím.“

„Nedal vám žádnou adresu?“

„Řekl, že dopisy adresované do hotelu du Louvre v Paříži mu s jistým zpožděním dojdou.“

„Pak je náprava ve vaší moci,“ řekl Sherlock Holmes.

„Udělám všechno, co je v mých silách. Nedlužím tomu chlapovi žádné ohledy. Uvrhl mne do bídne zkázy.“

„Zde máte papír a pero. Sedněte si k psacímu stolu a pište, co vám budu diktovat. Napište na obálku danou adresu. Dobře. A nyní vlastní dopis:

Vážený pane!

Bezpochyby jste již postřehl, že při naší transakci byl opomenut jeden důležitý detail. Mám kopii, která celek doplní. Na její obstarání jsem vynaložil mimořádné úsilí a musím Vás proto požádat o další zálohu ve výši pěti set liber. Nehodlám zásilku svěřit poště, a rovněž nepřijmu nic než zlato nebo bankovky. Zajel bych za Vámi do ciziny, ale mohlo by to vyvolat různé úvahy, kdybych v této době opustil vlast. Budu Vás proto očekávat v kuřáckém salónku hotelu Charing Cross příští sobotu kolem dvanácté. Znovu opakuji, že přijmu pouze anglické bankovky nebo zlato.

To zcela postačí. Velice by mne překvapilo, kdyby to onoho pána nepřilákalo.“

A měl pravdu. Historie nám praví – tajná historie národa, která bývá často mnohem přízemnější a zajímavější než její podoba určená veřejnosti – že Oberstein dychtiv dovršit svůj životní úspěch, sedl na vějičku a jedna britská věznice před ním zabezpečila svět na patnáct let. V jeho zavazadlech se našly nedocenitelné Bruce – Partingtonovy dokumenty, které vydražoval ve všech evropských námořních ústředích.

Plukovník Walter zemřel koncem druhého roku ve vězení, kde si odpykával trest. Holmes se vrátil osvěžen ke své monografii o polyfonních motetech Orlanda di Lasso, která mezitím vyšla jako soukromý tisk a podle názorů odborníků je posledním slovem v tomto oboru. Pár neděl nato jsem se náhodou dozvěděl, že přítel strávil den ve Windsoru, odkud se vrátil s překrásnou smaragdovou

jehlicí do kravaty. Když jsem se ho ptal, zda si ji koupil, odpověděl, že je to dárek jisté urozené dámy, z jejíhož pověření měl kdysi tu čest zařídit nějakou maličkost. Víc mi neřekl, ale já se domnívám, že bych mohl uhádnout jméno té vznešené osobnosti, a nepochybuji o tom, že smaragdová jehlice bude příteli navždy připomínat dobrodružství s Bruce – Partingtonovými dokumenty.

UMÍRAJÍCÍ DETEKTIV

Paní Hudsonová, bytná a hospodyně Sherlocka Holmese, byla osoba těžce zkoušená. Nejenže byt v prvním patře jejího domu vyhledávala v různé denní i noční hodiny podivná a někdy i nežádoucí individua, ale sám její pozoruhodný nájemník vedl život tak výstřední a nepravidelný, že to vyžadovalo svatou trpělivost z její strany. Vzhledem k tomu, že kolem sebe zanechával neuvěřitelný nepořádek, že se oddával hudbě, kdy ho napadlo, že občas praktikoval střelbu z pistole v bytě, že prováděl divné a zhusta pronikavým zápachem provázené vědecké pokusy a že ho jako by obklopovala atmosféra násilí a nebezpečí, to byl snad nejhorší nájemník v Londýně. Na druhou stranu ovšem platil královsky. Nepochybuji o tom, že by si byl mohl koupit celý dům za částku, již zaplatil na nájemném za ta léta, kdy jsem s ním bydlel.

Paní bytná k němu chovala hluboký respekt a nikdy se mu neopovažovala v něčem zabraňovat, ať jeho počínání volalo do nebe sebevíc. Navíc měla Holmese upřímně ráda, jelikož se vůči ženám choval vždy pozoruhodně jemně a zdvořile. Ženy v něm vzbuzovaly nedůvěru a antipatii, byl jim však vždy galantním protivníkem. Protože jsem věděl, jak opravdově si ho paní Hudsonová váží, vyslechl jsem ji pozorně, když za mnou někdy v druhém roce mého manželství přiběhla do bytu a jala se mi líčit, v jak zuboženém stavu se přítel ocitl.

„Umírá, pane doktore,“ řekla. „Už tři dny je to s ním čím dál tím horší a já pochybuji, že se dočká zítřka. Nedovolil, abych zavolala lékaře. Když jsem dnes ráno viděla, jak mu kosti vystupují v obličejí a jak na mne upírá ty velké jasné oči, nemohla jsem to už snést. ‚S vaším dovolením anebo bez dovolení utíkám rovnou pro doktora, pane Holmesi,‘ povídám. ‚Přiveďte tedy Watsona,‘ on na to. Na vašem místě bych neztrácela ani minutu, pane doktore, jinak ho třeba ani nezastanete naživu.“

Zděsil jsem se, neboť jsem do té chvíle ani netušil, že by byl nemocen. Nemusím snad ani říkat, že jsem pádil pro kabát a klobouk. Cestou zpět jsem se v drožce vyptával na podrobnosti.

„Mnoho vám toho nepovím, pane doktore. Pracoval na nějakém případě v Rotherhithe, v jakési uličce u řeky, a tam chytil tu nemoc. Ulehl ve středu odpoledne a od té chvíle se nepohnul. Za tři dny nevzal do úst ani sousto a nevypil ani kapku.“

„Proboha! Proč jste nepřivolala lékaře hned?“

„Nechtěl to dovolit. Víte, jak umí poroučet. Neodvažovala jsem se ho neuposlechnout. Má chudák namále, však uvidíte sám.“

Byl to skutečně žalostný pohled. V příšeří mlhavého listopadového dne vypadal pokoj nemocného dost pochmurně, ale mně se srdce sevřelo až při pohledu na vychrtlý, zubožený obličej, který na mne zíral z postele. Jeho oči svítily jako v horečce, na obou tvářích vyvstával temný ruměnc, rty měl okoralé, hubené ruce na pokrývce se křečovitě svíraly, chraplavý hlas se zajíkal. Ležel jako bez života, když jsem vešel, ale při pohledu na mne mu v očích zajiskřilo poznání.

„To nám nadešly špatné časy, Watsoně,“ řekl slabým hlasem, v němž však přesto zaznívalo něco z jeho staré bezstarostnosti.

„Drahý kamaráde!“ zvolal jsem a vykročil k němu.

„Zpět! Odstupte!“ zvolal rozhodným, pánovitým tónem, který jsem si z dřívějšíka zvykl spojovat jen s kritickými situacemi. „Přiblížíte-li se ke mně, Watsoně, vykáži vás z domu.“

„Ale proč?“

„Protože si to přeji. To vám nestačí?“

Ano, paní Hudsonová má pravdu. Poroučí svému okolí víc než kdy jindy. Bylo mi ho však líto, když jsem viděl, jak ho to vyčerpává.

„Chtěl jsem vám jen nabídnout pomoc,“ vysvětloval jsem.

„Správně! A nejvíc mi pomůžete, když mne uposlechnete.“

„Samozřejmě, Holmesi.“

Příkrost povolila.

„Nezlobíte se?“ zeptal se a zalapal po dechu.

Chudák, jak jsem se na něho mohl zlobit, když ležel přede mnou tak zubožený?

„Je to ve vašem vlastním zájmu, Watsoně,“ zachroptěl.

„V mém zájmu?“

„Vím, co mi je. Je to nemoc chudých rozšířená na Sumatře – Holanďané ji znají lépe než my, ač si s ní dodnes nevědí rady. Pouze to je jisté, že je nevyhnutelně smrtelná a velice nakažlivá.“

Pronášel to s horečnatým důrazem a dlouhé prsty se mu svíraly a chvěly, když mne gestem zaháněl pryč.

„Nakažlivá dotekem, Watsoně – tak je to, dotekem. Držte se v povzdálí a nic se nestane.“

„Proboha, Holmesi! Domníváte se, že by mne to pomyšlení třeba jen na chvíli odradilo? Nebral bych na to zřetel, ani kdyby tu přede mnou ležel cizí člověk. Jak by mi tedy mohlo zabránit splnit povinnost vůči tak dávnému příteli?“

Znovu jsem vykročil, ale zarazil mne pohledem plným rozhořčeného hněvu.

„Zůstanete-li stát na místě, budu s vámi mluvit. Neuposlechnete-li, musíte se vzdalit.“

Vážím si mimořádných Holmesových vlastností do té míry, že jsem se vždycky podrízoval jeho přáním, i když jsem je vůbec nechápal. Nyní se však ve mně vzbouřilo mé lékařské povědomí. Ať si mne komanduje jinde, ale u lůžka nemocného jsem pánem já. „Holmes,“ řekl jsem, „nejste při smyslech. Nemocný člověk je jako dítě a já s vámi musím podle toho zacházet. Ať se vám to zamlouvá nebo ne, vyšetřím vás a podle vašich příznaků vás budu léčit.“

Zadíval se na mne zlomyslně.

„Když už se mám léčit, ať se mi to zamlouvá nebo ne, chci, aby o mne pečoval lékař, k němuž bych měl důvěru,“ řekl.

„Ke mně ji tedy nemáte?“

„Mám skálopevnou důvěru ve vaše přátelství, Watsoně, ale fakta zůstanou fakty, a vy jste přece jen praktický lékař s omezenými zkušenostmi, malou praxí a nevalnou kvalifikací. Mrzí mne, že vám musím něco takového říci, ale donutil jste mne k tomu sám.“

Cítil jsem se hluboce dotčen.

„Taková slova jsou vás nedůstojná, Holmesi. Přičítám je vašemu nervovému stavu. Jestliže ke mně nemáte důvěru, nechci se vám vnučovat. Dovolte však, abych přivedl sira Jaspera Meeka nebo Penrose Fishera nebo kteréhokoli jiného z věhlasných londýnských lékařů. Někdo vás musí ošetřit a od toho neustoupím. Jestli si myslíte, že tu budu stát a se založenýma rukama přihlížet, jak umíráte, aniž vám pomohu anebo přivedu na pomoc někoho jiného, tak se ve mně mýlíte.“

„Myslíte to dobře, Watstone,“ řekl nemocný a jako by zpola vzlykl a zpola zaúpěl. „Mám vám dokázat vaši vlastní nevědomost? Co víte, prosím vás, o tapanulské horečce? Nebo o černé čínské nákaze?“

„V životě jsem ani o jednom ani o druhém neslyšel.“

„V Orientu je mnoho neprobádaných chorob, mnoho podivných patologických změn, Watstone.“ Po každé větě se odmlčel, aby nabral ochabující síly. „Tolik jsem pochopil při nedávném bádání, které jsem prováděl z důvodů lékařsko-kriminalistických. Právě při zmíněném bádání jsem se nakazil touto nemocí. Nemůžete pro mne udělat zhola nic.“

„Dost možná. Náhodou ale vím, že doktor Ainstree, největší světová kapacita na tropické nemoci, dlí v současné době v Londýně. Můžete si namítnout, co chcete, já pro něho okamžitě běžím.“ A obrátil jsem se rázně ke dveřím.

V životě jsem nezažil takové leknutí! Umírající vyskočil jako tygr a ve vteřině mi zastoupil cestu. Slyšel jsem, jak cvakl otáčený klíč v zámku. Hned nato doklopýtal k posteli zcela vyčerpán a bez dechu, jak se vzepjal veškerou silou k takovému výkonu.

„Násilím mi ten klíč nevyrvete, Watstone, takže jsem vás přelstil, příteli. Tady jste a tady zůstanete, dokud se mi zlíbí. Ale já vás poslechnu.“ (Vyrážel ze sebe namáhavě jednotlivé větičky a v odmlkách mezi nimi zápasil s nadlidským úsilím o dech.) „Chcete mi posloužit. To já samozřejmě dobře vím. Bude po vašem, ale

dopřejte mi trochu času, abych se vzchopil. Ne hned, Watsone, ne hned. Teď jsou čtyři hodiny. V šest můžete jít.“

„Mluvíte z cesty, Holmesi.“

„Pouhé dvě hodinky. Slibuji vám, že v šest půjdete. Smíříte se s tím odkladem?“

„Vidím, že nemám na vybranou.“

„To nemáte. Děkuji vám, Watsone, nepotřebuji upravit lůžko. Zachovávejte prosím odstup. Položím si teď ještě jednu podmínku, Watsone. Můžete jít pro pomoc, ale ne k tomu člověku, o němž jste se zmínil, ale k někomu, koho si vyberu sám.“

„Jak si přejete.“

„Tohle jsou první tři rozumná slova, která jste od svého příchodu pronesl, Watsone. Tamhle najdete nějaké knihy. Jsem poněkud vyčerpán: jaký pocit mívá asi vybitá baterie? V šest hodin si opět promluvíme.“

Osud však tomu chtěl, že jsme si promluvili mnohem dříve, a to za okolností, které mi připravily téměř stejné leknutí, jako když předtím skočil ke dveřím. Chvilí jsem stál a pozoroval ztichlého pacienta na posteli. Přitáhl si pokrývku až na obličej a zdálo se, že usnul. Jelikož jsem se nedokázal soustředit na čtení, přecházel jsem zvolna po místnosti a prohlížel jsem si podobizny proslulých zločinců, které zdobily všechny stěny. Nakonec jsem se na své bezcílné obchůzce zastavil před krbovou římsou. Povalovaly se na ní dýmky, váčky na tabák, injekční stříkačky, perořízky, nábojnice a jiné předměty, mezi nimi i černobílá krabička ze slonové kosti se zasunovacím víkem. Byla to hezounká věcička a já po ní vztáhl ruku, abych si ji prohlédl, když tu –

Vyrazil strašlivý výkřik – výkřik, který mohl být slyšet až na ulici. Polil mne studený pot a vlasy se mi zježily při tom hrůzném zvuku. Otočil jsem se a oči mi padly na jeho zrůzněnou tvář a vyděšené oči. Stál jsem jako přimrazen, krabičku v ruce.

„Položte to! Okamžitě to položte, Watsone – okamžitě, povídám!“ Hlava mu klesla na polštář a hlasitě vydechl úlevou, když jsem vrátil krabičku na římsu. „Nemám rád, když se

přehrabujete v mých věcech, Watsone. Víte, že to nesnáším. Rozčilujete mne, že to dál nejde. Jste lékař, a přitom byste pacienta dohnal do blázince. Sedněte si, člověče, a dopřejte mi chvíli klid!”

Tento incident ve mně zanechal nepříjemnou pachut'. Bezdůvodné prudké vzrušení a po něm následující hrubé osočení, tak nezvyklé u člověka vždy ohleduplného a zdvořilého, mi dávalo tušit, jak hluboce byly zasaženy jeho duševní schopnosti. Nejžalostnější pohled skýtá zkáza, která postihne ušlechtilého ducha. Seděl jsem zaraženě, a ani jsem nehlesl, dokud neuplynula určená doba. Musel sledovat hodiny stejně pozorně jako já, jelikož úderem šesté promluvil se stejnou horečnatou naléhavostí jako předtím.

„Watsone,“ řekl, „máte po kapsách nějaké mince?“

„Ano.“

„I stříbrné?“

„Mám jich dost.“

„Kolik je mezi nimi půlkorun?“

„Pět.“

„Příliš málo! Příliš málo! To je velká smůla, Watsone! Co se dá dělat, uložte si tedy ty, co máte, do kapsičky u vesty. A ostatní peníze do levé kapsy u kalhot. Děkuji. Takto budete lépe vyvážen.“

Blábolil jako choromyslný. Celý se zachvěl a vydal ze sebe zvuk, který připomínal zakašlání i vzlyk.

„Zapalte teď plynovou lampu, ale dávejte velký pozor, aby zůstala stažená a nerozhořela se. Zapřísahám vás, udělejte to co nejopatrněji. Děkuji vám, Watsone, takhle je to výborné. Ne, není třeba, abyste stahoval roletu. Teď mi laskavě podejte sem na stolek nějaké dopisy a listiny, abych je měl při ruce. Děkuji vám. A ještě některé ty věci z římsy. Výborně, Watsone. Leží tam klíšťky na cukr. Uchopte s jejich pomocí tu krabičku ze slonové kosti. Položte ji na ty papíry. Dobře! A teď můžete jít a přivést pana Culvertona Smithe, který bydlí na Lower Burke Street č. 13.“

Po pravdě řečeno, nechtělo se mi už bezodkladně běžet pro doktora, neboť ubohý Holmes tak očividně třeštil, že se mi nezdálo

moudré ho opustit. On se však nyní dožadoval návštěvy jmenované osoby stejně vehementně, jako ji předtím odmítal.

„V životě jsem to jméno neslyšel,“ povídám.

„To je docela dobře možné, milý Watsone. Patrně vás překvapí, že ten, kdo je ze všech lidí na světě s touto chorobou nejpodrobněji obeznámen, není lékař, ale plantážník. Pan Culverton Smith, známý usedlík ze Sumatry, dlí v současné době v Londýně. Jeho plantáže leží v takové odloučenosti, že se všichni musí obejít bez lékařské péče, a když tam jednou vypukla epidemie této choroby, musel si ji prostudovat, což přineslo některé dalekosáhlé důsledky. Je to člověk velice metodický, a proto jsem nechtěl dovolit, abyste vyjel před šestou, jelikož dobře vím, že byste ho nezastal v jeho pracovně. Kdybyste ho dokázal přemluvit, aby sem přijel a podělil se s námi o své jedinečné zkušenosti s touto nemocí, jejímž studiem se náruživě zabýval jako svým koníčkem, jistě by mi uměl pomoci.“

Opakuji Holmesovu promluvu jako souvislý celek a nebudu se pokoušet napodobovat sled vět, přerušovaný tím, že lapal po dechu, ani líčit, jak svíral ruce, což svědčilo o bolestech, jimiž trpěl. Za těch pár hodin, které jsem u něho strávil, vypadal čím dál tím hůř. Horečnaté skvrny na tvářích ještě vystoupily, zapadlé oči s ještě temnějšími kruhy se nepřírozeně leskly, chladný pot mu svítil na čele. Promlouval však ke mně stále stejně sebejistě a odvážně. Bude pánem situace do posledního dechu.

„Vylíčíte mu přesně, v jakém stavu jste mne tu zanechal,“ řekl. „Snažte se, aby získal přesně týž dojem, který jste si v duchu vytvořil vy – člověk na smrtelné posteli, nesouvisle blekotající. Já si doopravdy nedovedu představit, jak to přijde, že celý oceán není neprostupná masa ústřic, když se tahle stvoření umějí tak množit. Ouha, teď se mi pletou myšlenky. Zvláštní, jak mozek ovládá mozek! Co jsem to říkal, Watsone?“

„Dával jste mi pokyny, co mám vyřídit panu Culvertonu Smithovi.“

„Aha, už si vzpomínám. Závisí na tom můj život. Naléhejte na něho, Watsone. Mezi námi nevládnou zvlášť dobré vztahy, Watsone. Smithův synovec – pojal jsem podezření, že se stal obětí nečisté hry. Ten chlapec zemřel strašlivou smrtí. Má mi to za zlé. Vy ho nějak udobříte, Watsone. Prostě ho, zapřísahajte, dostaňte ho sem buď jak buď. On jediný mne může zachránit – on jediný!“

„Přivezu ho, kdybych ho měl do drožky donést.“

„Nic takového neuděláte. Přemluvíte ho, aby přišel. A pak se vrátíte dříve. Vymyslete si nějakou výmluvu, proč ho nedoprovodíte. Nezapomeňte, Watsone! Nezklamete mne. Ještě nikdy jste mne nezklamal. Musí přece mít přirozeného nepřítele, který nedopustí, aby se příliš rozmnožily. Vy a já jsme svoje vykonali, Watsone. Cožpak mají svět ovládnout ústřice? Hrůza hrůzoucí! Vylíčíte mu věrně své pocity.“

Odcházel jsem v hlubokém pohnutí, že ten člověk s jedinečným intelektem žvatlá jako děcko. Podal mi klíč a já měl naštěstí tu duchapřítomnost, že jsem jej odnesl, aby se v ložnici nezamkl. Paní Hudsonová, celá rozčilená, štkala na chodbě. Při odchodu z bytu jsem slyšel, jak Holmes za mnou vysokým tenkým hlasem prozpěvuje jakousi litánii. Když jsem dole hvízdal na drožku, vynořil se kdosi z mlhy.

„Jak se daří panu Holmesovi?“ zeptal se.

Byl to náš starý známý, inspektor Morton ze Scotland Yardu, tentokrát v civilním tvídě.

„Je vážně nemocen,“ odvětil jsem.

Pohlédl na mne velice zvláštním pohledem. Kdyby to nebylo tak nelidské, byl bych si myslel, že mi záblesk světla z okénka nade dveřmi ukázal na jeho tváři vítězoslavný výraz.

„Zaslechl jsem nějaké takové zvěsti,“ řekl.

Zastavila mi drožka, a tak jsem ho opustil.

Lower Burke Street tvoří řada výstavných domů na pomezí Notting Hillu a Kensingtonu. Ten, před nímž zastavila moje drožka, měl starodávné železné zábradlíčko, masivní dvojkřídlé dveře a lesknoucí se měděné kování, a tím vším vyvolával dojem omezené,

strohé úctyhodnosti. Tomu odpovídal i upjatý lokaj, který se objevil orámován růžovou svatozáří z barevného elektrického světla za zády.

„Ano, pan Culverton Smith je doma. Doktor Watson! Račte dál, prosím, donesu pánovi vaši navštívenku.“

Mé jméno ani skromný titul neudělaly zřejmě na pana Culvertona Smitha dostatečný dojem. Pootevřenými dveřmi jsem zaslechl vysoký, pronikavý, umíněný hlas.

„Co je to za člověka? Proč přichází? Proboha, Staplesi, kolikrát vám to mám říkat, že mne při bádání nesmí nikdo rušit?“

Lokaj mu cosi vysvětloval konejšivým hlasem.

„Stejně ho nepřijmu, Staplesi. Nemohu se dát takhle vytrhovat z práce. Nejsem doma. Řekněte mu to. Vyřídíte mu, aby přišel ráno, jestli se mnou musí nevyhnutelně mluvit.“

Znovu zaznělo nezřetelné chlácholení.

„Jen mu to takhle vyřídíte. Ať přijde ráno, nebo ať si tam zůstane. Moje práce musí nerušeně pokračovat.“

Představil jsem si, jak se nemocný Holmes neklidně převaluje na lůžku a snad počítá minuty, než přivedu pomoc. Teď nebylo čas zachovávat společenské zvyklosti. Musel jsem jednat bezodkladně, vždyť na tom závisel přítelův život. Než mi mohl lokaj s omluvou vyřídit vzkaz, odstrčil jsem ho a už jsem byl v pracovně.

Z křesla u krbu povstal nějaký člověk a hněvivě se na mne rozkřikl. Spatřil jsem veliký zažloutlý obličej s hrubou mastnou pletí, mocnou dvojitou bradu a podmračené, výhružné šedé oči, které na mne zajiskřily zpod košatého ryšavého obočí. Na růžové oblině protáhlé, vysoké holé lebky seděla koketně na stranu posazená malá sametová kuřácká čepička. Lebka měla obrovský objem, ale když jsem shlédl níž, překvapilo mne, že patří člověku drobné a křehké postavy, se zády a rameny znetvořenými jako po křivici.

„Co to má znamenat?“ zvolal vysokým pronikavým hlasem. „Proč mne rušíte? Cožpak jsem vám nevzkázal, že vás přijmu zítra ráno?“

„Omlouvám se,“ řekl jsem, „ale jde o záležitost, která nesnese odkladu. Pan Sherlock Holmes –“

Jméno mého přítele na mužíčka mimořádně zapůsobilo. Hněvivý pohled v mžiku zmizel. Zatvářil se pozorně a napjatě.

„Vás posílá Holmes?“ zeptal se.

„Právě od něho přicházím.“

„A co je s Holmesem? Jak se mu daří?“

„Těžce se roznemohl. Proto jdu za vámi.“

Mužík mi nabídl židli a sám také usedl. Přitom jsem shodou okolností zahlédl jeho tvář v zrcadle nad krbovou římsou. Byl bych mohl přísahat, že se na ni kmitl odporný zlomyslný úsměv. Usoudil jsem však v duchu, že jsem ho zřejmě přistihl při nervové křeči, neboť za okamžik se ke mně obrátil a zračil se na něm výraz upřímné starostlivosti.

„To je mi líto,“ řekl. „Znám pana Holmese pouze z obchodních jednání, která jsme kdysi spolu vedli, ale vážím si nesmírně jeho schopností i jeho charakteru. On se amatérsky zabývá zločinem, já nemocemi. On stíhá zlosyny, já mikroby. Toto jsou moje věznice,“ pokračoval a ukázal přitom na vyrovnané zkumavky a nádoby, které stály na stolku opodál. „V zajetí těchto rosolovitých kultur si někteří z nejnebezpečnějších škůdců lidstva odpykávají svůj trest.“

„Pan Holmes vás prosí o návštěvu právě vzhledem k vašim odborným znalostem. Má o vás vysoké mínění a domnívá se, že jste jediný člověk v Londýně, který mu může pomoci.“

Mužíček sebou trhl a čtverácká sametová čapka se svezla na podlahu.

„Jak to?“ zeptal se. „Proč se pan Holmes domnívá, že bych mu mohl pomoci v nesnázích?“

„Myslí si to vzhledem k vašemu vědeckému zájmu o orientální nemoci.“

„A z čeho usuzuje, že trpí nějakou orientální nemocí?“

„Protože se během nějakého pracovního vyšetřování pohyboval mezi čínskými námořníky v docích.“

Pan Culverton Smith se mile usmál a shýbl se k podlaze pro kuřáckou čapku.

„Takhle to tedy bylo?“ řekl. „Jistě nejde o tak vážnou chorobu, jak se domníváte. Kdy onemocněl?“

„Asi před třemi dny.“

„Mluví z cesty?“

„Občas.“

„Hm, hm, to vypadá vážně. Bylo by nelidské nevyhovět jeho přání. Je mi velice proti mysli, že se mám vytrhnout z práce, doktore Watsons, ale tohle je samozřejmě výjimečný případ. Půjdu s vámi bezodkladně.“

Vzpomněl jsem si na Holmesovy pokyny.

„Musím si něco zařídit jinde,“ řekl jsem.

„Prosím, pojedu tam sám. Adresu pana Holmesa mám někde zapsanou. Můžete se spolehnout, že tam budu nejdéle do půl hodiny.“

Překračoval jsem práh Holmesovy ložnice s těžkým srdcem. Nemohl jsem vědět, zda během mé nepřítomnosti nedošlo třeba k nejhoršímu. Nesmírně se mi ulevilo, když jsem zjistil, že se jeho stav mezitím značně zlepšil. Vypadal stejně úděsně jako předtím, avšak po deliriu nezůstalo ani stopy a promluvil hlasem sice slabým, to je pravda, avšak ještě jasněji a výstižněji než obvykle.

„Tak co, Watsons, mluvil jste s ním?“

„Ano, přijde.“

„Bravo, Watsons, bravo! Vy jste nejlepší prostředník na světě.“

„Chtěl se hned vydat se mnou.“

„To by se nám nehodilo, Watsons. Proto jsme tomu museli zabránit. Ptal se, co mi schází?“

„Pověděl jsem mu o Číňanech v East Endu.“

„Správně! Nu, Watsons, udělal jste jako věrný přítel vše, co bylo ve vašich silách. Nyní musíte zmizet ze scény.“

„Musím tu zůstat a vyslechnout jeho mínění, Holmesi.“

„Ovšemže. Mám však zato, že mi své mínění vyjeví mnohem otevřeněji a pro mne prospěšněji, když bude přesvědčen, že jsme sami. Za čelem postele je právě tak dost místa, Watsone.“

„Proboha, Holmesi!“

„Obávám se, že jiná možnost není. V tomto pokoji se nelze nikde schovat, což je dobře, neboť to snižuje pravděpodobnost, že by pojal podezření. Ale za postel byste se snad vešel.“ Posadil se na posteli a na vyhublém obličejí se zračila přísná cílevědomost. „Slyším kola, Watsone. Dělejte, člověče, jestli vám na mně záleží. A nehýbejte se, ať se děje co děje. Slyšíte? – ať se děje cokoli. Nemluvte! Ani se nepohněte! Jen pozorně naslouchejte.“ Nato v mžiku nečekaný zdroj síly vyprchal a jeho rozhodné, cílevědomé věty přešly v tiché, nezřetelné huhlání člověka, jenž duchem bloudí kdoví kde.

Ze skryše, kde jsem se tak nečekaně ocitl, jsem slyšel, jak kdosi stoupá po schodech a jak se otvírají a zavírají dveře do ložnice. Načež k mému úžasu zavládlo dlouhé ticho, přerušované namáhavým oddechováním a sípáním nemocného. Vytušil jsem, že návštěvník stojí u postele a shlíží na trpícího. Konečně Smith to podivné ticho přerušil.

„Holmesi! Holmesi!“ volal naléhavým hlasem, jako by ho budil ze spánku. „Slyšíte mne, Holmesi?“

Zašustilo to, jako by nemocnému prudce zaclooumal ramenem.

„To jste vy, pane Smithe?“ zašeptal Holmes. „Sotva jsem se odvážil doufat, že byste přišel.“

Ten člověk se zasmál.

„To si umím představit,“ řekl. „A vidíte, přesto jsem zde. Vy do mne kamenem, já do vás chlebem, Holmesi.“

„To je od vás velmi laskavé – velmi ušlechtilé. Vážím si vašich neobyčejných znalostí a dovedu je ocenit.“

Návštěvník se uštěpačně zasmál.

„To věřím. Naštěstí jste jediný člověk v Londýně, který to dovede. Víte, co vás postihlo?“

„Totéž,“ řekl Holmes.

„Rozpoznal jste tedy symptomy?“

„Až příliš jasně.“

„Hm, nedivil bych se tomu, Holmesi. Vůbec bych se tomu nedivil. V tom případě máte ovšem špatné vyhlídky. Chudák Viktor vypustil duši čtvrtého dne – a to byl silný, statný mladý člověk. Měl jste ovšem pravdu, bylo to velice podivné, že se v samém srdci Londýna nakazil takovou neslýchanou orientální chorobou, a navíc chorobou, které jsem věnoval tolik odborné pozornosti. Prazvláštní shoda okolností, Holmesi. Vidím v tom důkaz vašeho bystrozraku, že to neušlo vaší pozornosti, ale zároveň jste se ukázal jako grobián, když jste naznačoval, že takové důsledky měly svou příčinu.“

„Vím, že jste v tom měl prsty.“

„Tak vy to víte? Jenže to nemůžete nijak dokázat. Ale jak si to představujete, nejdřív o mně šíříte takovéhle pomluchy, a když se pak ocitnete v úzkých, dolézáte za mnou s prosíkem, abych vám pomohl. Jakou hru to chcete hrát?“

Slyšel jsem sípavý, namáhavý dech pacientův. „Dejte mi vodu!“ vydechl.

„Konec se rychle blíží, kamarádíčku, ale nechci, abyste vypustil duši, dokud si spolu nepopovídáme. Proto vám dám napít. Ale nerozbýrnejte ji! Takhle je to lepší. Rozumíte, co vám povídám?“

Holmes zaúpěl.

„Udělejte pro mne všechno, co můžete. Odpusťme si, co jsme si,“ zašeptal. „Vymažu si ten případ z paměti – přísahám. Jen mne uzdravte a já na všechno zapomenu.“

„Nač chcete zapomenout?“

„Nu, na okolnosti, za nichž zemřel Viktor Savage. Vždyť jste před chvilkou prakticky připustil, že jste to udělal. Já na to zapomenu.“

„Můžete na to zapomenout, anebo ne, jak je libo. Nepředpokládám, že budete svědčit před soudním tribunálem; ještě tak před soudnou stolicí boží, to je pravděpodobnější. Nesejde na tom, jestli víte, jak zemřel můj synovec. Nemluvíme o něm. Mluvíme o vás.“

„Ano, ano.“

„Ten člověk, co pro mne přijel – nevzpomínám si už, jak se jmenoval – říkal, že jste se nakazil v East Endu od námořníků.“

„Jinak si to neumím vysvětlit.“

„A to jste tak hrdý na svůj bystrý rozum! Považujete se za kdovíjak chytrého. Tentokrát ale narazila kosa na kámen. Vraťte se v duchu zpět, Holmesi. Nenapadá vás ještě jiná možnost, jak jste mohl onemocnět?“

„Nemohu přemýšlet. Smysly mi vypovídají službu. Proboha, pomozte mi!“

„Ano, pomohu vám. Pomohu vám pochopit, kde jste se to ocitl a proč. Chtěl bych, abyste to před smrtí věděl.“

„Dejte mi něco pro zmírnění bolesti.“

„Máte bolesti? Ano, kuliové kničívali ke konci jak podsvinčata. Chytne to jednoho jako křeč, pokud je mi známo.“

„Ano, ano, je to křeč.“

„Každopádně ale slyšíte, co povídám. Dobře poslouvejte! Nevzpomínáte si, že byste byl zažil něco neobvyklého krátce předtím, než se začaly projevovat první příznaky?“

„Ne, na nic si nevzpomínám.“

„Jen přemýšlejte.“

„Nemohu přemýšlet, je mi špatně.“

„Já vám napovím. Nepřišlo něco poštou?“

„Poštou?“

„Co takhle nějaká krabička?“

„Jdou na mne mdloby – umírám!“

„Poslouvejte mne, Holmesi!“ Dolehly ke mně zvuky, jako by třásl umírajícím, a měl jsem co dělat, abych se udržel a zůstal klidně v úkrytu. „Vyslechněte mne. Musíte mne vyslechnout. Vzpomínáte si na takovou krabičku – krabičku ze slonové kosti? Přišla ve středu. Otevřel jste ji – vzpomínáte?“

„Ano, ano, otevřel jsem ji. Uvnitř bylo takové ostré pero. Měl to být asi žert –“

„Nebyl to žádný žert, jak k své lítosti seznáte. Bláhovče! Dostal jste, oč jste si koledoval. Proč jste mi zkřížil cestu? Kdybyste mne byl nechal na pokoji, nebyl bych vám ublížil.“

„Už si vzpomínám!“ zalapal Holmes po dechu. „To pero! Škráblo mne. Tohle je ta krabička – tu na stole.“

„Je to ona, přísámbůh! A bude nejmoudřejší, když odtud zmizí v mé kapse. A máte po poslední teče důkazu. Znáte však nyní pravdu a můžete umírat s vědomím, že jsem vás zabil. Věděl jste příliš mnoho o osudu Viktora Savage, tak jsem vás poslal za ním. Konec se blíží. Zůstanu tu sedět a budu se koukat, jak umíráte.“

Holmesův hlas se změnil v šepot téměř neslyšitelný.

„Co povídáte? Abych povytáhl knot v plynové lampě? Stíny se začínají dloužit, což? To víte, že ho povytáhnou, abych na vás líp viděl.“

Přešel k lampě a pokoj náhle zjasněl.

„Mohu vám ještě v něčem posloužit, příteli?“

„Podejte mi sirky a cigaretu.“

Radostí a úžasem jsem div nevykřikl. Holmes promluvil svým obvyklým hlasem – snad zněl trochu zesláble, ale byl to ten hlas, který jsem znal. Nastala dlouhá odmlka a já vytušil, že Culverton Smith stojí v němém úžasu nad svým společníkem.

„Co to má znamenat?“ zaslechl jsem konečně suchý, sípavý hlas.

„Herec sehraje svou roli nejvěrohodněji, když se s ní ztotožní,“ řekl Holmes. „Přísahám vám, že jsem se po tři dny nedotkl žádného pokrmu ani nenapil, dokud jste mi laskavě nenalil tu sklenici vody. Nejhuře však jsem postrádal tabák. Aha, tady mám cigarety.“ Slyšel jsem, jak škrtl sirkou. „Hned je mi mnohem lépe. Počkat! Zdalipak to nejde návštěva?“

Venku se ozvaly kročeje, dveře se otevřely a vstoupil inspektor Morton.

„Všechno je v pořádku a tohle je muž, kterého hledáte,“ řekl Holmes.

Policista vyslovil obvyklé varování.

„A proto vás zatýkám na základě podezření z vraždy jistého Viktora Savage,“ skončil.

„A můžete ještě dodat pro pokus o vraždu jistého Sherlocka Holmes,“ poznamenal přítel a krátce se zasmál. „Pan Culverton Smith, aby ušetřil pacientovi námahu, vás laskavě sám přivolal tím, že přidal plynu, jak bylo domluveno. Mimochodem, zatčený má v pravé kapse malou krabičku, kterou byste mu měli raději odebrat. Děkuji. Na vašem místě bych s ním zacházel co nejopatrněji. Položte ji sem. Možná že sehraje před soudem svou roli.“

Najednou nastal zmatek a začaly padat rány, kterýžto výjev ukončilo cvaknutí železek a bolestný výkřik.

„Jenom si sám ublížíte,“ řekl inspektor. „Stůjte klidně, jo?“ Pouta zacvakla a zapadla.

„Roztomilá past!“ vyštěkl vysoký tenorek. „Ale chytíte se do ní sám, Holmesi, a na lavici obžalovaných zasednete vy, a ne já. Požádal mne, abych ho přišel léčit. Zželelo se mi ho, a tak jsem přišel. Teď bude bezpochyby předstírat, že jsem řekl cosi, co by potvrzovalo jeho bláznivá podezření. Můžete si lhát, co srdce ráčí, Holmesi. Moje slovo bude vždycky platit tolik, co vaše.“

„Probůh!“ zvolal Holmes, „vždyť já na něho dočista zapomněl. Drahý Watsone, natisíckrát se vám omlouvám. Jak jsem vás jen mohl tak zanedbat? Nemusím vás s panem Culvertonem Smithem představovat, jelikož jste se seznámili hned zvečera. Máte dole drožku? Pojedu za vámi, jakmile se ustrojím, neboť by mne mohli potřebovat při sepisování protokolu.“

Ještě nikdy mi nic nepřišlo tak k chuti,“ řekl Holmes, když se při oblékání občerstvoval sklenkou klaretu a nějakými sušenkami. „Ale což, jsem zvyklý na nepravidelný život, jak víte, takže takový půst snáším lépe než kdo jiný. Musel jsem docílit toho, aby paní Hudsonová vzala mou chorobu vážně, jelikož měla tlumočit svůj dojem vám a vy zase jemu. Nehněvate se na mne, Watsone? Jistě víte sám, že mezi vašimi mnoha vynikajícími schopnostmi chybí umění přetvářky, a kdybych vás byl zasvětil, nikdy byste nebyl dokázal vsugerovat Smithovi, že jeho přítomnosti je naléhavě třeba,

což bylo podstatou celého plánu. Zním jeho pomstychtivou povahu, a proto jsem si byl naprosto jist, že se přijde pokochat svým dílem.“

„Ale vaše vzezření, Holmesi – váš hrůzostrašný obličej?“

„Tři dny přísného půstu nikomu na kráse nepřidají, Watsoně. A to ostatní stačí uzdravit mokrá houba. Namažete-li si čelo vazelínou, nakapete do očí belladonu, načerveníte lícní kosti a necháte si zaschnout včelí vosk kolem úst, dosáhnete zcela uspokojujivého účinku. Občas pomýšlím na to, že napíši monografii o simulantství. A začnete-li tu a tam něco blábolit o půlkorunách, ústřicích nebo jiných výstředních tématech, vyvoláte příhodný dojem, že blouzníte v deliriu.“

„Proč jste mne ale k sobě nepustil, když nehrozilo nebezpečí náklady?“

„Jak se mne můžete takhle ptát, milý Watsoně? Soudíte, že si vůbec nevážím vašich lékařských schopností? Cožpak jsem mohl předpokládat, že vy, který dovedete tak jasnoživě stanovit diagnózu, byste pokládal za umírajícího někoho, kdo je sice zesláblý, ale puls i teplotu má normální? Ze čtyř metrů jsem vás mohl oklamat. Kdyby se mi to bylo nezdařilo, kdo by mi byl přivedl Smitha? Ne, Watsoně, nedotýkejte se té krabičky. Můžete si ji pouze prohlédnout. Když se na ni podíváte ze strany, spatříte perko, které se vynoří jako zmijí jazyček, když krabičku otevřete. Odvážím se předpokládat, že právě nějakým takovýmhle trikem přišel o život ubohý Savage, který překážel tomuhle netvorovi v znovunabytí rodinného majetku. Jak víte, mně chodí poštou ledacos, a tak se mívám na pozoru před balíčky, jež ke mně dospějí. Bylo mi však jasné, že bych se měl tvářit, jako by byl ve svém záměru úspěš, abych ho přivedl k doznání. Tuto přetvářku jsem schystal tak důkladně, jak se na pravého umělce sluší. Děkuji vám, Watsoně, budete mi muset pomoci do kabátu. Až skončíme na policejní stanici, myslím, že bychom se měli bez průtahů zastavit u Simpsona na něco výživného.“

NEZVĚSTNÁ ŠLECHTIČNA

„Ale proč turecké?“ zeptal se pan Sherlock Holmes s očima upřenýma na mé boty. Seděl jsem právě na vyplétané židli a moje nohy, které jsem si natáhl před sebe, upoutaly jeho vždy bdělou pozornost.

„Jsou anglické,“ odpověděl jsem překvapeně. „Koupil jsem si je u Latimera na Oxford Street.“

Holmes se unaveně usmál, jako by jeho trpělivost byla podrobována těžké zkoušce.

„Lázně!“ řekl, „lázně! Nač hledáte úlevu v drahých tureckých lázních, namísto abyste se osvěžil jejich domácí variantou?“

„Protože jsem posledních pár dní pociťoval příznaky revmatismu a blížícího se stáří. Tureckým lázním říkáme v medicíně druhá možnost – začnete znovu s pročištěným organismem.“

A když už o tom tak mluvíme, Holmesi,“ dodal jsem, „logicky uvažujícímu jedinci je nepochybně souvislost mezi mými botami a tureckými lázněmi na první pohled zřejmá, ale přesto bych vám byl zavázán, kdybyste mi mohl v tom smíru napovědět.“

„Na mých úvahách není nic záhadného, Watson,“ řekl Holmes a uličnický na mne zamrkal. „Jde o stejně elementární dedukci, jako kdybych se vás například zeptal, s kým jste se dnes ráno vezl v drožce.“

„Nepovažuji tento další příklad za vysvětlení,“ ohradil jsem se poněkud příkře.

„Bravo, Watson! To je důstojná a logická námitka. Počkat, tak jak to bylo? Vezměme to v obráceném pořádku – nejprve drožku. Všimněte si, že máte pár stříkanců bláta na levém rukávu. Kdybyste byl seděl ve fiakru uprostřed, měl byste pravděpodobně kabát čistý, anebo by skvrny byly rozmístěny symetricky. Pročež je zřejmé, že jste měl společnost.“

„To je zcela logické.“

„Prajednoduché, že?“

„Ale co boty a lázně?“

„Dětská hříčka: máte ve zvyku zavazovat si střevíce určitým způsobem. A nyní vidím, že je máte zavázané na umnou dvojitou kličku, kterou si obvykle neděláte. Proto jste boty někde sundával. Kdo vám je zavazoval? Prodavač v obuvnictví – anebo lázeňský. Obuvnictví je nepravděpodobné, jelikož máte na sobě zánovní boty. Co tedy zbývá? Lázně. Směšně jednoduché, že? Turecké lázně však každopádně splnily svůj účel.“

„Jaký účel?“

„Pravil jste, že jste tam zašel, jelikož potřebujete změnu. Dovolte, abych vám takovou změnu navrhl. Co byste říkal Lausanne, milý příteli – lístek první třídy a všechny výlohy královsky hrazeny?“

„Uvítal bych takový výlet s největší radostí. Jaký má cíl?“

Holmes se opřel v křesle a vytáhl z kapsy zápisník.

„K nejnebezpečnějším exemplářům lidského rodu patří osamělá žena na cestách. Sama o sobě je neškodná a často velice užitečná, avšak nevyhnutelně podněcuje zločinné sklony u svých bližních. Je bezmocná. Nemá stálý domov. Vlastní dostatečné prostředky, aby mohla jezdit ze země do země a z hotelu do hotelu. Její stopa se často ztrácí v bludišti nenápadných penzionů a hotýlků. Je jako zbloudilé kuřátko ve světě plném lišek. Když ji lišák zadává, málokdy ji někdo postrádá. Mám vážné obavy, že se lady Frances Carfaxové přihodilo něco zlého.“

Uvítal jsem, že od obecných úvah přešel tak rázně ke konkrétním údajům. Holmes se zahleděl do poznámek.

„Lady Frances,“ pokračoval pak, „je jediný přímý potomek zesnulého hraběte z Ruftonu. Panství připadlo, jak si snad vzpomínáte, mužským dědicům. Jí zůstala nevelká renta, ale rovněž pozoruhodné starožitné španělské šperky – stříbro vykládané nezvykle broušenými brilianty – v kterých má zalíbení, dokonce až do té míry, že je nechce uložit v bance a všude je vozí s sebou. Člověk se neubrání dojetí: lady Frances, krásná žena, která se sotva přiblížila střednímu věku, zůstala podivným sledem náhod jediným výhonkem rodu, který ještě před dvaceti lety bohatě košatěl.“

„A jaký osud ji nyní potkal?“

„Ba, jaký osud ji potkal! Je mezi živými, či není? Tuto otázku máme za úkol zodpovědět. Je to dáma, která zachovává pravidelný pořádek, a už po čtyři roky měla ve zvyku napsat jednou za čtrnáct dní slečně Dobneyové, své někdejší guvernante, která už před delší dobou odešla na odpočinek a žije v Camberwellu. Právě tato slečna Dobneyová se se mnou přišla poradit. Již téměř pět neděl nedostala žádnou zprávu. Poslední dopis byl odeslán z hotelu National v Lausanne. Odtamtud prý lady Frances odjela bez udání adresy. Příbuzní mají obavy, a jelikož jsou to lidé nesmírně zámožní, nebudou litovat peněz, jen abychom tu záležitost objasnili.“

„Je ta slečna Dobneyová jediným zdrojem informací? Lady Frances si přece musela dopisovat ještě s někým jiným.“

„O jednom adresátu bezpečně víme, Watsone. Je to banka. Neprovdané dámy musí z něčeho žít a jejich bankovní konta jsou takové deníky v kostce. Finanční záležitosti lady Frances obstarává Silvestrova banka. Prošel jsem její konto. Předposledním šekem zaplatila účet v Lausanne, ale šlo o větší částku, takže jí pravděpodobně zůstaly ještě nějaké peníze na hotovosti. Od té doby propláceli pouze jediný šek.“

„Komu a kde?“

„Slečně Marii Devinové. Nedá se zjistit, kde byl vystaven. Byl inkasován v bance Crédit Lyonnais v Montpelieru před necelými třemi nedělemi. Šlo o padesát liber.“

„A kdo je ta slečna Marie Devinová?“

„I to se mi podařilo zjistit. Slečna Marie Devinová byla komornou lady Frances Carfaxové. Proč jí dáma šek vystavila, to se ještě neobjasnilo. Věřím však, že to všechno brzy vypátráte.“

„Já že to vypátrám!“

„Proto si vyjedete za zdravím do Lausanne. Víte, že nemohu opustit Londýn, dokud starý Abrahams šlíl strachem o svůj život. Krom toho je obecně nežádoucí, abych odjel z vlasti. Scotland Yardu je beze mne smutno a v podsvětí by zavládlo nezdravé rozjaření. Jeďte tedy vy, milý Watsone, a kdykoli vám moje skromná rada

bude stát za tu do nebe volající taxu dvou pencí za slovo, já i kontinentální telegraf jsme vám dnem i nocí k dispozici.“

Dva dny nato jsem přibyl do hotelu National v Lausanne, kde se mi se vzácnou ochotou věnoval sám monsieur Moser, proslulý hotelový ředitel. Sdělil mi, že se u nich lady Frances zdržela několik týdnů. Kdo ji poznal, musel si ji oblíbit. Není ji ani čtyřicet. Uchovala si dosud svůj půvab a je na ní vidět, že v mládí bývala velká krasavice. Monsieur Moser nevěděl nic o cenných špercích, ale pokojské vyprávěly, že těžký lodní kufr v ložnici té dámy bývá vždy pečlivě uzamčen. Komorná Marie Devinová je stejně sympatická jako její paní. Dokonce se zasnoubila s jedním vrchním zdejšího hotelu, takže není obtížné získat její adresu. Bydlí v čísle 11 na Rue de Trajan v Montpelieru. Všechno tohle jsem si poznamenal s pocitem, že ani Holmes by si při shromažďování informací nemohl počínat obratněji.

Pouze jeden bod se mi nepodařilo objasnit. Nic z toho, co jsem vydoloval na světlo boží, nevysvětlovalo, proč lady Frances tak náhle odcestovala. Cítila se v Lausanne velice spokojená. Všechno nasvědčovalo tomu, že má v úmyslu strávit ve svém přepychovém apartmá s výhledem na jezero celou sezónu.

A přesto jednoho dne oznámila své rozhodnutí a hned nazítří odcestovala, čímž jí zbytečně propadla zaplacená týdenní penze. Pouze Jules Vibart, nápadník komorné, měl na to svůj názor. Považoval její náhlý odjezd za důsledek toho, že ji krátce předtím navštívil v hotelu vysoký černovlasý vousatý muž. „Un sauvage – un véritable sauvage! „ vykládal vzrušeně Jules Vibart. Ten člověk se ubytoval někde ve městě. Kdosi ho zahlédl, jak naléhavě promlouvá k madame na promenádě u jezera. Pak ji přišel navštívit. Ona ho odmítla přijmout. Je to Angličan, jeho jméno však nelze nijak zjistit. Madame odcestovala bezprostředně nato. Jules Vibart, a co víc, jeho milá se domnívají, že náhlý odjezd byl důsledkem této návštěvy. Jen na jednu otázku odmítal Jules odpovět: proč odešla

Marie ze služby. O tom nemohl nebo nechtěl nic říci. Jestli mne to zajímá, mám prý dojet do Montpelieru a zeptat se jí.

Tak skončila první kapitola mého pátrání. Druhá byla zasvěcena místu, jež si lady Frances po odjezdu z Lausanne zvolila za útočiště. Zřejmě se je snažila utajit, což potvrzovalo domněnku, že odcestovala, aby unikla pronásledovateli. Proč by jinak nedala odeslat zavazadla přímo do Badenu? Jak ona, tak kufrы dospěly do zmíněných lázní na Rýně oklikou. Tolik jsem zjistil u ředitele místní odbočky Cookovy cestovní kanceláře. I rozjel jsem se do Badenu, ale předtím jsem ještě poslal Holmesovi výčet všeho svého dosavadního počínání, načež jsem od něho dostal na oplátku telegram s žertovnou pochvalou.

V Badenu jsem stopu lady Frances sledoval bez obtíží. Lady Frances se usadila na čtrnáct dní v hotelu Englischer Hof. Během svého pobytu se seznámila s jistým doktorem Shlessingerem, misionářem z Jižní Ameriky, a jeho chotí. Jako většina osamělých dam nacházela lady Frances útěchu a zaneprázdnění v náboženství. Pozoruhodná osobnost doktora Shlessingera, jeho zbožné zanícení i skutečnost, že se zotavoval z nemoci, kterou se nakazil při vykonávání svého apoštolského poslání, na ni hluboce zapůsobily. Pomáhala paní Shlessingerové pečovat o zotavujícího se světce. Jak mi hoteliér vylíčil, odpočíval misionář ponejvíce v lehátku na verandě, z každé strany jednu milosrdnou samaritánku. Pracoval na mapě Svaté země, kde hodlal věnovat zvláštní zřetel království Midianitů, o nichž psal monografii. Když si v zdejších lázních podstatně upevnil zdraví, vrátil se s manželkou do Londýna a lady Frances se tam odebrala rovněž v jejich doprovodu. Odjížděli právě před třemi nedělemi a hoteliér se o nich od té doby nic dalšího nedoslechl. Komorná Marie, ta se v slzách rozloučila krátce předtím, a vykládala ostatním komorným a pokojským, že odchází ze služby nadobro. Dr. Shlessinger zaplatil před odjezdem účet za všechny tři.

„Mimochodem,“ řekl mi hoteliér na závěr, „nejste jediný, kdo se po lady Frances Carfaxové vyptává. Sotva před týdnem sem přijel jeden pán za stejným účelem.“

„Představil se?“ zeptal jsem se.

„Ne, ale byl to Angličan, ač zjevu poněkud neobvyklého.“

„Takový divous?“ zeptal jsem se, když jsem si po vzoru svého proslulého přítele spojil v duchu fakta.

„Přesně tak, to ho výstižně popisuje. Statný, vousatý, opálený člověk, který vyvolává dojem, že by se cítil volněji ve vesnické hospodě než v elegantním hotelu. Řekl bych, že je neústupný a prudký a že by se nevyplatilo rozhněvat si ho.“

Záhada začínala tedy nabývat určitějších rysů, jakmile se mha zvedla a odhalila některé aktéry. Dotyčnou dámu, dobrotivou a zbožnou, pronásleduje od města k městu jakýsi nebezpečný, pomstychtivý chlap. Ona se ho bojí, protože jinak by nebyla prchla z Lausanne. On ji nepřestává sledovat. Dříve či později ji dostihne. Dostihl ji už? Vysvětluje se tím snad její záhadné odmlčení? Nepodařilo se těm dobrým lidem, kteří ji provázejí, uchránit ji před jeho násilnictvím či vydíráním? Jaký strašlivý záměr, jaké složité intriky ho ženou k tak neúnavnému pronásledování? Ten problém mi bylo nyní řešit.

Napsal jsem Holmesovi, aby věděl, jak rychle a přesně jsem se dopracoval k samému jádru věci. V odpověď jsem dostal telegrafickou žádost, abych mu popsal levé ucho doktora Shlessingera. Holmes občas projevuje podivný, ba až urážlivý smysl pro humor, a tak jsem jeho nevhodný žert pominul; vlastně jsem už byl na cestě do Montpelieru za komornou Marií, když mi jeho telegram doručili.

Našel jsem někdejší služebnou bez obtíží a dozvěděl se od ní všechno, co mi mohla sdělit. Byla své paní upřímně oddána a rozloučila se s ní jen proto, že ji zanechala, jak usoudila, v dobrých rukou a že by se s ní koneckonců stejně musela rozloučit, neboť se hodlala zakrátko provdat. Zarmouceně doznala, že během pobytu v Badenu se na ni madame párkrát osopila, a jednou se jí dokonce vyptávala, jako by ji podezírala z nepoctivosti, a v důsledku toho se rozloučily s lehčím srdcem, než by tomu bylo jindy. Lady Frances jí věnovala padesát liber jako svatební dar. Marie shodně se mnou

pojala velkou nedůvěru k cizímu muži, který vyhnal její paní z Lausanne. Na vlastní oči viděla, jak na veřejné promenádě u jezera prudce chytil lady Frances za zápěstí. Soudila, že jen ze strachu před ním přijala lady Frances doprovod Shlessingerových do Londýna. Nikdy o tom nemluvila, ale z četných výmluvných maličkostí komorná usoudila, že paní prožívá neutuchající nervové napětí. Když mi dovyprávěla až sem, vyskočila náhle ze židle, obličej zrůzněný úžasem i strachem. „Podívejte!“ vykřikla. „Ten zlosyn ji nepřestává pronásledovat! Tohle je ten člověk, o kterém mluvím!“

Otevřeným oknem v salónu jsem viděl statného snědého muže s ježatým černým plnovousem: kráčel zvolna prostředkem ulice a pozorně sledoval čísla domů. Bylo zřejmé, že stejně jako já zjistil adresu komorné. Bez dlouhého rozmýšlení jsem vyběhl na ulici a oslovil ho.

„Jste Angličan,“ řekl jsem.

„A co na tom?“ zeptal se s velice zlověstným úšklebkem.

„Smím zvědět vaše jméno?“

„Ne, nesmíte,“ prohlásil rozhodným tónem.

Nastala trapná situace, ale přímočarost bývá často nejlepším řešením.

„Kde je lady Frances Carfaxová?“ zeptal jsem se.

Zíral na mne překvapeně.

„Co jste s ní udělal? Proč jste ji pronásledoval? Trvám na odpovědi!“ řekl jsem.

Nato hněvivě zařval a skočil po mně jako tygr. Ubránil jsem se v mnohých bitkách, ale ten chlap měl železný stisk a zuřivost mu dodávala nelidskou sílu. Sevřel mi hrdlo a mne už opouštěly smysly, když tu z protějščího cabaret vyběhl jakýsi neholeny francouzský ouvrier a udeřil mého protivníka holí do předloktí tak prudce, že mne musel pustit. Chvíli nasupeně váhal, zda má znovu zaútočit. Pak zlostně cosi zahučel, odvrátil se ode mne a vešel právě do onoho domku, odkud jsem vyběhl. Obrátil jsem se k svému zachránci, který zůstal stát vedle mne na ulici, abych mu poděkoval.

„Nu, Watsoně,“ řekl, „moc krásně jste to všechno zamotal! Myslím, že byste se měl raději vrátit se mnou nočním expresem do Londýna.“

Hodinu nato Sherlock Holmes, už oblečen a upraven po svém obvyklém způsobu, seděl v mém hotelovém pokoji. Vysvětlil mi svou nečekanou a víc než vítanou přítomnost zcela jednoduše: zjistil, že se může v Londýně uvolnit, a tak se rozhodl připojit se ke mně na místě, kam jsem očividně na svých cestách musel zamířit. Přestrojen za dělníka seděl tedy v cabaret a čekal, až se objevím.

„Postupoval jste při svém pátrání s mimořádnou svědomitostí, drahý příteli,“ řekl. „Nenapadá mne v této chvíli žádný z možných omylů, jehož byste se byl nedopustil. Dosáhl jste pouze toho, že jste všude vyvolal rozruch a nikde nic neobjevil.“

„Možná že byste byl sám nedokázal víc,“ ohradil jsem se roztrpčeně.

„Jaképak ,možná‘: Dokázal jsem víc. Zde přichází urozený Philip Green, který je vaším sousedem ve zdejším hotelu, a ten nám doufáme poskytne výchozí základnu pro úspěšnější pátrání.“

Před malou chvílí přinesl hotelový sluha Holmesovi na podnose navštívenku a nyní za ní následoval týž vousatý grobián, který mne napadl na ulici. Zůstal na mne udiveně koukat.

„Co to má znamenat, pane Holmesi?“ zeptal se. „Dostal jsem váš vzkaz a přicházím, jak jste si přál. Ale co má s celou tou záležitostí společného tento člověk?“

„To je můj dávný přítel a spolupracovník doktor Watson: pomáhá nám při pátrání.“

Neznámý ke mně vztáhl obrovitou opálenou pravici a několika slovy se omluvil.

„Doufám, že jsem vás neporasil. Když jste mne obvinil, že jsem jí ublížil, přestal jsem se ovládat. Opravdu už nejsem zodpovědný za své činy. Mám nervy napjaté k prasknutí. Nevím si v této situaci rady. Ale předně bych se chtěl zeptat vás, pane Holmesi, jak jste se vůbec o mně dozvěděl.“

„Jsem ve spojení se slečnou Dobneyovou, někdejší vychovatelkou lady Frances.“

„Se starou Susan Dobneyovou v krajkovém čepečku! Živě se na ni pamatuji.“

„A ona se pamatuje na vás. Zná vás z těch dob, než – než jste usoudil, že bude moudřejší odjet do Jižní Afriky.“

„Aha, vidím, že o mně víte vše. Nepotřebuji před vámi nic tajit. Přísahám vám, pane Holmesi, že nikdo na světě nemiloval žádnou ženu horoucněji a oddaněji, než já miloval Frances. Byl jsem mladý bouřlivák, to je pravda – o nic horší než četní moji vrstevníci. Ona však měla duši čistou jak padlý sníh. Nesnesla ani stín hrubosti. A když se doslechla, co vyvádím, nechtěla se mnou už ani slůvko ztratit. Přitom mne ale milovala – to je na tom nejpodivuhodnější – ta světice mne milovala natolik, že se kvůli mně celý život nevdala. Léta plynula, a když jsem se v Barbertonu dopracoval jmění, pomyslel jsem si, že bych ji snad mohl vyhledat a pokusit se ji obměkčit. Slyšel jsem, že je stále ještě svobodná. Našel jsem ji v Lausanne a zkoušel jsem to, jak jsem uměl. Myslím, že jsem si ji naklonil, ale má přísné zásady, a když jsem ji znovu přišel navštívit, ukázalo se, že odcestovala. Vysledoval jsem ji do Badenu a po čase jsem pak zjistil, že její komorná bydlí tady. Jsem strohý chlap, donedávna jsem žil strohým životem, a když mne doktor Watson takovým způsobem oslovil, přestal jsem se ovládat. Jen mi proboha řekněte, kam zmizela lady Frances.“

„To máme za úkol zjistit,“ řekl Sherlock Holmes s neobyčejnou vážností. „Kde jste se ubytoval v Londýně, pane Greene?“

„V hotelu Langham o mně vědí.“

„Smím vám tedy doporučit, abyste se tam vrátil a byl po ruce, kdybych vás potřeboval? Nechci ve vás vzbuzovat falešné naděje, ale uděláme všechno, co je v lidských silách, abychom lady Frances uchránili před nebezpečím. Víc v této chvíli nemohu říci. Vezměte si mou navštívenku, abyste se s námi mohl spojit. A teď, Watsoně, sbalíte-li si laskavě kufr, pošlu telegram paní Hudsonové, aby se

snažila připravit co nejlepší uvítání dvěma vyhladovělým cestovatelům, kteří překročí práh domova zítra kolem půl osmé.“

Když jsme se vrátili do našeho bytu na Baker Street, čekal nás už telegram: Holmes jej kvitoval s hlasitým zájmem, než mi jej podal. „Jakoby vroubkované nebo natržené“, zněla zpráva a odeslán byl z Badenu.

„Co to znamená?“ zeptal jsem se.

„Znamená to všechno,“ odpověděl Holmes. „Upamatujete se snad, že jsem se vás zdánlivě nesmyslně dotazoval na levé ucho onoho zbožného misionáře. Vy jste mi na to neodpověděl.“

„Odjel jsem v té době už z Badenu a neměl jsem možnost to zjistit.“

„Právě. Proto jsem poslal stejný telegram hoteliérovi z Englischer Hof, a odpověď leží nyní před námi.“

„Co z ní vysvítá?“

„Vysvítá z ní, milý Watsone, že máme co činit s mimořádní prohnáním a nebezpečným lumpem. Ctihodný doktor Shlessinger, misionář z Jižní Ameriky, není nikdo jiný než Svátý Peters, jeden z nejbezohlednějších darebáků, jaké kdy zrodila Austrálie, a že nás tato mladá země obdařila už řádkou velice výrazných exemplářů. Peters se specializuje na osamělé dámy, které balamutí tím, že apeluje na jejich náboženské cítění, a jeho takzvaná manželka, jistá Angličanka jménem Fraserová, je mu při tom rovnocennou partnerkou. Pojal jsem na něho podezření vzhledem k použité taktice, a zmíněná fyzická zvláštnost – někdo mu vážně pokousal ucho při hospodské rvačce v Adelaide roku 1889 – mé tušení potvrdila. Nešťastná dáma upadla do tenat ďábelské dvojice, která necouvne před ničím. Velmi pravděpodobně už nežije. A pokud ještě žije, bezpochyby ji někde vězní, odkud nemůže podat zprávu slečně Dobneyové ani jiným přátelům. Je samozřejmě možné, že do Londýna vůbec nedospěli, anebo že tudy pouze projížděli, ale první možnost se mi nezdá pravděpodobná, jelikož vzhledem k povinnému hlášení pobytu není pro cizince tak snadné napálit

kontinentální policii, a právě tak ani ta druhá, jelikož by ti darebáci sotvakde jinde měli lepší možnost nepozorovaně držet někoho v zajetí. Tušení mi napovídá, že jsou v Londýně, nelze však okamžitě zjistit kde, a tak nám nezbyvá než podniknout samozřejmé kroky, navečeřet se a obrnit se v duchu trpělivostí. Později večer si zajdu promluvit s přítelem Lestradem v Scotland Yardu.“

Avšak ani státní policie, ani Holmesova nepočetná, ale účinná organizace nedokázaly rozlousknout ten oříšek. Tři hledané osoby se ztratily mezi miliónovými davy přelidněného Londýna jako pára. Zkusili jsme dát oznámení do novin, ale odezvy jsme se nedočkali. Sledovali jsme různé stopy, ty však nikam nevedly. Ve všech putykách, kde se scházelo podsvětí a kam by byl mohl zavítat i Shlessiner, proběhly bezvýsledné prohlídky. Policie sledovala jeho někdejší kumpány, on je však nevyhledal. Uběhl týden bezdechého napětí a pak náhle zasvitla naděje. V Bevingtonově zastavárně na Westminster Road se objevil starožitný stříbrný přívěsek s brilianty. Přinesl jej zastavit vyholený muž, oblečený jako duchovní. Udal zřejmě falešné jméno a adresu. Jeho ucha si nikdo nepovšiml, ale popis přesně odpovídal Shlessingerovi.

Náš vousatý přítel z Langhamu se už třikrát přišel pozeptat, co je nového – a potřetí sotva za hodinu po této čerstvé zprávě. Šaty už na něm začínaly volně viset. Jeho statná postava jako by se starostmi sesychala. „Jen kdybyste mi dal nějaký úkol!“ lamentoval stále. Konečně mu Holmes mohl vyhovět.

„Začal zastavovat šperky. Teď už bychom ho měli dopadnout.“

„Ale nemůže to znamenat, že se lady Frances přihodilo něco hrozného?“

Holmes vážně přitakal.

„Předpokládejme, že ji do této chvíle věznili: kdyby ji po tom všem propustili, přivodí si vlastní zkázu. Musíme se připravit na nejhorší.“

„Co mohu udělat?“

„Znají vás ti dva od vidění?“

„Ne.“

„Je možné, že si v budoucnu zvolí jinou zastavárnu. V tom případě bychom museli začít od začátku. Na druhou stranu ale dostali slušnou cenu a nikdo se jich na nic nevyptával, takže se pravděpodobně vrátí k Bevingtonovi, až budou opět potřebovat peníze. Napíši jim, aby vás nechali hlídat v obchodě. Jestli se ten chlap vrátí, sledujte ho. Zcela nenápadně, a hlavně žádné násilnosti. Slibte mi na svou čest, že nepodniknete nic bez mého vědomí a souhlasu.“

Po dva dny jsme od urozeného Philipa Greena (měl bych se snad zmínit, že byl synem proslulého admirála téhož jména, který velel azovské flotile v Krymské válce) nedostali žádnou zprávu. Kvečeru třetího dne vtrhl do našeho bytu celý bledý a rozčilený; každický sval jeho statné postavy jako by se chvěl vzrušením.

„Máme je! Máme je!“ zvolal.

Ve svém rozrušení nebyl s to souvisle promluvit. Holmes ho několika slovy uklidnil a posadil ho do křesla.

„Jen pomalu, a vypovězte nám po pořádku, co se stalo,“ řekl.

„Před hodinou přišla. Tentokrát to byla ona, ale přinesla podobný přívěsek jako předtím. Je to vysoká bledá žena s očima jako fretka.“

„Popis jí odpovídá,“ řekl Holmes.

„Když odešla, sledoval jsem ji. Kráčela po Kennington Road a já za ní. Pak vešla do jedněch dveří. Byly to dveře pohřebního ústavu, pane Holmesi.“

Přítel poposedl. „A dál?“ zeptal se rozechvělým hlasem, který napovídal, jaké vzrušení se tají za tou chladnou bledou tváří.

„Hovořila s ženou za pultem. Vstoupil jsem dovnitř také. Zaslechl jsem, jak říká: ‚Opozдили jste se,‘ anebo něco v tom smyslu. Prodavačka se omlouvala. ‚Byli bychom vám ji už dodali,‘ odvětila. ‚Všechno se pozdrželo vzhledem k neobvyklým mírám.‘ Obě se odmlčely a pohlédly na mne, tak jsem se na něco zeptal a vyšel z obchodu.“

„Vedl jste si výborně. Co se dělo pak?“

„Ta osoba vyšla, ale já se zatím skryl v domovních dveřích. Myslím však, že jsem v ní vyvolal podezření, protože se rozhlížela kolem sebe. Pak zastavila drožku a nasedla. Měl jsem to štěstí, že přijela další, a tak jsem ji mohl sledovat. Vystoupila nakonec před číslem 36 na Poultney Square v Brixtonu. Jel jsem dál, vystoupil jsem za rohem a pak pozoroval dům.“

„Zahlédli jste někoho?“

„Nikde se nesvítilo, jen v jedné místnosti v přízemí. V okně byly stažené rolety, takže jsem dovnitř neviděl. Stál jsem tam a uvažoval, co si počít, když tu předjel krytý valník. Sestoupili z něho dva muži, cosi vyložili a nesli to po schůdcích ke vchodu. Pane Holmesi, byla to rakev.“

„Ach!“

„Zprvu jsem byl rozhodnut vtrhnout do domu. Dveře stály dokořán, aby ji ti zřízenci mohli vnést dovnitř. Otvírala jim ta žena. Ale jak jsem tam stál, zahlédla mne a myslím, že mne poznala. Viděl jsem, jak sebou trhla a rychle zabouchla domovní dveře. Vzpomněl jsem si, co jsem vám slíbil, a pospíchal jsem k vám.“

„Vykonali jste záslužný kus práce,“ řekl Holmes a načrtl pár slov na půlarch papíru. „Nemůžeme nic podniknout bez povolení k domovní prohlídce a vy posloužíte naší věci nejlépe, když odnesete tento vzkaz na příslušná místa a povolení nám obstaráte. Mohly by s tím nastat nějaké těžkosti, ale soudím, že ten prodej šperků postačí. Lestrade už zařídí podrobnosti.“

„Jenže mezitím ji třeba zavraždí. Co jiného může ta rakev znamenat, a pro koho by byla určena, ne-li pro ni?“

„Uděláme všechno, co je v lidských silách, pane Greene. Nepromarníme ani minutu. Svěřte to do našich rukou. – A tím jsme uvedli do pohybu oficiální policii, Watson,“ dodal, když náš klient odpěchal. „My pracujeme jako obvykle bez oficiálního pověření a budeme tedy postupovat podle vlastního uvážení. Pokládám situaci za kritickou, a vzhledem k tomu jsme oprávněni sáhnout ke krajním opatřením. Rozjedeme se neprodleně na Poultney Square. – Pokusme si domyslet, co se událo,“ řekl, zatímco jsme rychle ujížděli

kolem parlamentu a přes Westminsterský most. „Ti zlotřilci nejprve odloučili ubohou dámu od věrné komorné a pak ji vylákali do Londýna. Pokud někomu psala, zadrželi její dopisy. Pomocí nějakého komplice si najali zařízený dům. Jakmile se ocitli uvnitř, uvěznili lady Frances a zmocnili se cenných šperků, jak měli od prvopočátku v úmyslu. Už je začali jednotlivě rozprodávat, což jim nepřípadá nijak nebezpečné, neboť se domnívají, že se nikdo nezajímá, co se s ubohou dámou stalo. Kdyby ji propustili, tak by je ovšem obvinila. Proto ji propustit nemohou. Ale rovněž ji nemohou držet pod zámek navěky. Takže vražda je pro ně jediné řešení.“

„To je nabíledni.“

„Zvolme nyní jiný postup. Vyjdete-li ve svých úvahách postupně ze dvou hledisek na sobě navzájem nezávislých, Watsone, pak zjistíte, že v tom bodě, kde se oba myšlenkové proudy střetávají, nejspíš najdete pravdu. Začněme teď nikoli od dámy, ale od rakve, a postupujme do minulosti. Tato událost, obávám se, nám sotva ponechává ještě naději, že lady Frances žije. Vysvítá z ní také, že půjde o veřejný pohřeb, včetně řádného úmrtního listu, vystaveného lékařem, a s úředním posvěcením. Kdyby byli tu nešťastníci prostě zavraždili, byli by ji bez okolků zahrabali v zahradě za domem. Tady však probíhá všechno veřejně a normálně. Co to znamená? Jistě z toho můžeme usoudit, že ji připravili o život takovým způsobem, aby oklamali lékaře a mohli předstírat přirozený skon – snad ji otrávil. Zdá se mi však neuvěřitelné, že by k ní vůbec lékaře pustili, leda by s nimi byl spřažený, což se dá těžko předpokládat.“

„Možná že padělali úmrtní list.“

„To je nebezpečné, Watsone, velmi nebezpečné. Ne, to si vůbec neumím představit. Zastavte, drožkáři! Tohle je zřejmě ten pohřební ústav, neboť jsme právě přejeli zastavárnu. Došel byste tam, Watsone? Vypadáte tak důvěryhodně. Zeptejte se, v kolik hodin se zítra koná ten pohřeb na Poultney Square.“

Prodavačka mi bez váhání sdělila, že to bude zítra ráno v osm.

„Vidíte, Watsone, nikdo se s ničím netají. Někakým způsobem vyhověli všem zákonitým požadavkům, a proto se domnívají, že se

nemají čeho obávat. Nu, pak nám tedy nezbyvá nic než přímý čelní útok. Jste ozbrojeni?”

„Mám hůl!“

„Však se jim ubráníme. Třikráte silen, kdo má pravou při. Nemůžeme si prostě dovolit vyčkávat, až přijde policie, a držet se přísně v mezích zákona. Už vás nebudeme potřebovat, drožkáři. A teď se, Watsone, podobně jako už tolikrát v minulosti, spolehneme na své štěstí.“

Zazvonil rázně u domovních dveří velkého temného domu uprostřed Poultney Square. Dveře se okamžitě otevřely a na pozadí chabého světla z chodby se v nich rýsovala ženská postava.

„Co chcete?“ zeptala se a měřila si nás ze tmy přísným pohledem.

„Chci mluvit s doktorem Shlessingerem,“ řekl Holmes.

„Nikdo takový tu nebydlí,“ odpověděla a už chtěla zabouchnout dveře, jenže Holmes mezi ně strčil nohu.

„Chci tedy mluvit s tím, kdo tu bydlí, ať už si dává říkat tak či onak,“ prohlásil Holmes rozhodným tónem.

Zaváhala. Pak otevřela dveře. „Pojďte dál!“ řekla. „Můj manžel může směle čelit komukoli na světě.“ Zavřela za námi dveře, dovedla nás z chodby vpravo do salónu, a než nás opustila, otevřela přívod plynu v lampě. „Peters tu bude co nevidět,“ dodala.

Vtom se nemýlila, neboť sotva jsme se stačili porozhlédnout po zaprášeném a od molů prožraném nábytku, už se rozletěly dveře a do místnosti pružně vkročil velký, hladce vyholený holohlavý muž. Měl tváře jak krocaní laloky a jeho široký brunátný obličej vypadal zdánlivě dobromyslně, kterýžto dojem opět vyvracela krutá, zlomyslná ústa.

„Museli jste se zmýlit, pánové,“ řekl nucené srdečným, chlácholivým hlasem. „Patrně vás někdo nesprávně informoval. Snad kdybyste to zkusili o pár domů dál –“

„Nechte toho, nebudeme mařit čas,“ řekl přítel pevně. „Jste Henry Peters z Adelaide, jinak též důstojný pán doktor Shlessinger z Badenu a Jižní Ameriky. Víím to tak jistě, jako že se jmenuji Sherlock Holmes.“

Peters, jak mu od této chvíle budu říkat, sebou trhl a zahleděl se upřeně na svého nebezpečného pronásledovatele. „Vaše jméno mi nenahání hrůzu, pane Holmesi,“ řekl chladnokrevně. „Má-li člověk čisté svědomí, nemůžete ho zastrašit. Co pohledáváte v mém domě?“

„Chci vědět, co jste udělali s lady Frances Carfaxovou, kterou jste s sebou přivezli z Badenu.“

„Byl bych moc rád, kdybyste mi pověděl, kde se ta dáma momentálně zdržuje,“ řekl stroze Peters. „Mám tu pro ni účet bezmála na sto liber a nenechala mi tu žádnou zástavu, až na pár bezcenných přívěsků, na které není klenotník pomalu ani ochoten se podívat. Přidružila se ke mně a k mé choti v Badenu – doznávám, že jsem v té době užíval jiného jména – a nepustila se nás, dokud jsme nedojeli do Londýna. Zaplatil jsem za ni hotelový účet a jízdenku. Jakmile jsme se ocitli zde, zmizela nám, jak povídám, a nechala mi tyhle staromódní šperky na zaplacení účtů. Najděte ji, pane Holmesi, a budu vaším dlužníkem.“

„Jsem k tomu pevně odhodlán,“ řekl Holmes. „Budou hledat tady v domě, dokud ji nenajdu.“

„Kde máte povolení k domovní prohlídce?“

Holmes vytáhl z kapsy revolver. „Tohle nám prozatím poslouží stejně.“

„Pak jste ale obyčejný lupič.“

„Můžete mne tak charakterizovat,“ řekl Holmes zvesela. „Tady můj druh je rovněž nebezpečný zlosyn. A společně si prohlédneme váš dům.“

Peters otevřel dveře.

„Dojdi pro strážníka, Annie!“ řekl. Opodál v chodbě zašustěly ženské sukně a domovní dveře se otevřely a zabouchly.

„Máme vymezený čas, Watsoně,“ řekl Holmes. „Jestli se nám pokusíte bránit, Petersi, vystavujete se nebezpečí úrazu. Kde je ta rakev, kterou vám přivezli?“

„Co chcete s tou rakví? Není prázdná. Je v ní mrtvola.“

„Musím ji vidět.“

„To nedovolím.“

„Pak se tedy obejdeme bez vašeho dovolení.“ Holmes prudce odstrčil chlapa stranou a vyběhl do chodby. Dveře přímo před námi byly pootevřené. Vešli jsme dovnitř. Byla to jídelna. Na stole pod spoře rozsvíceným křišťálovým lustrem ležela rakev. Holmes pootevřel přívod plynu v lampě a pozvedl víko. Hluboko na dně rakve spočívala stařenka jak věchýtek. Stropní světlo jasně ozařovalo věkovitý vrásčitý obličej. Žádné kruté zacházení ani hlad ani nemoc nemohly změnit stále ještě půvabnou lady Frances v tuto lidskou trosku. Na Holmesově tváři se zračil úžas i úleva.

„Chválabohu!“ vydechl. „Není to ona.“

„Aha, projednou jste šlápl vedle, pane Sherlocku Holmesi,“ řekl Peters, který přišel za námi do jídelny.

„Kdo je ta mrtvá?“

„Inu, když to musíte vědět, je to jistá Rose Spenderová, někdejší chůva mé choti. Objevili jsme ji na ošetrovně Brixtonského chudobince, převezli ji sem, zavolali k ní doktora Horsoma, bytem ve Firbank Villas č. 13 – nezapomeňte si poznamenat adresu, pane Holmesi – a pečlivě jsme ji ošetřovali, jak se na křesťany sluší. Třetího dne zemřela – na úmrtním listu stojí, že sešlostí věkem, ale to je pouze názor lékaře a vy tomu samozřejmě rozumíte líp. Objednali jsme jí pohřeb v pohřebním ústavu Stimson & spol. na Kennington Road, a ten se bude konat zítra ráno v osm hodin. Něco se vám na tom snad nezdá, pane Holmesi? Dopustil jste se poštetilé chyby a měl byste to přiznat. Dal bych leccos za fotografii vašeho překvapeného obličej, když jste s očima navrch hlavy nadzvedl víko v očekávání, že uvidíte lady Frances Carfaxovou, a zjistil, že tam leží ubohá devadesátiletá stařenka.“

Na Holmesově tváři se nepohnul ani sval, když se mu protivník poškleboval, ale jeho sevřené pěsti napovídaly, jak ho to mrzí.

„Prohlédnu celý dům,“ řekl.

„Myslíte? To bychom se na to podívali!“ zvolal Peters, neboť se na chodbě ozval ženský hlas a těžké kroky. „Sem, pane strážníku,

prosím vás. Tito muži si násilím vynutili vstup a teď se jich nemůžu zbavit. Pomozte mi je vyprovodit.“

Na prahu stál nějaký seržant s konstáblem. Holmes vyňal z náprsní tašky navštívenku.

„Zde stojí moje jméno a adresa. A toto je můj přítel doktor Watson.“

„Uctivý služebník, pane Holmesi, vás moc dobře známe, ale tady bez povolení k domovní prohlídce zůstat nemůžete,“ řekl seržant.

„Ovšem. Chápu.“

„Zatkněte ho!“ volal Peters.

„Víme, kde toho pána najdeme, bude-li třeba,“ řekl seržant důstojně. „Musíte ale opustit tento dům, pane Holmesi.“

„Ano. Watstone, musíme jít.“

Zakrátko už jsme opět stáli na ulici. Holmes si zachoval chladnokrevnost jako vždy, ale mně žhnuly tváře hněvem a pobouřením. Seržant vyšel za námi.

„Nezlobte se na mne, pane Holmesi, ale zákon je zákon.“

„Jistě, seržante, nemohl jste jinak.“

„Určitě jste tam přišli ze závažného důvodu. Kdybych v té věci mohl něco udělat já –“

„Jde o nezvěstnou dámu, seržante, a my se domníváme, že je v tom domě. Čekám povolení k domovní prohlídce každou chvíli.“

„To teda nespustím ten barák z očí, pane Holmesi. Kdyby se něco dělo, dám vám vědět, na to se spolehněte.“

Bylo teprve devět hodin a my se okamžitě pustili s neutuchající vervou znovu do práce. Nejprve jsme zajeli do Brixtonského starobince a tam jsme se dozvěděli, že skutečně před několika dny přišli nějakí milosrdní manželé, prohlásili, že jistá senilní stařenka je jejich někdejší služebná, a dostali svolení odvézt si ji s sebou. Nikoho nepřekvapovalo, že mezitím zemřela.

Nato jsme zamířili k lékaři. Když ho Petersovi zavolali, zjistil, že stařenka umírá sešlostí věkem, dokonce dlel u jejího lůžka ve chvíli, kdy zemřela, a vyhotovil patřičným způsobem úmrtní list. „Ubezpečuji vás, že šlo o zcela jasný případ a že pacientce nikdo

neublížil," řekl. Nic mu v té domácnosti nepřipadalo podezřelé, jen ho udivovalo, že lidé z téhle vrstvy nemají žádné služebnictvo. Více jsme z doktora nedostali ani slůvko.

Konečně jsme zamířili do Scotland Yardu. Povolení k domovní prohlídce uvízlo na jistých procedurálních kličkách. Vypadalo to, že se průtahům nevyhneme. Soudce to nepodepíše dříve než zítra ráno. Staví-li se tu Holmes kolem deváté, může doprovodit Lestrada a osobně se prohlídky zúčastnit. Tím tedy pro ten den pátrání skončilo až na to, že k půlnoci se u nás zastavil ochotný seržant a sdělil nám, že v tom velkém tmavém domě se tu a tam rozsvěcela světla, ale že nikdo neodešel ani nevešel dovnitř. Mohli jsme se jen modlit, aby nám pánbůh dal trpělivost, a čekat na ráno.

Sherlock Holmes byl příliš podrážděný, aby si chtěl porozprávět, a příliš neklidný, aby šel spát. Když jsem se ubíral na lůžko, seděl v křesle zahalen oblaky dýmu, husté černé obočí stažené, a dlouhými neklidnými prsty bubnoval na opěradlech křesla, jak znovu a znovu přemítal v hlavě všechna možná řešení této záhady. Několikrát jsem ho v noci zaslechl, jak přechází po domě. Nakonec vtrhl do mého pokoje, právě když jsem se ráno probudil. Měl na sobě župan, ale jeho bledá tvář se zapadlými očima napovídala, že strávil bezesnou noc.

„V kolik měl být ten pohřeb? V osm, že?“ ptal se dychtivě. „A teď je za pět minut půl. Pro všechno na světě, co se to jen stalo s mou hlavou, kterou mi pánbůh dal! Pospěšte si, člověče! Jde o život a máme sotva jedno procento naděje. Nikdy si to neodpustím, přijdeme-li pozdě!“

Pár minut nato už se náš fiakr vyřítil z Baker Street. Ale i tak bylo půl a pět minut, když jsme míjeli Big Ben, a osm jsme slyšeli odbíjet na Brixton Road. Jenže ti druzí se také opozdili. Deset minut poté stál pohřební vůz ještě před domem, a teprve když naši zpěnění koně zastavili, objevili se tři nosiči s rakví na prahu. Holmes se vrhl kupředu a zastoupil jim cestu.

„Odneste to zpátky!“ zvolal a opřel se rukou prvním nosiči o hrud. „Okamžitě to odneste dovnitř!“

„Jak si to, u všech všudy, představujete? Znovu se vás ptám, kde máte úřední povolení?“ rozčiloval se Peters, jehož hněvem brunátný obličej vykukoval vzadu za rakví.

„Povolení tu bude co nevidět. Rakev zůstane v domě, dokud je nepřivezou.“

Holmesův důrazný hlas se u nosičů neminul s účinkem. Peters se náhle ztratil někde v dome, a tak uposlechl nového příkazu. „Rychle, Watsoně, rychle! Tady máte šroubovák!“ zvolal, jakmile postavili rakev na stůl. „A tady je druhý pro vás, člověče! Dostanete zlaták, jestli do minuty odtrhnete víko! Na nic se neptejte a snažte se! Tak se mi to líbí! A další! A další! teď za to vemte všichni! Už povoluje! Už povoluje! Á, konečně jsme to dokázali.“

Společnými silami jsme vypáchili víko. Jakmile povolilo, ucítili jsme zevnitř pronikavý a ochromující pach chloroformu. Tělo, které leželo v rakvi, mělo hlavu omotanou vatou prosáklou touto chemikálií. Holmes vatu strhl a odhalil našim zrakům nehybný obličej krásné a oduševnělé ženy středních let. V mžiku ji objal paží a posadil.

„Dýchá ještě, Watsoně? Zůstala v ní jiskřička života? Přece jsme snad dojeli včas!“

Půl hodiny se zdálo, že jsme se skutečně příliš opozdili a že vinou nedostatku vzduchu a jedovatých výparů chloroformu lady Frances už minula ono rozcestí, za nímž není návratu. Ale pak po umělém dýchání a éterové injekci a dalších prostředcích, které moderní věda nabízí, konečně zadoutnal plamének naděje, oční víčka se zachvěla a zamžené zrcátko napovědělo, že se dáma pomalu navrácí k životu. Před domem zastavila drožka, Holmes rozhrnul závěsy a vyhlédl ven. „Lestrade veze povolení,“ řekl. „Zjistí, že mu ptáčkové uletěli. A teď,“ dodal, když se chodbou rozlehly rychlé pádné kroky, „přichází někdo, kdo má větší právo ošetřovat tu dámu než my. Dobrý den, pane Greene, myslím, že čím dříve lady Frances převezeme, tím lépe. Zatím může pohřeb pokračovat, ať ta ubohá stařenka, která ještě leží v rakvi, dospěje na místo svého posledního odpočinku sama.“

„Pokud byste tento případ chtěl zařadit do svého archívu, milý Watsoně,“ řekl Holmes ten večer, „pak pouze jako příklad chvilkového útlumu, jemuž se neubrání ani nejvýkonnější intelekt. Taková selhání znají ze zkušenosti všichni smrtelníci, a ti nejmoudřejší je dokáží rozpoznat a napravit. Snad si mohu činit nárok, že k takto vymezené vrstvě patřím. Celou noc mne znepokojovalo tušení, že se mi tu někde nabídla stopa, nějaká podivná věta nebo zvláštní poznámka, a já ji příliš lehkovážně pustil z hlavy. Až se pak za šerého svítání ta slova náhle přede mnou vynořila. Pronesla je ta manželka majitele pohřebního ústavu a mně je opakoval Philip Green. Řekla: ‚Byli bychom vám ji už dodali. Všechno se pozdrželo vzhledem k neobvyklým mírám.‘ Hovořila přece o rakvi. Ta měla neobvyklé míry. Proto ji dali teprve zvlášť dělat. Ale proč? Proč? V mžiku přede mnou vytanuly ty vysoké postranice a hluboko na dně stařenka jako věchýtek. Proč tak obrovská rakev pro tak drobnou osůbku? Aby zbylo dost místa ještě pro někoho jiného. Pohřbí je obě s jedním úmrtním listem. Všechno bylo nad slunce jasnější, jen můj vlastní zrak mi dobře nesloužil. V osm hodin pohřbí lady Frances. Nemohli jsme už udělat nic, než zamezit, aby rakev odvezli.

Byla pranepatrná naděje, že ji zastaneme ještě naživu, ale přece jen tu naděje byla, jak se ukázalo. Ti lidé, pokud vím, ještě nikoho násilně nesprovodili ze světa. Mohli se toho v posledním okamžiku zaleknout. Třeba se rozhodnou pohřbít ji tak, aby nebylo zřejmé, jak přišla o život, a kdyby někdy byla exhumována, zůstala by jim možnost vykrotit se z toho. Doufal jsem, že takoveto úvahy převáží. Jistě si dokážete ten výjev představit. Viděl jste tu odpornou podkrovní komůrku, kde ubohou dámu tak dlouho věznili. Vtrhli dovnitř, za pomoci chloroformu překonali její odpor, snesli ji dolů; nakapali ho ještě do rakve, aby se náhodou neprobrala, a zašroubovali víko. Důmyslný postup, Watsoně. Ještě jsem se s něčím podobným v análech zločinu nesetkal. Podaří-li se našim falešným misionářům uniknout Lestradowi ze spárů, soudím,

že ještě uslyšíme o některých jejích dalších pozoruhodných výkonech.“

ĎÁBLOVO KOPYTO

Kdykoli jsem se chystal zveřejnit něco z podivuhodných zkušeností a zajímavých vzpomínek, které vyplynuly z mého dlouholetého důvěrného přátelství s panem Sherlockem Holmesem, pokaždé jsem narážel na obtíže vyvolané jeho odporem k laciné popularitě. Tento člověk strohé a cynické povahy se jakýchkoli veřejných ovací přímo děsil a nejvíce ho vždy pobavilo, když poté co nějaký případ úspěšně uzavřel, přenechal vlastní odhalení některému úřednímu činiteli a pak naslouchal s ironickým úsměvem mnohohlasému chóru nezasloužených blahopřání. Jen proto, že jsem respektoval toto přítelovo stanovisko, a ne proto, že bych neměl k dispozici dost zajímavého materiálu, otiskl jsem v posledních letech tak málo ze svých záznamů. Dostalo-li se mi výsady, že jsem se směl podílet na jeho dobrodružstvích, musel jsem mu oplatit diskrétností a zdrženlivostí.

Proto jsem se velmi podivil, když jsem minulé úterý dostal od Holmese telegram – nikdy nepsal, mohl-li stejnému účelu posloužit telegram – který zněl:

Proč nenapíšete o cornwallském děsu – můj nejpodivnější případ.

S. H.

Nemám tušení, která vzpomínka na dávné časy mu zmíněnou záležitost opět připamatovala, anebo z jakého rozmaru pojal přání, abych ji vyprávěl, ale spěchal jsem vyhledat své poznámky, které zachycují případ přesně a do všech podrobností, a honem předkládám své líčení čtenářům, abych dřív nedostal další telegram, který by první odvolal.

Holmes měl železnou fyzickou konstituci, avšak na jaře roku 1897 se u něho začaly projevovat jisté znepokojující fyzické symptomy, zaviněné ustavičným přepínáním sil při velmi náročné práci – a snad k nim přispěly i jeho vlastní občasné prohřešky. V březnu onoho roku doktor Moore Agar, lékař z Harley Street, jehož

dramatické seznámení s Holmesem možná jednoho dne vylíčím, důrazně doporučil, aby se slavný soukromý detektiv vzdal všech svých případů a dopřál si důkladného odpočinku, jinak že mu hrozí nebezpečí celkového zhroucení. Holmes vlastní zdravotní stav sice ani v nejmenším nezajímal, neboť žil zcela pohroužen do svého duševního světa, ale pod pohrůžkou, že bude trvale neschopen vykonávat svou práci, nakonec povolil a dopřál si změnu prostředí a vzduchu. Tak se stalo, že jsme se brzy zjara onoho roku ocitli spolu v malé chaloupce nedaleko Poldhuské zátoky na vzdáleném výběžku Cornwallského poloostrova.

Zvláštní ráz této krajiny se dobře hodil k chmurné náladě mého pacienta. Z oken našeho obíleného domečku, který stál nahoře na travnatém svahu, jsme měli výhled na celý neblaze proslulý půloblouk Mountského zálivu, té známé smrtelné pasti všech lodí, lemované černými útesy a se skalisky pod vzdouvajícím se příbojem, kde se už četní mořeplavci rozžehnali se životem. Vane-li severní vítr, láká klidná hladina zálivu a jeho závětrí lodí, aby zde hledaly útočiště a ochranu před rozbouřeným živlem.

Pak to však náhle zavíří povětrím, zvedne se prudký víchř od jihozápadu, kotva povolí a nadchází poslední zápas se zpěněnými vlnami. Moudrý námořník se tomuto neblahému místu zdaleka vyhne.

Neméně tesklivý pohled se naskýtá směrem do vnitrozemí. Táhnou se tu dodaleka opuštěná vřesoviště písčité barvy, kde tu a tam věž nějakého kostelíku ohlašuje existenci starobylé vísky. Na těchto vřesovištích člověk všude naráží na stopy dávných kmenů, které zcela vymřely a zanechaly za sebou jako jedinou památku na svou někdejší přítomnost jen zvláštní kamenné monumenty, nepravidelné mohyly, obsahující popel dávno zemřelých a kuriózní hliněné nádoby, svědectví jejich prehistorické existence. Lákavá tajemná atmosféra, vypovídající o neblahém osudu zapomenutého lidu, zaujala přítelovu představivost a on pak trávil dlouhé hodiny na procházkách a v osamělých meditacích na vřesovišti. I starobylý cornwallský jazyk upoutal jeho zájem: vzpomínám si, jak dospěl k

závěru, že je příbuzný chaldejštině, která se tu rozšířila především vlivem Féničanů, připlouvajících sem za obchodem. Dal si poslat řadu odborných filologických pojednání a hodlal rozpracovat tuto svou teorii, když tu k mému zármutku a jeho nepředstíranému nadšení jsme i v této bájně krajině stanuli před záhadou – vlastně se nám přímo vedrala přes práh – a to záhadou neproniknutelnější, poutavější a mnohem tajemnější než případy, před nimiž jsme prchli z Londýna. Naše prosté žití a mírumilovné, zdraví prospěšné počínání přerвала násilně řada událostí týkajících se případu, který pobouřil nejen Cornwall, ale celou západní Anglii. Mnozí moji čtenáři se možná aspoň matně rozpomenou na události, které tehdy vešly ve známost pod souborným názvem „cornwallský běs“, ač do londýnských novin pronikly jen velice kusé informace. Po třinácti letech předkládám tedy čtenářům pravdivé vyličení tohoto neuvěřitelného případu.

Řekl jsem už, že roztroušené kostelní vížky značily, kde se tu po kraji vesnické chalupy seskupily v malé obce. Od nás bylo nejbliž do vísky Tredannick Wollas, kde domky nějakých dvou set obyvatel obklopovaly starobylý, lišejníkem porostlý kostelík. Místní vikář pan Roundhay se zajímal o archeologii a díky této společné zálibě se seznámil s Holmesem. Byl to pán ve středních letech, kulaťoučký a vlídný, znalec a milovník místního folklóru. Pozval nás k sobě na faru na čaj, a tím jsme se seznámili i s jistým panem Mortimerem Tregennisem, soukromníkem, který přispíval k vikářovým skrovným příjmům tím, že si na jeho rozlehlé faře pronajal byt. Vikář byl starý mládenec, a proto mu taková dohoda nebyla proti mysli, ačkoli jinak se se svým nájemníkem příliš nesblížil. Pan Tregennis byl vysoký hubený muž s brýlemi a chodil tak nahrbeně, že to působilo až dojmem tělesné vady. Při naší krátké návštěvě jsme seznali, že vikář je člověk, který si rád popovídá, kdežto jeho nájemník je povahy zvlášť zdrženlivé, uzavřené; tvářil se smutně, odvracel oči a patrně přemítal o svých soukromých záležitostech.

A právě tito dva muži se nečekaně objevili v našem obývacím pokoji krátce po snídani v úterý 16. března, ještě když jsme seděli u stolu a pokuřovali před každodenní procházkou na vřesovišti.

„Pane Holmesi,“ začal vikář a rozčilení mu rozechvívalo hlas, „dnes v noci došlo k zcela mimořádné tragické události. Je to něco naprosto neslýchaného. Vidím v tom ruku Prozřetelnosti, že tady u nás právě pobýváte, neboť není v celé Anglii druhý člověk, kterého bychom v této chvíli mohli víc potřebovat než vás.“

Nesledoval jsem naléhajícího vikáře právě přátelským pohledem, ale Holmes vyňal dýmku z úst a poposedl na židli nedočkavě jako starý ohař, když zaslechne zahlaholit loveckou trubku.

Ukázal rukou na otoman a náš rozrušený návštěvník se svým nervózním společníkem se tam posadili vedle sebe. Pan Mortimer Tregennis se víc ovládal než farář, ale jeho chvějící se hubené ruce a lesklé černé oči napovídaly, že jsou oba v podobném duševním rozpoložení.

„Mám mluvit já nebo vy?“ zeptal se Tregennis vikáře.

„Nu, jelikož jste zřejmě očitým svědkem byl vy, ať už se událo, co událo, a pan vikář to zná jen z vyprávění, snad byste měl promluvit vy,“ řekl Holmes.

Pohlédl jsem na vikáře, očividní ustrojeného ve spěchu, a na pečlivě upraveného nájemníka vedle něho, a s pobavením jsem pozoroval, s jakým překvapením kvitují Holmesovu prostou dedukci.

„Možná že bych měl předeslat několik slov,“ řekl vikář, „a pak posoudíte sám, zda chcete vyslechnout podrobnosti od pana Tregennise, anebo zda byste se neměl bezodkladně vydat na místo, kde se ta nevysvětlitelná záležitost udála. Začal bych tím, že tuhle přítel Tregennis strávil včerejší večer ve společnosti svých dvou bratrů Owena a George a své sestry Brendy v jejich domě na Tredannick Wartha, což je nedaleko starého kamenného kříže na vřesovišti. Rozloučil se s nimi krátce po desáté, a když odcházel, hráli karty u stolu v jídelně, všichni zdraví a spokojení. Pan Tregennis má ve zvyku časně vstávat, chodívá se před snídání projít

a dnes ráno se vydal tím směrem. Cestou ho dohonil kočár doktora Richardse, který mu sdělil, že ho právě velice naléhavě volají z Tredannick Wartha. Pan Mortimer Tregennis pochopitelně jel s ním. Když dojeli na místo, naskytl se jim zcela zvláštní výjev. Oba jeho bratři a sestra seděli kolem stolu přesně tak, jako když odcházel, před sebou stále ještě karty a dohořelé svíčky. Sestra spočívala v křesle bez známky života, zatímco oba bratři, sedící vedle ní, se jako bez rozumu smáli, vykřikovali a prozpěvovali. Všichni tři, jak mrtvá tak oba šílenci, měli v obličeji výraz vrcholné hrůzy – byl to prý příšerný pohled na ten křečovitý úškleb děsu. Nic nenapovídá tomu, že by někdo cizí byl býval v domě – krom sourozenců tam žije jen paní Porterová, jejich stará kuchařka a hospodyně, která prohlašuje, že v noci tvrdě spala a nic neslyšela. Žádné věci se neztratily, nic nebylo nikde rozházeno, takže si nikdo neumí představit, jaká hrůza to vyděsila jednu ženu k smrti a dva statné muže připravila o rozum. To je celá situace v kostce, a kdybyste ji dokázal objasnit, vykonal byste záslužný kus práce.“

Doufal jsem, že nějakým způsobem přemluvím přítele, aby se nevyrušoval z odpočinku, kvůli němuž jsme sem přijeli, ale jediný pohled na jeho soustředěný obličej a stažené obočí mne přesvědčil, že si marné dělám naděje. Chvilku seděl mlčky a usilovně přemítal o podivném dramatu, které narušilo náš klid.

„Ujmu se vyšetřování,“ řekl nakonec. „Na první pohled se zdá, že je to případ, který se zcela vymyká běžné praxi. Zašel jste tam osobně, pane Roundhayi?“

„Nikoli, pane Holmesi. Pan Tregennis přiběhl s tou zprávou na faru a já hned pospíchal sem, abych se s vámi poradil.“

„Jak daleko je k onomu domu, kde se ta zvláštní tragédie udála?“

„Asi míli směrem do vnitrozemí.“

„Pak se tam odebereme všichni společně. Ale před odchodem vám musím položit několik otázek, pane Tregennisi.“

Ten celou tu dobu mlčel, ale postřehl jsem, že se sice lépe ovládá, ale je rozrušen ještě hlouběji než citově založený kněz. Oči v bledém, přepadlém obličeji upíraly úzkostlivý pohled na Holmese, hubené

ruce měl křečovitě sepnuté, bezkrevné rty se mu chvěly, když naslouchal popisu hrozného neštěstí, které dolehlo na jeho příbuzné, a v černých očích jako by se mu zračil odraz děsivého výjevu.

„Ptejte se, nač chcete, pane Holmesi,“ řekl ochotně. „Je strašné o tom mluvit, ale odpovím vám po pravdě.“

„Jak to bylo včera večer?“

„Byl jsem u nich na večeři, pane Holmesi, jak pan vikář povídal, a pak můj nejstarší bratr George navrhl, abychom si zahráli whist. Zasedli jsme ke kartám kolem deváté. Ve čtvrt na jedenáct jsem se zvedl, že už půjdu. Když jsem odcházel, seděli všichni ve veselé náladě kolem stolu.“

„Kdo vás vyprovázel ke dveřím?“

„Paní Porterova si už mezitím šla lehnout, tak jsem se vyprovodil sám. Přirazil jsem za sebou domovní dveře. Okna jídelny, kde seděli, byla zavřena, ale rolety nespustili. Dveře i okna zůstaly do rána tak, jak byly, a nic nenasvědčuje tomu, že by byl někdo cizí vešel dovnitř. A přitom tam seděli oba z hrůzy rozumu zbaveni a Brenda z toho leknutí umřela a hlava jí visela přes opěradlo křesla. Do nejdlejší smrti budu mít před očima ten pokoj.“

„Podle toho, jak to líčíte, jde o události skutečně velice pozoruhodné,“ řekl Holmes. „Mám tomu rozumět tak, že vy sám si to všechno nedovedete nijak vysvětlit?“

„Je to dílo samého ďábla, pane Holmesi!“ zvolal Mortimer Tregennis. „Rozpoutaly se tam síly pekelné. Così do té jídelny vniklo a připravilo je rázem o rozum. Který smrtelník by něco takového dokázal?“

„Pokud tu zasáhly nepozemské síly, pak ta záhada, obávám se, přesahuje síly mé,“ řekl Holmes. „Musíme však nejprve vyčerpat všechny možnosti přirozeného vysvětlení, než přijmeme takovýto výklad. A pokud jde o vás, pane Tregennisi: tuším, že v rodině vládl nějaký nesoulad, když vaši sourozenci žili spolu a vy jste se ubytoval jinde. Je to tak?“

„Ano, pane Holmesi, ale celý ten konflikt patří minulosti. Naše rodina kdysi vlastnila cínové doly v Redruthu a pak jsme prodali

své podíly společnosti, jelikož nám úroky z hotovosti umožňovaly odejít na odpočinek. Nepopírám, že zavládlo jisté rozladění ohledně rozdělení jednotlivých podílů a nějakou dobu to kalilo naše vztahy, ale už jsme si odpustili a zapomněli a zase jsme se měli všichni mezi sebou rádi.“

„Když si v duchu vybavujete poslední večer, nenapadá vás nic, co by mohlo tragédii nějakým způsobem osvětlit? Zamyslete se důkladně, pane Tregennisi, jestli byste mi nemohl něčím pomoci.“

„Nenapadá mě vůbec nic, pane.“

„Měli vaši sourozenci stejně dobrou náladu jako jindy?“

„Výtečnou.“

„Byli to lidé nervózní? Nedali nikdy najevo, že snad tuší nějaké hrozící nebezpečí?“

„Nic takového.“

„Nemůžete tedy ke své výpovědi dodat nic, co by mi mohlo být užitečné?“

Mortimer Tregennis se na chvíli hluboce zamyslel.

„Jedno mne napadá,“ řekl nakonec. „Když jsme hráli karty, seděl jsem já zády k oknu a bratr George čelem, jelikož byl můj partner. Jednu chvíli jsem si všiml, že mi upřeně zírá přes rameno, tak jsem se otočil a také se podíval. Roleta nebyla stažená a okno bylo zavřené, takže jsem jen taktak dohlédl ke keřům na trávníku, ale v tu chvíli jsem měl dojem, jako by se mezi nimi cosi pohnulo. Nerozpoznal jsem ani, je-li to člověk nebo zvíře, jen jsem měl dojem, že tam něco je. Zeptal jsem se bratra, nač se to dívá, a on mi řekl, že má podobný pocit. Víc o tom nemohu říci.“

„Nešli jste se tam podívat?“

„Ne, nepokládali jsme to za nic důležitého.“

„Odešel jste tedy, aniž jste tušil něco zlého?“

„Ano, vůbec nic zlého jsem netušil.“

„Není mi jasné, jak jste se to dozvěděl dnes tak časně ráno.“

„Mám ve zvyku brzy vstávat a chodívám před snídaní na procházku. Dnes ráno, sotva jsem vyšel, už mne předjel doktor v bryčce. Sdělil mi, že stará paní Porterová mu po nějakém hochovi

naléhavě vzkázala, aby ihned přijel. Vyskočil jsem na vozík a jel jsem s ním. Pak jsme tam přijeli a vstoupili do toho strašného pokoje. Oheň i svíčky musely dohořet už před několika hodinami a oni tam seděli potmě, dokud se nerozednilo. Lékař řekl, že Brenda je už mrtvá aspoň šest hodin. Nenašli jsme žádné stopy zápasu. Sklesla prostě na opěradlo křesla a na tváři měla ten výraz. George s Owenem prozpěvovali nějaké popěvky a blábolili jako dva opičáci. Ach, byl to hrůzný výjev! Nemohl jsem se na to dívat a i doktor zbledl jako stěna. Docela se nám sesul na židli a udělalo se mu nevolno, až jsem myslel, že budeme muset ještě jeho křísit.“

„Pozoruhodné – velice pozoruhodné!“ řekl Holmes, vstal a sáhl po klobouku. „Myslím, abychom se raději už déle nezdržovali a vypravili se do Tredannick Wartha. Doznávám, že málokdy jsem měl co činit s problémem na první pohled tak zvláštním.“

Nic z toho, čím jsme se onoho prvního dne dopoledne zabývali, neodhalilo v pátrání žádnou důležitou skutečnost. Zažili jsme však příhodu, která mu hned na začátku vtiskla ráz podle mého mínění velmi zlověstný. K domu, kde se udála tragédie, vedla úzká, točitá venkovská cesta. Když jsme se po ní ubírali, zaslechli jsme zarachotit kočár a ustoupili jsme, aby mohl projet. Jak nás míjel, zahlédl jsem krátce za zavřeným okénkem hrůzně stažený obličej s křečovitým úšklebkem. Vyvalené oči a zaťaté zuby se mihly kolem jako strašidelné zjevení.

„Moji bratři!“ zvolal Mortimer Tregennis a v tu chvíli by se v něm byl krve nedořezal. „Vezou je do Helstonu.“

Hleděli jsme otřesení za černým kočárem, ujíždějícím pryč. Pak jsme zamířili k neblahému domu, jehož obyvatele potkal tak podivný osud.

Bylo to rozlehlé, slunné obydlí, spíš vila než venkovské stavení, s velikou zahradou, která už v tuto roční dobu vlivem blahodárného cornwallského povětří celá rozkvétala jarními květy. Sem na zahradu vedlo okno z jídelny, a odtud také podle Mortimera Tregennise muselo přijít to zlo, které oběma bratrům v jediném

okamžiku zakalilo rozum. Holmes se zvolna a zamyšleně prošel mezi záhony a po cestičkách, než jsme vstoupili na krytou verandu. Byl tak zabrán do svých úvah, že klopýtl o kropicí konev, převrhl ji, a jak si vzpomínám, zmáčel nám oběma nohy a zalil zahradní stezku. V domě nám vyšla vstříc paní Porterová, postarší hospodyně a místní rodačka, která se spolu s mladou služtičkou starala o obsluhu rodiny Tregennisových. Odpovídala ochotně na všechny Holmesovy otázky. V noci vůbec nic neslyšela. Panstvu se doposavad dobře vedlo a byli zdraví a spokojení. Omdlela hrůzou, když ráno vstoupila do pokoje a spatřila tu otřesnou sešlost kolem stolu. Jakmile se vzpamatovala, rozrazila okno, aby vpustila čerstvý vzduch, a vyběhla na silnici, kde zastihla jednoho venkovského chasníka a poslala ho pro lékaře. Dáma je nahoře v ložnici, pokud se na ni chcete podívat. Čtyři silní zřízenci měli co dělat, aby dopravili bratry do ústavního kočáru. Ona sama by už tady v domě déle nezůstala ani za nic a dnes odpoledne odjede k příbuzným do St. Ives.

Vystoupili jsme do prvního patra a prohlédli si mrtvou. Slečna Brenda Tregennisová byla krásná žena, ačkoli už nepatřila k nejmladším. Její snědý, čistě tvarovaný obličej si i ve smrti uchoval svůj půvab, třebaže na něm ještě spočíval náznak křeče z hrůzy, která byla jejím posledním pozemským vjemem. Z její ložnice jsme sestoupili do jídelny, kde došlo k tragické události. Na roštu v krbu ještě zůstaly ohořelé kusy popela z večerního ohně. Na stole stály čtyři rozteklé dohořelé svíce a kolem nich ležely pohozené karty. Židle byly odstrčeny ke stěně, ale s ničím jiným od včerejšího večera nikdo nepohnul. Holmes přecházel hbitě lehkými kroky po pokoji: sedal si do různých židlí, posunoval je sem a tam, aby stály na stejném místě jako včera. Zkoušel, jak velký úsek zahrady lze odtud přehlédnout, prozkoumal podlahu, strop i krb, ale ani jednou jsem nepozoroval, že by mu oči zazářily a rty se semkly, což by mi bylo prozradilo, že v té černočerné tmě zahlédl paprsek světla.

„Proč se tu topilo? Dávali si v této malé místnosti za jarních podvečerů vždycky zatápět?“

Mortimer Tregennis vysvětloval, že včera večer bylo chladno a vlhko. Z toho důvodu po jeho příchodu v krbu podpálili. „Co budete dělat dál, pane Holmesi?“ zeptal se.

Přítel se usmál a sevřel mi paži. „Myslím, Watsoně, že si opět začnu ničit zdraví tabákovým jedem, jak jste mi už tak často a tak oprávněně vytýkal,“ řekl. „Dovolíte-li pánové, vrátíme se nyní do našeho domku, jelikož se nedomnívám, že bychom tu ještě odhalili nějaká nová fakta. Budu o všem přemýšlet, pane Tregennis, a kdyby mne něco napadlo, spojím se samozřejmě s vámi a s panem vikářem. Do té doby se vám oběma poroučím.“

Krátce poté, co jsme se vrátili do domku nad Podhuským zálivem, přerušil Holmes své soustředěné hluboké mlčení. Stočil se do křesla a pro modrá oblaka tabákového dýmu jsem sotva viděl jeho hubený asketický obličej, stažené černé obočí pod svaštělým čelem a oči zírající nepřítomně do dáli. Konečně odložil dýmku a vyskočil.

„Takhle to nepůjde, Watsoně!“ řekl s úsměvem. „Pojďte se projít na útesy a hledat pazourkové hroty. Najdeme je spíš než řešení tohoto problému. Nutíme-li mozek pracovat bez dostatečných informací, je to, jako když spustíme stroj naprázdno. Jen se sám zničí. Potřebujeme mořský vzduch, slunce a trpělivost – ostatní už přijde.“

A nyní si v klidu určíme situaci, Watsoně,“ pokračoval pak, když jsme spolu kráčeli podél útesů. „Uchopme pevně to málo, co víme, abychom v okamžiku, kdy vyvstanou nová fakta, byli připraveni je neprodleně zařadit. Za prvé tedy předpokládám, že ani vy ani já nejsme ochotni připustit, že by pekelné síly zasahovaly do záležitostí lidí. Začněme tím, že takovouto eventualitu zcela vyloučíme. Dobrá. Zůstanou nám tři lidé, kteří byli těžce postiženi nějakým vědomým nebo bezděčným lidským zásahem. To je pevná půda. Dále: kdy se to stalo? Je-li pravda to, co tvrdí pan Mortimer Tregennis, pak zřejmě bezprostředně poté, co odešel z domu. To je velice důležitý bod. Lze předpokládat, že mezi jeho odchodem a neznámou událostí uplynulo pouze několik minut. Karty dosud

ležely na stole. Obvykle chodívali spát dříve. A přitom se ani nepohnuli, ani neodstrčili židle. Opakuji tedy, že k události došlo bezprostředně po jeho odchodu, tedy ještě před jedenáctou.

Očividně máme teď za úkol pokud možno si ověřit, co dělal Mortimer Tregennis, když opustil své sourozence. Nebude to nic těžkého a zdá se, že si nepočínal nijak podezřele. Znáte moje metody tak dobře, že jste jistě pochopil smysl mého nouzového experimentu s převrhnutou konví: získal jsem tak zřetelnější stopu jeho nohy, než by to jinak bylo možné. Na mokré písčité cestičce se otiskla znamenitě. Včera v noci rovněž přšelo, vzpomínáte? Jakmile jsem měl vzorek, zjistil jsem hravě jeho stopy mezi ostatními a vysledoval jsem, kudy šel. Vypadá to, že krácel rychle přímo na faru.

Jestliže tedy Mortimer Tregennis zmizí ze scény, a přitom na hráče u karet zapůsobí někdo zvenčí, jak můžeme zpodobnit tu osobu a jakým způsobem v nich vyvolala tu hrůzu? Paní Porterovou nemusíme brát v úvahu. Je zřejmě neškodná. Máme důvod k domněnce, že se někdo připlížil k oknu do zahrady a učinil něco tak děsivého, že v důsledku toho ti, kdož to viděli, přišli o rozum? Jediná náповeď v tomto směru vychází od samého Mortimera Tregennise, který tvrdí, že se jeho bratr zmínil o nějakém pohybu na zahradě. To je ovšem pozoruhodné, neboť byla tmavá noc: vždyť přšelo a obloha byla zatažená. Kdyby byl chtěl někdo ty lidi postrašit, byl by musel přímo přitisknout obličej na sklo, než by ho byli mohli spatřit. Pod oknem je tři stopy široký záhon a nikde žádná šlápota. Je tedy těžké si představit, jak by byl mohl někdo zvenčí tak děsivě zapůsobit na přítomné, ani jsme neobjevili žádný pravděpodobný motiv takového podivného a složitého záměru. Chápete, na jaké potíže tu narážíme?”

„Jsou až příliš zřejmé,“ odvětil jsem procítěně.

„A přitom se třeba ukáže, že nejsou nepřekonatelné, jen až získáme trochu víc informací,“ řekl Holmes. „Ve vašem bohatém archívu byste tuším našel pár případů, které byly zpočátku téměř stejně zapeklité. Odložme tedy prozatím případ stranou, dokud

nebudou k dispozici přesnější údaje, a věnujme čas zbývající do oběda pátrání po neolitickém člověku.“

Snad jsem se už jinde pozastavil nad přítelovou schopností duševně se odpoutat, ale nikdy mne v tomto směru nepřekvapil víc než onoho jarního dopoledne v Cornwallu, kdy se mnou dvě hodiny rozprávěl o pravěkých nástrojích, o hrotech šípů a střepích s takovým zalíbením, jako by žádná zlověstná záhada nečekala na rozřešení. Teprve když jsme se po poledni vraceli domů a shledali, že tam na nás čeká jistý návštěvník, soustředili jsme se okamžitě opět na svůj úkol. Ani Holmesovi ani mně nemusel nikdo příchozího představovat. Obrovitá postava, ošlehaný obličej s hlubokými vráskami, plamennýma očima a orlím nosem, kučeravá hříva, kterou se téměř dotýkal našeho stropu, a plnovous – zlatý na konečcích a kolem rtů bílý, až na zahnědlou nikotinovou skvrnu od věčného doutníku – všechny tyto rysy znali lidé stejně dobře v Londýně jako v Africe a mohly patřit pouze výrazné osobnosti doktora Leona Sterndalea, proslulého lovce lvů a badatele.

Slyšeli jsme, že dlí ve zdejší kraji, a několikrát jsme zahlédli jeho vysokou postavu na stezkách ve vřesovišti. Neoslovil nás však a nás by bylo ani ve snu nenapadlo, abychom oslovili jeho, neboť bylo všeobecně známo, že miluje samotu, a proto tráví většinu času mezi jednotlivými svými výpravami v malém bungalovu, ležícím hluboko v opuštěném lese, zvaném Beauchamp Arriance. Tady žil zcela sám mezi svými knihami a mapami, sám si obstarával všechno, co k skromnému životu potřeboval, a patrně se vůbec nestaral o to, co se děje v sousedství. Překvapilo mne proto, když jsem slyšel, jak dychtivě se vyptává Holmese, zda už nějak pokročil ve vyšetřování tohoto tajuplného případu. „Místní policie je zcela bezradná,“ řekl, „ale možná že vám se vzhledem k vašim bohatým zkušenostem podařilo dospět k nějakému vysvětlení. Žádám-li vás, abyste mne zasvětil, opravňuje mne k tomu snad důvod, že jsem se s Tregennisovou rodinou dost sblížil, neboť jsem často pobýval ve zdejší kraji – moje matka, která odtud pocházela, byla vlastně jejich sestřenice – a proto mne jejich podivný osud hluboce dojal.

Mohu vám sdělit, že už jsem vlastně byl na cestě do Afriky – dospěl jsem až do Plymouthu – ale když mne dnes ráno dostihla ta zpráva, neprodleně jsem se vrátil, abych pomohl při vyšetřování.“

Holmes pozvedl obočí.

„Zmeškal jste kvůli tomu svou lod’?“

„Pojedu příští.“

„I propána! To je skutečně věrné přátelství.“

„Říkám vám, že to byli příbuzní.“

„Správně – bratřenci z matčiny strany. A co zavazadla – měl jste je už na lodi?“

„Zčásti, ale většina zavazadel zůstala v hotelu.“

„Aha. Plymouthské raníky však přece ještě o této události nemohly přinést zprávu.“

„Ne, dostal jsem telegram.“

„Smím se zeptat od koho?“

Vyhublý obličej badatelův se zachmuřil.

„Jste velmi zvědavý, pane Holmesi.“

„Mé povolání to vyžaduje.“

S vynaložením jistého úsilí se doktor Sterndale opět ovládl.

„Nemám důvod to před vámi tajit. Telegram, který mne odvolal, poslal pan Roundhay, zdejší vikář.“

„Děkuji vám,“ řekl Holmes. „Otázku, kterou jste mi na počátku položil, mohu zodpovědět asi v tom smyslu, že jsem si podstatu případu v duchu ještě zcela neujasnil, ale že doufám dospět k nějakému závěru. Bylo by předčasné říci něco víc.“

„Snad by vám nebylo proti mysli aspoň mi naznačit, zda vaše podezření míří určitým směrem?“

„Na to vám sotva mohu odpovědět.“

„Pak jsem tady zbytečně marnil čas a nemusím tu už déle setrvávat.“ Slavný muž odcházel z domku velice rozmrzelý a Holmes do pěti minut zmizel za ním. Nespátril jsem ho až do večera; přišel pomalu a jeho přepadlý obličej mne utvrdil v domněnku, že vyšetřování příliš nepokročilo. Přelétl telegram, který na něho čekal, a hodil ho do krbu.

„Z plymouthského hotelu, Watsone,“ řekl. „Zjistil jsem adresu od vikáře a zatelegrafoval jsem tam, abych se ujistil, že doktor Leon Sterndale vypovídal pravdivě. Zřejmě tam skutečně v noci na dnešek přespál a pak se vrátil, aby byl přítomen zdejšímu vyšetřování, ačkoli měl část zavazadel na lodi, která odplouvala do Afriky.“

„Má o případ hluboký zájem.“

„Hluboký zájem – ano. Je tu nějaká nitka, kterou jsme dosud nevyhmátli a která by nám mohla ukázat cestu z té zašmodrchané situace. Hlavu vzhůru, Watsone, jsem přesvědčen, že se nám zakrátko dostane ještě dalších informací. A potom jistě hravě překonáme všechny nesnáze.“

Ani ve snu mne nenapadlo, jak brzy se Holmesova předpověď splní a jaká nenadálá neblahá událost poskytne našemu vyšetřování další možnosti. Právě jsem se holil ráno u okna, když jsem nejprve zaslechl klapot kopyt a pak zahlédl na silnici kvapem ujíždějící bryčku. Zastavila před naším domkem, seskočil z ní dobrý vikář a utíkal po cestičce k domovním dveřím. Holmes byl už oblečen a tak jsme mu oba pospíchali vstříc.

Návštěvník byl tak rozrušen, že ze sebe sotva dokázal vypravit souvislou větu, ale nakonec jsme postupně přece jen pochopili tragickou novinu, kterou nám přišel sdělit.

„Řádí tu ďábel, pane Holmesi! Má nešťastná farnost! Rozpoutalo se tu peklo! Sám Satan tu vládne! Má nás všechny v moci!“ volal. Rozčilením až poposkakoval a byl by na něho býval vskutku směšný pohled, kdyby neměl tak popelavou tvář a vyděšené oči. Nakonec ze sebe vypravil tu hroznou zprávu.

„Pan Mortimer Tregennis dnes v noci zemřel a smrt nastala zřejmě za stejných okolností jako u jeho sourozenců.“

Holmes vyskočil, nabit energií.

„Vejdeme se oba do vaší bryčky?“

„Ano, vejdete.“

„Pak tedy odložíme snídani, Watsone. Pane Roundhayi, jsme vám zcela k dispozici. Honem, honem – dokud se nikdo ničeho nedotkl.“

Podnájemník si na faře pronajal dva pokoje: byly v jednom rohu nad sebou. V přízemí měl velký obývací pokoj a v prvním patře nad ním ložnici. Okna vedla na travnaté kriketové hřiště, které dosahovalo až k domu. Přijeli jsme na místo dříve než lékař i policie, takže nebylo s ničím hnuto. Vynasnažím se popsat co nejpresněji, jaký výjev se nám onoho zamženého březnového jitra naskytl. Zanechal ve mně dojem, jenž mi nikdy nevymizí z paměti.

V pokoji bylo hrozné, ochromující dusno. Služebná, která sem vstoupila první, otevřela okno, neboť jinak by tu bývalo k nevydržení. Špatný vzduch jistě zčásti zavinila lampa, která plápolala a čadila uprostřed stolu. Za stolem seděl mrtvý: opíral se v křesle dozadu, řídká bradka mu trčela vzhůru, brýle si posunul na čelo a hubený snědý obličej, obrácený k oknu, pokrivila stejná grimasa děsu, jaká se objevila na tváři jeho mrtvé sestry. Údy měl zkroucené a prsty zaťaté, jako by zemřel přímo v záchvatu strachu. Byl úplně oblečen, ačkoli bylo znát, že se strojí ve spěchu. Dozvěděli jsme se už, že spal ve své posteli a že tragický konec nastal v časných hodinách ranních.

Člověk si uvědomil, kolik planoucí energie se skrývá za Holmesovým flegmatickým zevnějškem, teprve když na vlastní oči viděl, jak se celý změnil od okamžiku, kdy vstoupil do osudného bytu. Okamžitě na něm bylo patrné napětí a zbystřená pozornost, oči mu svítily, obličej zpřísněl a celá postava se chvěla dychtivou čínorodostí. Hned byl na trávníku, hned vběhl skleněnými dveřmi dovnitř, obešel místnost a zmizel v ložnici, jako ohař, když se rozběhne za liščím pachem. Ložnici rychle prohlédl a skončil tím, že otevřel okno, kde zřejmě objevil nějakou novou příčinu ke vzrušení, neboť se vyklonil a hlasitě projevoval svůj zájem a uspokojení. Pak seběhl ze schodů, skleněnými dveřmi vyběhl do zahrady, kde se vrhl na trávník, opět vyskočil a už byl zase v pokoji, pln elánu jako lovec, který užuž dohání svou kořist. Lampu, běžný standardní

výrobek, podrobil důkladnému zkoumání, přičemž měřil její podstavec. Pozorně si pod lupou prohlížel slídové stínítko, zakrývajíc shora cylindr, odškrábl trošku popela, který ulpěl zvenčí na jejím povrchu, odsypal ho část do obálky a tu obálku vložil do notýsku. V té chvíli se dostavil lékař a policie; Holmes pokynul vikáři a všichni tři jsme vyšli na trávník.

„S radostí konstatuji, že jsem tu nepátral zcela bezvysledně,“ oznámil mi Sherlock Holmes. „Nemohu se zdržet a pohovořit si o té věci s policií, ale byl bych vám velice zavázán, pane Roundhayi, kdybyste vyřídil inspektorovi mé poručení a upozornil ho, aby věnoval pozornost oknu v ložnici a lampě v obývacím pokoji. Obojí mu mnohé napoví, a když to sečte dohromady, může případ téměř uzavřít. Kdyby si policie přála další informace, rád promluvím s kýmkoli od nich u nás doma. A nyní půjdeme, Watsoně; myslím, že bychom větší kus práce mohli vykonat jinde.“

Avšak policii snad nebylo po chuti, že se do věci vložil amatér, anebo se domnívali, že zachytili při vyšetřování jinou nadějnou stopu: jisté je, že se následující dva dny neozvali. Během té doby Holmes chvílemi zasněně pokušoval v našem domku, ale většinu času prochodil na osamělých toulkách po kraji, a když se po mnoha hodinách vracel, nikdy se nezmínil, kde byl. Podle jednoho experimentu jsem vytušil, čím se ve svém pátrání zabývá. Koupil si přesně takovou lampu, jaká hořela v pokoji Mortimera Tregennise onoho tragického rána. Nalil do ní stejný petrolej, jaký používali na faře, a pečlivě odměřil, za jak dlouho dohoří. Další Holmesův experiment byl tak nepříjemný, že na něj asi do smrti nezapomenu.

„Jistě si uvědomujete, Watsoně,“ poznamenal jednou odpoledne, „že ty různé výpovědi, jež jsme vyslechli, se v jednom bodě navzájem podobaly. Mám na mysli účinek, který mělo ovzduší v místnosti na toho, kdo tam zpočátku vešel. Vzpomínáte si, jak Mortimer Tregennis popisoval svou poslední návštěvu v domě svých sourozenců a přitom se zmínil, že lékař, hned jak vešel do místnosti, sklesl na židli? Už si na to nevzpomínáte? Ručím vám za to, že to bylo takhle. Uvědomte si také, jak paní Porterová,

hospodyně Tregennisových, vypověděla, že omdlela, když vstoupila do jídelny, a pak že otevřela okno. A nemohl jste přece zapomenout na ten strašné zatuchlý vzduch v druhém případě – při smrti Mortimera Tregennise –, a to služebná otevřela okno, než jsme přijeli. Když jsem se na to později vyptával, zjistil jsem, že tato služebná musela ulehnout, protože jí bylo špatně. Uznáte, Watsone, že to jsou výmluvná fakta. Pokaždé šlo očividně o otrávené ovzduší. V obou případech také hořel v místnosti oheň – poprvé v krbu, podruhé v lampě. Zatopit v krbu bylo snad potřeba, ale lampa byla zapálena, jak spotřebovaný petrolej ukáže, dlouho poté, co se rozednilo. Proč? Jistě proto, že je jakási spojitost mezi těmi třemi jevy: mezi plameny, nedýchatelným ovzduším a šílenstvím nebo smrti těch nešťastníků. To je jasné, nemyslíte?”

„Zřejmě ano.“

„Můžeme to aspoň přijmout jako pracovní domněnku. Předpokládejme tedy, že v obou případech shořelo něco, co vyvolalo příznaky otravy. Dobrá. V prvním případě – u sourozenců Tregennisových – byla tato substance vhozena do ohně v krbu. Okno bylo zavřené, ale kouř strhl část výparů pochopitelně s sebou do komína. Proto lze předpokládat, že jed neúčinkoval tak pronikavě jako v druhém případě, kdy výpary neměly kam unikat. Výsledná situace tuto domněnku potvrzuje, jelikož v prvním případě to zaplatila životem pouze žena, jejíž organismus byl patrně méně odolný, zatímco u jejích bratrů se projevíly pouze příznaky dočasného nebo trvalého šílenství, což je první stadium účinků té drogy. V druhém případě se výsledek dovršil. Fakta by tedy podporovala domněnku, že jde o jed, který se uvolňuje spalováním.“

Pamětliv těchto úvah poohlížel jsem se v pokoji u Mortimera Tregennise po zbytcích zmíněné substance. Nejspíše přicházelo v úvahu stínítko nebo cylindr petrolejové lampy. A skutečně jsem v těch místech zjistil množství navrstveného popela a podél okrajů rámeč nahnědlého prášku, který už nestačil shořet. Polovinu jsem ho seškrábal do obálky, jak jste viděl.“

„Proč polovinu, Holmesi?”

„Nesmím překážet oficiálnímu policejnímu pátrání, Watson. Všechn průkazný materiál, který jsem objevil, mají k dispozici i oni. Jed zůstal na stínítku, a kdyby se byli dovtipili, mohli ho tam najít. A teď si, Watson, zažehneme lampu; pro jistotu však otevřeme okno, abychom předčasně nepřipravili společnost o dva vážené občany, a vy se posadíte do křesla k otevřenému oknu, ledaže se rozumně ohradíte, že s celou tou záležitostí nechcete mít nic společného. Vy se toho pokusu tedy hodláte zúčastnit? Tušil jsem to, vždyť vás znám. Já si postavím židli zde proti vám, abychom byli od jedovatých výparů stejně daleko a přitom si viděli do obličeje. Dveře necháme dokořán. Oba teď máme možnost se navzájem pozorovat a experiment ukončit, kdyby vyvstávající příznaky vyvolávaly znepokojení. Je všechno jasné? Dobrá, sypu tedy ten prášek – je to pouhý zbyteček – z obálky nad hořící lampu. Hotovo! A nyní se, Watson, posadíme a vyčkáme budoucích událostí.“

A ty události na sebe nedaly dlouho čekat. Sotva jsem se uvelebil v křesle, hned jsem ucítil těžký pižmový pach, nenápadný, ale tísnivý. Jakmile jsem jej poprvé vdechl, mozek mi vypověděl službu. Před očima se mi vznášel těžký černý mrak a rozum mi napovídal, že v tom mračnu číhají nepopsatelné hrůzy, které ještě nevidím, ale které co nevidět zaplaví mé leknutím ochromené smysly, nepředstavitelná zloba a veškeré nestvůrnosti, co jich jen ve vesmíru je. V návěších mračen vířily a pluly nejasné tvary a každý jako by hrozil a varoval, že cosi nadchází, že se mi zjeví nějaká nepopsatelná bytost, jejíž pouhý stín mi rozmetá duši. Přepadl mne mrazivý děs. Cítil jsem, že se mi ježí vlasy, oči lezou z důlků a z otevřených úst visí zkoženělý jazyk. Hlava se mi tak točila, jako by mi v ní mělo prasknout. Chtěl jsem vykřiknout a matně jsem si uvědomoval, že ten skřípavý chropot je můj vlastní hlas, ale připadalo mi, že ke mně doléhá zdáli a že mi vůbec nepatří. Ve snaze uniknout jsem se nakrátko prodral tím mračnem zoufalství a zahlédl Holmesovu tvář, bílou, ztuhlou, a na ní stejnou grimasu šílené hrůzy, jakou jsem viděl u těch mrtvých. Tento pohled mi na okamžik vrátil zdravý rozum a sílu. Vyskočil jsem, chytil Holmesa kolem pasu, spolu jsme se vrhli

ke dveřím a venku jsme padli na trávník a zůstali tam ležet bok po boku, vědomi si pouze toho, že nádherné slunce si proráží cestu pekelným mrakem hrůzy, jenž nás obklopoval. Jak nám zalehl duši, tak se nyní pomalu zvedal, jako se mlha zvedá nad krajinou, až jsme se upokojili a byli s to zase rozumně uvažovat; seděli jsme pak na trávě, otírali si lepkavá čela a starostlivě se navzájem pozorovali a pátrali si ve tváři po stopách strašlivé zkušenosti, jíž jsme právě prošli.

„Na mou věru, Watsone, dlužím vám jak poděkování, tak omluvu,“ prohlásil posléze Holmes rozechvěně. „Neměl jsem právo podstoupit takový experiment ani sám, natož do něho zatáhnout přítele. Upřímně se za to kají.“

„Víte dobře, že vám pomáhám s největší radostí a že to považuji za výsadu,“ odvětil jsem dojatě, neboť jsem dosud nezažil, aby Holmes dal tak otevřeně najevo své city.

Znovu se uchýlil k napůl škádlivému, napůl cynickému tónu, jaký obvykle používal vůči svému okolí. „Bylo by zbytečné, kdybych nás oba dohnal k šílenství, milý Watsone,“ řekl. „Upřímný pozorovatel by musel prohlásit, že nám stejně chybí zdravý rozum, když jsme se mohli pustit do tak divokého experimentu. Vůbec mne nenapadlo, že to bude mít tak okamžité a tak vážné účinky.“ Vběhl do domku, objevil se na prahu s hořící lampou, kterou držel co nejdál od sebe, a odhodil ji do ostružiní. „Musíme chvíli počkat, až se místnost vyvětrá. Předpokládám, Watsone, že už je vám jasné, jak došlo k těm tragédiím?“

„Dokonale.“

„Motiv zůstává dosud tajemstvím. Pojd'te, posadíme se tady do stínu na lavičku a probereme si to spolu. Mám pocit, že mi ty prokleté výpary stále ještě ulpívají v krku. Můžeme myslím směle prohlásit, že podle všeho byl Mortimer Tregennis v prvním případě pachatelem a v druhém obětí. Nezapomínejme na jistou důležitou skutečnost: padla tu zmínka o jakési rodinné roztržce, po níž následovalo usmíření. O jak závažnou roztržku šlo, anebo jak povrchní bylo údajné usmíření, to nemůžeme vědět. Ale když si

vzpomenu na Mortimera Tregennise, na ten lišácký obličej a malá mazaná očka svítící za brýlemi jako korálky, nepředpokládal bych, že patřil k těm, kdo rádi odpouštějí.“ A dále: jistě si vzpomenete, že ta informace o jakémsi pohybu na zahradě pocházela od něho. Měl proč nás klamat. A za třetí: jestliže nehodil tu substanci do ohně ve chvíli, kdy odcházel, kdo to tedy byl? Stalo se to bezprostředně po jeho odchodu. Kdyby byl přišel další návštěvník, byli by se sourozenci zvedli od stolu. Navíc tady v poklidném Cornwallu nepřicházejí návštěvy po desáté večer. Můžeme tedy prohlásit, že podle všech zjištěných okolností byl pachatelem s největší pravděpodobností Mortimer Tregennis.“

„Pak musel sejít ze světa vlastní rukou!“

„Hm, to vypadá na první pohled jako dost logický soud, Watsone. Člověk, kterého trýzní výčitky svědomí, že své nejbližší příbuzné vydal na pospas takovému osudu, může se kajícně rozhodnout, že jej bude sdílet s nimi. Zároveň však některé pádné důvody takový závěr popírají. A protože jediný člověk, který ví, co se událo, je naštěstí právě v Anglii, zařídil jsem, aby nám dnes odpoledne sám všechno sdělil. Aha, přichází trochu předčasně. Prosím, pojd'te sem k nám, pane doktore Sterndale. Prováděli jsme uvnitř jistý chemický pokus a v této chvíli není náš pokojík v takovém stavu, abychom tam mohli přijmout vzácného hosta.“

Zaslechl jsem, jak zapadla zahradní branka, a hned nato se na cestičce objevila majestátná postava proslulého afrického badatele. Zatvářil se trochu překvapeně, když se obrátil k venkovskému zákoutí, kam jsme se uchýlili.

„Poslal jste pro mne, pane Holmesi. Dostal jsem váš list asi před hodinou a přišel jsem, ačkoli skutečně nevím, proč bych měl uposlechnout vaši výzvy.“

„Třeba tento bod dokážeme objasnit, než se rozejdeme,“ řekl Holmes. „Zatím jsem vám velice zavázán, že jste mi tak ohleduplně vyhověl. Omluvte nás, prosím, že vás přijímáme tak neformálně na čerstvém vzduchu, ale málem jsme s přítelem Watsonem připsali další kapitolu k historii, kterou novináři nazývají ‚Cornwallským

děsem', a proto dáváme zatím přednost zdravému povětrí. A jelikož se ta záležitost, o níž budeme hovořit, vás osobně úzce dotýká, bude snad lépe zůstat zde, kde nás nikdo nemůže tajně poslouchat."

Badatel vyňal doutník z úst a zahleděl se přísně na přítele.

"Milý pane," řekl, "neumím si vůbec představit, o čem byste si chtěl se mnou pohovořit, aby se mne to osobně a úzce dotýkalo."

"O vraždě Mortimera Tregennise," řekl Holmes.

V té chvíli jsem zalitoval, že nejsem ozbrojen. Sterndaleova temperamentní tvář znachověla, oči mu zasvítily a žíly hněvu naběhly na čele; přiskočil se zaťatými pěstmi k příteli. Pak se zarazil a se zřejmým úsilím se znovu přinutil k střízlivému ledovému klidu, který signalizoval nebezpečí možná ještě výmluvněji než ten horkokrevný výbuch.

"Žil jsem tak dlouho mezi divochy a mimo dosah zákona," řekl, "že jsem si zvykl prosazovat si zákon sám. Uděláte moudře, když to budete mít na paměti, neboť bych vám nerad ublížil."

"I já bych vám nerad ublížil, doktore Sterndale. Nejpersvědčivějším důkazem toho je skutečnost, že vím to, co vím, a přitom jsem poslal pro vás, a nikoli pro policii."

Sterndale zalapal po dechu a sklesl na lavičku, zaskočen tak, jak za celý svůj dobrodružný život snad ještě nebyl. Z Holmesese vyzařovala klidná a působivá sebejistota, jíž nebylo možno se postavit.

"Co tím chcete říci?" zeptal se posléze Sterndale. "Zkoušíte-li blúfovat, vybral jste si toho nepravého. Nechoďte kolem horké kaše. Co tím doopravdy chcete říct?"

"Povím vám to," řekl Holmes, "povím vám to, neboť doufám, že upřímnost snad zrodí upřímnost. Jaké kroky podniknu pak, to záleží zcela na povaze vaší obhajoby."

"Mé obhajoby?"

"Ano, vážený."

"Proti čemu se mám hájit?"

"Obviňuji vás z vraždy Mortimera Tregennise."

Sterndale si osušil kapesníkem čelo. „Postupujete rychle, na mou věru,“ řekl. „Vděčíte za všechny své úspěchy této zázračné schopnosti blufovat?“

„O blufování se pokoušíte vy, doktore Leone Sterndale, ne já,“ prohlásil Holmes přísně. „Uvedu vám na důkaz některá fakta, z nichž jsem si odvodil svoje závěry. Pominu skutečnost, že jste se vrátil z Plymouthu, i když to znamenalo nechat si odvézt spoustu věcí do Afriky: napověděla mi ovšem, že jste jedním z účastníků, které je třeba vzít v úvahu při rekonstrukci tohoto dramatu –“

„Vrátil jsem se –“

„Slyšel jsem vaše důvody a považuji je za nepřesvědčivé a nedostatečné. Tím však se nebudeme zabývat. Přišel jste se mne zeptat, koho podezírám. Odmítl jsem vám odpovědět. Odsud jste se odebral k faře, nějakou dobu jste vyčkával poblíž a pak jste se vrátil do svého domku.“

„Jak to víte?“

„Sledoval jsem vás.“

„Nikoho jsem neviděl.“

„To je samozřejmé, když někoho sleduji. Doma jste strávil bezesnou noc a během ní jste vypracoval jistý plán, který jste nazítří časně zrána uskutečnil. Když jste za rozbřesku odcházel, nabral jste si do kapsy hrst těch červených křemínků, které máte navezené u vrátek.“

Sterndale sebou trhl a zíral na Holmese, jako by nevěřil svému sluchu.

„Tu míli, která dělí váš domek od fary, jste ušel rychle. Mohu vám ještě sdělit, že jste měl na nohou stejné plátěnky s proužkem jako teď. K faře jste se přiblížil přes ovocný sad a prošel jste postranním živým plotem přímo pod okna podnájemníka Tregennise. Mezitím se už rozednilo, ale nikdo z domácích lidí nebyl ještě vzhůru. Vzal jste z kapsy pár křemínků a hodil je do okna nad sebou.“

Sterndale vyskočil.

„Vy jste jistojistě ďábel sám!“ zvolal.

Holmes kvitoval tuto poklonu úsměvem. „Musel jste hodit dvakrát nebo snad i třikrát, než se podnájemník objevil u okna. Pokynul jste mu, aby sešel dolů. On se spěšně oblékl a odebral se do svého salónku. Vy jste tam vlezl oknem. Hovořili jste spolu – jen krátce – a vy jste přitom přecházel po pokoji. Pak jste se vzdálil, zavřel za sebou okno, zůstal stát na trávniku, kouřil doutník a pozoroval, co se děje uvnitř. Když pak Tregennis zemřel, odešel jste stejnou cestou, jako jste přišel. Jak chcete ospravedlnit své počínání, doktore Sterndale, a co vás k tomu vedlo? Budete-li se vytáčet nebo mi něco namlouval, pak se té záležitosti ujmou jiní, to vás ujistí.“

Náš host v obličeji úplně zpopelavěl, když vyslechl tuto obžalobu. Zabořil obličej do dlaní a chvíli zůstal sedět beze slova. Až pak najednou vytrhl impulsivně z náprsní kapsy jakousi podobenku a hodil ji na dřevěný stůl před nás.

„Proto jsem to udělal,“ řekl.

Obrázek zachycoval poprsí a tvář překrásné ženy. Holmes se nad ním sklonil.

„Brenda Tregennisová,“ řekl.

„Ano, Brenda Tregennisová,“ opakoval po něm náš host. „Miloval jsem ji dlouhá léta. A dlouhá léta milovala ona mne. Lidem stále vrtalo hlavou, proč vyhledávám cornwallskou samotu, a tohle byl ten pravý důvod. Abych byl nablízku jediné bytosti na světě, která mi byla drahá. Nemohl jsem se s ní oženit, protože už mám manželku: opustila mne sice před lety, ale podle politováníhodných anglických zákonů jsem se s ní nemohl dát rozvést. Léta na mne Brenda čekala. A já léta čekal na ni. A tohohle jsme se nakonec dočkali.“ Zoufalý vzlyk zalomcoval statnou postavou, ruka sevřela hrdlo pod žíhaným plnovousem. Po chvíli se namáhavě ovládl a hovořil dál:

„Vikář o tom věděl. Byl naším důvěrníkem. Pověděl by vám, co to bylo za andělskou bytost. Proto mi zatelegrafoval a já se vrátil. Co mi záleží na zavazadlech nebo na Africe, když mou milovanou potkal takový osud? Tady máte ten chybějící důvod mého počínání, pane Holmesi.“

„Pokračujte,“ řekl přítel.

Doktor Sterndale vytáhl z kapsy papírový sáček a položil jej na stůl. Na sáčku stálo *Radix pedis diaboli* a pod nápisem byla červená nálepka s lebkou a zkříženými hnáty jako u jedu. Posunul sáček ke mně. „Myslím, že jste lékař, pane. Slyšel jste někdy o této substantii?“

„Kořen ďáblova kopyta! Ne, neslyšel.“

„To nijak neznevažuje vaše odborné znalosti,“ řekl Sterndale. „Pokud vím, není v celé Evropě jiný exemplář než v jedné budapeštské laboratoři. Ďáblovo kopyto se ještě neuplatnilo ve farmakologii, ani není popsáno v toxikologické literatuře. Kořen té rostliny má napůl tvar jako lidská noha, napůl jako kopyto: proto mu dal misionář-botanik takové barvitě jméno. V jistých západoafrických oblastech jej používají kmenoví kouzelníci při rituálních sankcích a střeží mezi sebou jeho tajemství. Já jsem svůj exemplář získal za velice pozoruhodných okolností v Ubangi.“ Při těch slovech otevřel sáček a ukázal nám hromádku hnědočerveného prášku, připomínajícího šňupací tabák.

„K věci, prosím,“ řekl Holmes přísně.

„Právě se vám chystám vyličit, co se přesně událo, jelikož už toho víte tolik, že je očividně v mém zájmu, abyste zvěděl vše. Obeznámil jsem vás už se svými vztahy k Tregennisovým. Kvůli sestře jsem se přátelsky stýkal i s bratry. Došlo mezi nimi k neshodě ohledně nějakých majetkových záležitostí a v důsledku toho se rozešli s tím Mortimerem, ale později se snad zase usmířili a já se vídal i s ním stejně jako s těmi druhými. Byl to takový úlisný, lstivý pletichář a někdy si počínal tak, že to ve mně vzbuzovalo podezření, ale neměl jsem dost pádný důvod, abychom se rozešli ve zlém.

Je tomu sotva čtrnáct dní, co mne přišel navštívit, a já mu ukazoval některé své africké kuriozity, mezi jiným i tento prášek. Vyličil jsem mu jeho podivné vlastnosti, jak podněcuje ta mozková centra, kde se tvoří pocit strachu, a že nešťastného domorodce, jehož kouzelník jeho kmene odsoudí k takovému potrestání, čeká buď šílenství nebo smrt. Zmínil jsem se mu také, že by evropská věda

nedokázala odhalit jeho stopy. Jak mi to ďáblovu kopyto uzmul, to nemohu říci, neboť jsem neodešel z místnosti, ale bezpochyby využil nestřeženého okamžiku, kdy jsem otvíral skřínky nebo se shýbal nad schránkami. Vzpomínám si teď, že mne zahrnoval otázkami, jaké množství a kolik času by bylo potřeba, aby jed začal účinkovat, ale ani ve snu mne nenapadlo, že by měl pro ty otázky takový bezprostřední důvod.

Pozapomněl jsem na Mortimerovu návštěvu a pak mne v Plymouthu dostihl vikářův telegram. Ten zlosyn předpokládal, že budu na lodi, než se zpráva o události rozšíří, a že se pak na léta zahrabu někde v Africe. Já se však okamžitě vrátil. Jakmile jsem se dozvěděl podrobnosti, byl jsem přesvědčen, že byl použit můj jed. Navštívil jsem vás, abych se ujistil, že jste nedospěl k jinému vysvětlení. Pokládal jsem to však předem za nepravděpodobné; byl jsem si jist, že Mortimer Tregennis je vrahem, že otrávil práškem z ďáblovu kopyta své sourozence ze zjištěných důvodů a patrně se záměrem, aby byl sám pověřen správou jejich společného majetku, až ostatní všichni zešílí. Kvůli tomu připravil oba bratry o rozum a zavraždil svou sestru Brendu, jedinou lidskou bytost, kterou jsem kdy miloval a která kdy milovala mne. Takový zločin spáchal, a jaké se mu mělo dostat odplaty?

Měl jsem se obrátit na představitele zákona? Kde najdu důkazy? Znal jsem pravou skutečnost, ale jak dokáži přesvědčit své krajany v porotě, aby uvěřili tak exotické historce? Mohlo se mi to zdařit, ale také nemuselo. A to jsem nechtěl riskovat. Celou duší jsem prahl po pomstě. Řekl jsem vám už jednou, pane Holmesi, že jsem prožil mnoho let mimo dosah zákona a že jsem si během té doby navykl brát zákon do vlastních rukou. Tak jsem učinil i nyní. Rozhodl jsem se, že Mortimer Tregennis bude sdílet týž osud, který připravil ostatním. Buď ho k tomu přiměji, anebo na něm vykonám spravedlnost vlastní rukou. V celé Anglii nenajdete člověka, který by si tak málo cenil vlastního života jako já v současné době.

Pověděl jsem vám vše. Ostatní jste už doplnil sám. Vyšel jsem po bezesné noci časně zrána k faře. Předvídal jsem, že nebude lehké ho

probudit, a tak jsem si vzal kamínky z té hromady u vrátek, jak jste se o tom zmínil, a hodil jsem mu je do okna. Sešel dolů a vpustil mne do salónu. Vyřkl jsem obvinění. Řekl jsem mu, že přicházím jako soudce i jako kat. Ten bídák sklesl na židli, ochromen pohledem na můj revolver. Zapálil jsem lampu, nasypal do ní prášek a stoupl si za okno, hotov uskutečnit svou hrozbu a zastřelit ho, kdyby se pokusil opustit místnost. Do pěti minut byl mrtev. Bože na nebesích! Byla to hrůzná smrt! Já tomu ale přihlížel s kamenným srdcem, protože nezakusil nic, co má nevinná láska nezakusila před ním. Teď znáte můj příběh, pane Holmesi. Miloval-li jste kdy nějakou ženu, možná že byste totéž udělal sám. Chápu, že mne máte v moci. Můžete se zachovat, jak uznáte za vhodné. Jak už jsem řekl, žádný člověk na světě se neobává smrti méně než já.“

Holmes chvíli mlčel.

„Jaké jste měl plány?“ zeptal se pak.

„Hodlal jsem zmizet ve střední Africe. Mám tam rozdělanou nějakou práci.“

„Jeďte ji dokončit,“ řekl Holmes. „Já za svou osobu vám v tom nebudu bránit.“

Doktor Sterndale povstal v celé své obrovité výši, vážně se uklonil a odešel. Holmes si zapálil dýmku a podal mi váček na tabák.

„Dopřejme si pro změnu zas nejedovatého kouře,“ řekl. „Jistě se mnou budete souhlasit, Watsoně, že tohle není případ, kdy bychom měli za povinnost zasáhnout. Vyšetřovali jsme nezávisle a můžeme si tedy také nezávisle počínat. Přece byste toho člověka neudal?“

„Jistěže ne,“ odvětil jsem.

„Nikdy jsem se do žádné ženy nezamiloval, Watsoně, ale kdybych se byl zamiloval a moji lásku potkal takový osud, možná že bych i já vzal spravedlnost do vlastních rukou jako náš lovec lvů. Kdoví? Nu, Watsoně, nechci urážet váš důvtip a vysvětlovat to, co je zřejmé. Na stopu mne ovšem uvedly křemínky na okenní římse. Takové se ve farské zahradě nevyskytují. Našel jsem podobné, až když jsem soustředil pozornost na doktora Sterndalea a jeho chatu.

Lampa, která hořela za denního světla, a zbytky prášku na cylindru tvořily následující články dosti zjevného řetězu. A nyní můžeme podle mého mínění pustit ten případ z hlavy, milý Watsoně, a vrátit se s klidným svědomím ke studiu těch chaldejských kořenů, jejichž původ lze bezpečně odvodit z cornwallské větve slavné keltštiny.“

POSLEDNÍ POKLONA

EPILOG K DOBRODRUŽSTVÍM SHERLOCKA HOLMESE

Devět hodin večer 2. srpna – nejstrašnějšího srpna v dějinách lidstva. Mnozí snad začínali chápat, že nad hříšným světem visí hrozba božího prokletí, neboť dusnou atmosféru jako by prostupovalo zaražené mlčení a předtucha, že se cosi stane. Slunce dávno zapadlo, jen v dáli na obzoru se táhla jediná krvavě rudá šmouha jako otevřená rána. Oba proslulí Němci stáli za kamennou zídou, vedoucí podél zahradní pěšiny; za nimi se tyčil nevysoký dlouhý dům se zubatými štíty, nad hlavou jim svítily jasné hvězdy a dole pod nimi blikala světla lodí kotvících v přístavu. Oba shlíželi na široký pruh pláže, která odtud vybíhala do dáli, chráněna mocnými křídovými útesy, na nichž se von Bork někdy před čtyřmi lety uhnízdil jako toulavý orel. Němci stáli těsně u sebe, zabráněni do tichého důvěrného rozhovoru. Kdyby sem byl někdo vzhlédl zdola, mohl pokládat žhnoucí špičky jejich doutníků za ohnivé oči nějaké zlolajné nestvůry, která vyhlíží do tmy.

Ten von Bork byl pozoruhodný muž – ze všech oddaných agentů císaře Viléma se mu hned tak někdo nevyrovnal. Díky svým schopnostem byl pověřen posláním v Anglii, posláním mimořádně důležitým, avšak teprve od chvíle, kdy se ujal plnění úkolu, byly jeho schopnosti plně doceněny oním půltuctem zasvěcenců, kteří sledovali skutečný stav věcí. Jedním z nich byl jeho momentální společník baron von Herling, vrchní vyslanecký rada, jehož obrovitá limuzína Benz s motorem o sto koňských silách téměř přehradila venkovskou silnici, kde čekala, aby svého pána přenesla zpátky do Londýna.

„Pokud mohu předvídat vývoj událostí, vrátíte se pravděpodobně během týdne nazpět do Berlína,“ říkal vyslanecký rada. „Až se navrátíte, myslím, že se vám dostane tak vřelého přijetí,

jakého byste se ani sám nenadál, drahý von Borku. Shodou okolností vím, jak na nejvyšších místech posuzují vaši práci v této zemi.“ Vyslanecký rada byl statný člověk, širokoramenný a vysoký, a jeho pomalý, těžkopádný způsob vyjadřování býval u něho jako u politika pokládán za veliký přínos.

Von Bork se zasmál.

„Dají se lehko ošálit,“ pravil. „Nepoznal jsem poddajnější, prostodušší lidi.“

„Nevím, nevím,“ řekl jeho společník zamyšleně. „Mají takové zvláštní hranice a člověk se musí naučit je respektovat. Právě ta jejich zdánlivá prostoduchost může cizince hravě zmást. Člověk má zprvu dojem, že s nimi bude lehké porízení. Pak nečekaně narazí na tvrdou hradbu a ví, že se dál nedostane ani o krok, a musí se tomu faktu přizpůsobit. Kupříkladu některé jejich osobité ostrovní zvyklosti je bezpodmínečně nutné zachovávat.“

„Máte na mysli ‚zdvořilé chování‘ a takové ty věci?“ Von Bork si trpitelsky povzdechl.

„Mám na mysli britské předsudky ve všech podivných podobách, v jakých se projevují. Jako příklad bych mohl uvést jeden ze svých vlastních nejzávažnějších omylů – dovolím si uvést omyl, neboť vy znáte mou práci natolik, že víte i o mých úspěších. Došlo k tomu krátce poté, co jsem sem poprvé přijel. Jeden z ministrů mne pozval na víkendový večírek do svého venkovského sídla. Hovořilo se tam s neuvěřitelnou neopatrností.“

Von Bork přikývl. „Byl jsem přítomen,“ pravil suše.

„Vidíte. Přirozeně jsem poslal souhrnnou informaci do Berlína. Náš milý kancléř nepatří bohužel v těchto věcech k nejohravnějším a utrousil někde poznámku, která prozrazovala, že ví, o čem se hosté bavili. Stopy vedly ovšem přímo ke mně. Neumíte si představit, jak mi to uškodilo. Tenkrát bylo s našimi britskými hostiteli všechno jiné než lehké porízení, to mi věřte. Trvalo mi dva roky, než se na to pozapomnělo. Ale vy tu vystupujete v roli sportmana –“

„Ne, ne, neříkejte tomu role. Do role se musíte nutit. Pro mne je tohle zcela přirozené. Jsem rozený sportovec. Těší mne to.“

„Tím je to působivější. Závodíte s nimi na jejich regatě, účastníte se jejich honů, hrajete pólo, vyrovnáte se jim v každém sportu, vaše čtyřspřeží získá na olympiádě cenu. Slyšel jsem dokonce, že ani neváháte boxovat s mladšími důstojníky. A co to má za následek? Nikdo vás nebere vážně. Jste prostě ‚sportsman tělem duší‘, ‚na Němce docela sympatický‘, flamendr, který je doma ve všech nočních podnikcích, lehkomyšlný mladý floutek. A přitom tohle vaše odlehle venkovské sídlo zrodí každou druhou neplechu, která se v Anglii děje, a sportovně založený pán domu je nejprohnanější vyzvědač v celé Evropě. Jste génius, milý von Borku – génius!“

„Lichotíte mi, barone. Mohu ale doufám konstatovat, že jsem tu nepřežil čtyři roky nadarmo. Neukázal jsem vám dosud svůj archív. Obtěžoval byste se na chvíli dovnitř?“

Dveře z pracovny vedly přímo na terasu. Von Bork je rozrazil, vešel první a cvakl vypínačem elektrického světla. Zamkl pak za mohutnou postavou, která mu vstoupila v patách, a pečlivě vyrovnal těžký závěs na zamřížovaném okně. Teprve když se takto opatrně pojistil a znovu všechno přezkoušel, otočil snědou tvář s orlím nosem k hostu.

„Některé dokumenty jsou už pryč. Moje paní vzala s sebou ty méně důležité, když včera odjížděla s rodinou a služebnictvem do Flushingu. Těm ostatním bude ovšem muset vyslanectví zajistit ochranu diplomatické imunity.“

„Vaše jméno už je na seznamu příslušníků osobní suity. Nebudete mít žádné těžkosti ani vy osobně, ani se zavazadly. Nelze ovšem ani zcela vyloučit tu možnost, že tu třeba ještě zůstaneme. Možná že Anglie ponechá Francii jejímu osudu. Víme s určitostí, že mezi oběma zeměmi nedošlo k žádné závazné dohodě.“

„A co Belgie?“

„Ani pro Belgii nic neudělají.“

Von Bork zavrtěl hlavou. „To přece není dost dobře možné. V tomto případě závazná smlouva existuje. Anglie by se z takové potupy už nikdy nevzpamatovala.“

„Zachovala by si však aspoň dočasně mír.“

„A její čest?“

„I jděte, příteli, žijeme přece v prospěchářské době. Čest je středověký pojem. Krom toho není Anglie na válku připravena. Je to k neuvěření, ale ani naše mimořádná padesátimiliónová válečná daň, která přece vyjevila úmysly Německa tak zřetelně, jako kdybychom je byli inzerovali na první stránce Timesů, nevyburcovala tyhle lidi z letargie. Tu a tam se ozve otázka. Já jsem tu od toho, abych na ni měl pohotově odpověď. Tu a tam se objeví pobouření. Já jsem tu od toho, abych je uklidnil. Ale mohu vás ujistit, že nejdůležitější přípravy – zásoby munice, obrana proti útokům ponorek a výroba účinných třaskavin – nijak nepokročily. Jak by se do toho tedy Anglie mohla vložit, zvláště když jsme rozdmýchali plameny občanské války v Irsku, a tuhle támhle něco, takže mají i doma oč se starat.“

„Anglie musí myslet na budoucnost.“

„Ach, to je zase jiná otázka. Tuším, že máme do budoucna s Anglií velice určité plány a vaše informace jsou pro nás životně důležité. John Bull si může vybrat: dnes, anebo zítra. Dá-li přednost dnešku, jsme dokonale připraveni. Zvolí-li zítřek, budeme připraveni ještě lépe. Podle mého názoru by udělali lépe, kdyby bojovali se spojenci než bez nich, ale to už je jejich věc. Tento týden je pro ně osudový. Vy jste však hovořil o svých dokumentech.“

Usedl do křesla pod lampu, jejíž světlo mu oblévalo širokou holou hlavu, a bafal důstojně z doutníku. Stěny rozlehlé pracovny byly obloženy dubovým táflováním a knihovnami.

V rohu proti dveřím visel závěs a pod ním se skrýval velký sejf s mosaznými okraji. Von Bork sňal malý klíček z řetízku od hodinek a po delší složité manipulaci se zámkem otevřel dokořán bytelná dvířka.

„Pohled'te!“ řekl, ustoupil stranou a mávl rukou.

Světelný kužel mířil přímo do otevřeného sejfů a vyslanecký rada si se soustředěným zájmem prohlížel řady přihrádek, které vyplňovaly vnitřní prostor. Každá přihrádka byla označena štítkem, a jak po nich přejížděl očima, četl nápisy jako „Brody“, „Obranná

opatření v přístavech“, „Letouny“, „Irsko“, „Egypt“, „Portsmouthské bašty“, „Kanál La Manche“, „Kosythe“ a mnoho dalších. Každá přihrádka přetékala listinami a nákresy.

„Kolosální!“ řekl vyslanecký rada. Odložil doutník a tiše zatleskal tučnými rukama.

„A všechno za čtyři roky, barone. Není to tak špatné na venkovského statkáře, který je tak dobrý kumpán na flámu i na štvanici. Avšak na korunní drahokam má sbírka teprve čeká a hnízdečko pro něj je už připraveno. Ukázal na oddíl nadepsaný „Námořní kódy“.

„Vždyť už tam máte slušnou dávku.“

„Zastaralá makulatura. Admiralita nějak zavětrila nebezpečí a změnila celý kódovací systém. To byla těžká rána, barone – největší malér, který mne potkal při celé akci. Ale díky mé šeková knížce a nedocenitelnému Altamontovi dnešní večer vše napraví.“

Baron pohlédl na hodinky a z hrdla se mu vydral hlasitý projev zklamání.

„Nemohu skutečně už déle čekat. Jistě si umíte představit, že v politickém klubu na Carlton Terrace dostávají události spád a že všichni musíme být k dispozici. Doufal jsem, že přivezu zprávu o vašem slavném činu. Nestanovil Altamont přesnou hodinu?“

Von Bork mu přisunul telegram.

Dostavím se určitě dnes večer a přivezu nové svíčky.

Altamont

„Tak svíčky do auta?“

„Vydává se za automechanika, chápete, a já mám v garáži několik vozů. Všechny věci, s nimiž máme co dělat, označujeme podle smluvené šifry názvem některé náhradní součástky. Když se zmíní o chladiči, znamená to bitevní loď, olejové čerpadlo je křižník, atakdále. Svíčky znamenají námořní kód.“

„Odesláno v poledne z Portsmouthu,“ poznamenal rada, když si prohlédl razítko. „Mimochodem – co mu dáváte?“

„Za tuto akci pět set liber. Krom toho má ovšem pravidelný plat.“

„Lump jeden nestydatá! Vlastizrádci jsou užiteční, ale přičí se mi dávat jim ten jejich jidášský groš.“

„Altamontovi já dávám rád. Je to vynikající pracovník. Platím ho dobře, ale on aspoň přesně dodává zboží, abych užil jeho vlastního obratu. Krom toho není vlastizrádce. Ujišťuji vás, že nejpangermánštější prusky junker je hotová holubice ve vztahu k Anglii v porovnání s tímhle roztrpčeným Iroameričanem.“

„Tak on je to Iroameričan?“

„Kdybyste ho slyšel mluvit, nemohl byste o tom pochybovat. Ujišťuji vás, že mu někdy sotva rozumím. On zřejmě vyhlásil válku nejen Angličanům, ale i angličtině. Musíte skutečně už jet? Může tu být každou chvíli.“

„Je mi to líto, ale tak jako tak jsem se příliš zdržel. Budeme vás očekávat zítra brzy zrána, a jakmile pronesete kódovací tabulky těmi dveřmi na schodišti vévody z Yorku, můžete připsat vítězoslavné finis za své dílo v Anglii. Cože! Tokajské!“ Ukázal na voskem zalitou zaprášenou láhev, která stála spolu s dvěma vzosnými poháry na podnose.

„Mohu vám nabídnout doušek na cestu?“

„Ne, děkuji. Ale vypadá lákavě.“

„Altamont je znalec vín a oblíbil si mé tokajské. Je to nerudný chlapík a člověk udělá dobře, když mu v drobnostech vyjde vsříc. Musím mu věnovat pozornost, to víte.“ Mezitím vyšli opět na terasu a ubírali se k brance, kde se baronův šofér jen dotkl motoru a velká limuzína se zachvěla a zavrčela. „To jsou světla z Harwiche, nemýlím-li se,“ řekl rada, zatímco si navlékal ochranný plášť. „Jak pokojně a tiše vypadá! Do týdne tu možná bude zcela jiné osvětlení a na anglickém pobřeží už nepovládne takové ticho. Ani anglická obloha už nebude tak pokojná, jestli se skuteční všechno to, co nám dobrý Zeppelin slibuje. Mimochodem, kdo je tohle?“

Jen jedno okno za jejich zády svítilo: stála v něm lampa a u ní seděla za stolem milá postarší paní s ošlehanými tvářemi a s venkovským čepečkem na hlavě. Skláněla se nad pletením a občas

se vytrhla z práce, aby pohladila velkou černou kočku, která si hověla na stoličce u jejích nohou. „To je Marta, jediná služka, která mi tu zůstala.“ Vyslanecký rada se krátce zasmál.

„Téměř by mohla zosobňovat Británii,“ řekl. „Je také tak ponořena do sebe a vyzařuje z ní stejná atmosféra pohodlné nečinnosti. Tak tedy au revoir, von Borku!“ Zamával mu na rozloučenou, skočil do vozu a hned nato dva zlaté kužele z čelních reflektorů vystřelily do tmy. Vyslanecký rada se opřel pohodlně do polštářů přepychové limuzíny a hlavou se mu honilo tolik myšlenek o nadcházející evropské tragédii, že ani nepostřehl malou fordku mířící opačným směrem, kterou jeho auto div nepřejelo, když plavně odbočovalo na křižovatce ve vesnici.

Von Bork počkal, až reflektory naposledy zamžikají v dáli, a pak se zvolna vracel do pracovny. Přitom si povšiml, že stará hospodyně už zhasla a šla si lehnout. Ticho a tma v rozlehlém domě mu připadaly nepřírozené, neboť byl zvyklý na početnou rodinu a velkou domácnost. S úlevou si však pomyslel, že jsou všichni v bezpečí a že až na tu starou služku, která tak dlouho šukala po kuchyni, má celé sídlo pro sebe. Musel dát v pracovně do pořádku ještě mnoho věcí a pustil se do díla, až jeho bystrý, hezký obličej celý zrudl od žáru spalovaných listin. U stolu měl připravený kožený kufr, a do něho se teď jal úhledně a systematicky skládat drahocenný obsah sejfu. Sotva však začal, už svým jemným sluchem zachytil zdáli hukot automobilu. Spokojeně si pro sebe zabručel, utáhl řemen na zavazadle, zavřel sejf, zamkl jej a vyběhl na terasu. Světla reflektorů právě znehybněla u vrat. Z vozu vyskočil pasažér a pospíchal k němu, zatímco šofér, statný postarší muž s šedým knírem, se uvelebil pohodlně na sedadle, jako by věděl, že má před sebou delší čekání.

„Tak co?“ zeptal se von Bork dychtivě, když doběhl k návštěvníkovi.

Ten místo odpovědi zamával vítězoslavně nad hlavou malým balíčkem v hnědém papíru.

„Dneska mi můžete zatleskat, vašnosti,“ zvolal. „Nesu si pěknou vejslužku.“

„Kódy?“

„Jak jsem to slíbil v telegramu. Všecko sakumprásk – světelné signály, kódovací tabulky, Marconi systém – teda kopie, ne originály. To by bylo strašně riskantní. Ale je to tutovka, na to můžete vzít jed.“ Plácl Němce do zad s tak bujarou důvěrností, že ten až zamrkal.

„Pojďte dál,“ řekl. „Jsem sám doma. Čekám už pouze na tohle. Kopie je samozřejmě lepší než originál. Kdyby chyběl originál, všechno by to změnili. Myslíte, že to s tou kopií bude v pořádku?“

Iroameričan vešel do pracovny, usedl do křesla a natáhl před sebe dlouhé nohy. Byl to vysoký, vyzábělý šedesátník, s ostrými rysy a řídkou koží bradkou, kterou připomínal karikatury strýčka Sama. Mezi rty převaloval nedokouřený rozžvýkaný doutník, a když usedl, škrtl sirkou a znovu jej zapálil. „Chystáte se vypadnout?“ poznamenal, když se rozhlédl. „Poslouchejte, vašnosti,“ dodal, když zavadil očima o sejf, z něhož zůstal závěs odtažený, „nepovídejte, že si skováváte papíry semdlenc.“

„Proč ne?“

„Ježkovy voči, do takovýhohle votevřenýho šifonéru! A to prej že ste bůhvíjakej špijón! Todle by rozbrknul první americkéj zlodějíček votvíračem na konzervy! Vědět, že tu někteřej můj dopis necháte takhle povalovat, nebyl bych takovej cvok, abych vám vůbec psal.“

„Ten zlodějíček by se řádně zapotil, než by se dostal do tohoto sejfu,“ odvětil von Bork. „Je z kovu, který neporazíte žádným nástrojem.“

„A co ten zámek?“

„Je dvoukombinační. Víte, co to znamená?“

„Nemám páru,“ řekl Američan.

„Musíte znát slovo a ještě číselnou skupinu, než zámek otevřete.“ Vstal a ukázal na dvojité otáčecí kotouč kolem klíčové dírky. „Ten vnější je na písmena a ten vnitřní na číslice.“

„Pěkná hračička.“

„Není to tedy tak jednoduché, jak jste si představoval. Dal jsem si to udělat před čtyřmi lety, a co myslíte, jaké slovo a číslice jsem si zvolil?“

„Bůh sud‘.“

„Za slovo jsem si vybral SRPEN a za číslice 1914, a ten Čas nyní nadešel.“

Američanův obličej vyjadřoval překvapení i obdiv.

„Hlavička votevřená! Trefil jste se do černýho.“

„Ano, bylo nás pár, kteří jsme si už tehdy dokázali domyslet datum. Naše chvíle nadešla a já to tu zítra ráno zavírám.“

„Helejte, budete se muset postarat taky vo mě. Já v tyhle zatracený zemi sám samotinkej nezvostanu. Koukám, že do tejdna anebo ještě dřív pomele John Bull z posledního. Budu se na to radši koukat přes tu velkou louži.“

„Jste přeci americký občan, ne?“

„Jack James byl taky americkej vobčan a stejně bručí v Portlandu. Na britský policajty to nedělá dojem, když se začnete vohánět americkým vobčanstvím. ‚Tady platí britský zákony,‘ povídaj. A když už mluvíme vo Jackovi Jamesovi, vašnosti, tak vy se zrovna moc nenamáháte krejt svý lidi.“

„Jak to myslíte?“ zeptal se von Bork ostře.

„Jsou to přece vaši zaměstnanci, ne? Takže se máte starat, aby se nedostali do maléru. Jenže voní se dostávaj do maléru, a kdypak ste kterýho z toho vysekal? Tuhle James –“

„James si to zavinil sám. To dobře víte. Je příliš umíněný na takovou práci.“

„James je dubová palice, to uznávám. Pak přišel Hollis.“

„Ten chlap byl blázen.“

„No, ke konci mu začalo trochu strašit ve věži. Vono to jednomu leze na nervy, když si musí vod rána do večera na něco hrát a má pořade vokolo sebe sto chlapů, který jsou vochoťný hned letět na policii. A teď Steiner –“

Von Bork sebou trhl a jeho ošlehané tváře o poznání zbledly.

„Co je se Steinerem?“

„Zašili ho, víc nic. Včera večer udělali u něho v krámě šťáru a mají ho i se všema papírama v Portsmouthu v base. Vy si klid'ánko vodjedete a von chudák to má na krku a může mluvit vo štěstí, jestli vyfásne doživotí. Proto chci bejt za vodou stejně s váma.“

Von Bork byl silný muž a měl železné nervy, avšak tato zpráva jím viditelně otrásla.

„Jak jen mohli odhalit Steinera?“ zahučel. „To je nejhorší rána, jaká mne stihla.“

„A hnedle vás stihla ještě horší, protože mám takovej dojem, jako by šli po mně.“

„Není možná!“

„Ale je. Vyptávali se mojí bytný ve Frattonu, a jak jsem se vo tom doslech, řek jsem si, že je načase zmizet. Jen bych rád věděl, vašnosti, jak se toho chlupatý domákli. Steiner je pátej malér, co jsem vám to podepsal, a já vím, kdo bude šestej, jestli se nevypařím. Jak mi to vysvětlíte, a nestydíte se, že vám vaši lidi takhle kapou?“

Von Bork temně zrudl.

„Co si to dovoluujete, takhle se mnou mluvit!“

„Kdybych nebyl dovolenej, tak bych nebyl ve vašich službách. A řeknu vám votevřeně, co si vo tom myslím. Proslejšchá se, že politikové v Němcích nejsou neradi, když agent, kterej vykonal švy, zmizí v chládku.“

Von Bork vyskočil.

„Vy se opovažujete tvrdit, že zrazuji vlastní agenty?“

„Nic takovýho jsem neřek, vašnosti, ale někde svýho člověka mají, nebo se nějak napojili na informace, a vy byste měl koukat zjistit, co a jak. Každopádně já už neriskuju. Sypu si to do Holandska, a čím dřív, tím líp.“

Rozhněvaný von Bork se ovládl.

„Spolupracovali jsme tak dlouho, že se přece nerozkmotříme právě ve chvíli velkého vítězství,“ řekl. „Osvědčil jste se skvěle, riskoval jste a já vám to nezapomenu. Samozřejmě, jen jeďte do Holandska a v Rotterdamu můžete nasednout na parník do New

Yorku. Do týdne nebude žádné jiné lodní spojení bezpečné. Vezmu si ty dokumenty a přibalím je k ostatním.“

Američan držel balíček v ruce, ale nejevil snahu jej předat.

„A co prachy?“ zeptal se.

„Jak to?“

„Bakšiš. Vodměna. Jistěch pět set liber. Ten pistolník byl nakonec hrozně nepříjemnej, musel jsem ho uchlácholit extra stodolarovkou, nebo bysme byli voba utřeli hubu. ‚A šmytec‘ povídá a myslel to dovopravdy, jenže ta poslední stovka to dokázala. Stálo mě to vod počátku dvě stě liber, takže vám to sotva dám bez mýho paklíčku.“

Von Bork se trochu hořce usmál. „Zdá se, že nemáte příliš vysoké mínění o mé cti,“ řekl, „když chcete peníze, než mi dáte dokumenty.“

„Helejte, vašnosti, obchod je obchod.“

„No dobrá, ať je po vašem.“ Usedl za stůl, naškrábal šek, vytrhl jej ze šekové knížky, ale nepodal jej svému společníkovi. „Když už má jednání probíhat za těchto okolností, pane Altamonte,“ řekl, „nevím, proč bych měl víc důvěřovat já vám než vy mně. Chápete?“ dodal a ohlédl se přes rameno na Američana. „Na stole leží šek. Žádám, abych si mohl prohlédnout ten balíček dříve, než si jej vezmete.“

Američan mu balíček beze slova podal. Von Bork rozvázal provázek a sňal dvojité obal. Chvilí pak hleděl v úžasu na modrou knížečku před sebou. Na obálce bylo vyraženo zlatými písmeny Praktická příručka o včelařství. Jen vteřinku zíral král vyzvědačů na tento podivně odtazitý nápis. V příštím okamžiku už ho v týle uchopila železná ruka a houba napuštěná chloroformem se mu přitiskla na zkřivený obličej.

„Ještě sklenku, Watstone!“ řekl pan Sherlock Holmes a přistrčil mu láhev císařského tokaje.

„To je výtečné víno, Holmesi.“

„Skutečně pozoruhodné, Watstone. Tuhle náš přítel na otomanu mne ujistil, že pochází z vybraných sklepů Franze Josefa v

Schonbrunnu. Směl bych vás obtěžovat, abyste otevřel okno, neboť chloroformové výpary otupují chuťové vnímání.“

Sejf byl dokořán, Holmes stál před ním a vybíral jeden svazek listin za druhým, každý rychle prohlédl a pak jej úhledně narovnal do von Borkova zavazadla. Spící Němec na otomanu chroptivě oddechoval, spoután popruhy na pažích i na nohou.

„Nemusíme pospíchat, Watsone. Tady nás nikdo nevyruší. Zazvonil byste laskavě? V domě není nikdo krom staré Marty, která sehrála svou roli obdivuhodně. Obstaral jsem jí tu místo, když jsem se ujal tohoto případu. Dobrý večer, Marto, jistě ráda uslyšíte, že všechno dobře dopadlo.“

Milá stará paní se objevila na prahu. Udělala panu Holmesovi pukrle a usmála se na něho, ale pohlédla úzkostlivě na postavu ležící na otomanu.

„Je v pořádku, Marto. Vůbec jsme mu neublížili.“

„To jsem ráda, pane Holmesi. Byl to svým způsobem laskavý pán. Chtěl, abych zůstala s jeho paní, když včera odjížděli do Německa, ale to by se vám asi nehodilo, vidíte?“

„Jistěže ne, Marto. Dokud jste tu byla vy, nedělal jsem si starosti. Dnes jsme se trochu načekali na smluvené znamení.“

„To ten vyslanecký rada, prosím.“

„Já vím, minuli jsme jeho vůz.“

„Už jsem si myslela, že se odsud snad nevypraví. Věděla jsem, že by vám to nebylo příjemné, kdybyste ho tady zastal.“

„To máte pravdu. Vždyť se nestalo nic jiného, než že jsme asi půlhodinku počkali, než jste zhasla lampu, a dala nám tím znamení, že je čistý vzduch. Ohlaste se u mne zítra v Londýně, Marto, v hotelu Claridge's.“

„Prosím.“

„Počítala jste s tím, že odjedete, vidíte?“

„Ano, pane Holmesi. Odesílal dnes sedm dopisů. Zapsala jsem si adresy jako obvykle.“

„Výborně, Marto. Podívám se na ně zítra. Dobrou noc. – Tyto dokumenty,“ pokračoval, když stará paní odešla, „nejdou

samozřejmě příliš důležité, protože informace v nich obsažené byly už dávno předány německým úřadům. Tohle jsou originály, které bylo příliš riskantní odesílat přes hranice.“

„Pak tedy nemají žádnou cenu.“

„To bych zase netvrdil, Watson. Naši z nich aspoň poznají, co je známo a co ne. Mohu prohlásit, že valnou část těch dokumentů dostal mým prostřednictvím, a nemusím snad dodávat, že neobsahují právě důvěryhodné informace. Potěšil bych se ve stáří, kdybych se dožil toho, jak některý německý křižník proplouvá kolem ostrova Wight podle plánů minových polí, jež jsem zaopatřil já. Ale co vy, Watson –“ zanechal práce a položil starému příteli ruce na ramena – „vždyť jsem se na vás ještě nepodíval na světle. Jak jste odolával zubu času? Vypadáte pořád jako ten někdejší junák.“

„Cítím se o dvacet let mladší, Holmesi. Málokdy mi něco způsobilo takovou radost jako váš telegram, abych na vás čekal s vozem v Harwichi. Ale vy, Holmesi, vy jste se skoro vůbec nezměnil – až na tu odpornou bradku.“

„Takové oběti přináší člověk na oltář vlasti, Watson,“ řekl Holmes a zatahal se za prořídlý plnovous. „Zítřka už to bude jen trapnou vzpomínkou. Až se dám ostříhat a provedu na sobě pár drobných povrchových úprav, objevím se zítra v Claridge's znovu takový, jaký jsem býval, než se mi nachomejtla tahle americká legranda – omlouvám se, Watson, studnice mé mateřštiny zůstane zřejmě trvale znesvářena – tedy než jsem přijal toto americké posláni.“

„Ale vždyť jste odešel na odpočinek, Holmesi. Slyšeli jsme, že poustevničíte mezi svými včelami a knihami na malé farmě v jižní Anglii.“

„Správně, Watson! Zde vizte plod mého příjemného nicnedělání, opus magnum mého životního podzimu!“ Vzal ze stolu svazek a přečetl celý jeho název: Praktická příručka o včelařství, s přihlédnutím k oddělení královny. Na tom jsem pracoval sám. Je to plod nocí věnovaných úvahám a dnů věnovaných pilné práci, kdy

jsem pozoroval, co se děje v úle, se stejným zaujetím, jako jsem kdysi pozoroval, co se děje v londýnském podsvětí.“

„A jak jste se opět vrátil k staré práci?“

„Víte, že jsem se tomu sám často divil? Kdyby byl ministr zahraničí přišel sám, snad jsem mu odolal, ale když i ministerský předseda poctil návštěvou mé skromné obydlí –! Jádru věci tkvělo v tom, že tento pán na otomanu byl pro naše lidi příliš prohnáný. Je to extratřída. Věci se nedařily, a nikdo nemohl najít ten pravý důvod, proč se nedaří. Někteří agenti vzbudili podezření a dali se chytit, ale bylo zřejmé, že tu pracuje nějaká silná neznámá ústřední osobnost. Bylo naprosto nezbytné ji odhalit. Podrobili mne silnému nátlaku, abych se toho pátrání ujal. Stálo mne dva roky, Watsone, ale nebyla to doba prostá vzrušení. Když vám řeknu, že jsem svou anabázi začal v Chicagu, dosáhl členství v jednom tajném irském spolku v Buffalu, dělal těžkou hlavu policii v Skibbareenu, až si mne povšiml jeden podřízený von Borkův agent a doporučil mne jako vhodného člověka, uvědomíte si, že to byla složitá záležitost. Časem mne poctil svou důvěrou, což nezabránilo tomu, aby se jeho záměry většinou trochu nějak pokazily a pět jeho nejlepších lidí skončilo ve vězení. Pozoroval jsem je, Watsone, a sbíral je, jakmile dozrál čas. Nu, pane, doufám, že jste to přežil bez úhony!“ Poslední věta patřila už von Borkovi, který nejprv hojně lapal po dechu a mžikal očima a pak už jen tiše ležel a naslouchal. Nato se mu vyřinul z úst běsnící proud německých urážek a tvář se mu zkřivila zuřivostí. Holmes dál rychle třídil dokumenty, zatímco zajatec klel a nadával.

„Němčina není sice právě libozvučná, ale je ze všech jazyků nejvýstižnější,“ poznamenal, když von Bork z prostého vyčerpání umkl. „I podívejme!“ dodal, když si pozorně prohlédl okraj jakési kopie, než ji odložil do krabice. „Na tohle by se měl chytit do klece další ptáček. Netušil jsem, že finanční důstojník je takový darebák, ačkoli jsem si na něho už dlouho dával pozor. Pane von Borku, máte toho mnoho na svědomí.“

Zajatec se na otomanu ztěžka posadil a upíral na svého přemozitele pohled, v němž se mísil úžas s nenávistí.

„Tohle vám oplatím, Altamonte,“ prohlásil zvolna a důrazně. „Tohle vám oplatím, i kdyby mi to mělo trvat celý život!“

„Obehraná písnička,“ řekl Holmes. „Jak často jsem ji v minulosti slychával! Byl to oblíbený refrén nebožtíka pana profesora Moriartyho. I plukovník Sebastian Moran ji cvrlikával. A přece jsem živ a včelařím v jižní Anglii.“

„Proklínám vás, vy dvojnásobný zrádče!“ zvolal Němec, začal se zmítat v popruzích a z rozzuřených očí vrhal vražedné pohledy.

„Snad to nebude tak hrozné,“ řekl Holmes s úsměvem. „Jistě jste už poznal z mé řeči, že pan Altamont z Chicaga nikdy neexistoval. Posloužil mi, a už není.“

„Kdo tedy jste?“

„Vlastně na tom nezáleží, ale jelikož vás to očividně zajímá, pane von Borku, mohu vám říci, že to není první případ, kdy mám co dělat s někým z vašeho rodu. Vyřizoval jsem v minulosti v Německu řadu obchodních záležitostí a vy sám mne pravděpodobně znáte jménem.“

„Přál bych si je zvědět,“ řekl Prus chmurně.

„To já jsem zařídil, aby se Irena Adlerová rozešla s nebožtíkem králem českým, v jehož službách působil váš bratranec Heinrich jako vyslanec. Já jsem zachránil hraběte Von und Zu Grafensteina, staršího bratra vaší paní matky, když se na něho chystal spáchat atentát nihilista Klopman. Já jsem –“

Von Bork se užasle napřímil.

„Je pouze jeden muž –“ zvolal.

„Přesně tak,“ řekl Holmes.

Von Bork zaúpěl a sklesl na otoman. „A tyto informace jsem většinou dostal vaším prostřednictvím!“ zvolal. „Jakou mohou mít cenu? Co jsem dokázal? Jsem nadosmrti vyřízen!“

„Ty údaje nebudou ovšem příliš spolehlivé,“ řekl Holmes. „Potřeboval byste si je ověřit, a na to vám už nezbude čas. Váš admirál patrně zjistí, že nová děla jsou poněkud mocnější, než předpokládal, a křížníky snad trošinku rychlejší.“

Von Bork si v zoufalství sevřel rukama vlastní hrdlo.

„Mnoho podružných detailů se bezpochyby časem ještě objasní. Vy však máte jednu vlastnost, která je u Němce velkou vzácností, pane von Borku: jste sportsman, a nebudete tedy vůči mně chovat zášť, až si uvědomíte, že člověk jako vy, který přelstil tolik jiných, byl zkrátka nakonec přelstěn sám. Koneckonců, sloužil jste své vlasti podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, já jsem činil totéž, a co by mohlo být přirozenější? Ostatně,“ dodal, nikoli bez pochopení i soucitu, a sevřel ležícímu muži rameno, „je to lepší než padnout do ruky nedůstojnému protivníku. Ty papíry jsou připravené, Watsoně. Pomůžete-li mi se zajatcem, můžeme se bezodkladně rozjet do Londýna.“

Přemístit von Borka do auta nebyl lehký úkol, protože to byl silný a v zoufalství ke všemu odhodlaný člověk. Nakonec ho oba přátelé každý z jedné strany chytli v podpaží a pomalu ho vlekli zahradní pěšinou, kudy procházel s tak hrdou sebedůvěrou, když přijímal blahopřání proslulého diplomata, sotva před pár hodinami. Po krátkém posledním zápase ho dostali na sedadlo malého vozu; nohy i ruce mu nechali spoutané. Drahocenné zavazadlo umístili vedle něho.

„Doufám, že se vám sedí tak pohodlně, jak je to za daných okolností možné,“ řekl Holmes, když byli konečně připraveni na cestu. „Byla by to ode mne příliš velká dovolenost, kdybych vám zapálil doutník a vložil vám jej mezi rty?“

Smířlivý tón však na rozzuřeného Němce nezapůsobil.

„Uvědomujete si, doufám, Holmesi,“ řekl, „že tento čin – pokud se vašemu počínání dostane podpory vašich úřadů – se stane aktem nepřátelské agrese?“

„A co vaše úřady a toto počínání?“ zeptal se Holmes a poklepal na kufr.

„Jste soukromá osoba. Nemáte na mne zatykač. Celý váš postup je naprosto nezákonný a odsouzeníhodný.“

„Naprosto,“ souhlasil Holmes.

„Unesl jste německého občana.“

„A ukradl jeho soukromé dokumenty.“

„Uvědomujete si tedy, v jakém jste postavení, vy i váš komplic. Kdybych začal volat o pomoc, až budeme projíždět vesnicí –“

„Vážený pane, kdybyste se dopustil takové nepředloženosti, rozšířil byste patrně omezený rejstřík názvů našich venkovských hostinců tím, že byste nám poskytl návštěví ‚U oběšeného Prušáka‘. Angličané bývají lidé trpěliví, ale v současné době jsou trochu podráždění a nebylo by moudré je příliš rozčilovat. Ne, pane von Borku, vy se s námi klidně a rozumně odeberete do Scotland Yardu; tam můžete přivolat svého přítele barona von Herlinga a pokusit se to zařídit tak, abyste i za těchto okolností mohl zaujmout to místo ve velvyslancově suitě, které vám vyhradil. Vy, Watsone, jedete k svému starému pluku, pokud vím, takže máte Londýn na cestě. Postůjte se mnou chvilku zde na terase, neboť nám možná už nikdy nebude dopráno, abychom si v klidu vyměnili pár slov.“

Oba přátelé strávili několik minut v důvěrném rozhovoru a zavzpomínali opět na uplynulé doby, zatímco jejich zajatec sebou marně zmítal, aby se vyprostil z pout. Když vykročili opět k vozu, obrátil se Holmes, ukázal na moře ozářené měsícem a zamyšleně pokývl hlavou.

„Zvedá se východní vítr, Watsone.“

„Ani bych neřekl, Holmesi. Je tak teplo.“

„Milý Watsone! Všechno se mění, jen vy zůstáváte stále stejný. Přesto se zvedne východní vítr, takový, jaký ještě Anglie nepoznala. Bude ledový a dravý, a mnozí z nás pod jeho dechem klesnou. Ale bude to přesto boží vítr, a až bouře pomine, objeví se v sluneční záři čistší, lepší, odolnější země. Nastartujte, Watsone, musíme se už vydat na cestu. Mám tady šek na pět set liber a měl bych si jej dát proplatit co nejdřív, neboť plátce by byl s to zastavit výplatu, kdyby k tomu dostal příležitost.“

Z archívu Sherlocka Holmese

VZNEŠENÝ KLIENT

„Už tím nikomu neublížíte,“ odvětil Sherlock Holmes, když jsem ho podesáté za týž počet let žádal o svolení zaznamenat události, jimiž v jistém smyslu slavná dráha mého přítele vyvrcholila.

Jak Holmes, tak já máme jistou slabost pro turecké lázně. Když jsme příjemně malátní pokuřovali v odpočívárně, pozbýval Holmes zpravidla do jisté míry své rezervovanosti a projevoval víc lidskosti než kdekoli jinde. Lázeňská budova na Northumberland Avenue má v prvním patře jedno oddělené zákoutí s dvěma sousedícími lehátky, a na těch jsme spočívali onoho 3. září 1902, kdy tento příběh začíná. Zeptal jsem se ho, je-li něco nového, a namísto odpovědi vystřelila přítelova dlouhá, štíhlá, nervní paže z prostěradel, jež ho zahalovala, a z náprsní kapsy kabátu na věšáku poblíž vyňala obálku.

„Možná že jde o výplod nějakého přepjatého a sebevědomého hlupáka, a možná že je to otázka života a smrti,“ poznamenal, když mi podával list. „Nevím o tom nic víc, než tu stojí psáno.“

Dopis byl odeslán z klubu Carlton a nesl datum předchozího večera. Obsahoval následující sdělení:

Sir James Damery se dává poroučet a prosí pana Sherlocka Holmese, aby ho přijal zítra v půl páté odpoledne. Sir James si přeje zdůraznit, že se hodlá obrátit na pana Holmese v záležitosti velice naléhavé, která vyžaduje mimořádný takt. Doufá proto, že pan Holmes učiní vše, co je v jeho silách, aby se schůzka uskutečnila, a že ji předem telefonicky potvrdí v klubu Carlton.

„Nemusím vám ani říkat, Watsoně, že jsem ji potvrdil,“ řekl Holmes, když jsem mu vrátil list. „Víte něco o dotyčném Damerym?“

„Jen tolik, že jeho jméno je ve společnosti všeobecně známé.“

„Pak vám tedy mohu posloužit dalšími informacemi. Tvrdí se o něm, že umí řešit delikátní záležitosti tak, aby se nedostaly do novin. Vzpomenete si možná, že jednal se sirem Georgem Lewisem ohledně Hammerfordovy poslední vůle. Je to zkušený muž s vrozenými diplomatickými schopnostmi. Mohu tedy doufat, že nezvítězil lichou stopu a že má skutečně zapotřebí naší pomoci.“

„Naší?“

„Pokud mi laskavě vyhovíte, Watsoně.“

„Bude mi ctí.“

„Znáte tedy určený čas – půl páté. Do té doby můžeme celou záležitost pustit z hlavy.“

Tehdy jsem měl vlastní byt na Queen Anne Street, ale dostavil jsem se do Baker Street ještě před stanovenou hodinou. Přesně v půl se dal ohlásit plukovník sir James Damery. Sotva bude nutno, abych ho čtenářům popisoval, neboť mnozí se ještě dobře rozpomenou na toho statného, přímočarého poctivce, na jeho široký, hladce vyholený obličej, a především na příjemný, lahodně zbarvený hlas. Z šedých irských očí mu zářila upřímnost a veselá mysl se zračila kolem živých, usměvavých rtů. Jeho lesklý cylindr, tmavý redingot, ba každá maličkost, od perlové jehlice v černém saténovém plastronu až k světle fialovým kamaším na nablýskaných střevících, dokazovaly, jakou péči věnuje úpravnému zevnějšku, jímž byl proslulý. Vysoký, energický, sebejistý aristokrat ovládl nevelkou místnost.

„Očekával jsem ovšem, že zde zastanu doktora Watsona,“ řekl se zdvořilou úklonou. „Jeho spolupráce může být velmi užitečná, pane Holmesi, neboť tentokrát máme co činit s mužem, jemuž násilí není cizí a jenž se doslova nezastaví před ničím. Soudím, že v celé Evropě není nebezpečnějšího protivníka.“

„Sám jsem čelil několika, jímž byl tento lichotivý popis prisuzován,“ usmál se Holmes. „Nekouříte? Dovolíte tedy, abych si zapálil dýmku. Je-li váš člověk nebezpečnější než nebožtík profesor

Moriarty nebo než dosud žijící plukovník Sebastian Moran, pak vskutku stojí za to se s ním seznámit. Smím zvědět jeho jméno?“

„Slyšel jste někdy o baronu Grunerovi?“

„Myslíte onoho rakouského vraha?“

Plukovník rozhodil ruce v bílých glazé rukavičkách a rozesmál se. „Vám nic neunikne, pane Holmesi! Bravo! Dospěl jste tedy k závěru, že vraždil?“

„Sleduji z odborných důvodů dopodrobna zločiny na kontinentě. Kdo si přečetl, co se odehrálo v Praze, sotva mohl zůstat na pochybách, zda je ten člověk vinen. Zachránila ho pouze právnická finta a podezřelé úmrtí jistého svědka. Jsem tak skálopevně přesvědčen, že při takzvané ‚nehodě‘ v Splugenském průmysku svou choť zabil, jako kdybych ho byl pozoroval při činu. Jakmile jsem se dozvěděl, že přibyl do Anglie, zmocnilo se mne tušení, že se mi dříve či později postará o nějaké zaneprázdnění. Nu, čehopak se baron Gruner opět dopustil? Předpokládám, že se znovu nerozbouřila hladina kolem někdejší tragédie?“

„Nikoli, jde o vážnější věc. Je důležité, aby zločin nezůstal nepomstěn, ale zabránit zločinu je zajisté ještě důležitější. Případá mi strašné, pane Holmesi, přihlížet, jak se blíží děsivá událost, hrůzná situace, vědět jasně, k čemu to povede, a nebýt s to ji odvrátit. Může se člověk ocitnout v krušnějším postavení?“

„Snad ne.“

„Pak jistě budete mít pochopení pro klienta, jehož zájmy zastupuji.“

„Z toho, co dosud bylo řečeno, jsem vyrozuměl, že jste pouze prostředníkem. Kdo vás tedy vyslal?“

„Pane Holmesi, musím vás poprosit, abyste netrval na odpovědi. Je nezbytné, abych ho mohl ujistit, že jeho vážené jméno nebude do této záležitosti žádným způsobem zataženo. Jedná z pohnutek navýsost čestných a šlechtných, avšak přeje si zachovat inkognito. Nemusím ani zdůrazňovat, že váš honorář je zajištěn a že budete mít ve všem volnou ruku. Právě jméno vašeho klienta je přece nepodstatné, není-liž pravda?“

„Bohužel,“ řekl Holmes. „Jsem zvyklý, že případy ústí v záhadu, ale aby z ní i pramenily, to shledávám příliš matoucím. Obávám se, sire Jamesi, že musím odmítnout se do tohoto případu vložit.“

Na našem návštěvníkovi bylo znát zjevné rozčarování. Jeho velký, citlivý obličej potemněl pohnutím a rozrušením.

„Sotva si uvědomujete dosah vlastního počínání, pane Holmesi,“ pravil. „Stavíte mne před velice vážné dilema, neboť jsem si naprosto jist, že byste se s oprávněnou hrdostí ujal této věci, kdybych vás mohl seznámit s fakty, avšak daný slib mi nedovoluje, abych vám je odhalil všechny. Smím vás zasvětit aspoň tak dalece, jak jsem oprávněn?“

„Zajisté; zdůrazňuji však, že se k ničemu nezavazuji.“

„Prosím. Za prvé tedy předpokládám, že jste už slyšel o generálu de Mervillovi?“

„O de Mervillovi, jenž proslul v bojích o Khyberský průsmyk? Ano, znám ho z doslechu.“

„Generál má dceru jménem Violet: je to bohatá, krásná, vzdělaná a vůbec všestranně obdivuhodná mladá žena. A právě tuto dceru, toto půvabné nevinné stvoření se snažíme zachránit ze spárů netvora.“

„Ta tedy upadla do tenat barona Grunera?“

„Do tenat nejpevnějších, jakými lze ženu spoutat – do tenat lásky. Ten člověk je, jak jste se možná doslechl, nadobyčej fešný, má okouzlující způsoby, úchvatný hlas a vytváří kolem sebe tajemnou romantickou aureolu, která ženy tak podmaňuje. Říká se, že je mu kterákoli ženská bytost vydána na milost a nemilost a že této skutečnosti vždy hojně využíval.“

„Ale jak se takový člověk vůbec mohl seznámit s dámou ve společenském postavení slečny Violet de Mervillové?“

„Došlo k tomu na jachtě plující po Středozeří. Byla to sezvaná společnost, ale za loďní lístek se platilo. Organizátoři bezpochyby odhalili pravou baronovu tvář až příliš pozdě. Ten zloduch se vetřel do slečniny přízně, a to s takovým úspěchem, že ji bezvýhradně a naprosto okouzлил. Řeknu-li, že ho miluje, nevystihnu skutečnost ani

zpola. Zbožňuje ho, učaroval jí. Nad něho není v celém světě širém. Nesmí se před ní říci jediné slůvko proti němu. Nelitovali jsme námahy, abychom ji z toho šílenství vyléčili, ale vše nadarmo. Zkrátka: hodlá se za něho příští měsíc provdat. A jelikož je plnoletá a tvrdohlavě prosazuje svou vůli, je těžké najít způsob, jak jí v tom zabránit.“

„Víš o té události v Rakousku?“

„Ten úskočný ďábel jí vyprávěl o všech nechutných veřejných skandálech ze své minulosti, avšak vyličil je vždy tak, aby se jevil jako nevinný mučedník. A ona bezvýhradně věří jeho verzi a o jiné nechce ani slyšet.“

„Probůh! Bezpochyby vám však nedopatřením uklouzlo jméno vašeho klienta. Jde zajisté o generála de Mervilla.“

Návštěvník neklidně poposedl.

„Mohl bych vás oklamat, kdybych přitakal, pane Holmesi, ale nemluvil bych pravdu. De Merville je zlomený člověk. Vinou zmíněné neblahé události pozbyl ten energický voják vši duševní síly. Ztratil odvahu, která mu nikdy nechyběla na bitevním poli, a stal se z něho slabý, rozechvělý stařec, jenž je naprosto neschopen čelit takovému zchytralému, necitelnému darebákovi, jako je ten Rakušan. Můj klient však je dávný rodinný přítel, který se s generálem důvěrně stýká mnoho let a otcovsky se zajímal o dotýcnou mladou dámu, ještě když nosila krátké sukničky. Nechce přihlížet k dovršení této tragédie, aniž se nějak pokusí jí zabránit. Scotland Yard nemá důvod zasáhnout. Sám navrhl, abychom se obrátili na vás, avšak, jak už jsem pravil, výslovně si vyhradil, aby do té záležitosti nebyl osobně zatažen. Nepochybuji o tom, pane Holmesi, že při svých vynikajících schopnostech byste hravě dokázal totožnost mého klienta přese mne odhalit, žádám vás však jako čestného muže, abyste tak nečinil a neporušil jeho inkognito.“

Holmes se záhadně usmál.

„Myslím, že vám to mohu napevno slíbit,“ řekl. „A mohu dodat, že mne váš problém zaujal a že jsem hotov se jím zabírat. Jakým způsobem je možno vám podat zprávu?“

„V Carlton klubu mne vyhledají. V naléhavém případě můžete použít soukromého telefonního čísla XX 31.“

Holmes si to poznamenal a s úsměvem na rtech držel dál na klíně otevřený zápisník.

„Kde nyní baron přebývá, prosím?“

„Ve vile Vernon u Kingstonu. Je to rozlehlý dům. Přálo mu štěstí při některých pochybných spekulacích a zbohatl, čímž se přirozeně stal ještě nebezpečnějším protivníkem.“

„Zdržuje se nyní doma?“

„Ano.“

„Můžete mi o tom muži poskytnout ještě nějaké další informace krom toho, co jste mi o něm už řekl?“

„Má nákladné choutky. Miluje koně. Krátký čas hrál pólo v Hurlinghamu, ale pak | se začala přetřásat ta pražská aféra a on se musel odporoučet. Sbírá knihy a obrazy. Má v povaze i výrazné umělecké sklony. Pokud vím, je uznávanou autoritou na čínský porcelán a sepsal na toto téma knihu.“

„Složitá duše,“ řekl Holmes. „S tím se setkáváme u všech velkých zločinců. Můj starý přítel Charlie Peace hrával virtuózně na housle. Wainwright byl schopný výtvarník. Mohl bych uvést řadu dalších. Nu, sire Jamesi, sdělte svému klientovi, že soustředím pozornost na barona Grunera. Víc nemohu říci. Mám některé vlastní zdroje informací a troufám si říci, že patrně najdeme nějaký způsob, jak do té záležitosti zasáhnout.“

Po návštěvníkově odchodu zůstal Holmes tak dlouho hluboce zamyšlen, až jsem usoudil, že zapomněl na mou přítomnost. Konečně se však rázně vrátil do skutečnosti.

„Co o tom soudíte, Watsone?“ zeptal se.

„Snad by bylo nejmoudřejší, kdybyste si s tou slečnou promluvil.“

„Milý Watsone, jestliže u ní nepořídil její ubohý starý zlomený otec, jak bych ji já, cizí člověk, dokázal přesvědčit? A přece to není

tak špatný nápad, kdyby selhalo všechno ostatní. Tuším však, že by nám tentokrát mohl být co platný Shinwell Johnson.“

Neměl jsem dosud příležitost zmínit se v těchto pamětech o Shinwellu Johnsonovi, jelikož jsem si jen zřídkakdy volil případy z pozdějšího údobí přítelovy životní dráhy. Johnson se stal naším platným pomocníkem na počátku století. Jsem nucen s politováním konstatovat, že zprvu proslul jako nebezpečný zločinec a odseděl si dva tresty v Parkhurstu. Poté se obrátil na cestu ctnosti a přidružil se k Holmesovi, v jehož službách se pak pohyboval rozlehlým zločineckým podsvětím Londýna a získával informace, které pro nás často měly cenu zlata. Kdyby byl Johnson spolupracoval s policií jako „návnada“, býval by patrně brzy odhalen, jelikož však se zabýval případy, jež se nikdy nedostaly přímo k soudu, zůstalo jeho počínání před jeho druhy utajeno. Ověnčen slávou svých dvou odsouzení měl přístup do každého nočního podniku, noclehárny či hery, co jich po městě je, a jelikož měl ostrý zrak a bystrý rozum, byl ideálním pomocníkem pro získávání informací. Na tohoto muže se nyní Sherlock Holmes chystal obrátit.

Neměl jsem možnost sledovat, jaké kroky můj přítel bezprostředně nato podnikl, jelikož jsem se musel věnovat některým vlastním neodkladným odborným záležitostem, ale sešel jsem se s ním, jak bylo domluveno, později téhož večera u Simpsonů: seděl u malého stolku těsně u okna do ulice, a zatímco pozoroval rušný proud lidských těl, valící se po Strandu, vylíčil ti některé události, které se zatím přihodily.

„Johnson šel čmuchat,“ řekl. „Možná že v temných koutech podsvětí vykutá nějakou špínu, protože právě tam, v hloubi mezi černými kořeny zločinu, musíme pátrat po tajných záležitostech tohoto muže.“

„Jestli však dotyčná dáma nepřikládá víry tomu, co už je známo, sotva ji nějaký nový objev odvrátí od jejího záměru.“

„Kdo ví, Watsone? Ženské srdce i rozum zůstávají pro muže nerozluštitelnou hádankou. Vraždu si dá vymluvit a odpustí mu, a méně závažný přečin ji pobouří. Baron Gruner mi sdělil –“

„Vám?“

„Pravda, nezasvětil jsem vás dosud do svých plánů. Víte, Watsone, mně nejlépe vyhovuje boj zblízka. Rád se setkávám s protivníkem osobně, abych posoudil, co utváří jeho povahu. Jakmile jsem předal Johnsonovi příslušné pokyny, vzal jsem si drožku do Kingstonu a zastal jsem barona v nadobyčej vlídném rozpoložení.“

„Poznal vás?“

„To mu nečinilo těžkosti. Baron je skvělý protivník, mrazivý jak led, s hedvábným hlasem a způsoby stejně chlácholivými jako moderní lékaři a jedovatý jako kobra. Umí se chovat – pravý aristokrat zločinu – napovrch atmosféra čajů o páté, a za tím smrtelná krutost bez hranic. Ano, jsem tomu rád, že se mi naskytla příležitost věnovat pozornost baronu Adelbertu Grunerovi.“

„Říkáte, že vás přijal vlídně?“

„Předl spokojeně jako kocour, který spatří myš a považuje ji za svou kořist. Vlídnot některých lidí je zkázonosnější než hrubost přízemních duší. Už jeho uvítání bylo výmluvné. ‚Tušil jsem, že se dříve či později sejdem, pane Holmesi,‘ pravil. ‚Najal si vás bezpochyby generál de Merville, abyste se pokusil překazit můj sňatek s jeho dcerou Violet. Je to tak, že?‘

Přítakal jsem.

„Milý pane,‘ pravil, ‚dosáhnete jen toho, že poškodíte svou zaslouženou reputaci. V tomto případě nemůžete uspět. Vaše úsilí vyzní naplano, nemluvíc o tom, že se vystavujete jistému nebezpečí. Dovolte, abych vám doporučil neprodleně od věci ustoupit.‘

„To je zvláštní,‘ odvětil jsem, ‚ale právě touž radu jsem hodlal já dát vám. Vážím si vaší inteligence, pane barone, a naše krátké osobní setkání na tomto stanovisku nic nezměnilo. Dovolte, abych vám řekl otevřeně, jako muž muži: nikdo si nepřeje rozvířovat minulé události a působit vám zbytečné nesnáze. Co bylo, bylo, a vy nyní plujete v klidných vodách; budete-li však trvat na tom sňatku, zneprátlíte si četné vlivné osobnosti a nebude vám dopřán klid, dokud neshledáte, že půda v Anglii je pro vás příliš horká. Stojí vám ta hra za to? Je nabíledni, že byste učinil moudře, kdybyste se s tou

dámou přestal stýkat. Nebylo by vám příjemné, kdyby se seznámila s některými fakty z vaší minulosti.'

Baron má pod nosem navoskované hroty kníru, připomínající krátká tykadla nějakého brouka. Ty se pobaveně zachvívaly, dokud mi naslouchal, až se nakonec tlumeně rozesmál.

„Omluvte mé veselí, pane Holmesi, připadá mi však vskutku komické, jak se snažíte sehrát karetní partii bez trumfů. Nikdo druhý by to patrně nedokázal lépe, ale přesto je to dojemné úsilí. Neznáte barvu a máte jen nejnižší karty.'

„To se domníváte vy.'

„Já to vím. Objasním vám situaci, jelikož držím v ruce tak dobré karty, že si mohu dovolit vyložit je na stůl. Měl jsem to štěstí, že jsem získal bezvýhradnou náklonnost oné dámy. Věnovala mi ji přesto, že jsem ji nezastřeně obeznámil se všemi neblahými okolnostmi svého minulého života. Sdělil jsem jí rovněž, že ji vyhledají jistí darebáci se zlotřilými úmysly – doufám, že se poznáváte – a budou jí ty historky vyprávět, a připravil jsem ji na to, jak je má přijmout. Slyšel jste už o posthypnotickém vlivu, pane Holmesi? Přesvědčíte se o jeho účinnosti; muž s dostatečně výraznou osobností dokáže hypnoticky působit bez vulgárních doteků a kejkľů. Je tedy připravena na vaši návštěvu – nepochybně vás přijme, neboť je poslušná otcovy vůle až na jednu malou výjimku.'

Nu, Watsoně, a jelikož mi připadalo, že vše už bylo řečeno, měl jsem se co nejchladněji a nejdůstojněji k odchodu, ale když jsem položil ruku na kliku, zadržel mne.

„Mimochodem, pane Holmesi,' pravil, „znal jste Le Bruna, toho francouzského detektiva?'

„Ano,' odpověděl jsem.

„Víte, co se mu přihodilo?'

„Slyšel jsem, že ho přepadli na Montmartru nějakí apačové a že ho natrvalo zmrzačili.'

„Je to pravda, pane Holmesi. Zvláštní shodou okolností se týden předtím začal zajímat o moje záležitosti. Nepouštějte se do toho,

pane Holmesi, přináší to smůlu. Několik lidí se o tom už přesvědčilo. Říkám vám naposled: jděte si svou cestou a mne nechte na pokoji. Sbohem!’

Tak vidíte, Watsoně. Teď jste zpraven o nejčerstvějších událostech.“

„Ten chlap je zřejmě nebezpečný.“

„Velice nebezpečný. Chvastounů si nevšímám, ale baron je z těch, kdo řeknou málo, a tím víc toho mají za lubem.“

„Musíte se do toho vložit? Záleží na tom, jestli si tu slečnu vezme, nebo ne?“

„Vzhledem k tomu, že beze vší pochyby zavraždil svou první choť, bych soudil, že na tom velice záleží. A krom toho – náš klient! O něm se však nebudeme šířit. Až dopijete kávu, doprovodte mne laskavě domů, protože tam bude čekat ten zatrolený Shinwell s hlášením.“

A také jsme ho tam skutečně zastali: hřmotného, drsného člověka s brunátnou odulou tváří, z níž vyhlížel pár živých černých očí, jediná to vnější známka jeho mimořádně důvtipného rozumu. Zřejmě se ponořil do hlubin, jež tvořily jeho osobité království, a vynesl na povrch úlovek, který měl teď na pohovce vedle sebe v podobě štíhlé, temperamentní mladé ženy, již se v bledé tváři zračilo napětí; byla to tvář ještě dívčí, avšak tak poznamenaná hříšným životem a utrpením, že z ní bylo možno vyčíst strašná léta, jež na ní zanechala stopy svého malomocenství.

„Tohlenc je Kitty Winterová,“ řekl Shinwell Johnson a ukázal na ni tlustou rukou, aby ji představil. „Co ta všechno neví – ale vona vám to vypoví sama. Bafnul jsem ji slabou hodinku nato, co jsem dostal váš vzkaz.“

„Mě není těžko najít,“ řekla ta mladice. „U čerta, v Londýně, to je moje stálá adresa. Stejně jako na Pašu Shinwella. Jsme s Pašou starý kamarádi, vid’, Pašo? Ale přísámboh, že někdo jinej by se měl smažit v černějším pekle než my dva, kdyby byla na světě nějaká spravedlnost. Ten chlap, co po něm jedete, pane Holmes.“

Holmes se usmál. „Tuším, že sympatizujete s naším záměrem, slečno Winterová.“

„Jestli vám můžu nějak pomoci, aby se dostal, kam patří, jsem vám k službám,“ zvolala naše návštěvnice divoce. V bílé, napjaté tváři a v planoucím zraku se soustředila taková nenávist, na jakou se žena vzmuže jen zřídka a muž snad nikdy. „Nemusíte pátrat po mé minulosti, pane Holmes. Na tom teď nezáleží. Ale co jsem, to ze mě udělal Adelbert Gruner. Kéž bych ho mohla ponížit!“ Zašermovala zuřivě pěstmi ve vzduchu. „Kéž bych ho mohla strhnout do propasti, kam on sám uvrhl tolik obětí!“

„Víte, jak se věci mají?“

„Paša Shinwell mi to pověděl. Uhání zas nějakou husu nebohou, a tentokrát si ji chce vzít. Vy se tomu snažíte zabránit. No, víte toho přece o tom ďáblu dost, aby každý slušný děvče odmítlo žít s ním ve stejný farnosti, jestli má jen trochu rozumu.“

„Tahle ale nemá rozum. Je šíleně zamilovaná. Slyšela o něm všechno. Vůbec jí na tom nezáleží.“

„Slyšela o tý vraždě?“

„Ano.“

„Bože na nebesích, ta musí mět kuráž!“

„Pokládá to všechno za pomluvy.“

„Nemohli byste jí strčit pod nos nějaký důkazy?“

„Pomůžete nám v tom?“

„Nejsem snad sama takovej důkaz? Kdybysem si před ni stoupla a pověděla jí, co mi vyved –“

„Byla byste k tomu ochotná?“

„Jak by ne!“

„Možná že by to stálo za pokus. Avšak on se jí ze svých hříchů většinou vyzpovídal, dosáhl jejího odpuštění, a ona to tím považuje za odbyté, pokud vím.“

„Vsadila bych se, že se jí ze všeho nevyzpovídal,“ řekla slečna Winterová. „Narazila jsem ještě na pár mordů vedle toho, co se kolem něho strh takovej poprask. Vyprávěl mi o někom tím svým hedvábným hlasem a pak se mi podíval zpřímá do očí a řek: ‚A do

měsíce umřel.' A to nemluvil do větru. Jenže já to pouštěla jedním uchem tam a druhým ven – tehda jsem do něho taky byla zblázněná. Moh udělat, co chtěl, všechno mi bylo recht – jako tehle káče ubohej. Jen jedna jediná věc se mnou zatřásla. Jo, přísambůh! nebejt těch jeho jedovatejch medovejch řečiček, co všechno vysvětlej a uchlácholej, byla bych vod něho utekla ještě tu noc. Má takovou jako knihu v hnědejch koženejch deskách na zámeček, a na těch deskách je jeho znak ve zlatě. Myslím, že ten večer pil, jinak by mi to nebyl ukázal.“

„A co to bylo za knihu?“

„Víte, pane Holmes, tenhle chlap sbírá ženský, jako jinej sbírá brouky nebo motýly, a je pyšnej na svoji sbírku. Má to všechno v tej knize. Momentky, jména, podrobnosti, všechno o nich. Je to hnusná kniha – takovou knihu by nedal dohromady žádněj chlap, i kdyby se v pastoušce narodil. Ale Adelbertovi Grunerovi taková kniha patřila. ‚Duše, který jsem navěky ztratil,‘ tak by ji byl moh nadepsat, kdyby se mu bylo zlíbilo. Ale na tom teď nesejde, protože vám ta kniha není co platná, a i kdyby byla, nemůžete ji mět.“

„Kde je?“

„Co já vím, kde je teď? Nechala jsem ho už víc než před rokem. Víím, kde ji míval tenkrát. V mnohým on dbá na pořádek a je čistotnej jako kocour, tak ji má možná poradě ještě uloženou v jednom fochu starýho sekretáře v malý pracovně. Znáte jeho barák?“

„Byl jsem v pracovně,“ řekl Holmes.

„Vážně? To vám jde teda práce od ruky, když jste s tím začal až dneska. Možná že i u drahýho Adelberta narazí tentokrát kosa na kámen. Velká pracovna je ta, co má všechno to čínský nádobí – ve vitríně mezi okna. Za jeho psacím stolem jsou dvířka do malý pracovny – je to takovej kamrlík, kde skovává lejstra a věci.“

„Neobává se vloupání?“

„Adelbert není zbabělec. To by vo něm nemoh říct ani nejhorší nepřítel. Umí se o sebe postarat. Na noc zapíná poplašný zařízení.“

Co by tam ostatně ten lupič popad – ledaže by šel po tom nóbli nádobí?“

„To nejni na nic,“ prohlásil Shinwell Johnson rozhodným tónem odborníka. „Žádnej překupník neveme krámy, co se nedaj ani roztavit, ani prodat.“

„Máte pravdu,“ řekl Holmes. „Podívejte se, slečno Winterová, mohla byste sem přijít zítra v pět hodin? Do té doby bych zjistil, zda by bylo možné, abyste navštívila dotyčnou dámu, jak navrhuje. Jsem vám nesmírně zavázán za vaši spolupráci. Snad ani nemusím zdůrazňovat, že moji klienti ocení štědře –“

„S tím na mě nechod’te, pane Holmesi,“ zvolalo děvče, „o prachy mi nejde. Jestli uvidím toho chlapa ležet v blátě a budu mu moct šlápnout do ksichtu, bude to pro mě nejlepší odměna. Takovou odplatu žádám. Budu u vás zejtra nebo kterej jinej den chcete, dokud po něm jedete. Tuhle Paša vám vždycky může říct, kde mě najdete.“

Nesešel jsem se pak s Holmesem až druhý den večer, kdy jsme jako obvykle večereli v našem restaurantu na Strandu. Pokrčil rameny, když jsem se ho zeptal, zda se při rozhovoru setkal s úspěchem. Nato mi vylíčil jeho průběh a já to líčení nyní převyprávím. Holmesova pádná, strohá výpověď vyžaduje jistou stylizační úpravu, aby získala méně přísnou podobu skutečného života.

„Slyšení jsme dosáhli bez obtíží,“ začal Holmes, „neboť slečna staví na odiv poslušnost, s jakou vyhoví každému otcovu přání v nepodstatných maličkostech, aby odčinila trestuhodnou svéhlavost ve věci svého zasnoubení. Generál zatelefonoval, že vše je připraveno, temperamentní slečna Winterová se objevila přesně podle úmluvy, a v půl šesté nás drožka vyložila před číslem 104 na Berkeley Square, kde ten starý voják sídlí – je to jeden z těch chmurných šedých londýnských hradů, vedle nichž i kostel působí frivolně. Lokaj nás uvedl do salónu se žlutými záclonkami a tam nás očekávala dáma – vážná, bledá, chladná a nepřístupná jako ledová socha na horském vrcholu.“

Nevím, jak bych vám ji výstižně popsal, Watsone. Možná že se s ní setkáte, než dovedeme tu záležitost do konce, a pak budete moci využít vlastního spisovatelského talentu k jejímu zobrazení. Je krásná, ale takovou tou éterickou nadzemskou krásou fanatické bytosti, jež dlí myšlenkami v nadoblačných výšinách. Viděl jsem takové tváře na obrazech středověkých mistrů. Nedovedu pochopit, jak mohl ten hříšný netvor dostat do svých spárů právě takové nepozemské stvoření. Snad jste už postřehl, že se protiklady přitahují: oduševnělý typ a zvířecost, člověk jeskynní a anděl. Horší případ jste však ještě neviděl.

Věděla ovšem, proč přicházíme – zloduch nelenoval a nakapal jí do duše jed proti nám. Přítomnost slečny Winterové ji myslím poněkud překvapila, ale nabídla nám každému židli s gestem velebné matky představené, která hodlá laskavě vyslechnout dva žebravé mnichy v pokročilém stadiu malomocenství. Kdybyste někdy trpěl přehnaným sebevědomím, Watsone, slečna Violet de Mervillová by vás vyléčila.

„Vaše jméno mi není neznámé, pane,“ pronesla hlasem jako vítr vanoucí od ledovce. „Přicházíte, tuším proto, abyste očernil mého snoubence barona Grunera. Přijala jsem vás jen kvůli otci, který mne o to požádal, a chci vás předem upozornit, že nic, co řeknete, nemůže mít na mé úmysly sebemenší vliv.“

Zzelelo se mi jí, Watsone. Představil jsem si v té chvíli, že by to mohla být moje dcera. Nebývám obvykle výřečný. Mám ve zvyku používat svého rozumu, nikoli spoléhat na své srdce. Skutečně jsem ji však zapřísahal nejplamennějšími slovy, jaká jsem při své povaze dokázal najít. Vyličil jsem jí hrozné postavení ženy, která prohlédne skutečnou mužovu povahu až po svatbě a pak se musí nechat objímat rukama, na nichž lpí krev, a líbat smilnými rty. Neušetřil jsem ji ničeho – žádné hanby, hrůzy ani agónie, a zdůraznil jsem bezvýchodnost toho všeho. A veškerá moje procítěná slova nedokázala vyvolat ani sebeslabší záblesk na těch mramorových lících, ani záblesk pohnutí v těch do dále upřených očích. Vzpomněl jsem si, co ten darebák říkal o posthypnotickém vlivu. Člověk by

skutečně uvěřil, že se ta dívka vznáší nad zemí v jakési snové extázi. Avšak její odpovědi nechybělo na pádnosti.

„Vyslechla jsem vás trpělivě, pane Holmesi,“ pravila „a zanechalo to ve mně přesně ten dojem, jaký jsem předpověděla. Jsem si vědoma toho, že Adelbert, že můj snoubenec vedl bouřlivý život, v jehož průběhu narazil na hořkou nenávist a musel čelit zcela neodůvodněným pomluvám. Vy jste pouze poslední z řady lidí, kteří mi přednesli své urážky. Snad jednáte v dobrém úmyslu, ačkoli mi bylo řečeno, že jste za své služby placen, a hájil byste patrně stejně ochotně baronovy zájmy jako vystupoval proti němu. Ať tak či onak, sděluji vám jednou provždy, že ho miluji a on miluje mne, a co si o tom myslí okolní svět, to mne nezajímá o nic víc než švitoření těchto ptáčátek pod oknem. Jestli při vši své ušlechtilosti někdy na okamžik pochybil, snad mi bylo určeno, abych ho povznesla k vznešenému postavení, které mu právem náleží. Není mi však jasné –“ tu obrátila pohled k mé společnosti – „kdo je tato slečna.“

Než jsem jí však mohl odpovědět, vpadla do toho jako větrná smršť ta Kitty. Jestli jste někdy viděl vedle sebe plamen a led, byly to ty dvě ženy.

„Já vám to povím sama,“ vykřikla Kitty, tvář zrůzněnou vášní, a vyskočila ze židle. Jsem jeho poslední milenka. Jsem jedna z ty stovky nešťastnic, co pokoušel a svedl a pak odkop na smetiště, kde skončíte i vy. Jenže u nás to asi nebude na smetiště, ale na krchov, a to je možná lepší. Povídám vám, vy ženská hloupá, že vás ten chlap přivede do hrobu, jestli si ho vezmete. Zlomí vám srdce nebo vám zlomí vaz, ale skoncuje s váma tak nebo tak. Neříkám to z lásky k vám. Nezáleží mi na tom ani za mák, jestli to přežijete, nebo ne. Říkám to, protože ho nenávidím a chci se mu pomstít za to, co mi udělal. Ale na tom nesejde a nemusíte se na mě tak koukat, vznešená dámo, protože se můžete dočkat toho, že na tom budete hůř než já, až s váma skoncuje.“

„Nepřeji si vést rozhovor o takových věcech,“ řekla slečna de Mervillová chladně. „Oznamuji vám jednou provždy, že mám povědomost o třech případech, kdy můj snoubenec upadl do tenat

nějakých ženštin, a jsem přesvědčena, že se z hloubi duše kál za jakékoli utrpení, které snad komu způsobil.'

„O třech případech!“ zaječela má společnice. „Ty huso! Ty huso jedna pitomá!“

„Pane Holmesi, prosím vás, abyste tento rozhovor ukončil,“ pravil ledový hlas. „Vyhověla jsem otci a vyslechla vás, ale nejsem povinná snášet blouznění této osoby.“

Kitty zaklela a vrhla se vpřed, a kdybych ji byl nechtyl za zápěstí, byla by té nesnesitelné dámě vjela do vlasů. Dovlekl jsem ji ke dveřím a našťěstí se mi podařilo strčit ji do drožky, než došlo k veřejnému pobouření, protože se rozběsnila až k nepříčetnosti. Jistým chladným způsobem jsem se hluboce rozzuřil i já, Watsone, protože v klidné povznesenosti a naprosté sebejistotě té dívky, kterou jsme se pokoušeli zachránit, bylo cosi nepopsatelně dráždivého. Jste tedy opět informován, jak dalece jsme postoupili. Je mi jasné, že si musíme promyslet nějaký nový postup, neboť tento gambit nás nikam nedovede. Zůstanu s vámi ve styku, Watsone, jelikož je velice pravděpodobné, že vám také připadne role, ač je právě tak dobře možné, že v příštím tahu převezmou iniciativu oni, a ne my.“

Měl pravdu. Jejich rána dopadla – přesněji řečeno jeho rána, neboť jsem si nedokázal představit, že by do toho byla zasvěcena i slečna de Mervillová. Myslím, že bych vám mohl ukázat dlažební kostku, na které jsem stál, když mi oči zavadily o ten plakátek a hrůza mne rozechvěla až do hloubi duše. Bylo to mezi Grandhotelem a zastávkou na Charing Cross, kde jednonohý kamelot vyložil večerníky. Stalo se to pouhé dva dny po poslední rozmluvě. Černými písmeny na žlutém podkladě křičela ta hrozná novinářská zpráva:

VRAŽEDNÝ ÚTOK NA SHERLOCKA HOLMESE

Myslím, že jsem stál hodnou chvíli jako ochromen. Nejasně si rozpomínám, že jsem kamelotovi vytrhl jeden výtisk, ten se začal

rozčilovat, jelikož jsem ho nezaplatil, až jsem konečně stanul ve dveřích nějaké lékárny a hledal očima osudný sloupek. Zněl takto:

S politováním se dovídáme, se pan Sherlock Holmes, proslulý soukromý detektiv, se stal dnes kolem poledního obětí vražedného útoku, který zanechal neblahé následky. Nemáme zatím k dispozici přesné podrobnosti, ale pan Holmes byl zjevně přepaden asi ve dvanáct hodin před kavárnou Royal na Regent Street, kde se na něho vrhli dva muži ozbrojení holemi. Pan Holmes utřil rány na hlavě a na těle a lékaři prohlásili jeho zranění za velmi vážné. Byl dopraven do nemocnice na Charing Cross, odkud byl později na vlastní přání převezen do svého bytu na Baker Street. Zlosyni, kteří ho napadli, byli prý slušně oblečeni a zmizeli kolemjdoucím z očí tím, se prošli kavárnou Royal a druhým východem se dostali na Glasshouse Street. Jsou to bezpochyby příslušníci zločineckého bratrstva, kterému zraněný už tolikrát způsobil pohromu svou činností a svým důmyslem.

Nemusím snad ani říkat, že sotva jsem očima přelétl poslední řádku, už jsem seděl ve fiaku směřujícím do Baker Street. U chodníku před domem stála koleska sira Leslieho Oakshotta, slavného chirurga, a jeho samého jsem zastihl na chodbě.

„Bezprostřední nebezpečí nehrozí,“ oznámil mi. „Dvě tržné rány na hlavě a několik větších podlitin. Rány si vyžádaly pár stehů. Píchl jsem mu morfium a nařídil naprostý klid, ale kratičkou rozmluvu vám mohu povolit.“

Po těchto slovech jsem tiše vstoupil do setmělé ložnice. Pacient měl oči doširoka rozevřené a já ho zaslechl chřaptivě zašeptat mé jméno. Rolety byly do tří čtvrtin staženy, ale spodem se prodrál sluneční paprsek a dopadal na ovázanou hlavu zraněného. Bílým plátěným obvazem prosákla temně rudá skvrna. Usedl jsem vedle lůžka a sklonil hlavu.

„No tak, Watsoně,“ zamumlal slabounkým hlasem, „netvařte se tak zděšeně. Není to tak zlé, jak to vypadá.“

„Zaplať pámbu aspoň za to!“

„Nejsem zcela bezradný, když přijde na šermování holí, jak víte. Většině ran jsem čelil ve střehu. Na toho druhého jsem však již nestačil.“

„Co mohu pro vás udělat, Holmesi? Poslal je samozřejmě ten prokletý chlap. Půjdu a stáhnou z něho kůži zaživa, když řeknete.“

„Drahý příteli! Ne, nemůžeme dělat nic, ledaže by se policii podařilo ty dva lapit. Avšak jejich útěk byl dobře připraven. S tím musíme počítat. Vyčkejte ještě. Mám své plány. Za prvé je třeba moje zranění zdramatizovat. Přijdou se vás vyptávat. Nadsazujte, Watsoně! Lze mluvit o štěstí, dožiji-li se neděle – otřes mozku – agónie – cokoli chcete! Nemůžete to přehnat.“

„Ale co sir Leslie Oakshott?“

„To bude v pořádku. Uvidí mne vždy z té nejhorší stránky. O to se postarám.“

„Máte ještě nějaké přání?“

„Ano. Vyříd'te Shinwellu Johnsonovi, aby Kitty někam uklidil. Ti frajeři půjdou teď po ní. Vědí ovšem, že se mnou spolupracovala. Když se odvážili napadnout mne, není pravděpodobné, že by ji pominuli. Tohle je neodkladná věc. Zaříd'te to ještě dnes večer.“

„Vyhledám ho hned. Ještě něco?“

„Položte mi na stůl lulku a pěchovátko na tabák. Výborně! Zastavte se tu každé ráno a budeme plánovat další tažení.“

Domluvil jsem ten večer s Johnsonem, že zavede slečnu Winterovou do jednoho tichého předměstského příbytku a postará se, aby tam zůstala vskrytu, dokud nebezpečí nepomine.

Šest dní žila veřejnost v domněnání, že Holmes zápasí se smrtí. Lékařské zprávy zněly velmi vážně a v novinách se objevovaly zlověstné odstavečky. Při svých pravidelných návštěvách jsem se ujišťoval, že to s ním není tak zlé. Holmesova odolná tělesná konstituce a železná vůle konaly divy. Rychle se zotavoval a já ho občas podezíral, že už nabyt více sil, než doznává i mně. Ten člověk měl v sobě zvláštní sklon k tajnůstkářství, který vedl k mnoha dramatickým překvapením, avšak způsoboval, že i jeho nejdůvěrnější přátelé mohli jen hádat, co vlastně zamýšlí. Doháněl k

extrému axioma, že jen ten spiklenec se nevystavuje nebezpečí zrady, který své pikle kuje sám. Byl jsem mu bližší než kdokoli jiný, a přesto jsem si tuto přehradu mezi námi vždycky uvědomoval.

Sedmého dne mu vzali stehy, ale ve večerníku se objevila zpráva o růži v obličejí. Týž večerník přinesl oznámení, které jsem musel příteli doručit bez ohledu na jeho zdravotní stav. Noviny se zmiňovaly o tom, že mezi cestujícími na Ruritánii, jedné z parolodi společnosti Cunard, která vyplouvá v pátek z Liverpoolu, bude i baron Adelbert Gruner; důležité finanční a obchodní záležitosti ho odvolaly do Spojených států ještě před jeho nadcházejícím sňatkem se slečnou Violet de Mervillovou, jedinou dcerou atd., atd. Holmes vyslechl tu novinu s chladným, soustředěným pohledem v bledé tváři, z čehož jsem vytušil, jak tvrdě ho zasáhla.

„V pátek!“ zvolal. „Pouze tři dny čistého času. Tuším, že ten darebák utíká před nebezpečím. Ale to se mu nepodaří, Watson! Přísámboh, že ne! Potřeboval bych, abyste pro mne něco udělal, Watsone.“

„Jsem tu proto, abych vám byl k službám, Holmesi.“

„Dobrá, tak se tedy příštích čtyřiaadvacet hodin věnujte intenzivnímu studiu čínského porculánu.“

Neposkytl mi k tomu žádné vysvětlení a já je ani nežádal. Dlouholetá zkušenost mne naučila vždy moudře poslechnout. Avšak když jsem vyšel z jeho ložnice a kráčel po Baker Street, přemítal jsem v duchu, jak u všech všudy splnit tak podivný příkaz. Nakonec jsem zajel do Městské knihovny na St. James Square, svěřil se s celou věcí příteli Lomaxovi, pomocnému knihovníkovi, a odkráčel směrem k domovu s obsáhlým svazkem pod paží.

Říkává se, že advokát, který prostuduje nějaký případ s takovou péčí, že v pondělí může vyslýchat svědka předvolaného jako znalce, do soboty všechny ty zhltné vědomosti zapomene. Jistěže bych nikde nechtěl vystupovat jako znalec čínského porculánu. A přece jsem ten večer a celou noc, až na krátký odpočinek, a druhý den dopoledne nasával vědomosti a vštěpoval si do paměti jména. Poučil jsem se o značkách velkých umělců-dekoratérů, o cyklickém

datování, o charakteristických projevech dynastie Chan a přednostech Jung-luo, o písemných památkách dynastie Tchang a slavném primitivním údobí Sung a Juan. Nabit těmito znalostmi přibyl jsem večer k Holmesovi. Vstal již z lůžka, ač by se toho podle novinových zpráv nikdo nenadál, a seděl zabořen v oblíbeném křesle, podpíraje si důkladně ovázanou hlavu rukou.

„Ale, Holmesi,“ řekl jsem, „podle novin máte ležet na smrtelné posteli.“

„Přesně takový dojem,“ odpověděl, „jsem hodlal vzbudit. A co vy, Watsoně, prostudoval jste svou lekci?“

„Přinejmenším jsem se snažil.“

„Výborně. Mohl byste na to téma inteligentně pokonverzovat?“

„Domnívám se, že ano.“

„V tom případě mi podejte tu krabičku na krbové římse.“

Otevřel víko a vyndal malý předmět, který byl přepečlivě zabalen do jemného orientálního hedvábí.

„Musíme s tím zacházet s nejvyšší opatrností, Watsoně. Tohle je pravý tenkostěnný porculán z období dynastie Ming. U Christieho jakživo neměli krásnější kousek. Úplná souprava by měla královskou cenu – převládá vlastně mínění, že kromě císařského paláce v Pekinu úplná souprava ani neexistuje. Při pohledu na tento kousek bude pravý znalec celý bez sebe.“

„A co si s ním mám počít já?“

Holmes mi podal vizitku, na níž bylo vytištěno: Dr. Hill Barton, Half Moon Street, č. 369.

„Takhle se pro dnešní večer jmenujete, Watsoně. Navštívíte barona Grunera. Znáám jeho zvyklosti a o půl deváté nebude patrně zaneprázdněn. Dopis ho zpraví předem o vaší návštěvě a vy pak řeknete, že mu přinášíte ukázkou zcela jedinečné soupravy mingského porculánu. Pokládám za docela příhodné, abyste vystupoval jako lékař, protože tu roli můžete sehrát bez předstírání. Jste sběratel, tahle souprava vám přišla do ruky, slyšel jste, že se baron o čínský porcelán zajímá, a byl byste ochoten ji za určitou cenu prodat.“

„A za jakou cenu?“

„Oprávněná otázka, Watstone. Jistě by to vypadalo podivně, kdybyste neměl představu o ceně vlastního zboží. Tuto miskou mi přinesl sir James a pochází, jak jsem vyrozuměl, ze sbírky našeho klienta. Nebudete přehánět, když řeknete, že by se sotva našel na světě druhý soubor, který by se tomuto vyrovnal.“

„Mohl bych třeba navrhnout, abychom dali soupravu odhadnout znalci.“

„Výborně, Watstone! Vy dnes přímo jiskříte. Navrhněte Christieho nebo Sothebyho. Z jemnocitu odmítáte určit cenu sám.“

„A co když mne nepřijme?“

„Ale ano, přijme vás. Trpí sběratelskou mánií nejvyššího stupně – a zvláště v této oblasti, kde je uznávanou autoritou. Posad'te se, Watstone, a já vám nadiktuji ten dopis. Odpověď si nevyžádáme. Oznámíte mu prostě, že ho navštívíte, a proč.“

Byl to pozoruhodný dokument, stručný, zdvořilý a stylizovaný tak, aby v znalci vzbudil zvědavost. Vypravili jsme s ním bez prodlení obecního posla. A téhož večera jsem se s cennou miskou v ruce a s vizitkou dr. Hilla Bartona v kapse vypravil za dobrodružstvím.

Výstavné sídlo a krásný park potvrzovaly, co nám sir James vyprávěl o baronově bohatství. Dlouhá příjezdová cesta se vinula mezi vzácnými křovisky a ústila do rozlehlého vyštěrkovaného prostranství zdobeného sochami. Jistý jihoamerický zlatý král si to sídlo postavil v dobách velké konjunktury a nevysoká podlouhlá budova s vížkami v rozích, ač by architekta musela strašit i ve snu, vzbuzovala úctu svou rozlohou a bytelností. Lokaj, který by býval vynikal i na lavici mezi biskupy, mne předal komorníkovi v sametové livreji, a ten mne uvedl k baronovi.

Zastihl jsem ho před velkou otevřenou vitrínou, která stála mezi okny a obsahovala část jeho čínských sbírek.

Držel v ruce malou hnědou vázičku, když se při mém vstupu otočil.

„Račte se posadit, pane doktore,“ řekl. „Právě si prohlížím vlastní poklady a uvažuji, zda si skutečně mohu dovolit je rozmnožit. Tahle ukázka z období Tchang pochází ze sedmého století. Jistě vás bude zajímat. Pochybuji, že jste někdy viděl jemnější práci a nádhernější glazuru. Přinesl jste s sebou tu mingskou misku, o níž jste se zmínil v dopise?“

Opatrně jsem ji rozbalil a podal mu ji. Usedl k psacímu stolu, přitáhl si lampu, neboť se již zešeřilo, a jal se ji zkoumat. Přitom mu žluté světlo zalévalo tvář a mně se tak naskytla příležitost v klidu si ji prostudovat.

Byl to nepochybně mimořádně hezký člověk. Evropské pověsti o jeho fyzických přednostech nikterak nepřeháněly. Byl jen průměrně vysoký, ale postavu měl ladnou a pružnou. Snědou pletí připomínal téměř orientálce a jeho velké, temné, ospalé oči mohly snadno na ženy působit přímo neodolatelně. Krátké kníry, téže havraní barvy jako vlasy, byly natočené do špiček a pečlivě navoskované. Měl pravidelné rysy, příjemné na pohled, až na rovná ústa s tenkými rty. Žádná ústa, která jsem kdy viděl, nevypadala tak krutě – zela jako nemilosrdná vražedná rána ve tváři, stisknutá, nelítostná a strašná. Nečinil moudře, že si z nich zčesával vousy, protože mu je příroda dala jako varovné znamení, aby upozornila jeho oběti na nebezpečí. Jeho hlas byl vemlouvavý a způsoby dokonalé. Byl bych mu hádal něco málo přes třicet, ačkoli z dokladů vyšlo později najevo, že mu bylo dvaadvacet.

„Překrásná – vsutku překrásná!“ řekl posléze. „A vy tvrdíte, že vlastníte kompletní odpovídající šestiosobní soupravu. Udivuje mne, že jsem o těchto skvostných exemplářích dosud neslyšel. Vím o jedné soupravě v Anglii, která by se tomuhle vyrovnala, ale ta by sotva byla na prodej. Bylo by ode mne příliš nediskrétní, pane doktore, kdybych se vás zeptal, jak jste ji získal?“

„Co na tom záleží?“ nadhodil jsem co nejlhostejněji. „Vidíte, že ten kus je pravý, a co se ceny týká, spokojím se s odhadem znalce.“

„Velice záhadné,“ řekl a v temných očích mu krátce blesklo podezření. „U tak drahocenné věci si člověk přirozeně přeje znát

všechny okolnosti transakce. Je jisté, že ten kus je pravý. O tom nemám nejmenší pochyby. Co kdyby se však později ukázalo – musím brát v úvahu všechny možnosti – že jste nebyl oprávněn soupravu prodávat?”

„Poskytl bych vám záruky proti jakýmkoli nárokům.“

„Pak by ovšem vyvstala otázka, jakou hodnotu by měly vaše záruky.“

„Tu by zodpověděli moji bankéři.“

„Zajisté. Přesto mi však celá ta záležitost připadá poněkud nezvyklá.“

„Můžete koupit, nebo nemusíte,“ řekl jsem lhostejně. „Učinil jsem vám nabídku jako prvním, jelikož jsem získal dojem, že jste znalec, avšak najdu bez obtíží jiné zájemce.“

„Kdo vás informoval, že jsem znalec?”

„Je mi známo, že jste na toto téma napsal knihu.“

„Četl jste mou knihu?”

„Ne.“

„U všech všudy, mně to zní čím dál tím nepochopitelněji! Jste znalec a sběratel, máte ve své sbírce mimořádně cenný kousek, a přitom jste se nenamáhal nahlédnout do jediného díla, kde byste se byl mohl poučit o skutečném významu a hodnotě svého vlastnictví. Jak si to mám vysvětlit?”

„Jsem člověk velice zaneprázdněný. Věnuji se své lékařské praxi.“

„To není žádná odpověď. Má-li muž koníčka, najde si na něj čas, ať už se jinak zabývá čímkoli. Ve svém dopise jste tvrdil, že jste znalec.“

„To taky jsem.“

„Smím vám položit několik otázek, abych si to ověřil? Jsem nucen vám sdělit, doktore – pokud vůbec lékařem jste – že se mi celá tahle příhoda jeví čím dál tím podezřelejší. Zeptám se vás, co víte o císaři Süan-te a jak si ho spojujete s Šósóinem u Nary? Probůh, nic vám to neříká? Povězte mi tedy aspoň něco o Severní dynastii Wej a čím přispěla k rozvoji čínského umění.“

Vyskočil jsem z křesla v předstíraném hněvu.

„Tohle přesahuje všechny meze, pane,“ zvolal jsem. „Přišel jsem vám prokázat laskavost, a ne se dát zkoušet jako žáček. Mé znalosti z tohoto oboru se možná nevyrovnají znalostem vašim, avšak odmítám se vši rozhodností odpovídat na otázky, které jsou mi kladeny tak urážlivým způsobem.“

Hleděl na mne upřeně. Z očí mu zmizela všechna ospalost. Zablýsklo se v nich. Zuby zajiskřily mezi těmi krutými rty.

„Co to hrajete za hru? Přišel jste mne špehovat. Poslal vás Holmes. Hodláte na mne nastražit nějakou léčku. Ten člověk prý leží na smrtelné posteli, a tak vyšle své pohůnky, aby mne střežili. Vnikl jste sem bez obtíží, ale přísámbůh přesvědčíte se, že nebude tak snadné dostat se odtud.“

Vyskočil a já ustoupil o pár kroků, připraven bránit se jeho útoku, protože ten člověk se neznal hněvem. Snad mne podezíral od prvopočátku; ten křížový výslech mu jistě odhalil pravdu; věděl jsem, že nemám naději ho oklamat. Hmátl do postranní zásuvky a zuřivě se v ní přehraboval. Vtom mu dolehl k sluchu nějaký zvuk: znehybněl a soustředěně se zaposlouchal.

„Ha!“ zvolal, „ha!“ a vrhl se do místnosti za sebou.

Přiskočil jsem k otevřeným dveřím, a co živ budu, uchovám si v mysli jasný obraz výjevu, který se mi naskytl. Okno do zahrady zelo dokořán. A vedle něj jako děsivé strašidlo, s hlavou obtočenou krvavými fází, v obličejí přepadlý a smrtelně bledý, stál Sherlock Holmes. V příštím okamžiku zmizel v otvoru a já zaslechl, jak dopadl do nízkých vavříků dole pod oknem. S rozhořčeným výkřikem se za ním pán domu vrhl k otevřenému oknu.

A pak! Stalo se to ve vteřině, a přece jsem to vše jasně viděl. Paže – ženská paže – vystřelila z listoví. V témž okamžiku baron strašlivě vykřikl – to pronikavé zaúpění mi bude navěky znít paměti. Přitiskl si obě ruce na obličej a slepě se rozběhl po místnosti, přičemž děsivě narážel hlavou do stěn. Pak upadl na koberec, koulel se a svíjel a jeho jekot zazníval celým domem.

„Vodu! Proboha živého, vodu!“ křičel.

Uchopil jsem karafu z malého stolku a pospíchal mu na pomoc. Zároveň přiběhl komorník a několik lokajů. Vzpomínám si, že jeden z nich omdlel, když jsem poklekl u zraněného a otočil mu ten strašlivý obličej ke světlu. Vitriol se do něho všude zažíral a odkapával z uší a z brady. Jedno oko už zbělelo a zeskelnatělo. Druhé bylo rudé a zapálené. Rysy, které jsem ještě před krátkou chvilí obdivoval, vypadaly, jako by krásný obraz malíř zlovlně přejel mokrou houbou. Byly rozmazané, vyrudlé, nelidské, hrůzné.

Několika slovy jsem sloužícím vylíčil, co se vlastně přihodilo, pokud šlo o útok s vitriolem. Někdo vyskočil oknem a jiní vyběhli do zahrady, ale bylo už tma a začalo pršet. Mezi jednotlivými výkřiky napadený běsnil a proklínal mstitelku. „To byla ta čertice Kitty Winterová!“ volal. „Ach, ta mrcha prokletá! Tohle mi zaplatí! Tohle mi zaplatí! Ach, bože na nebesích, taková bolest se nedá snést!“

Omyl jsem mu obličej olejem, přiložil gázu na živé maso a vstříkl mu morfium. Po tomto otřesu zapomněl na všechno podezření vůči mé osobě a chytil se mých rukou, jako by bylo v mé moci ještě očistit ty skelné oči, které na mne zíraly pohledem leklé ryby. Taková zkáza by mne byla pohnula k slzám, kdybych nebyl měl v živé paměti, jak zlotřilý život vedl k té ohavné proměně. Stisk baronových palčivých dlaní mi byl odporný a uvítal jsem s úlevou, když se dostavil jeho osobní lékař, provázený specialistou, a já ho mohl odevzdat jejich péči. Přibyl také inspektor od policie a tomu jsem dal svou pravou navštívenku. Postupovat jinak by bývalo pošetilé, a navíc zbytečné, neboť mne ve Scotland Yardu znali od vidění téměř stejně dobře jako Holmese. Poté jsem opustil ten dům hrůzy a beznaděje. Do hodiny jsem byl v Baker Street.

Holmes seděl v známém křesle, bledý a očividně vyčerpaný. Krom jeho zranění tu zapůsobila skutečnost, že i tímto mužem železných nervů události večera otřásly. Poslouchal s hrůzou, když jsem mu líčil baronovu proměnu.

„Odplata za hříchy, Watsoně – odplata za hříchy,“ řekl. „Dříve či později člověka nemine. Ví bůh, že hřešil vrchovatě,“ dodal a vzal

ze stolu hnědý svazek. „Zde je ta kniha, o níž to děvče mluvilo. Jestli tohle neodvrátí slečnu de Mervillovou od sňatku, nedokáže to už nikdy nic. Ale odvolá jej, Watsone. Musí. S tímhle se žádná žena, která má jen trochu sebeúcty, nemůže smířit.“

„Je to deník jeho lásek?“

„Spiš jeho prostopášností. Nazývejte jej, jak vám libo. Jakmile nám o něm to děvče povědělo, hned jsem si uvědomil, co by to bylo za skvělou zbraň, jen kdyby se nám dostal do rukou. Nemluvil jsem o tom tehdy, abych nedal najevo, co mám za lubem, protože to děvče by se bylo mohlo podřeknout. Ale přemítal jsem o tom. Pak mi to přepadení poskytlo příležitost vyvolat v baronovi domněnku, že se mne už nemusí obávat. To všechno mi hrálo do ruky. Byl bych ještě pár dní vyčkával, ale jeho odjezd do Ameriky mne donutil jednat. Nebyl by přece zanechal tak kompromitující dokument tady. Museli jsme tedy zasáhnout bezodkladně. V noci se k němu vloupat nelze. Má bezpečnostní zařízení. Nabízela se možnost večer, avšak musel jsem si být jist, že on sám bude pro tu chvíli jinak zaneprázdněn. Tak jste přišel na řadu vy a modrá miska. Potřeboval jsem však znát, kde je kniha uložena, a věděl jsem, že se jí musím zmocnit v několika minutách, jelikož vaše vědomosti o čínském porcelánu mi neposkytovaly mnoho času. Proto jsem na poslední chvíli přibral to děvče. Jak jsem mohl tušit, co obsahuje balíček, který tak opatrně schovávala pod kabátem? Myslel jsem, že se toho účastní výhradně v zájmu naší věci, ale ona si zřejmě hodlala vyřídit ještě vlastní účty.“

„Vytušil, že mne posíláte vy.“

„Toho jsem se obával. Ale upoutal jste jeho pozornost na tak dlouho, že jsem se mohl knihy zmocnit, ač ne na tak dlouho, abych se opět nepozorovaně vzdálil. Vítám vás, sire Jamesi, jsem velice rád, že přicházíte.“

Náš taktní diplomat se dostavil, jakmile mu Holmes vzkázal. Poslouchal s napjatou pozorností, když mu Holmes líčil, co se udalo.

„Dokázal jste zázraky – zázraky!“ zvolal nakonec. „Je-li však jeho poranění tak strašlivé, jak je doktor Watson popisuje, jistě

dosáhneme bezpečně svého cíle a odvrátíme ten sňatek, aniž bychom museli použít jeho odporného deníku.“

Holmes zavrtěl hlavou.

„Ženy demervillovského typu takto neuvažují. Znetvořeného mučedníka by milovala ještě vroucněji. Je třeba ho zničit po morální stránce, ne po fyzické. Tato kniha jí naleje čistého vína – a nevím, co jiného by to dokázalo. Psal to vlastní rukou. Ona to nemůže přejít.“

Sir James si odnesl jak deník, tak drahocennou misku. Jelikož jsem se sám už přespříliš zdržel, vyšel jsem s ním na ulici. Čekal na něho bílý kočárek. Naskočil do něj, spěšně cosi přikázal olivrejovanému kočímu a bystře ujížděl pryč. Přehodil svůj kabát z okénka, aby zakryl rodový znak na dvířkách, ale já jej přesto ve světle nad vchodem zahlédl. Překvapením jsem až zalapal po dechu. Pak jsem se otočil a vyběhl po schodech opět k Holmesovu bytu.

„Zjistil jsem, kdo je náš klient!“ zvolal jsem, dychtiv mu vyklopit tu velkou novinu. „Představte si, Holmesi, že to je –“

„Je to věrný přítel a ohleduplný kavalír,“ řekl Holmes a pohybem ruky mne zadržel. „Spokojme se s tím teď i do budoucna.“

„Nevím, jakým způsobem bylo kompromitujícího deníku použito. Snad se toho ujal sir James. Anebo – a to je pravděpodobnější – byl tak nesnadný úkol svěřen otci mladé dámy. Ať tak či onak, žádoucího výsledku bylo dosaženo. O tři dny později se v Morning Postu objevila krátká zprávička, že zasnoubení barona Adelberta Grunera a slečny Violet de Mervillové bylo zrušeno. V témž čísle byla také zpráva o prvním policejním a soudním výslechu při přelíčení proti slečně Kitty Winterové, obviněné z vážného ublížení na těle vitriolem. Při soudu vyšlo najevo tolik polehčujících okolností, že byla odsouzena, jak si čtenáři jistě vzpomenou, k nejnižšímu možnému trestu. Sherlocku Holmesovi hrozilo obvinění z vloupání, ale pokud konečný cíl zůstává chvályhodný a viník je dostatečně proslulý, i přísné britské zákony se projeví jako lidské a pružné. Přítel ještě nezasedl na lavici obžalovaných.“

VOJÁK BÍLÝ JAKO STĚNA

Přítel Watson zřídka kdy dostane nějaký nápad, ale když se tak stane, tvrdošijně na něm lpí. Už dlouhý čas na mne naléhá, abych některé své zážitky zapsal sám. Snad jsem si toto pronásledování vysloužil, jelikož jsem si často našel důvod mu vytknout, že líčí události příliš povrchně, a obviňoval jsem ho, že se podřizuje líbivému vkusu, namísto aby se přísně přidržel fakt a čísel „Zkuste to sám, Holmesi,“ odpovídal; a já nyní doznávám, že od chvíle, kdy jsem vzal pero do ruky, začínám nahlížet, že průběh událostí je třeba popsat čtenáři takovým způsobem, aby ho zaujal. Následující případ k tomu má všechny předpoklady, jelikož patří k nejpodivuhodnějším exemplářům mé sbírky, třebaže Watson si jej náhodou do svých analů nezaznamenal. A když už padla zmínka o mém starém příteli a životopisci, využiji příležitosti, abych čtenáře ujistil, že se nezatěžuji přítomností společníka při svých všelijakých výzkumných výpravách ani ze sentimentality, ani z rozmaru, ale proto, že Watson má jisté pozoruhodné osobní vlastnosti, jimž ve své skromnosti nevěnuje pozornost, zatímco přehnaně vychvaluje mé vlastní výkony. Důvěrník, který předvídá vaše dedukce i vaše budoucí počínání, je vždycky nebezpečný, zatímco ten, jenž další vývoj přijímá pokaždé s neochvějným úžasem a pro něhož je budoucnost vždy zavřená kniha, takový je vskutku ideálním pomocníkem.

Zjišťuji, že to bylo v lednu 1903, krátce poté, co skončila burská válka, kdy mne vyhledal jistý pan James M. Dodd, takový vysoký, svěží, opálený, urostlý Brit. Milý Watson mně v té době dal vale, neboť se oženil: pokud si vzpomínám, bylo to poprvé a naposledy během našeho přátelství, kdy dal sobecky přednost vlastním zájmům. Byl jsem sám.

Sedávám obvykle zády k oknu a návštěvníkům nabídnu protější křeslo, aby jim světlo dopadalo do tváře. Pan James M. Dodd se zdál poněkud na rozpacích, jak začít. Nepokusil jsem se mu pomoci,

neboť mlčení mi poskytovalo víc času, abych si ho prohlédl. Ze zkušenosti vím, že bývá užitečné udělat na klienta dojem, a tak jsem mu sdělil některé závěry svého pozorování.

„Vidím, že přijíždíte z Jižní Afriky, pane Dodde.“

„Máte pravdu,“ odpověděl trochu překvapeně.

„Královská kavalerie, tuším.“

„Správně.“

„A bezpochyby middlesexský pluk.“

„Je to tak. Pane Holmesi, vy umíte čarovat.“

Musel jsem se usmát nad jeho úžasem.

„Když ke mně vejde pán mužného zjevu, snědý ve tváři tak, jak by se na anglickém slunci nikdy neopálil, s kapesníkem v rukávu namísto v kapse, není těžké ho zařadit. Nosíte bradku, což ukazuje, že nejste voják z povolání. Máte držení zkušeného jezdce. A pokud jde o ten Middlesex: vaše navštívenka mi prozradila, že jste burzovní makléř ze Throgmorton Street. Ke kterému jinému pluku byste se mohl hlásit?“

„Vám nic neujde.“

„Nevidím o nic víc než vy, ale naučil jsem se vnímat, co vidím. Nepřišel jste mne však dnes dopoledne navštívit proto, abychom si podebatovali o pozorovacích schopnostech. Copak se to přihodilo na panství Tuxbury Old Park?“

„Pane Holmesi –!“

„Drahý pane, na tom přece není nic tajuplného. Poslal jste mi dopis s tímto záhlavím, a jelikož jste se velice naléhavě dožadoval, abych vás přijal, je jasné, že se nečekaně přihodilo cosi závažného.“

„To je pravda. Ale psal jsem ten dopis odpoledne, a od té doby se toho přihodilo ještě mnoho. Kdyby mne nebyl plukovník Emsworth vyhodil –“

„On vás vyhodil!“

„Prakticky ano. Plukovník Emsworth je nerudný a zlostný člověk. Svého času býval v armádě postrachem všech podřízených, a tehdy se pro pádné slovo nechodilo daleko. Nechal jsem si to všechno od plukovníka líbit jen kvůli Godfreyovi.“

Zapálil jsem si dýmku a opřel se v křesle dozadu.

„Snad abyste mi vysvětlil, o čem to mluvíte.“

Můj klient se zlomyslně zazubil.

„Nabyl jsem dojmu, že víte všechno i bez vysvětlování,“ řekl.

„Ale seznámím vás s fakty, jelikož ve vás skládám naději, že mi dokážete objasnit, co to všechno znamená. Probděl jsem celou noc a lámal si tím hlavu, ale čím víc o tom přemítám, tím nepochopitelnější se mi to všechno zdá.“

Když jsem se dal k vojsku v lednu 1901 – právě před dvěma roky – nastoupil u stejné švadrony mladý Godfrey Emsworth. Je to jediný syn plukovníka Emsworthe – starý Emsworth je nositelem Viktoriina kříže z krymských válek – koluje v něm vojácká krev a není tudíž divu, že se přihlásil jako dobrovolník. V celém regimentu nebylo nad něho. Sprátelili jsme se, jako se sprátelíte jen tenkrát, když žijete stejným životem a sdílíte stejné radosti i strasti. Byl to můj druh – a to znamená v armádě hodně. Prožívali jsme společně dobré i zlé celý ten rok, kdy se tvrdě bojovalo. A pak zasáhla Godfreye střela z kulovnice na slony při bojích u Diamantové hory nedaleko Pretorie. Napsal mi jednou z nemocnice v Kapském Městě a podruhé ze Southamptonu. A od té doby se neozval ani slůvkem – ani slůvkem, pane Holmesi, za celého půl roku a ještě déle, a přitom jsme byli nejlepší kamarádi!

Nu a pak válka skončila, všichni jsme se vrátili a já napsal jeho otci, kde je Godfrey. Žádná odpověď. Nějaký čas jsem vyčkával a pak jsem napsal znovu. Tentokrát přišla odpověď, stručná a nerudná. Godfrey prý odjel na cestu kolem světa a pravděpodobně se vrátí až po roce. Nic víc.

Já se tím ale nemohl spokojit. Všechno mi to připadalo tak zatroleně nelogické. Godfrey je dobrosrdečný chlapec a tohle by kamarádovi neudělal. Navíc jsem věděl, že má zdědit značné jmění a že s otcem nikdy příliš dobře nevycházel. Plukovník je starý tyran a Godfrey má příliš prudkou krev, aby si dal líbit nějaké poručníkování. Ne, nemohl jsem se s tím spokojit a umínil jsem si, že se dostanu věci na kloub. Potřeboval jsem si však vyřídít některé

vlastní záležitosti – není divu, byl jsem dva roky pryč – a tak jsem se mohl Godfreyho případu věnovat až tento týden. Ale když už jsem se toho podjal, hodlám nechat všeho ostatního, dokud se nedopátrám pravdy.“

Pan James M. Dodd patřil zjevně k lidem, které je moudřejší mít za přátele než nepřátele. Jeho modré oči hleděly přísně a hranatá brada se při těch slovech odhodlaně vysunula.

„A co jste tedy učinil?“ zeptal jsem se.

„Předně jsem se rozjel do jeho rodiště, což je panství Tuxbury Old Park u Bedfordu, abych se přesvědčil na vlastní oči, jak se věci mají. Napsal jsem proto jeho matce – netoužil jsem po další zkušenosti se starým Emsworthem, tím skrblíkem popudlivým – a zaútočil jsem přímo: bývali jsme s Godfreyem kamarádi, mohl bych jí vyprávět leccos zajímavého o našich společných zážitcích, budu projíždět těmi končinami, a kdyby nic nenamítala, atd. V odpověď jsem dostal velmi přívětivý dopis s pozváním, abych se zdržel na noc. Proto jsem se tam v pondělí rozjel.

Tuxbury Old Hall leží na samotě – pět mil od nejbližšího obydlí. Na železniční stanici nebyl žádný povoz, a tak jsem se musel vydat s kufříkem v ruce pěšky, a než jsem dospěl na místo, už se smrákalo. Je to velká prostorná rezidence, obklopená rozlehlým parkem. Soudil bych, že se tu prolínají různá období a stavitelské slohy; počínaje zpola zachovanými trámy v alžbětinských základech až k viktoriánskému sloupořadí. Uvnitř je to samé dřevěné táflování, goblény a zašlé staré obrazy, zkrátka dům plný temných zákoutí a tajuplností. Mají lokaje jménem Ralph, který mi připadal stejně starý jako sám dům, a jeho žena byla možná ještě starší. Bývala Godfreymu chůvou, a vřeleji než na ni vzpomínal snad jen na matku, takže mi byla milá přes svůj zvláštní zevnějšek. I matka se mi zamlouvala – je to taková malá bílá lidská myška. Jedině proti plukovníkovi jsem měl výhrady.

Chytli jsme se trochu do křížku hned na začátku a byl bych se asi sebral a vrátil rovnou pěšky na nádraží, kdybych nebyl měl pocit, že by mu to tak nejlépe vyhovovalo. Lokaj mne uvedl přímo k němu

do pracovny, a tak jsem ho poznal osobně: rozložitý, nahrbený muž snědé pleti, s ježatými prosedivělými vousy, usazený za přeplněným psacím stolem. Nos protkaný rudými žilkami mu trčel z tváře jako supovi zobák a dvě zlostné oči na mne svítily zpod košatého obočí. Pochopil jsem teď, proč se Godfrey tak zřídka zmiňoval o otci.

„Vážený pane,“ řekl chraptivým hlasem, „zajímal by mne pravý účel vaší návštěvy.“

Odvětil jsem, že jsem to vysvětlil v dopise jeho choti. „Ano, ano, píšete, že jste znával Godfreyho v Africe. To by ovšem mohl říci každý.“ „Mám v kapse dopisy, které mi psal.“ „Dovolte laskavě, abych se přesvědčil.“ Přelétl zběžně pohledem oba dopisy, které jsem mu podal, a pak mi je hodil zpátky. „Nu a co si tedy přejete?“

„Míval jsem vašeho syna Godfreye upřímně rád, pane. Poutalo nás mnoho svazků a společných vzpomínek. Není tedy snad nic tak divného, že mne jeho náhlé odmlčení znepokojuje a že bych rád věděl, co se s ním stalo.“

„Pokud si vzpomínám, pane, vyměnili jsme si spolu dopisy a já vám sdělil, co se s ním stalo. Odjel na cestu kolem světa. Jeho zdraví utrpělo tím vším, co prožil v Africe, a dospěli jsme s manželkou k názoru, že si potřebuje důkladně odpočinout a změnit prostředí. Tlumočte laskavě toto vysvětlení všem dalším přátelům, kteří by snad v té věci projevili zájem.“

„Zajisté,“ odvětil jsem. „Byl byste tak laskav a sdělil mi, kterým parníkem a s jakou lodní společností vyplul a kdy opustil Anglii? Nepochybují, že by ho dopis ode mne dostihl.“

Tato žádost mého hostitele očividně uvedla do rozpaků i rozhněvala. Jeho husté obočí se sneslo až k očím, prsty zabubnovaly netrpělivě na stole. Nakonec ke mně vzhlédl, jako by při šachu zpozoroval soupeřův nebezpečný tah a rozhodoval se, jakým způsobem mu čelit.

„Pane Dodde,“ pravil, „mnozí lidé by vaši pekelnou tvrdošíjnost považovali za urážlivou a měli by dojem, že takové naléhání přechází v zatracenou drzost.“

„Musíte to všechno přičíst na vrub mé upřímné náklonnosti k vašemu synovi, pane.“

„Právě. Jen z toho důvodu jsem to dosud strpěl. Jsem však nucen vás požádat, abyste v dalším pátrání ustal. Každá rodina má své vlastní soukromé povědomí a řídí se vlastními podněty, které vždy nelze vysvětlovat cizím lidem, ať přicházejí s úmysly sebelépe míněnými. Moje paní touží vyposlechnout si něco o Godfreyově minulosti a vy jste s to jí o tom vyprávět, ale žádal bych vás, abyste se o přítomnost a budoucnost přestal zajímat. Takové pátrání by nikomu neposloužilo a nás by uvedlo do trapné a obtížné situace.“

A tak jsem se ocitl ve slepé uličce, pane Holmesi. Takovou překážku jsem nedokázal překonat. Mohl jsem pouze předstírat, že se smírůji s daným stavem věcí, ale v duchu jsem si přísahal, že neustanu, dokud se nevysvětlí, jaký osud potkal mého přítele. Večer probíhal nudně. Všichni tři jsme poklidně večereli v takové pochmurné staré jídelně s vybledlými tapetami. Paní domu se dychtivě vyptávala na syna, ale starý pán se tvářil zamračeně a melancholicky. Nudil jsem se s nimi tak, že jsem se omluvil, jakmile to jen slušnost dovoľovala, a odebral jsem se do svého pokoje. Byla to velká poloprázdná místnost v přízemí, stejně neútluná jako celý dům, ale po roce na jihoafrické préríi není člověk na ubytování tak náročný, pane Holmesi. Rozhrnul jsem záclony a vyhlédl do zahrady, přičemž jsem si povšiml, že je krásná noc a půlměsíc jasně svítí. Pak jsem usedl k plápolajícímu ohni a ve světle lampy, která stála na stolku vedle mne, jsem se pokoušel rozptýlit se četbou románu. Vyrušil mne však starý Ralph, ten lokaj, když mi přinesl čerstvou zásobu uhlí.

„Měl jsem obavy, aby vám nedošlo topivo, pane. Venku je krutý mráz a tyhle pokoje jsou studené.“

Otálel s odchodem, až jsem se k němu otočil; stál proti mně a jeho stará vráscitá tvář na mne dychtivě hleděla.

„Nezlobte se, pane, ale nemohl jsem přeslechnout, co jste vyprávěl o mladém panu Godfreyovi u večere. Víte, pane, moje žena ho odkojila, a tak by se dalo říci, že jsem jako jeho nevlastní otec.“

Není to snad tedy nic nepatřičného, že nás to zajímá. Říkáte, že se držel dobře, pane?’

„V celém regimentu nebylo statečnějšího muže. Jednou mne vysvobodil burským střelcům před nosem, a nebýt jeho, patrně bych tu dnes neseděl.“

Starý lokaj si zamnul vyhublé ruce.

„Ano, pane, ano, to je celý mladý pan Godfrey. Býval vždycky kurážný. V celém parku nestojí strom, aby se na něj nevyšplhal. Nic mu v tom nezabránilo. Byl to skvělý chlapec – ach, pane, a jaký to byl skvělý muž!“

Vyskočil jsem.

„Poslyšte!“ zvolal jsem. „Říkáte, že byl. Mluvíte o něm jako o nebožtíkovi. Co znamenají všechny ty tajnosti? Co se stalo s Godfreyem Emsworthem?“

Uchopil jsem starce za rameno, ale on přede mnou ustoupil.

„Nerozumím vám, jak to myslíte, pane. Zeptejte se našeho pána na mladého pana Godfreye. On to ví. Já se do toho nesmím míchat.“

Chtěl odejít, ale já mu svíral paži.

„Heleďte,“ řekl jsem. „Zodpovíte mi jednu otázku, než vás pustím, kdybych vás tu měl držet celou noc. Je Godfrey mrtev?“

Nedokázal mi pohlédnout do očí. Byl jako zhypnotizovaný. Odpověď jsem na něm vynutil. Byla strašná a nečekaná.

„Dej bože, aby byl!“ zvolal, vytrhl se mi a vyběhl z pokoje.

Umíte si představit, pane Holmesi, že jsem se vrátil do křesla v ne právě nejpráhovějším duševním rozpoložení. Usoudil jsem, že starcova slova připouštějí jen jeden výklad. Můj nebohý přítel se zřejmě zapletl do nějakého zločinného nebo přinejmenším opovrženého počínání, které ohrozilo rodinnou čest. Přísný starý otec poslal syna někam pryč nebo jej skryl před světem, aby zabránil skandálu. Godfrey býval lehkovážný chlapík. Snadno podléhal cizímu vlivu. Bezpochyby upadl do špatné společnosti a ta ho strhla do zkázy. Je to žalostné, pokud se ukáže, že hádám správně, ale i v tom případě jsem pokládal za svou povinnost ho vypátrat a přesvědčit se, jestli bych mu nemohl nějak pomoci.

Usilovně jsem o tom všem přemýšlel, až jsem pozvedl oči, a tu stál přede mnou Godfrey Emsworth.“

Můj klient se odmlčel jakoby v hlubokém pohnutí.

„Prosím pokračujte,“ vybědl jsem ho. „Váš problém jeví některé velmi neobvyklé rysy.“

„Stál za oknem, pane Holmesi, a tiskl obličej na sklo. Vyprávěl jsem vám už, že jsem předtím vyhlížel do noci. Přitom zůstaly záclony trochu poodhrnuté. Stál mezi nimi jako v rámu. Okno dosahovalo až k zemi, takže jsem mu viděl celou postavu, ale můj pohled upoutal jeho obličej. Byl smrtelně bledý – v životě jsem neviděl tak bílého člověka. Řekl bych, že takhle asi vypadají duchové, avšak jeho oči se střetly s mýma a byly to oči živého člověka. Uskočil, když zjistil, že na něho hledím, a zmizel ve tmě.“

Působil děsivě, pane Holmesi. A nejen tím strašidelným obličejem, který svítil ve tmě bíle jako tvaroh. Otřesný dojem vyvolával ještě jiný, nehmatatelný důvod – jeho jakoby pokradmé, plíživé nebo provinilé chování, které vůbec neodpovídalo tomu upřímnému, mužnému mladíkovi, jehož jsem znával. Zděsil jsem se do hloubi duše.

Ale když člověk vojákují rok dva mezi kamarády Bury, naučí se neztrácet odvalu a jednat rychle. Sotva Godfrey zmizel, už jsem byl u okna. Mělo takovou nešikovnou zástrčku, takže mi chvíli trvalo, než jsem je otevřel. Pak jsem vyskočil a rozběhl se zahradou po cestičce, kudy jsem předpokládal, že se dal on.

Byla to dlouhá stezka a dosti temná, ale měl jsem pocit, že se přede mnou cosi pohybuje. Běžel jsem a volal ho jménem, leč nadarmo. Pak na jednom místě stezka končila a odtud se rozvětvovalo několik dalších k různým hospodářským stavením. Váhal jsem, kudy se dát, a přitom jsem zřetelně zaslechl zvuk zavíraných dveří. Nebylo to za mnou v sídle, ale někde ve tmě přede mnou. To mne stačilo přesvědčit, pane Holmesi, že jsem neměl mámení. Godfrey přede mnou utekl a zavřel za sebou dveře. Tím jsem si byl jist.

Víc už jsem nemohl udělat; strávil jsem neklidnou noc, stále jsem o tom v duchu přemítal a snažil se najít nějaké vysvětlení, které by odpovídalo dané skutečnosti. Příštího rána se mi plukovník zdál ve smířlivější náladě, a jelikož jeho choť poznamenala, že v sousedství je několik pamětihodností, využil jsem té příležitosti a zeptal se, zda by je neobtěžovalo, kdybych zde ještě jednou přespal. Starý pán vyjádřil trochu neochotně souhlas, a to mi poskytlo další den na pátrání. Byl jsem skálopevně přesvědčen, že se Godfrey skrývá někde nablízku, avšak zbývalo rozřešit hádanku, kde se skrývá a proč.

Dům byl tak velký a rozlehlý, že se v něm mohl poschovávat celý regiment a nikdo by nic netušil. Kdyby se ta záhada byla soustřeďovala sem, byl bych jí sotva dokázal přijít na kloub. Avšak dveře, které jsem slyšel přibouchnout, určitě nebyly v hlavní obytné budově. Usoudil jsem tedy, že musím pátrat v parku, chci-li něco objevit. Tady jsem neměl žádné těžkosti, protože staří se zaměstnávali po svém způsobu a nechali mne, ať se zabavím, jak umím.

V parku bylo několik menších hospodářských stavení, ale na konci stál odděleně bytelný domek – dost velký na to, aby v něm mohl přebývat zahradník nebo hajný. Dolehl ten zvuk zavíraných dveří snad odsud? Nenápadně jsem se mu přiblížil, jako bych se bezcílně toulal parkem. Jakmile se tak stalo, vyšel ze dveří menší energický vousatý muž v černém kabátu s buřinkou – na zahradníka vůbec nevypadal. K mému údivu za sebou zamkl a klíč vstrčil do kapsy. Na tváři se mu jevilo překvapení, když ke mně vzhlédl. „Jste tu na návštěvě?“ zeptal se.

Přítakal jsem a vysvětlil mu, že jsem Godfreyho přítel. „Škoda že je právě na cestách, protože by mne byl jistě moc rád viděl,“ pokračoval jsem.

„Bezpochyby. Zajisté,“ odvětil ten člověk a zatvářil se jaksi provinile. „Jistě sem zavítáte znovu v příhodnějším čase.“ Kráčel dál, ale když jsem se otočil, tak jsem viděl, že zašel za vavřínové keře u plotu a odtud mne skrytě pozoruje.

Dobře jsem si ten domek prohlédl, když jsem jej míjel, ale v oknech visely těžké záclony a na první pohled připadal člověku neobydlený. Obával jsem se, že bych si pokazil rozehranou partii a riskoval třeba i vyhazov, kdybych postupoval příliš odvážně, neboť jsem si uvědomoval, že jsem stále pozorován. Zamířil jsem proto zpátky k domu a odložil další pátrání do večera. Když se snesla tma a všechno utichlo, vylezl jsem z okna a co nejtíšeji jsem se plížil k tajemnému domku.

Zmínil jsem se už, že v oknech visely těžké záclony, ale teď jsem zjistil, že jsou tu navíc ještě okenice. Jednou okenicí však prosvítalo světlo, a tam jsem tedy soustředil pozornost. Měl jsem štěstí, protože záclony nebyly stažené až k sobě a okenice měla škvíru, takže jsem viděl dovnitř. Byl to docela přívětivý pokoj, jasně osvětlený lampou a s plápolajícím ohněm v krbu. Proti mně seděl ten drobný mužík, jehož jsem dopoledne potkal. Kouřil dýmku a četl nějaký časopis.“

„Jaký časopis?“ zeptal jsem se.

Můj klient zřejmě nelibě nesl, že jsem ho vyrušil z vyprávění.

„Záleží snad na tom?“ zeptal se.

„Je to nesmírně důležité.“

„Skutečně jsem si nepovšiml.“

„Snad jste zaznamenal, zda to byly noviny velkého formátu, anebo ten menší druh, který bývá typický pro týdeníky.“

„Když o tom teď mluvíte, mám dojem, že to nebyly velké noviny. Vypadalo to jako Spectator. Neměl jsem však ani pomyšlení na takové maličkosti, jelikož zády k oknu seděl další muž a já mohu přísahat, že to byl Godfrey. Neviděl jsem mu do tváře, ale poznal jsem povědomý sklon ramenou. Opíral se o loket, zahleděn do ohně, a vypadal nesmírně sklesle a smutně. Váhal jsem, co mám udělat, když vtom mi někdo rázně poklepal na rameno a vedle mne stál plukovník Emsworth.

„Tudy, pane!“ přikázal šeptem. Mlčky jsme došli k domu a já ho následoval do svého pokoje. V hale vzal jízdní řád.

„V půl deváté odjíždí vlak do Londýna,“ řekl. „Kočár bude čekat před vchodem v osm.“

Byl hněvem bledý a já měl tak trapný pocit, že jsem pouze dokázal vykoktat nesouvisle něco na omluvu, přičemž jsem se snažil ospravedlnit neodbytnými obavami o přítelův osud.

„Nepřeji si o tom hovořit,“ prohlásil odměřeně. „Porušil jste odsouzeníhodným způsobem rodinné soukromí. Přijel jste sem jako host a vyklubal se z vás špeh. Nemám k tomu už co říci, pane, leda snad to, že vás už nikdy nechci spatřit.“

Nato jsem ztratil hlavu a řekl jsem mu to pěkně od plic.

„Viděl jsem vašeho syna a jsem přesvědčen, že ho z nějakých osobních důvodů skrýváte před světem. Nemám ani tušení, co vás vede k tomu, že ho držíte takto v odloučení, ale jsem si jist, že nemůže svobodně uplatňovat vlastní vůli. Varuji vás, plukovníku: dokud se neujistím, že mému příteli nehrozí žádné nebezpečí a že se mu dobře daří, neustanu ve svém úsilí, abych se dopátral, co za tím vězí, a rozhodně se nedám zastrašit ničím, co snad řeknete nebo uděláte.“

Starý pán se zatvářil tak d'ábelsky, až jsem vskutku čekal, že se na mne vrhne. Řekl jsem vám už, že je takový vyzáblý, ale sílu má, a třebaže já sám nejsem žádná křehotinka, byl bych měl co dělat, abych se mu ubránil. On se však na mne ještě jednou dlouze zuřivě zadíval a pak se obrátil na podpatku a odešel z místnosti. Já jsem pak ráno odjel určeným vlakem s úmyslem jít přímo za vámi a na té schůzce, kterou jsem si už písemně vyžádal, vás poprosit o radu a pomoc.“

Takový problém mi tedy můj návštěvník předložil. Čtenář již zajisté postřehl, že nebylo příliš obtížné jej rozřešit, neboť skýtal jen omezený rejstřík možností, jak dospět k jádru věci. Ač tedy šlo o elementární záležitost, měla své zajímavé a neobvyklé stránky, které mne snad opravňují k tomu, abych ji písemně zaznamenal. Jal jsem se tedy podle své známé metody logické analýzy vylučovat možná řešení, abych omezil jejich počet.

„A co služebnictvo,“ zeptal jsem se, „kolik je jich v domě?“

„Pokud jsem mohl postřehnout, je tam jen ten starý lokaj a jeho žena. Emsworthovi zřejmě žijí velice prostě.“

„Ani v tom odděleném domku nebyl žádný sluha?“

„Nebyl, ledaže takovou práci zastával ten vousatý mužík. Dělal však dojem lepšího člověka.“

„To napovídá mnoho. Zjistil jste něco, co by nasvědčovalo, že se z jednoho domu do druhého nosí jídlo?“

„Když to říkáte, uvědomuji si, že jsem viděl, jak starý Ralph kráčí s košíkem po cestičce směrem k zahradnímu domku. V té chvíli mne nenapadlo uvažovat o jídle.“

„Vyptával jste se někde po okolí?“

„Ano, vyptával. Mluvil jsem s přednostou stanice a také s hostinským ve vsi. Zeptal jsem se jich prostě, jestli nevědí něco o mém starém kamarádovi Godfreyovi Emsworthovi. Oba mi sdělili, že odjel na cestu kolem světa. Vrátil prý se domů a téměř vzápětí zase odjel. Zřejmě je tato verze obecně rozšířena.“

„Zmínil jste se jim o svém podezření?“

„Nezmínil.“

„To bylo velmi moudré. Tu záležitost je určitě třeba prozkoumat. Pojeďte s vámi do Tuxbury Old Park.“

„Ještě dnes?“

Shodou okolností jsem však právě v té době uzavíral případ, který můj přítel Watson popsal pod názvem Opatská škola a který se tak závažně dotýkal vévody z Greyminsteru. Rovněž turecký sultán mi svěřil jakýsi úkol, který vyžadoval okamžitého zásahu, jelikož liknavost tu mohla přinést velmi vážné politické důsledky. Nemohl jsem se tedy hned uvolnit a vypravil jsem se proto do bedfordshirského hrabství za svým posláním ve společnosti pana Jamese Dodda až na počátku příštího týdne. Cestou na Eustonské nádraží jsme se zastavili pro jednoho vážného a nemluvného pána, s nímž jsem předem vše potřebné domluvil.

„Můj starý přítel,“ představil jsem ho Doddovi. „Možná že jeho přítomnosti vůbec nevyužijeme, ale také se může ukázat, že se bez něho neobejdeme. V tomto stadiu to zatím není třeba dál rozvádět.“

Čtenáři Watsonových příběhů bezpochyby už přivykli tomu, že neplýtvám slovy ani nezasvěcuji nikoho do svých úvah, dokud

nějaký případ nedořeším. Dodd se tvářil překvapeně, ale víc už nebylo řečeno, a všichni tři jsme se společně vydali na cestu. Ve vlaku jsem položil Doddovi ještě jednu otázku, neboť jsem si přál, aby ji náš společník slyšel.

„Tvrdíte, že jste viděl tvář svého přítele v okně zcela jasně, tak jasně, že nepochybujete o jeho totožnosti?“

„Nepochybují o ní ani v nejmenším. Tiskl se nosem ke sklu. Světlo z lampy na něho přímo dopadalo.“

„Nemohl to být někdo, kdo by se mu podobal?“

„Ne, ne, byl to on.“

„Říkáte ale, že se změnil?“

„Pouze barvou pleti. Jeho obličej byl – jak to jen popsat? – vybledlý jako rybí břicho. Byl bílý jako stěna.“

„Byl všude stejnoměrně bledý?“

„Myslím, že ne. Viděl jsem mu tak jasně pouze čelo, jak je tiskl na okenní tabuli.“

„Zavolal jste na něho?“

„V první chvíli jsem se překvapením a zděšením na nic nevzmohl. Pak jsem za ním běžel, jak jsem vám vyprávěl, leč bezúspěšně.“

Případ byl pro mne prakticky vyřešen a jistá drobná příhoda mi jej pomohla uzavřít. Když jsme po delší jízdě dospěli k podivnému rozlehlému starobylému sídlu, jež můj klient popsal, přišel nám otevřít onen starý lokaj Ralph. Najal jsem kočár na celý den a požádal jsem nyní svého váženého přítele, aby počkal ve voze, dokud bychom pro něho neposlali. Ralph, drobný, vrásčitý stařík, byl oblečen do černého kabátu a šedě kropenatých kalhot, jak je běžně zvykem, až na jeden zvláštní doplněk. Měl na ruku hnědé kožené rukavice, které stáhl, sotva nás spatřil, a odložil je na stolek v hale, kam jsme vstoupili. Jak snad už přítel Watson někde zaznamenal, vlastním mimořádně citlivá čidla a neušel mi tudíž slabý, ale pronikavý pach. Zdál se vycházet z onoho stolku. Obrátil jsem se, odložil tam klobouk, shodil jej, sehnul se pro něj, a přitom se mi podařilo dostat se nosem na stopu od těch rukavic. Ano,

nebylo pochyb: to z nich vycházel ten zvláštní dehtovitý odér. Vstupoval jsem do plukovníkovy pracovny s uzavřeným případem. Běda mi, že musím tak odhalovat karty, když vyprávím vlastní příběh! Watson umí zatajit jednotlivé články řetězu, a právě tím dosahuje svých barvitých finále.

Plukovník Emsworth nebyl přítomen, dostavil se však okamžitě, jakmile ho Ralph zpravil. Slyšeli jsme jeho rychlé těžké kroky na chodbě. Dveře se rozletěly a on vtrhl dovnitř, vousy celé naježené a tvář zkřivenou: hrozivějšího starce jsem snad ještě neviděl. Naše navštívenky, které držel v ruce, roztrhal a útržky podupal.

„Cožpak jsem vám neřekl, vy všetečko proklatý, že sem máte zakázaný přístup? Víckrát ať vás tu nevidím! Jestli se sem znovu vetřete bez dovolení, budu mít právo použít násilí. Zastřelím vás, pane! Přisámbůh, že to udělám! A co se týká vás, pane,“ obrátil se ke mně, „pro vás platí stejná výstraha. Jsem informován o vašem nedůstojném povolání, ale musíte se odebrat se svými proslulými schopnostmi někam jinam. Tady pro ně nenaleznete uplatnění.“

„Nemohu odtud odejít,“ pravil můj klient pevně, „dokud neuslyším z Godfreyho vlastních úst, že není nijak omezován.“

Náš nedobrovolný hostitel zazvonil.

„Ralph,“ přikázal, „zatelefonuj na okresní policejní stanici a vyříd' inspektorovi, aby sem poslal dva konstáblы. Řekni mu, že máme v domě lupiče.“

„Okamžiček,“ pravil jsem. „Uvědomujete si zajisté, pane Dodde, že plukovník Emsworth má k tomu právo a že v jeho domě se podle zákona nemáme čeho dožadovat. On by však měl na druhou stranu pochopit, že vaše počínání pramení výhradně ze starostlivého zájmu o jeho syna. Kdybyste mi dopřál pětiminutový rozhovor, plukovníku, odvažuji se doufat, že bych změnil váš názor na věc.“

„Neměním své názory tak lehce,“ řekl ten starý voják. „Ralph, udělej, co jsem ti přikázal. Nač čekáš, u všech čertů? Zatelefonuj na policii!“

„Nic takového,“ řekl jsem a opřel jsem se zády o dveře. „Zasáhne-li policie, dojde právě ke katastrofě, již se obáváte.“ Vyřal

jsem zápisník a načrtl na volný list jediné slovo. „Kvůli tomuhle jsme přijeli,“ řekl jsem, když jsem je podával plukovníkovi Emsworthovi.

Zíral na to napsané slovo a úžas zapudil z jeho tváře vše ostatní.

„Jak to víte?“ zalapal po dechu a dopadl ztěžka na židli.

„Moje zaměstnání vyžaduje, abych věděl různé věci. Patří to k mé profesi.“

Seděl v hlubokém zamyšlení, vyhublá ruka se probírala ježatým vousem. Poté rezignovaně máchl rukou.

„Nu, když na tom trváte, promluvíte si s Godfreyem. Svoluji k tomu nerad, ale donutili jste mne. Ralphe, řekni panu Godfreyovi a panu Kentovi, že k nim za pět minut přijdeme.“

Jakmile tato doba uplynula, vykročili jsme po cestičce parkem k tajemnému domku. U dveří stál vousatý mužík a tvářil se velmi užasle.

„Tohle je nečekaný obrat, plukovníku,“ řekl. „Tím se hatí všechny naše záměry.“

„Nemohl jsem si pomoci, pane Kente. Byl jsem k tomu donucen. Může nás pan Godfrey přijmout?“

„Ano, očekává vás uvnitř.“ Otočil se a uvedl nás do prostorného, jednoduše zařízeného salónu. Zády ke krbu stál nějaký muž a při pohledu na něj se můj klient vrhl kupředu s napřaženou pravicí.

„Godfreyi, kamaráde drahý, to je ohromné!“

Ale druhý ho odehnal.

„Nedotýkej se mne, Jimmie. Nepřibližuj se. To koukáš, vidíš? Nevypadám už jako ten fešný mladý kaprál Emsworth od druhé švadrony, že?“

Vypadal opravdu velmi zvláště. Člověk viděl, že to býval skutečně hezký mládenec s ostře řezanou tváří, opálenou africkým sluncem, ale temná pleť se místy hemžila bělavými skvrnami, které jako by z ní vysály všechnu barvu. „Tohle je ten důvod, proč mi návštěvy nejsou vítané,“ řekl. „Ty sám mi nevadíš, Jimmie, ale bez tvého průvodce bych se byl obešel. Máš k tomu jistě dobrý důvod, ale mne to uvedlo do nevýhodného postavení.“

„Chtěl jsem se jen ujistit, že se ti nic nestalo, Godfreyi. Zahlédl jsem tě onehdy v noci, jak jsi nakoukl ke mně do pokoje, a musel jsem si zjednat jasno.“

„Starý Ralph mi pověděl, že jsi přijel, a já nemohl odolat, abych se na tebe tajně nepodíval. Doufal jsem, že mne nepostřehneš, ale musel jsem utíkat do svého doupěte, když jsem slyšel, že se okno otevřelo.“

„Ale co to, proboha živého, s tebou je?“

„To se dá krátce vypovědět,“ řekl a zapálil si cigaretu. „Vzpomínáš si na tu jitřní bitvu u Buffelsspruitu nedaleko Pretorie, na východní železnici? Doslechl ses, že jsem byl raněn?“

„Ano, doslechl, ale nedopátral jsem se žádných podrobností.“

„Tři lidé byli odtrženi od ostatních. Je tam hrozně nerovný terén, pamatuješ? Ti tři byli Simpson – říkali jsme mu Plešivec Simpson – Anderson a já. Proháněli jsme bratry Bury, ale ti číhali v záloze a dostali nás. Ty druhé dva zabili. Mne zasáhla sloní kulka do ramene. Udržel jsem se však na koni, a ten se mnou odcválal několik mil, než jsem omdlel a svezl se ze sedla.“

Probral jsem se až za soumraku; dokázal jsem sice vstát, ale cítil jsem se velice zesláblý a bylo mi špatně. K svému překvapení jsem shledal, že nablízku stojí dům, dosti velký dům, s širokým schodištěm a mnoha okny. Byla třeskatá zima. Pamatuješ se, jak se tam s večerem snášel takový ochromující chlad, hrozivý, nebezpečný, docela jiný než jiskřivý zdravý mrazík. Byl jsem prostydlý do morku kostí a připadalo mi, že jediná záchrana mi kyne z toho domu. Namáhavě jsem vstal a potácel jsem se blíž, sotva si vědom, co dělám. Matně si vzpomínám, že jsem pomalu vystoupil po těch schodech, vešel do dveří, které stály dokořán, ocítl se v rozlehlé místnosti s řadou postelí a s úlevným povzdechem sklesl na jednu z nich. Byla rozestlaná, ale to mi nevadilo. Přitáhl jsem si příkrývky až k bradě, protože jsem se celý chvěl zimou, a okamžitě jsem upadl do hlubokého spánku.

Když jsem se ráno probudil, měl jsem dojem, že jsem v nějakém nepřírozeném hrůzném světě namísto v střízlivé skutečnosti.

Velkými nezastřenými okny proudilo africké slunce a v něm se ostře rýsoval každičký detail té velké, holé, vybílené noclehárny. Předemnou stál nějaký človíček, malý jako trpaslík, s velkou cibulovitou hlavou: rozčileně cosi brebentil holandsky a mával příšernýma rukama, které vypadaly jako hnědé houby. Za ním stála skupinka lidí, kteří se tím výjevem zřejmě bavili, ale mě při pohledu na ně zamrazilo. Nebyla mezi nimi normální lidská bytost. Každý byl nějak pokřivený nebo opuchlý či podivným způsobem znetvořený. I smích těchto stvůr zněl hrůzně.

Nikdo z nich očividně nemluvil anglicky, a přitom bylo naléhavě třeba vysvětlit, jak se věci mají, protože ten mužík s velkou hlavou se dostával do ráže, vydával ze sebe divoké výkřiky, chytil mne těma znetvořenýma rukama a tahal mne z postele bez ohledu na to, že mi rána začala opět krváčet. Ten malý netvor měl sílu jako býk a nevím, co by mi byl nakonec neudělal, kdyby přilákán vřavou nevešel starší pán, kterého zřejmě všichni respektovali. Napomenul je přísně v holandštině a můj pronásledovatel zkrotl. Pak se obrátil a zahleděl se na mne s nesmírným úžasem.

„Jak jste se sem, pro všechno na světě, dostal?“ zeptal se, jako by svým očím nevěřil. „Počkat! Vidím, že jste vyčerpaný, a to zraněné rameno potřebuje ošetřit. Jsem lékař a hned vás ovážu. Ale, člověče nešťastná! Hrozí vám tu větší nebezpečí, než jakému jste kdy čelil na bitevním poli. Jste v nemocnici malomocných a spal jste na lůžku malomocného.“

Co víc musím ještě dodávat, Jimmie? Vyrozuměl jsem, že ta ubohá stvoření byla předchozího dne evakuována před blížící se bitvou. Britové mezitím postoupili a tento lékař, který o nemocné pečoval, je opět přivedl zpátky. Pravidl, že se sám sice považuje za imunního proti jejich chorobě, přesto však že by se nikdy neodvážil udělat to, co jsem udělal já. Uložil mne do odděleného pokoje, laskavě o mne pečoval a do týdne jsem byl převezen do všeobecné nemocnice v Pretorii.

A to je celá moje tragédie. Nevzdal jsem se naděje, ale když jsem dospěl domů, seznal jsem z hrozných znamení, která se mi objevila

na obličej, že jsem neunikl. Co jsem si měl počít? Žijeme na samotě. Máme dva sloužící, kterým můžeme naprosto důvěřovat. Je tu ten domek, kde jsem mohl přebývat. Pan Kent, který je lékařem, byv zavázán slibem mlčenlivosti, projevil ochotu dělat mi společníka. Jinak zbývalo jen hrůzné řešení: žít v separaci mezi cizími lidmi, bez naděje na únik. Bylo však třeba zachovat vše v naprosté tajnosti, protože jinak by i v těchto poklidných končinách vzniklo takové pobouření, že bych byl neunikl svému děsivému údělu. Ani tebe, Jimmie – ani tebe jsem nemohl zasvětit. Neumím si vysvětlit, proč se vám otec podvolil.“

„Tenhle pán mne k tomu donutil.“ Rozvinul lístek, na který jsem předtím napsal „malomocenství“. „Usoudil jsem, že pokud je mu tohle známo, bude bezpečnější, obeznámí-li se i s ostatními okolnostmi.“

„Rozhodl jste se moudře,“ řekl jsem. „Kdoví, nevzejde-li z toho ještě něco dobrého? Pokud vím, vyšetřoval pacienta pouze pan Kent. Smím se zeptat, pane, jste-li odborníkem na takové choroby, které jsou, pokud je mi známo, převážně tropické nebo subtropické povahy?“

„Vím o nich tolik, co každý vzdělaný lékař,“ poznamenal pan Kent poněkud škrobeně.

„Vůbec nepochybují o vaší odborné způsobilosti, milý pane, ale budete se mnou zajisté souhlasit, že v takovýchto případech bývá užitečné vyslechnout další názor. Vyhnuli jste se tomu, jak jsem vyrozuměl, z obav před nátlakem, aby byl pacient přemístěn do izolace.“

„Přesně tak,“ řekl plukovník Emsworth.

„Předvídal jsem takovou situaci,“ vysvětloval jsem, „a proto jsem s sebou přivezl přítele, na jehož diskrétnost je možno se naprosto spolehnout. Měl jsem kdysi možnost prokázat mu odbornou službu a on je nyní na oplátku ochoten poradit spíše jako přítel než specialista. Jmenuje se sir James Saunders.“

Ani nováček nemohl projevit větší úžas a radost při zprávě, že se mu dostane slyšení u polního maršála lorda Robertse, než se nyní jevilo na tváři panu Kentovi.

„Budu si to pokládat za čest,“ zamumlal.

„Požádám tedy sira Jamese, aby se k nám přidružil. Čeká dosud v kočáře před domem. My bychom se snad zatím mohli odebrat do vaší pracovny, plukovníku, kde bych vám poskytl potřebné vysvětlení.“

A v této chvíli začínám nejvíce postrádat přítele Watsona. Důmyslnými otázkami a hlasitými projevy úžasu dokázal vždy pozvednout mé prosté schopnosti, jež nejsou ničím jiným než projevem logického rozumového uvažování, na rovinu zázraku. Když vyprávím vlastní příběh, nemám takovou oporu. Přesto však zachytil průběh svých dedukcí, jak jsem je předložil malému kroužku v pracovně plukovníka Emsworthe, k němuž se nyní připojila i Godfreyho matka.

„Vycházím vždy z předpokladu,“ pravil jsem, „že člověk nejprve musí vyloučit všechny nemožnosti, a potom to, co zbývá, byť jakkoli neuvěřitelné, musí být pravda. Stává se, že zbývá několik vysvětlení, v kterémžto případě je podrobíte dalším a dalším ověřovacím zkouškám, a pro to či ono získáte přesvědčivé důkazy. Použijme nyní toho principu v daném případě. Když mi byla poprvé předložena fakta, nabízely se tři možné výklady, proč je dotyčný pán nucen dlít v odloučení nebo ve vazbě v malém domku na otcově panství. Bylo možné, že se skrývá, protože spáchal nějaký zločin, nebo že zešlel a rodina se chce vyhnout ústavu pro choromyslné, anebo vyvstala nutnost izolace kvůli nějaké nemoci. Žádné jiné možné řešení mne nenapadlo. Ona tři vysvětlení bylo tedy třeba zkoumat a vážít jedno proti druhému.“

Vysvětlení se zločinem při hlubším pohledu neobstálo. Žádný neobjasněný zločin nebyl z těchto končin hlášen. Tím jsem si byl jist. Kdyby šlo o zločin dosud neodhalený, pak by zájem rodiny vyžadoval, aby se delikventa zbavila, a spíše by ho poslali do ciziny,

než skrývali doma. Nenacházel jsem žádné možné zdůvodnění pro takové počínání.

Šílenství se jevílo jako pravděpodobnější. Přítomnost druhé osoby v malém domku napovídala, že by mohlo jít o ošetřovatele. Skutečnost, že za sebou zamkl, když vyšel, posilovala tu domněnku a naznačovala omezující opatření. Na druhou stranu ovšem tato opatření nemohla být příliš důsledná, jinak by se mladý muž nebyl mohl dostat ven a přijít se podívat na přítele. Snad si vzpomenete, pane Dodde, že jsem hledal opěrné body a ptal se vás například, jaký časopis pan Kent četl. Kdyby to byl býval Skalpel nebo Časopis britských lékařů, bylo by mi to pomohlo. Zákon však dovoluje, aby choromyslný zůstal v soukromé péči, pokud se o něho stará kvalifikovaná osoba a úřady o tom byly patřičně uvědomeny. Proč tedy ta zoufalá snaha zachovat vše v tajnosti? Zde opět teorie nesouhlasila s fakty.

Zůstávala však třetí možnost, sice ojedinělá a nepravděpodobná, která však vysvětlovala všechny známé skutečnosti. Malomocenství není v Jižní Africe řídkým jevem. Shodou nějakých mimořádných okolností se tento mladík mohl nakazit. Jeho rodina by se ocitla v strašlivé situaci, neboť by si přáli zachránit ho před deportací. Všechno by se muselo uchovávat v přísné tajnosti, aby nezačaly kolovat řeči, které by měly za následek, že by se do toho vložily úřady. Nebylo by tak těžké najít oddaného lékaře, který by za dostatečnou odměnu pečoval o trpitele. Nebylo by důvodu, proč by se pacient nemohl po setmění volně pohybovat. Vybledlá místa na kůži patří k běžným příznakům nemoci. To byly pádné důvody – tak pádné, že jsem se rozhodl jednat, jako by to byla skutečně prokázaná věc. Když jsem po příjezdu sem upozoroval, že Ralph, který nosí do domku jídlo, má rukavice napuštěné dezinfekčním prostředkem, padly mé poslední pochyby. Jediné slovo vám ukázalo, pane, že vaše tajemství je odhaleno, a tím, že jsem je napsal, raději než vyslovil, jsem vám chtěl ukázat, že se můžete spolehnout na mou diskrétnost.“

Končil jsem právě rozbor tohoto případu, když se dveře otevřely a v nich se objevila výrazná postava slavného dermatologa. Avšak projednou jeho tvář, která jindy připomínala sfingu, vyhlížela přívětivě a z očí mu zářil vřelý cit. Přistoupil k plukovníkovi Emsworthovi a stiskl mu ruku.

„Často bývá mým údělem přinášet zprávy zlé a zřídka kdy dobré,“ řekl. „Tím příjemnější je můj úkol tentokrát. Není to malomocenství.“

„Cože?“

„Klasický případ pseudomalomocenství neboli ichthyosis; šupinaté rozrušení tkáně, nevábne na pohled, tvrdošíjné, ale snad vyléčitelné a rozhodně nenakažlivé. Ano, pane Holmesi, je to pozoruhodná shoda okolností. Jde však o náhodu? Anebo tu zapůsobily subtilní podněty, o nichž víme tak málo? Jak můžeme vědět, že obavy, jimiž tento mladý muž bezpochyby hrozně trpěl od té doby, kdy byl vystaven nákaze, nevyvolaly fyzické projevy, které napodobily to, čeho se děsil? V každém případě se vám zaručuji svou odbornou pověstí – Ale dáma omdlela! Myslím, že by se jí pan Kent měl věnovat, dokud se nevzpamatuje z tohoto radostného otřesu.“

MAZARINŮV DRAHOKAM

Doktora Watsona potěšilo, že se opět ocitá v té neuspořádané místnosti vyhlížející z prvního patra na Baker Street, kde započalo už tolik pozoruhodných dobrodružství. Obhlédl znovu učené grafy na zdi, dřevěný pracovní stůl popálený kyselinami, pouzdro na housle opřené v koutě a kbelík na uhlí, který odedávna obsahoval dýmky a tabák. Nakonec spočinul očima na svěžím, usměvavém Billym, mladém, leč velmi učenlivém a taktním pážeti; ten pomáhal, seč mohl, rozptylovat clonu osamění a odloučenosti, která obklopovala nepřístupnou osobnost slavného detektiva.

„Zdá se, že se tu nic nezměnilo. Ani ty jsi se nezměnil. Doufám, že totéž platí o něm?“

Billy pohlédl trochu starostlivě na zavřené dveře do ložnice.

„Myslím, že si šel lehnout a usnul,“ řekl.

Bylo sedm hodin za nádherného letního podvečera, ale doktor Watson byl dostatečně obeznámen s nepravidelnými zvyky svého dávného přítele, takže ho ta zpráva nepřekvapila.

„To patrně znamená nějaký případ, že?“

„Ano, pane, pracuje právě velmi usilovně. Mám starost o jeho zdraví. Je čím dál tím hubenější a bledší a nic nejí. ‚Kdy si rače přát večeri, pane Holmesi?‘ zeptala se ho paní Hudsonová. ‚Pozítří v půl osmé,‘ on na to. Znáte ho, když je zaujat nějakým případem.“

„Ano, Billy, to znám.“

„Sleduje někoho. Včera někde chodil jako nezaměstnaný dělník, který shání práci. Dneska byl za starou bábu. Skoro mě samotného napálil, a já teď už přece znám jeho kousky.“ Billy se zazubil a ukázal prstem na velice bachratý slunečník, opřený o pohovku.

„Ten patří k babskému přestrojení,“ řekl.

„Ale co to všechno znamená, Billy?“

Billy ztišil hlas, jako by mi hodlal svěřit nejdůležitější státní tajemství. „Vám to můžu říct, pane, ale musíte si to nechat pro sebe. Jde o ten korunní klenot.“

„Cože – ta loupež za sto tisíc liber?“

„Ano, prosím. Chtějí ten drahokam za každou cenu zpátky. Představte si, že ministerský předseda i ministr vnitra seděli právě tuhle na té pohovce. Pan Holmes na ně byl moc milý. Trochu je uchlácholil a slíbil, že udělá, co bude v jeho silách. Pak tu byl lord Cantlemere –“

„Ach je!“

„Ano, pane, umíte si to představit. Je takový škrobený, jestli to tak smím říct. S ministerským předsedou bych se shodl, ani proti ministru vnitra nic nemám, dělal dojem zdvořilého, ochotného člověka, ale jeho lordstvo nesnáším. I panu Holmesovi jde na nervy. Víte, on k panu Holmesovi nemá důvěru a stavěl se proti tomu, aby ho přizvali. Bylo by mu milejší, kdyby neuspěl.“

„A pan Holmes to ví?“

„Pan Holmes ví vždycky všechno, co je potřeba vědět.“

„Nu, musíme doufat, že uspěje a lordu Cantlemérovi tak připraví rozčarování. Ale pověz mi, Billy, nač je tu ten závěs přes okno?“

„Pan Holmes ho tam dal pověsit před třemi dny. Máme za ním něco legračního.“

Billy popošel a roztáhl závěs, který odděloval alkovnu za arkýřovitým oknem.

Doktor Watson nedokázal potlačit výkřik úžasu. Byl to přesný model jeho starého přítele, včetně županu a všeho ostatního; hlavu měl natočenou z poloprofilu k oknu a trochu skloněnou, jako by četl neviditelnou knihu, zatímco postava spočívala hluboko zabořená v křesle. Billy odpojil hlavu a podržel ji ve vzduchu.

„Nasazujeme ji v různých úhlech, aby to vypadalo přirozeněji. Netroufal bych si na to sáhnout, kdyby nebyly spuštěné žaluzie. Ale když je vytáhneme, je to vidět až z druhé strany ulice.“

„Něčeho podobného jsme už jednou použili.“

„Tenkrát jsem tu ještě nebyl,“ řekl Billy. Vytáhl žaluzie a vyhlédl do ulice. „Tamhle odtud nás někdo pozoruje. Vidím toho chlapa: stojí právě v okně. Mrkněte se sám.“

Watson vykročil, ale vtom se otevřely dveře z ložnice a v nich se objevila vysoká, hubená postava Holmesova: byl v obličeji bledý a přepadlý, ale stejně svižný v chůzi i pohybech jako jindy. Bleskově přiskočil k oknu a žaluzie opět spustil.

„Tohle se nedělá, Billy,“ řekl. „Právě jsi byl v nebezpečí života, milý hochu, a já bych se bez tebe nyní nedokázal obejít. Nu, Watsone, jsem rád, že vás opět mohu uvítat ve vašem někdejší domově. Přicházíte v kritické chvíli.“

„To jsem seznal.“

„Můžeš jít, Billy. S tím hochem je to těžká věc, Watsone. Jak dalece jsem oprávněn vystavovat ho nebezpečí?“

„Jakému nebezpečí, Holmesi?“

„Nebezpečí náhlé smrti. Očekávám, že dnes večer k něčemu dojde.“

„A k čemu by mělo dojít?“

„K mému zavraždění.“

„Ne, ne, vy žertujete, Holmesi.“

„I při svém nevalném smyslu pro humor bych si dokázal vymyslet lepší žert. Ale mezitím si můžeme udělat pohodlí, nemyslíte? Snad vám sklenička nebude proti mysli. Sodovka a doutníky jsou na svém místě. Nechť vás znovu uzřím v obvyklém křesle. Nezískal jste doufám odpor k mé dýmce a politováníhodnému tabáku? V současné době mi nahrazuje potravu.“

„Ale proč nejíte?“

„Protože hlad zbystřuje smysly. Jako lékař přece musíte připustit, milý Watsone, že krev, kterou si vyžádá trávení, jde na úkor překrvení mozku. Já jsem mozek, Watsone. Zbytek mé tělesné podstaty je pouhý přívažek. Proto musím brát v úvahu mozek.“

„A co to nebezpečí, které vám hrozí, Holmesi?“

„Pro případ, že by vrah uspěl, měl byste si snad raději obtěžovat paměť jeho jménem a adresou. Můžete obě pak předat Scotland Yardu s mým uctivým poručením a posledním sbohem. Sylvius se

jmenuje – hrabě Negretto Sylvius. Zapište si to, člověče, zapište si to! Moorside Gardens, č. 136, N.W. Máte to?”

Watsonův upřímný obličej se úzkostí až chvěl. Věděl velice dobře, jak nesmírná rizika Holmes podstupuje, a uvědomoval si, že má ve zvyku nebezpečí spíše zlehčovat, než nadsazovat. Watson, jako vždy muž činu, se ukázal být práv situaci.

„Počítejte se mnou, Holmesi. Nemám zítra ani pozítří nic na práci.“

„Váš morální profil se vůbec nelepší. Ke všem svým ostatním nectnostem navíc ještě všete lidem bulíky na nos. Děláte dojem všestranně zaměstnaného lékaře, jehož se pacienti netrpělivě dožadují.“

„Nechtěl nic, co by nemohlo počkat. Ale proč nedáte toho člověka zatknout?“

„Udělat bych to mohl. Právě proto jeví takové znepokojení!“

„Nač tedy váháte?“

„Protože nevím, kde je drahokam.“

„Ach ano, Billy mi o tom pověděl – uloupený korunní klenot!“

„Správně – velký žlutý Mazarinův drahokam. Rozhodil jsem sítě a ryba v nich uvízla. Nemám však drahokam. Nač bych dával zavřít zloděje? Na světě by sice bylo hned bezpečněji, kdyby seděli za mřížemi. Ale to není můj cíl. Potřebuji dostat ten kámen.“

„A zmíněný hrabě Sylvius je jednou z vašich ryb?“

„Ano, a je to žralok. Ten má nebezpečné zuby. Druhý je Sam Merton, bývalý boxer. Není to špatný chlap, ten Sam, ale nechá si od hraběte poroučet. Sam není žádný žralok. Je to takový velký, svalnatý, tupohlavý sumec. Ale přesto se třepetá v mé síti.“

„Kdo je to ten hrabě Sylvius?“

„Dnes dopoledne jsem mu kráčet po boku. Viděl jste mne už přestrojeného za stařenku. Ještě nikdy jsem tu roli nesebral přesvědčivěji. Jednou mi dokonce zvedl slunečník. ‚Dovolíte, milostivá?‘ řekl – je napůl Ital, víte, a když je dobře naložený, má takové ty jižní galantní způsoby – ale v opačném případě je to zosobněný ďábel. Život je plný rozmarných příhod, Watsoně.“

„Tato mohla dopadnout tragicky.“

„Snad. Sledoval jsem ho až do dílny starého Straubenzeeho v Minories. Straubenzee mu udělal tu vzduchovku – prý je to moc šikovná věcička a dal bych na to krk, že je momentálně právě v protějším okně. Viděl jste našeho panáka? Ovšem, Billy vám ho ukázal. Každou chvíli může tou pěknou hlavou proletět kulka. Ano, Billy, copak je?“

Chlapec znovu vstoupil do pokoje; v ruce držel podnos s navštivenkou. Holmes na ni pohlédl a pak zdvihl obočí a pobaveně se usmál.

„Pan hrabě osobně. To jsem vsutku neočekával. Chytneme se do křížku, Watsone. Odvaha mu nechybí. Snad jste slyšel, že proslul jako lovec divokých šelem. Bylo by triumfálním vyvrcholením jeho vynikajících sportovních úspěchů, kdyby mne přidal ke svým loveckým trofejím. Jeho návštěva mi dokazuje, že už pociťuje, jak mu šlapu na paty.“

„Pošlete pro policii.“

„To pravděpodobně udělám. Ale ne hned. Vyhlédl byste opatrně z okna, Watsone, a podíval se, zda někdo postává na ulici?“

Watson vykoul ostražitě zpoza závěsu.

„Ano, u dveří je jakýsi hromotluk.“

„To bude Sam Merton – ten poslušný, ale dost nedovtipný Sam. Kde je ten pán. Billy?“

„V salónu, prosím.“

„Až zazvoním, uveď ho nahoru.“

„Prosím.“

„Uveď ho dál, i kdybych tu nebyl.“

„Prosím.“

Watson vyčkával, dokud se dveře opět nezavřely, a pak se jal naléhat.

„Poslyšte, Holmesi, tohle je prostě vyloučeno. Ten chlap je na pokraji zoufalství, a tudíž schopen všeho. Možná že vás přichází zavraždit.“

„To by mne nepřekvapovalo.“

„Trvám na tom, abych byl přítomen.“

„Hrozně byste tu překážel.“

„Jemu?“

„Ne, milý příteli, mně.“

„Já vás tu rozhodně nemohu nechat samotného.“

„Ale ano, můžete. A uděláte to, protože jste ještě nikdy nezhodil hru. Jsem si jist, že ji dohrajete až do konce. Ten člověk přišel prosadit svou a zůstane tu, abych svou mohl prosadit já.“ Holmes vytáhl zápisník a spěšně naškrábal několik řádek. „Odjeďte drožkou do Scotland Yardu a předejte tohle Youghalovi z kriminálního oddělení. Vraťte se sem v doprovodu policie. Nakonec toho chlapa zatknou.“

„V tom vám s radostí vyhovím.“

„Než se vrátíte, budu mít dost času zjistit, kde je drahokam.“ Dotkl se zvonku. „Myslím, že odejdeme přes ložnici. Tenhle druhý východ je nesmírně užitečný. Raději bych si svého žraloka prohlédl, než spatří on mne, a k tomu používám, jak si jistě pamatujete, své osobité metody.“

Billy tedy uvedl krátce nato hraběte Sylvia do prázdné místnosti. Proslulý lovec, sportovec a lev salónů byl statný snědý muž s mocným černým knírem, jenž zakrýval krutá ústa s tenkými rty a nad nímž se zvedal dlouhý nos, zahnutý jako orlí zoban. Byl elegantně oblečen, ale jeho nápadná vázanka, jiskřící jehlice a třpytné prsteny působily příliš křiklavě. Když za ním zapadly dveře, rozhlédl se kolem sebe divokým, překvapeným pohledem, jako by očekával odněkud nějaký úskok. Pak sebou prudce trhl, neboť zahlédl nad opěradlem křesla u okna nehybnou hlavu a límec županu. Zprvu vyjadřoval jeho výraz pouhý úžas. Pak se mu v černých vražednických očích zajiskřilo hroznou nadějí. Ještě jednou se rozhlédl, aby se přesvědčil, že tu není svědků, načež pozdvihl masivní hůl a po špičkách se plížil k mlčící postavě. Rozmáchl se ke konečnému skoku a ráně, když ho chladný sarkastický hlas oslovil z otevřených dveří ložnice: „Neničte to, hrabě! Neničte to!“

Vrah uskočil a obličej se mu křečovitě stáhl úžasem. Na okamžik opět pozdvihl hůl s hlavicí zalitou olovem, jako by chtěl svůj zuřivý útok zamířit od napodobeniny k originálu, ale cosi v těch neúhybných šedých očích a sardonickém úsměšku mu zadrželo ruku.

„Je to přece taková hezká věcička,“ řekl Holmes a přistoupil k panákovi. „Zhotovil ji francouzský sochař Tavernier. Je takový mistr na voskové figuríny jako váš přítel Straubenzee na vzduchovky.“

„Na vzduchovky! Jak to myslíte?“

„Odložte si klobouk a hůl na ten malý stolek. Děkuji vám. Račte se posadit. Neodložíte si také pistoli? No prosím, když se vám líbí na ní sedět. Přicházíte vskutku jako na zavanou, protože jsem si toužebně přál, abych si s vámi mohl trochu pohovořit.“

Hrabě se zamračil a jeho husté obočí vypadalo hrozivě.

„I já jsem si přál s vámi pohovořit, Holmesi. Proto jsem tady. Nezapírám, že jsem se právě hodlal na vás vrhnout.“

Holmes pohupoval nohou ke kraji stolu.

„Vytušil jsem, že se vám takový nápad rodí v hlavě,“ řekl. „A čemu vděčím za tu osobitou pozornost?“

„Protože nešetříte námahou, jen abyste mne obtěžoval. Protože jste mne dal stopovat svými pohůnky.“

„Mými pohůnky! Ujišťuji vás, že nikoli!“

„Třesky plesky! Dal jsem je sledovat. Tuto hru mohou hrát dva, Holmesi.“

„Jde o maličkost, pane hrabě, ale snad byste byl tak laskav a neodpíral mi při oslovení můj přídomek. Pochopíte, že při mém zaměstnání bych se takhle ocitl na důvěrné bázi s polovinou individuí z galérie zločinců, a jistě se mnou budete souhlasit, že výjimky by vzbuzovaly závist.“

„Tak tedy pane Holmesi.“

„Bravo! Ujišťuji vás však, že se mýlíte, pokud jde o mé údajné agenty.“

Hrabě Sylvius se opovržlivě zasmál.

„Jiní lidé mají stejné pozorovací schopnosti jako vy. Včera to byl starý nádeník. Dnes jakási bába. Nespustili mne z očí celý den.“

„Opravdu mi lichotíte, pane hrabě. Starý baron Dawson prohlásil v předvečer své popravy, že v mém případě ztrácí jeviště to, co získal zákon. A nyní oceňujete i vy sám laskavě mé postavičky?“

„To jste byl vy – vy sám?“

Holmes pokrčil rameny. „Tamhle v rohu vidíte slunečník, který jste mi tak ohleduplně zvedl v Minories, než jste pojal podezření.“

„Kdybych to byl věděl, možná že byste byl už nikdy –“

„Nespatřil toto skromné obydlí. Toho jsem si byl dobře vědom. Všichni můžeme litovat příležitostí, jichž jsme nevyužili. Stalo se však, že jste nic nevytušil, a proto sedíme tady.“

Košaté obočí hraběte Sylvia se stáhlo ještě hrozivěji nad nebezpečnými očima. „Vaše doznání situaci jen zhoršuje. Nebyli to tedy vaši agenti, ale vy sám, vy všetečný tajtrlíku! Připouštíte, že jste mne špehoval. Proč?“

„Ale jděte, hrabě. Střílel jste přece kdysi v Alžíru lvy.“

„Nu a?“

„A proč?“

„Proč? Ze sportu – je to vzrušující – nebezpečné!“

„A bezpochyby také proto, abyste zbavil kraj škodné?“

„Zajisté!“

„Mé důvody v kostce.“

Hrabě vyskočil a ruka mu automaticky sjela k zadní kapse.

„Sedněte si, pane hrabě, sedněte si. Existuje ještě jeden, hmatatelnější důvod. Chci ten žlutý drahokam!“

Hrabě Sylvius se opřel v křesle a zle se usmál.

„I to se podívejme!“

„Víte, že kvůli tomu jsem vám v patách. A zavítal jste sem ke mně dnes večer ve skutečnosti z toho důvodu, abyste zjistil, co o celé té záležitosti vlastně vím, a nakolik je tedy nezbytné odstranit mou osobu. Nu, řekl bych, že z vašeho hlediska je to naprosto nezbytné, neboť o tom vím vše, až na jedno, a to se mi právě chystáte sdělit.“

„Vskutku? A která informace vám, pěkně prosím, ještě chybí?“

„Kde ten korunní klenot právě je.“

Hrabě se pronikavě zadíval na svého protihráče.

„Tak tohle chcete vědět, což? Jak bych vám, ke všem čertům, já mohl říci, kde je?“

„Můžete, a řeknete.“

„Vskutku?“

„Nepodaří se vám ošálit mne, pane hrabě.“ Holmesovy oči, které ho poutaly pohledem, se stáhly a zasvítily, až vypadaly jako dva hrozivě ocelové hroty. „Jste průhledný jako sklo. Vidím vám do duše až na samé dno.“

„Pak ovšem také vidíte, kde je drahokam.“

Holmes radostně tleskl a pak na něho posměšně ukázal prstem. „Víte to tedy. Doznal jste se.“

„Nic jsem nedoznal.“

„Ale, pane hrabě, buďte rozumný a můžeme se dohodnout. V opačném případě utrpíte úhonu.“

Hrabě Sylvius obrátil oči ke stropu. „A vy mluvíte o šalbě!“ řekl.

Holmes na něho zamyšleně hleděl, jako šachový velmistr, který si v hlavě spřádá svůj vrcholný tah. Pak vytáhl zásuvku u stolu a vyňal z ní objemný zápisník.

„Víte, co se skrývá v deskách tohoto zápisníku?“

„Ne, to nevím.“

„Vy!“

„Já?“

„Ano, pane, vy! Jste tam se vším všudy – všechny činy vašeho zlotřilého a nebezpečného života.“

„Proklatě!“ vzkřikl hrabě a oči mu zaplály. „Moje trpělivost má své meze!“

„Je to všechno tady, hrabě. Pravdivá fakta o smrti staré paní Haroldové, po níž jste zdědil panství Blymer a krátce nato je prohrál v kartách.“

„To se vám něco zdá.“

„A skutečný životní příběh slečny Minnie Warrenderové.“

„Pchá! S tím nic nedokážete!“

„Je toho tady mnohem víc, hrabě. Je zde loupež v luxusním expresu na Riviéru z 13. února 1892. Je zde padělaný šek z téhož roku na Crédit Lyonnais.“

„Ne; v tom se mýlíte.“

„V ostatním se tedy nemýlím! Podívejte se, hrabě, jste hráč. Má-li váš protivník v rukou všechny trumfy, ušetří to čas, když hlásíte pas.“

„A jak souvisí všechny tyhle řeči s drahokamem, o němž jste se zmínil?“

„Jen pomalu, hrabě. Přitáhněte uzdu svému nepokojnému duchu! Dovolte, abych probral jednotlivé body po svém, na přeskáčku. Tohle všechno na vás vím, ale především mohu vznést důkazy podepřené obvinění z krádeže korunního klenotu proti vám a vašemu boxerskému pohůnkovi.“

„Vskutku?“

„Mám drožkáře, který vás vezl do Whitehallu, a drožkáře, který vás odvážel. Mám portýra, který vás viděl blízko místa činu. Mám Ikeyho Sanderse, který vám odmítl ten diamant rozřezat. Ikey to píchnul, a partie je ztracena.“

Hraběti Sylviovi vyvstaly na čele žíly. Jeho snědé, hustě zarostlé ruce se křečovitě sevřely v potlačovaném vzrušení. Pokusil se promluvit, ale slova jako by mu unikala.

„Takovéhle karty mám v ruce,“ řekl Holmes. „Vyložil jsem je všechny na stůl. Avšak jedna karta chybí: trumfové eso. Nevím, kde ten drahokam je.“

„A taky se to nikdy nedovíte.“

„Myslíte? Mějte přece rozum, hrabě. Uvažte, v jaké jste situaci. Dostanete dvacet let. Sam Merton taktéž. Jaký prospěch budete z toho drahokamu mít? Vůbec žádný. Ale když jej vrátíte – nu, dopustím se těžkého zločinu. Nepotřebujeme vás ani Sama. Chceme ten drahokam. Vzdejte se ho, a co se mne týká, můžete si zůstat na svobodě tak dlouho, dokud se budete řádně chovat. Jestli zase něco provedete – nu, bude to naposled. Ale tentokrát jsem byl pověřen zmocnit se drahokamu, ne vás.“

„A jestliže odmítnu?“

„Pak – žel bohu – předám vás, a ne ten drahokam.“

Billy se na zazvonění objevil ve dveřích.

„Domnívám se, hrabě, že bychom na tuto poradu měli přizvat i vašeho přítele Sama. Koneckonců, i jeho zájmy by měly mít zastoupení. Billy, před domovním vchodem zastaneš takového velkého, ošklivého pána. Požádej ho, aby přišel nahoru.“

„A co když nebude chtít, prosím?“

„Jen žádné násilí, Billy. Jednej s ním mírně. Vyřídíš-li mu, že pro něho vzkazuje pan hrabě Sylvius, jistě se nebude zdráhat.“

„Co zamýšlíte?“ zeptal se hrabě, jakmile Billy zmizel.

„Před chvílí byl u mne můj přítel Watson. Řekl jsem mu, že mám v síti žraloka a sumce; nyní tedy zatahuji síť a oba se společně objeví nad hladinou.“

Hrabě mezitím vstal z křesla a držel ruku za zády. To, co svíral Holmes v ruce, se nejasně rýsovalo v kapse jeho domácího kabátku.

„Vy neumřete v posteli, Holmesi.“

„To mne začasť už rovněž napadlo. Vždyť na tom nezáleží. Koneckonců i vy, hrabě, se rozloučíte se světem spíše v poloze vertikální než horizontální. Avšak takové představy do budoucna jsou morbidní. Proč se raději neoddávat nezkalené radosti z přítomnosti?“

V hrozivých černých očích toho krále mezi zločinci se náhle divoce zablesklo. Holmesova postava se zdála vyrůstat do výše, jak stál připraven a ve střehu.

„Nemá smysl pohrávat si s pistolí, příteli,“ řekl tiše. „Víte velice dobře, že byste se neodvážil jí použít, i kdybych vám poskytl čas ji vytáhnout. Pistole jsou odporné, hlučné předměty, hrabě. Zůstaňte raději u vzduchovek. Ha! Zdá se mi, že slyším plavné kročeje vašeho ctěného společníka. Dobrý den, pane Mertone. Venku na ulici je dosti nudno, nemyslíte?“

Zápasník, mladík rozložitě postavy, s těžkopádným, umíněným, jakoby ze stran přitesaným obličejem, postával nemotorně ve dveřích a rozhlížel se zmateně kolem sebe. Holmesovy zdvořilé

způsoby ho zaskočily; ač nejasně tušil, že se za nimi skrývá nepřátelství, nevěděl, jak jim čelit. Obrátil se proto k bystřejšímu druhovi o pomoc.

„Co se děje, hrabě? Co chce ten chlap? Nač si to hrajeme?“ Měl hluboký a chraptivý hlas.

Hrabě pokrčil rameny a Holmes mu odpověděl.

„Kdybych to měl vyjádřit v kostce, pane Mertone, řekl bych, že jste už dohráli.“

Boxer se stále ještě obracel na svého společníka.

„Dělá si ten chlápek legraci či co? Nejsem na legraci zrovna naložený.“

„Jistěže ne, a ani bych to nepředpokládal. Mohu vám myslím příslibit, že v průběhu večera budete mít k humoru čím dál tím odtažitější vztah. Poslyšte, hrabě: jsem zaměstnaný člověk a nemíním zbůhdarma mařit čas. Odeberu se do přilehlé ložnice. Prosím, počínejte si tu v mé nepřítomnosti jako doma. Můžete vyložit svému příteli, jak se věci mají, aniž vám v tom bude překážet moje osoba. Já si zatím přehraji na housle Hoffmannovu Barcarolu. Za pět minut se vrátím pro konečnou odpověď. Je vám jasné, jaká volba vám zbývá, vidíte? Dostane policie drahokam, anebo vás?“

Holmes vzal z kouta housle a vyšel z místnosti. Za okamžik sem slabě dolehly zavřenými dveřmi ložnice táhlé, úpěnlivé tóny nesmrtelné melodie.

„Co se to stalo, prosím vás?“ dotazoval se Merton rozčileně, když se k němu jeho společník obrátil. „Ví o tom drahokamu?“

„Ví o tom proklatě víc, než by měl. Nejsem si jist, že neví všechno.“

„Bože na nebesích!“ Boxerův popelavý obličej o poznání zbělel.

„Ikey Sanders to na nás píchnul.“

„Ten? Toho si podám, i kdyby mě to mělo stát krk.“

„Co nám to pomůže? Musíme se rozhodnout, co uděláme.“

„Momentíček,“ řekl boxer a pohlédl podezíravě na dveře do ložnice. „Na tu lišku podšitou si musíme dát majzla. Neposlouchá von nakonec?“

„Jak by mohl poslouchat, když hraje?“

„To je pravda. Ale možná že někdo stojí za firhaňkem. Tady je to taky samej hadr.“ Jak se rozhlížel, spatřil poprvé model v okně; vyvalil oči a ukazoval němě prstem, úžasem neschopen slova.

„Pchá! To není než panák,“ řekl hrabě.

„Udělanej podle něho, co? No, to mě podržte. Že to není u madam Tussaudové! Jako by mu z oka výpad, i šláfroek a tak. Ale co ty firhaňky, pane hrabě!“

„Čert je vem! Ztrácíme čas a nemáme ho nazbyt. Může nás dát zavřít kvůli tomu diamantu!“

„Houby může!“

„Nechá nás prásknout do bot, když mu povíme, kde je.“

„Cože? Jít vod toho! Zahodit sto tisíc liber?“

„Je to buď – anebo.“

Merton se poškrábal na krátce ostříhané lebce.

„Je tam sám. Podíme ho vodkrouhnout. Jak bude po smrti, nemáme se čeho bát.“

Hrabě zavrtěl hlavou.

„Je ozbrojený a je ve střehu. Kdybychom ho zastřelili, sotva by se nám podařilo odtud dostat. Krom toho je pravděpodobné, že policii oznámil všechno, co vypátral Počkat! Co to bylo?“

Od okna zaznělo slabé zašramocení. Oba muži vyskočili, ale všude vládlo ticho. Až na tu podivnou postavu usazenou v křesle byli v místnosti určitě sami.

„Něco z ulice,“ řekl Merton. „Hele, šéfe, vám to zapaluje. Jistě si vymyslíte, jak z toho vyklouznout. Jestli se to nebude vyřizovat pěstěma, tak se do toho musíte vobout vy.“

„Napálil jsem už jinačí čímany,“ odpověděl hrabě. „Drahokam je tady u mne v tajné kapse. Neriskuju, že bych ho nechal někde válet. Dnes večer může zmizet z Anglie a do neděle ho v Amsterdamu rozřežou na čtyři kusy. Neví nic o van Seddarovi.“

„Myslel jsem, že van Seddar odpluje příští tejdén.“

„Původně ano. Teď ho však musíme dostat na nejbližší loď. Jeden z nás musí propašovat drahokam do Lime Street a říct mu to.“

„Ale dvojité víko není hotový.“

„Musíme to riskovat a odvézt ho i tak. Nesmíme ztratit ani okamžik.“ Znovu se odmlčel v předtuše nebezpečí, které se sportovec naučí instinktivně vycítit, a pozorně se zahleděl k oknu. Ano, ten šramot sem jistě dolehl z ulice.

„Co se Holmese týká,“ pokračoval, „toho nebude těžké napálit. Ten blázen nás totiž nedá zatknout, když dostane drahokam. Slíbíme mu ho tedy. Uvedeme ho na falešnou stopu, a než zjistí, že je to falešná stopa, bude klenot v Holandsku a my pryč z Anglie.“

„Tak se mi to líbí!“ zvolal Sam Merton a zazubil se.

„Ty půjdeš za Holand'anem a řekneš mu, aby koukal zmizet. Já se zdržím u toho nádivy a zarecituju mu falešné doznání. Řeknu mu, že drahokam je v Liverpoolu. Prokletá muzika utahaná, jde mi to na nervy! Než mu svitne, že v Liverpoolu není, bude kámen rozčtvrcený a my pobrázdíme na modrých vlnách. Pojd' sem, ať nejsi v zorném poli klíčové dírky. Tady je ten drahokam.“

„Divím se, že máte kuráž nosit ho při sobě.“

„Kde by byl uložený líp? Když jsme ho dokázali vyfouknout z Whitehallu, jistě by ho někdo dokázal vyfouknout z mého bytu.“

„Ukažte, ať si ho prohlídnu.“

Hrabě Sylvius vrhl poněkud nelichotivý pohled na svého společníka a přehlédl špinavou ruku, která se k němu vztáhla.

„Co je – myslíte, že vám ho šlohnou? Helejte, vašnosti, ty vaše móresy už mi lezou z krku.“

„Proč hned tak zhurta, Same? Nemůžeme si dovolit žádnou rozepři. Pojd' k oknu, aby ses mohl pokochat tou krásou. Podrž si ho proti světlu. Tumaš!“

„Děkuji!“

Holmes se prudce vymrštil z křesla, kde předtím spočíval panák, a zmocnil se drahocenného klenotu. Držel jej nyní v jedné ruce, zatímco pistole v jeho druhé ruce mířila hraběti na hlavu. Oba zlosyni, dokonale zaskočení, vrávoravě ucouvli. Než se vzpamatovali, stiskl Holmes elektrický zvonek.

„Jen žádné násilí, pánové – žádné násilí, prosím vás. Mějte ohled na nábytek. Musí vám být přece zcela jasné, že jste se dostali do svízelné situace. Policie čeká dole.“

V hraběti převládl úžas nad hněvem i strachem.

„Ale jak, u všech čertů –?“ zalykal se.

„Nedivím se, že vás to překvapuje. Nemohl jste přece vědět, že z mé ložnice vedou druhé dveře za ten závěs. Domníval jsem se, že jste museli zaslechnout, jak odstraňuji figurínu, ale měl jsem štěstí. Tím jsem získal možnost vyposlechnout si váš barvitý rozhovor, který by býval bolestně ochuzen, kdybyste byli věděli o mé přítomnosti.“

Hrabě mávl rezignovaně rukou.

„Uznáváme vaši převahu, Holmesi. Věřím, že jste vtělený ďábel.“

„Rozhodně k sobě nemáme daleko,“ odvětil Holmes se zdvořilým úsměvem.

Samu Mertonovi se vlivem pomalejšího chápání situace teprve postupně objasňovala. Až nyní, kdy na schodech zaduněly těžké kroky, prolomil mlčení.

„Čistá prácička,“ řekl. „Ale co to zatracený fidlání? Vždyť je to poráde ještě slyšet.“

„Ba,“ odvětil Holmes, „máte pravdu. Jen ať si hraje! Ty moderní gramofony jsou pozoruhodný vynález.“

Do místnosti vtrhla policie, pouta zacvakla a zločinci byli odvedeni do čekající drožky. Watson prodléval ještě u Holmese a blahopřál mu k čerstvé snítce, již přizdobil své vavříny. Jejich rozhovor znovu přerušil klid'as Billy s navštívenkou na podnose. „Lord Cantlemere, pane.“

„Uveď ho dál, Billy. To je ten vznešený šlechtic, který představuje nejvyšší kruhy,“ řekl Holmes. „Je to vynikající muž a vlastenec, ale jaksí ze staré školy. Vytrhneme ho ze vznešené důstojnosti? Dovolíme si malý žertík? Můžeme směle předpokládat, že neví o ničem, co se přihodilo.“

Dveře se otevřely a vpustily hubeného důstojného pána s ostrými rysy a vrcholně viktoriánskými licousy, černými jako uhel, což se

podivně vyjímalo vedle ohnutých zad a nejisté chůze. Holmes k němu vlídně přistoupil a stiskl chladnou ruku.

„Jak se daří, vaše lordstvo? Máme chladnější počasí, než bývá obvyklé v tuto roční dobu, ale tady uvnitř je teploučko. Smím vám pomoci z převlečníku?“

„Ne, děkuji vám; neodložím si.“

Holmes mu naléhavě stiskl rukáv.

„Dovolte laskavě! Přítel doktor Watson by vám jistě potvrdil, jak zákeřné jsou tyto náhlé změny teploty.“

Jeho lordstvo se poněkud netrpělivým pohybem osvobodilo.

„Cítím se docela příjemně, pane. Není třeba, abych se zdržel. Přišel jsem se jen pozeptat, jak pokračujete v úkolu, jež jste si z vlastní iniciativy předsevzal rozřešit.“

„Je to nesnadná věc – velice nesnadná.“

„Obával jsem se, že dospějete k takovému závěru.“

Ze slov i chování starého dvořana zaznívalo zřetelné opovržení.

„Schopnosti každého člověka mají své hranice a tato skutečnost nám aspoň zabraňuje podlehnout sebeuspokojení.“

„Ano, vaše lordstvo, měl jsem z toho těžkou hlavu.“

„O tom nepochybují.“

„Zvlášť jedna otázka mne znepokojuje. Možná že byste mi pomohl najít na ni odpověď?“

„Žádáte mne o radu dosti pozdě. Domníval jsem se, že pracujete podle svých zcela soběstačných metod. Přesto jsem ochoten přispět vám ku pomoci.“

„Víte, vaše lordstvo, bezpochyby budeme s to podložit obžalobu proti skutečným zlodějům dostatečnými důkazy.“

„Až je chytíte.“

„Správně. Ale jedna otázka zůstává otevřená – jak postupovat proti přechovávači?“

„Nejsou takové úvahy trochu předčasné?“

„Je lépe mít předem připravený plán. Jaký důkaz by tedy podle vašeho mínění takového přechovávače nevývratně osvědčil?“

„Kdyby měl ten drahokam v držení.“

„Poté byste ho dal zatknout?“

„Zcela nepochybně.“

Holmes se nikdy nerozesmál, ale tentokrát to svým výrazem Watsonovi víc než kdykoli jindy připomínal.

„V tom případě budu mít bolestnou povinnost doporučit, abyste byl zatčen, velevážený pane.“

Tato slova lorda Cantlemera navýsost pobouřila. Z dávno vyhaslého popela se vznítilo několik jisker a rozžehlo jeho popelavé tváře.

„Zacházíte příliš daleko, pane Holmesi. Jsem padesát let veřejně činný, ale nepamatuji se, že bych se byl kdy setkal s něčím podobným. Můj čas je vzácný, pane, jsem zaneprázdněn důležitými záležitostmi a nemám čas ani náladu na pošetilé žertování. Otevřeně prohlašuji, že jsem nikdy nevěřil ve vaše schopnosti, a vždy jsem zastával názor, že by bylo moudřejší svěřit celou záležitost kompetentním policejním odborníkům. Vaše počínání mne v tomto názoru jen utvrzuje. Mám tu čest se vám poroučet, pane.“

Holmes svižně přeběhl místnost a stanul mezi šlechticem a dveřmi.

„Okamžiček, prosím,“ řekl. „Kdybyste skutečně odešel s Mazarinovým drahokamem, dopustil byste se mnohem vážnějšího přečinu, než když jsem vás pouze přistihl při jeho momentálním držení.“

„To je neslýchané, pane! Ustupte mi z cesty!“

„Sáhněte do pravé kapsy svého převlečníku.“

„Co to má znamenat, pane?“

„Jen klid – jen klid – učiňte, oč vás žádám.“

Vteřinku nato už urozený pán, úžasem neschopen souvislého slova, vyjeveně mrkal na velký žlutý kámen, který mu ležel v třesoucí se dlani.

„Cože! Cože! Jak to přijde, pane Holmesi?“

„Bohužel, vaše lordstvo, bohužel!“ zvolal Holmes. „Zde můj dávný přítel vám potvrdí, že už jsem takový rarášek a rád si občas zažertuji na cizí účet. A že rovněž nikdy nedokážu odolat, abych

nevytvořil dramatickou situaci. Dovolil jsem si – byla to nesmírná opovážlivost, to připouštím – vložit vám na počátku naší rozmluvy drahokam do kapsy.“

Starý šlechtic přejížděl očima od drahokamu k usměvavé tváři před sebou.

„Jde mi z toho hlava kolem. Ale – ano – je to skutečně Mazarinův drahokam. Jsme vám nesmírně zavázáni, pane Holmesi. Váš smysl pro humor je, jak připouštíte, poněkud nemístný a projevuje se ve chvíli, kdy je to nejméně vhodné, ale odvolávám všechna pochybovačná slova o vašich vynikajících odborných schopnostech. Ale jak –“

„Vyšetřování není ještě uzavřeno; podrobnosti mohou počkat. Snad vám oznámení úspěšného výsledku, s nímž se nyní odeberete k vysoce postaveným osobnostem, přinese potěšení, které vás trochu odškodní za můj přízemní žertík. Billy, doprovod' jeho lordstvo ke dveřím a řekni paní Hudsonové, že bych jí byl zavázán, kdyby podávala večeri pro dva co nejdříve.“

DŮM „U TŘÍ ŠTÍTŮ“

Snad žádné dobrodružství, které jsem zažil s panem Sherlockem Holmesem, nezačínalo tak rázně ani tak dramaticky jako případ, který mi symbolizuje dům U tří štítů. Neviděl jsem Holmese kolik dní a neměl jsem ani potuchy, kam právě zaměřil svou činnost. Onoho rána jsem ho však zastihl v povídavé náladě, a sotva mne usadil do prosezeného nízkého křesla z jedné strany krbu a sám se uvelebil s lulkou mezi rty v protějším, už vstoupil návštěvník. Kdybych napsal, že do místnosti vtrhl splašený býk, dal bych čtenáři názornější představu o zmíněném výjevu.

Dveře se rozletěly a dovnitř vrazil obrovitý černochoch. Byl by působil komickým dojmem, kdyby zároveň nevypadal nebezpečně, protože měl na sobě velice nápadný kostkovaný šedý oblek s vlající lososovou vázankou. Široký obličej s plochým nosem vystrčil kupředu, zatímco nasupenýma černýma očima, v nichž doutnal plamének zlomyslnosti, přejížděl od jednoho k druhému.

„Kerej z vás je pan Holmes?“ zeptal se.

Holmes se pousmál a zvedl lulku.

„Tak to ste vy, co?“ prohlásil návštěvník a přešel nepříjemnými kradnými kroky kolem stolu. „Hele, pane Holmes, nestrkejte nos do záležitostí jinejch lidí, víme? Ať se každě stará sám vo sebe. Je vám to jasný?“

„Jen mluvte dál,“ řekl Holmes. „Číníte se dobře.“

„Tak? Líbí se vám to?“ zařval divous. „Vono se vám to přestane líbit, až si vás trochu vypučím. Takovejch už mi prošlo rukama, a nevypadali moc dobře, když jsem s nima skoncoval. Čuchněte si, pane Holmes.“

A podržel obrovitou sukovitou pěst příteli pod nosem. Holmes si ji pozorně prohlédl, jako by to byl nesmíme zajímavý předmět.

„To máte od narození?“ zeptal se. „Anebo k tomu došlo postupně?“

Snad tu zapůsobil ledový chlad mého přítele, snad zašramocení pohrabáče, který jsem popadl. Ať tak či onak, návštěvník se začal trochu mírnit.

„No, nemůžete říct, že jsem vás nevaroval,“ řekl. „Znám jednoho člověka a ten se zajímá o Harrow – víte, jak to myslím – a nestojíme vo to, abyste se nám tam vochovejtal. Je vám to jasný? Nejste žádná ouřední vosoba, a já taky nejsem žádná ouřední vosoba, a jestli se tam ukážete, já budu po ruce. To si zapište za uši.“

„Už dávno jsem se s vámi chtěl seznámit,“ řekl Holmes. „Nenabídnu vám židli, protože se mi nezamlouvá váš puch, ale nejste vy Steve Dixie, ten zápasník?“

„Jmenuju se tak, pane Holmes, a můžu vám ukázat, jak se boxuje, esli se mě eště budete dotejkat.“

„Ujišťuji vás, že se vás vůbec nechci dotknout,“ řekl Holmes a přejel pohledem návštěvníkův odpudivý zevnějšek. „Ale víte, když přišel o život mladý Perkins před tím barem v Holbornu – Cože! Snad už nespěcháte pryč?“

Černoch uskočil a v obličeji jako by zpopelavěl. „Takový řeči nebudu poslouchat,“ řekl. „Co je mi do nákýho Perkinse, pane Holmes? Trénoval sem v Bull Ringu v Birminghamu, dyž se ten mládenec dostal do maléru.“

„Tohle můžete uvést před soudem, Steve,“ řekl Holmes. „Pozoruji vás s Barneyem Stockdalem už –“

„Proboha živýho! Pane Holmes –“

„To stačí. Nechtě toho. Najdu si vás, až bude potřeba.“

„Klaním se, pane Holmes. Snad se na mě nezlobíte kvůlivá tehle návštěvě.“

„Zlobím, ledaže byste mi pověděl, kdo vás poslal.“

„Ale božítku, to není žádný tajemství, pane Holmes. Byl to ten pán, co ste se vo něm zrovínka zmínil.“

„A kdo si na to zjednal jeho?“

„Jako že je bůh nade mnou! Nevím, pane Holmes. Von jenom povídá: ‚Steve, zajdi za panem Holmesem a pověz mu, že mu hrozí nebezpečí, jestli se vypraví do toho Harrowu.‘ A to je čistá pravda.“

A aniž vyčkával na další otázky, návštěvník vyběhl z pokoje téměř stejně překotně, jako vstoupil. Holmes si oklepal popel z lulky a tiše se zasmál.

„Jsem rád, že jste nebyl nucen mu rozbít tu kudrnatou hlavu, Watsoně. Neušlo mi, jak tu manévrujete s pohrabáčem. Ale je to v podstatě neškodný chlapík, takové velké, svalnaté, pošetilé, upovídané děcko, a dá se lehko zkrotit, jak jste viděl. Patří do party Spencera Johna a zúčastnil se s nimi poslední dobou některých špinavostí, jež budu možná muset objasnit, až se mi naskytne volná chvilka. Jeho bezprostřední šéf Barney je prohnanejší ničema. Specializují se na přepadání lidí, zastrašování a podobně. Mne však především zajímá, pro koho v tomto případě pracují.“

„A od čeho vás chtějí odradit?“

„Jde o případ z Harrow Weald. Díky Stevovi jsem se rozhodl, že se na tu záležitost podívám, neboť za tím musí něco vězet, když to někomu stojí za takovou námahu.“

„Ale oč jde?“

„Právě jsem se vám to chystal vyprávět, když nás přerušila ta komická mezihra. Zde je list od paní Maberleyové. Máte-li chuť mne doprovodit, pošleme jí telegram a vydáme se na cestu.“

Vážený pane Holmesi (četl jsem),

přihodila se mi řada velice podivných věcí v souvislosti s domem, kde bydlím, a velice bych stála o to, abyste mi poradil. Během zítřku mne zastihnete doma kdykoli. Od železniční stanice ve Wealdu je to sem malý kousek. Nebožtík můj manžel Mortimer Maberley byl, pokud vím, vaším klientem v dobách, kdy jste začínal.

S úctou

Mary Maberleyová

Adresa zněla: Dům U tří štítů, Harrow Weald.

„Tak je to!“ řekl Holmes. „Jestliže mi tedy můžete věnovat tolik času, Watsoně, vydáme se nyní na cestu.“

Po krátké cestě vlakem a ještě kratší jízdě drožkou jsme dospěli na místo: byla to dílem cihlová a dílem dřevěná vila, stojící na půlhektarovém pozemku. Tři malé výstupky nad horními okny byly chabým pokusem dodat jejímu názvu oprávnění. Pozadí tvořil melancholický hlouček povyrostlých borovic a celkem to všechno dohromady vzbuzovalo nevalný, tísnivý dojem. Přesto však byl dům uvnitř pěkně zařízen, jak jsme zjistili, a postarší dáma, která nás přijala, byla velmi sympatická a na první pohled kultivovaná a jemná paní.

„Mám vašeho pana manžela v živé paměti, madam,“ řekl Holmes, „ač je tomu už drahně let, co jsem mu mohl posloužit v jisté maličkosti.“

„Patrně by vám spíš něco říkalo jméno mého syna Douglase.“

Holmes se na ni zahleděl s velkým zájmem.

„I propána! Tak vy jste matka Douglase Maberleyho? Seznámil jsem se s ním, ale jen povrchně. Toho zná ovšem celý Londýn. Je to skvostný chlapík! Kdepak je nyní?“

„Je mrtev, pane Holmesi, mrtev! Byl v Římě jako atašé a minulý měsíc tam zemřel na zápal plic.“

„To je mi líto. Neumím si představit smrt ve spojitosti s takovým mužem. Nepoznal jsem ještě nikoho, kdo by tak překypoval vitalitou. Užíval intenzívně života – každíčkou částíčkou své bytosti!“

„Až příliš intenzívně. To ho zničilo. Vy si ho pamatujete, jaký býval – veselý a velkorysý. Neviděl jste, jaký se z něho stal náladový, zasmušilý, nevrlý člověk. Měl zlomené srdce. Během jediného měsíce se z mého odvážného syna stal unavený cynik.“

„Nešťastná láska – žena?“

„Spíše netvor. Nepozvala jsem vás však k rozhovoru o mém ubohém chlapci, pane Holmesi.“

„Doktor Watson a já jsme vám k službám.“

„Zažila jsem několik podivných věcí. Bydlím v tomto domě už přes rok, a jelikož dávám přednost odloučenosti, nestýkala jsem se příliš se sousedy. Před třemi dny za mnou přišel člověk, který se

představil jako zprostředkovatel realit. Řekl, že tento dům by přesně vyhovoval jednomu jeho zákazníkovi, a kdybych se s ním byla ochotna rozloučit, nehleděl by na cenu. Připadalo mi to dost zvláštní, protože je tu k mání několik prázdných domů, které se mému jistě vyrovnají, ale pochopitelně mne jeho sdělení zajímalo. Řekla jsem tedy cenu, která přesahovala o pět set liber částku, již jsem zaplatila. Okamžitě s nabídkou souhlasil, dodal však, že jeho klient by si přál koupit zároveň i nábytek, a jestli bych si neurčila cenu i za něj. Některé kusy nábytku pocházejí ještě z domova mých rodičů a jsou, jak vidíte, velmi pěkné, i jmenovala jsem tedy pěkně zaokrouhlenou částku. I s tím okamžitě souhlasil. Vždycky jsem si přála cestovat, a ta nabídka byla tak lákavá, že bych si byla připadala do smrti zabezpečená.

Včera mi ten člověk přinesl sepsanou smlouvu. Naštěstí jsem ji ukázala panu Sutrovi – to je můj advokát tady v Harrow. Povídá mi: „To je ale podivný dokument. Uvědomujete si, že byste po podepsání nebyla oprávněna odnést si z domu vůbec nic – ani své osobní soukromé vlastnictví?“

Když ke mně ten člověk večer opět přišel, upozornila jsem ho na tento bod a řekla jsem mu, že jsem hodlala prodat pouze nábytek.

„Ne, ne, všechno,“ řekl.

„Ale co mé šaty? Mé šperky?“

„Nu, u vašich osobních věcí bychom mohli udělat výjimku. Ale z domu se nesmí odnést nic bez prohlídky. Můj zákazník je nesmírně velkorysý, ale má svoje požadavky a zařizuje si věci po svém. Chce buď všechno, anebo nic.“

„Pak tedy nedostane nic,“ řekla jsem. A tím to skončilo, ale celé to jednání se mi zdálo tak neobvyklé, že jsem si myslela –“

V této chvíli došlo k neočekávanému přerušení.

Holmes pozvedl ruku, abychom ztichli. Rázně přešel pokoj, rozrazil dveře a vtáhl dovnitř vysokou hubenou ženu. Držel ji za rameno a ona se mu nemotorně bránila, takže se před námi objevila podobná velké rozdurděné slepici, kterou kdosi celou načepýřenou a kdákající vleče z kurníku.

„Nechte mě bejt! Co to děláte?“ pištěla.

„Susan! Co to má znamenat?“

„Šla jsem se zeptat, jestli se návštěva zdrží k obědu, milostpaní, a vtom na mě tenhle chlap vyskočil.“

„Slyším ji tady už dobrých pět minut, ale nechtěl jsem přerušovat vaše velice zajímavé vyprávění. Jste trochu dýchavičná, Susan, vidíte? Při takovéhle práci se nedá funět.“

Susan otočila vzdorovitý, ale překvapený pohled k svému přemožiteli. „A co ste vůbec zač, a jakým právem tu se mnou takhle cloumáte?“

„Chtěl jsem se na něco zeptat ve vaší přítomnosti. Paní Maberleyová, zmínila jste se někomu, že mi hodláte napsat a poradit se se mnou?“

„Ne, pane Holmesi, nezmínila.“

„Kdo nesl váš dopis na poštu?“

„Susan.“

„Aha. Tak, Susan, komupak jste napsala nebo vzkázala, že se vaše paní hodlá se mnou poradit?“

„To nejní pravda. Žádnýmu sem nic nevzkazovala.“

„Podívejte, Susan, s dýchavičností se lidé nedožívají vysokého věku. Lhát je velký hřích. Komu jste to pověřila?“

„Susan!“ zvolala její paní. „Tak se mi zdá, že jste ošklivá, falešná osoba. Vzpomínám si, že jsem vás viděla, jak s někým mluvíte přes plot.“

„Do toho nikomu nic nejní,“ řekla žena vzdorně.

„A co když vám povím, že jste si to povídala s Barneyem Stockdalem?“ řekl Holmes.

„Tak co se ptáte, dyž to víte?“

„Nebyl jsem si tím jist, ale teď to vím. Podívejte, Susan, vyděláte si deset liber, když mi povíte, kdo stojí za Barneyem.“

„Někdo, kdo by moh vysázet tisíc liber za každých deset, co byste dal dohromady vy.“

„Nějaký bohatý pán tedy? Ne, usmála jste se – bohatá dáma. No, a když už jsme se dostali tak daleko, můžete mi prozradit její jméno a vydělat si tu desetilibru.“

„Táhněte ke všem čertům!“

„Susan! Takové výrazy!“

„Nevostanu tady ani minutu. Všichni mi lezete krkem. Pro věci si pošlu zejtra.“ A vrhla se ke dveřím.

„Sbohem, Susan! Nejlepší na to je opiová tinktura s kafrem... Hm, tahle banda,“ přešel od ironie k vážnému tónu, jakmile za tou rozparádnou, hněvem se zalykající ženštinou zapadly dveře, „nežertuje. Podívejte se, jak přesně to mají sehrané. Dopis, který jste mi psala, byl na poště orazítkován v deset hodin večer. Přesto stihne Susan dát zprávu Barneyovi. Barney má čas zajít na vyšší místa pro instrukce; zákazník nebo zákaznice – kloním se spíše k druhé možnosti, protože se Susan tak ušklíbala, když si myslela, že jsem se spletl – vypracuje jistý plán. Přivolají černého Steva a mně se druhý den v jedenáct dopoledne dostane varování. Tomu říkám rychlá práce.“

„Ale co chtějí?“

„Ano, o to tu běží. Komu patřila vila před vámi?“

„Jistému námořnímu kapitánovi na penzi, jmenoval se Ferguson.“

„Bylo na něm něco pozoruhodného?“

„Nikdy jsem o ničem takovém neslyšela.“

„Uvažuji, jestli by tu nebyl mohl něco zakopat. Ovšem, když chce někdo v dnešních dobách uschovat poklad, použije k tomu obvykle sejfů v bance. Vždycky se ovšem vyskytnou šílenci. Bez nich by na světě bylo nudno. Nejprve mne napadlo, že by tu mohly být zakopané nějaké cennosti. Jenže proč by potom chtěli vaše zařízení? Nevlastníte, aniž o tom víte, nějakého Raffaela nebo první kvartové vydání Shakespeara?“

„Ne, myslím, že to nejcennější, co mám, je čajový servis Crown Derby.“

„Kolem toho by sotva vznikla tak zamotaná situace. Proč ostatně otevřeně neřeknou, co chtějí? Kdyby někdo zatoužil po vašem čajovém servisu, mohl by vám za něj nabídnout nějakou sumu, a nepotřeboval by vás vykoupit se vším všudy, od sklepa až po půdu. Ne, mně se to jeví tak, že máte něco, o čem nevíte, a kdybyste to věděla, tak byste se toho nevzdala.“

„I mně se to tak jeví,“ řekl jsem.

„Doktor Watson souhlasí, tak tím je to potvrzeno.“

„Ale co by to jen mohlo být, pane Holmesi?“

„Pokusme se, zda bychom čisté rozumovou analýzou nenalezli nějaký záchytný bod. Bydlíte v tomhle domě rok.“

„Téměř už dva.“

„Tím lépe. Během celého tohoto dlouhého údobí od vás nikdo nic nechce. Až nyní jsou vám v průběhu tří čtyř dnů předkládány neodbytné požadavky. Co z toho vyplývá?“

„Může to znamenat jen jedno,“ řekl jsem. „Ta věc, ať už je to cokoli, přibyla do domu teprve teď.“

„Znovu potvrzujete mou domněnku,“ řekl Holmes. „Paní Maberleyová, získala jste něco poslední dobou?“

„Ne, letos jsem nic nového nekupovala.“

„Vskutku? To je velice pozoruhodné. Nu, v tom případě bude nejmoudřejší počkat, jak se případ rozvine dál, abychom získali trochu jasnější údaje. Je ten váš advokát schopný člověk?“

„Pan Sutra je velice schopný.“

„Máte ještě nějakou služebnou, anebo zde byla pouze krásná Susan, která právě práskla domovními dveřmi?“

„Mám ještě jedno mladičké děvče.“

„Požádejte pana Sutra, zda by tu dnes a zítra nepřespál. Možná že budete potřebovat mužskou ochranu.“

„Kdo by mne ohrožoval?“

„To nemůžeme ještě vědět. Je to zamotaná záležitost. Nemohu-li zjistit, oč jim jde, musím začít z druhého konce a pokud možno zjistit, kdo je vyslal. Dal vám ten zprostředkovatel realit nějakou adresu?“

„Pouze navštívenku s jménem a povoláním. Haines-Johnson, aukce a odhady.“

„Pochybuji, že bychom ho našli v adresáři. Solidní obchodníci nezatajují adresu firmy. Prosím, dejte mi vědět, kdyby se událo něco nového. Ujal jsem se vašeho případu a můžete se spolehnout, že jej dořeším až do konce.“

Když jsme procházeli halou, spočinuly Holmesovy oči, jimž nic neušlo, na několika kufrech a zavazadlech, které se vršily v rohu. Svítily na nich nálepky.

„„Milán.“ „Lucerne.“ Ta zavazadla přišla z Itálie.“

„Jsou v nich věci po chudákovi Douglasovi.“

„Ještě jste je nerozbalila? Jak dlouho je tu máte?“

„Přišlo to minulý týden.“

„Ale vždyť jste říkala – tohle musí být ten chybějící článek. Jak můžeme vědět, že v těch zavazadlech není něco cenného?“

„To je vyloučeno. Chudák Douglas měl jen svůj plat a malou rentu. Jakou cennost by si byl mohl opatřit?“

Holmes se zamyslel.

„Neodkládejte to déle, paní Maberleyová,“ řekl nakonec.

„Dejte si ta zavazadla odnést k sobě do pokoje. Prohlédněte je co nejdříve a zjistěte, co obsahují. Přijdu sem zítra a vyslechnu vaši zprávu.“

Dům U tří štítů byl očividně pod velmi bedlivým dozorem: hned za vysokým živým plotem na konci přístupové cesty jsme narazili na černého boxera, který tam postával ve stínu. Stanul před námi nečekaně a na tom liduprázdném místě působil chmurně a hrozivě. Holmes zajel rukou do kapsy.

„To chcete vytáhnout pistoli, pane Holmes?“

„Ne, Steve, flakónek s parfémem.“

„Děláte si legraci, pane Holmes, co?“

„Pro tebe to nebude žádná legrace, až se chopím tvého případu. Varoval jsem tě včas dnes dopoledne.“

„Hele, pane Holmes, já vo tom přemejšlel, co ste jako říkal, a byl bych nerad, dyby se zasejč začalo mluvit vo tý aféře mladýho

Perkinse. Dybysem vám moh píchnout, pane Holmes, tak to udělám.“

„V tom případě mi tedy pověz, pro koho děláte tuhle práci.“

„Jako že je pámbu nade mnou! Řek sem vám to po pravdě už předtím. Já to nevím. Můj šéf je Barney, ten mi poroučí a víc nikdo.“

„Hm, tak si zapiš za uši, Steve, že dáma tady z té vily a vůbec všechno pod tou střechou je pod mou ochranou. Nezapomeň na to!“

„Dobrý, pane Holmes, budu si to pamatovat.“

„Vyděsil jsem ho tak, že se třese o vlastní kůži, Watsone,“ podotkl Holmes, když jsme kráčeli dále. „Myslím, že by zradil svého chleboďárce, kdyby měl tušení, kdo to je. Ještě štěstí, že jsem věděl o té bandě Barneyho Stockdalea, a že mezi ně Steve patří. Víte, Watsone, tohle je případ pro Langdala Pikea a já za ním hned zajdu. Třeba nám pomůže vnést do případu trochu jasno.“

Toho dne jsem Holmese už nespatriil, ale uměl jsem si představit, jak tráví čas, neboť Langdale Pike byl jeho živoucí encyklopedií všeho, co souviselo se společenskými skandály. Tento podivný nanicovatý človíček vysedával od rána do večera v arkýřovitém oknu jednoho klubu na St. James Street a přijímal i dále předával všechny klepy, které kolovaly po velkoměstě. Říkalo se o něm, že si vydělává tisícové částky za odstavečky, jimiž přispíval každý týden do senzacechtivých plátků, které slouží zvědavým čtenářům. Kdykoli rozčeřil vzedmuté hlubiny londýnského života nějaký neobvyklý vír nebo příboj, zaznamenal to na hladině tento lidský seismograf s automatickou přesností. Holmes diskrétně dopomáhal Langdaleovi k informacím a ten mu to v případě potřeby oplácel. Když jsem se s přítelem setkal nazítří brzy zrána v jeho pokoji, viděl jsem na něm, že všechno proběhlo dobře, avšak čekalo nás nepříjemné překvapení v podobě následujícího telegramu:

Prosím přijďte ihned. Loupež u pí M. Vila v rukou policie.

Sutro

Holmes hvízdal. „Drama dospělo ke krizi, a dříve, než jsem předpokládal. Tuhle akci řídí někdo velice energickou rukou, což mne nepřekvapuje po tom, co jsem slyšel. Ten Sutro je ovšem advokát paní Maberleyové. Obávám se, že jsem se dopustil chyby, když jsem nepožádal vás, abyste tam zůstal v noci na stráži. Ten chlapík je očividně nějaká třtina větrem se klátící. Nu, nemůžeme udělat nic jiného, než se znovu rozjet do Harrow Weald.“

Dům U tří štítů se značně lišil od spořádané domácnosti z minulého dne. U zahradní branky se shromáždila skupinka zevlounů, zatímco dva konstáblové prozkoumávali okna a záhonky s pelargóniemi. Setkali jsme se s bělovlasým starým pánem, který se nám představil jako advokát paní Maberleyové, a s čiperným rudolícím inspektorem, jenž přivítal Holmesa jako starý známý.

„Tohle není bohužel nic pro vás, pane Holmesi. Bylo to docela obyčejné, běžné loupežné přepadení, s jakým si poradí poslední policajt. Není to práce pro specialisty.“

„Jsem přesvědčen, že případ je ve velmi dobrých rukou,“ řekl Holmes. „Pouze obyčejné přepadení, říkáte?“

„Přesně tak. Víme téměř s určitostí, co to bylo za chlapy, i kde je najdeme. Je to ta banda Barneyho Stockdalea, kam patří i ten černý habán – ometali se tu kolem.“

„Výborně! Co sebrali?“

„No, zřejmě toho moc nepobrali. Paní Maberleyovou omámili chloroformem a ve vile pak – Ale tady přichází naše paní.“

Dáma, která nás sem včera povolala, vstoupila pobledlá a choře vyhlížející do pokoje, podpírána mladou služtičkou.

„Dobře jste mi radil, pane Holmesi,“ usmála se kajícně. „Škoda že jsem vás neposlechla! Nechtěla jsem pana Sutra obtěžovat, a tak jsem tu zůstala bez pomoci.“

„Dozvěděl jsem se o tom až dnes ráno,“ vysvětloval advokát.

„Pan Holmes mi radil, abych si sem pozvala některého přítele. Nedbala jsem jeho rady a doplatila jsem na to.“

„Vypadáte skutečně nedobře,“ řekl Holmes. „Nepřepínala byste příliš své síly, kdybyste nám vylíčila, co se udalo?“

„Mám to všechno tady,“ řekl inspektor a poklepal na objemný notes.

„Jestli však madam vyčerpání dovolí –“

„Není toho mnoho co vyprávět. Jsem si jista, že jim ta zločinná Susan poradila, kudy se sem dostat. Museli tu znát každý kout. Nakrátko jsem cítila, že mi tisknou hadr s chloroformem na obličej, ale nemám potuchy, jak dlouho jsem ležela v bezvědomí. Když jsem se probudila, seděl jeden muž u mé postele a právě vstával od zavazadel mého syna s nějakým balíkem v ruce. Balík měl částečně rozbalený a věci rozházené po podlaze. Než mohl zmizet, vyskočila jsem a vrhla se na něho.“

„To bylo velmi riskantní,“ řekl inspektor.

„Držela jsem se ho, ale on mne setřásl, a možná že mne ten druhý udeřil, protože si nic víc nepamatuji. Tuhle Mary zaslechla hluk a začala křičet z okna o pomoc. Tím přivolala policii, ale těm darebákům se podařilo utéci.“

„Co si odnesli?“

„Nemyslím, že by chybělo něco cenného. Jsem si jista, že v zavazadlech mého syna nic takového nebylo.“

„Nezanechali po sobě ti chlapi žádnou stopu?“

„Zůstal mi jeden list papíru, který jsem snad vyrvala tomu muži, na něhož jsem se vrhla. Ležel celý pomuchlaný na zemi. Je to psáno rukou mého syna.“

„Což znamená, že nám to nebude moc platné,“ řekl inspektor.

„Jo, kdyby to bylo rukou toho lupiče –“

„Správně,“ řekl Holmes. „To je hned vidět pravý selský rozum! Přesto bych však ze zvědavosti ten list rád viděl.“

Inspektor vyňal ze zápisníku arch kancelářského papíru.

„Neopomeni nikdy nic,“ prohlásil poněkud pompézně, „ani sebenepatrnější maličkost. Dejte si poradit a dělejte to také tak, pane Holmesi. Za pětadvacet let ve službě jsem se leccemu přiučil. Vždycky na tom můžou být otisky prstů nebo podobně.“

Holmes si prohlížel list rukopisu.

„Co o tom soudíte, inspektore?“

„Vypadá to jako závěr nějakého podivného románu.“

„Může se z toho zajisté vyklubat závěr jednoho podivného příběhu,“ řekl Holmes. „Všiml jste si číslice nahoře? Je to dvoustá čtyřicátá pátá stránka. Kdepak je asi zbývajících dvě stě čtyřiačtyřicet?“

„Počítám, že je sebrali lupiči. Takovou kořist si můžou strčit za klobouk.“

„Připadá mi podivné, že by se vloupali do domu kvůli takovému rukopisu. Myslíte, že za tím něco vězí, inspektore?“

„No, já myslím, že ti darebáci ve spěchu popadli první, co jim přišlo pod ruku. Jen ať se radují z takového lupu.“

„Ale proč se vrhli na věci mého syna?“ zeptala se paní Maberleyová.

„Asi nenašli nic cenného dole, a tak zkoušeli štěstí v patře. Aspoň tak se mi to jeví. Co o tom soudíte vy, pane Holmesi?“

„Musím si to ještě promyslet, inspektore. Přistupte k oknu, Watsone.“ Jakmile jsem mu stanul po boku, přečetl mi fragment rukopisu. Začínal uprostřed věty a zněl takto:

... krev se mu řinula proudem z četných ran ve tváři, ale co to bylo proti hluboké ráně v srdci, které mu krvácelo při pohledu na její spanilou tvář. Pro ni byl ochoten i život položit a ona na něj shlížela v jeho utrpení a ponížení s úsměvem – ano, přísámbůh! usmála se ta zrádná lítice, když k ní vzhlédl. V té chvíli láska zemřela a místo ní se zrodila nenávisť. Muž musí pro něco žít. Nebude-li to pro tvé objetí, krásko, pak pro tvou zkázu a mou pomstu!

„To je mi osobitá gramatika!“ usmál se Holmes, když vracel list inspektorovi. „Postřehl jste, jak se třetí osoba na konci náhle změní v první? Pisatel se dal tak unést vlastním příběhem, že si v nejvypjatější chvíli představuje sám sebe na místě hrdiny.“

„Mně to připadá jako ubohá plácanina,“ řekl inspektor a vložil list opět do zápisníku. „Copak? Snad už neodcházíte, pane Holmesi?“

„Soudím, že už tu nemám co pohledávat, když je případ v rukou tak schopného vyšetřovatele. Mimochodem, paní Maberleyová, vy byste ráda cestovala, vidíte?“

„Vždycky jsem o tom snila, pane Holmesi.“

„A kam byste se chtěla rozjet – do Káhiry, na Madeiru, na Riviéru?“

„Ach, mít tak peníze, vypravila bych se na cestu kolem světa.“

„Samozřejmě. Kolem světa. Poroučím se vám. Možná že ode mne večer dostanete písemnou zprávu.“ Jak jsme procházeli kolem okna, zahlédl jsem, že se inspektor usmívá a vrtí hlavou. „Jak je člověk moc chytrý, vždycky mu to sedne na mozek.“ To jsem vyčetl z inspektorova úsměvu.

„A nyní dospíváme k poslední etapě našeho krátkého výletu, Watsone,“ řekl Holmes, když jsme se opět ocitli v babylónu londýnského centra. „Myslím, že by bylo nejmoudřejší, abychom případ objasnili ihned, a byl bych rád, kdybyste mne doprovodil, jelikož je bezpečnější mít s sebou svědka, když člověk jedná s dámou typu Isadory Kleinové.“

To už jsme seděli v drožce a ujížděli k nějaké adrese na Grosvenor Square. Holmes seděl hluboce zamyšlen, avšak náhle jako by ožil.

„Mimochodem – předpokládám, že je vám vše jasné?“

„Ne, to bych tvrdit nemohl. Pochopil jsem pouze, že jedeme navštívit dámu, která celou tu neplechu spískala.“

„Správně! Ale cožpak vám jméno Isadory Kleinové nic neříká? Bývala to přece nejproslulejší ze všech krás. Žádná se jí nevyrovnala. Je to čistokrevná Španělka, v žilách jí koluje krev smělých konkvistadorů, její rod vládl celé generace v Pernambuku. Provádala se za staříckého německého cukrového magnáta Kleina a brzy z ní byla jak nejbohatší, tak nejkrásnější vdova na světě. Pak přišlo období plné avantýr, kdy hověla svým choutkám. Vystřídala řadu milenců a mezi nimi byl i Douglas Maberley, jeden z nejzajímavějších mužů v Londýně. Všechno nasvědčuje tomu, že pro něho to bylo víc než jen prchavé dobrodružství. Maberley nebyl

přelétavý motýl, ale silný, hrdý muž, který dával celé srdce a stejně hluboký cit vyžadoval. Jenže ona je jako ta pověstná belle dame sans merci. Jakmile ukojí svůj rozmar, záležitost pro ni končí, a když se partner nechce smířit s jejím rozhodnutím, umí ho náramně přesvědčit.“

„Byl to tedy jeho vlastní příběh –“

„Aha, už začínáte tušit souvislosti. Doslechl jsem se, že Isadora Kleinová si má brát mladého vévodu z Lomondy, který by téměř mohl být jejím synem. Matinka jeho jasnosti možná přehlédne věkový rozdíl, ale velký skandál asi sotva, a proto nezbývalo než – Á, už jsme zde.

Byl to jeden z nejkrásnějších domů ve West Endu. Lokaj pohybující se jako stroj odnesl naše navštívenky a pak nám sdělil, že madam není doma. „Počkáme tedy, až se vrátí,“ prohlásil Holmes vesele.

Stroj se porouchal.

„Když není doma, znamená to, že není doma pro vás,“ řekl lokaj.

„Výborně,“ odvětil Holmes. „To znamená, že si ušetříme čekání. Předějte laskavě své paní tento vzkaz.“

Načrtl tři čtyři slova na list ze zápisníku, přeložil jej a podal tomu člověku.

„Co jste jí to napsal, Holmesi?“ zeptal jsem se.

„Položil jsem jí prostou otázku: ‚Je vám milejší policie?‘ Tuším, že nám to zjedná přístup.“

Zjednalo – a překvapivě rychle. O chvíli později jsme seděli v rozlehlém pokoji, zařízeném s pohádkovou nádherou Tisíce a jedné noci: stápl se v pološeru, prosvíceném tu a tam růžovým elektrickým světlem. Usoudil jsem, že dáma dospěla do onoho životního údobí, kdy i nejpyšnější kráska vítá tlumené osvětlení. Když jsme vstoupili, zvedla se z pohovky: vysoká, dokonalá postava královny, krásná tvář jako maska a nádherné španělské oči, které na nás hleděly, jako by se nás chystaly probodnout pohledem.

„Co má znamenat tento vpád – a tento urážlivý vzkaz?“ zeptala se a pozvedla lístek.

„Bylo by zbytečné vám to vysvětlovat, madam. Na to mám příliš vysoké mínění o vaší inteligenci – ač musím konstatovat, že vám poslední dobou překvapivě špatně sloužila.“

„Jak to, pane?“

„Usoudila jste, že by mne vaši najatí pohůnkové mohli odradit od práce. Přece by si žádný muž nezvolil takové povolání jako já, kdyby ho nelákalo nebezpečí. Sama jste mne tedy donutila, abych prozkoumal případ mladého Maberleyho.“

„Nemám potuchy, o čem to hovoříte. Co je mi do nějakých najatých pohůnků?“

Holmes se znechuceně odvrátil.

„Ano, vidím, že jsem vaší inteligenci přeceňoval. Poroučím se vám.“

„Počkejte! Kam jdete?“

„Do Scotland Yardu.“

Nedospěli jsme ještě ani na půl cesty ke dveřím, když nás dohonila a chytila Holmese za paži. V mžiku se proměnila z ocele v samet.

„Pojďte a posaďte se, pánové. Pohovořme si o celé té záležitosti. Něco mi napovídá, že s vámi mohu mluvit upřímně, pane Holmesi. Budete to posuzovat jako gentleman. To žena svým instinktem rychle rozpozná. Budu se na vás dívat jako na přítele.“

„Nemohu vám slíbit, že vám oplatím stejným, madam. Nejsem úředním představitelem zákona, ale zastávám se spravedlnosti, seč mi mé chabé síly stačí. Jsem hotov vás vyslechnout a pak vám sdělím, co učiním.“

„Bylo ode mne bezpochyby pošetilé, že jsem vyhrožovala tak statečnému muži, jako jste vy.“

„Pošetilé bylo především to, madam, že jste se vydala do rukou bandě darebáků, kteří vás mohou vydírat nebo prozradit.“

„Ne, ne! Tak prostoduchá nejsem. Jelikož jsem slíbila mluvit upřímně, mohu vám prozradit, že krom Barneyho Stockdalea a jeho ženy Susan nemá nikdo ani potuchy, pro koho pracuji. A pokud jde

o Stockdaleovy, není to poprvé –“ Usmála se a přikývla s okouzující koketní důvěrností. „Chápu. Už jste si je vyzkoušela.“

„Jsou to dobří ohaři, a mlčenliví.“

„Takoví ohaři obvykle dříve či později svého chlebodárcе pokousají. Za tuhleť loupež budou zatčeni. Policie je jim už na stopě.“

„Přijmou, co je čeká. Za to jsou placeni. Já do toho nebudu zatažena.“

„Ledaže se o to postarám já.“

„Ne, ne, to byste neudělal. Jste gentleman. Jde o tajemství dámy.“

„Především mi musíte vrátit rukopis.“ Rozesmála se a přikročila ke krbu. Na roštu ležela spečená hmota; rozlomila ji pohrabáčem. „Tohle vám mám vrátit?“ zeptala se. Vypadala tak šelmovsky a půvabně, jak před námi stála s vyzývavým úsměvem, že by mne bylo nepřekvapilo, kdyby byl Holmes seznal, že v tomto případě se těžko ubrání soucitu s pachatelem. On však byl proti citům imunní.

„Tím jste zpečetila svůj osud,“ prohlásil chladně. „Jednáte rychle, madam, ale tentokrát jste se přepočítala.“

Pohrabáč dopadl lomozně na zem.

„Neznáte slitování!“ zvolala. „Smím vám vypovědět celý ten příběh?“

„Myslím, že bych vám ho mohl vyprávět sám.“

„Musíte na to však hledět mýma očima, pane Holmesi. Musíte to chápat z hlediska ženy, která vidí, že to, po čem celý život prahla, je v posledním okamžiku ohroženo. Divíte se takové ženě, když se brání?“

„Na počátku stojí váš hřích.“

„Ano, ano! Doznávám to. Douglas byl milý chlapec, ale nadešel čas, kdy už překážel mým záměrům. Chtěl sňatek – sňatek, pane Holmesi! – s člověkem bez majetku, bez titulu. Nic jiného mu nestačilo. Tvrdšíjně naléhal. Jelikož jsem se mu oddala, domníval se, že to tak musí zůstat napořád, že má na mne právo jen on. Bylo to nesnesitelné. Nakonec jsem ho musela přimět, aby ustoupil.“

„Najala jste hrdlořezy, kteří ho zbili pod vašimi vlastními okny.“

„Zřejmě víte skutečně vše. Ano, máte pravdu. Barney a jeho chlupci ho odehnali a nepočínali si přitom zrovna ohleduplně, to připouštím. Ale co na to on? Věřil byste, že je gentleman schopen takové podlosti? Sepsal román, v němž vylíčil, co sám zažil. Nevynechal nic; jména ovšem pozměnil, ale kdo v celém Londýně by to nepochopil? Co na to říkáte, pane Holmesi?“

„Inu, měl k tomu právo.“

„Jako by mu Itálie a její atmosféra vjela do krve a napojila ji odvěkou krutostí italského ducha. Napsal mi a poslal mi kopii svého románu, abych se nad tím předem mučila. Podle jeho slov existovaly dvě kopie – jedna byla určena pro mne a jedna pro jeho nakladatele.“

„Jak jste věděla, že nakladatel svou ještě nedostal?“

„Znám jeho nakladatele. Douglas napsal víc románů, chápejte. Zjistila jsem si, že dosud nedostal z Itálie žádnou zásilku. Pak Douglas nečekaně zemřel. Dokud existoval někde na světě ten opis, hrozilo mi nebezpečí. Musel ovšem zůstat mezi jeho věcmi, a ty byly vráceny jeho matce. Vyzvala jsem ty lidi, aby se pustili do práce. Susan nastoupila u staré paní do služby. Chtěla jsem postupovat poctivě. Opravdu; musíte mi to věřit. Byla jsem ochotná koupit dům se vším všudy. Nabídla jsem, aby si sama určila cenu. Druhý způsob jsem zkusila, když všechno ostatní selhalo. Uznávám, že jsem se k Douglasovi zachovala příliš tvrdě – a ví bůh, že toho lituji – ale co jiného jsem si měla počít, když je v sázce celá má budoucnost?“

Sherlock Holmes pokrčil rameny. „Hm, předpokládám, že se jako obvykle budu muset dopustit hrdelního zločinu. Kolik stojí cesta kolem světa první třídou?“

Dáma na něho užasle zírala.

„Dalo by se to pořídít za pět tisíc liber?“

„No, to bych prosila!“

„Výborně. Myslím, že mi na tuto částku napíšete šek a já se postarám, aby byl doručen paní Maberleyové. Dlužíte jí malou změnu vzduchu. A vy, madam,“ zahrozil jí výstražně prstem, „se

zatím mějte na pozoru! Nemůžete si pořád zahrávat s nabroušeným
ostřím, aniž si jednou poraníte ty křehké ručky!“

UPÍR V SUSSEXU

Holmes si pozorně přečetl list, který mu listonoš právě doručil. Krátce se zasmál, což u něho patřilo k vrcholným projevům veselí, a hodil mi jej.

„Hledáte-li kombinaci moderní doby a středověku, reality a divoké fantazie, pak sotva najdete dokonalejší ukázkou,“ řekl. „Co o tom soudíte, Watsoně?“

Přečetl jsem dopis.

věc: upíři

Old Jewry čp. 46

19. listopadu

Vážený pane,

náš klient pan Robert Ferguson, společník firmy Ferguson a Muirhead, zprostředkovatelé na plodinové burze, se na nás obrátil v dopise z dnešního dne s dotazem týkajícím se upírů. Jelikož se naše firma zabývá převážně daňovými odhady strojového zařízení, nespadá tato záležitost do naší kompetence, a proto jsme doporučili panu Fergusonovi, aby se spojil s vámi a předložil problém k posouzení vám. Máme ještě v živé paměti, jak úspěšně jste zasáhl v případě Matildy Briggsové.

Znamenáme se s úctou

Morrison, Morrison a Dodd,

v zast. Východoindické spol.

„Matilda Briggsová nebyla žádná slečinka, Watsoně,“ řekl Holmes vzpomínkovým hlasem. „Byla to paroloď, která měla jistou souvislost s obrovitou krysou ze Sumatry, avšak na tento příběh nedozrál ještě čas. A copak víme my dva o upírech? Spadá to snad do naší kompetence? Všechno je lepší než nečinnost, jenže tady se

zřejmě přenášíme do světa Grimmových pohádek. Natáhněte ruku, Watsoně, a podívejte se, co máme v kartotéce pod U.“

Zaklonil jsem se a sňal z police svazek z obsáhlého souboru, který měl na mysli. Holmes si jej rozevřel na klíně a zvolna a láskyplně přejížděl očima po záznamech starých případů, prokládaných informacemi, které za celý život nashromáždil.

„Ulrika Scottová, její plavba,“ četl. „To byla nepěkná záležitost. Vzpomínám si, že jste ji zaznamenal, Watsoně, ačkoli jsem vám k výsledku nemohl blahopřát. Underwood Victor, padělatel. Úhoř namodro. To byl pozoruhodný případ. Una, cirkusová krasavice. Updike, zázrak z Hammersmithu. Ústřice. Aha, aha! Taková užitečná kartotéka. Není nad ni. Poslechněte si tohle, Watsoně. Upíří v Maďarsku. A ještě: Upíří v Transylvánii. Obracel dychtivě stránky, avšak po nedlouhém listování svazek se zklamaným zamručením odhodil.

„Samé nesmysly, Watsoně! V jednom z těchto záznamů se popisuje příslušná pověra. Máme však takovým věcem vážně věnovat pozornost? Naše firma stojí pevně nohama na zemi a na zemi musí zůstat. Svět je pro nás dost veliký. Nadpřirozené jevy se nemusí hlásit. Obávám se, že nemůžeme brát pana Roberta Fergusona příliš vážně. Možná že tenhle dopis je od něho a že nám poněkud objasní, co ho trápí.

Zvedl se stolu druhý list, který zatím ležel nepovšimnut, dokud Holmes věnoval pozornost prvnímu. Začal jej číst s pobaveným úsměvem, avšak ten postupně přešel ve výraz velmi soustředěného zájmu. Když dočetl, seděl nějakou chvíli hluboce zamyšlen, s dopisem volně sevřeným mezi prsty. Konečně se prudce napřímil a vytrhl ze zadumání.

„U Cheesemanů, Lamberley. Kdepak je Lamberley, Watsoně?“

„V Sussexu, jižně od Horshamu.“

„Není to tedy daleko, pravda? A co znamená to ‚U Cheesemanů‘?“

„Znám ty končiny, Holmesi. Je tam plno starobylých usedlostí, kde se uchovalo pojmenování po lidech, kteří je před staletími

zbudovali. Říká se tam U Odleyů, Harveyů nebo Carritonů – na původní majitele se už nikdo nepamatuje, ale jejich jména žijí dál v názvu statků.“

„Přesně tak,“ podotkl Holmes chladně. Jednou z osobitých vlastností jeho hrdé, uzavřené povahy bylo, že si jakoukoli novou informaci vtiskl do paměti rychle a dokonale, ale že zřídkakdy projevil informátorovi nějak svůj vděk. „„Tak se mi všechno zdá, že se podrobně seznámíme s domem U Cheesemanů v Lamberley, než tenhle případ odložíme ad acta. Ten dopis psal, jak jsem doufal, Robert Ferguson. Mimochodem – odvolává se na vás.“

„Na mne!“

„Raději si to přečtete.“

Podal mi dopis přes stůl. V záhlaví stála uvedená adresa.

Vážený pane Holmesi (zněl text),

moji advokáti mi doporučili, abych se na Vás obrátil, ale jde o záležitost tak mimořádně choulostivou, se mi přichází zatěžko o ní hovořit. Týká se přítele, z jehož pověření jednám. Tento muž se před lety oženil s jistou peruánskou dámou, dcerou tamního obchodníka, s níž se seznámil při jednáních souvisejících s dovozem chilského ledku. Je to dáma velmi krásná, ale vinou jejího cizího původu a odlišného náboženství převážily rozdíly v zájmech a názorech obou manželů, takže po čase jeho láska k ní snad ochladla a on patrně začal pohlížet na jejich svazek jako na omyl. Dospíval k závěru, se některé stránky její povahy nikdy nepozná ani nepochopí. Je to tím bolestnější, že ona se vždy chovala jako vzorná milující manželka – očividné je mu hluboce oddaná.

Přistupuji nyní k věci, kterou vám blíže vysvětlím, až se sejdem. Choť zmíněného pána si začala počínat podivným způsobem, který vůbec neodpovídal její dosud laskavé a mírné povaze. Ten pán je podruhé ženatý a má syna z prvního manželství. Je to chlapec nyní patnáctiletý, a ač trpí nešťastnými následky po zranění v dětství, má velmi milou a cituplnou povahu. Podvakerát se stalo, že se nevlastní matka na ubohého hochu zcela bezdůvodně surově vrhla. Jednou ho

udeřila holí, až mu na paži naskočila velká podlitina. To však ještě není nic ve srovnání s tím, jak si počínala vůči vlastnímu dítěti, roztomilému kloučkovi právě rok starému. Asi před měsícem chůva toto dítě na pár minut opustila. Hlasitý, jakoby bolestný pláč dítěte ji přivolal zpět. Když vběhla do pokoje, viděla, že se matka dítěte nad ním sklání, zřejmě mu zakousnuta do krku. Na krku byla malá ranka, z níž prýštila krev. Chůva se tak zděsila, že chtěla přivolat pána domu, ale dotyčná dáma na ni naléhala, aby tak nečinila, a dokonce jí dala pět liber, aby nic neřekla. Neposkytla jí žádné vysvětlení a obě o celé věci zprvu pomlčely.

Pro chůvu to však byl hrozný zážitek, a od té doby začala svou paní bedlivě pozorovat a pečlivě střežit dítě, které vřele miluje. Zdálo se jí, že jak ona střeží matku, tak matka ji a že pokaždé, když je nucena zůstat s dítětem o samotě, matka čeká, aby se na ně vrhla. Dnem i nocí bděla chůva nad dítětem a matka jako by vskrytu číhala, tak jak vlčice číhá na jehňátko. Jistě vám to připadá zcela neuvěřitelné, co čtete v těchto řádcích, prosím Vás však, abyste to bral vážně, neboť je v sázce život dítěte a zdravý rozum jeho otce.

Posléze nadešel ten strašný den, kdy nebylo už možno tajit před manželem skutečnost. Chůvě povolily nervy: nemohla déle snášet to napětí a pánovi se ze všeho vyzpovídala. Jemu se to zdál tak nehorázný nesmysl jako asi teď vám. Znal svou choť jako milující manželku a s výjimkou oněch dvou útoků na nevlastního syna i jako milující matku. Jak by tedy mohla ublížit vlastnímu zbožňovanému děťátku? Řekl chůvě, že se jí asi něco zdálo, že takové obvinění si mohl vymyslet jen šílenec a že nestrpí, aby urážela svou paní. Zatímco spolu hovořili, zazněl náhle bolestný křik. Chůva i pán běželi spolu do dětského pokoje. Představte si, jak mu bylo, pane Holmesi, když viděl, jak žena vstává od dětské postýlky, kde klečela na kolenou a na odhaleném krčku dítěte i na přikrývce byla krev. S výkřikem hrůzy obrátil ženin obličej ke světlu a viděl, že má kolem úst rozmazanou krev. Musela – o tom nemůže být pochyb – ubohému nemluvněti sát krev.

Tak se věci mají. Paní se nyní musí zdržovat ve svém pokoji. Neposkytla manželovi žádné vysvětlení. Ten z toho div nepřišel o rozum. O upírech toho ví stejně málo jako já. Domnívali jsme se, že je to jen taková bláznivá povídačka, která se vypráví v cizích zemích. A přitom právě tady, v samém srdci anglického Sussexu – ale o tom si můžeme pohovořit zítra dopoledne. Smím vás navštívit? Využijete svých vynikajících schopností, abyste pomohl zoufalému člověku? Pakliže ano, zatelegrafujte laskavě na adresu: Ferguson, dům U Cheesemanů, Lamberley, a já se k Vám dostavím v deset hodin.

S úctou Robert Ferguson

P.S. Myslím, že Váš přítel Watson hrával rugby za Blackheath v dobách, kdy já jsem dělal obránce Richmondu. Jiné osobní doporučení nemohu uvést.

„Ovšemže si na něho vzpomínám,“ řekl jsem, když jsem odložil dopis. „Velký Bob Ferguson, nejlepší obránce, jakého Richmond kdy měl. Byl to odjakživa dobrosrdečný chlapík. To se mu podobá, že si dělá takové starosti o přítele.“

Holmes na mne zamyšleně pohlédl a potřásl hlavou.

„Vy člověka vždycky překvapíte, Watsone,“ řekl. „Dřímají ve vás nezbadatelné možnosti. Buďte od té dobroty a dojděte mu poslat telegram: ‚Rád prozkoumám váš případ.‘“

„Váš případ!“

„Nesmí považovat naši firmu za útulek pro slabomyslné. Ovšemže jde o jeho případ. Odešlete mu ten telegram a zítra dopoledne se k té záležitosti vrátíme.“

Nazítří přesně v deset hodin vstoupil Ferguson. Pamatoval jsem si ho jako vysokého hranatého mládence s pružnýma nohama, schopného nasadit takovou rychlost, že dokázal úspěšně prokličkovat mezi protivníkovými obránci. V životě jistě není nic bolestnějšího, než setkat se s pouhým stínem někdejšího vynikajícího sportovce, kterého člověk znával v plné síle. Jeho

mohutná postava jako by se celá propadla, slámově žluté vlasy prořídly, ramena se nahrbila. Obávám se, že jsem v něm vzbudil podobné pocity.

„Bud’te zdrav, Watsoně,“ řekl hlasem stále ještě zvučným a srdečným. „Vypadáte trochu jinak než ten chlapík, kterého jsem v Old Deer Parku přehodil přes hrazení mezi diváky. Předpokládám, že i já jsem se trochu změnil. Zestaral jsem však hlavně v těch posledních pár dnech. Z vašeho telegramu, pane Holmesi, seznávám, že nemá smysl, abych předstíral, že jsem tu z přítelova pověření.“

„Přímé jednání je jednodušší,“ řekl Holmes.

„Ovšem. Ale umíte si představit, jak je to těžké, když jde o ženu, již jste před oltářem slíbil milovat a ochraňovat? Co mám dělat? Jak bych se mohl s takovou věcí obrátit na policii? A přitom musím dětem zajistit bezpečnost. Jde o šílenství, pane Holmesi, nebo o něco dědičného? Setkal jste se už někdy s podobným případem? Proboha, poraďte mi, co mám dělat, protože já jsem s rozumem v koncích.“

„To je pochopitelné, pane Fergusone. Posad’te se a uklidněte se, abyste mi mohl zodpovědět několik základních otázek. Mohu vás ujistit, že já naprosto nejsem s rozumem v koncích, a jsem přesvědčen, že najdeme nějaké řešení. Především mi povězte, jaké kroky jste dosud podnikl. Stýká se vaše paní ještě s dětmi?“

„Měli jsme hrozný výstup. Je to hluboce citově založená žena. Žádná manželka nemůže milovat svého muže více a oddaněji než ona mne. Byla zdrcena, když jsem odhalil toto příšerné, toto neuvěřitelné tajemství. Na mé výtky neodpovídala, pouze na mne hleděla divokým, zoufalým pohledem. Pak odběhla do svého pokoje a zamkla se tam. Od té doby se mnou odmítá promluvit. Má komornou, která u ní byla už před sňatkem, jistou Dolores – je to spíš její přítelkyně než služka. Ta jí nosí jídlo.“

„Dítěti tedy nehrozí bezprostřední nebezpečí?“

„Paní Masonová, jeho chuť, přísahala, že se od něho nehne ve dne v noci. Mohu jí naprosto důvěřovat. Víc starostí mi dělá

chudáček Jack. Zmínil jsem se vám ve svém dopise, že ho dvakrát napadla.“

„Ale nezranila ho?“

„Ne, zuřivě ho však zbila. Což je tím horší, že je, chudinka, bezmocný mrzáček.“ Ve Fergusonově obličejí se zračil hluboký cit, když mluvil o chlapci. „Člověk by myslel, že zdravotní stav toho drahého hochy dojde každé srdce. V dětství upadl a poranil si páteř, pane Holmesi. Ale duše mu překypuje něhou a láskou.“

Holmes zvedl dopis z předchozího dne a znovu jej pročítal.

„Z kolika dalších lidí pozůstává vaše domácnost, pane Fergusone?“

„Máme dvě služebné, které jsou u nás teprve krátce. Podkoní Michael také přespává v domě. Moje paní, já, můj syn Jack, malý klouček, Dolores a paní Masonova. Víc nikdo.“

„Pokud vím, nepředcházela vašemu sňatku delší známost?“

„Znal jsem svou ženu pouze pár týdnů.“

„Jak dlouho má tu komornou Dolores?“

„Několik let.“

„Dolores tedy zná povahu vaší paní lépe než vy?“

„Ano, dalo by se to tak říci.“

Holmes si cosi poznamenal.

„Domnívám se, že bychom byli víc platní v Lamberley než zde,“ řekl. „Tohle je převážně případ pro osobní vyšetřování. Zdržuje-li se dáma ve svém pokoji, nemůže ji naše přítomnost nijak obtěžovat ani zneklidňovat. Ubytujeme se ovšem v místním hostinci.“

„Doufal jsem v to, pane Holmesi. Ve dvě hodiny odjíždí z Viktoriina nádraží velice příhodný vlak, kdyby se vám to hodilo.“

„Ovšem, že se nám to hodí. Nic zvláštního se teď neděje. Mohu se na váš případ soustředit se vši energií. Avšak chtěl bych si ještě objasnit některé body, než vyrazíme. Pokud jsem tomu správně rozuměl, tedy nešťastná dáma zřejmě napadla obě děti, jak své vlastní nemluvně, tak vašeho synka?“

„Ano, tak to bylo.“

„Ale útok měl v každém případě jinou podobu, že? Vašeho syna udeřila.“

„Jednou ho zbila holí a jednou ho prudce tloukla rukama.“

„Poskytla vám nějaké vysvětlení, proč ho udeřila?“

„Ne, prohlásila pouze, že ho nenávidí. Znovu a znovu to opakovala.“

„Nu, to nebývá u macechy nic výjimečného. Projeví se posmrtná žárlivost, abychom tak řekli. Je to dáma žárlivé povahy?“

„Ano, umí prudce žárlit – tak jak dokáže prudce a s tropickou vášní milovat.“

„A co ten chlapec – je mu patnáct, pokud si vzpomínám, a pravděpodobně je duševně velmi vyspělý, když má tělesný pohyb do jisté míry omezený. Nevysvětlil vám on nějak tento incident?“

„Ne, prohlásil, že k ničemu nezavdal příčinu.“

„Vládne mezi nimi jinak dobrý vztah?“

„Ne, nikdy si neprojevovali náklonnost.“

„A přitom jste hovořil o jeho láskyplné duši?“

„Na celém světě není oddanějšího syna. Můj život je jeho život. Co řeknu nebo udělám, je pro něho měřítkem všech věcí.“

Holmes si znovu cosi poznamenal. Delší chvíli seděl v zamyšlení.

„Bezpochyby jste byli se synem velcí kamarádi, než jste se podruhé oženil. Okolnosti vás patrně hodně sblížily, že?“

„Velice.“

„Když je to hoch tak cituplného založení, ctí patrně oddaně památku své matky?“

„Velmi oddaně.“

„Bude to jistě pozoruhodný chlapec. Ještě něco ohledně těch útoků. Vrhla se na batole a zbila vašeho syna vždy ve stejnou dobu?“

„Poprvé ano. Bylo to, jako by si v záchvatu šílenství vybila zuřivost na obou. Podruhé byl obětí pouze Jack. O maličkém paní Masonova nic neříkala.“

„To celou situaci značně komplikuje.“

„Nerozumím vám, pane Holmesi.“

„To je možné. Člověk dochází k prozatímním závěrům a čas nebo hlubší poznání mu je ověří. Je to špatná vlastnost, pane Fergusone, ale člověk je tvor chybující. Obávám se, že tento váš přítel z mládí vám vštípil přehnaný názor na mé vědecké metody. Pro tuto chvíli však pouze řeknu, že se mi váš problém nejeví jako neřešitelný a že se s námi shledáte ve dvě hodiny na Viktoriině nádraží.“

Schylovalo se už k večeru onoho pochmurného, mlhavého listopadového dne, když jsme projížděli po nekonečné silnici, vinoucí se jílovitou sussexskou krajinou. Zavazadla jsme předtím nechali U šachovnice v Lamberley. Konečně jsme dospěli k starobylé hospodářské usedlosti, ležící zcela na samotě, kde Fergusonovi bydleli. Bylo to rozlehlé sídlo, pozůstávající z velmi staré střední části a zcela nových křídel; uvnitř v pokojích se tyčily vysoké tudorské krby; špičatou střechu pokrývala horshamská břidlice, skvrnitá lišejníky. Schody před dveřmi byly prošlapané do proláklín a starodávné dlaždice, jimiž byla vyložena veranda, poznamenal vzorkem rébusu na síru původní stavitel. Uvnitř protínaly stropy těžké dubové trámy a nerovné podlahy se místy propadaly hezky znatelně. Celé to zchátralé stavení čpělo starobou a rozkladem.

Ferguson nás zavedl do velmi prostorného salónu. V obrovském staromódním krbu, kde bylo vzadu na železné přepážce vyryto datum 1670, prudce plápolala skvostná polena.

Rozhlížel jsem se po pokoji, kde se zcela osobitým způsobem mísila období a zeměpisné vzdálenosti. Stěny, do poloviny obložené dřevem, odpovídaly prvnímu sedlákovi, který zde hospodařil v sedmnáctém století. Dolní dřevěnou část ovšem zdobila řada vkusných moderních akvarelů, zatímco vrchní část, kde dubové táflování vystřídal žlutá omítka, byla ověšena pozoruhodným souborem jihoamerických nástrojů a zbraní, které si s sebou bezpochyby přivezla paní domu ze své vlasti. Holmes přistoupil blíž a s onou bystrou zvědavostí, která pramenila z jeho nepokojného ducha, se je jal prozkoumávat.

S hluboce zamyšleným výrazem se pak odvrátil.

„I to se podívejme!“ zvolal.

V koutě stál koš a v něm ležel kokršpaněl. Zvolna a těžce vylezl a blížil se k svému pánovi. Zadní nohy pod ním podklesávaly, ocas visel k zemi. Olízl Fergusonovi ruku.

„Co je, pane Holmesi?“

„Ale ten pes. Copak se mu stalo?“

„Zvěrolékař si nad tím marně lámal hlavu. Jde patrně o nějaké ochrnutí. Meningitis páteře, usoudil. Ale už se pozdravuje. Brzy budeš v pořádku, vid', Carlo?“

Zchlíplým ocasem projelo souhlasné zachvění. Pes pohlédl smutným očima z jednoho na druhého. Věděl, že se hovoří o něm.

„Přišlo to náhle?“

„Během jediné noci.“

„Jak je tomu dlouho?“

„Asi čtyři měsíce.“

„Velmi pozoruhodné. Velmi výmluvné.“

„Co z toho usuzujete, pane Holmesi?“

„Potvrzuje to jistou mou domněnku.“

„Ale jakou domněnku, pro boha živého? Vy v tom možná vidíte pouhou intelektuální hádanku, ale pro mne je to otázka života a smrti! Moje choť v podezření z pokusu o vraždu – moje dítě v trvalém nebezpečí! Nežertujte se mnou, pane Holmesi. Je to příliš strašlivé a vážné.“

Statný rugbyový obránce se chvěl po celém těle. Holmes ho konejšivě poplácal po paži.

„Ať dospějeme k takovému či onakému poznání, obávám se, že to pro vás bude bolestné, pane Fergusone,“ řekl. „Rád bych vám to co nejvíce ulehčil. V této chvíli nemohu říct víc, ale věřím, že vám budu moci sdělit něco určitého, než odsud odjedu.“

„Kéž by bůh dal! Omluvte mne teď, pánové, prosím: zašel bych se podívat za manželkou, zda se něco nezměnilo.“

Vzdálil se na pár minut a v této době se Holmes znovu věnoval prohlídce kuriozit na stěnách. Když se náš hostitel vrátil, bylo z jeho

zdrčeného obličeje patrně, že neshledal žádné nadějně příznaky. Přivedl s sebou vysoké, štíhlé děvče snědé pleti.

„Podává se čaj, Dolores,“ řekl Ferguson. „Postarejte se, aby paní nic nechybělo.“

„Milostpaní hrozně špatně,“ zvolalo děvče a vrhlo na pána odsuzující pohled. „Jídlo vůbec nic. Hrozně špatně. Musí zavolat doktor. Bojím se s ní sama, když nevolá doktor.“

Ferguson na mne tázavě pohlédl.

„Prosím, jsem vám k službám.“

„Přijala by paní doktora Watsona?“

„Dovedu ho. Nebudu prosit dovolení. Potřebuje doktor.“

„V tom případě s vámi půjdu hned.“

Dívka, jež projevovala značné rozzechvění, mne vedla po schodech a dlouhou starobylou chodbou, která končila u masivních, železem pobitých dveří. Při pohledu na ně mne napadlo, že by byl pro Fergusona těžký oříšek, kdyby chtěl vniknout do pokoje své ženy násilím. Děvče vytáhlo z kapsy klíč a těžká dubová prkna zaskřípěla ve veřejích. Vstoupil jsem, ona rychle proklouzla za mnou a dveře za ní opět zapadly.

Žena na lůžku měla očividně vysokou horečku. Byla jen zpola při vědomí, ale při mém vstupu pozvedla vyděšené překrásné oči a úzkostlivě na mne pohlédla. Když uzřela neznámého člověka, zřejmě se jí ulevilo a s povzdechem klesla zpátky do podušek. Pronesl jsem pár chlácholivých slov a přistoupil k ní a ona si dala klidně změřit puls a teplotu. Měla značnou horečku a zrychlený tep, avšak na mne to dělalo dojem, že její stav neovlivňuje žádná fyzická příčina, nýbrž duševní a nervové pohnutí.

„Leží tak jeden den, dva dny. Bojím se, že umře,“ řeklo děvče.

Žena ke mně obrátila rozpálený půvabný obličej.

„Kde je můj manžel?“

„Je dole a přál by si vás navštívit.“

„Nechci ho vidět. Nechci ho vidět.“ Poté jako by začala blouznit.

„Ten netvor! Ten netvor! Ach, jak se proti tomu d'áblu ubráním?“

„Mohu vám nějak pomoci?“

„Ne. Nikdo nemůže pomoci. Zkáza je dokonána. Všechno je zničeno. Ať udělám, co udělám, všechno je zničeno.“

Nebožačka musela trpět podivnými přeludy. Za nic na světě jsem si nedokázal představit dobráka Boba Fergusona v roli netvora a ďábla.

„Milostivá paní,“ řekl jsem, „váš manžel vás vřele miluje. To, co se děje, ho hluboce rmoutí.“

Znovu ke mně obrátila ty nádherné oči.

„Miluje mne. Ano. Ale cožpak já ho nemiluji? Miluji ho tolik, že raději obětuji sebe, než bych mu zlomila srdce. Takovou láskou ho miluji. A přitom si dokázal o mně myslet – dokázal o mně říkat takové věci!“

„Srdce mu přetéká žalem, ale nemůže tomu porozumět.“

„Vím, nemůže porozumět. Ale měl by důvěřovat.“

„Nechcete si s ním promluvit?“ navrhl jsem.

„Ne, ne, nemohu zapomenout na ta strašná slova ani na výraz v jeho tváři. Nebudu s ním mluvit. Jděte už. Nemůžete pro mne nic udělat. Vyříd'te mu pouze toto: chci své dítě. Mám právo na své dítě. To je jediný vzkaz, který mu posílám.“ Odvrátila se ke zdi a víc už jsem z ní nedostal ani slovo.

Sešel jsem opět do salónu v přízemí, kde Ferguson a Holmes dosud seděli u krbu. Ferguson zachmuřeně naslouchal, když jsem líčil průběh rozhovoru.

„Jak bych jí mohl poslat dítě?“ řekl. „Cožpak vím, jaké podivné nápady se jí zrodí v hlavě? Cožpak mohu někdy zapomenout, jak vstala od dítěte s jeho krví na rtech?“ Zachvěl se při té vzpomínce. „Dítě je v bezpečí u paní Masonové a tam také musí zůstat.“

Elegantní panská, jediný moderní jev, který jsme dosud v domě spatřili, přinesla čaj. Právě když jej nalévala, vstoupil do místnosti mladíček. Byl to zajímavý hoch, bledý, plavovlasý, s citlivýma světle modrýma očima, v nichž zaplál prudký plamen radostného vzrušení, když spatřil otce. Běžel k němu a vrhl se mu kolem krku tak vřele jako zamilované děvče.

„Tatíčku drahý!“ zvolal. „Nevěděl jsem, že se vrátíš tak brzy. Jinak bych tu na tebe byl čekal. Jsem tak rád, že tě zase vidím!“

Ferguson se mu jemně, avšak očividně trochu v rozpacích vyvinul z objetí.

„Milý kamaráde,“ řekl a pohladil ho velmi něžně po plavé hlavě, „vrátil jsem se dřív, protože se mi podařilo přemluvit dva přátele, pana Holmese a doktora Watsona, aby se k nám rozjeli a strávili tu večer.“

„To je pan Holmes, ten detektiv?“

„Ano.“

Mládenec si nás změřil pronikavým, a jak mi připadalo, ne zrovna přátelským pohledem.

„A co váš druhý syn, pane Fergusone?“ zeptal se Holmes. „Mohli bychom se i s ním seznámit?“

„Požádej paní Masonovou, aby sem přinesla malého,“ řekl Ferguson. Hoch odcházel zvláštními šouravými kroky, podle nichž jsem usoudil, že trpí ochabnutím páteře. Po chvíli se vrátil a přivedl s sebou vysokou vychrtlou ženu, která držela v náruči překrásné dítě, temnooké a zlatovlasé, jak se v něm podivuhodně smísila anglosaská a latinská krev. Ferguson se v něm očividně jen zhlížel, protože je vzal do náručí a s velkou něhou se s ním mazlil.

„Chápete, jak někdo může mít to srdce mu ublížit?“ zamumlal, když sklopil oči k drobné, výrazně rudé rance na andílkově krčku.

V této chvíli jsem pohlédl na Holmese a spatřil jsem výraz mimořádného soustředění. Jeho tvář byla jakoby vyřezaná ze staré slonové kosti a oči, okamžik předtím upřené na otce s dítětem, hleděly teď s dychtivou zvědavostí kamsi na druhou stranu pokoje. Sledoval jsem jeho pohled, avšak nevyzkoumal jsem z něho nic jiného, než že se dívá oknem do melancholické deštivé zahrady. Pravda, přivřené okenice bránily v rozhledu, nicméně však jsem si byl jist, že Holmes se soustředěnou pozorností napjatě pozoruje okno. Pak se usmál a jeho oči se vrátily k nemluvněti. Na buclatém krčku se rýsovala drobná zarudlá ranka. Holmes si ji beze slova

pečlivě prohlédl. Pak stiskl boubelatou pěstičku, která mu šermovala před očima.

„Sbohem, člověčku. Život ti podivně začal. Sestro, rád bych si s vámi promluvil mezi čtyřma očima.“

Poodstoupil s ní stranou a chvíli spolu vážně hovořili. Zaslechl jsem pouze poslední slova, která zněla: „Věřím, že vaše obavy už brzy pominou.“ Žena, která vzbuzovala dojem zatrpklé, mlčenlivé bytosti, se vzdálila s děckem v náručí.

„Jaká je ta paní Masonova?“ zeptal se Holmes.

„Na pohled nepůsobí zvlášť přitažlivě, jak jste se mohli přesvědčit, ale srdce má ze zlata a dítě miluje jako vlastní.“

„Máš ji rád, Jacku?“ obrátil se Holmes náhle na mladíčka. Senzitivní, pohyblivý obličej se zachmuřil a hoch zavrtěl hlavou.

„Jacky prožívá velmi hluboce své lásky a nelásky,“ řekl Ferguson a objal chlapce kolem ramenou. „Naštěstí patřím k jeho láskám.“

Chlapec blaženě vzdychl a položil si hlavu otci na hrud'. Ferguson se mu ohleduplně vyprostil.

„Běž, hošíčku,“ řekl a pohledem plným něhy sledoval syna, dokud nezmizel z dohledu. „Podívejte, pane Holmesi,“ pokračoval, když chlapec odešel, „tuším, že jsem vás sem vytáhl zbytečně, neboť co jiného pro mne můžete udělat, než mi vyslovit účast? Jistě se vám to musí jevit jako mimořádně tíživá a složitá situace.“

„Tíživá situace to je,“ řekl přítel s pobaveným úsměvem, „ale dosud jsem neměl důvod k domněnce, že by byla příliš složitá. V tomto případě bylo třeba rozumně posoudit všechny okolnosti, ale když si člověk může postupně svůj prvotní rozumový úsudek potvrzovat bod za bodem řadou nezávislých ukazatelů, pak se subjektivní přístup změní v objektivní a my můžeme s důvěrou prohlásit, že jsme dosáhli svého cíle. Dospěl jsem k jistému závěru vlastně ještě předtím, než jsme opustili Baker Street, a nezbývalo už nic, než si jej stvrdit pozorováním.“

Ferguson vznesl mocnou ruku k svrašťelému čelu.

„Proboha, Holmesi,“ řekl chraptivě, „jestli jste v tomhle všem rozpoznal pravdu, nenechávejte mne už déle v nejistotě. Jak se věci

mají? Co si počnu? Nezáleží mi na tom, jak jste zjistil fakta, pokud je skutečně znáte.“

„Jsem vám samozřejmě dlužen vysvětlení a také se vám ho dostane. Dovolíte mi však, abych na to šel svým způsobem? Je milostivá paní s to nás přijmout, Watsone?“

„Je chorá, ale zcela při smyslech.“

„Výborně. Pouze v její přítomnosti totiž můžeme věci objasnit. Pojďme k ní.“

„Nechce mne vpustit!“ zvolal Ferguson.

„Ale ano, vpustí vás,“ řekl Holmes. Načrtl pár řádek na list papíru. „Vy k ní máte přístup, Watsone. Předal byste laskavě madam tento vzkaz?“

Vyběhl jsem znovu nahoru a předal lístek Dolores, jež opatrně otevřela dveře. Za okamžik jsem zevnitř zaslechl výkřik, v němž jako by se prolínala radost s překvapením. Dolores vykoukla ze dveří.

„Ať oni přijdou. Bude je slyšet,“ řekla.

Vyzval jsem tedy Fergusona s Holmesem, aby se dostavili. Když jsme vešli do ložnice, Ferguson chtěl přistoupit k manželce; ta se však pozvedla na loži a vztáhla proti němu ruku, aby se nepřibližoval. Sklesl do křesla a Holmes usedl vedle něho; předtím se však naklonil k dámě, která na něho hleděla očima rozšířenýma úžasem.

„Myslím, že bychom se obešli bez Dolores,“ řekl Holmes. „Prosím, milostivá paní, je-li vám milejší, aby zůstala, nemám námitek. Podívejte, pane Fergusone, jsem zaměstnaný člověk, zabývám se mnoha případy, a proto jsem stoupencem přímého a stručného postupu. Čím je chirurgický řez rychlejší, tím méně bolesti způsobí. Nejprve řeknu to, co vám přinese úlevu. Máte předobrou, milující choť, která se stala obětí velké nespravedlnosti.“

Ferguson poposedl a radostně vzkřikl.

„Dokažte to, pane Holmesi, a budu vám zavázán až do smrti.“

„Dokážu, ale přitom vám musím jinak způsobit hlubokou bolest.“

„Nezáleží mi na ničem, pokud očistíte mou ženu. Všechno ostatní je mi v porovnání s tím nedůležité.“

„Pak vás tedy seznámím s úvahami, které se mi honily hlavou ještě u mne doma. Věřit v upíra mi připadalo nesmyslné. Takové jevy se v anglické kriminální praxi nevyskytují. A přitom vaše pozorování přesně odpovídalo skutečnosti. Opravdu jste viděl, jak milostivá paní vstává od postýlky vlastního dítěte s jeho krví na rtech.“

„Ano, to jsem viděl.“

„A nenapadlo vás, že je možno sát otevřenou ránu ještě za jiným účelem, než napájet se z ní krví? Nevysála kdysi jistá anglická královna podobným způsobem z rány jed?“

„Jed!“

„Jihoamerická domácnost. Vytušil jsem tyto zbraně na stěně dřív, než jsem na nich spočinul očima. Mohlo jít i o jiný jed, ale ze všeho nejdřív mne napadly otrávené zbraně. Jakmile jsem spatřil ten prázdný toulec vedle malého luku na ptáky, věděl jsem, že mne tušení nezklamalo. Škrábl-li někdo dítě jedním z těch šípů napuštěných kurare nebo nějakým jiným ďábelským lektvarem, znamenalo to pro ně jistou smrt, pokud by se rána důkladně nevysála.“

A pak ten pes! Kdyby někdo hodlal použít takového jedu, nevyzkoušel by si ho dřív, aby se přesvědčil, zda neztratil na účinnosti? Nepředvídal jsem toho psa, ale aspoň jsem ihned pochopil důvod jeho ochrnutí. To všechno podporovalo mou teorii.

Chápete už? Vaše paní se obávala takového činu. Už jednou ho při tom přistihla a zachránila dítěti život, avšak váhala odhalit vám pravdu, neboť věděla, jak na tom chlapci lpíte, a obávala se, že vám to zlomí srdce.“

„Jacky!“

„Pozoroval jsem ho před chvílí, když jste se mazlil s robátkem. Jeho obličej se jasně odrážel v okenních tabulích, zastíněných zezadu okenicemi. Viděl jsem tolik žárlivosti a tolik kruté nenávisti, kolik jsem jí zřídka kdy spatřil na lidské tváři.“

„Můj Jacky!“

„Musíte se s tím vyrovnat, pane Fergusone. Je to tím bolestnější, že ho k tomu činu dohnala zvrácená láska, přepjatá láska k vám a patrně i k jeho zesnulé matce. Až do hloubi duše ho šíří nenávist k vašemu překrásnému dítěti, které na rozdíl od jeho vlastních fyzických nedostatků překypuje zdravím a krásou.“

„Bože na nebesích! To je neuvěřitelné!“

„Vyložil jsem to podle pravdy, milostivá?“

Dáma vzlykala s tváří zabořenou do polštáře. Teď se obrátila k manželovi.

„Jak bych ti to byla mohla říci, Bobe? Věděla jsem, jak bolestně tě to zraní. Bylo lépe vyčkat, až se to dozvíš z jiných úst než z mých. Když mi tento pán, který se zdá být nadán zázračnou jasnozřivostí, napsal, že všechno ví, měla jsem radost.“

„Myslím, že bych mladému panu Jackymu předepsal roční cestu po moři,“ řekl Holmes a vstal. „Jen jedna věc mi není ještě zcela jasná, milostivá paní. Plně chápu, proč jste podvackrát zbila Jackyho. Trpělivost každé matky má své meze. Ale jak to, že jste se odvážila pustit po dva dny dítě z očí?“

„Svěřila jsem se paní Masonové. Věděla vše.“

„Správně. Myslel jsem si to.“

Ferguson stál u lůžka neschopen slova a vztažené ruce se mu chvěly.

„Myslím, že nadešel čas, abychom se vytratili, Watson,“ pošeptal mi Holmes. „Vezmete-li tu přeoddanou Dolores pod paží z jedné strany, vezmu já ji z druhé. Ano,“ dodal, když za sebou zavřel dveře, „soudím, že je můžeme směle zanechat, aby si všechno ostatní dopověděli sami mezi sebou.“

V záznamech tohoto případu zbývá ještě jeden dokument: kopie dopisu, který Holmes nakonec napsal v odpověď na ten, jímž příběh začíná. Zní následovně:

věc: upíři

Baker Street,

21. listopadu

Vážený pane,

odvoláváme se na Váš dopis z 19. t. m. a dovoluji si vám sdělit, že jsem se zabýval případem Vašeho klienta pana Roberta Fergusona s firmy Ferguson a Muirhead, makléři na plodinové burze, z Mincing Lane, a že záležitost byla dovedena k uspokojivému závěru. Děkuji Vám za Vaše laskavé doporučení a znamenám se

s úctou

Sherlock Holmes

TŘI GARRIDBOVÉ

Pokládejte tu příhodu za komedii, anebo ji pokládejte za tragédii. Jednoho člověka připravila o rozum, mne připravila o trochu krve a dalšího člověka připravila z moci zákona o svobodu. A přece některé její prvky měly vysloveně komický ráz. Nu, posoudíte to sami.

Mohu tu příhodu i přesně datovat, neboť se stala v témž měsíci, kdy Holmes odmítl povýšení do šlechtického stavu za služby, které snad jednoho dne budou moci být zveřejněny. Zmiňuji se o tom jen mimochodem, neboť mé postavení partnera a důvěrníka mne zavazuje, abych se zvlášť bedlivě vystříhal jakékoli indiskrétnosti. Opakuji však, že si z toho důvodu přesně uvědomuji datum: bylo to v druhé polovině června 1902, krátce poté, kdy skončila válka v Jižní Africe. Holmes strávil několik dní na lůžku, jak to čas od času mívával ve zvyku, avšak onoho rána se objevil s jakýmsi obsáhlým dokumentem v ruce a s čtveráckým zábleskem v přísných šedých očích.

„Máte příležitost dopomoci si k penězům, příteli Watsone,“ řekl. „Slyšel jste někdy o někom jménem Garrideb?“ Doznal jsem, že nikoli.

„Nu, kdybyste dokázal vyšťourat nějakého Garrideba, získal byste odměnu.“

„Z jakého důvodu?“

„Ach, to je dlouhá historie – a také dosti prapodivná. Měli jsme už hodně příležitostí zkoumat složitosti lidské povahy, avšak nevzpomínám si, že bychom byli kdy narazili na něco tak kuriózního. Dotyčný sem přibude co nevidět na křížový výslech, a tak vám to nezačnu vyprávět, dokud nepřijde. Zatím však hledáme takové jméno.“

Telefonní seznam jsem měl po ruce na stole, i jal jsem se v něm bez valných nadějí listovat. K svému překvapení jsem však na

patřícném místě to nezvyklé jméno spatřil. Vítězoslavně jsem vykřikl.

„Podívejte se, Holmesi! Tu ho máme!“ Holmes mi vzal seznam z ruky.

„Garrideb N.,“ četl, „Littie Ryder Street, čp. 136.‘ Nerad vás zklam, milý Watson, ale tohle je náš pisatel. Stejnou adresu udává ve svém dopise. Potřebujeme jeho jmenovce.“ Vtom vstoupila paní Hudsonová s navštívenkou na podnose. Vzal jsem ji a spočinul na ní pohledem.

„Tu ho máme!“ zvolal jsem užasle. „Křestní jméno se liší. John Garrideb, advokát, Moorville, Kansas, U. S. A.“

Holmes s úsměvem pohlédl na vizitku. „Obávám se, že budete muset vynaložit ještě další úsilí, Watson,“ řekl. „Tento pán v příběhu už vystupuje, ač jsem neočekával, že nás dnes navštíví. Je však s to nám povědět spoustu věcí, které bych se rád dozvěděl.“

Zakrátko stanul v místnosti. Pan John Garrideb, advokát, byl pomenší, statný muž s kulatým, svěžím, hladce vyholeným obličejem, tak charakteristickým pro mnoho obchodně činných Američanů. Vyvolával povšechný dojem boubelatosti a dětinskosti, takže ho člověk mohl považovat za docela mladého muže s utkvělým širokým úsměvem. Měl však poutavé oči. Zřídka kdy jsem u někoho viděl oči, které by jasněji vypovídaly o bohatém duševním světě: tak pronikavě a bystře hleděly, tak citlivě prozrazovaly každý obrat v myšlení. Mluvil s americkým přízvukem, jež však neprovázely žádné výstřelky ve vyjadřování.

„Pan Holmes?“ zeptal se a přelétl nás oba pohledem. „Ano, ovšem, vaše podobizny vás výstižně zachycují, smím-li to tak říci. Patrně jste dostal dopis od mého jmenovce pana Nathana Garrideba, že?“

„Prosím, posaďte se,“ řekl Sherlock Holmes. „Tuším, že si toho budeme mít mnoho co povídat.“ Vytáhl archy dopisního papíru. „Vy budete ovšem onen pan John Garrideb, o němž se zmiňuje tento list. Ale jste přece v Anglii už hezkou dobu, vidíte?“

„Proč se ptáte, pane Holmesi?“ Zdálo se mi, jako bych v těch výrazných očích četl náhlou nedůvěru.

„Jste oblečen po anglicku od hlavy až k patě.“

Pan Garrideb se nuceně usmál. „Četl jsem už, jaké umíte triky, ale nikdy jsem si nepomyslel, že se stanu jejich objektem. Jak jste na to přišel?“

„Způsob, jakým je váš kabát střižený v ramenou, špičky vašich střevíců – kdo by o tom mohl pochybovat?“

„Nikdy mne nenapadlo, že vypadám tak britsky. Obchodní záležitosti mne sem přivedly už před nějakým časem, takže moje oblečení, jak jste správně poznamenal, pochází většinou z Londýna. Myslím však, že váš čas je vzácný, a nesešli jsme se, abychom diskutovali o střihu mých ponožek. Což kdybychom se soustředili na ty papíry, jež držíte v ruce?“

Holmes musel našeho návštěvníka něčím popudit, protože se na jeho baculatém obličejí zračil výraz mnohem méně přívětivý.

„Mějte strpení! Strpení, pane Garridebe!“ chlácholil jej přítel. „Tady doktor Watson by vám potvrdil, že tato moje malá extempore mívají občas pro celou záležitost svůj význam. Ale proč s vámi nepřišel i pan Nathan Garrideb?“

„A proč vás do toho vůbec zatahoval?“ vybuchl náš návštěvník hněvivě. „Co s tím u všech všudy máte společného! Jde o běžnou obchodní záležitost, kterou si mezi sebou vyřizují dva seriózní muži, a jednomu z nich napadne zavolat k tomu detektiva: Navštívil jsem ho dnes ráno a on mi pověděl, jak mne zaskočil, a proto jsem zde. Stejně se mi to ale nezamlouvá.“

„Ten dopis vás však vůbec nestaví do špatného světla, pane Garridebe. Pisatele vedla snaha dosáhnout jistého cíle – a to cíle, který je, pokud vím, stejně důležitý i pro vás. Panu Garridebovi je známo, že mívám přístup k informacím, a bylo proto docela přirozené, že se na mne obrátil.“

Tvář našeho návštěvníka se zvolna rozjasňovala.

„Hm, to je jiná,“ řekl. „Když jsem ho dnes ráno navštívil a on mi sdělil, že psal detektivovi, vyžádal jsem si pouze vaši adresu a hned

jsem přijel. Nechci, aby se do soukromých záležitostí vměšovala policie. Pokud se spokojíte s tím, že nám pomůžete toho člověka najít, nemůže se tím nic pokazit.“

„Ano, právě tak se věci mají,“ řekl Holmes. „A jelikož jste už tady, vážený pane, snad abyste nám tu záležitost sám jasně vylíčil. Zde můj přítel nezná podrobnosti.“

„A musí je znát?“

„Pracujeme obvykle společně.“

„Nu, nevidím důvod, proč bych se měl s něčím tajit. Vypovím vám všechny skutečnosti tak stručně, jak to bude možné. Kdybyste byli rodáky z Kansasu, nemusel bych vám vysvětlovat, kdo to byl Alexander Hamilton Garrideb. Zbohatl v obchodě s realitami a později na plodinové burze v Chicagu a všechno své jmění investoval do půdy: skoupil kolem řeky Arkansas západně od Fort Dodge tolik pozemků, že by stačily na jedno zdejší hrabství. Jsou to pastviny a lesy a orná pole a půda bohatá na suroviny, prostě pozemky všeho druhu, které vynášejí svému vlastníkovu dolary.

Neměl žádné blízké příbuzné, anebo jestli měl, tak jsem o nich neslyšel. Byl však zvláštním způsobem hrdý na nezvyklost svého jména. Tím jsme se také seznámili. Měl jsem advokátní praxi v Topece a jednoho dne mne starý pán navštívil a měl radost jako malý kluk, že poznává člověka stejného jména. Byl to takový jeho koníček a skálopevně si umínil, že zjistí, jestli někde na světě žijí ještě další Garridebové. „Hledejte naše jmenovce!“ řekl. Odpověděl jsem na to, že jsem zaměstnaný člověk a že se nemohu toulat světem, abych hledal další Garrideby. „A přece to uděláte,“ řekl, „jestli se věci vyvinou tak, jak jsem si předsevzal.“ Myslел jsem, že žertuje, ale měl jsem se brzy přesvědčit, že nemluvil vůbec do větru.

Neboť on do roka nato zemřel a zůstavil po sobě poslední vůli. Byla to nejpodivnější poslední vůle, kterou kdy projednával kansaský notář. Jeho vlastnictví se mělo rozdělit na tři části a já zdědím jednu z těch třetin pod podmínkou, že objevím další dva Garrideby, kteří se se mnou podělí o zbytek. Každý ten podíl má

hodnotu dobrých pěti miliónů dolarů, ale nemůžeme se jich ani dotknout, dokud tam nebudeme stát všichni tři v řadě.

Byla to tak lákavá příležitost, že jsem pověsil práva na hřebíček a vydal se hledat další Garrideby. Ve Spojených státech nežije ani jeden. Pročesal jsem je celé jemným hřebenem, pánové, a ani jediného jsem nechytil. Pak jsem zkusil štěstí ve staré vlasti. A na mou věru, v londýnském telefonním seznamu se takové jméno vyskytovalo. Vyhledal jsem jeho nositele před dvěma dny a celou záležitost jsem mu vysvětlil. Žije však osaměle jako já, má sice v příbuzenstvu nějaké ženské, ale žádné muže. Poslední vůle stanoví, že to musí být tři dospělí muži. Máme tedy ještě stále jedno místo volné, a kdybyste nám našel někoho, kdo je může zastávat, rádi vám to zaplatíme.“

„Tak co, Watsoně,“ obrátil se ke mně Holmes s úsměvem, „říkal jsem vám, že je to dost prapodivná historie, vidíte? Na vašem místě, pane, by mne ze všeho nejdřív napadlo dát inzerát do společenské rubriky v novinách.“

„To jsem také udělal, pane Holmesi. Žádná odpověď.“

„Neříkejte! Nu, je to jistě velmi pozoruhodný problémeček. Jsem ochoten se tím zabývat ve volném čase. Mimochodem, je zajímavá shoda okolností, že pocházíte z Topeky. Byl jsem kdysi v písemném styku s jedním vaším rodákem – je už nebožtík – se starým doktorem Lysandrem Starrem, který tam byl starostou v roce 1890.“

„To byl zlatý člověk,“ řekl náš návštěvník. „Dodnes lidé uctívají jeho památku. Nu, pane Holmesi, myslím, že nemůžeme udělat nic jiného než za pár dní se s vámi zase spojit a dát vám vědět, jak jsme pokročili. Počítám, že se zítra nebo pozítří ozveme.“ S tímto ujištěním se Američan uklonil a odešel.

Holmes si zapálil lulku, chvíli mlčky pokuřoval a jen se záhadně usmíval.

„Tak jak?“ zeptal jsem se nakonec.

„Uvažuji, Watsoně – pouze uvažuji.“

„O čem?“

Holmes vyřhal dýmku z úst.

„Uvažuji, Watson, co jen u všech všudy vedlo toho člověka k tomu, že nám tu napovídal takovou kupu lží. Byl jsem už v pokušení zeptat se ho na to přímo – neboť někdy je brutální frontální útok nejlepší metodou – ale pak jsem usoudil, že bude moudřejší nechat ho v domněnání, že nás oklamal. Takový chlap sem přijde v anglickém kabátě s prošoupanými lokty a v kalhotách vyboulených na kolenou, jak je celý dlouhý rok nesundal, a přitom podle tohoto dopisu a podle jeho vlastního prohlášení to má být Američan z malého města, který do Londýna přibyl teprve nedávno. Ve společenských rubrikách žádný takový inzerát nebyl. Víte, jak bedlivě je sleduji. V jejich houštinách nejraději líčím na ptáčky, a takového tetřeva bych byl určitě nepřehlédl. V životě jsem neznal žádného doktora Lysandera Starra z Topeky. Kde jsem si toho chlapa ořukal, tam jsem narazil na faleš. Myslím, že skutečně z Ameriky pochází, ale že si obrousil přízvuk dlouholetým pobytem v Londýně. Jakou to však hraje hru a co vězí za tou absurdní honbou na Garrideby? Zřejmě nám stojí za pozornost: odhalili jsme ho sice jako darebáka, ale bude to dojisty darebák zajímavý a vynalézavý. Nyní musíme zjistit, je-li podvodníkem i náš pisatel. Zavolejte ho, Watson.“

Poslechl jsem a na druhém konci drátu se ozval tenký rozechvělý hlas.

„Ano, ano, zde Nathan Garrideb. Je tam pan Holmes? Rád bych mluvil s panem Holmesem.“

Přítel si vzal sluchátko a já slyšel obvyklý jednostranný rozhovor.

„Ano, byl zde. Vyrozumněl jsem, že ho blíž neznáte... Jak dlouho?... Pouze od před včerejška!... Ano, ovšem, je to velice lákavá vyhlídka. Budete dnes večer doma? Předpokládám, že u vás nebude váš jmenovec?... Výborně, pak tedy přijdeme, protože já bych si s vámi raději pohovořil v jeho nepřítomnosti... Doktor Watson mne doprovází... Z vašeho dopisu vysvítá, že se převážně zdržujete doma... Dostavíme se tedy kolem šesté... Není třeba se o tom zmiňovat tomu americkému advokátovi... Výborně. Na shledanou.“

Když se onoho krásného jarního dne začal snášet soumrak, i Little Ryder Street, jedna z postranních uliček, vybíhajících z Edgware Road, co by kamenem dohodil od někdejšího Tyburnského popraviště, vypadala jako ze zlata a v šikmých paprscích zapadajícího slunce působila úchvatně. Sám dům, k němuž jsme směřovali, byla rozlehlá, starobylá raně georgiánská stavba, jejíž jednotitý cihlový povrch narušovala jen dvě klenutá arkýřová okna v přízemí. V přízemí také náš klient bydlel, a tak široká okna tvořila, jak se ukázalo, přední stěnu velikého pokoje, kde trávil celé dny. Když jsme kráčeli kolem, upozornil mne Holmes na nevelký bronzový štítek s tím zvláštním jménem.

„Tohle už tu visí pár let, Watsone,“ řekl při pohledu na opršelý povrch štítu. „V každém případě to bude jeho pravé jméno, což stojí za povšimnutí.“

Dům měl společné schodiště a dole byla uvedena řada jmen. Některá označovala firmy a jiná soukromé osoby. Nebyly tu však činžovní rodinné byty, ale spíše bohémská staromládenecká útočiště. Náš zákazník nám otevřel sám a na vysvětlenou uvedl, že posluhovačka odchází ve čtyři hodiny. Ukázalo se, že pan Nathan Garrideb je dlouhý, vychrtlý, holohlavý člověk, asi šedesátiletý, s kulatými zády a klátivou chůzí. V obličejí vypadal jako nebožtík a jeho mrtvolně bledá pleť napovídala, že neví, co je to jít na procházku. Velké kulaté brýle spolu s malou kozí bradkou, trčící kupředu, a s ohnutými zády mu dodávaly výrazu pátravé zvědavosti. Celkově působil dojmem člověka sice výstředního, ale přívětivého.

I pokoj byl stejně nevšední jako ten, jenž v něm přebýval. Připomínal spíš malé muzeum, byl dlouhý a široký a podél stěn stála jedna vitrína a skříňka vedle druhé a všechny byly plné geologických a anatomických exponátů. Vchod lemovaly vitríny s motýli a můrami. Velký stůl uprostřed místnosti byl zavalen změtí nejrůznějších věcí, z nichž trčel dlouhý mosazný tubus silného mikroskopu. Když jsem se tu porozhlédl, překvapila mne šíře zájmu toho člověka. Tu ležela etuže se starověkými mincemi, onde krabice s

pazourkovými nástroji. Za stolem stála velká skleněná skříň s fosíliemi. Nad ní visela řada sádrových lebek a u nich štítky s nápisy jako „člověk neandrtálský“, „člověk heidelbergský“, „Pithecanthropus erectus“.

Pan Garrideb se zřejmě vědecky zajímal o mnoho oborů. Nyní stál před námi s kouskem semišové kůže v ruce, neboť právě leštil nějaký peníz.

„Syrakuská mince – z nejlepšího období,“ vysvětloval a podržel nám ji před očima. „Ty pozdější jsou mnohem horší. Ale památek z vrcholných let si mimořádně cením, ač někteří lidé dávají přednost alexandrijské škole. Prosím, přijměte místo, pane Holmesi. Dovolte, uklidím někam ty kosti. A vy, pane, ach ano, to je doktor Watson – kdybyste laskavě odsunul stranou tu japonskou vázu. Vidíte kolem sebe skromné doklady mých životních zálib. Můj lékař mne hubuje, že nechodím ven, ale co bych dělal venku, když mne tolik věcí poutá zde? Ujišťuji vás, že kdybych měl řádně zkatalogizovat jen jednu tu skříň, trvalo by mi to dobrého čtvrt roku.“

Holmes se kolem sebe zvědavě rozhlédl.

„Chcete tím říci, že vůbec nikdy neopustíte tento byt?“ zeptal se.

„Občas zajdu na aukci k Sothebymu nebo k Christiemu, ale jinak téměř nevycházím. Nemám sil nazbyt a moje vědecká práce je velmi vyčerpávající. Umíte si tedy jistě představit, pane Holmesi, co to pro mne bylo za otřes – sice příjemný, ale přece jen otřes – když jsem se dověděl o tomto neslýchaném štěstí. Potřebujeme pouze jednoho dalšího Garrideba, aby se to všechno mohlo uskutečnit, a jistě ještě nějakého najdeme. Měl jsem bratra, ale ten už zemřel a ženské příbuzenstvo se nepočítá. Určitě přece žijí na světě další muži toho jména. Slyšel jsem, že se zabýváte zvláštními případy, a proto jsem vám napsal. Ten pán z Ameriky má ovšem pravdu, že jsem se s ním měl předem poradit, ale myslel jsem to dobře.“

„Domnívám se, že jste jednal velice moudře,“ řekl Holmes. „A máte vskutku takový zájem o ty pozemky v Americe?“

„O ně ovšem ne, pane. Ani za nic na světě bych neopustil své sbírky. Ale ten pán mne ujistil, že můj podíl odkoupí, jakmile

právně prokážeme své nároky. Jmenoval částku pět miliónů dolarů. Vím o tuctu exponátů, které jsou právě na prodej a které mi ve sbírkách citelně chybějí, ale nemohu si je koupit, protože nemám nazbyt pár set liber. Jen si představte, co bych dokázal s pěti milióny dolarů. Vždyť bych mohl položit základy k celostátním sbírkám. Byl bych Hansem Sloanem své doby.“

Oči za velkými brýlemi mu jiskřily. Bylo zcela očividné, že pan Nathan Garrideb nebude šetřit námahy, aby našel dalšího jmenovce.

„Navštívil jsem vás pouze proto, abychom se seznámili, ale není důvod, proč bych vás měl rušit ve vašem bádání,“ řekl Holmes.

„Dávám přednost osobnímu kontaktu se svými klienty. Nepotřebuji se vás dlouze vyptávat, protože mám vaše velmi názorné vyličení v kapse a zbývající věci jsem si zjistil, když mne navštívil ten pán z Ameriky. Vyrozuměl jsem, že jste o něm nikdy předtím neslyšel.“

„To je pravda. Navštívil mne poprvé minulé úterý.“

„Pověděl vám o našem dnešním rozhovoru?“

„Ano, jel od vás přímo ke mně. Velice ho to rozzlobilo.“

„Co ho mohlo rozzlobit?“

„Považoval to za projev nedůvěry vůči své osobě. Ale navrátil se už zase v dobré náladě.“

„Navrhl vám, jak byste měli postupovat?“

„Ne, pane Holmesi, nenavrhl.“

„Dal jste mu nějaké peníze, anebo vás o to žádal?“

„Ne, vůbec ne.“

„Nemáte tušení, oč mu jde?“

„Ne, leda o to, co tvrdí.“

„Zpravil jste ho o schůzce, kterou jsme si telefonicky domluvili?“

„Ano, zpravil.“

Holmes se hluboce zamyslel. Viděl jsem, že mu to nejde do hlavy.

„Máte ve své sbírce něco velmi cenného?“

„Ne, pane. Nejsem boháč. Je to dobrá sbírka, ale nijak drahocenná.“

„Neobáváte se tedy lupičů?“

„Kdepak.“

„Jak dlouho bydlíte v tomto bytě?“

„Bude tomu pomalu pět let.“

Holmesův křížový výslech přerušilo rázné zaklepaní na dveře. Jakmile náš klient odemkl, vtrhl vzrušeně do pokoje americký advokát.

„Tady je to!“ zvolal a zamával nad hlavou nějakými novinami. „Doufal jsem, že vás tu ještě zastihnu. Gratuluji vám, pane Garridebe. Je z vás boháč, vážený. Naše usilování dospělo k šťastnému konci. A co se týká vás, pane Holmesi, můžeme se vám jen omluvit, jestli jste se zbytečně namáhal.“

Předal noviny našemu klientovi a ten se upřeně zahleděl na zatržený inzerát. Naklonili jsme se s Holmesem kupředu a četli jsme mu přes rameno. Stálo v něm:

HOWARD GARRIDEB

Továrna na zemědělské stroje

Vazačky, sekačky, parní a ruční pluhy, brány, selské povozy, bryčky a nástroje nejružnějšího druhu

Odhady na artéské studně.

Obraťte se na adresu: Grosvenorovy domy v Ashtonu

„Chválabohu!“ vydechl pán domu. „Tím máme třetího.“

„Dal jsem pátrat v Birminghamu,“ řekl Američan, „a můj pověřenec mi poslal tento inzerát z místních novin. Musíme si pospíšet a celou záležitost dovést ke konci. Napsal jsem tomu člověku a sdělil mu, že ho navštívíte v jeho kanceláři zítra odpoledne ve čtyři hodiny.“

„Proč ho mám navštívit já?“

„Co o tom soudíte, pane Holmesi? Nemyslíte, že by to bylo moudřejší? Já jsem přivandrovalý Američan s lákavou historkou. Proč by měl věřit všemu, co mu povím? Ale vy jste solidní pán a Angličan a vaše slova nemůže brát na lehkou váhu. Doprovodil bych vás, pokud byste si to přál, ale jsem zítra velice zaneprázdněn

a mohl bych se za vámi vypravit dodatečně, kdybyste narazil na nějaké nesnáze.“

„Víte, nepodnikl jsem takovou cestu už léta.“

„Na tom nic není, pane Garridebe. Vyhledal jsem vám spojení. Odjedete odtud v poledne a měl byste tam dospět krátce po druhé. Nemusíte udělat nic jiného než toho člověka navštívit, vysvětlit mu, jak se věci mají, a získat nějaký doklad o jeho existenci. U všech všudy,“ dodal rozduřděně, „vezmete-li v úvahu, že já vážil cestu až zprostřed amerického kontinentu, pak to snad není přehnaný požadavek, máte-li dojet sto mil, aby se ta záležitost prosadila.“

„Správně,“ řekl Holmes. „Soudím, že tento pán má naprostou pravdu.“

Pan Nathan Garrideb pokrčil rozmrzele rameny. „Když jinak nedáte, pojedu,“ řekl. „Je mi samozřejmě zatěžko vám cokoli odmítnout, když pomyslím, jaké lákavé vyhlídky jste mi vnesl do života.“

„Pak je tedy vše dohodnuto,“ řekl Holmes, „a jistě mi podáte zprávu, jak jen to bude možné.“

„Postarám se o to,“ řekl Američan. „Nu,“ dodal a pohlédl na hodinky, „budu už muset jít. Zastavím se tu zítra, pane Nathane, a vyprovodím vás na vlak do Birminghamu. Nesvezete se se mnou, pane Holmesi? V tom případě se vám poroučím a snad vám budeme moci zítra večer oznámit příznivou zprávu.“

Postřehl jsem, že se přítelův obličej rozjasnil, když nás Američan opustil, a že se už netváří tak zahloubaně a nerozhodně jako předtím.

„Velice rád bych si prohlédl vaše sbírky, pane Garridebe,“ řekl. „V mém povolání se někdy hodí nejrůznější vědomosti a váš pokoj je v tom směru mimořádně poučný.“

Náš klient se potěšené usmál a oči za velkými brýlemi mu zazářily.

„Vždycky jsem slýchal, že jste inteligentní člověk, pane Holmesi,“ řekl. „Mohl bych vás provést třeba hned, máte-li čas.“

„Bohužel nemám. Ale tyto exponáty jsou tak pečlivě utříděny a popsány, že je sotva třeba, abyste se osobně obtěžoval. Kdybych si to mohl zařídit zítra, doufám, že byste neměl námitek, abych si je prohlédl?“

„Jistěže ne. Jste srdečně vítán. Byt bude ovšem uzavřen, ale paní Saundersová se zdrží v přízemí až do čtyř hodin a otevřela by vám svým klíčem.“

„Zítra odpoledne nemám shodou okolností nic na práci. Kdybyste o tom paní Saundersové pověděl, hodilo by se to výborně. Mimochodem, komu patří tahle nemovitost?“

Nečekaná otázka pana Garrideba překvapila.

„Firmě Holloway a Steele na Edgware Road. Ale proč?“

„Zajímám se o domy z archeologického hlediska,“ řekl Holmes a zasmál se. „Uvažoval jsem, zda pochází z doby královny Anny nebo krále Jiřího.“

„Určitě krále Jiřího.“

„Vskutku? Byl bych řekl, že je ještě starší. To se ovšem dá lehce ověřit. Poručím se vám tedy, pane Garridebe, a přeji vám, aby vaše cesta do Birminghamu byla úspěšná.“

Kancelář zprostředkovatele bytů byla nedaleko, zjistili jsme však, že má toho dne zavřeno, a tak jsme se vrátili na Baker Street. Teprve po večeri se Holmes znovu vrátil k celé věci.

„Naše malá záhada se blíží k závěru,“ řekl. „Jistě jste si už v duchu načrtl rozluštění.“

„Mně to připadá čím dál tím zašmodrchanější.“

„Začátek máme jako na dlani a konec se rozuzlí zítra. Nezdálo se vám na tom inzerátu něco zvláštního?“

„Všiml jsem si, že slovo artézské je chybně napsáno.“

„Neuniklo vám to tedy, že? Musím uznat, Watsone, že máte čím dál tím bystřejší postřeh. Ano, v Anglii to odporuje tradičnímu pravopisu, ale ve Spojených státech je běžnější fonetický přepis. Sazeč to vysázel přesně podle předlohy. Artézské studně se u nich vrtají častěji než u nás. Byla to typická americká reklama, ale údajně měla pocházet od anglické firmy. Co z toho vyvozujete?“

„Nemohu než usoudit, že ten americký advokát poslal do novin ten inzerát sám. Za jakým účelem, to mi dosud není jasné.“

„Nu, nabízí se několik možných vysvětlení. V každém případě chtěl toho dobráka starého dostat do Birminghamu. To je nad slunce jasnější. Mohl jsem mu říci předem, že se dal vylákat pod falešnou záminkou, ale rozmyslel jsem si to, neboť mi připadalo, že bude lépe, když odjede a uvolní scénu. Zítřka, Watsone – zítřka budeme o něco chytřejší.“

Holmes časně ráno vstal a odešel. Když se vrátil k obědu, všiml jsem si, že se tváří velmi vážné.

„Tohle bude nebezpečnější záležitost, než jsem čekal, Watsone,“ řekl. „Musíte to předem vědět, i když tuším, že se stejně vrhnete střemhlav do nebezpečí. Po těch letech vás přece znám. Chci však, abyste předem věděl, co vám hrozí.“

„Nebude to poprvé, kdy jsme spolu čelili nebezpečí, a doufám ani naposled. Oč jde tentokrát?“

„Stojíme před obtížným případem. Zjistil jsem totožnost pana advokáta Garrideba. Není to nikdo jiný než ‚Zabiják‘ Evans, známý darebák a násilník.“

„Obávám se, že mi to nic neříká.“

„Ovšem, vaše povolání vás nezavazuje nosit v hlavě celou galerii zločinců. Navštívil jsem přítele Lestrada ve Scotland Yardu. Představitost a intuice u nich nebývá vždy domovem, ale mají světové prvenství co do důkladnosti a metodičnosti. Měl jsem jakési tušení, že bychom toho amerického výtečníka mohli najít v jejich záznamech. A tušení mne neklamalo: jeho kulaťoučký obličej se na mne usmíval z alba zločinců. ‚James Winter alias Morecroft alias Zabiják Evans‘ stálo pod fotografií.“ Holmes vytáhl z kapsy obálku. „Poznamenal jsem si pár údajů z jeho trestního rejstříku: Stár čtyřicet čtyři let. Pochází z Chicaga. Ví se, že ve Státech zastřelil tři lidi. Dostal se z vězení díky politicky vlivné intervenci. Do Londýna přijel v roce 1893. V lednu 1895 zastřelil jednoho člověka u karet v jistém nočním klubu na Waterloo Road. Oběť zemřela, ale on

prokázal, že to bylo v sebeobraně. Mrtvý byl identifikován jako Rodger Prescott, známý padělatel bankovek a mincí z Chicaga. Zabiják Evans byl propuštěn v roce 1901. Od té doby je pod policejním dohledem, ale zatím vedl údajně poctivý život. Je to velmi nebezpečný člověk, obvykle bývá ozbrojen a neváhá zbraně užít. Takový je to ptáček, Watsone – anebo spíše dravec, jak jistě uznáte.“

„Ale na co si to hraje?“

„Nu, začíná se nám to rýsovat. Navštívil jsem zprostředkovatele bytů. Náš klient, jak pravil, tam žije pět let. Předtím byl byt rok prázdný. Dřívější nájemník byl jistý soukromník jménem Waldron. V kanceláři se na něho ještě dobře pamatují. Jednoho dne zmizel a nikdo už o něm víckrát neslyšel. Byl to vysoký vousatý muž snědé pleti. A ten Prescott, jehož Zabiják Evans zastřelil, byl podle Scotland Yardu vysoký snědý muž s plnovousem. Můžeme prakticky předpokládat, že Prescott, ten americký padělatel, bydlel právě v tom pokoji, který náš nic netušící přítel nyní zasvětil svým sbírkám. Nacházíme tu konečně jeden článek v řetězu, chápete.“

„A další článek?“

„Za tím se nyní musíme vypravit.“ Vyňal ze zásuvky pistoli a podal mi ji.

„Svou oblíbenou zbraň mám s sebou. Pokusí-li se náš přítel z Divokého západu býti práv své přezdívkce, budeme připraveni. Dám vám hodinu na odpočinek, Watsone, než bude čas vydat se do Ryder Street za dobrodružstvím.“

Odbíjely právě čtyři, když jsme dospěli do kuriózního obydlí Nathana Garrideba. Paní Saundersová, jeho hospodyně, se už chystala odejít, ale bez váhání nás vpustila, neboť dveře se daly zaklapnout na patentní zámek a Holmes slíbil, že dohlédne, aby bylo všechno v pořádku, než opustíme byt. Krátce nato zapadly domovní dveře, její čepec prošel pod arkýřovým oknem a my věděli, že jsme v celém přízemí sami. Holmes rychle propátral obydlí. V jednom temném koutě stála skříň trochu od zdi a za ni jsme se

nakonec schovali. Holmes mi šeptem vysvětloval, co má Evans asi v úmyslu.

„Potřeboval dostat našeho milého přítele Garrideba z bytu, to je zcela zřejmé, a protože pan sběratel nikdy nevychází, musel na to jít od lesa. Celou tu pohádku o třech Garridebech si patrně vymyslel právě za tímto účelem. Musím uznat, Watsone, že přitom projevil ďábelskou vynalézavost, i když mu nezvyklé jméno nájemníkovu dalo příležitost, kterou sotva mohl předpokládat. Nastražil svou léčku s pozoruhodným důvtipem.“

„Co tím však sleduje?“

„Proto jsme tady, abychom to zjistili. Jeho záměr nikterak nesouvisí s naším klientem, aspoň mně se tak nejeví. Musí tu být nějaká spojitost s tím mužem, jehož zavraždil – možná že býval kdysi jeho spolupachatelem. Něco mi napovídá, že tato místnost skrývá nějaké neblahé tajemství. Zprvu jsem se domníval, že ten dobrý muž má ve své sbírce něco cennějšího, než sám tuší – něco, co stojí za pozornost zločinci velkého formátu. Avšak skutečnost, že tyto místnosti obýval kdysi Rodger Prescott neblahé paměti, ukazuje na nějakou složitější příčinu. Nu, Watsone, nezbývá než obrnit se v duchu trpělivostí a vyčkávat, co nám budoucnost přinese.“

A budoucnost na sebe nedala dlouho čekat. Přikrčili jsme se ještě hloub do stínu, když jsme zaslechli, jak se domovní dveře otvírají a zavírají. Pak hlasitě cvakl kovový zámek a Američan stanul v pokoji. Opatrně za sebou zaklapl dveře, bystře se rozhlédl, aby se ujistil, že je všechno v pořádku, odhodil svrchník a přikročil ke stolu uprostřed místnosti s rázností člověka, který přesně ví, co má udělat a jak na to jít. Odsunul stůl ke straně, uchopil čtvercový koberec, na němž stůl stál, úplně jej svinul, vytáhl z kapsy železné páčidlo a jal se jím usilovně pracovat na podlaze. Po chvíli jsme zaslechli, jak prkna povolují, a hned nato se mezi nimi objevil čtverhranný otvor. Zabiják Evans škrtl sirkou, zapálil ohořelou svíčku a zmizel nám z očí.

Naše chvíle očividně nadešla. Holmes mi na znamení sevřel zápěstí a bok po boku jsme se plížili k otevřenému propadlišti.

Jakkoli jsme našlapovali s úzkostlivou opatrností, stará podlaha asi pod našima nohama zapraštěla, neboť Američan náhle vystrčil z otvoru hlavu a znepokojeně se rozhlížel. Obrátil k nám obličej, na němž se zračilo překvapení a hněv; ty však pomalu vystřídal zahanbený úsměv, když si uvědomil, že na jeho hlavu míří dvě pistole.

„I to se podívejme!“ řekl chladnokrevně a vyškrábal se na povrch. „Koukám, že jsem na vás přece jen nestačil, pane Holmesi. Prohlíd jste zřejmě tohle divadýlko a od začátku mě vodil za nos. Musím to uznat, vážený pane; doběhl jste mě –“

Ve vteřině vytrhl ze zánadří pistoli a vypálil dvě rány. Ucítíl jsem náhle žhavou bolest, jako by mi někdo přitiskl na stehno rozpálené železo. Holmesova pistole zapraštěla na mužově hlavě. Měl jsem dojem, že se svalil jak dlouhý, tak široký na podlahu a že se mu z obličeje řine krev, zatímco ho Holmes prohledává, nemá-li u sebe další zbraň. Pak mne obemkly přítelovy pružné paže a pomohly mi do křesla.

„Neublížil vám, Watson? Řekněte proboha, že vám neublížil!“

Stálo to za zranění – bylo by to stálo za četná zranění – že jsem poznal, jak hluboké a vřelé city se tají za tou chladnou maskou. Jasně, neúhybné oči se na okamžik zamžily, pevné rty se chvěly. Poprvé a jedinkrát jsem viděl, že Holmes má nejen skvělý mozek, ale i horoucí srdce. Celá ta léta, kdy jsem mu pokorně a jednoznačně sloužil, pro mne vyvrcholila v tomto okamžiku.

„To nic není, Holmesi. Pouhé škrábnutí.“ Rozřízl mi kalhoty kapesním nožem. „Máte pravdu,“ zvolal s úlevným povzdechem. „Je to pouze povrchní zranění.“ Jeho obličej ztvrdl jako křemen, když pohlédl na našeho zajatce, který se ještě celý omámený zvedal. „Měl jste štěstí, přísámbůh! Kdybyste byl Watsona zabil, nevyšel byste z této místnosti živ. Co můžete uvést na svou obranu?“

Nemohl uvést na svou obranu nic. Pouze seděl a mračil se. Opřel jsem se o Holmese a společně jsme nahlédli do sklípku, který odhalil tajné padací dveře. Stále ještě jej osvětlovala svíčka, již Evans snesl dolů. Měli jsme před očima mohutný zrezivělý stroj, velké role

papíru, hromadu různých lahvíček a malý stůl, na němž byly v řadách vyrovnány četné úhledné balíčky.

„Tiskařský stroj – padělatelova výzbroj,“ řekl Holmes.

„Ano, vážení,“ ozval se náš zajatec, vrávoravě povstal a sklesl na židli. „To byl největší padělatel, jakýho kdy Londýn zažil. Tohle je Prescottův stroj a v těch svazečkách na stole je dva tisíce Prescottových bankovek, každá má cenu sto liber a udáte je všude. Poslužte si, pánové. Dohodneme se a vy mě necháte běžet.“

Holmes se zasmál.

„Něco takového nemáme ve zvyku, pane Evansi. Tady u nás se nenajde skulinka, kudy byste uklouzl. Zastřelil jste toho Prescottta, že?“

„Jo, a vyfás jsem za to pět let, ačkoli on výtah pistoli první. Pět let – když jsem měl dostat metál jako talíř. Nikdo na světě nerozezná Prescottovy peníze od státních bankovek, a kdybych ho byl nevyřídil, byl by jima zaplavil Londýn. Nikdo než já neví, kde je dělal. Divíte se mi, že jsem se sem chtěl dostat? A co jsem si měl počít, když jsem zjistil, že ten blázen stará s broukama a s tím divným jménem na tom všem trůní a nikdy nevystřelí nos? Musel jsem ho odsud nějak vystrnadit. Divíte se mi? Možná že by bejvalo moudřejší ho odbouchnout. Nebylo by to nic těžkýho, jenže já jsem takovej měkkosrdcovej člověk a nedokážu střílet, když ten druhý nemá taky bouchačku. Koukejte, pane Holmes, copak jsem vlastně proved? Já s tou mašinou nepracoval. Neublížil jsem tomu dědkovi plesnivýmu. Nač mě chcete dostat?“

„Na nic než na pokus o vraždu, pokud mohu soudit,“ řekl Holmes. „Ale to už není naše starost. To přijde na pořad až v dalším jednání. Momentálně se zajímáme pouze o vaši milou osobu. Zatelefonojte prosím do Scotland Yardu, Watsoně. Myslím, že je tím nepřekvapíte.“

Tak se tedy věci měly, pokud jde o Zabijáka Evanse a jeho pozoruhodnou pohádku o třech Garridebech. Později jsme se doslechli, že se ubohý starý pán už nevzpamatoval z otřesu

zklamaných nadějí. Zřítíl se mu vzdušný zámek a trosky ho pohřbily. Jeho stopy končí v jednom sanatoriu v Brixtonu.

Přátelé ze Scotland Yardu měli šťastný den, když objevili Prescottovu dílnu: věděli sice o její existenci, ale nepodařilo se jim po jeho smrti ji objevit. Evans skutečně prokázal veřejnosti velkou službu a díky jemu se několik vážených kriminalistů opět mohlo těšit nerušenému spánku, neboť padělatel představuje zcela mimořádné nebezpečí. Ochotně by byli hlasovali pro ten metál jako talíř, jehož se zločinec domáhal, ale nevděčná porota k tomu zaujala méně vlídné stanovisko a Zabiják se vrátil do temnot, odkud se krátce předtím vynořil.

ZÁHADA NA THORSKÉM MOSTĚ

Kdesi v sefech banky Cox a spol. na Charing Crossu spočívá plechová schránka, poznamenaná zubem času a stopami četných cest, na jejímž víku stojí mé jméno: MUDr. John H. Watson, důstojník indického armádního sboru v. v. Je až po okraj naplněna listinami, z nichž téměř všechny zaznamenávají jednotlivé pozoruhodné případy, jimiž se svého času zaobíral pan Sherlock Holmes. Některé z nich – a rozhodně nepatří k těm nezajímavým – se nepodařilo rozřešit, a z toho důvodu se sotva mohou stát předmětem mého vyprávění, když jim chybí konečné vysvětlení. Problém bez řešení může snad zajímat odborníka, ale běžného čtenáře by bezpochyby popudil. K těmto nedokončeným příběhům patří případ pana Jamese Phillimora, jenž se vrátil do vlastního domu pro deštník a od té chvíle už ho nikdy nikdo nespátl. Neméně pozoruhodný byl případ jednostěžníku Alicia, který jistého jarního jitra veplul do nevelkého círu mlhy a už se z něho nevynořil; jeho osud i osud jeho posádky zůstane navždy tajemstvím. Třetí takový případ, jenž stojí za pozornost, se týkal Isadory Persana, známého žurnalisty a šermíře: našli jej, jak vytřeštěně zírá do krabičky od sirek, která obsahovala jakýsi zvláštní hmyz, dosud vědě neznámý, a doplatil na to nebožák zdravým rozumem. Mimo tyto neprobádané případy je tam řada dalších, jež obsahují rodinné záležitosti natolik privátní, že by vzbudilo trapný úžas mnohých vysoce postavených osobností, kdybychom uznali za vhodné zveřejnit je v tisku. Nemusím snad zdůrazňovat, že takové porušení důvěry je vyloučené a že tyto záznamy budou utříděny a zničeny, když teď můj přítel už má čas věnovat se takovýmto úkolům. Krom toho však zůstává značný počet více či méně zajímavých případů, jež bych byl mohl už dávno připravit k otištění, nebýt obavy, aby se čtenářské veřejnosti neomrzely, což by se mohlo nepříznivě odrazit na věhlasu muže, jehož nadevše ctím. Některých jsem se zúčastnil a mohu o nich mluvit jako očitý svědek, zatímco v jiných případech

jsem nebyl přítomen anebo jsem v nich hrál tak nepatrnou úložku, že mohou být popsány pouze nepřímou. Následující příběh čerpám z vlastní zkušenosti.

Onoho říjnového rána vál prudký víchř a já při oblékání postřehl, jak z osamělého platanu, který zdobí dvorek za naším domem, servává poslední listy. Scházel jsem k snídani v předtuše, že najdu svého druha v pochmurné náladě, neboť reagoval – jako všichni velcí umělci – velmi citlivě na své okolí. Proti všemu očekávání jsem však zjistil, že už téměř dojedl a že je v mimořádně přívětivém a radostném rozpoložení, ba že projevuje ono poněkud zlověstné veselí, jež se ho zpravidla zmocňovalo v nevážných chvílích.

„Máte nový případ, Holmesi?“ zeptal jsem se.

„Schopnost dedukce musí být nakažlivá, Watsoně,“ odvětil. „Umožnila vám odhalit mé tajemství. Ano, mám nový případ. Po měsíci nudy a nezáživných hloupostí se kola opět roztočila.“

„Smím se zúčastnit?“

„Zatím toho není mnoho, čeho byste se zúčastnil, ale můžeme si o tom pohovořit, až pozříte ta dvě vejce natvrdo, jimž nás oblažila naše nová kuchařka. Jejich stav není zcela bez souvislosti s výtiskem Family Herald, jehož jsem si včera povšiml na stolku v hale. I tak nenáročná činnost jako uvařit vejce vyžaduje pozornost a vědomí ubíhajícího času, což nelze sladit s vřelou zálibou v romantických povídkách, jaké tiskne onen vynikající časopis.“

O čtvrt hodiny později bylo nádobí sklizeno a my usedli proti sobě.

„Slyšel jste už o Neilu Gibsonovi, zlatém králi?“

„Myslíte toho amerického senátora?“

„Býval po jistý čas senátorem za jeden ze západních států, avšak je spíše znám jako nejbohatší majitel zlatých dolů na světě.“

„Ano, vím o něm. Zřejmě žil nějakou dobu v Anglii. Jeho jméno je mi povědomé.“

„Ano, koupil si asi před pěti lety rozlehlé panství v Hampshiru. Možná že jste se doslechl o tragickém skonu jeho choti.“

„Ovšem. Teď si vzpomínám. Proto mi to jméno zní povědomě. Nevím však nic bližšího o tom, jak to všechno vlastně bylo.“

Holmes máchl rukou k nějakým listinám na židli. „Netušil jsem, že se tím případem budu zabývat, jinak bych si byl připravil výpisky,“ řekl. „Vzbudil sice nesmírnou senzací, ale ve skutečnosti se jevil jako zcela jednoduchý. Obviněná je jistě zajímavá žena, jenže to nijak neubírá důkazům na přesvědčivosti. Takový dojem získala i porota při vyšetřování okolností smrti a u policejního soudu. Zakrátko přijde ten případ před okresní soud ve Winchesteru. Obávám se, že mne čeká nevděčná práce, Watsone. Mohu objasnit fakta, ale nemohu je změnit. Nevýjdou-li na světlo boží neznámé a nečekané skutečnosti, nevidím, več by můj klient mohl doufat.“

„Váš klient?“

„Ach, zapomněl jsem, že jsem vám o něm dosud neřekl. Začínám přejímat vlastnost, již jste si první osvojil vy, Watsone, totiž vyprávět příběh pozpátku. Měl byste si nejprve přečíst tohle.“

V dopise, jež mi podal, stálo odvážnými, rozhodnými tahy:

hotel Claridge's

3. října

Vážený pane Sherlocku Holmesi!

Nemohu přihlížet k tomu, jak nejušlechtilejší bytost, kterou kdy bůh stvořil, kráčí na smrt, aniž se k její záchraně učiní vše, co je v lidských silách. Neumím si ty události vysvětlit – marně bych se o to pokoušel – ale jsem skálopevně přesvědčen, se slečna Dunbarová je nevinná. Znáte celý případ – kdo by jej neznal? Vykládalo se o tom po celé zemi. A nikdo nepozvedl hlas na její obranu. Je to tak hrozná nespravedlnost, že mne to div nepřipraví o rozum. Vždyť ta žena by ve své dobrotě ani mouše neublížila. Navštívím vás zítra a uvidíme, zda do té temnoty nedokážete vnést paprsek světla. Možná že mám nějaký důkaz, aniž co tuším. Ať tak či tak, všechno, co vím, a všechno, co mám, včetně mé osoby, je vám k dispozici, jen když ji dokážete zachránit. Vynaložte všechen svůj um, který jste už tolikrát v životě prokázal.

„Tady to máte,“ řekl Sherlock Holmes, vyklepal popel ze své ranní dýmky a zvolna si ji opět nacpal. „Onoho pána nyní očekávám. Co se zmíněného případu týče, sotva vám zbývá čas seznámit se se všemi těmito novinami; musím vám jej tedy vyličit v kostce, máte-li sledovat další průběh s porozuměním. Dotyčný pán je velice vlivný finanční magnát, a jak jsem vyrozuměl, je to zároveň i člověk prudké a pánovité povahy. O jeho choti, oběti tragédie, vím jen to, že už nebyla nejmladší, a tento stav věcí ještě zhoršovala skutečnost, že přijali k dvěma malým dětem velice půvabnou guvernanku. O tyto tři lidi tedy jde. Tragédie se odehrála na impozantním starém šlechtickém sídle, tomto opěrném sloupu anglické historie. Teď pokud jde o neblahou událost: paní domu byla nalezena pozdě v noci na panství asi půl míle od domu. Byla ve večerní toaletě, ramena zahalená šálem, a hlavu měla prostřelenou pistolí. Zbraň nebyla nikde poblíž k nalezení, chyběl motiv k vraždě. Zbraň nebyla nikde poblíž, Watsone – to si uvědomte! Zločin byl zřejmě spáchán pozdě zvečera a mrtvou objevil hajný kolem jedenácté hodiny. Policie a lékař vyšetřovali na místě, než oběť odnesli do domu. Říkám to příliš zhuštěně, anebo to stačí sledovat?“

„Je mi to zcela jasné. Proč však padlo podezření na vychovatelku?“

„Nu, předně tu jsou jisté velice výmluvné důkazy. Pistoli, z níž byl vystřelen jeden náboj odpovídajícího kalibru, našla policie na podlaze jejího šatníku.“ S očima upřenými před sebe opakoval trhaně: „Na – podlaze – jejího – šatníku.“ Pak se odmlčel a já seznal, že se v duchu začal zaobírat jistými úvahami, z nichž by bylo pošetilé ho vyrušovat. Náhle se vzpamatoval a probral k činorodému životu. „Ano, Watsone, tam ji našli. Dost kompromitující, že? Oběma porotám se to tak jevilo. Mrtvá měla u sebe guvernankou podepsaný lístek, v němž si s ní právě na onom

místě smlouvala schůzku. Co tomu říkáte? A konečně je tu motiv. Senátor Gibson je přitažlivý muž. Zemře-li mu žena, kdo ji spíše vystřídá než mladá dáma, které její chlebobárce podle obecného mínění už předtím vnucoval svou pozornost? Láska, bohatství, postavení – a tomu všemu stojí v cestě pouze jedna odkvetlá žena. To vypadá zle, Watsone – velmi zle!”

„Máte pravdu, Holmesi.“

„Vychovatelka navíc nebyla s to prokázat alibi. Ba naopak: musela doznat, že byla u Thorského mostu – dějiště tragédie – přibližně v tu dobu. Nemohla to popřít, protože ji kolemjdoucí vesničan zahlédl.“

„Tím je to, zdá se, zpečetěno.“

„A přesto, Watsone – přesto! Onen most, sestávající z jednotlivých nosných kamenných kvádrů s oblouky po stranách, zajišťuje přejezd přes širokou, hlubokou, rákosím lemovanou říčku v místech, kde je nejužší. Na úpatí toho mostu ležela mrtvá paní. To jsou hlavní fakta. Ale zde přichází, pokud se nemýlím, náš klient, a podstatně dříve, než stanovil.“

Billy vkročil do dveří, ohlásil však jinou návštěvu, než jsme očekávali. Pana Marlowa Batese jsme ani jeden neznali. Byl to hubený, nervózní mužiček s výsměšnými očima a křečovitým, nejistým vystupováním. Z lékařského hlediska se mi jevil jako člověk, který je na pokraji totálního nervového zhroucení.

„Jste zřejmě rozrušený, pane Batesi,“ řekl Holmes. „Račte se posadit. Obávám se, že se vám mohu věnovat jen krátce, protože budu od jedenácti hodin zaneprázdněn.“

„Vím to,“ vypravil ze sebe namáhavě návštěvník a pak se jal vyřazet krátké věty, jako by nemohl popadnout dech.

„Přijde pan Gibson. Pan Gibson je můj zaměstnavatel. Jsem správcem jeho panství. Je to zlosyn, pane Holmesi – ďábelský zlosyn.“

„To jsou silná slova, pane Batesi.“

„Musím to prohlásit se vší důrazností, pane Holmesi, neboť mám tak úzce vymezený čas. Nechci ani za nic, aby mne zde zastihl.

Může přijít každou chvíli. Ale neměl jsem možnost dostavit se dříve. Jeho tajemník pan Ferguson mi sdělil až dnes ráno, že se pán má s vámi sejit.“

„A vy jste u něho zaměstnán jako správce?“

„Dal jsem výpověď. Za pár týdnů se zbavím té prokleté otročiny. Je to necitelný člověk, pane Holmesi, necitelný vůči všem kolem sebe. Jeho vyhlášená veřejná dobročinnost je pouhá zástěrka, která má skrýt jeho soukromé nepravosti. Hlavním terčem jeho nelibosti bývala však jeho choť. Zacházel s ní ukrutně – ano, ukrutně. Jak přišla o život, to nevím, ale jsem si jist, že jí připravil peklo na zemi. Pocházela z tropů – narodila se v Brazílii, jak bezpochyby víte.“

„Nikoli, to mi uniklo.“

„V tropech zrozená a tropy v povaze. Byla to dcera slunce a vášně. Milovala ho, jak jen taková žena dokáže milovat, ale když její krása začala vadnout – a slyšel jsem, že to byla krása zcela výjimečná – nic ho k ní už nepoutalo. Všichni jsme ji měli rádi, cítili jsme s ní a jeho jsme nenáviděli za to, jak se k ní choval. Je to ale člověk výmluvný a prohnáný. To je všechno, co jsem vám chtěl říci. Nedejte se ošálit povrchním zdáním! Uvnitř se skrývá něco jiného. Teď půjdu. Ne, ne, nezdržujte mne! Bude tady každou chvíli.“

A podivný návštěvník vyděšeně pohlédl na hodiny a doslova vyběhl ze dveří a zmizel.

„Koukám,“ řekl Holmes po chvíli, „že se ten pan Gibson zřejmě doma obklopuje samými oddanými dušemi. To varování však není bez užitku a nám zatím nezbyvá nic než čekat, až se objeví on sám.“

Přesně v udanou dobu jsme zaslechli na schodech těžké kroky a Billy uvedl proslulého milionáře. Jakmile jsem ho spatřil, chápal jsem nejen obavy a antipatii jeho správce, ale i kletby, které tolik jeho obchodních konkurentů svolávalo na jeho hlavu. Kdybych byl sochařem a přál si zvěčnit úspěšného podnikatele, člověka s nepřístupným svědomím a železnými nervy, vybral bych si za model pana Neila Gibsona. Svou vysokou, hubenou, nepoddajnou postavou vzbuzoval dojem hladové chamtivosti. Abraham Lincoln zaměřený na přízemní cíle místo k vysokým. To by byla asi

odpovídající představa tohoto muže. Jeho tvář mohla být vytesaná ze žuly: přísné rysy, nehybná jak kámen, nelítostná, hluboké vrásky, jizvy to četných krizí. Chladné šedé oči, vyhlížející bystře zpod ježatého obočí, si nás oba po řadě prohlédly. Uklonil se zběžně, když mne Holmes představil, a pak si s velitelskou sebejistotou přitáhl židli k mému druhovi a posadil se tak, že se ho kostnatými koleny téměř dotýkal.

„Dovolte, abych prohlásil hned zpočátku, pane Holmesi,“ začal, „že v tomto případě pro mne peníze nehrají roli. Můžete je pálit na hranici, jestli vám to poslouží k osvícení pravdy. Ta žena je nevinná a ta žena musí být očištěna, a je na vás, abyste to dokázal. Jmenujte částku.“

„Požaduji za své odborné služby fixní taxu,“ řekl Holmes chladně. „Neměním ji, ledaže od ní ustoupím vůbec.“

„Nu, když vám nezáleží na dolarech, myslíte na slávu. Jestli se vám tohle zdaří, bude vás vynášet každý časopis v Anglii i v Americe. Na dvou kontinentech se nebude mluvit o ničem jiném než o vás.“

„Děkuji vám, pane Gibsone, ale nemyslím, že bych potřeboval velebit. Snad vás to překvapí, ale já pracuji nejraději anonymně, a co mne láká, je především vlastní problém. Maříme však čas. Soustředíme se na fakta.“

„Myslím, že ta nejdůležitější najdete v novinách. Nevím, co ještě bych mohl dodat, aby vám to pomohlo. Přejete-li si však cokoli objasnit – prosím, kvůli tomu jsem zde.“

„Zbývá pouze jediný bod.“

„Který to je?“

„Jaký byl přesně vztah mezi vámi a slečnou Dunbarovou?“

Zlatý král sebou prudce trhl a začal vstávat ze židle. Pak se mu vrátil jeho nehybný klid.

„Předpokládám, že máte právo – snad je to i vaše povinnost – položit takovou otázku, pane Holmesi.“

„Na tomto předpokladu se shodneme,“ řekl Holmes.

„Pak vás ujišťuji, že naše vztahy byly výhradně a vždy pouze vztahem zaměstnavatele k mladé ženě, s níž nikdy nehovořil, ba ani ji neviděl jinak než ve společnosti svých dětí.“

Holmes vstal.

„Jsem člověk velmi zaneprázdněný, pane Gibsone,“ řekl, „a nemám ani čas, ani chuť na plané rozhovory. Poroučím se vám.“

Náš návštěvník rovněž povstal a jeho vysoká suchá postava se tyčila nad Holmesem. Zpod ježatého obočí to hněvivě zajiskřilo a bledé tváře se lehce zbarvily.

„Co tím u všech všudy chcete říci, pane Holmesi? Odmítáte ujmout se mého případu?“

„Přinejmenším odmítám ujmout se vás, pane Gibsone. Domníval jsem se, že jsem to vyjádřil dost jasně.“

„Dost jasně, to ano, ale co za tím vězí? Chcete zvýšit honorář, bojíte se do toho pustit, či co? Mám právo na otevřenou odpověď.“

„Takové právo snad máte a já vám otevřeně odpovím,“ řekl Holmes. „Tento případ je sám o sobě dost složitý, než abychom si ho ještě ztěžovali nevěrohodnými informacemi.“

„Chcete říct, že lžu.“

„Snažil jsem se to vyjádřit co nejtaktněji, trváte-li však na tom obratu, nebudu vám odpovídat.“

Vyskočil jsem, neboť pohnutí, zračící se na milionářově tváři, vypadalo nebezpečně a nadto pozvedl Gibson svou mohutnou kostnatou pěst. Holmes se nevzrušeně usmál a natáhl se pro dýmku.

„Jen žádné dramatické scény, pane Gibsone. Zjistil jsem, že po snídani vyvede člověka z míry i zcela banální hádka.“

Zlatý král s vynaložením úsilí ovládl svůj hněv. Nemohl jsem ho neobdivovat, neboť v minutě potlačil žhavý plamen hněvu a nahradil jej ledovou a pohrdavou lhostejností.

„Máte právo se rozhodnout. Předpokládám, že víte, jak vést svou živnost. Nemohu vás přimět, abyste se nějakým případem zabýval proti své vůli. Neposloužil jste si však tím, co se dnes stalo, pane Holmesi, neboť jsem už zničil mocnější muže, než jste vy. Nikomu dosud neprospělo, když se mi postavil.“

„Podobná slova jsem už často vyslechl, a přesto tu sedím,“ řekl Holmes s úsměvem. „Poroučím se vám, pane Gibsone. Máte se toho ještě mnoho co učit.“

Návštěvník hlučně odešel, ale Holmes pokuřoval nevzrušeně a mlčky upíral zasněný pohled do stropu.

„Váš názor, Watsoně?“ zeptal se konečně.

„Víte, Holmesi, uvážíme-li, že tohle je člověk, který je zvyklý smést každou překážku z cesty, a uvědomíme-li si, že se mu manželka mohla jevit jako taková překážka a že si ji zošklivil, jak nám ten Bates přímo řekl, musím doznat, že se mi jeví –“

„Právě. I mně se to tak jeví.“

„Ale co měl s tou vychovatelkou a jak jste na to přišel?“

„Blufoval jsem, Watsoně, blufoval! Když jsem porovnal ten vášnivý, nekonvenční, neobchodní tón jeho dopisu s jeho sebejistým vystupováním a celkovým zjevem, připadalo mi zcela zřejmé, že tu musí působit nějaký hluboký cit, jenž se soustřeďuje spíše na obviněnou než na oběť. Musíme poznat přesné vztahy oněch tří lidí, máme-li se dobrat pravdy. Viděl jste, jak jsem na něho zpříma zaútočil a jak málo se ho to dotklo. Pak jsem blufoval, abych v něm vzbudil dojem, že jsem si naprosto jist, když ve skutečnosti šlo pouze o hluboké podezření.“

„Možná že se vrátí?“

„Určitě se vrátí. Musí se vrátit. Nemůže se spokojit s daným stavem. Aha! Nezvoní někdo? Ano, jsou to jeho kroky. Nu, pane Gibsone, právě jsem říkal doktoru Watsonovi, že jste se poněkud opozdil.“

Zlatý král vešel do místnosti pokornějším způsobem, než ji opustil. Zraněná pýcha se mu stále zračila v nedůtklivém pohledu, ale zdravý rozum mu napověděl, že se musí podrobit, chce-li dosáhnout svého cíle.

„Přemýšlel jsem o tom, pane Holmesi, a dospěl jsem k závěru, že jsem se unáhlil, když jsem přijal s nelibostí vaše slova. Oprávněně chcete znát fakta, ať jsou jakákoli, a já si vás proto vážím. Mohu vás

však ujistit, že vztah mezi slečnou Dunbarovou a mnou nemá s tímto případem nic společného.“

„To snad musím posoudit sám, nemyslíte?“

„Hm, možná že máte pravdu. Jste jako lékař, který chce poznat všechny symptomy, než stanoví diagnózu.“

„Přesně tak. To je výstižné přirovnání. A pouze pacient, jenž má proč klamat svého lékaře, by zamlčoval fakta svého případu.“

„To je možné, ale uznáte, pane Holmesi, že většině mužů by bylo proti mysli, kdyby se jich někdo bez obalu zeptal, jaký vztah mají k jisté ženě – jde-li o vážný cit. Soudím, že většina mužů má někde hluboko v duši malé soukromé útočiště, kde vetřelci nejsou vítáni. A vy jste tam náhle vtrhl. Váš cíl vás omlouvá, jelikož to děláte proto, abyste se pokusil ji zachránit. Nu, zábrany padly, závory jsou dokořán a můžete bádát, kde se vám zlíbí. Co chcete vědět?“

„Pravdu.“

Zlatý král se na okamžik odmlčel, jako by si to všechno potřeboval srovnat v hlavě. Jeho zachmuřená, hlubokými vráskami protkaná tvář se zdála ještě smutnější a vážnější než dřív.

„Vylíčím vám to zcela krátce, pane Holmesi,“ řekl posléze. „Některé věci jsou bolestné a těžko se mi o nich mluví, nebudu tedy zabíhat do podrobností víc, než je třeba. Seznámil jsem se se svou chotí, když jsem hledal zlato v Brazílii. Maria Pintová byla dcerou jednoho vládního činitele z Manaosu a byla velice krásná. Tehdy zamlada jsem ještě lehce vzplanul, ale i dnes, když posuzuji minulost s chladnou rozvahou a kritičtějšíma očima, vidím, že vynikala vzácnou a mimořádnou krásou. Měla také hlubokou a složitou povahu, vášnivou, horoucí, tropickou a výbušnou, a tím se zcela odlišovala od amerických žen, jež jsem znával. Zkrátka a dobře, zamiloval jsem se do ní a vzal jsem si ji. Teprve když milostné okouzlení pominulo – a ono trvalo léta – uvědomil jsem si, že nemáme nic – ale vůbec nic – společného. Moje láska k ní vychladla. Kdyby byla vychladla i její, všechno mohlo být lehčí. Znáte však podivuhodné duše žen! Ať jsem dělal, co dělal, nic ji ode mne nemohlo odvrátit. Jednal-li jsem s ní příkře, ba dokonce krutě,

jak někteří tvrdili, bylo to proto, že jsem se snažil zabít její lásku nebo ji proměnit v nenávist, jelikož jsem věděl, že by to pak bylo snazší pro ni i pro mne. Ji však nic nezměnilo. Zbožňovala mne v anglických lesích, jako mne zbožňovala před dvaceti lety na březích Amazonky. Ať jsem dělal co dělal, milovala mne stejně oddaně jako dřív.

Pak přišla slečna Grace Dunbarová. Přihlásila se nám na inzerát a stala se vychovatelkou našich dvou dětí. Snad jste viděli její podobenku v novinách. Kdekdo prohlašuje, že je rovněž velice krásná. Nepředstírám, že jsem přísnějších mravů než moji bližní, a doznávám, že jsem nedokázal žít s takovou ženou pod jednou střechou a být s ní denně ve styku, aniž jsem propadl jejímu kouzlu. Můžete mne za to odsuzovat, pane Holmesi?“

„Neodsuzuji vás za vaše city. Odsuzoval bych vás; kdybyste je byl vyjevil, neboť tato mladá dáma byla v jistém smyslu pod vaší ochranou.“

„Nu, snad máte pravdu,“ řekl milionář, ač mu po této výtce opět na okamžik hněvivě zajiskřilo v očích. „Nepředstírám, že jsem lepší, než jsem. Víte, nikdy v životě jsem neváhal vztáhnout ruku a vzít si, po čem jsem zatoužil, a dosud nikdy jsem netoužil po ničem tak horoucně jako po tom, aby mne tahle žena milovala a patřila mi. Řekl jsem jí to.“

„Tak vy jste jí to řekl!“

Holmes dokázal dát najevo velké rozhořčení, když ho něco pobouřilo.

„Řekl jsem jí, že bych si ji vzal, kdyby to šlo, ale že to není v mé moci. Řekl jsem jí, že mi na penězích nezáleží a že udělám vše, aby byla spokojená a zabezpečená.“

„Vskutku velkorysé,“ poznamenal Holmes s úšklebkem.

„Podívejte se, pane Holmesi, přišel jsem si k vám pro důkazy, ne pro lekci o morálce. Nestojím o vaše kritické poznámky.“

„Ujal jsem se toho případu jen kvůli té mladé dámě,“ řekl Holmes přísně. „Nevím, zda je víc ohrožena obviněním proti ní vzneseným, anebo tím, k čemu se sám doznáváte, totiž že jste se

pokusil uvrhnout do zkázy bezbranné děvče, které dlelo pod vaší střechou. Boháči jako vy se musí naučit, že ne každý se dá uplatit, aby zavíral oči před jejich nepravostmi.“

K mému překvapení přijal Zlatý král tu výtku bez rozezlení.

„Dnes to už nahlížím. Děkuji bohu, že se mé záměry neuskutečnily tak, jak jsem si přál. Nechtěla o tom ani slyšet a chystala se nás okamžitě opustit.“

„A proč tak neučinila?“

„Nu, předně na ní závisejí další lidé a nebylo by pro ni lehké přivést je do nesnází tím, že se vzdá živobytí. A když jsem se jí zapřísáhl – což jsem učinil – že už ji nikdy nebudu obtěžovat, uvolila se zůstat. Ale byl tu ještě další důvod. Věděla, jaký má na mne vliv a že jí vyhovím spíš než komukoli jinému. Chtěla toho využít pro dobro.“

„V jakém smyslu?“

„Věděla něco o mých obchodních záležitostech. Zasahují široké oblasti – širší, než si běžný člověk dokáže představit. Mohu vytvářet anebo zničit – obvykle zničit – nejen jednotlivce, ale celé společnosti, města, ba i národy. Obchod je tvrdá hra, a kdo je slabý, toho postaví ke zdi. Hrál jsem tu hru s využitím všech možností. Nikdy jsem nekřičel o pomoc a nezáleželo mi na tom, křičí-li druhý. Ona se však na to dívala jinak. Soudím, že měla pravdu. Věřila a prohlašovala, že jednatel, který má víc, než potřebuje, by neměl bažit po majetku na úkor desetitisíců zničených lidí, kterým nezbývá ani na obživu. Tak se na to dívala a já si myslím, že uměla dohlédnout za dolary k něčemu, co má trvalejší hodnotu. Zjistila, že jsem ochoten ji vyslechnout, a domnívala se, že poslouží světu, bude-li ovlivňovat mé počínání. Zůstala tedy u nás – a pak se přihodilo tohle.“

„Můžete to nějak objasnit?“

Zlatý král se na chvíli odmlčel a s hlavou zabořenou v dlaních soustředěně přemýšlel.

„Vypadá to pro ni moc špatně. To nemohu popřít. A co se v ženské duši odehrává a co žena dokáže učinit, to žádný muž ani

netuší. Zpočátku jsem z toho byl tak rozrušený a překvapený, až jsem byl hotov se domnívat, že na ni něco zcela mimořádně zapůsobilo a přimělo ji k počínání zcela protichůdnému jejímu povahovému založení. Pak mne napadlo jedno vysvětlení. Svěřím se vám s ním, pane Holmesi, ať už má své oprávnění, nebo ne. Nemůže být pochyb o tom, že moje paní krutě žárlila. Duševní sblížení může vzbudit stejně zoufalou žárlivost jako tělesné, a třebaže moje paní neměla důvod – a já se domnívám, že si toho byla vědoma – k žárlivosti z tělesných důvodů, věděla, že ta mladá Angličanka má takový vliv na mé myšlení i na mé počínání, jakého ona nikdy nedosáhla. Byl to ušlechtilý vliv, ale to na věci nic neměnilo. Šílela nenávistí a žhavá atmosféra Amazonky jí odjakživa kolovala v krvi. Možná že se odhodlala zabít slečnu Dunbarovou – anebo řekněme, že ji chtěla pohrozit pistolí a vyděsit ji do té míry, že by od nás odešla. Mohlo dojít k potyčce, při níž vyšla z pistole rána a zasáhla tu, která ji držela v ruce.“

„O této eventualitě jsem už také uvažoval,“ řekl Holmes. „Je to vskutku jediná možná alternativa k promyšlené vraždě.“

„Jenže ona to naprosto popírá.“

„Nu, to nemusí být konečné slovo – že? Člověk by chápal, že dáma, která se ocitne v tak děsivé situaci, by mohla prchat domů a v rozrušení nepustit pistoli z ruky. Mohla by ji dokonce odhodit do šatníku, sotva si vědoma toho, co dělá, a když se později pistole našla, pokusila by se vyklouznout z toho nepravdivým popřením, protože považuje za nemožné cokoli vysvětlovat. Kdo vyvrátí takový předpoklad?“

„Slečna Dunbarová osobně.“

„Snad.“

Holmes pohlédl na hodinky. „Nepochybuji o tom, že se nám podaří obstarat si bez prodlení potřebná povolení, takže bychom mohli odjet do Winchesteru večerním vlakem. Až si s tou mladou dámou promluvím, budu pravděpodobně lépe s to objasnit vám tuto záležitost, ač nemohu slíbit, že dospěji k takovým závěrům, jaké byste uvítal.“

Jednání o úřední propustku se protáhlo, a tak už jsme ten den do Winchesteru nedojeli. Místo toho jsme přibyli do Thorského zámku na hampshirském panství pana Neila Gibsona. Nedoprovázel nás osobně, ale dostali jsme adresu na seržanta Coventryho od místní policie, který případ vyšetřoval. Byl to vysoký, hubený člověk, připomínající kostlivce, a počínal si tak uzavřeně a tajuplně, že vzbuzoval dojem, jako by věděl nebo tušil mnohem víc, než si troufá vyjevit. Měl také ve zvyku ztišit hlas náhle do šepotu, jako by odhaloval životně důležité tajemství, ač obvykle šlo jen o zcela běžné sdělení. Přes toto rafinované počínání v nás brzy vzbudil dojem slušného, poctivého chlapíka, jemuž hrdost nebrání doznat, že si neví rady a že vítá jakoukoli pomoc.

„Každopádně vás tu vidím raději než Scotland Yard, pane Holmesi,“ řekl. „Jak zavolají k nějakému případu Scotland Yard, nedostane se místnímu člověku ani trocha uznání, když to dobře dopadne, ale když ne, svede se to na něho. Vy prý ale hrajete poctivě, jak jsem slyšel.“

„Já v té věci nemusím vůbec figurovat,“ řekl Holmes k očividné úlevě našeho melancholického společníka. „Podaří-li se mi to objasnit, nežádám, aby padlo mé jméno.“

„To je od vás namouduši velkomyslné. A vašemu příteli doktoru Watsonovi můžeme jistě důvěřovat. Poslyšte, pane Holmesi, než dojdeme na místo, rád bych se vás na něco zeptal. Nezmínil bych se o tom živé duši, jen vám.“ Rozhlédl se kolem sebe, jako by se sotva odvažoval pronést ta slova. „Nemáte dojem, že by mohlo padnout podezření i na samotného pana Neila Gibsona?“

„Uvažoval jsem o tom.“

„Když vy jste neviděl slečnu Dunbarovou. Je to po všech stránkách skvělá mladá žena. Měl dobrý důvod, aby si přál odstranit svou paní. A tihle Američané sáhnou po pistoli jedna dvě, ne jako naši lidé. Byla to přece jeho pistole.“

„To se nezvratně prokázalo?“

„Ano. Měl ještě druhou takovou do páru.“

„Do páru? A kde je teď ta druhá?“

„Víte, ten pán má celý arzenál takových i onakých zbraní. Nenašli jsme žádnou, která by té pistoli přesně odpovídala – ale pouzdro je pro dvě.“

„Jestli šly do páru, měla by se přece najít i ta druhá.“

„Všechny zbraně v tom domě jsme shromáždili, kdybyste si přál podívat se na ně.“

„Snad později. Myslím, že se nejprve vydáme společně na místo, kde se tragédie udála, a prozkoumáme to tam.“

Rozhovor se odehrával v přijímacím pokojíku seržantova malého domku, který sloužil zároveň za místní policejní stanici. Když jsme přešli asi půl míle po větrném vřesovišti, které se třpytilo zlatem a bronzem vadnoucích kapradin, ocitli jsme se u postranní branky, otvírající přístup na Thorské panství. Stezka nás zavedla nejprve do bažantnice a odtud pak jsme z paseky zahlédli na vrcholu kopce rozlehlé sídlo s dřevěnými trámy, zpola v tudorském a zpola v georgiánském slohu. Vedle nás se prostírala do dále rákosím zarostlá vodní plocha, která se uprostřed, kde cesta pro kočáry vedla přes kamenný můstek, zužovala, ale po obou stranách mostu se opět rozlévala doširoka. Náš průvodce se zastavil u předmostí a ukázal na zem.

„Tady ležela mrtvá paní Gibsonová. Označil jsem to místo kamenem.“

„Slyšel jsem, že jste se sem dostavil, ještě než ji odnesli.“

„Ano, okamžitě pro mne poslali.“

„Kdo pro vás poslal?“

„Sám pan Gibson. Jakmile vypukl poplach a on sem spolu s ostatními přiběhl z domu, přikázal, aby se s ničím nepohnulo, dokud nepřijde policie.“

„To bylo rozumné. Z novinových zpráv jsem vyrozuměl, že rána byla vypálena zblízka.“

„Ano, docela zblízka.“

„Do pravého spánku?“

„Přímo za něj.“

„Jak leželo tělo?“

„Na zádech prosím. Nic nenasvědčovalo tomu, že by bylo došlo k nějaké potyčce. Poranění žádná. Zbraň nikde poblíž. Stručný lístek od slečny Dunbarové svírala mrtvá v levé ruce.“

„Svírala, říkáte?“

„Ano, pane. Sotva se nám podařilo rozevřít jí ruku.“

„To je velice důležité. Vylučuje to možnost, že by tam byl někdo umístil ten lístek po smrti paní Gibsonové, aby svedl pátrání na falešnou stopu. Propánakrále! Vzpomínám si, že ten lístek obsahoval zcela stručné sdělení:

Přijdu k Thorskému mostu v devět hodin.

G. Dunbarová

Bylo to tak, že?“

„Ano, pane Holmesi.“

„Doznala slečna Dunbarová, že to psala?“

„Ano.“

„Jak to vysvětlila?“

„Hodlá se hájit až u soudu. Neřekla k tomu nic.“

„Je to skutečně zajímavý problém. Smysl toho dopisu zůstává záhadou, nemyslíte?“

„Jestli dovolíte, pane,“ řekl náš průvodce, „mně to připadá jako jediný jasný bod v celém tom případě.“

Holmes zakroutil hlavou.

„Vycházíme-li z předpokladu, že lístek je pravý a že jej skutečně psala slečna Dunbarová, musela jej adresátka dostat o něco dříve – řekněme hodinu nebo dvě předtím. Proč jej tedy stále ještě svírala v levé ruce? Nemusela se na něj při rozhovoru odvolávat. Nepřipadá vám to pozoruhodné?“

„Hm, něco na tom je, když to takhle říkáte.“

„Chtěl bych se tu na chvíli posadit a v klidu o tom přemýšlet.“ Holmes usedl na kamennou obrubu mostu a já viděl, jak jeho bystré šedé oči vysílají tázavé pohledy na všechny strany. Náhle znovu

vyskočil a rozběhl se k protějšímu parapetu, vytrhl z kapsy lupu a začal si bedlivě prohlížet opracovaný kámen.

„Tohle je zvláštní,“ podotkl.

„Ano, pane Holmesi, všiml jsem si toho uštípnutého okraje. Patrně to udělal některý kolemjdoucí.“

Kámen byl šedý, ale na tomto jediném místě se bělala skvrna nepřesahující velikostí šestipenci. Když člověk pohlédl zblízka, viděl, že se povrch odštípl jako po prudké ráně.

„Na to bylo potřeba značné síly,“ řekl Holmes zamyšleně. Udeřil několikrát holí do zídky; nezanechalo to sebemenší stopu. „Ano, byl to tvrdý úder. A na takovém zvláštním místě. Nebyl veden shora, ale zdola; všimněte si, že je na spodním okraji parapetu.“

„Ale mrtvá ležela aspoň patnáct stop odtud.“

„Ano, mrtvá ležela patnáct stop odtud. Možná že se to celé záležitosti nijak netýká, ale stojí to za zaznamenání. Nemyslím, že bychom tu ještě něco poučného objevili. Nepostřehl jste tu stopy žádných kroků, říkáte?“

„Půda byla tvrdá jako kámen. Nebyly na ní vůbec žádné stopy.“

„Můžeme tedy jít. Zastavíme se nejprve v sídle pana Gibsona a prohlédneme si ty zbraně, o nichž jste hovořil. Pak budeme pokračovat v cestě do Winchesteru, neboť bych si rád pohovořil se slečnou Dunbarovou, než se pustíme dál.“

Pan Neil Gibson se ještě nevrátil z města, ale zastihli jsme tam onoho neurotického pana Batese, jenž nás ráno vyhledal. Se zvráceným potěšením nám ukazoval úctyhodnou sbírku střelných zbraní všemožných tvarů a rozměrů, již nashromáždil jeho zaměstnavatel v průběhu svého dobrodružného života.

„Pan Gibson má nepřátele, což nepřekvapí nikoho, kdo ho zná a kdo zná jeho způsoby,“ řekl. „V noci mívá v zásuvce u postele nabitý revolver. Je to člověk násilnické povahy, pane, a jsou chvíle, kdy se ho všichni bojíme. Jsem si jist, že naše nebohá zesnulá milostpaní často prožívala velkou hrůzu.“

„Viděl jste někdy na vlastní oči, že by vůči ní použil fyzického násilí?“

„Ne, to nemohu říci. Ale slyšel jsem výrazy, které se tomu téměř vyrovnaly – slova plná chladného, zraňujícího opovržení, a dokonce i před služebnictvem.“

„Náš milionář zřejmě nepůsobí ve svém soukromí jako zářný vzor,“ poznamenal Holmes, když jsme se ubírali k nádraží. „Hm, objevili jsme hezkou řádku faktů, Watsoně, včetně některých dosud neznámých, ale přitom se zdá, že k závěrům máme ještě daleko. Přes zjevné antipatie, které chová pan Bates k svému zaměstnavateli, vysvítá z jeho výpovědi, že ve chvíli, kdy vznikl poplach, dlel pan Gibson v knihovně. Večeře skončila o půl deváté a v mezidobí probíhalo všechno jako obvykle. Pravda, zpráva o neštěstí přišla až dost pozdě, ale událo se přibližně v době uvedené na lístku. Nic nenásvědčuje tomu, že by byl pan Gibson vyšel z domu poté, co se v pět hodin vrátil z města. Na druhou stranu slečna Dunbarová, jak jsem vyrozuměl, dozrává, že se měla sejít s paní Gibsonovou u mostu. Víc o tom nechtěla říci, neboť jí její právník poradil, aby s obhajobou vyčkala. Potřebuji položit té slečně několik životně důležitých otázek a nebudu mít klid, dokud s ní nepromluví. Musím přiznat, že by se mi její postavení jevilo jako zcela beznadějné, nebýt jedné věci.“

„A které, Holmesi?“

„Že se našla ta pistole v jejím šatníku.“

„Propána, Holmesi!“ zvolal jsem, „mně se právě tato okolnost zdá nejvíce přitěžující.“

„I kdežpak, Watsoně. Už při prvním zběžném čtení mi to připadalo velmi podivné, a teď, když jsem se blíže seznámil s případem, je to můj jediný důvod k naději. Musíme hledat logické souvislosti. Kde chybí, větrí člověk klam.“

„Vůbec vám nerozumím.“

„Podívejte, Watsoně, představte si na chvíli sám sebe v roli ženy, která se chladnokrevným, předem promyšleným způsobem hodlá zbavit sokyně. Všechno jste uvážil. Napsal jste lístek. Oběť přišla. Máte zbraň. Zločin je dokonán. Dosáhl jste svého odborně a beze zbytku. A pak mi chcete tvrdit, že po vykonání tak obratného

zločinu si pokazíte svou zločineckou reputaci tím, že zapomenete odhodit zbraň mezi rákosí do blízkého močálu, který by ji navěky pohřbil, ale že se rozhodnete donést ji domů a pečlivě ji uschováte ve vlastním šatníku, kde budou určitě hledat nejdřív? Vaši nejlepší přátelé by vás sotva mohli označit za rafinovaného intrikána, Watsone, ale neumím si představit, že byste se dopustil tak pošetilé chyby –“

„Pod vlivem rozrušení –“

„Ne, ne, Watsone, nepřipouštím, že by to bylo možné. Kdo si předem chladnokrevně promyslí zločin, promyslí si stejně chladnokrevně, jak zahradí stopy. Doufám proto, že jsme narazili na čísi vážný omyl.“

„I tak toho zbývá ještě hodně k vysvětlení.“

„Pustíme se tedy do vysvětlování. Jakmile jednou změníte základní stanovisko, pak právě ta skutečnost, která vypadala nejohroživěji, se změní v klíč k pravdě. Například tahle pistole. Slečna Dunbarová prohlašuje, že jí o žádné pistoli není nic známo. Podle naší nové teorie mluví pravdu. Tudiž ji musel do šatníku někdo umístit. Kdo ji tam umístit! Kdo to byl? Někdo, kdo ji chtěl uvrhnout v podezření. Není ta osoba totožná s pachatelem? Vidíte, že narazíme okamžitě na sérii velice výmluvných otázek.“

Byli jsme nuceni ve Winchesteru přespat, jelikož úřední formality dosud neproběhly, ale nazítří ráno jsme v doprovodu pana Joyce Cummingse, mladého advokáta na prahu slibné kariéry, jenž byl pověřen obhajobou, směli navštívit dotyčnou slečnu v cele. Očekával jsem už podle toho, co jsme slyšeli, že to bude krasavice, ale nikdy nezapomenu, jak mocným dojmem na mne slečna Dunbarová zapůsobila. Nedivil jsem se, že i pánovitý milionář v ní našel bytost, jíž neuměl vzdorovat, bytost, která ho dokázala ovládat a vést. Když se člověk zadíval na její výrazné, čistě modelované a přitom citlivé rysy, měl pocit, že kdyby se i byla dopustila nějakého odsouzeníhodného činu, má přese všechno v povaze jistou vrozenou ušlechtilost, která ji vede vždy k tomu, aby zastávala zájmy dobra. Byla to vysoká tmavovláška vzosné postavy a

poutavé osobnosti, ale v jejích černých očích utkvěl prosebný, bezmocný výraz uštvaného tvora, jenž vytušil, že se kolem něho stahují sítě, ale neví si rady, jak uniknout z pasti. Když nyní pochopila, že za ní můj slavný přítel přišel, aby jí pomohl, ukázal se na pobledlých tvářích nádech barvy a v pohledu, jež k nám obrátila, zasvitl paprsek naděje.

„Nezmínil se vám snad pan Neil Gibson o tom, co se mezi námi odehrálo?“ zeptala se tichým, rozčileným hlasem.

„Zmínil,“ odpověděl Holmes, „a nemusíte se tedy trápit líčením této stránky případu. Od chvíle, co jsem vás uviděl na vlastní oči, jsem ochoten uvěřit páně Gibsonovu tvrzení o vlivu, který jste na něj měla, i o nevinné povaze vašich vzájemných vztahů. Proč se však celá tahle situace nevysvětlila u soudu?“

„Připadalo mi neuvěřitelné, že by se takovéto obvinění nevyvrátilo. Domnívala jsem se, že stačí počkat, a celá záležitost se objasní, aniž budeme nuceni vykládat trapné podrobnosti ze soukromí. Zdá se však, že místo aby se situace vyjasnila, všechno se ještě zhoršilo.“

„Drahá slečno,“ zvolal Holmes se vší vážností, „snažně vás prosím, abyste si nedělala žádné iluze. Tuhle pan Cummings by vás mohl ujistit, že v této chvíli máme v ruce nejhorší možné karty a že musíme udělat všechno, co je v lidských silách, máme-li vyhrát. Krutě bych vás klamal, kdybych vám zastíral, že vám hrozí velmi vážné nebezpečí. Poskytněte mi tedy všemožnou pomoc, abych se dopátral pravdy.“

„Nebudu nic zatajovat.“

„Povězte nám upřímně, jaké byly vztahy mezi vámi a chotí pana Gibsona.“

„Nenáviděla mne, pane Holmesi. Nenáviděla mne se vší vášní své tropické povahy. Byla to žena, která nedělala nic polovičatě, a právě tak hluboce, jak milovala svého manžela, tak hluboce nenáviděla mne. Je možné, že špatně pochopila naše vztahy. Nechtěla bych jí ublížit, ale ona milovala tak žhavě v tělesném smyslu slova, že mohla sotva chápat rozumové, a snad i duševní

pouto mezi jejím manželem a mnou, anebo si představit, že zůstávám v jeho domě pouze proto, abych pomohla využít jeho moci k dobrým účelům. Vidím teď, že jsem si nepočínala správně. Nic mne neopravňovalo zůstávat tam, kde má přítomnost působila utrpení, ač je víc než pravděpodobné, že by utrpení bylo zůstalo, i kdybych byla ten dům opustila.“

„A nyní bych vás prosil, slečno Dunbarová,“ řekl Holmes, „abyste nám přesně vylíčila, co se onoho večera přihodilo.“

„Mohu vám povědět pravdu, pokud ji znám, pane Holmesi, ale nejsem s to nic dokázat a některé okolnosti – vrcholně důležité – nemohu vysvětlit, ani si neumím představit, jak by se daly vysvětlit.“

„Uvedete-li vy fakta, možná že ostatní najdou vysvětlení.“

„Pokud se tedy týká mé přítomnosti na Thorském mostě onoho večera: dostala jsem od paní Gibsonové ráno lístek. Ležel na stole v pracovně dětí a je možné, že ho tam zanechala ona sama. Naléhavě mne žádala, abych se tam s ní po večeri sešla, že mi musí říci něco důležitého, a prosila mne, abych položila odpověď na sluneční hodiny v zahradě, jelikož si přeje, aby to zůstalo jen mezi námi. Nechápal jsem, nač takové tajnosti, ale vyhověla jsem jí a přijala jsem navrhovanou schůzku. Požádala mne, abych její dopis zničila, a já ho spálila na roštu v pracovně. Velice se bála manžela, jelikož se k ní choval tak příkře, až jsem mu to sama často vytýkala, a tak mne nenapadlo jiné vysvětlení pro její počínání, než že si přeje, aby se nedověděl o našem rozhovoru.“

„A přitom si vaši odpověď pečlivě schovala?“

„Ano. Překvapilo mne, když jsem slyšela, že ten lístek držela po smrti v ruce.“

„A co se událo pak?“

„Odebrala jsem se na určené místo, jak jsem slíbila. Když jsem došla k mostu, už na mne čekala. Až do té chvíle jsem si vůbec neuvědomila, jak mne ta nebožáčka nenávidí. Počínala si jako šílená – opravdu si myslím, že šílená byla, pouze její šílenství se neprojevovalo vnějšími známkami, ale obratně je tajila, jak to

duševně nemocní lidé někdy umějí. Jak jinak by se byla se mnou mohla přátelsky stýkat den co den, když přitom v srdci planula takovou nenávistí? Nebudu opakovat, co všechno mi řekla. Dala průchod svému divokému hněvu a vychrlila na mne strašlivý proud slov. Vůbec jsem jí na to nic neřekla – nemohla jsem. Byl to otřesný zážitek. Zacpala jsem si rukama uši a utíkala jsem pryč. Ve chvíli, kdy jsem ji opustila, stála u předmostí a hlasitě mne proklínala.“

„Kde ji pak našli?“

„Pár metrů od onoho místa.“

„Vycházíme z předpokladu, že ji smrt potkala krátce po vašem odchodu – vy jste však nezaslechla výstřel?“

„Ne, neslyšela jsem nic. Byla jsem však opravdu tak rozrušená a zděšená tím hrozným výstupem, pane Holmesi, že jsem utíkala hledat útočiště v klidu svého pokoje. Nebyla jsem s to vnímat, co se děje kolem.“

„Pravíte, že jste se vrátila do svého pokoje. Vyšla jste z něho dříve než příštího jitra?“

„Ano, když se rozkřiklo, že ta nebožačka přišla o život, vyběhla jsem s ostatními.“

„Viděla jste pana Gibsona?“

„Ano, potkala jsem ho, právě když se vrátil od mostu. Poslal pro lékaře a pro policii.“

„Zdál se hodně rozrušený?“

„Pan Gibson je uzavřené povahy a umí se ovládat. Myslím, že by nikdy nedal najevo své city. Ale já ho dobře znám, a tak jsem poznala, že je hluboce otřesen.“

„Nyní se dostáváme k nesmírně důležitému bodu. K té pistoli, která se našla ve vašem pokoji. Viděla jste ji někdy předtím?“

„Nikdy, přísahám.“

„Kdy se našla?“

„Druhý den ráno, když policie zahájila pátrání.“

„Mezi vašim šatstvem?“

„Ano, dole ve skříni pod mými šaty.“

„Nemáte tušení, jak dlouho tam mohla ležet?“

„Předchozího rána tam nebyla.“

„Jak to víte?“

„Protože jsem si uklízela šatník.“

„Tím je to jasné. Někdo musel přijít do vašeho pokoje a uložit tam tu pistoli, aby vás uvedl v podezření.“

„Zřejmě to tak bylo.“

„A kdy?“

„Buď během oběda či večere, anebo zatímco jsem se učila s dětmi v jejich pracovně.“

„Tam, kde jste našla ten vzkaz?“

„Ano, byla jsem tam celé odpoledne.“

„Děkuji vám, slečno Dunbarová. Vzpomínáte si ještě na něco, čím byste mi mohla při mém vyšetřování pomoci?“

„Nic mne nenapadá.“

„Kamenný obrubník mostu nese stopy po prudkém úderu – přímo proti místu, kde ležela mrtvá, je čerstvě odloupnuté místočko. Nemáte představu, jak k tomu mohlo dojít?“

„Patrně to vzniklo jen náhodně.“

„Zvláštní náhoda, slečno, velmi zvláštní. Proč se to objevilo právě v této době a na místě tragédie?“

„Ale co to asi způsobilo? Jen mimořádně prudký úder může mít takové následky.“

Holmes neodpověděl. Na jeho bledé, soustředěné tváři se náhle objevil ten napjatý, nepřítomný výraz, jež jsem se už naučil spojovat s vrcholnými projevy jeho génia. Dospíval v duchu ke kritickému bodu tak očividně, že se nikdo z nás neodvažoval promluvit. Advokát obviněné i já jsme ho jen s vrcholným zaujetím mlčky pozorovali. Náhle vyskočil a z celé jeho bytosti vyzařovala nervní energie a naléhavá potřeba činů.

„Pojďte, Watson, pojd'te!“ zvolal.

„Co se stalo, pane Holmesi?“

„To nic, drahá slečno. Dám vám vědět, pane Cummingsi. Bude-li při mně stát spravedlivý bůh, předložím vám případ, který bude přetřásat celá Anglie. Zítra ode mne dostanete zprávu, slečno

Dunbarová, a do té doby věřte mému ujištění, že se mraky rozptýlí, a já chovám pevnou naději, že jimi prorazí světlo pravdy.“

Z Winchesteru na Thorské panství nebylo daleko, ale mně při mé netrpělivosti připadala cesta dlouhá, zatímco pro Holmesa byla očividně nekonečná; neměl chvíli stání, nedokázal sedět, nýbrž přecházel neklidně po kupé nebo bubnoval dlouhými, obratnými prsty na polštářovaná sedadla. Jednu chvíli však, bylo to už krátce před cílem naší cesty, usedl náhle na sedadlo proti mně – byli jsme v kupé první třídy sami – položil mi obě ruce na kolena a zadíval se mi do očí zvláštním šibalským pohledem, typickým pro jeho lehkovážnější nálady.

„Watsoně,“ pravil, „mám takový dojem, že na tyhle naše výpravy chodíváte ozbrojeni.“

A mohl být moc rád, že jsem si takový zvyk osvojil, neboť on sám zpravidla nevěnoval pozornost vlastní bezpečnosti, když byl v duchu zaujat nějakým problémem, takže můj revolver se už vícekrát osvědčil jako dobrý přítel v nouzi. Připomněl jsem mu tuto skutečnost.

„Ano, ano, na tyto věci někdy pozapomínám. A máte dnes pistoli s sebou?“

Vyňal jsem ji ze zadní kapsy u kalhot, krátkou, šikovnou a velmi účinnou malou zbraň. Otevřel závěr, vytřepal náboje a pečlivě si ji prohlédl.

„Je těžká – pozoruhodně těžká,“ pravil.

„Ano, je to poctivá práce.“

Okamžik nad ní dumal.

„Tak se mi všechno zdá, Watsoně,“ řekl, „že se váš revolver ocitne ve velmi úzké spojitosti se zločinem, který vyšetřujeme.“

„Žertujete, milý Holmesi.“

„Nikoli, Watsoně, myslím to zcela vážně. Máme před sebou jistý experiment. Jestli se ten experiment podaří, bude všechno jasné. A experiment závisí na tom, jak se osvědčí tato malá zbraň. Jeden

náboj vyjmeme. Nyní vrátíme zbývajících pět na místo a zajistíme závěr. Tak! Tím jsme zvýšili váhu a přiblížili jej corpu delicti.“

Vůbec jsem netušil, co má za lubem, a on mi to neobjasnil, ale seděl zamyšlen, dokud jsme nezastavili na onom hampshirském nádražičku. Obstarali jsme si jakousi zchátralou bryčku a za čtvrt hodinky už jsme vstoupili do domku našeho důvěrníka, policejního seržanta.

„Našel jste klíč k té záhadě, pane Holmesi? Jak to tedy bylo?“

„Vše závisí na tom, jak se zachová revolver doktora Watsona,“ řekl přítel. „Zde je. Můžete mi obstarat desetimetrový provaz, seržante?“

Ve vesnickém hokynářství jsme získali klubko pevného motouzu.

„Myslím, že máme vše, čeho je třeba,“ řekl Holmes. „A nyní mne laskavě doprovod'te tam, kde se bohdá skončí poslední etapa našeho putování.“

Zapadající slunce změnilo zvlněné hampshirské vřesoviště v nádherné podzimní panoráma. Seržant se vlekl vedle nás a stíhal mého společníka nejedním kritickým a podezřavým pohledem, v němž se zračily hluboké pochybnosti o jeho zdravém rozumu. Když jsme se přiblížili dějišti zločinu, věděl jsem, že přítel je přes svou vrozenou chladnokrevnost hluboce vzrušen.

„Ano,“ odpověděl na mou otázku, „byl jste už svědkem toho, že jsem se nestrefil, Watstone. Vytuším jistě věci, ale můj instinkt mne přece jen někdy zklame. Byl jsem o tom přesvědčen, když mne to poprvé napadlo ve Winchesterském vězení, avšak nevýhodou bystrého rozumu je, že si vždycky dokáže představit i odlišné vysvětlení, a v tom případě bychom byli na falešné stopě. A přece – a přece – Nu, Watstone, můžeme to aspoň zkusit.“

Jak jsme kráčeli, uvázal pevně jeden konec motouzu k pažbičce pistole. Dospěli jsme k dějišti tragédie. Pod vedením policisty věnoval Holmes velké úsilí tomu, aby přesně určil místo, kde mrtvá ležela. Hledal pak mezi kapradinami a vřesovím, až našel větší kámen. Ten připevnil na druhý konec provazu a přehodil přes zábradlí mostu, až visel přímo nad vodou. Nato si stoupl na osudné

místo u předmostí a uchopil můj revolver tak, že se napjal provaz, který jej poutal ke kameni na vzdálené straně. „Dávejte pozor!“ zvolal.

S těmito slovy pozvedl pistoli k hlavě a rozevřel prsty. Váha kamene ji okamžitě strhla: třeskla hlučně o zábradlí a zapadla na druhé straně do vody. Sotva zmizela, už klečel Holmes vedle kamenné zídky a jeho radostný výkřik napovídal, že ho tušení nezklamalo.

„Viděli jste kdy názornější experiment?“ zvolal. „Pohled'te, Watson, váš revolver vyřešil tu záhadu!“ Přitom ukazoval na další odštěpek, tvarem i rozměrem přesně odpovídající tomu prvnímu, který se objevil na spodním okraji kamenné balustrády.

„Přespíme dnes v hostinci,“ pokračoval, když vstal a obrátil se k užaslému seržantovi. „Přinesete si ovšem hák a vylovíte revolver mého přítele. To nebude žádná těžká práce. Poblíž najdete také na zátěži přivázaný revolver, jak se ta pomstychtivá žena pokoušela zastříť vlastní hrozný čin a svalit na nevinnou oběť podezření z vraždy. Můžete oznámit panu Gibsonovi, že ho vyhledám zítra ráno, kdy budeme moci podniknout potřebné kroky, aby byla slečna Dunbarová zproštěna obvinění.“

Pozdě večer, když jsme se ve venkovské hospůdce pěkně uvelebili a zapálili si dýmky, vysvětlil mi Holmes krátce, jak se všechno událo.

„Obávám se, Watson,“ řekl, „že mi nevylepšíte reputaci, jíž se snad těším, když připojíte záhadu na Thorském mostě k ostatním případům ve svých análech. Mozek mi nějak zlenivěl a neprojevila se u mne ona fantazie spjatá s realitou, na níž spočívá mé umění. Doznávám, že odštípnutý kamenný úlomek byl dostatečným klíčem k pravému řešení, a vyčítám si, že jsem je neodhalil dříve.“

Musíme ovšem konstatovat, že ta nešťastná paní uvažovala složitě a rafinovaně, takže nebylo nic jednoduchého prohlédnout její lest. Nevzpomínám si, že bychom mezi svými dobrodružnými příhodami narazili na tak zvláštní ukázkou toho, co dokáže zhrzená

láska. Ať už byla slečna Dunbarová její sokyně tělesně, anebo pouze duševně, zřejmě to pokládala za stejně neodpustitelné. Bezpochyby viděla v té nevinné dívce příčinu příkrého zacházení a nevlídných slov, jimiž se manžel snažil zprostit jejích přehnaných projevů oddanosti. Nejprve se rozhodla, že si vezme život. A pak si usmyslila provést to takovým způsobem, aby nenáviděné ženě připravila úděl mnohem horší než jakoukoli rychlou smrt.

Můžeme sledovat její počínání krok za krokem a všechny okolnosti svědčí o rafinovaně promyšleném záměru. Velmi chytře získala od slečny Dunbarové lístek, z něhož mohl nezasvěcený člověk usoudit, že dějiště zločinu vybrala vychovatelka. Z obavy, aby jej nepřehlédli, to poněkud přehnala tím, že jej doposledka držela v ruce. Sám tento fakt měl ve mně vzbudit podezření mnohem dřív, než se stalo.

Pak vzala jednu z manželových pistolí – viděl jste, že má v domě celý arzenál – a schovala si ji pro svůj čin. Podobnou pistoli ukrýla tehdy dopoledne v šatníku slečny Dunbarové. Předtím z ní vystřelila jednu ránu, což mohla někde v lese lehce učinit, aniž vzbudila něčí pozornost. V určený čas se odebrala k mostu, kde se chtěla tímto mimořádně důmyslným způsobem zbavit zbraně. Když se objevila slečna Dunbarová, zahrnula ji z posledních sil proudem nenávisných výčitek, a jakmile dívka odběhla z doslechu, uskutečnila svůj strašlivý úmysl. Všechny články teď do sebe zapadají a řetěz je úplný. Noviny se budou ptát, proč neprohledali zátočinu hned, ale každý dokáže být moudrý dodatečně, a ono není tak snadné, prohledat celou plochu rákosím zarostlého vodního toku, když člověk nemá jasnou představu, co hledá a kde to asi může být. Nu, Watstone, pomohli jsme jedné pozoruhodné ženě i jednomu neméně zajímavému muži. Kdyby se v budoucnu jejich osudy spojily, což není tak nepravděpodobné, zjistí možná finanční kruhy, že se pan Neil Gibson něčemu naučil v oné škole žalu, kde se lidem udílí životní lekce.“

ŠPLHAJÍCÍ MUŽ

Pan Sherlock Holmes vždy zastával názor, že bych měl zveřejnit pozoruhodná fakta o případu profesora Presburyho už proto, aby se jednou provždy učinila přítrž všem odsouzeníhodným zvěstem, které někdy před dvaceti lety vyvolaly takové pobouření na univerzitě a dolehly i do učených společnosti londýnských. Naskytly se však jisté překážky a pravda o těchto mimořádných událostech zůstávala pohřbena v plechové krabici, která obsahuje tolik písemností týkajících se dobrodružství přátelových. Nyní jsme konečně získali svolení seznámit veřejnost s fakty jednoho z posledních případů, jimiž se Holmes zabýval, než odešel na odpočinek. I nyní však jest nám dbáti zdrženlivosti a taktu, máme-li zpřístupnit tu záležitost veřejnosti.

Jednoho nedělního večera počátkem roku 1903 jsem dostal od Holmese zprávu jako vždy lakonickou:

Přijďte neprodleně, pokud se Vám to hodí – pokud ne, přijďte rovněž.

S.H.

V oněch pozdějších letech se mezi námi ustálil zvláštní vztah. Holmes měl své zvyky, nečetné, avšak hluboce zakořeněné, a já jsem se stal jedním z nich. Byl jsem nepostradatelný jako jeho housle, řezaný tabák, stará černá lulka, odborné příručky a ty další, méně chvályhodné jeho záliby. Šlo-li o případ vyžadující činorodou práci, kdy potřeboval druhá, na jehož nervy se mohl poměrně spolehnout, byla moje úloha zřejmá. Rád přemýšlel nahlas v mé přítomnosti. Sotva se dalo říci, že jeho promluvy jsou určeny mně – mnohé by byl mohl stejně dobře pronášet třeba k své posteli – jelikož si však utvořil takový zvyk, pomáhalo mu v jistém smyslu, že jsem naslouchal a přerušoval ho poznámkami a dotazy. Pokud ho určitá metodická pomalost mého myšlení dráždila, pak v něm to podráždění pouze podněcovalo jeho vlastní vyšlehující intuici a

dojmy, že vzplály tím bystřeji a živěji. Takovouto nenáročnou úlohu jsem zastával v našem společenství.

Když jsem přibyl do domu na Baker Street, zastal jsem ho, jak se choulí s koleny u brady ve svém oblíbeném křesle: pokuřoval z dýmky a vraštil zamyšleně čelo. Bylo zřejmé, že uvízl v tenatech nějakého zapeklitého problému. Máchnutím paže ukázal na mé staré křeslo, avšak nijak jinak nedal najevo, že si uvědomuje mou přítomnost. Až po další půlhodině se náhle vytrhl ze zasnění a s obvyklým potutelným úsměvem mne přivítal v mém někdejší domově.

„Jistě mi prominete, že jsem se v myšlenkách na chvíli zatoulal, milý Watsoně,“ řekl. „Během posledních čtyřiaadvaceti hodin jsem byl seznámen s jistými pozoruhodnými fakty, a ty ve mně opět vyvolaly úvahy obecnějšího rázu. Zaobírám se vážně myšlenkou napsat krátkou monografii o využití psů v detektivní práci.“

„Ale to už přece bylo důkladně zpracováno, Holmesi,“ řekl jsem. „Dogy – policejní psi –“

„Ne, to ne, Watsoně. Tato stránka věci je ovšem obecně známá. Ale existuje ještě jiná, a mnohem složitější. Vzpomenete si snad na ten případ, který jste po mém senzacechtivém způsobu spojil s případem domu U měděných buků, kdy jsem na základě pozorování duševních pochodů dítěte dokázal vysledovat zločinné návyky jeho velice sebejistého a úctyhodného otce.“

„Ano, mám to v živé paměti.“

„Mé úvahy o psech vycházejí z analytických poznatků. Na psovi se obráží život v té které rodině. Kdo kdy spatřil skotačivého psa v melancholické rodině, anebo smutného psa tam, kde vládne spokojenost? Kousaví lidé mívají kousavé psy, nebezpeční lidé zas nebezpečné. A rozmarné psí vrtochy mohou odrážet rozmarné vrtochy v jejich okolí.“

Zavrtěl jsem hlavou. „Tohle je přece jen trochu za vlasy přitažené, Holmesi,“ řekl jsem.

Nacpal si znovu dýmku a pohodlně se uvelebil, aniž věnoval mým slovům pozornost.

„Tuto mou teorii je možno prakticky aplikovat na případ, který nyní vyšetřuji. Je to takové zašmodrchané klubíčko, chápete, a já se pokouším zachytit uvolněný konec. Možná že jeden takový uvolněný konec tvoří otázka: Proč se Roy, vlčák profesora Presburyho, snaží svého pána pokousat?“

Sklesl jsem do křesla poněkud zklamán. Kvůli tak triviální otázce mne odvolal od mé práce? Holmes na mne pohlédl přes pokoj.

„Vy jste stále stejný, milý Watsoně,“ řekl. „Jakživ se nenaučíte, že nejvážnější věci mohou záviset na nepatrných maličkostech. Cožpak to není už na první pohled podivné, že starší pán filozofického založení – slyšel jste přece už o Presburym, tom proslulém camfordském fyziologovi – že takový člověk, jemuž byl věrný vlčák donedávna nejlepším přítelem, byl teď podvackráté tímtež psem napaden? Jak si to vysvětlit?“

„Pes onemocněl.“

„Nu, i to je třeba vzít v úvahu. Nenapadl však nikoho jiného a na pána zaútočil pouze při dvou mimořádných příležitostech, jindy ne. Podivné, Watsoně – velmi podivné. Á, mladý Bennett přichází předčasně, zvoní-li to on. Doufal jsem, že si s vámi budu moci obšírněji popovídat, než se dostaví.“

Na schodech zazněly rychlé kroky, kdosi zaklepal rázně na dveře a za okamžik už před námi stanul nový klient. Byl to vysoký, hezký mladý muž tak kolem třicítky, dobře oblečený, elegantní, ale jeho vystupování mělo v sobě spíš cosi z rozpačitého studenta než sebejistého světáka. Stiskl si s Holmesem ruku a na mne pak pohlédl poněkud překvapeně.

„Jde o velmi choulostivou záležitost, pane Holmesi,“ řekl. „Pomyslete na můj vztah k profesoru Presburymu jak oficiální, tak soukromý. Sotva bych mohl ospravedlnit, že jsem do věci zasvětil další osobu.“

„Nemějte obav, pane Bennette. Doktor Watson je diskrétnost sama. Ubezpečuji vás rovněž, že se v této záležitosti s největší pravděpodobností neobejdu bez pomocníka.“

„Jak si přejete, pane Holmesi. Pochopíte zajisté, proč jsem tu projevil jisté výhrady.“

„Asi vás nepřekvapí, Watsone, když vám řeknu, že tento pán, pan Trevor Bennett, je odborným asistentem proslulého vědátora, žije pod jeho střechou a je zasnouben s jeho jedinou dcerou. Jistě se všichni shodneme na tom, že profesor od něho právem očekává loajalitu a oddanost. Ale možná že mu ji nejlépe projevíte právě tím, když podniknete potřebné kroky k vyjasnění celé záhady.“

„V to doufám, pane Holmesi. Jen k tomu cíli směřuji. Je doktor Watson obeznámen se situací?“

„Neměl jsem ještě čas vysvětlit mu, jak se věci mají.“

„Pak bychom si snad měli zopakovat průběh událostí, než vás obeznámím s novými zprávami.“

„Učiním tak sám,“ řekl Holmes, „abychom se přesvědčili, že jsme události seřadili pěkně po pořádku. Pan profesor je vědec evropského věhlasu, Watsone. Donedávna vedl pravý akademický život. Nikdy se ho nedotkl ani stín nějakého skandálu. Je vdovec a má jedinou dceru jménem Edith. Profesor je, jak jsem vyrozuměl, muž v plné síle a aktivního, ba dalo by se téměř říci výbojného povahového založení. Před několika měsíci to vše ale doznalo změny.

Tehdy nastal v jeho životě prudký zvrat. Profesor je stár jedenašedesát let, ale zasnoubil se s dcerou profesora Murphyho, svého kolegy na katedře srovnávací anatomie. Pokud jsem vyrozuměl, nejde o uvážlivou známost staršího pána, ale spíše o mladistvé vášnivé okouzlení, neboť se projevoval jako nejoddanější z milenců. Dotyčná slečna Alice Murphyová vyniká nad ostatní dívky půvabem i rozumovými schopnostmi, takže se nemůžeme divit profesorovu vzplanutí. Přesto se u svých nejbližších nesetkal s bezvýhradným souhlasem.“

„Považujeme to za poněkud výstřední,“ pravil náš návštěvník.

„Právě. Za výstřední a trochu divoké a nepřirozené. Profesor Presbury je však zámožný a slečnin otec nic nenamítal. Dcera však na to měla jiný názor a o její ruku se už ucházelo několik nápadníků,

kteří možná nebyli tak žádoucími partiiemi z praktického hlediska, ale byli jí aspoň bližší věkově. Dívka však zřejmě chovala k profesorovi přes jeho výstřednosti jisté sympatie. Jedinou překážkou tu byl věkový rozdíl.

A od této doby halí navyklý běh profesora života jakási záhada. Začal dělat věci, které předtím nikdy nedělal. Odjel z domova a nikomu se nesvěřil kam. Byl pryč čtrnáct dní a vrátil se dosti vyčerpan cestováním. Nezmínil se o tom, kde pobýval, ač se obvykle vyznačuje velikou upřímností. Náhodou však zde náš pan klient dostal dopis od svého kolegy z Prahy, kde stálo, že měl radost, když se tam s panem profesorem setkal, ač neměl možnost si s ním pohovořit. Jen touto cestou zjistila rodina, kde vlastně byl.

Nyní přichází to nejdůležitější. Od té cesty se udala s profesorem zvláštní změna. Stal se z něho lstivý tajnůstkář. Jeho nejbližší nabyli dojmu, že není takový, jak ho vždy znali, ale že žije jakoby ve stínu něčeho, co zastírá jeho nejlepší vlastnosti. Profesorův intelekt tím nijak neutrpěl. Přednáší stejně brilantně jako dřív. Ale v jeho chování se projevuje něco nového, něco neblahého a nečekaného. Jeho dcera, která ho oddaně miluje, se znovu a znovu snažila navázat s ním opět někdejší vztahy a proniknout maskou, kterou jako by si otec nasazoval. Vy, pane, jste pokud vím vyvíjel stejné úsilí, ale vše nadarmo. A nyní nám, pane Bennette, povězte vlastními slovy, jak to bylo s těmi dopisy.“

„Musím předeslat, doktore Watsone, že pan profesor přede mnou nikdy nic netajil. Ani kdybych byl jeho synem nebo mladším bratrem, nemohl bych se těšit větší důvěře. Jako jeho tajemník jsem přejímal všechny listiny, které dostával, a otvíral jsem a třídil jeho poštu. Krátce po jeho návratu tohle všechno změnil. Řekl mi, že patrně dostane z Londýna jisté dopisy, kde bude pod známkou nakreslený kříž. Tyto dopisy jsem měl odložit stranou, že prý jsou určeny jen pro něho. Mohu říci, že mi jich několik prošlo rukama, že je vypravila pošta v londýnské čtvrti East Central a že byly nadepsány primitivním rukopisem. Pokud na ně vůbec odpovídal,

nedostaly se mi odpovědi do ruky, ani se neocitly v košíku na dopisy, kde se shromažďuje veškerá korespondence.“

„A ta krabička,“ řekl Holmes.

„Ach ano, ta krabička. Pan profesor si přivezl z cest malou dřevěnou krabičku. Ta věcička sama o sobě napovídala, že cestoval na kontinentě, neboť byla vyřezávaná takovým zvláštním způsobem, jaký si člověk spojuje s Německem. Uložil ji ve skříni s nástroji. Jednoho dne jsem hledal kanylu a přitom jsem vzal tu krabičku do ruky. K mému úžasu se velice rozzlobil a vyhuboval mi za mou zvědavost nevybíravými slovy. Něco takového se přihodilo poprvé a hluboce se mne to dotklo. Snažil jsem se mu vysvětlit, že jsem krabičku uchopil pouhou náhodou, ale celý večer jsem si uvědomoval, že po mně nevraživě pokukuje a že mu ta nemilá příhoda nejde z hlavy.“ Pan Bennett vytáhl z kapsy malý zápisníček. „To se stalo 2. července,“ řekl.

„Vy jste obdivuhodný svědek,“ řekl Holmes. „Možná že budu potřebovat některá ta data, jež jste si poznamenal.“

„Naučil jsem se od svého velkého učitele kromě jiného i metodickému postupu. Od chvíle, kdy jsem u něho zpozoroval ty výstřelky v chování, považoval jsem za svou povinnost bedlivě si jich všímat. Proto jsem si sem zaznamenal, že právě onoho dne, tedy 2. července, Roy zaútočil na pana profesora, když vyšel z pracovny do haly. K podobnému napadení došlo znovu 11. července a pak mám další takový záznam z 20. července. Nato jsme museli vykázat Roye do vyhnanství ve stáji. Býval to takový milý, přítulný pes – ale obávám se, že vás nudím.“

Pan Bennett to pronesl vyčítavým tónem, neboť Holmes zcela očividně vůbec neposlouchal. Tvář mu znehybněla a oči hleděly upřeně do stropu. Namáhavě se vytrhl ze zamyšlení.

„Pozoruhodné! Velmi pozoruhodné,“ zahučel. „Tyto údaje jsem dosud neznal, pane Bennette. Myslím, že jsme si dost pečlivě zopakovali dosavadní průběh událostí, že? Ale vy jste se zmínil o nějakých čerstvých zprávách.“

Příjemná, upřímná tvář našeho hosta se zachmuřila, jako by na ni dopadl stín nějaké nepříjemné vzpomínky. „Chtěl jsem vám povědět, co se udalo předminulé noci,“ řekl. „Kolem druhé hodiny jsem ležel na lůžku, ale nespál jsem, a tu jsem si uvědomil, že se z chodby ozývá nějaký tlumený šramot. Pootevřel jsem dveře a vykoukl ven. Musíte vědět, že pan profesor má ložnici na konci chodby.“

„A to bylo kolikátého?“ zeptal se Holmes.

Pana Bennetta očividně rozladilo, že byl přerušen tak malichernou otázkou.

„Už jsem řekl, pane, že to bylo předevečím v noci – to znamená 4. září.“

Holmes přitakal a usmál se.

„Prosím, pokračujte,“ řekl.

„Má tedy ložnici na konci chodby a musí projít kolem mých dveří, když se chce dostat ke schodišti. Byl to skutečně děsivý zážitek, pane Holmesi. Domnívám se, že mám poměrně pevné nervy, ale při tom pohledu jsem byl otřesen. Na chodbě byla tma, pouze jedním oknem asi uprostřed pronikalo dovnitř trochu světla. Viděl jsem, že se chodbou něco pohybuje, něco temného a při zemi. Pak se to náhle vynořilo na osvětleném místě a já viděl, že je to on. Představte si, že lezl – lezl po zemi. Nedá se přesně říci, že po rukou a po kolenou, spíš po rukou a po chodidlech a hlava mu visela mezi pažemi. A přitom se pohyboval na pohled zcela lehce. Stál jsem jako ochromen nad tou podívanou, a teprve když dospěl k mým dveřím, vzpamatoval jsem se natolik, že jsem k němu přistoupil a zeptal se, mohu-li mu nějak pomoci. Odpověděl velmi podivným způsobem. Vyskočil, křikl na mne jakousi hrubostí a proběhl kolem mne a dolů ze schodů. Čekal jsem na něho dobrou hodinu, ale neobjevil se. Musel se vrátit do ložnice až po rozednění.“

„Nu, Watsone, co o tom soudíte?“ zeptal se Holmes jako patolog, který předvádí vzácnou odrůdu.

„Dost možná houser. Viděl jsem už pacienty, kteří se při záchvatu pohybovali právě takhle, a máloco působí tak neblaze na duševní vyrovnanost.“

„Bravo, Watsone! Vy dokážete vždycky přidršet člověka strážlivě u země. Můžeme ale sotva přijmout diagnózu s houserem, neboť se za okamžik nato dokázal postavit zpříma.“

„Nikdy se netěšil lepšímu zdraví,“ řekl Bennett. „Vlastně jsem ho za celá ta léta neviděl tak svěžího. Takhle se tedy věci mají, pane Holmesi. Není to případ, s nímž bychom se mohli obrátit na policii, a přitom jsme docela bezradní, nevíme, co si počít, a máme takový podivný pocit, že pomalu spějeme ke katastrofě. Edith – slečna Presburyová – soudí stejně jako já, že tomu nemůžeme už déle nečinně přihlížet.“

„Je to zajisté velmi zvláštní a výmluvný případ. Co si o tom myslíte, Watsone?“

„Jako lékař soudím, že to pravděpodobně bude případ pro psychiatra,“ řekl jsem. „Mozková činnost byla u tohoto starého pána narušena milostným vzplanutím. Podnikl cestu do ciziny v naději, že se ze své vášně vymaní. Dopisy a krabička mohou souviset s nějakou jinou soukromou záležitostí – snad jde o půjčku nebo jsou v té krabici akcie.“

„A vlčák bezpochyby neschvaluje finanční stránku té transakce. Ne, ne, Watsone, za tím vězí něco vážnějšího. Já bych tady navrhoval –“

Co Sherlock Holmes hodlal navrhnout, to se už nikdy nedozvíme, neboť v tomto okamžiku se otevřely dveře a do místnosti vstoupila neznámá mladá dáma. Jakmile se objevila, vyskočil pan Bennett a s výkřikem uchopil ruce, které k němu vztahovala.

„Drahá Edith! Doufám, že se nepříhodilo nic zlého?“

„Nemohla jsem jinak než tě následovat. Ach, Jacku, zažila jsem takové leknutí! Bojím se tam zůstat sama.“

„Pane Holmesi, tohle je ta mladá dáma, o níž jsem hovořil. Moje snoubenka.“

„To jsme mezitím už vytyšili, vidíte, Watsone?“ odvětil Holmes s úsměvem. „Předpokládám, slečno Presburyová, že v případě vašeho pana otce došlo k nějakému novému zvratu a že jste považovala za nejmoudřejší nás o tom zpravit.“

Nově příchozí, bystrá, půvabná dívka výrazně anglického typu, oplatila Holmesovi úsměv a posadila se po boku pana Bennetta.

„Když jsem shledala, že pan Bennett není v hotelu, pomyslela jsem si, že ho pravděpodobně zastihnu zde. Řekl mi ovšem předem, že se s vámi poradí. Ach, pane Holmesi, nemůžete nějak pomoci mému nebohému otci?“

„Doufám, že ano, slečno Presburyová, ale případ zůstává stále ještě nevyjasněn. Možná že do něho vnesete trochu světla novými zprávami.“

„Stalo se to včera v noci, pane Holmesi. Celý den se choval velmi podivně. Jsem si jista, že chvílemi ani neví, co dělá. Pohybuje se jako v podivném snu. A včera byl právě takový den. Není to můj otec, s nímž jsem dosud žila. Zevnějškem se nezměnil, ale ve skutečnosti je to někdo jiný.“

„Povězte mi, co se přihodilo.“

„V noci mne probudil pes, protože hrozně divoce štěkal. Chudák Roy, je teď uvázaný u stáje. Musím předeslat, že se nyní vždycky na noc zamykám, neboť všichni, jak vám to Jack – pan Bennett – může dosvědčit, máme pocit hrozícího nebezpečí. Můj pokoj leží v prvním patře. Náhodou jsem měla roletu v okně vytaženou a venku jasně svítil měsíc. Ležela jsem s očima upřenýma na světelný čtverec, naslouchala jsem zuřivému psímu štěkotu, a tu jsem k svému úžasu spatřila otcovu tvář. Pane Holmesi, já při tom nečekaném pohledu hrůzou div o rozum nepřišla. Otec tiskl obličej k okenní tabuli a jednu ruku měl zdviženou, jako by se pokoušel okno otevřít. Kdyby se mu to bylo podařilo, tak jsem snad zešílela. Nebylo to žádné mámení smyslů, pane Holmesi. Neuvádějte se v omyl takovým předpokladem. Myslím, že jsem aspoň dvacet vteřin jen zírala na tu tvář, neschopna sebemenšího pohybu. Pak ta tvář zmizela, ale já jsem nesebrala odvahu vyskočit z postele a vykouknout za ní. Až do

rána jsem se chvěla na loži, jak se mnou zimnice lomcovala. U snídaně si otec počínal energicky a rázně, ale o tom nočním dobrodružství se nezmínil. Já také ne, avšak pod jakousi záminkou jsem se rozjela do města – a tady jsem.“

Holmes se při vyprávění slečny Presburyové tvářil, jako by ho to velmi překvapovalo.

„Řekla jste, drahá slečno, že váš pokoj leží v prvním patře. Bývá v zahradě dlouhý žebřík?“

„Ne, pane Holmesi, a to je na tom to nejpodivnější. Moje okno není odnikud přístupné – a přece za ním stál.“

„A že k tomu došlo 5. září,“ řekl Holmes, „to celou záležitost velice komplikuje.“

Nyní byla řada na mladé dámě, aby se zatvářila překvapeně. „Už podruhé se zmiňujete o datech, pane Holmesi,“ řekl Bennett. „Má to snad nějakou souvislost s případem?“

„Dost možná – je to pravděpodobné – avšak nemám ještě k dispozici všechny údaje.“

„Uvažujete snad o souvislosti mezi duševními chorobami a fázemi měsíce?“

„Ne, zcela jistě ne. Můžete-li, zanechte mi zde svůj zápisník a já si ta data ověřím. Domnívám se, Watsone, že je nyní dokonale jasné, co bychom měli učinit. Tady slečna nám sdělila – a já zcela důvěřuji její intuici – že si pan profesor nepamatuje nic anebo jen máloco z toho, co se událo v jisté dny. Navštívíme ho proto pod záminkou, že nás takového dne pozval. Bude to přičítat selhání vlastní paměti. Zahájíme kampaň tím, že si ho důkladně prohlédneme zblízka.“

„Výborný nápad,“ prohlásil pan Bennett. „Musím vás však upozornit, že pan profesor bývá občas nedůtklivý a prudký.“

Holmes se usmál. „Chci se k vám rozjet ihned a mám pro to své důvody – velmi pádné důvody, prokáže-li se pravdivost mé teorie. Zítرا nás, pane Bennette, určitě uvidíte v Camfordu. Pokud mne paměť neklame, je tam hostinec zvaný U kostek, kde mívali mimořádně dobré portské a sněhobílé ložní prádlo. Tuším, Watsone, že nás osud v příštích dnech zavede i na méně příjemná místa.“ –

Pondělní ráno nás zastihlo na cestě do onoho univerzitního města – což si Holmes, jenž nebyl jinde vázán, mohl hravě zařídit, ale pro mne to znamenalo rozčilující přípravy a spěch, jelikož moje lékařská praxe se v oné době poměrně rozrostla. Holmes se o případu ani nezmnínil, dokud jsme neodložili zavazadla v starobylém hostinci, o němž předtím hovořil.

„Myslím, Watsoně, že bychom profesora zastali doma těsně před obědem. Od jedenácti přednáší a pak by měl mít přestávku, aby se mohl odebrat domů na oběd.“

„Co uvedeme za důvod, že jsme ho vyhledali?“

Holmes nakoukl do zápisníku.

„Projevoval zvláštní vzrušení 26. srpna. Předpokládáme, že nemá jasnou představu, co v té době dělal. Musíme trvat na tom, že přijíždíme na jeho pozvání. Třeba si netroufne odporovat. Máte v sobě tolik drzosti, abyste to dokázal sehrát?“

„Vynasnažím se ze všech sil.“

„Výborně, Watsoně! Vy jste pilná včelka a nezmar zároveň. Vynasnažím se ze všech sil – to je moto naší firmy. Některý přívětivý domorodec nás tam zajisté dopraví.“

Přívětivý domorodec se našel a na kozlíku pěkného fiakru s námi uháněl kolem středověkých univerzitních budov, až nakonec zabočil na příjezdovou cestu lemovanou stromořadím a zastavil před vchodem rozkošné vily, obklopené zelenými trávníky a porostlé purpurovými vistáriemi. Profesora skutečně obklopovaly všemožné známky nejen pohodlí, ale i blahobytu. Už jak jsme zastavovali, vykoukla z předního okna šedá hlava a my seznali, že si nás zpod ježatého obočí velkými brýlemi s rohovinovou obroučkou prohlíží dvě bystré oči. Zakrátko nato už jsme také vstoupili do jeho svatyně a záhadný vědec, kvůli jehož vrtochům jsme přijeli z Londýna, stál proti nám. Na jeho zevnějšku ani chování jsem nepozoroval naprosto nic výstředního: byl to úctyhodný pán s výraznými rysy, vážný, vysoké postavy; na sobě měl žaket a pohyboval se s důstojností, jaká se od univerzitního profesora očekává.

Nejpozoruhodnější na něm byly oči: bystrozraké, pronikavé, s chytrým, ba téměř až mazaným pohledem.

Sklopil oči k našim navštívenkám. „Račte se posadit, pánové. Čím vám mohu sloužit?“

Holmes se přátelsky usmál.

„Právě touž otázku jsem hodlal položit já vám, pane profesore.“

„Mně, pane?“

„Omyl není vyloučen. Dozvěděl jsem se prostřednictvím třetí osoby, že profesor Presbury z Camfordu si žádá mých služeb.“

„Vskutku?“ Měl jsem dojem, že se v soustředěných šedých očích zlomyslně zablesklo. „A smím zvědět jméno vašeho informátora?“

„Lituji, pane profesore, ale šlo o důvěrné sdělení. Pokud jsem byl mylně informován, nic se nestalo. Mohu se vám pouze omluvit.“

„Omluvy není třeba. Chci se dobrat kořene této věci. Zajímá mne to. Máte nějakou písemnost, nějaký dopis nebo telegram, jímž byste doložil své tvrzení?“

„Ne, nemám.“

„Nechcete doufám tvrdit, že jsem vás povolal já?“

„Na tuto otázku bych raději neodpovídal,“ řekl Holmes.

„To mne neudivuje,“ podotkl profesor štiplavě. „Odpověď na tuto otázku však lehce získáme i bez vašeho přispění.“

Přešel místností ke zvonku. Vzápětí se objevil náš londýnský známý pan Bennett.

„Pojďte dál, pane Bennette. Tito dva pánové přijeli z Londýna v domnění, že byli pozváni. Vašima rukama prochází veškerá moje korespondence. Odesílal jste nějaké sdělení na jméno Holmes?“

„Ne, pane profesore,“ odvětil Bennett a začervenal se.

„Tím je to prokázáno,“ řekl profesor a pohlédl hněvivě na mého přítele. „Musím vám sdělit, pane,“ naklonil se kupředu a opřel se oběma rukama o stůl, „že se mi vaše počínání jeví jako velice sporné.“

Holmes pokrčil rameny.

„Mohu jen opakovat, že se omlouvám, jestliže jsme vás zbytečně vyrušili, pane profesore.“

„S tím se sotva spokojím, pane Holmesi!“ zvolal starý pán vysokým pronikavým hlasem a na tváři se mu objevil neobyčejně zlomyslný výraz. Postavil se mezi nás a dveře a navýsost rozzuřen zašermoval proti nám oběma rukama. „Tak lehce se z toho nevykroutitě.“ Obličej se mu křečovitě stáhl, ušklíbal se a drmolil na nás v nesmyslném hněvu. Jsem přesvědčen, že bychom si byli museli vydobýt odchod z místnosti násilím, kdyby se do toho nebyl vložil pan Bennett.

„Drahý pane profesore,“ zvolal, „mějte ohled na své postavení! Uvažte, jaký skandál by z toho vznikl na univerzitě! Pan Holmes je známá osobnost. Není možné, abyste se vůči němu choval tak neohleduplně!“

Náš hostitel – pokud ho tak mohu nazvat – nám zachmuřeně uvolnil cestu ke dveřím. Oddechl jsem si, když jsme vyšli z domu a ocitli se mezi tichým stromořadím na příjezdové cestě. Holmesovi připadal ten výjev očividně nadmíru zábavný.

„Náš učený přítel nemá nervy v nejlepším pořádku,“ řekl. „Možná že jsme k němu vtrhli poněkud neomaleně, ale dosáhli jsme přitom osobního setkání, jak jsem si přál. Ale probůh, Watsoně, vždyť je nám v patách. Zloduch nás nepřestává pronásledovat.“

Zaslechli jsme za sebou pádící kroky, ale k mé úlevě se za zátočinou neobjevil obávaný profesor, ale jeho asistent.

„Nehněvejte se, pane Holmesi. Chtěl bych se vám omluvit.“

„Ale, drahý pane, toho není vůbec třeba. Takové zážitky patří k mé profesi.“

„Neviděl jsem ho dosud v tak nebezpečné náladě. Je to s ním čím dál tím horší. Chápete nyní, proč máme s mou snoubenkou takové obavy. A přitom dokáže myslet zcela jasně.“

„Až příliš jasně!“ řekl Holmes. „V tom jsem se přepočítal. Má zřejmě spolehlivější paměť, než jsem předpokládal. Mimochodem, můžeme se podívat, kam vede okno z pokoje slečny Presburyové, než odejdeme?“

Proklestili jsme si za panem Bennettem cestu nízkým křovím, až se nám naskytl pohled na vilu z druhé strany.

„Tamto okno. Druhé zleva.“

„Probůh, to je skutečně velice těžko přístupné. Všimněte si však, že se pod ním pne psí víno a vodovodní potrubí, což by mohlo skýtat jakous takous oporu.“

„Já sám bych tam nevylezl,“ řekl pan Bennett.

„Jistě. Pro kteréhokoli normálního člověka by to byl nebezpečný výkon.“

„Chtěl jsem vám sdělit ještě jednu věc, pane Holmesi. Znáám adresu toho člověka v Londýně, s nímž si pan profesor dopisuje. Musel mu psát dnes ráno a já si ji přečetl na pijáku. Je to odsouzeníhodné počínání pro tajemníka, jenž se těší důvěře, ale co mi zbývá?“

Holmes se podíval na papír a zasunul jej do kapsy. „Dvorak – zvláštní jméno. Myslím, že slovanské. Nu, je to důležitý článek řetězu. Vrátime se odpoledne do Londýna, pane Bennette. Nevím, k čemu by to bylo dobré, kdybychom zde setrvali. Nemůžeme profesora zatknout, jelikož nespáchal žádný zločin, a nemůžeme ho dát pod dohled, jelikož by se nepodařilo prokázat, že je choromyslný. Zatím nelze přejít k činu.“

„Ale co si, pro všechno na světě, počneme?“

„Mějte ještě trochu strpení, pane Bennette. Záležitost se brzy rozvine. Pokud se nemýlím, dojde ke krizi příští úterý. Určitě přijedeme na ten den do Camfordu. Zatím tu nevládne příjemné ovzduší, a kdyby si slečna Presburyová mohla návštěvu v Londýně prodloužit –“

„To půjde snadno.“

„Nechte ji tedy na návštěvě, dokud ji nebudeme moci ujistit, že všechno nebezpečí pominulo. Zatím profesorovi ve všem vyhovte a neodporujte mu. Dokud je v dobré náladě, nemůže se nic stát.“

„Tamhle jde!“ zašeptal polekaně Bennett. Mezi větvemi jsme zahlédli vysokou, vzpřímenou postavu profesora Presburyho; vyšel z domovních dveří a rozhlížel se kolem sebe. Stál nakloněn kupředu, ruce se mu pohupovaly zpředu podél těla, hlava se obracela ze strany na stranu. Tajemník nám zamával na rozloučenou

a proklouzl mezi stromy. Viděli jsme, jak se po chvíli přidružil k svému šéfovi, jak se spolu vracejí k vile a přitom živě a snad i vzrušeně hovoří.

„Počítám, že si starý pán dal dvě a dvě dohromady,“ řekl Holmes cestou k hotelu. „Viděl jsem ho jen krátce, ale zanechal ve mně dojem člověka, který uvažuje mimořádně logicky a bystře. Výbušný člověk, to je pravda, ale posuzováno z jeho hlediska má jistě proč se rozzlobit, když mu někdo pověsí na krk detektivy, a on podezírá vlastní rodinu, že v tom má prsty. Tuším, že přítel Bennett zažije horké chvíle.“

Cestou se Holmes zastavil na poště a odeslal telegram. Odpověď došla večer a on mi ji hodil přes stůl.

Navštívil Commercial Road a mluvil s Dvorakem. Uhlazený starší Čech. Má velký obchod se smíšeným zbožím.

Mercer

„Mercer se objevil až po vašem přestěhování,“ řekl Holmes. „Je to takový můj člověk pro všechno, ověřuje běžné záležitosti. Museli jsme se přece něco dozvědět o osobě, s níž si náš profesor tajně dopisuje. Jeho národnost naznačuje souvislost s cestou do Prahy.“

„Zaplaťpámbu, že aspoň někde vidíte nějakou souvislost,“ řekl jsem. „Mně to připadá, že momentálně stojíme před pěknou řádkou nevysvětlitelných událostí, které navzájem nemají nic společného. Co může mít například společného cesta do Čech a rozzuřený vlčák, anebo to i ono s člověkem, který v noci leze po chodbě? A co se vašich dat týče, to je největší záhada ze všech.“

Holmes se usmál a zamnul si ruce. Musím říci, že jsme seděli v onom starobylém hostinci s lahví proslulého ročníku, jak to Holmes předpovídal, na stolku před sebou.

„Nu, proberme si nejprve ta data,“ řekl a sepal prsty, jako by přednášel studentům. „Z deníku toho sympatického mladého muže vysvítá, že měli potíže s profesorem 2. července, a od toho dne se to zřejmě opakovalo v devítidenních intervalech – s jedinou výjimkou,

pokud si vzpomínám. Poslední záchvat výstřednosti spadá na pátek 3. září, což také zapadá do řady, právě tak jako 26. srpen, který tomu předcházel. Tohle už nemůže být náhoda.“

Musel jsem s ním souhlasit.

„Vycházejme tedy prozatím z domněnky, že si profesor každých devět dní vezme nějakou silnou drogu, která má pomíjivé, leč vysoce dráždivé účinky. Jeho vrozená popudlivost se po jejím požití ještě stupňuje. Začal tu drogu užívat, když byl v Praze, a teď ho s ní zásobí český překupník v Londýně. Tohle všechno spolu souvisí, Watsone!“

„Ale co ten pes, tvář v okně a člověk lezoucí po chodbě?“

„Zatím jsme teprve na počátku. Nepředpokládám, že by se něco dalšího událo dřív než ve čtvrtek. Do té doby nemůžeme učinit nic než zůstat ve styku s přítelem Bennettem a užívat krás tohoto okouzujícího městečka.“

Ráno pan Bennett vyklouzl z domu, aby nás zpravil o posledních událostech. Jak Holmes předpokládal, neměl to právě lehké. Profesor ho sice přímo neobvinil, že nás přivolal, ale hovořil s ním velmi odměřeně a hrubě a očividně se cítil hluboce dotčen. Do rána se však z toho vyspal a proslovil jako vždy vynikající přednášku před přeplněnou posluchárnou. „Až na ty podivné záchvaty překypuje zřejmě energií a vitalitou jako nikdy předtím a rovněž jeho myšlení je na mimořádné výši,“ řekl Bennett. „Ale je jako vyměněný – není to ten člověk, kterého jsme znávali.“

„Domnívám se, že nejméně týden se nemáte čeho obávat,“ odvětil Holmes: „Jsem zaměstnaný člověk a doktor Watson musí pečovat o své pacienty. Domluvme se na tom, že se zde sejdem příští úterý v tuto dobu; překvapilo by mne, kdybychom odjížděli, aniž bychom vaše trápení objasnili, ač možná nebude v naší moci sprovodit je ze světa. Kdyby se do té doby něco přihodilo, dejte nám písemně vědět.“

Nato jsem se s přítelem pár dní neviděl, ale příští pondělí k večeru jsem od něho dostal krátký vzkaz, abych se s ním nazítří sešel ve vlaku. Cestou do Camfordu mi sdělil, že všechno probíhalo tak, jak předpokládal, že u profesora ve vile vládl nerušený klid a že se profesor choval docela normálně. Potvrdil nám to i sám pan Bennett, který nás téhož večera navštívil v našem oblíbeném útočišti U kostek. „Dnes přišla zásilka od jeho londýnského korespondenta. Byl to dopis a malý balíček, oba s křížem pod známkou, abych byl upozorněn a nic neotvíral. Jinak není nic nového.“

„Tohle patrně úplně postačí,“ prohlásil Holmes chmurně. „Víte, pane Bennette, věřím, že se dnes v noci dobereme nějakého závěru. Pokud jsem se ve svém usuzování nezmýlil, měla by se nám naskytnout příležitost odhalit příčinu toho všeho. Především je třeba nespustit profesora z dohledu. Navrhoval bych vám proto, abyste zůstal vzhůru a dával pozor. Kdybyste zaslechl, že přechází kolem vašich dveří, nesnažte se ho zadržet, ale pokud možno nenápadně ho sledujte. My s doktorem Watsonem budeme poblíž. Mimochodem – kde mívá klíček od té krabičky, o níž jste se zmínil?“

„Nosí ho na řetízku u hodinek.“

„Soudím, že bychom měli zaměřit pátrání tím směrem. Přinejhorším snad nebude ten zámek nepřekonatelnou překážkou. Je v domácnosti ještě nějaký zdatnější muž?“

„Máme kočího, jistého Macphaila.“

„Kde přespává?“

„V komůrce nad maštali.“

„Možná že ho budeme potřebovat. Nu, prozatím nemůžeme než vyčkávat, jak se věci vyvinou. Teď se s vámi rozloučíme, ale předpokládám, že se do rána ještě shledáme.“

Krátce před půlnocí jsme zaujali postavení mezi křovisky přímo proti dveřím profesorovy vily. Byla krásná noc, ale chladná a naše teplé svrchníky nám přišly vhod. Vál větřík, mraky se honily po obloze a čas od času zakryly srpek měsíce. Bylo by to bývalo nudné hlídkování, kdyby nám je nezpestřovalo vzrušené očekávání a

přítelovo ujišťování, že pravděpodobně docházíme na konec onoho řetězu podivných událostí, jež zaujaly naši pozornost.

„Platí-li desetidenní cyklus, uvidíme dnes v noci profesora v nejhorším stavu,“ řekl Holmes. „Víme, že se u něho zvláštní příznaky začaly projevovat poté, co navštívil Prahu, že si tajně koresponduje s českým obchodníkem v Londýně, který patrně zastupuje někoho z Prahy, že od něho právě dnes dostal balíček, a to všechno se zdá zcela jednoznačné. Co bere, a z jakého důvodu, o tom zatím nemáme představu, ale že to nějakým způsobem přichází z Prahy, je zcela jasné. Bere to podle určitých instrukcí, které řídí ten devítidenní cyklus, a to také byla první věc, jež upoutala mou pozornost. Průvodní příznaky jsou velice pozoruhodné. Všiml jste si jeho kotníků?“

Doznal jsem, že nikoli.

„Zmohutněly a kůže na nich zrohovatěla, že jsem něco podobného ještě nikdy neviděl. Vždycky se nejdřív koukněte na ruce, Watsone. Pak na manžety, kolena u kalhot a na boty. Takové neobvyklé kotníky způsobuje pouze pohyb, jaký pozorujeme –“ Holmes se odmlčel a pak se náhle pleskl do čela.

„Ach, Watsone, Watsone, co jsem to za nedovtipu! Vypadá to neuvěřitelně, a přece to musí být pravda. Všechno tomu nasvědčuje. Jak jsem mohl nepostřehnout, co ty úkazy spojuje? Ty kotníky – jak jsem mohl přehlédnout ty kotníky? A ten vlčák! A to psí víno! Bude načase, abych zmizel na tu svou vysněnou farmu. Pozor, Watsone! Tady přichází. Máme možnost přesvědčit se na vlastní oči.“

Dveře z haly se zvolna otevřely a na pozadí osvětleném lucernou jsme spatřili vysokou postavu profesora Presburyho. Měl na sobě župan. Jak se rýsoval ve dveřích, viděli jsme, že stojí zpříma, nakláněl se však kupředu a ruce mu volně visely jako posledně.

Vykročil na příjezdovou cestu, ale vtom se s ním udála pozoruhodná změna. Sklesl na všechny čtyři a pak se rozběhl po ruce a po nohou: občas povyskočil, jako by musel dát průchod překypujícímu elánu a energii. Minul domovní průčelí a zahrnul za

roh. Jakmile zmizel z dohledu, vyklouzl ze dveří Bennett a tiše se plížil za ním.

„Pojďte, Watson, pojďte!“ zvolal Holmes a už jsme se co možná nehlučně proplétali mezi křovisky, až jsme dospěli k místu, odkud jsme mohli přehlédnout dům z druhé strany, ozářené světlem půlměsíce. Viděli jsme zřetelně, jak se profesor krčí pod zdi zarostlou břečťanem. Náhle se jal s neuvěřitelnou hbitostí po té zdi šplhat. Přeskakoval od šlahounu ke šlahounu, s jistotou kladl nohy a pevně se držel rukama: šplhal zřejmě jen z čiré radosti nad vlastní dovedností, ne za určitým cílem. V županu, jehož cípy mu z obou stran vlály, vypadal jako velikánský netopýr, přilepený na zeď vlastní vily, jako velká tmavá hranatá záplata na zdi postříbřené měsícem. Zanedlouho ho tato kratochvíle omrzela, sešplhal od šlahounu ke šlahounu dolů a jako předtím se pustil po všech čtyřech a tímto zvláštním způsobem lezl ke stájím. Vlčák byl venku, zuřivě štěkal, a když zpozoroval svého pána, projevoval ještě větší vzrušení. Napínal řetěz a celý se trásl dychtivostí a zuřivostí. Profesor se schoulil zcela záměrně těsně z dosahu zvířete a jal se je všemožně dráždit. Nabíral hrsti oblázků z příjezdové cesty a házel je psovi na hlavu, pošťuchoval ho klackem, který někde sebral, šermoval rukama pár centimetrů od zející tlamy a snažil se ze všech sil to zvíře, které se už zuřivostí neznalo, rozdivočet ještě víc. Myslím, že jsem při žádném z našich četných dobrodružstvích nezažil podivnější pohled: nepřístupný profesor, přese všechno ještě důstojného zjevu, se krčí na zemi jako žabák a s důmyslnou, cílevědomou krutostí popichuje rozdrážděného psa, který se před ním zmítá a šílí.

A pak se to ve vteřině všechno zběhlo: nepřetrhl se řetěz, ale pes se vysmekl z obojku, který byl původně určen pro silný krk novofoundland'ana. Zaslechli jsme kovové třesnutí, jak obojek dopadl na zem, a v příštím okamžiku se už zvíře i člověk váleli po zemi v jediném klubku; pes zuřivě vrčel a člověk, zachvácen děsem, vydával pronikavé fistulové výkřiky. Profesorův život visel na vlásku. Šelma se mu vrhla na krk, tesáky se hluboko zahryzly, a než

jsme k nim doběhli a podařilo se nám je od sebe odtrhnout, ztratil profesor vědomí. Pro nás by to býval nebezpečný zásah, ale Bennettova přítomnost a jeho hlas přivedly statného vlčáka okamžitě k rozumu. Všechn ten randál vyburcoval rozespalého, vylekaného kočího z komůrky nad stájí. „Nic se tomu nedivím,“ prohlásil a zavrtěl hlavou. „Viděl jsem ho při tom už dřív. Čekal jsem, že ho ten pes dostane dřív nebo pozděj.“

Zvíře jsme zajistili a společně jsme odnesli profesora do jeho pokoje. Bennett, který měl lékařský diplom, mi pomáhal ošetřit ránu na krku. Ostré tesáky pronikly nebezpečně blízko hrdelní tepny a rána hojně krvácela. Za půl hodiny však už byl pacient mimo nebezpečí; píchl jsem mu morfium a on upadl do hlubokého spánku. Teprve pak jsme poprvé mohli pohlédnout druh na druh a zvážit situaci.

„Myslím, že bychom měli přivolat některého věhlasného specialistu,“ řekl jsem.

„Proboha, jen to ne!“ zvolal Bennett. „Zatím o tom skandálu ví jen nejužší rodinný kruh. Od nás se nikdo nic nedoví. Jakmile to pronikne mimo tyto stěny, budou se fámy šířit jako lavina. Mějte na paměti jeho postavení na univerzitě, jeho věhlas po celé Evropě, berte ohled na jeho dceru!“

„Máte pravdu,“ řekl Holmes. „Myslím, že bude možné celou aféru ututlat a rovněž dokázat, aby se už neopakovala, když teď máme volnou ruku. Ten klíček z řetízku od hodinek, pane Bennette. Macphail zůstane u pacienta a dá nám vědět, kdyby se něco změnilo. Pojdme se podívat, co se skrývá v profesorově tajemné krabici.“

Nebylo tam toho mnoho, ale bylo toho dost – prázdná lahvička, další téměř plná, injekční stříkačka a několik dopisů psaných klikatým cizím rukopisem. Znamení na obálkách dokazovala, že jsou to ty dopisy, které se vymykaly běžné tajemnickově pravomoci. Všechny byly odeslány z Commercial Road a podepsány „A. Dvorak“. Byly to pouze průvodní dopisy, oznamující odeslání další lahvičky na adresu profesora Presburyho, anebo stvrzenky na

zaplacené částky. Byla tam však ještě jedna obálka nadepsaná kultivovanějším rukopisem, s rakouskou známkou a poštovním razítkem z Prahy. „Tady máme to, co hledáme!“ zvolal Holmes, když hbitě vylovil z obálky složený list:

Velevážený pane kolego!

Od té chvíle, kdy jste mne poctil svou návštěvou, věnoval jsem mnoho úvah Vašemu případu, a třebaže za daných okolností zvláštní důvody mluví ve prospěch léčby, nabádal bych přesto k opatrnosti, neboť dosavadní výsledky ukazují, že není prosta jistého nebezpečí.

Je možné, že sérum s gorily by bývalo lepší. Použil jsem, jak jsem Vám sdělil, hanumana z čeledi lenoopů, jelikož jsem měl takový exemplář k dispozici. Hanuman se ovšem pohybuje po čtyřech a šplhá, zatímco gorila chodí zpříma a je ve všech směrech bližší člověku.

Prosím vás, abyste učinil všechna bezpečnostní opatření, vylučující předčasné odhalení celého procesu. Mám v Anglii ještě jednoho zákazníka a Dvorak je mým prostředníkem v obou případech.

Byl bych Vám povděčen za týdenní zprávy.

V hluboké úctě

Váš H. Lövenstein

Lövenstein! Při tom jméně mi vytanul v mysli novinový článek, kde se psalo o nějakém neznámém učenci, který se jakýmsi novým způsobem pídí po tajemství omlazovacího prostředku a elixíru života. Pražský Lövenstein! Lövenstein a jeho podivuhodné posilující sérum, které lékařské kruhy zakázaly, protože odmítl odhalit jeho složení. Stručně jsem jim vylíčil, co jsem si zapamatoval. Bennett vytáhl z knihovny zoologickou příručku. „„Hanuman,““ četl, „„velká černohlavá opice, žijící na svazích Himaláje, ze šplhajících opic největší a nejpodobnější člověku.““ Následuje řada podrobností.

Vaší zásluhou, pane Holmesi, můžeme s jistotou tvrdit, že jsme se dobrali k samému zdroji zla.“

„Skutečným zdrojem všeho,“ pravil Holmes, „je ovšem neblahé milostné vzplanutí, které vnuklo temperamentnímu profesorovi ten nápad, že by se jeho touha mohla naplnit, kdyby se proměnil v mladšího muže. Kdo se pokouší povznést nad řád daný Přírodou, klesne často pod svou úroveň. Z nejušlechtilějšího člověka se může stát zvíře, sejde-li z předurčené cesty.“ Hleděl zamyšleně na čirý obsah lahvičky, kterou držel v ruce. „Až napíše tomu člověku, že je v mých očích před zákonem zodpovědný za jedy, které šíří, přestane dělat potíže. Ale situace se může opakovat. Jiní třeba uspějí lépe. Takové nebezpečí – a velmi reálné nebezpečí – hrozí lidstvu. Představte si, Watson, že by si všichni chamtiví, lehkovážní, smyslní lidé prodloužili své bezcenné životy. A ti duchovně založení by se nevyhýbali pouti na lepší svět. Jakou žumpou by se pak stalo naše slzavé údolí!“ Náhle zmizel snílek a Holmes, muž činu, vyskočil ze židle. „Nemyslím, že by ještě zbývalo něco dořící, pane Bennette. Všechny ty různé příhody teď přesně zapadají do celkového rámce. Pes si ovšem uvědomil tu změnu rychleji než vy. Umožnil mu to jeho čich. Roy neútočil na profesora, ale na opici, a právě tak ho nedráždil profesor, ale opice. Hanuman má zálibu v šplhání a myslím, že ho při té zábavě zavedla k oknu slečny Presburyové pouhá náhoda. Časně ráno máme spojení na Londýn, Watson, ale myslím, že budeme mít čas vypít ještě U kostek šálek čaje, než se vydáme na nádraží.“

LVÍ HŘÍVA

Je to prazvláštní, že jsem před tak zamotaným a neobvyklým problémem stanul až poté, co jsem zanechal aktivní odborné činnosti a odešel na odpočinek. Dostihl mne doslova na prahu mého domova. Stalo se to poté, co jsem se odstěhoval do své vilky v Sussexu, kde jsem se oddával výhradně uklidňujícímu životu v lůně Přírody, po němž jsem tak často zatoužil během těch dlouhých let, strávených v pochmurném Londýně. V tomto údobí se mi dobrák Watson téměř zcela vymkl z dosahu. Občas za mnou přijel na víkend, ale jiné příležitosti k setkání se téměř nenaskytly. Musím tedy vystupovat jako svůj vlastní kronikář. Ach, kéž by se mnou tehdy byl! Co všechno by asi dokázal vytěžít z tak podivuhodné příhody a z mého konečného vítězství nad všemi těžkostmi! Nedá se však nic dělat, musím vylíčit ten příběh prostým způsobem sobě vlastním a zachytit svými slovy každý krok na obtížné cestě, kterou jsem musel zdolat, než jsem odhalil tajemství lví hřívy.

Vila, kde žiji, stojí na jednom z jižních svahů zvlněné přímořské krajiny a je z ní překrásný pohled na Kanál. V tomto místě tvoří pobřeží výhradně křídové útesy a k moři lze sestoupit pouze po jediné dlouhé a nepohodlné stezce, příkré a kluzké. Na konci té stezky se prostírá stometrový pás oblázků a břidlice, které ani nejvyšší příliv nezaplaví. Tu a tam však jsou zátočiny a prolákliny, a ty vytvářejí skvělé bazény, naplňované pokaždé čerstvou vodou. Tato obdivuhodná pláž se táhne v obou směrech několik mil, s výjimkou jednoho místa, kde její linii přerušuje zátoka a víska Fulworth.

Můj domov je tichý. Já, moje stará hospodyně a moje včely máme celou usedlost pro sebe. Půl míle odtud je však proslulá vzdělávací instituce Harolda Stackhursta zvaná Štítý, dosti rozlehlá, kde se pár desítek mladíků pod vedením několika profesorů připravuje na různá povolání. Stackhurst sám proslul za studentských let jako veslařský šampión a je to vzdělaný a charakterní člověk. Od prvního

dne, kdy jsem se přistěhoval na pobřeží, jsme spolu dobře vycházeli a byl to jediný člověk, s nímž jsem se spřátelil natolik, že jsme mohli večer jeden druhého přepadnout bez pozvání.

V roce 1907 přišla koncem července prudká vichřice; smršť vanoucí od Kanálu vršila na úpatí útesů mořské vlny do výše a při odlivu po sobě zanechala lagunu. Onoho jitra, o němž je řeč, vítr utichl a celá příroda, čerstvě umytá, zářila svěžestí. V takový rozkošný den bylo vyloučené pracovat a já si před snídaní vyšel na procházku, nalokat se voňavého vzduchu. Kráčel jsem po útesech stezkou, která vedla k prudkému sestupu na pláž. Na procházce jsem za sebou zaslechl volání; zjistil jsem, že to je Harold Stackhurst, mával mi rukou vesele na pozdrav.

„To je ráno, pane Holmesi! Tušil jsem, že vás potkám venku.“

„Jdete se vykoupat, jak vidím.“

„Čarujete jako vždy,“ zasmál se a poplácal si nadouvající se kapsu. „Ano. McPherson vyšel dřív a předpokládám, že ho tam ještě zastihnu.“

Fitzroy McPherson, profesor přírodních věd, byl příkladný a řádný mladý muž: život mu však zkomplikovala srdeční vada, která se vyvinula z revmatické horečky. Byl rozený talent na sporty a vynikal v každé disciplíně, která nevyžadovala přílišnou fyzickou námahu. V létě i v zimě chodil plavat, a protože jsem sám plavec, často jsem se k němu přidružil.

Vtom jsme spatřili jeho samého. Nad okrajem útesu, kde končila pěšina, se ukázala jeho hlava. Pak se vydrápal na vrchol celý, ale potácel se jako opilý. Než jsme se vzpamatovali, rozhodil rukama, srdceryvně vykřikl a skácel se. Oba jsme se k němu rozběhli – dělila nás vzdálenost asi padesátimetrová – a obrátili jsme ho na záda. Očividně ležel v agónii. Ty zapadlé skelnaté oči a příšerně sinalé tváře nemohly znamenat nic jiného. Nakratičko mu ještě v obličejí zaplála jiskřička života a on ze sebe vypravil několik slov, jako by se snažil nás důrazně varovat. Vyslovil je přerývaně a nezřetelně, ale ta poslední, jež mu splynula ze rtů ve výkřiku, zněla mému sluchu jako „lví hřívá“. Nechápal jsem jejich souvislost ani význam, ale

nedokázal jsem z toho zvuku vyvodit žádný jiný smysl. Nebožák se pak sám pozvedl ze země, zašermoval pažemi ve vzduchu a upadl na bok. Byl mrtev.

Můj společník stál jako ochromen tou nečekanou hrůzou, avšak já jsem pochopitelně zbystřil všechny smysly. A bylo toho také třeba, neboť jsem zakrátko pochopil, že máme co činit s mimořádným případem. McPherson měl na sobě pouze nepromokavý plášť, kalhoty a nezašněrované plátěny. Jak se skácel, sklouzl mu kabát s ramenou, neboť jej měl pouze přehozený, a odhalil do pasu nahé tělo. Hleděli jsme mu s úžasem na záda. Měl je posetá temně rudými čarami, jako by ho byl někdo krutě zmrskal tenkým drátěným karabáčem. Mučící nástroj byl očividně ohebný, neboť dlouhé, hluboké, naběhlé podlitiny se kroutily kolem jeho ramenou a žeber. Po bradě mu kapala krev, jak si v záchvatu nesnesitelné bolesti prokousl dolní ret. Přepadlý, křečovitě stažený obličej napovídal, jak strašlivá muka zažil.

Stackhurst stál a já klečel u mrtvého, když na nás dopadl stín a my seznali, že se k nám přidružil Ian Murdoch. Murdoch učil na Stackhurstově škole matematice a byl to vysoký, černovlasý, hubený muž povahy tak zamlklé a uzavřené, že se nikdo nemohl nazývat jeho přítelem. Vyvolával dojem, že dlí v jakési abstraktní nepozemské říši iracionálních čísel a kuželoseček a že ho k obyčejnému životu poutá máloco. Studenti na něho hleděli jako na zcela zvláštní jev a byl by se dozajista stal terčem jejich posměšků, kdyby v jeho žilách nekolovala jakási podivná cizí krev, která se neprojevovala jen očima černýma jako uhel a snědou pletí, ale i občasnými zlostnými výbuchy, které nelze popsat jiným výrazem než běsnění. Při jedné takové příležitosti chytil malého McPhersonova psíka, a protože ho nějak obtěžoval, vyhodil ho zavřeným oknem ven; za tento čin by mu byl Stackhurst jistě dal výpověď, kdyby byl neměl tak vynikající odbornou kvalifikaci. Takový byl tedy ten podivný, složitý člověk, jenž stanul vedle nás. Zdál se upřímně otřesen z pohledu, který se mu naskytl, ač incident

s psíkem napovídal, že ho s mrtvým patrně nepojily zvláštní sympatie.

„Ubožák! Ubožák! Mohu něco udělat? Mohu nějak pomoci?“

„Byli jste spolu? Víte, co se přihodilo?“

„Ne, dnes jsem se opozdil. Ještě jsem na pláži nebyl. Přicházím přímo ze Štítů. Mohu nějak pomoci?“

„Můžete zajít na policejní stanici ve Fulworthu. Ohlaste ten případ co nejdříve.“

Beze slova se prudce rozběhl, a zatímco Stackhurst, zcela zdrcen tragickou událostí, setrval u mrtvého, já jsem se ujal vyšetřování. Především jsem samozřejmě zjišťoval, kdo je na pláži. Z nejvyššího bodu stezky jsem ji mohl přehlédnout v celé rozloze a pláž byla liduprázdná, jen v dáli se několik temných postav pohybovalo směrem k vesnici Fulworth. Když jsem si tento bod ověřil, jal jsem se zvolna sestupovat po pěšině. Křídový útes tu pokrýval jíl a měkký slín, do nichž se pravidelně otiskly stejné stopy, směřující nahoru i dolů. Touto stezkou nikdo jiný od rána nesestoupil. Na jednom místě jsem pozoroval otisk otevřené ruky. Prsty mířily proti svahu, a to mohlo znamenat jen jediné: ubohý McPherson při vzestupu upadl. Byly tam také kulaté prolákliny, které napovídaly, že několikrát sklesl na kolena. V místech, kde pěšinka dole končila, se prostíralo dosti velké jezírko, jež tam po sobě zanechalo moře při odlivu. U tohoto jezírka se McPherson svlékl, neboť tam na kameni ještě ležel jeho ručník. Byl suchý a složený, což mohlo znamenat, že se nakonec do vody ani neponořil. Jak jsem si prohlížel pobřežní oblázky, přišel jsem párkrát na nevelké písčiny, kde zůstaly otisky jeho plátěnek a také jeho bosých nohou. Bosé stopy dokazovaly, že se chystal vykoupat, ale podle ručníku se dalo soudit, že se k tomu nedostal.

Záhada už se začínala jasně rýsovat a před podivnější jsem dosud nestál. Ten člověk rozhodně nesetřval na pláži déle než čtvrt hodiny. Stackhurst se vydal ze Štítů za ním, takže se o tom nedalo pochybovat. Přišel se vykoupat a také se svlékl, jak ukazovaly stopy bosých nohou. Pak náhle spěšně na sebe hodil šaty – neupravil se

ani nezapnul – a vracel se, aniž se vykoupal nebo aspoň aniž se osušil. A tuto změnu oproti původnímu záměru způsobila skutečnost, že byl podroben barbarským, nelidským mukám, až si bolestí prokousl ret, než se z posledních sil odplazil vypustit duši. Kdo spáchal tento odporný čin? Pravda, na úpatí útesů byly četné jeskyňky a prolákliny, ale slunce, dosud nízko nad obzorem, se opíralo přímo do nich, takže neskýtaly úkryt. Byly tu ještě ty postavy v dáli na pláži. Na první pohled to vypadalo, že byly příliš daleko, než aby bylo možno hledat u nich nějaké souvislosti se zločinem, a nadto přírodní jezírko, v jehož vlnách pleskajících o balvany se chtěl nebožák vykoupat, leželo mezi ním a oněmi osobami. Nedaleko na moři se pohupovaly dvě tři rybářské bárky. Jejich posádky jsem časem mohl vyzpovídat. Pro pátrání se nabízelo několik možností, ale žádná z nich nevedla očividně k cíli.

Po návratu jsem zastihl u mrtvého hlouček zvědavců, kteří se tam mezitím shromáždili. Byl tam ovšem stále ještě Stackhurst, a právě přicházel Ian Murdoch v doprovodu místního policejního konstábla Andersena, statného chlapíka s nazrzlými kníry, jednoho z těch typických pomalých, poctivých a spolehlivých Sussexanů – je to rasa, kde se pod těžkopádnou mlčenlivostí skrývá velká dávka zdravého rozumu. Vyslechl vše, poznamenal si, co jsme mu řekli, a pak mně odtáhl stranou.

„Byl bych moc rád, kdybyste mi poradil, pane Holmes. Tohlenc je na mě těžký případ a v Lewesu by byl randál, kdybych něco pokazil.“

Doporučil jsem mu, aby vzkázal pro svého bezprostředního nadřízeného a pro lékaře, a rovněž aby nedovolil s ničím pohnout, dokud se nedostaví, a pokud možno zabránil vytváření nových stop. Mezitím jsem prohlédl mrtvému kapsy. Měl v nich kapesník, velký nůž a malou náprsní tašku. Z ní vykukoval složený lístek: rozložil jsem ho a podal konstáblovi. Stálo v něm rozevlátým ženským rukopisem:

Spolehni se, že tam přijdu.

Maudie

Dělalo to dojem, že mu nějaká dívka slibuje dostaveníčko, ale kdy a kde, to z něho nevyplývalo. Konstábl vrátil lístek do náprsní tašky a vložil ji spolu s ostatními věcmi do kapsy pláště. A jelikož se pak už zjevně nedalo nic víc dělat, zařídil jsem ještě, aby důkladně propátrali úpatí vápencových útesů, a odebral jsem se domů na snídání.

Stackhurst se objevil ani ne za dvě hodiny a oznámil mi, že nebožtíka převezli do Štítů, kde se bude konat soudní ohledání. Měl pro mne také další závažné a ověřené zprávy. Podle očekávání se v jeskyňkách pod útesy nenašlo nic, ale on prošel listiny v McPhersonově psacím stole a objevil několik dopisů, z nichž vysvítá, že zesnulý měl důvěrný vztah k jisté slečně Maud Bellamyové z Fulworthu. Zjistili jsme tedy totožnost pisatelky předchozího vzkazu.

„Ty dopisy si vzala policie,“ vysvětloval Stackhurst, „nemohl jsem je tedy přinést. Ukazují zcela nepochybně, že šlo o vážnou známost. Nevidím však důvod, proč by se jeho slečna měla spojovat s tou strašlivou událostí; skutečností ovšem zůstává, že si s ním dala schůzku.“

„Sotva však na pláži, kam se všichni pravidelně chodíte koupat,“ podotkl jsem.

„Jen náhodou se stalo, že McPhersona nedoprovázela skupinka studentů.“

„Byla to skutečně náhoda?“

Stackhurst zamyšleně svraštil čelo.

„Ian Murdoch je zdržel,“ řekl. „Trval na tom, že jim před snídání bude demonstrovat řešení nějakého aritmetického příkladu. Chudák, je z toho ze všeho hluboce otřesen.“

„Ale já měl dojem, že nebyli přátelé.“

„Jeden čas se opravdu neměli rádi. Ale už je tomu přes rok, co se sblížili do té míry, jak se jen Murdoch dokáže s někým sblížit. Nemá zvlášť družnou povahu.“

„To jsem pochopil. Vzpomínám si, že jste mi vyprávěl cosi o nějakém nedorozumění kvůli krutému zacházení se psem.“

„Tahle bouřka se přehnala.“

„Třeba zůstaly jisté antipatie.“

„Ne, ne, jsem si jist, že byli dobrými přáteli.“

„Hm, pak se tedy musíme podívat na tu záležitost s tou slečnou. Znáte ji?“

„Tu zná každý. Je to nejhezčí děvče v okolí – skutečná krasavice, Holmesi: ta by vyvolala zájem kdekoli. Věděl jsem, že se McPhersonovi líbí, ale neměl jsem tušení, že to došlo tak daleko, jak vyplývá z těch dopisů.“

„Co je to za dívku?“

„Je to dcera starého Toma Bellamyho, jemuž patří všechny loďky a kabiny na pláži ve Fulworthu. Začínal původně jako rybář, ale vzmohl se. Má ještě syna Williama a ten mu pomáhá vést rodinný podnik.“

„Pojďme je do Fulworthu navštívit.“

„Pod jakou záminkou?“

„Záminka se lehce najde. Koneckonců se ten ubožák neztrýznil tak neslýchaným způsobem sám. Ty důtky držela čísi ruka, pokud tedy byl skutečně zbičován důtkami. V těchto odloučených končinách se mohl stýkat jen s omezeným okruhem lidí. Budeme-li tento okruh sledovat ve všech směrech, sotva unikne naší pozornosti motiv zločinu a ten by nás měl potom dovést k pachateli.“

Za jiných okolností by to bývala příjemná procházka na čerstvém pobřežním vzduchu, provoněném tymiánem, kdyby nám duši netížila jako balvan tragédie, již jsme byli svědky. Vesnička Fulworth leží na planině, která do půlkruhu obepíná záliv. Za hloučkem starobylých chalup kolem návsí se zvedá svah a na něm vyrostlo několik moderních domů. K jednomu z nich mne Stackhurst vedl.

„To je Přístav, jak Bellamy nazval svůj domov. Ten s rohovou vížkou a břidlicovou střechou. Uvážíte-li, že ten člověk začínal z ničeho, není to špatné. I propána, co to vidím?“

Zahradní branka před Přístavem se otevřela a vyšel z ní muž. Ani zdálky jsme si nemohli splést jeho vysokou, hranatou postavu a klátivou chůzi. Byl to Ian Murdoch, matematik. Za malou chvíli jsme se s ním střetli na silnici.

„Dobrý den,“ řekl Stackhurst. Chlapík se uklonil, ze strany nás přejel pohledem těch zvláštních černých očí a byl by nás minul, kdyby ho byl ředitel školy nezastavil.

„Copak jste tam dělal?“ zeptal se.

Murdoch zrudl v obličeji hněvem. „Ve škole jsem vám podřízen, pane. Není mi však známo, že bych byl povinován skládat vám účty ze svých soukromých záležitostí.“

Po zážitcích onoho dne měl Stackhurst nervy napjaté. Jindy by se byl třeba tak neukvapil, teď však ztratil všechnu rozvahu.

„Za daných okolností je taková odpověď vrcholná drzost, pane Murdochu.“

„Vaše otázka by se možná dala klasifikovat obdobně.“

„Není to poprvé, kdy jsem byl nucen dát si líbit vaše vzpurné způsoby. Rozhodně to však bude naposled. Poohlédněte se laskavě co nejrychleji po jiném působišti, kde byste v budoucnu uplatnil své schopnosti.“

„Právě to jsem hodlal učinit. Ztratil jsem dnes jediného člověka, kvůli němuž jsem byl ochoten štítý snášet.“

Ubíral se svou cestou a Stackhurst ho sledoval rozhněvaným pohledem. „Chová se přece nemožně, chlap jeden nesnesitelná!“ zvolal.

Mně se však vtírala neodbytně jediná myšlenka: že pan Ian Murdoch využil první příležitosti, kdy se mu nabídla možnost uniknout z dějiště zločinu. V duchu mi začalo vyvstávat mlhavé, vágní podezření. Možná že návštěva u Bellamyových vnese do té záležitosti trochu světla. Stackhurst se opanoval a došli jsme k domu.

Pan Bellamy byl, jak se ukázalo, muž středních let s ohnivě rudým plnovousem. Zdál se na nejvyšší míru rozzloben a brzy mu tváře plály stejným nachelem jako vlasy a vousy.

„Ne, pánové, nepřeji si slyšet žádné podrobnosti. Tuhle můj syn –“ ukázal do kouta, kde seděl mladík s těžkopádným, zarputilým pohledem – „považoval stejně jako já nadbívání pana McPhersona mé dceři za urážlivé. Ano, pánové: slovo ‚svatba‘ ani nepadlo, a přitom to byla samá psaníčka a schůzky a ještě leccos jiného. To jsme se synem nemohli schvalovat. Maud ztratila matku, a tak ji máme na starosti sami dva. Rozhodli jsme se –“

Ale slova mu odumřela na jazyku, neboť se objevila dotyčná slečna osobně. Nikdo nemohl popřít, že by byla ozdobou kterékoli společnosti na světě. Kdo by se byl nadál, že tak vzácná květinka vyraší z takových kořenů a v takovém prostředí? Zřídka kdy mne některá žena přitahovala, protože u mne vždy mozek vládl srdci, ale nemohl jsem hledět na dokonalou, čistě modelovanou tvář s narůžovělým nádechem, z níž jako by vyzařovala svěžest přímořských nížin, a neuvědomit si přitom, že Maud Bellamyovou nemine žádný mladý muž lhostejně. Takové děvče tedy nyní vstoupilo a s očima doširoka otevřenými strachem stanulo napjatě před Haroldem Stackhurstem.

„Vím už, že Fitzroy nežije,“ pravila. „Můžete mne bez obav seznámit se všemi okolnostmi.“

„Ten druhý pán od vás nám to přišel povědět,“ vysvětlil otec.

„Nemáte proč do toho zatahovat sestru,“ zavrčel Bellamy mladší.

Dívka se k němu obrátila a probodla ho divokým, pronikavým pohledem. „Tohle je moje věc, Williame. Buď tak laskav a nevměšuj se do toho. Podle všeho byl spáchán zločin. Mohu-li nějak přispět k odhalení pachatele, bude to jen nepatrná službička tomu, který odešel.“

Vyslechla mého společníka, když jí stručně vylíčil, co se stalo, vyrovnaně a soustředěně, což mne přesvědčilo, že se vyznačuje nejen výjimečnou krásou, ale i cílevědomostí a pevnou vůlí. Maud Bellamyová mi provždy utkvěla v paměti jako všestranně dokonalá

a pozoruhodná žena. Patrně mne znala od vidění, neboť se nakonec obrátila na mne.

„Nedopusťte, aby ti lidé unikli trestu, pane Holmesi. Stojím při vás a budu vám nápomocna, ať půjde o kohokoliv.“ Měl jsem dojem, že při těch slovech pohlédla vzdorně na otce i bratra.

„Děkuji vám,“ řekl jsem. „Vždycky si za takovýchto okolností vážím ženského instinktu. Užila jste slova lidé. Domníváte se, že v tom má prsty víc osob?“

„Poznala jsem pana McPhersona natolik, aby mi bylo jasné, že to byl statečný a silný muž. Žádný jednotlivec by ho nebyl přiměl, aby se podrobil tak neslýchanému příkoří.“

„Směl bych si s vámi promluvit mezi čtyřma očima?“

„Povídám ti, Maud, aby ses nenechala do ničeho zatáhnout,“ zvolal její otec podrážděně.

Pohlédla na mne bezradně. „Co mám dělat?“

„Všichni zakrátko dopodrobna zvědí, co se přihodilo, takže nic nepokazím, když si s vámi otevřeně pohovořím zde,“ řekl jsem. „Byl bych dal přednost soukromému rozhovoru, ale když to váš pan otec nechce připustit, musí se účastnit našich úvah.“ Nato jsem se zmínil o lístku, který se našel v kapse mrtvého. „Bude nepochybně uveden při soudním ohledání. Vysvětlila byste mi to laskavě, pokud můžete?“

„Nevím, proč bych měla něco tajit,“ odvětila. „Zasnoubili jsme se a neohlásili jsme to veřejně jen proto, že Fitzroyův staříčkový strýc, který prý leží na smrtelné posteli, ho mohl vydědit, kdyby byl neschvaloval jeho volbu. Jiný důvod pro to nebyl.“

„Mohlas nám aspoň něco říct,“ zavrčel pan Bellamy.

„Byla bych to řekla, tatínku, kdybys byl někdy ukázal trochu pochopení.“

„Nepřeju si, aby se moje dcera scházela s muži, kteří jí nejsou rovni.“

„Byl jsi proti němu zaujat, a proto jsme ti nic neřekli. A pokud jde o tu schůzku –“ zašmátrala v kapse a vytáhla zmuchlaný lístek – „byla to odpověď na tento vzkaz:

Moje milovaná,

na známém místě u moře hned po slunce západu v úterý. Jindy se nemohu uvolnit.

F.M.

Dnes je úterý. Hodlala jsem se s ním večer sejít.“

Obracel jsem list v ruce. „Tohle nepřišlo poštou. Jak vám to doručil?“

„Na tuto otázku bych raději neodpovídala. Nesouvisí to nijak s případem, který vyšetřujete. Jinak vám ochotně odpovím na všechno, co se ho týká.“

Svůj slib dodržela, ale nedozvěděl jsem se od ní nic, co by mi bylo ve vyšetřování pomohlo. Neměla důvod se domnívat, že by její snoubenec měl nějakého tajného nepřitele, avšak připustila, že ji samu obletuje několik vytrvalých ctitelů.

„Mohu se zeptat, je-li mezi nimi i pan Ian Murdoch?“

Zarděla se a zatvářila rozpačitě.

„Jeden čas jsem si to myslela. Ale to se všechno změnilo, jakmile pochopil vztah mezi Fitzroyem a mnou.“

A znovu jako by stín zahalující tohoto podivného člověka nabýval určitější podoby. Bude třeba prozkoumat jeho minulost. Musíme tajně prohledat jeho byt. Stackhurst byl ochoten spolupracovat, jelikož i on pojal v duchu podezření. Odcházeli jsme z Přístavu s nadějí, že aspoň jednu nitku tohoto zamotaného klubka začínáme rozplétat.

Uplynul týden. Soudní ohledání nevneslo do případu jasno a bylo odloženo pro nedostatek průkazného materiálu. Stackhurst se diskrétně informoval na svého podřízeného a jeho pokoj jsme zběžně prohledali, ale bez výsledku. Osobně jsem znovu prošel dějištěm událostí jak doslova, tak v duchu, avšak nedospěl jsem k žádným novým závěrům. Čtenář nenajde v mých záznamech případ, který by mne byl takto dohnal až na hranici mého umu. Ani

má představivost mi nepomáhala najít vysvětlení léto záhady. Až přišla ta událost se psem.

První se o tom doslechla moje stará hospodyně, informována onou podivnou bezdrátovou telegrafií, která takovým venkovským lidem zprostředkuje místní novinky.

„To je smutný případ s tím psem pana McPhersona, vidíte, pane Holmesi,“ prohodila jednou večer.

Obvykle ji k takovým hovorům nepodněcuji, ale tentokrát vzbudila mou pozornost. „Copak se stalo s McPhersonovým psem?“

„Pošel, pane. Pošel ze žalu kvůli pánovi.“

„Kdo vám to pověděl?“

„Ale propána, kdekdo o tom mluví. Hrozně vyváděl, týden nic nežral a dneska ho dva mladí pánové ze Štítů našli poslého – a právě na tom místě dole na pláži, kde zahynul jeho pán.“

Právě na tom místě. Ta slova mi jasně vyvstala v paměti. Zmocnilo se mne tušení, že tohle je velmi důležité. Že pes pošel, to odpovídalo věrné psí povaze. Ale právě na tom místě! Proč mu ta osamělá pláž byla osudná? Je možné, že se stal obětí čísi pomstychtivé zášti? Je to možné –? Ano, byl to sice jen mlhavý pocit, avšak něco se v mém mozku dralo k životu. Zanedlouho už jsem kráčel ke Štítům, kde jsem zastihl Stackhursta v jeho pracovně. Na mou žádost si dal zavolat Sudburyho a Blouma, ony dva studenty, kteří našli psa.

„Ano, ležel přímo u vody,“ vypověděl jeden z nich. „Musel sledovat stopu svého mrtvého pána.“

Věrné zvíře, airdalský teriér, ležel na rohoži v hale. Tělo mu ztuhlo v strnulé pozici, oči měl vystouplé z důlků, nohy zkroucené. V každickém jeho rysu se zračilo utrpení.

Od Štítů jsem sešel ke koupališti. Slunce už zapadlo a stín velkého útesu se černal nad hladinou, která se matně leskla jako plát olova. Bylo tu pusto a prázdno, nikde ani známka života, až na dva racky, kteří mi kroužili a křičeli nad hlavou. V snášejším se šeru jsem jen stěží rozpoznával psíkovy stopy na písku kolem onoho kamene, kde předtím ležel ručník jeho pána. Stál jsem tam dlouho v

hlubokém zamyšlení, zatímco se kolem mne snášel soumrak. Hlavou se mi rojily překotné myšlenky. Víte, jak to je, když vás obklopuje nějaká hrůza a vy tušíte existenci rozhodujícího klíče k celé záhadě, který hledáte a jenž vám stále uniká z dosahu. Takový pocit jsem měl onoho večera, kdy jsem stál sám a sám na místě, kde zemřel člověk. Nakonec jsem se obrátil a pomalu jsem kráčel k domovu.

Dospěl jsem právě na nejvyšší bod stezky, když se mi rozbřeslo. Jako v záblesku se mi vybavilo to, po čem jsem se s takovou dychtivostí a marně pídil. Víte přece (a pokud to nevíte, pak psal Watson nadarmo), že jsem si osvojil rozsáhlou zásobu nejrozmanitějších vědomostí, systematicky a vědecky neutříděných, které mi však jsou k dispozici, když je pro svou práci potřebuji. Můj mozek je jako přeplněné skladiště, kde se uchovávají zavazadla nejrozumnějšího druhu – je jich tolik, že mám jen matnou představu, co všechno se mezi nimi třeba najde. Věděl jsem, že je v tom skladišti něco, co by mohlo tento případ osvětlit. Má představa byla stále jen neurčitá, ale aspoň jsem věděl, jak jí mohu dodat na určitosti. Bylo to hrůzné, neuvěřitelné, přesto však nikoli vyloučené. Všechno se budu snažit, abych si to ověřil.

V mé vilce je prostorné podkroví přeplněné knihami. Odebral jsem se tam a hodinu jsem se v nich přehraboval. Poté jsem se vynořil se svazečkem čokoládové a stříbrné barvy. Dychtivě jsem nalistoval kapitolu, na kterou jsem si matně vzpomínal. Ano, byla to skutečně fantastická a nepravděpodobná domněnka, ale nedopřávala mi pokoje, dokud se neujistím, zda se to skutečně tak nemohlo stát. Ukládal jsem se ke spánku až pozdě v noci a v duchu jsem se dychtivě těšil na zítřejší práci.

Vyvstala mi však nemilá zábrana. Sotva jsem po ránu dopil poslední doušek čaje a chystal se právě vypravit na pláž, navštívil mne inspektor Bardle ze sussexské policie – vyrovnaný, spolehlivý, těžkopádný člověk se zadumanýma očima, které teď na mne hleděly mimořádně ustarané.

„Vím, že máte nepřehledné zkušenosti, pane Holmesi,“ řekl. „Obracím se na vás docela neúředně a není třeba se o tom šířit. Ale nevím si vůbec rady s tímhle McPhersonovým případem. Otázka zní: Mám ho zatknout, anebo nemám?“

„Myslíte pana Iana Murdocha?“

„Ano. Když o tom tak přemýšlíte, nemůže to být nikdo jiný. To je výhoda takovéhle samoty. Můžeme to omezit na velice úzký okruh. Jestli to neudělal on, kdo tedy?“

„Co na něho máte?“

Plahočil se ve stejné brázdě jako já. Byla tu Murdочova povaha a atmosféra záhadnosti, která jako by ho obklopovala. Výbuchy zlosti jako v incidentu se psem. Skutečnost, že se v minulosti nepohodl s McPhersonem. Důvodná domněnka, že těžce nesl McPhersonovu známost se slečnou Bellamyovou. Inspektor Bardle dospěl k stejným závěrům jako já, ale nepověděl mi nic nového, až na to, že se Murdoch zřejmě pilně připravuje k odjezdu.

„Jak bych vypadal, kdybych ho teď nechal uklouznout, když na něho všechno tohle vím?“ Statný, flegmatický člověk byl z toho celý utrápený.

„Uvažte jen,“ řekl jsem, „kolik základních slabín má vaše podezření. Na to ráno, kdy se zločin stal, má prověřené alibi. Do poslední chvíle byl mezi studenty a pár minut poté, co se objevil McPherson, k nám přišel z opačné strany. Nezapomeňte také, že je zcela vyloučeno, aby byl bez přispění někoho dalšího takhle ztýral muže stejně silného, jako je sám. A konečně je tu problém nástroje, jímž byla ta poranění způsobena.“

„Co by to mohlo být než důtky nebo nějaký pružný bič?“

„Prohlédl jste si ty rány?“ zeptal jsem se.

„Viděl jsem je a lékař také.“

„Já jsem je však zkoumal velice pečlivě a za pomoci lupy. Jsou velmi zvláštní.“

„V čem, pane Holmesi?“

Přistoupil jsem k psacímu stolu a vytáhl zvětšenou fotografii. „Užívám obvykle této metody,“ vysvětloval jsem.

„Vy jste opravdu důkladný, pane Holmesi.“

„V opačném případě bych to nebyl přivedl tam, kam jsem to přivedl. Podívejte se na tuto podlitinu, která se táhne po pravém rameni. Nevidíte na ní nic pozoruhodného?“

„Ani bych nevěděl co.“

„Je přece vidět, že rána není všude stejně hluboká. Krvácela v tomto bodě a ještě zde. Podobně se jeví další podlitina tady níže. Co to může znamenat?“

„Nemám ponětí. Vy to víte?“

„Možná že ano. A možná že ne. Doufejme, že vám už brzy budu moci sdělit něco bližšího. Jakmile se podaří určit, co zanechalo takovéto stopy, budeme o hodný kus blíže k odhalení zločince.“

„Je to ovšem nesmysl,“ řekl policista, „ale kdyby se na záda přiložilo do ruda rozžhavené drátěné pletivo, pak by ty hlubší ranky odpovídaly bodům, kde se dráty kříží.“

„To je velice důmyslné znázornění. Anebo řekněme tuhé důtky s malými tvrdými uzlíky?“

„Rány boží, pane Holmesi, teď jste na to káp.“

„Může za tím ale vést také něco úplně jiného, pane Bardle. Pro zatčení však nemáte dost závažné podklady. Navíc jsou tu ještě ta poslední slova – ‚lví hřívá‘.“

„Nemohl jste se přeslechnout?“

„I o tom jsem uvažoval. Kdyby se ta slova byla nějak podobala jménu pana Murdocha – ale nepodobala. Téměř je vykřikl. Jsem si jist, že druhé slovo bylo ‚hřívá‘.“

„Nenapadlo vás žádné jinačí vysvětlení?“

„Možná že napadlo. Jen bych o tom nerad mluvil, dokud nebudu mít o čem mluvit.“

„A kdypak to asi tak bude?“

„Za hodinu – anebo snad ještě dřív.“

Inspektor si mnul bradu a hleděl na mne pochybovačným pohledem.

„To bych rád věděl, co máte za lubem. Ty rybářské bárky?“

„Ne, ty byly příliš daleko.“

„A neudělal to nakonec Bellamy a ten jeho mladěj lamželezo? Nebyli panu McPhersonovi dvakrát nakloněni. Mohli ho takhle zřítit?“

„Ne, ne, nic ze mne nedostanete, dokud neuzraje čas,“ ohradil jsem se s úsměvem. „Podívejte, inspektore, máme oba co na práci. Kdybyste se tady mohl stavit v poledne –“

V tomto bodě došlo k dramatickému přerušení, a tím se případ začal chýlit ke konci.

Domovní dveře se rozletěly, na chodbě se ozvaly klopýtavé kroky a do pokoje se vpotácel Ian Murdoch, bílý jako stěna, rozcuchaný, šaty v divokém nepořádku; rukama se chytal nábytku, aby se udržel na nohou.

„Koňak! Koňak!“ vypravil ze sebe a se zaúpěním sklesl na pohovku.

Nebyl sám. Jemu v patách se objevil Stackhurst, bez klobouku a sotva dechu popadaje, bezmála stejné vyčerpaný jako jeho profesor.

„Ano, ano, koňak!“ křičel. „Ten člověk je na konci sil. Sotva jsem ho sem dopravil. Dvakrát mi cestou omdlel.“

Půl sklenice čistého alkoholu zaúčinkovalo obdivuhodně. Murdoch se vzepřel na lokti a shodil si kabát z ramenou. „Pro Kristovy drahé rány, dejte mi olej nebo opium nebo morfium!“ zvolal. „Cokoli, jen aby přestala tahle nesnesitelná muka!“

Inspektor i já jsme při tom pohledu vykřikli. Na mužově nahém rameni se rýsoval stejný mřížkovaný vzorek zanícených rudých podlitin, jimiž smrt vtiskla svou pečeť na Fitzroye McPhersona.

Trpěl očividné krutými bolestmi, které se neomezovaly jen na rameno, neboť chvílemi přestával dýchat, obličej mu brunátněl a pak hlasitě lapal po dechu a tiskl si ruku na srdce, zatímco se mu z čela řinul pot. Každým okamžikem mohl vypustit duši. Lili jsme mu do hrdla další koňak a každý doušek jako by ho vracel od prahu smrti. Obklady z cupaniny namočené v oleji do salátů zřejmě zmírnily palčivost podivných ran. Posléze mu hlava ztěžka klesla do polštářů. Příroda se uchýlila k poslednímu zdroji životodárných sil.

Byl to zpola spánek a zpola mdloba, ale přinášel aspoň úlevu od bolesti.

Bylo vyloučeno se ho vyptávat, ale jakmile jsme se ubezpečili, že mu nehrozí bezprostřední nebezpečí, obrátil se na mne Stackhurst.

„Proboha, Holmesi!“ zvolal. „Co se to děje? Co se to děje?“

„Kde jste ho našel?“

„Dole na pláži. Přesně tam, kde přišel o život chudák McPherson. Mít tenhle slabé srdce jako McPherson, nebyl by už na světě. Však jsem kolikrát myslel, že vypustil duši, když jsem ho vedl do kopce. Štítý jsou příliš daleko, tak jsme zamířili sem.“

„Viděl jste ho na té pláži?“

„Procházím se na útesu a vtom slyším, jak vykřikl. Stál u jezírka a potácel se jako opilý. Seběhl jsem dolů, hodil na něho kabát a dopravil ho sem. Pro umučení boží, Holmesi, využijte všech svých schopností a nelitujte námahy, ať se zbavíme té kletby, protože jinak se tady nedá žít! Cožpak nám ani vy, takový světoznámý člověk, nedokážete pomoci?“

„Doufám, že dokáži, Stackhurste. Pojd'te se mnou! A vy, inspektore, se k nám připojte! Uvidíme, jestli se nám nepodaří předat zlosyna do rukou spravedlnosti.“

Péče o muže v bezvědomí se ujala moje hospodyně a my tři jsme se odebrali k jezírku, v němž číhala smrt. Na kameni tam ležela hromádka svršků a ručník, které tam zanechal postižený. Kráčel jsem pomalu podél hladiny a moji druhové husím pochodem za mnou. Jezírko bylo z valné části docela mělké, jen pod útesem, kde příliv vyhloubil pláž, dosahovalo čtyř nebo pěti stop. Plavec by samozřejmě zamířil právě sem, neboť tady se vytvářel krásný průzračný zelenomodrý přírodní bazén, křišťálově čirý. Úpatí útesů lemovala řada balvanů: k nim jsem teď zamířil a dychtivě jal pátrat v hlubinách u svých nohou. Dospěl jsem k zátoce s nejhlubší a nejstojaatější vodou, když jsem zahlédl to, po čem jsem pátral, a ze rtů se mi vydral triumfální výkřik.

„Cyanea!“ zvolal jsem. „Cyanea! Pohleďte, lví hříva!“

Podivná věc, na kterou jsem ukazoval, vypadala skutečně jako zcuchané žíně, vytržené lvovi z hřívy. Na skalním výstupku asi tři stopy pod hladinou se vlnilo a vibrovalo podivné chundelaté stvoření, mezi jehož pískově zbarvenými vrkoči se třpytily stříbrné praménky. Celé se to pravidelně v pomalém rytmu nadýmalo a smršťovalo.

„Už se natropilo dost neplechy. Jeho dny jsou sečteny!“ zvolal jsem. „Pomozte mi, Stackhurste! Zbavíme se vraha navždy.“ Přímo nad výběžkem ležel velký balvan a do toho jsme se opřeli, až se svezl s hluchým plácnutím do vody. Když se zčeřená voda vyjasnila, viděli jsme, že se zachytil na onom skalním výběžku. Cár pleskající žluté blány ukazoval, že naše oběť neunikla. Hustý olejnatý kal prosakoval zpod balvanu, barvil vodu kolem dokola a pomalu stoupal k hladině.

„To jsem blázen!“ zvolal inspektor. „Co to bylo, pane Holmesi? Jsem zdejší rodák a vyrostl jsem tady, ale něco takového jsem v životě neviděl. Tohle přece nepatří do Sussexu.“

„Pak má tedy Sussex štěstí,“ poznamenal jsem. „Možná že to sem zanesla ta jihozápadní smršť. Pojd'te oba ke mně a já vás seznámím s hrozivým zážitkem člověka, který má moc dobrý důvod nezapomenout na svoje vlastní setkání s tímhle nebezpečím mořských hlubin.“

Když jsme vešli do mé pracovny, zjistili jsme, že se Murdoch zotavil natolik, aby se dokázal posadit. Byl ještě jako omámen a každou chvíli jím projel křečovitý záchvěv bolesti. Přerývaně nám sdělil, že nemá tušení, co se mu stalo, ale že mu náhle celým tělem projela svíravá bolest a že se jen s vypětím všech sil vyškřábal na břeh.

„Tato kniha,“ řekl jsem a vzal do ruky jistý svazek, „ozářila prvním paprskem světla záhadu, která by třeba jinak zůstala navždy nerozřešena. Jmenuje se V přírodě a jejím autorem je známý biolog J. G. Wood. Wood sám div nepřišel o život při střetnutí s tímto zlolajným stvořením, takže je líčí na základě bezprostřední zkušenosti. *Cyanea capillata* je ten škůdce zván plným jménem a pro

člověka představuje stejně smrtelné a mnohem trýznivější nebezpečí než kobří uštknutí. Dovolíte-li, přečtu vám tento stručný výňatek:

Zahlédnete-li při koupání volně se vznášející změř pískově zbarvených blan a vláken, připomínající velké hrsti lví hřívy a stříbrných papírků, mějte se na pozoru, neboť to jest obávaná CYANEA CAPILLATA.

Není to výstižný popis stvoření, s nímž jsme se seznámili za tak tragických okolností?

Autor dále líčí, jak se s jedním exemplářem střetl, když plaval v moři u kentského pobřeží. Zjistil, že jej do vzdálenosti padesáti stop obklopují sotva viditelná vlákna a že každému, kdo se dostane do tohoto okruhu od nebezpečného středu, hrozí záhuba. Wood si zachoval jistou vzdálenost, a přesto se mu účinky staly téměř osudné.

Rozvětvená vlákna zanechají na kůži krvavé podlitiny; při bližším ohledání zjistíme, že se tyto skládají z drobounkých ranek nebo puchýřů, a do každé této ranky jako by se zapichovaly rozžhavené jehličky, směřující přímo do nervů.

Bolest v zasaženém místě, vysvětluje dále, to je pouze podružná součást rafinovaných muk.

Bolest vystřelila do hrudi, až jsem upadl, jako bych byl zasažen střelou. Puls byl nehmatatelný a srdce se mi šestkrát či sedmkrát sevřelo, jako by si chtělo prorazit násilím cestu z hrudi ven.

Wooda to téměř zahubilo, a to byl zasažen v rozbouřeném oceánu, nikoli v omezených klidných vodách malého koupaliště. Píše, že sám sebe sotva poznával, tak bledý, scvrklý a vrásčitý obličej mu to zanechalo. Měl s sebou koňak, vypil celou láhev, a to mu patrně zachránilo život. Tady je ta knížka, inspektore. Přenechám

vám ji a ubezpečuji vás, že v ní najdete úplné vysvětlení tragického neštěstí, které potkalo chudáka McPhersona.“

„A krom toho i potvrzení o mé nevině,“ podotkl Ian Murdoch a trpce se ušklíbl. „Nezazlívám vám to, inspektore, ani vám, pane Holmesi, vždyť vaše podezření bylo docela pochopitelné. Mám dojem, že mne od zatčení uchránila jen skutečnost, že mne potkal podobný osud jako mého nešťastného přítele.“

„Ba ne, pane Murdochu. Byl jsem lví hřívě už na stopě, a kdybych se nebyl zdržel a vypravil se, jak jsem zamýšlel, mohl jsem vás možná uchránit toho hrozného zážitku.“

„Ale jak jste na to přišel, pane Holmesi?“

„Jsem náruživý čtenář a dokážu si uchovat v paměti všelijaké podružnosti. Ten výraz lví hříva mi nedopřával pokoje. Věděl jsem, že jsem se s ním už setkal v nějaké docela jiné souvislosti. Mohli jste se přesvědčit na vlastní oči, že to jméno onoho živočicha výstižně charakterizuje. Vznášel se patrně na hladině, když jej McPherson zahlédl, a toto byla jediná slova, jimiž nás mohl varovat a upozornit na živočicha, který ho připravil o život.“

„Očistil jste mne tedy od podezření,“ řekl Murdoch a zvolna vstal. „Jsem vám asi dlužen jisté vysvětlení, neboť vím, k čemu vás pátrání zavedlo. Je pravda, že jsem se do té dívky zamiloval, ale od toho dne, kdy se rozhodla pro mého přítele McPhersona, nepřál jsem si nic jiného, než jí dopomoci ke štěstí. Smířil jsem se s tím, ustoupil jsem a dělal jim poslíčka lásky. Často jsem jim předával vzkazy, a protože jsem se těšil jejich důvěře a protože ona je mi tak drahá, spěchal jsem ji zpravit o přítelově smrti, aby mne někdo nepředěšel a nesdělil jí to nešetrně a bez okolků. Nechtěla před vámi mluvit o našich přátelských vztazích, pane řediteli, aby snad nevyvolala vaši nelibost, a tím mi neuškodila. Jestli dovolíte, pokusím se teď vrátit do školy, protože bych si opravdu potřeboval lehnout.“

Stackhurst mu nabídl pravici. „Měli jsme všichni nervy napjaté k prasknutí,“ řekl. „Odpusťme si a zapomeňme, co bylo, Murdochu. Napříště si jistě budeme lépe rozumět.“ Když spolu odcházeli, vedli

se přátelsky pod paždí. Inspektor se ještě chvíli zdržel a mlčky si mne prohlížel svýma buličíma očima.

„Dokázal jste to!“ zvolal posléze. „Četl jsem o vás, ale nikdy jsem tomu nevěřil. Je to úžasné!“

Byl jsem nucen zavrtět hlavou. Přijmout takovou chválu, to by bylo pod mou důstojnost.

„Ze začátku jsem byl pomalý – trestuhodně pomalý. Kdybychom byli našli mrtvého ve vodě, nebyl bych to mohl přehlédnout. Ale ten ručník mne zmátl. Neměl nebožák ani pomyšlení na to, aby se utíral, a já z toho pak usoudil, že se vůbec neomočil. Jak mne tedy mohlo napadnout, že na něj zaútočil nějaký mořský tvor? Tady jsem zbloudil na nesprávnou cestu. Vidíte, inspektore, už často jsem si troufl vzbudit nelibost vás, pánů od policie, ale *cyanea capillata* pomalu pomstila Scotland Yard.“

PODNÁJEMNICE V ZÁVOJI

Když uvážíte, že se pan Sherlock Holmes aktivně věnoval svému povolání třiadvacet let, a z toho že jsem já měl možnost sedmnáct let s ním spolupracovat a vést si záznamy o jeho úspěšné činnosti, jistě mi uvěříte, že mám k dispozici spoustu materiálu. Nikdy mi nedělalo starosti, kde něco vystrachat, ale co vybrat. Dlouhá řada šanonů zabírá celou polici; jsou tam desky naplněné dokumentačním materiálem, hotový zlatý důl pro zvědavého ducha, který by se chtěl poučit nejen o zločinu, ale i o veřejných a společenských skandálech pozdního viktoriánského období. Ohledně těch posledně zmíněných bych chtěl ubezpečit nešťastné pisatele dopisů, v nichž přítelé zapřísahají, aby čest jejich rodin nebo pověst proslulých předků nebyla pošpiněna, že se nemají čeho obávat. Můj přítel byl odjakživa diskrétnost sama a hluboký smysl pro profesionální etiku, jímž se vždy vyznačoval, ovlivňuje i výběr těchto memoárů. Ničí důvěra nebude zneužita. Odsuzuji však co nejrozhodněji nedávné pokusy zmocnit se těchto listin a zničit je. Je nám známo, kdo dal popud k tomuto neslýchanému činu, a kdyby se to mělo opakovat, jsem oprávněn prohlásit jménem pana Holmese, že bude zveřejněn celý případ, který se týkal jistého politika, majáku a cvičeného kormorána. Aspoň jeden čtenář mi porozumí.

Nelze rozumně předpokládat, že všechny zaznamenané případy poskytly Holmesovi příležitost rozehrát ten zvláštní dar vnímavosti a pozorovacích schopností, který jsem se snažil ve svých memoárech vyzdvihnout. Někdy utrlh jablko až po vynaložení velké námahy, jindy mu lehce spadlo do klína. Některé případy, které jemu osobně poskytly jen málo příležitostí k rozehrání jeho proslulého důvtipu, vzešly z hrozných lidských tragédií. Takový je i případ, který teď hodlám vyprávět. Pozměnil jsem poněkud jméno a místo, ale ostatní okolnosti líčím tak, jak se skutečně udály.

Jednoho dne před polednem – bylo to koncem roku 1896 – jsem dostal spěšný vzkaz od Holmese, abych se k němu dostavil.

Když jsem tam přibyl, zastal jsem ho v zakouřeném ovzduší a v příslušném křesle proti němu seděla jakási starší, mateřsky vyhlížející paní, typická rozšafná bytná.

„Tohle je paní Merrilowová ze South Brixtonu,“ řekl přítel s rozmáchlým gestem. „Paní Merrilowové kouř nevadí, Watsone, chcete-li se oddávat své neřesti. Paní Merrilowová nám přišla povědět zajímavý příběh, který se možná bude ještě dále rozvíjet, a v tom případě by vaše přítomnost byla žádoucí.“

„Mohu-li vám být nějak nápomocen –“

„Chápejte, paní Merrilowová: jestliže navštívím paní Ronderovou, měl bych s sebou rád svědka. Vysvětlíte jí to laskavě ještě před naším příchodem.“

„Aby vás pámbíček nebeskej pozlatit ráčil, pane Holmes,“ pravila návštěvnice, „ta stojí tolik o vaši návštěvu, že si můžete přivést s sebou třeba celou farnost.“

„Dostavíme se tedy brzy odpoledne. Než se vypravíme, probereme si to všechno ještě jednou, aby se doktor Watson s celou věcí seznámil. Říkáte, že paní Ronderová bydlí u vás v podnájmu sedm let a že jste pouze jedinkrát zahlédla její tvář?“

„Kéž by mě toho byl pámbu ušetřil!“

„Pokud jsem vám dobře rozuměl, byla v obličeji těžce poraněna.“

„Víte, pane Holmesi, ono byste tomu sotva vůbec řekl obličeje. Tak to vypadá. Náš mlíkař ji jednou zahlíd, když vykukovala v prvním patře z okna, a upustil konev a rozlil mlíko po celém záhonku pod okny, takový obličej to je. Když jsem ji já tenkrát uviděla – nešťastnou náhodou jsem ji nějak zaskočila – rychle se zahalila a pak řekla: ‚Teď konečně chápete, paní Merrilowová, proč nikdy neodložím závoj.‘“

„Víte něco o její minulosti?“

„Vůbec nic.“

„Dala vám nějakou záruku, když si brala ten byt?“

„Ne, prosím, ale dala mi peníze, a slušnou sumičku. Vysázela na stůl činži za kvartál dopředu a nesmlouvala ohledně nájemného. V dnešních dobách nemůže chudá ženská jako já ohrnovat nos nad takovou nabídkou.“

„Zdůvodnila nějak, proč si zvolila právě váš dům?“

„Bydlím dost daleko od silnice a je tam větší klid než jinde. A já taky neberu na byt než jednoho podnájemníka a nemám žádnou vlastní rodinu. Počítám, že to zkoušela tu i onde, a u mě jí to nejlíp vyhovovalo. Chce nerušené soukromí a za to je ochotná zaplatit.“

„Říkáte, že od prvního setkání dodnes vám nikdy neukázala obličej, až na to jedno nedopatření. Nu, je to pozoruhodný případ, velice pozoruhodný, a nedivím se vám, že chcete vědět, co za tím vězí.“

„Ale já to vědět nechci, pane Holmes. Stačí mi, že dostávám řádně činži. Žádná druhá podnájemnice by nebyla tak tichá a tak nenáročná.“

„Proč se tedy má ten případ znovu rozvířit?“

„Pro její zdraví, pane Holmes. Zdá se mi, že chřadne, a v hlavě se jí honí nějaké černé myšlenky. ‚Vražda!‘ křičí. Jedenkrát jsem ji slyšela: ‚Ty šelmo krvelačná! Ty netvore!‘ Bylo to v noci, rozléhalo se to po celém domě, až jsem se z toho sama celá rozklepala. Tak jsem za ni ráno zašla. ‚Paní Ronderová,‘ povídám, ‚jestli vás něco tíží na duši, jsou tu faráři a je tu policie. Jedni nebo druzí by vám jistě pomohli.‘ ‚Proboha, jen ne policii!‘ řekla. ‚A co se stalo, nemůže žádný farář odestát. A přitom,‘ povídá, ‚by se mi ulevilo, kdyby někdo zvěděl pravdu, než sejdu ze světa.‘ Jestli nechcete jít normálně na policii,‘ na to já, ‚tak co tenhle detektiv, jak se o něm poráde píše –‘ prosím za prominutí, pane Holmes. A ona se toho hned chytila. ‚To je ten pravý,‘ povídá. ‚Divím se, že mě to ještě nenapadlo. Pozvete ho sem, paní Merrilowová, a kdyby nechtěl přijít, tak mu povězte, že můj manžel byl Cirkus Ronder – divoké šelmy. Povězte mu to a řekněte mu ještě jméno Abbas Parva.‘ Tady to máte, jak mi to napsala, Abbas Parva. ‚To ho přivede, je-li to takový člověk, jak si představuji.‘“

„A také že přivede,“ poznamenal Holmes. „Dobrá, paní Merrilowová. Rád bych si nyní pohovořil s doktorem Watsonem. Tím budeme zaneprázdnění až do oběda. Kolem třetí nás můžete očekávat u vás v Brixtonu.“

Jakmile se naše návštěvnice vykolébala z pokoje – žádné jiné sloveso nemůže vystihnout způsob, jakým se paní Merrilowová pohybovala – už se Sherlock Holmes vrhl se žhavou energií na hromadu knih na pohled zcela tuctových, které se vršily v koutě. Pár minut pouze šustily listy a pak se ozvalo spokojené zabručení, neboť našel, co hledal. Ve svém vzrušení ani nepovstal, ale zůstal sedět na podlaze s nohama zkříženýma jako podivný Buddha, uprostřed těžkých svazků, z nichž jeden držel otevřený na kolenou.

„Ten případ mi hned tenkrát vrtal hlavou. Dokazují to tady mé poznámky na okraji. A přitom jsem byl přesvědčen, že se koroner mylí. Nevzpomínáte si na tragédii u vesnice Abbas Parva?“

„Vůbec ne, Holmesi.“

„Vždyť jsme už tenkrát spolupracovali. Ale i já jsem se spokojil jen s povrchním pohledem. Nebylo čeho se zachytit a nikdo ze zúčastněných neprojevil zájem o mé služby. Chtěl byste si o tom přečíst v novinách?“

„Nemohl byste mne sám seznámit s hlavními body?“

„To nebude dlouho trvat. Jistě se na ten případ upamatujete, jak o tom budu mluvit. Ronderovo jméno bylo ovšem všeobecně známé. Patřil k nejlepším komediantům své doby: konkuroval Wombwellovi i Sangerovi. Potom ale začal pít a v době, kdy se odehrála ta hrozná tragédie, byl celý jeho cirkus i on sám na ústupu ze slávy. Zastavil se všemi svými maringotkami na noc u Abbas Parvy, což je malá víska v Berkshirském hrabství, a tam došlo k té hrůzné události. Putovali právě do Wimbledonu a na onom místě hodlali pouze přenocovat, neboť v tak malé vísce by se jim nebylo vyplatilo uspořádat představení.

Ve zvěřinci měli kromě jiných šelem krásný exemplář severoafrického lva. Jmenoval se Král Sahary, a jak Ronder, tak jeho manželka s ním předváděli drezúru v jeho kleci. Tady přetiskli

fotografii z představení a podle ní seznáte, že ten Ronder připomínal statného kance a jeho manželka že byla žena junonických vnaď. Při soudním ohledání se zjistilo, že se lev už předtím někdy projevoval nebezpečně, jak to ale zpravidla bývá, dlouholetá praxe vede k lehkomyšlnosti a nikdo si těch varovných známek nevšímal. Manželé Ronderovi každý večer lva krmili. Někdy to obstarával on, jindy ona anebo oba společně, ale nikdy to nesvěřili nikomu jinému, neboť oba byli toho názoru, že dokud budou lvu nosit potravu, bude je považovat za své dobrodince a neublíží jim. Oné osudné noci před sedmi lety šli krmit lva oba dva, a pak došlo k hrůzostrašné události, kterou se nikdy nepodařilo do všech podrobností objasnit.

Někdy kolem půlnoci prý celý tábor vyburcovalo řvaní lva a výkřiky té ženy. Cirkusoví dělníci a artisté vyběhli z maringotek s lucernami v ruce a v jejich světle se jim naskytl hrůzný pohled. Ronder ležel asi deset metrů od otevřené klece, lebku měl rozraženou v týle a pokožku do hloubky rozdrásanou. U dvířek do klece ležela na zádech paní Ronderová a šelma seděla u ní a vrčela. Potrhala ji v obličejí takovým způsobem, že se zdálo nemožné, aby to přežila. Několik cirkusáků v čele se silákem Leonardem a klaunem Griggsem odehnalo šelmu bidly, načež lev hledal útočiště v kleci, kde ho okamžitě zamkli. Jak z klece unikl, to se nikdo nedozvěděl. Předpokládalo se, že se manželé chystali vstoupit do klece, a jakmile otevřeli dvířka, šelma se na ně vrhla. Svědecké výpovědi neobsahovaly nic zajímavého, až na to, že ta žena ve svých mukách neustále křičela: „Zbabělče! Zbabělče!“, když ji odnášeli do maringotky, kde bydleli. Trvalo půl roku, než byla s to vypovídat, ale mezitím proběhlo soudní ohledání a podle soudního výroku byla Ronderova smrt zaviněna nešťastnou náhodou.“

„Jaká jiná možnost zbývala?“ zauvažoval jsem.

„Oprávněná otázka. A přece tu zůstalo několik nevyjasněných bodů, které mladému Edmundsovi z berkshirského revíru vrtaly hlavou. Bystrý mládenec! Později byl přeložen do Allahabádu. Tím

jsem se k celé té záležitosti dostal já, protože za mnou zašel a vykourili jsme nad tím nějakou tu dýmku.“

„Nebyl to takový hubený blondák?“

„Správně. Věděl jsem, že se nakonec rozpomenete.“

„A co ho znepokojovalo?“

„Znepokojovalo nás to oba. Nijak se nám nedařilo celou událost zrekonstruovat. Vmyslete se do situace ze stanoviska toho lva. Otevře se mu cesta ke svobodě. Několika skoky dostihne Rondera. Ronder chce vzít do zaječích a otočí se – drápy se mu zařaly zezadu do týla – ale lev ho srazí k zemi. A pak, namísto aby prchal dál a unikl, vrátí se k ženě, u klece ji porazí a sežere jí půl obličeje. Navíc by se z jejích výkřiků dalo soudit, že ji manžel nějakým způsobem nechal na holičkách. Ale jak by jí byl nebožák mohl přispěchat na pomoc? Chápete tu nesnáz?“

„Zajisté.“

„A další okolnost. Vybavuje se mi to, jak o tom uvažuji. Ukázalo se, že ve chvíli, kdy lev zařval a žena vykřikla, začal i nějaký muž hrůzou křičet.“

„Bezpochyby ten Ronder.“

„Člověk s rozdrčenou lebkou sotva ještě vydá hlásek. A přitom aspoň dva svědkové vypovídali, že do ženiných výkřiků zaznívaly výkřiky muže.“

„Řekl bych, že tou dobou musel už být na nohou celý tábor. A co se týká onoho předchozího sporného bodu, myslím, že bych mohl předložit k úvaze řešení.“

„Rád si je vypočlechnu.“

„Lev unikl ve chvíli, kdy oba ušli na deset metrů od klece. Muž se obrátil a šelma ho srazila. Ženě blesklo hlavou, že by se mohla uchýlit do klece a zavřít za sebou dvířka. Bylo to jediné útočiště, které se jí nabízelo. Pokusila se ho dostihnout, ale v poslední vteřině po ní lev skočil a povalil ji. Rozlítla se na manžela, že rozdráždil lva, když se k němu otočil zády. Kdyby se mu byli společně postavili, mohli ho zkrotit. Proto volala: ‚Zbaběle!‘“

„Výborně, Watstone! Váš drahokam hyzdí pouze jediný kaz.“

„Jaký kaz to je, Holmesi?“

„Jestliže nedošli ke kleci blíž než na deset metrů, jak to, že lev unikl?“

„Je to možné, že by mu byl otevřel nějaký nepřítel?“

„A proč na ně zuřivě zaútočil, když si s nimi jindy hrál a producoval se s nimi v kleci?“

„Možná že ho týž nepřítel něčím rozdřáždil.“

Holmes se zatvářil zamyšleně a chvíli nic neříkal.

„Víte, Watsoně, pro vaši domněnku mluví jedna skutečnost. Ronder patřil k lidem, kteří mívají četné nepřátele. Edmunds mi vyprávěl, že vyváděl hrozně, když se napil. Byl prchlivý a sílu měl, že mohl skály lámat, a v takovém rozpoložení nadával a oháněl se po každém, kdo mu přišel do cesty. Ony hlasité výkřiky o netvorovi, o nichž hovořila paní bytná, vyplynuly patrně ze vzpomínek věnovaných v noci drahému zesnulému. Sprádáme však tyto úvahy nadarmo, dokud nevíme všechna fakta. Na příborníku naleznete studené koroptve, Watsoně, a láhev Montrachetu. Posilněme se, než ze sebe opět začneme vydávat energii.“

Když nás fiakr vyložil před domem paní Merrilowové, zjistili jsme, že ona kyprá dáma zaplňuje dveře svého skromného, leč soukromí se těšícího království. Zřejmě jí hlavně leželo na srdci, aby neztratila tak žádoucí podnájemníci, a proto nás zapřísahala, než nás k ní dovedla, abychom neřekli ani neučinili nic, co by mohlo mít tak neblahé důsledky. Uklidnili jsme ji a pak jsme za ní stoupali po příkrých schodech, pokrytých prochozeným běhounem, až do pokoje tajemné podnájemnice.

Jak se dalo předpokládat, byla to místnost dusná, zatuchlá a nevětraná, jelikož její obyvatelka tak zřídka kdy vycházela. Jako by ironií osudu tato žena, která kdysi chovala šelmy v kleci, se nakonec sama stala takovým uvězněným zvířetem. Seděla v rozbitém starém křesle, odsunutém do šerého kouta. Dlouholetou nečinností ztěžkly křivky její postavy, ale kdysi musela být překrásná a honosila se stále ještě bujnými, svůdnými tvary. Tvář jí skrýval hustý černý

závoj: ten však dosahoval pouze k hornímu rtu a odhaloval dokonale tvarovaná ústa a jemnou oblou bradičku. Dokázal jsem si hravě představit, že to kdysi musela být vskutku velice pozoruhodná žena. I její hlas zněl libozvučně a lahodil sluchu.

„Moje jméno vám patrně něco říká, pane Holmesi,“ pravila. „Myslela jsem, že vás přivolá.“

„Máte pravdu, milostivá, ač mi není známo, jak to víte, že jsem se zajímal o váš případ.“

„Dozvěděla jsem se to, když jsem se pozdravila a přišel mne vyslechnout detektiv Edmunds. Obávám se, že jsem mu zalhala. Snad by bývalo moudřejší říci mu pravdu.“

„Bývá to obvykle moudřejší říkat pravdu. A proč jste mu lhala?“

„Protože na tom závisel něčí osud. Víím, že je to zcela bezcenný člověk, ale přesto jsem ho nechtěla mít na svědomí. Byli jsme si kdysi blízcí – tak blízcí!“

„A tato zábrana nyní padla?“

„Ano. Ten, o němž mluvím, není již mezi živými.“

„Proč tedy nyní nesdělíte policii vše, co víte?“

„Protože je třeba mít ohled ještě na jednu osobu. Tou osobou jsem já. Kdyby policie začala ten případ vyšetřovat, dostalo by se to na veřejnost, vznikl by skandál, a to bych nesnesla. Moje dny jsou sečteny, ale chci dožít v klidu. A přitom toužím svěřit se se svým příběhem nějakému soudnému člověku, aby mohl všechno objasnit, až tu nebudu.“

„Lichotíte mi, madam. Soudný člověk ovšem jsem. Nemohu vám však slíbit, že možná nebudu pokládat za svou povinnost, až vás vyslechnu, předat ten případ policii.“

„Jsem přesvědčena, že to neuděláte, pane Holmesi. Znáám dobře vaši povahu i vaše metody, neboť už řadu let sleduji vaši práci. Četba je jediné potěšení, které mi osud zanechal, a máloco z toho, co se na světě děje, ujde mé pozornosti. Ať tak či onak, jsem ochotna riskovat, jakým způsobem využijete mé tragédie. Uleví se mi na duši, když vám to budu moci povědět.“

„Můj přítel a já vás rádi vyslechneme.“

Žena vstala a vyňala ze zásuvky fotografii jakéhosi muže. Byl to očividně artista z povolání, muž skvostně urostlý: stál tu se statnými pažema složenýma na vypjaté hrudi a zpod hustého kníru mu probleskoval úsměv – sebejistý úsměv zkušeného dobyvatele. „Tohle je Leonardo,“ řekla.

„Silák Leonardo, který svědčil před soudem?“

„Právě ten. A tohle – tohle je můj manžel.“

Byla to strašná tvář – vepř v lidské podobě, anebo spíše divoký kanec v lidské podobě, neboť byl ve své zvířecí krutosti i velkolepý. Člověk v duchu přímo viděl, jak v záchvatu zuřivosti skřípe zuby a od zlomyslných úst mu jde pěna, a cítil, jak z těch malých poťouchlých oček vyzařovala jen a jen škodolibost, dokud ještě hleděly na svět. Grobián, tyran, zvíře – všechno to stálo psáno v oné tváři s masivními čelistmi.

„Tyto dvě fotografie vám pomohou pochopit můj příběh, pánové. Byla jsem chudá cirkusácká holka, vyrůstala jsem v manéži – přeskakovala jsem obručí, ještě mi ani nebylo deset. Když jsem dospěla, zamiloval se do mne tenhle muž, pokud se jeho chtíč dá nazvat láskou, a v jedné neblahé hodině jsem se stala jeho ženou. Od onoho dne jsem žila v pekle a on byl ten ďábel, který mne mučil. Celý cirkus věděl, jak se mnou zachází. Byl mi nevěrný s jinými. Když jsem se ozvala, uvázal mne a zpráskal jezdeckým bičíkem. Všichni mne litovali a jeho nenáviděli, ale co proti němu zmohli? Jedenkaždý se ho bál. Byl vždycky strašlivý, ale když se napil, řádl jako nepřítel. Často stál před soudem pro ublížení na těle a pro kruté zacházení se zvířaty, ale měl hromadu peněz a na pokutách mu nezáleželo. Nejlepší lidé od nás odcházeli a s cirkusem to začalo jít z kopce. Jen Leonardo a já jsme ho drželi nad vodou – a také Jimmy Griggs, náš klaun. Chudáček, ten taky neměl žádný důvod k veselí, ale dělal, co mohl, a tak jsme se nějak protloukli.“

Pak začal Leonardo hrát v mém životě čím dál tím důležitější úlohu. Vidíte, jak vypadal. Dnes už vím, že v tom skvostném těle dlel nízký duch, ale v porovnání s mým manželem se mi jevil jako archanděl Gabriel. Projevoval mi soucit, pomáhal mi, až se naše

přátelství změnilo v lásku – v hlubokou, vášnivou lásku, o jaké jsem vždy snila, ale nedoufala, že ji poznám. Manžel pojal podezření, ale byl právě takový zbabělec jako tyran a Leonardo byl jediný člověk, na něhož si netroufal. Mstil se po svém způsobu tím, že mne mučil hůř než kdy jindy. Jedné noci vyburcoval můj křik Leonarda, a ten přiběhl k naší maringotce. Tehdy už téměř došlo k tragédii, a brzy jsme s mým milencem pochopili, že se jí nevyhneme. Můj manžel nezasluhoval žít. Dohodli jsme se, že zemře.

Leonardo měl chytrou, důmyslnou hlavu. On si to vymyslel. Neříkám to proto, abych svalila vinu na něho, protože já jsem s ním ve všem souhlasila. Ale chyběl mi potřebný důvtip, abych přišla na takový plán. Vyrobili jsme si jakýsi kyj – Leonardo jej zhotovil – k olovené hlavici připevnil pět dlouhých ocelových hřebů tak, že špicemi směřovaly ven; byly rozmístěny stejně jako drápy na lví prapce. Tím hodlal zasadit manželovi smrtelnou ránu, a přitom zanechat takové stopy, jako by to způsobil lev, jehož bychom vypustili z klece.

Byla černočerná noc, když jsme se s manželem jako obvykle ubírali nakrmit šelmu. V plechovém vědru jsme nesli syrové maso. Leonardo číhal za velkou maringotkou, kudy jsme museli projít cestou ke kleci. Zaváhal, takže jsme prošli kolem něj, než udeřil, ale plíží se za námi po špičkách, a já zaslechla, jak kyj rozrazil manželovi lebku. Srdce mi poskočilo v těle radostí při tom zvuku. Skočila jsem ke kleci a odstrčila závoru, která zajišťovala dvířka.

A pak se stala ta strašlivá věc. Možná že jste už slyšeli, jak rychle reagují tito živočichové na pach lidské krve a jak je vzrušuje. Lev jakýmsi podivným instinktem v mžiku vycítil, že byl zabit člověk. Jakmile jsem uvolnila mříže, vyskočil ven a okamžitě se na mne vrhl. Leonardo mne mohl zachránit. Kdyby byl přiskočil a udeřil lva svým kyjem, mohl ho vyděsit a zahnat. Ale on ztratil odvalu. Zaslechla jsem, jak hrůzou vykřikl, a pak jsem viděla, jak se otáčí a prchá. V témž okamžiku mi lev zaťal tesáky do obličej. Jeho horký, smrdutý dech mne už omámil, takže jsem bolest sotva vnímala. Holýma rukama jsem se snažila odstrčit od sebe ty kouřící,

zkrvavené čelisti a křičela jsem o pomoc. Uvědomovala jsem si, že se tábor sbíhá, a pak jsem matně vnímala nějaké muže. Leonardo, Griggs a ještě další mne vyvlekli šelmě zpod drápů. To bylo na dlouhou řadu měsíců to poslední, co jsem ještě vnímala. Když jsem se probírala z bezvědomí a spatřila se v zrcadle, proklínala jsem toho lva – ach, jak jsem ho proklínala! – ne proto, že mne připravil o mou krásu, ale proto, že mne nepřipravil o život. Přála jsem si jen jedno, pane Holmesi, a měla jsem dost peněz, abych to mohla uskutečnit. Přála jsem si zastřít svůj ubohý obličej, aby ho nikdo neviděl, a usadit se někde, kde by mne neobjevil nikdo z mých někdejších známých. Nic jiného mi nezbývalo, a to jsem také učinila. Jako ubohé poraněné zvíře, které si zalezlo do doupěte dokonat – tak dožívá Eugenia Ronderová.“

Když nešťastnice dovyprávěla svůj příběh, seděli jsme hezkou chvíli mlčky. Pak Holmes vztáhl dlouhou paži a pohladil ji po ruce s tak zjevným soucitem, jaký málokdy v mé přítomnosti projevil.

„Má děvečko ubohá,“ řekl. „Cesty osudu jsou vskutku nevyzpytatelné. Nedojde-li člověk odplaty mimo tento svět, je celý život jen krutý žert. Ale co ten Leonardo?“

„Už nikdy jsem ho nespátřila, ani se mi neozval. Snad to není správné, že jsem vůči němu tak zahořkla. Spíš by byl mohl milovat některou tu zřůdu, jaké jsme s sebou vozili po poutích, než tu trosku, kterou mu lev zanechal. Žena však cit tak snadno neodvrhne. Nechal mne na pospas drápům šelmy, opustil mne v čas nouze, a přece jsem se nemohla přimět, abych ho vydala šibenici. Co se stane se mnou, na tom mi vůbec nezáleželo. Jaký horší osud mne mohl potkat než to, co mne čekalo? Stála jsem však mezi Leonardem a jeho zkázou.“

„A nyní je mrtev?“

„Utopil se minulý měsíc při koupání nedaleko Margate. Četla jsem to v novinách.“

„A co udělal s tím pětizubým kyjem, který je nejzvláštnějším a nejdůmyslnějším rysem vašeho příběhu?“

„To nemohu říci, pane Holmesi. Nedaleko místa, kde jsme se tenkrát utábořili, byl křídový lom s hlubokým zeleným jezírkem. Možná že pod jeho vodami –“

„Nu, na tom už vlastně nezáleží. Případ je uzavřen.“

„Ano,“ přitakala žena. „Případ je uzavřen.“

Povstali jsme, abychom se rozloučili, ale cosi v ženině hlasu upoutalo Holmesovu pozornost. Hbitě se k ní otočil.

„Váš život nepatří vám,“ řekl. „Ruce pryč.“

„Co může pro koho znamenat?“

„To není ve vaší moci posoudit. Příklad trpělivě snášeného utrpení je jednou z nejcennějších lekcí, jaké je možno netrpělivému světu udělit.“

Odpověď té ženy byla strašlivá. Zvedla závoj a obrátila se ke světlu.

„Vy byste se dokázal s tímhle vyrovnat?“

Bylo to hrůzné. Slovy nelze popsat strukturu obličeje, kde obličej chybí. Pár živoucích krásných černých očí, které hleděly smutně z toho strašlivého zpusťování, ještě zvyšovaly děs pohledu, který se naskýtal. Holmes zvedl ruku v gestu plném soucitu a nesouhlasu a společně jsme vyšli z pokoje.

Dva dny nato jsem přišel přítele navštívit a on s jistou hrdostí ukázal na lahvičku stojící na krbové římse. Vzal jsem ji do ruky. Byla na ní červená nálepka jako u všech jedů. Když jsem ji odzátkoval, linula se z ní výrazná mandlová vůně.

„Cyankáli?“ zeptal jsem se.

„Správně. Přišlo to poštou. ‚Posílám Vám své pokušení. Uposlechnu Vaší rady.‘ Toto sdělení ji provázelo. Domnívám se, Watsoně, že uhádnete jméno statečné ženy, která to poslala.“

NA STARÉM ZÁMKU V SHOSCOMBE

Sherlock Holmes se už hezkou chvíli skláněl nad malým mikroskopem. Nyní se napřímil a vítězoslavně se po mně ohlédl.

„Je to kliš, Watsoně,“ prohlásil. „Určitě je to kliš. Jen se podívejte na tyto roztroušené předměty v zorném poli.“

Sklonil jsem se k tubusu a zaostřil jej pro svůj zrak.

„Ty vlásky jsou nitky z tvídového kabátu. Nepravidelná šedá nakupení je prach. Vlevo je epitelové tkanivo. A ty hnědé skvrny uprostřed jsou nepochybně kliš.“

„Rád vám to věřím,“ zasmál jsem se. „A vyplývá něco z toho faktu?“

„Je to velice výmluvný pokus,“ odpověděl. „Snad si vzpomenete, že v tom případě ze St. Pancrasu se vedle mrtvého policisty našla čepice. Obviněný popírá, že by mu patřila. Ale je to rámař a s klišem denně pracuje.“

„Je to váš případ?“

„Ne, ale přítel Merivale ze Scotland Yardu mne požádal, abych se na to podíval. Od té doby, co jsem usvědčil toho penězokaze podle zinkových a měděných pilin ve švu jeho rukávu, začínají si mikroskopu víc vážit.“ Pohlédl netrpělivě na hodinky. „Mám ohlášeného nového klienta, ale zpozdil se. Mimochodem, víte něco o koňských dostizích, Watsoně?“

„Měl bych tomu rozumět; stojí mne dobrou polovinu mého invalidního důchodu za zranění.“

„Pak vás jmenuji svým Praktickým průvodcem po dostihové dráze. Což takhle sir Robert Norberton? Říká vám něco to jméno?“

„Jak by ne! Žije na Starém zámku v Shoscombe, a tam já to dobře znám, neboť náš pluk tam měl kdysi přes léto tábor. Norberton jednou jen taktak unikl z oblasti vaší působnosti.“

„Jak to?“

„Zbičoval na dostihové dráze v Newmarketu Sama Brewera, toho známého lichváře z Curzon Street. Div ho nezabil.“

„To bude nějaký zajímavý pán. Povoluje takhle uzdu svým choutkám často?“

„Má pověst nebezpečného člověka. Je to snad nejodvážnější jezdec v Anglii – byl druhý na Velké národní ceně před několika lety. Je z těch lidí, kteří zmeškali svou dobu. Představte si takového bouřliváka před sto lety, za regentství Jiřího IV. – to by byl zápasník, vítěz dostihových drah a dobyvatel krásných dam, a mohl by se po libosti oddávat svým ztřeštěnostem!“

„Výtečně, Watsone! Vyportrétoval jste ho mistrnými tahy. Mám pocit, že toho člověka znám. Mohl byste mi povědět ještě něco o shoscombském Starém zámku?“

„Jen to, že leží uprostřed zámeckého parku, kde jsou také umístěny známé shoscombské chovné a závodní stáje.“

„A vrchním správcem je tam John Mason,“ řekl Holmes. „Netvařte se tak překvapeně nad mou informovaností, Watsone: to on je pisatelem tohoto dopisu, který právě rozkládám. Ale povídejte dál o Shoscombe. Zřejmě jsem narazil na bohatou žílu.“

„Další pozoruhodností jsou shoscombští kokršpanělové,“ řekl jsem. „Slyšíte o nich na každé výstavě psů. Nejušlechtilejší chov v Anglii. Jsou pýchou shoscombské zámecké paní.“

„Patrně choti sira Roberta Norbertona, že?“

„Sir Robert je starý mládenec. Naštěstí – vzhledem k jeho vyhlídkám do budoucnosti. Žije u své ovdovělé sestry lady Beatrice Falderové.“

„Chtěl jste asi říci, že ona žije u něho, ne?“

„Ne, ne. Panství patřilo jejímu zesnulému manželovi siru Jamesovi. Norberton si na ně nemůže činit žádné nároky. Vdova je má doživotně k užívání a pak připadne bratru jejího manžela. Zatím pobírá každoroční renty ona.“

„A bratříček Robert patrně zmíněné renty utrácí?“

„Tak nějak to asi bude. Je to ďábelský chlap a jistě jí velice ztrpčuje život. Ale copak se událo na Shoscombe?“

„To bych se právě rád dozvěděl. A pokud se nemýlím, zde přichází povoláný člověk, který nám to sdělí.“

Dveře se otevřely a mladý sluha uvedl vysokého, hladce vyholeného muže s odhodlaným, přísným výrazem, jaký vídáme na tváři jen u těch, kdo mají na starosti koně nebo chlapce. Pan John Mason měl pod svou pravomocí slušný počet těch i oněch a budil dojem, že je s to svým povinností dostát. Uklonil se chladně a důstojně usedl do křesla, které mu Holmes nabídl.

„Dostal jste můj dopis, pane Holmesi?“

„Ano, ale z jeho obsahu mnoho nevysvítá.“

„Jde o záležitost příliš delikátní, než abych se o ní dopodrobna rozepisoval. A příliš složitou. Mohu ji projednat pouze osobně.“

„Prosím, jsme vám k dispozici.“

„Předně se domnívám, pane Holmesi, že můj pán, sir Robert, zešílel.“

Holmes pozdvihl obočí. „Tady nejste v lékařské ordinaci,“ pravil. „A pročpak si to myslíte?“

„Podívejte, pane Holmesi, když někdo udělá jednou něco podivného, anebo i dvakrát, tak k tomu může mít své důvody, ale když si nepočíná jinak než podivně, tak vás to zarazí. Domnívám se, že přišel o rozum ze shoscombského Prince a z derby.“

„To je hřebec, který za vás poběží?“

„Je to nejlepší kůň v Anglii, pane Holmesi. Já to přece musím vědět. Budu s vámi mluvit otevřeně, jelikož vím, že jste důvěryhodní gentlemani a že to zůstane jen mezi námi. Sir Robert musí toto derby vyhrát. Vězí v dluzích až po uši a tohle je jeho poslední naděje. Všechno, co má a co si mohl vypůjčit, vsadil na toho koně – a ve velice výhodném poměru, pánové. Dnes můžete dostat jedna ku čtyřiceti, ale když na něho začal sázet, bylo to téměř jedna ke stu.“

„Jak je to možné, když jde o tak vynikajícího koně?“

„Protože veřejnost ani netuší, že je tak dobrý. Sir Robert bookmakery chytře obalamutil. Na tréninky posílá Princova bratra. Jsou si podobní jako vejce vejci. Ale Princ je na dvě stě metrů o dvě délky lepší. Sir Robert nemyslí na nic než na toho koně a na dostihy.

Závisí na tom celý jeho život. Do té doby mu lichváři počkají. Kdyby ho Princ zklamal, je zničen.“

„Hraje tedy patrně dosti zoufalou hru, ale v čem se projevuje jaké šílenství?“

„Tedy předně stačí, když se na něho podíváte. Myslím, že v noci vůbec nespí. V nejnemožnější dobu běhá do stáje. Má v očích takový divý pohled. Zřejmě nesnesl nervově to napětí. A jak se chová k lady Beatrici!“

„Nu, jak se k ní chová?“

„Vždycky na sobě lpěli. Sdílejí stejné záliby, ona miluje koně právě tak vřele jako on. Každý den ve stejnou hodinu se na ně přijela podívat a Princ byl její oblíbenec. Zastříhal ušima, jakmile zaslechl kola na šterku, a každé odpoledne si přiběhl ke kočáru pro svou kostku cukru. Ale to všechno skončilo.“

„Pročpak?“

„Zdá se, že ji koně vůbec přestali zajímat. Týden už jezdí kolem stájí a ani nezamává na pozdrav.“

„Domníváte se, že došlo k nějaké rozepři?“

„Ano, a k rozhořčené, prudké, ošklivé rozepři. Jak jinak by mohl dát pryč jejího zamilovaného kokršpaněla, kterého hýčkala jako vlastní dítě? Před několika dny ho pán daroval starému Barnesovi, hospodskému od Zeleného draka: je to asi tři míle od nás směrem na Crendall.“

„Zajisté podivné počínání.“

„Ona má slabé srdce a trpí vodnatelností a nelze tedy předpokládat, že ho bude všudy provázet, ale on trávil každý večer dvě hodiny u ní v pokoji. Měl také proč si jí hledět, protože ona se k němu chovala vskutku šlechtně. A to všechno pominulo. Ani se k ní nepřiblíží. A ona se proto trápí. Ze samé lítosti a zasmušilosti se dala na pití, pane Holmesi – a pije jako duha.“

„Pila už před těmi neshodami?“

„Dala si občas skleničku, ale teď si na večer poručí celou láhev. Aspoň tak mi to říkal Stephens, komorník. Všechno se změnilo, pane

Holmesi, a vězí za tím něco náramně nekalého. Copak má pán co dělat u krypty ve starém kostelíku? A s kým se to tam schází?”

Holmes si zamnul ruce.

„Jen pokračujte, pane Masone. Vaše vyprávění je čím dál tím zajímavější.“

„Nejdřív ho viděl komorník, jak se chystá ven. Půlnoc, a pršelo, jako když z konve leje. Tak jsem příští noc hlídal v domě, a samozřejmě, pán zase odešel. Pustili jsme se se Stephensem za ním, ale byla to safraportská práce, protože bychom se byli se zlou potázali, kdyby nás byl nachytil. Má moc pádnou ruku, když se rozzlobí, a v takové chvíli nezná pardon. Proto jsme si netroufali moc se mu přiblížit, ale přece jen jsme ho neztratili. Opravdu si to namířil k té strašidelné hrobce, a tam na něho čekal nějaký chlap.“

„Co je to za strašidelnou hrobku?”

„V parku je zřícenina staré kaple. Pochází z tak dávných dob, že to ani nikdo z nás místních přesně neví. I ve dne je to takové opuštěné, temné, vlhké místo, a v širém okolí by se sotva našel člověk, který by se tam odvážil za noci. Ale pán se nebojí. Ten se v životě ničeho nelekl. Ale co tam má v noci co pohledávat?”

„Moment!” pravil Holmes. „Tvrdíte, že se tam schází s nějakým mužem. Jistě to bude některý z vašich podkoní nebo někdo z domu. Přece by stačilo vypátrat, kdo to je, a zeptat se ho.“

„Je to člověk mně neznámý.“

„Jak to můžete tvrdit?”

„Protože já ho viděl, pane Holmesi. Bylo to tu druhou noc. Sir Robert zabočil a minul nás – tedy Stephense a mě, my totiž seděli za křovím na bobku jak dva zajíci, protože tu noc dost svítil měsíc. Vtom slyšíme, jak za ním přichází ten druhý. Toho jsme se nebáli. Tak jsme vylezli, když sir Robert zašel, a děláme, že se jen tak procházíme při měsíčku, a dohoníme ho, jako by se nechumelilo. ‚Dobrej večír, kamaráde! A kterejpak vy jste?’ povídám. Hádám, že nás neslyšel přicházet, protože se ohlídl a zatvářil se přitom, jako by měl za zády čerta z pekla. Vykřikl a upaloval do tmy, co mu nohy

stačily. Utíkat teda umí. To všechna čest. Než jsme se vzpamatovali, zmizel jako pára, a už jsme nezjistili, kdo to byl a co byl zač.“

„Viděli jste ho při měsíčním světle zřetelně?“

„Poznal bych ten žlutý obličej, na to mohu přísahat – a podle mého je to obyčejný, sprostý chlap. Co může mít sir Robert s takovým co společného?“

Holmes chvíli seděl v hlubokém zamyšlení.

„Kohopak má u sebe lady Beatrice Falderová?“

„Jistá Carrie Evansová jí dělá komornou. Je u ní už pátým rokem.“

„Je to bezpochyby oddaná duše, že?“

Pan Mason rozpačitě poposedl.

„Oddaná je, cožpak o to,“ vysoukal ze sebe. „Ale komu, o tom pomlčím.“

„Aha!“ poznamenal Holmes.

„Nejsem žádná tetka upovídaná.“

„Chápu vás, pane Masone. Situace se jeví dost jasně. Podle toho, jak mi sira Roberta vyličil doktor Watson, jsem nabyl dojmu, že před ním žádná žena neobstojí. Domníváte se, že zde můžeme hledat důvod rozepře mezi bratrem a sestrou?“

„O tom skandálu si čimčarají vrabci na střeše už dlouhou dobu.“

„Ale jí to třeba ušlo. Předpokládejme, že se o tom náhle doví. Chce tu osobu propustit. Její bratr to nedovolí. Nemocná dáma se slabým srdcem, která se obtížně pohybuje, nemůže nijak prosadit svou vůli. Nenáviděná služebná zůstává nadále u ní. Dáma na nikoho nemluví, je zasmušilá, dá se na pití. Sir Robert se rozhněvá a vezme jí oblíbeného psíka. Nezdá se vám, že to všechno na sebe logicky navazuje?“

„Nu, vyloučit se to nedá.“

„Správně! Vyloučit se to nedá. Ale jak to všechno souvisí s nočními návštěvami ve staré hrobce? To se nám do schématu nehodí.“

„Máte pravdu, pane, a ještě něco se tam nehodí. Nač potřebuje sir Robert vykopávat mrtvolu?“

Holmes se prudce vztyčil.

„Zjistili jsme to až včera – poté, co jsem vám napsal. Včera odjel sir Robert do Londýna, a tak jsme se se Stephensem vypravili do té hrobky. Všechno tam bylo úplně v pořádku, až na to, že v jednom rohu ležely něčí ostatky.“

„Předpokládám, že jste to ohlásili na policii.“

Náš návštěvník se nevesele usmál.

„Nemyslím, že by to policii zajímalo. Byla to jen lebka a pár kostí z mumie. Možná že je stará tisíc let. Ale předtím v tom koutě neležela. To mohu odpřisáhnout a Stephens taky. Někdo to tam strčil a přikryl prknem, ale předtím tam nikdy nic takového nebylo.“

„Co jste s tím udělali?“

„Nechali jsme všechno tak, jak jsme to našli.“

„To jste učinili moudře. Říkáte, že sir Robert nebyl včera doma. Vrátil se už?“

„Očekáváme ho dnes.“

„Kdy daroval sir Robert hostinskému sestřina psíka?“

„To se stalo právě před týdnem. Zvíře vylo před starou studní a sir Robert byl už od rána v hrozně špatné náladě, tak jak on to umí. Popadl toho psa a já čekal, že ho zabije. Ale pak ho dal Sandy Bainovi, to je náš žokej, a poručil mu, aby toho psa zanesl starému Barnesovi od Zeleného draka, že jemu už nesmí na oči.“

Holmes chvíli mlčel, zřejmě zamyšlen. Zapálil si svou nejstarší a nejohavněji páchnoucí dýmku.

„Stále mi ještě není jasné, co chcete, abych v té věci učinil já, pane Masone,“ řekl posléze. „Můžete to trochu upřesnit?“

„Možná že tohle vám to upřesní, pane Holmesi,“ řekl návštěvník.

Vytáhl z kapsy malý balíček, opatrně jej rozbalil a ukázal opálený úlomek kosti.

Holmes si jej s živým zájmem prohlížel.

„Kde jste k tomu přišel?“

„Ve sklepe pod pokojem lady Beatrice je kotel ústředního topení. Už delší čas se nepoužívá, ale sir Robert si stěžoval, že je chladno, a dal v něm zatopit. Topení má na starosti Harvey – jeden z mých lidí.

Našel to dnes ráno, když prohraboval popel, a přišel s tím za mnou. Nějak se mu to nezdálo.“

„Mně se to také nezdá,“ řekl Holmes. „Co o tom soudíte, Watsoně?“

Plameny sežehly kost na uhel, avšak o anatomickém zařazení nebylo pochyb.

„Je to horní kondus lidského femuru,“ oznámil jsem jim.

„Správně!“ Holmes náhle velice zvážněl. „Kdypak ten mládenec obsluhuje topení?“

„Každý večer kotel roztopí a pak už si ho nevšímá.“

„Takže tam může během noci zajít kdokoli?“

„Ano.“

„Je do sklepa přístup zvenčí?“

„Jedny dveře vedou ven a druhé ke schodišti, které ústí v chodbě, kde je také pokoj lady Beatrice.“

„Dostáváme se do hlubokých vod, pane Masone, do hlubokých a dost kalných. Pravíte, že sir Robert nebyl včera večer doma?“

„Ne, nebyl.“

„V tom případě, ať už ty kosti páčil kdokoli, on to být nemohl.“

„To je pravda, pane.“

„Jakže se jmenuje ten hostinec, o němž jste se zmínil?“

„U zeleného draka.“

„Dá se v onom berkshirském kraji někde rybařit?“

Na tváři počestného správce stájí se jasně zračilo přesvědčení, že se ke všem svým nesnázím zřejmě ještě zapletl s dalším šilencem.

„Slyšel jsem, že v potoku nad mlýnem jsou pstruzi a v Panském jezeru štiky.“

„To postačí. My jsme s Watsonem slavní rybáři – vidíte, Watsoně? Napříště nás zastihnete U zeleného draka. Měli bychom tam přibýt dnes večer. Nemusím snad zdůrazňovat, že se s vámi nebudeme stýkat, pane Masone, ale písemný vzkaz nám jistě předají, a budu-li já potřebovat vás, bezpochyby si vás dokážu najít. Až do té záležitosti pronikneme hloub, sdělím vám, jaký úsudek jsem si o tom všem utvořil.“

Tak se stalo, že jsme se s Holmesem jednoho vlahého májového večera ocitli ve vagónu první třídy, který nás unášel k zastávce Shoscombe, kde „vlak staví pouze na znamení“. Zavazadlová síť nad námi se prohýbala pod četnými pruty, navijáky a podběráky. Jakmile jsme dospěli na místo určení, vyložila nás pak drožka zakrátko u starobylého hostince, jehož sportovně založený majitel Josiah Barnes se k nám se zájmem přidružil, když jsme se jali osnovat plány na vyhlazení všech ryb v nejbližším okolí.

„Jestlipak by člověk v Panském jezeře nenarazil na štika?“ vyptával se Holmes.

Hostinský se zachmuřil.

„To nejde, pánové. Mohlo by se vám stát, že byste se ocitli v jezeře, než byste stačili tu štika vytáhnout.“

„Jakto?“

„Sir Robert, pánové. Ten prostě nesnáší sázkaře. Kdyby přistihl dva cizí pány tak blízko svých závodních stájí, nešanoval by vás, na to můžete vzít jed. Sir Robert, ten panečku nic neriskuje.“

„Slyšel jsem, že má na derby také přihlášeného koně.“

„Ano, a je to skvělý hřebec. Vsadili jsme na něho všechny peníze a sir Robert jakbysmet. A když už tak o tom mluvíme –“ a pátravě se na nás zahleděl –“ nejste náhodou taky koníčkáři?“

„Ne, kdepak. Jen dva unaveni Londýňané, kteří se potřebují nadýchat čistého berkshirského vzduchu.“

„To jste dorazili na to pravý místo. Čistýho luftu je tu habaděj. Ale pamatujte si, co jsem vám řek o siru Robertovi. To je člověk od rány a nezdržuje se dlouhým vyptáváním. Zůstaňte radši od parku dál.“

„To víte, pane Barnesi! Zařídíme se podle toho. Poslyšte, to je překrásný kokršpaněl, co kňučí venku na dvoře.“

„To bych prosil. Pravý shoscombský chov. Lepšího byste nenašli po celé Anglii.“

„Rozumím tak trochu psům,“ řekl Holmes. „Copak stojí takový ušlechtilý pes, smím-li se ptát?“

„Víc, než bych si moh dovolit za něho dát, pane. Sir Robert mi tohohle věnoval. Proto ho mám uvázanýho. Ten by pelášil k zámku, až by se za ním prášilo, kdybych ho pustil.“

„Přece jen držíme pár karet v ruce, Watsone,“ řekl Holmes, když od nás hostinský odešel. „Nebude to snadná hra, ale za den za dva si s ní třeba už poradíme. Mimochodem, doslechl jsem se, že sir Robert dlí ještě v Londýně. Snad bychom se tedy dnes večer mohli odvážit do jeho posvátného hájemství bez obav, že utrpíme tělesnou úhonu. Rád bych si zjednal jasno v pár bodech.“

„Dospěl jste k nějakému teoretickému vysvětlení, Holmesi?“

„Zatím vím jen tolik, Watsone, že se před týdnem cosi přihodilo, co zasáhlo hluboce do života panstva v Shoscombe. Co to ale bylo, to se můžeme jen dohadovat podle následků, které to vyvolalo. Ty následky jsou podivuhodně různorodé. Ale právě to by nám mělo pomoci. Beznadějné bývají ty bezbarvé případy, kde se nic neděje.“

Proberme si údaje, které znám. Bratr přestal navštěvovat milovanou nemocnou sestru. Daruje jejího oblíbeného psíka. Jejího psíka, Watsone! Nenapovídá vám to nic?“

„Svědčí to o bratrově zlomyslnosti.“

„Snad. Anebo – nu, je tu ještě druhá možnost. Proberme si tedy dále, jak se vyvíjela situace od chvíle, kdy došlo k hádce, pokud k ní tedy došlo. Dáma nevychází ze svého pokoje, nedodrжуje své zvyky, ukáže se pouze tehdy, když si vyjede v kočáře doprovázena komornou, nezastavuje už u stáje, aby se pozdravila s oblíbeným koněm, a zřejmě se oddává pití. To by asi bylo v hlavních rysech vše, že?“

„Až na tu záležitost s hrobkou.“

„To už je jiná nit úvah. Jsou totiž dvě a prosil bych vás, abyste je nepletl dohromady. Nad nití A, která se týká lady Beatrice, jako by se vznášel přízrak čehosi neblahého, nemyslíte?“

„Já se v tom vůbec nevyznám.“

„Proberme si tedy nit B, která se týká sira Roberta. Má životní zájem na tom, aby vyhrál derby. Lichváři ho mají v rukou, stále mu hrozí, že přijde na buben a věřitelé mu seberou závodní stáje. Je v

zoufalé situaci. Jeho příjmy závisejí na sestře. Sestřina komorná je kvůli němu ochotná ke všemu. Až sem máme pevnou půdu pod nohama, že?”

„Ale co ta hrobka?”

„Ach ano, ta hrobka! Předpokládejme, Watsone – je to pobuřující předpoklad, domněnka vyslovená z ryze teoretických důvodů – že sir Robert svou sestru sprovodil ze světa.”

„Milý Holmesi, to je přece vyloučeno.”

„Zní to skutečně nepravděpodobně. Sir Robert pochází z dobré rodiny. Avšak i mezi orly se občas připlete vrána. Vycházejme na okamžik z tohoto předpokladu. Nemůže prchnout ze země, dokud se finančně nezabezpečí, a finančně zabezpečen bude pouze tehdy, povede-li se mu husarský kousek se shoscombským Princem. Proto musí zachovávat zdání. Za tím účelem se potřebuje zbavit těla své oběti a navíc najít někoho, kdo by vystupoval v její roli. Mohlo by se mu to podařit vzhledem k tomu, že má v komorné svou důvěrnici. Tělo mrtvé ženy mohli dopravit do hrobky, kam tak zřídka někdo zabloudí, a v noci je potají spálit v kotli, přičemž po sobě zanechali takové stopy, jaké jsme viděli. Co o tom soudíte, Watsone?”

„Nu, bylo by to všechno možné, pokud přijmeme ten monstrózní výchozí předpoklad.”

„Zítra bych chtěl provést jistý malý experiment, abych vnesl do případu více světla, Watsone. Pokud hodláme i nadále představovat to, zač se vydáváme, navrhuji, abychom pozvali pána domu na sklenku jeho vlastního vína a zapředli s ním živý rozhovor o úhořích a bělicích, neboť mi to připadá jako jistá cesta k jeho srdci. Třeba přitom náhodou narazíme na nějaké užitečné místní informace.”

Ráno Holmes zjistil, že jsme si zapomněli třpytky na šitky, což nás pro ten den zprostito rybaření. Kolem jedenácté jsme se vydali na procházku a přítel si vyžádal svolení, aby s sebou směl vzít černého kokršpaněla.

„Tady jsme na správném místě,“ řekl, když jsme dojeli k vysoké bráně do parku, nad níž se tyčili dva heraldičtí okřídlení lvi. „Pan Barnes mi sdělil, že stará dáma jezdívá kolem poledního na projížďku a kočár musí zpomalit, než otevrou vrata. Až projede branou, a ještě než se stačí rozjet, zdržte laskavě, Watsone, kočího nějakou otázkou. Mne si nevšímejte. Já zůstanu stát za touto cesmínou a budu koukat, abych viděl.“

Nehlídkovali jsme tam dlouho. Do čtvrt hodiny jsme zahlédli zdáli na cestě velký staromódní žlutý kočár, tažený párem skvostných bujných grošáků. Holmes chytil psa a přikrčil se za keř. Já stál u silnice a lhostejně si pohupoval hůlkou. Přiběhl vrátný a otevřel bránu.

Kočár jel krokem, takže jsem měl možnost dobře si prohlédnout cestující. Vlevo seděla červenolící mladá žena s vlasy jako len a s mazaným výrazem v očích. Po její pravici se choulila starší osoba, celá přihrbená, hlavu a ramena zachumlané do šálu, což napovídalo, že jde o nemocnou. Když koně zabočili na silnici, zvedl jsem rázným gestem ruku, kočí přibrzdil a já se ho zeptal, zdali sir Robert dlí na Starém zámku.

V té chvíli vystoupil Holmes a pustil psa. Zvíře radostně zakňučelo, vrhlo se ke kočáru a vyskočilo na stupačku. V okamžiku se však jeho radostné pozdravení změnilo v zuřivé rozčarování a pes chňapal po černé sukni nad sebou.

„Jed! Jed!“ zavřískl hrubý hlas. Kočí práskl do koní a my zůstali stát u silnice.

„Nu, Watsone, tím je to jasné,“ řekl Holmes, zatímco upevňoval vodítko k obojku rozrušeného kokršpaněla. „Myslel si, že je to jeho paní, a zjistil neznámou osobu. Psi se nemýlí.“

„Vždyť to byl mužský hlas!“

„Správně! Získali jsme další kartu, Watsone, ale přesto musíme hrát opatrně.“

Zdálo se, že můj společník nemá na dnešek už žádné další plány, a dokonce jsme skutečně uplatnili své udice v mlýnském potoce, v důsledku čehož jsme měli k večeři porci pstruhů. Až po jídle se u

Holmese začal opět projevovat činorodý duch. Znovu jsme se ocitli na stejné silnici jako v poledne a mířili k vjezdu do parku. Tam nás očekávala vysoká, temná postava; ukázalo se, že je to náš známý z Londýna, pan John Mason, správce stájí.

„Dobrý večer, pánové,“ pravil. „Dostal jsem váš vzkaz, pane Holmesi. Sir Robert se ještě nevrátil, ale má přijet dnes, jak mi bylo řečeno.“

„Jak daleko je to ze zámku ke staré hrobce?“ zeptal se Holmes.

„Dobré čtvrt míle.“

„V tom případě ho myslím můžeme pustit z hlavy.“

„To si já nemohu dovolit, pane Holmesi. Jakmile přijede, hned pro mne pošle a bude chtít vědět, co je s Princem.“

„Chápu. Musíme se tedy pustit do práce bez vás, pane Masone. Doved'te nás k hrobce a pak se rozloučíme.“

Bylo tma jako v pytli, měsíc nesvítíl, ale Mason nás vedl přes pastviny, až se před námi zvedl temný obrys, v němž jsme za chvíli rozpoznali starodávnou kapli. Vešli jsme do zborštěných zdí, kde kdysi bývala vstupní loď; náš průvodce klopýtal mezi hromadami sutí do přilehlého kouta, odkud vedlo schodiště dolů do hrobky. Rozškrtl sirku a osvětlil nám tak celé to melancholické prostředí: zlověstný pach, rozvaliny starobylých zdí z hrubě opracovaných kamenů, četné rakve, některé olověná a jiné kamenné, které se vršily po pravé straně až ke klenutému žebrovitému stropu, jenž se ztrácel v šeru za našimi hlavami. Holmes zažehl lucernu a ta pak vrhala tenký kužel jasného žlutého světla na chmurnou scénérii. Její paprsky se odrážely od desek na rakvích, z nichž četné zdobily erby a korunky tohoto starobylého rodu, jenž nesl své šlechtické privileje až k bránám smrti.

„Zmiňoval jste se o nějakých kostech, pane Masone. Mohl byste nám je ukázat, než odejdete?“

„Jsou tady v tom koutě.“ Správce přešel k onomu místu a udiveně zůstal stát, když jsme si tam posvítili. „Zmizely!“ pravil.

„To jsem čekal,“ pousmál se Holmes. „Tuším, že jejich popel bychom ještě v této chvíli našli v kotli, který už předtím strávil část stejné kostry.“

„Ale nač potřebuje někdo u všech všudy pálit kostru člověka, který je už tisíc let na pravdě boží?“ ptal se John Mason.

„Proto jsme tady, abychom to zjistili,“ řekl Holmes. „Pátrání zabere možná delší dobu, a nebudeme vás tedy zdržovat. Tuším, že do rána tu záhadu rozluštíme.“

John Mason nás opustil a Holmes se dal do práce: jal se bedlivě prozkoumávat rakve, od té nejstarodávnější uprostřed hrobky, která patrně pocházela z dob saského vpádu, přes dlouhou řadu normanských Hugů a Ódů, až jsme dospěli k siru Williamovi a siru Denisi Falderovi z osmnáctého století. Trvalo dobrou hodinu nebo ještě déle, než Holmes přikročil k olovené rakvi, která stála až vzadu před vchodem do krypty. Zaslechl jsem, jak dává průchod svému uspokojení nehlasným výkřikem, a z jeho spěšných, leč cílevědomých pohybů jsem usoudil, že dospěl k svému cíli. S pomocí lupy dychtivě zkoumal okraje těžkého víka. Nato vytáhl z kapsy krátké páčidlo na otvírání beden, zasunul je do škvíry a nadzvedl celé víko, které očividně bylo přichyceno pouze dvěma svorkami. Ozval se skřípot a zapraskání, jak povolilo, avšak sotva se panty pohnuly a před námi se poodhalil vnitřek rakve, byli jsme nečekaně vyrušeni.

Někdo přešel v kapli nad námi. Rázné, rychlé kroky napovídaly, že sem přichází míří za jasným cílem a že je důvěrně obeznámen s místy, kudy kráčí. Na schodech se ukázal paprsek světla a za okamžik stanul i světlonoš v rámci gotického oblouku. Byl strašný na pohled: obrovitá postava, divoký výraz. Velká stájová lucerna, kterou držel před sebou, ozařovala zespodu pozoruhodnou tvář s mocným knírem a rozzuřenýma očima, které se rozhlédly a přelétly každé zákoutí hrobky, až konečně spočinuly na mně a mém společníkovi smrtonosným pohledem.

„Kdo jste, ke všem čertům?“ zahromoval. „A co máte co pohledávat na mém soukromém pozemku?“ A jelikož Holmes

neodpovídal, přikročil blíž a pozvedl těžkou hůl, s níž přišel. „Slyšíte?“ zvolal. „Kdo jste a co tu děláte?“ A zamával svou zbraní ve vzduchu.

Holmes se však nezalekl, ale vykročil mu vstříc. „I já se vás chci na něco zeptat, sire Roberte,“ prohlásil velmi přísně. „Kdo je tohle? A co dělá tady?“

Obrátil se a prudce otevřel víko rakve za sebou. Ve světle lucerny jsem spatřil mrtvolu zahalenou v prostěradle od hlavy až k patě, s úděsným obličejem podobným čarodějnici, nic než nos a brada trčící vzhůru, a s matnými zakalenými očima, zírajícíma z bezbarvých zbortěných tváří.

Urozený pán vykřikl, couvl a podepřel se o kamenný sarkofág. „Jak jste se tohle dozvěděli?“ zvolal. A pak se v něm projevil opět něco z jeho obvyklé svereposti: „A co je vám vůbec do toho?“

„Jsem Sherlock Holmes,“ řekl přítel. „Moje jméno vám možná není neznámé. V každém případě do toho zasahuji právem kteréhokoli řádného občana, jenž hájí zájmy zákona. Zdá se mi, že se máte z čeho zodpovídat.“

Sir Robert na něho ještě chvíli zuřivě zíral, ale Holmesův klidný hlas a chladné sebejisté vystupování nezůstaly bez účinku.

„Všechno je v pořádku, pane Holmesi, přísahám,“ řekl. „Zdání může mluvit proti mně, ale neměl jsem na vybranou.“

„Rád se přikloním k takovému názoru, ale obávám se, že budete muset všechno objasnit na policii.“

Sir Robert pokrčil statěmi rameny.

„Nelze-li jinak, stane se. Doprovoďte mne domů a posoudíte sám, jak se věci mají.“

Čtvrthodinku nato jsme stanuli mezi řadami naleštěných hlavní za skleněnými kryty, z čehož jsem usoudil, že jsme v zámecké zbrojnici. Byla to pohodlně zařízená místnost a zde nás sir Roben nakrátko opustil. Vrátil se pak v doprovodu dvou osob: červenolící mladé ženy, kterou jsem viděl v bryčce, a mužíčka s krysím obličejem a nepříjemně pokradným chováním. Oba se tvářili

nechápat a zděšeně, z čehož vysvítalo, že jim urozený pán neměl ještě čas vysvětlit, jaký obrat v událostech nastal.

„Tohle jsou manželé Norlettovi,“ máchl sir Robert rukou. „Paní Norlettová byla pod svým dívčím jménem Evansová po několik let komornou a důvěrníci mé sestry. Přivedl jsem je, jelikož jsem usoudil, že bude nejmoudřejší, když vám vysvětlím situaci po pravdě, a tohle jsou jediní dva lidé na světě, kteří mohou potvrdit hodnověrnost mých slov.“

„Je to nezbytné, sire Roberte? Uvážil jste, co děláte?“ zvolala žena.

„Já za svou osobu odmítám převzít jakoukoli odpovědnost,“ prohlásil její manžel.

Sir Robert na něho s pohrdáním pohlédl. „Zodpovím si všechno sám. A nyní, pane Holmesi, vyslechněte prostý souhrn faktů.

Zřejmě jste o mých záležitostech dopodrobna informován, protože jinak bych vás byl nepřistihl tam, kde jsem vás přistihl. Proto pravděpodobně víte, že jsem na derby přihlásil outsidera a že na jeho úspěchu mnoho závisí. Vyhraju-li, bude všechno v pořádku. Prohraju-li – nu, o tom se ani neodvážuji přemýšlet.“

„Vaše postavení je mi jasné,“ řekl Holmes.

„Za všechno, co mám, vděčím své sestře lady Beatrici. Je obecně známo, že požívala výsad plynoucích z panství pouze doživotně. Já sám jsem vydán na milost a nemilost lichvářům. Odjakživa jsem věděl, že v případě sestřiny smrti by se moji věřitelé vrhli na mé vlastnictví jako hejno supů. Připravili by mne o všechno – o mé stáje, o koně – o celý majetek. Nu, a sestra skutečně před týdnem zemřela, pane Holmesi.“

„A vy jste nikomu nic neřekl!“

„Co mi zbývalo? Hrozila mi naprostá katastrofa. Podaří-li se během událostí oddálit o tři neděle, bude všechno v pořádku. Manžel sestřiny komorné – tenhle člověk – je herec. Napadlo nás – tedy napadlo mne – že by na tu krátkou dobu mohl představovat mou sestru. Šlo jen o to, aby se každý den ukázal v kočáře, protože do jejího pokoje krom její služebné nepotřeboval nikdo chodit. Nebylo

to těžké zařídit. Sestra zemřela na vodnatelnost, která ji už dlouho trápila.“

„To musí posoudit soudní znalec.“

„Její lékař potvrdí, že se už po měsíce projevovaly příznaky dávající tušit blížký konec.“

„Nu, a co jste učinil?“

„Zde mrtvá zůstat nemohla. První noc jsme ji s Norlettem odnesli do staré studny, která už není používána. Jenže nás vystopoval její oblíbený kokršpaněl a ustavičně kňučel u dveří, a proto jsem usoudil, že ji musíme uložit na bezpečnějším místě. Zbavil jsem se psa a mrtvou jsme odnesli do krypty v kapli. Počínali jsme si důstojně a s pietou. Věřím, že jsem nebožku nezhanobil.“

„Pokládám vaše počínání za neomluvitelné, sire Roberte.“

Baronet zavrtěl netrpělivě hlavou. „Vám se to mluví,“ řekl. „Možná že byste na to pohlížel jinak, kdybyste se ocitl v mé situaci. Člověk přece nemůže přihlížet k tomu, jak se mu všechny naděje a všechny plány na poslední chvíli hroutí, a nevyvinout žádné úsilí, aby tomu zabránil. Nepřipadá mi, že by to bylo nedůstojné místo posledního odpočinku, když jsme ji uložili do rakve mezi předky jejího manžela, spočívající na půdě stále ještě posvěcené. Pokud jde o starodávné ostatky, které jsme vyňali, nemohli jsme je nechat jen tak na zemi v kryptě. Odnesli jsme je s Norlettem a v noci jsme je spálili v kotli ústředního topení. A to je všechno, pane Holmesi, ačkoli stále ještě nevím, jak jste mne vlastně donutil, abych vám to vyprávěl.“

Holmes seděl chvíli v hlubokém zamyšlení.

„Vaše líčení má jeden kaz, sire Roberte,“ řekl nakonec. „Vaše sázky na dostizích, a tedy vaše naděje do budoucna by nepozbyly platnosti, ani kdyby věřitelé zabavili váš majetek.“

„Kůň je součástí toho majetku. Co jim záleží na mých sázkách? Patrně by ho vůbec nepustili ke startu. Mým hlavním věřitelem je, žel bohu, můj úhlavní nepřítel, jistý Sam Brewer, darebák, kterého jsem byl kdysi nucen v Newmarketu zpráskat bičem. Domníváte se, že ten by připustil, abych se mohl zachránit?“

„Podívejte se, sire Roberte,“ řekl Holmes a povstal, „ta záležitost musí být ovšem ohlášena na policii. Mou povinností bylo vynést na světlo boží fakta, a tím jsem skončil. Není mým úkolem hodnotit, zda jste si počínal oprávněně z hlediska morálky a lidské slušnosti. Bude už k půlnoci, Watstone, a proto myslím, že bychom se měli navrátit do svého skromného útočiště.“

Jak je obecně známo, skončila tato podivuhodná příhoda šťastněji, než si sir Robert svým chováním zasloužil. Shoscombský Princ derby opravdu vyhrál, sportovní majitel vydělal na sázkách čistých osmdesát tisíc liber, věřitelé posečkali, dokud dostihy neskončily, a pak byly všechny dluhy splaceny a ještě zbylo dost, aby sir Robert mohl v životě zaujmout důstojné postavení. Jak policie, tak koroner zaujali shovívavé stanovisko a krom mírného napomenutí, že ohlásil úmrtí opožděně, vyvázl šťastný Princův majitel z těchto událostí nepošramocen, překonal úskalí na své životní dráze a otevřely se před ním vyhlídky na to, že dospěje k ctihodnému stáří.

BARVÍŘ NA PENZI

Sherlock Holmes byl onoho rána v melancholické náladě a jevil sklon k filozofování. Jeho činorodá, praktická povaha prodělávala někdy takovou reakci.

„Viděl jste ho?“ zeptal se.

„Myslíte toho starého pána, který odsud vycházel?“

„Právě toho.“

„Jaký na vás udělal dojem?“

„Vypadal jako dojemně nemohoucí, zlomený člověk.“

„Správně, Watson. Dojemně nemohoucí. Ale což není život vůbec dojemně nemohoucí? A případ toho člověka historií lidstva v malém? Dychtíme po něčem. Užůž toho dosáhneme. A co nám nakonec zůstane v ruce? Pouhý stín. Anebo ještě hůř – utrpení.“

„Je vaším klientem?“

„Snad bychom ho tak mohli označit. Poslali ho za mnou ze Scotland Yardu. Tak jako lékař občas pošle beznadějný případ za mastičkářem. Říkávají, že pacientovi pomoci nemohou, a ať to dopadne jak dopadne, rozhodně na tom nebude hůř.“

„Copak se stalo?“

Holmes zvedl ze stolu dost ušmouranou navštívenku. „Josiah Amberley. Tvrdí, že býval mladším společníkem firmy Brickfall a Amberley, potřeby pro malíře. Vidíte ta jména na plechovkách s barvami. Nahospodařil si slušné jměníčko, v jedenašedesáti odešel na odpočinek, koupil si v Lewishamu dům a usídlil se tam, aby po nepřetržité celoživotní dřině užíval klidu. Dalo se předpokládat, že má zajištěnou spokojenou budoucnost.“

„Ano, máte pravdu.“

Holmes přelétl zrakem údaje, které si poznamenal na zadní stranu obálky.

„Odešel na odpočinek v roce 1896, Watson. Počátkem roku 1897 se oženil se ženou o dvacet let mladší a pěkná panička to byla, pokud jí fotografie nelichotí. Finanční zabezpečení, manželka, volný

čas – očekával byste, že má před sebou pohodlnou přímou cestu. A vidíte, do dvou let je to zlomený, nešťastný člověk, jakého hned tak nenajdete.“

„Ale co se přihodilo?“

„Obehraná historka, Watson. Zrádný přítel a nevěrná žena. Amberley má zřejmě v životě jediného koníčka, a tím jsou šachy. V Lewishamu žije v sousedství mladý lékař, který také hraje šachy. Poznamenal jsem si, že se jmenuje doktor Ray Ernest. Ernest přicházel často na návštěvu, a jak se dalo čekat, vyvinul se důvěrný vztah mezi ním a paní Amberleyovou. Musíte připustit, že náš nebohý klient se nehonosí zvláště přitažlivým zevnějškem, i když třeba má krásnou duši. Páreček spolu minulý týden pláchl – a nikdo neví kam. A co víc – nevěrná manželka si jako příruční zavazadlo vzala s sebou přenosnou pokladnu starého pána s většinou jeho celoživotních úspor. Dokážeme dámu najít? Zachráníme mu peníze? Problém, který tu vznikl, je všední, ale pro Josiaha Amberleyho má životní důležitost.“

„Co v té věci uděláte?“

„Otázka čirou náhodou zní: co v té věci uděláte vy, drahý Watson – pokud budete laskavě ochoten za mne suplovat. Víte, že jsem zaneprázdněn tím případem dvou koptických patriarchů, který má dnes dospět k rozuzlení. Nemám čas vypravit se do Lewishamu, a přitom údaje získané na místě jsou zvláště důležité. Starý pán naléhal, abych přijel, ale já jsem mu vysvětlil, co mi v tom brání. Je ochoten přijmout zástupce.“

„Milerád vám vyhovím,“ odvětil jsem. „Nevím sice, v čem bych tam mohl být co platný, ale jsem hotov udělat, co je v mých silách.“ A tak se stalo, že jsem se jednoho letního odpoledne vypravil do Lewishamu: netušil jsem přitom, že případ, jemuž se věnuji, bude do týdne dychtivě přetřásán po celé Anglii.

Vrátil jsem se do Baker Street, abych podal zprávu o své misi, až pozdě večer. Holmesova vyzáblá postava spočívala v hlubokém křesle: od jeho lulky se zvolna odvíjely kroužky štiplavého kouře a

víčka sklesla na oči tak líně, že to až mohlo vzbuzovat dojem, jako by podřimoval, kdyby se při každé odmlce nebo sporném místě v mém vyprávění nebyla pozvedla a pár šedých očí, pronikavých jako rapír, mne nebyl proklál pátravým pohledem.

„Vila pana Josiaha Amberleyho se jmenuje Zátíší,“ vykládal jsem. „Předpokládám, že by vzbudila váš zájem, Holmesi. Vypadá jako mohovitý držgrešle, který se ocitl ve společnosti pod svou úroveň. Znáte přece tu čtvrt, ty monotónní řady cihlových stavení, ty únavné předměstské ulice. A přímo uprostřed toho všeho jako ostrůvek, jako výspa tradiční kultury a pohodlí, stojí tenhle starý dům, obklopený vysokou zdí, do níž se opírá slunce, zdí žíhanou lišejníkem a korunovanou mechem, takovou zdí, která –“

„Vynechte tu poezii, Watsone,“ řekl Holmes přísně. „Pochopil jsem, že jde o vysokou cihlovou zeď.“

„Správně. Nemohl jsem vědět, který z těch domů je Zátíší, a tak jsem se zeptal člověka, který lelkoval a pokuřoval na ulici. Zmiňuji se o něm z jistého důvodu. Byl to vysoký, černovlasý muž s mocným knírem a vypadal jako voják. Přítakal na můj dotaz a prohlédl si mne zvláštním tázavým pohledem, který jsem si později připomněl.

Sotva jsem vstoupil brankou, už vidím, že mi pan Amberley přichází od domu vstříc. Zahlédl jsem ho ráno jen zběžně, ale udělal na mne dojem divného člověka, a když jsem ho teď viděl na denním světle, připadal mi ještě výstřednější.“

„Prostudoval jsem si ho ovšem, ale přesto by mne zajímal váš dojem.“

„Připadal mi jako člověk, který doslova klesá pod tíží starostí. Chodí shrbeně, jako by nesl těžké břímě. A přitom to není takový pápěrka, jak jsem si předtím myslel, protože má olbřímí ramena a hrud', ačkoli tu mocnou postavu podpírá pár pavoučích nohou.“

„Levá bota je zkrabatělá, pravá hladká.“

„Toho jsem si nepovšiml.“

„Předpokládal jsem, že vám to ujde. Já postřehl jeho umělou končetinu. Ale pokračujte.“

„Mou pozornost zaujaly kučeravé šediny, které se mu vlní jako hadi zpod starého slamáku, a výraz plamenné nenávisti na jeho tváři, zbrázděné hlubokými vráskami.“

„Výborně, Watsone. Co říkal?“

„Vychrlil na mne všechny svoje strasti. Kráčeli jsme spolu po cestičce k domu a to víte, že jsem se bedlivě porozhlédl. V životě jsem neviděl tak zanedbanou zahradu. Všechno je tam zarostlé plevem, což svědčí o naprosté lhostejnosti obyvatel, kteří nechali přírodu, ať si dělá, co umí, namísto aby ji podrobili nějakému estetickému záměru. Nechápu, jali by se slušná žena mohla smířit s takovým stavem věcí. I v domě vládl hrozný nepořádek, ale ten ubožák si to zřejmě uvědomuje a snaží se to napravit, protože uprostřed haly stála velká plechovka zelené barvy a on držel v ruce hustý štětec. Natíral právě dřevěné táflování.

Uvedl mne do své špinavé svatyně a dlouze jsme spolu hovořili. Byl pochopitelně zklamán, že jste se nedostavil osobně. Nemohl jsem doufat, že tak slavný muž jako pan Sherlock Holmes by se mohl cele věnovat bezvýznamnému človíčku, jako jsem já, zvlášť když jsem teď ještě utrpěl tak těžkou finanční ztrátu.

Ujistil jsem ho, že o finanční stránku nejde. „Ne, ovšemže ne, on vyznává umění pro umění,“ řekl, „ale i po umělecké stránce by na tomto zločinu by snad objevil něco, co by mu stálo za pozornost. A lidská povaha, doktore Watsone – jak černého nevděku je schopna! Kdy jsem jí odmítl splnit některé přání? Hýčkal jsem ji jako v bavlne. A ten mladík – měl jsem ho jako syna. Chodil k nám jako domů. A to se podívejte, co mi provedli! Dnešní svět je dočista zkažený!“

Tenhle refrén opakoval hodinu nebo ještě déle. Zřejmě neměl sebemenší podezření, že by ho klamali. Žili sami dva, posluhovačka k nim dochází jen přes den a večer v šest se vrací domů. Na onen večer obstaral starý Amberley dva lístky na balkón do divadla Haymarket, aby manželce něco dopřál. Na poslední chvíli si začala stěžovat, že ji rozbolela hlava, a odmítla jít. Šel tedy sám. Zřejmě to

tak bude, protože mi ukázal nepoužitou vstupenku, kterou měl zakoupenou pro manželku.

„To je pozoruhodné – velice pozoruhodné,“ řekl Holmes, v němž případ očividně vzbuzoval čím dál tím větší zájem. „Prosím, pokračujte, Watsone. Vaše líčení mne neobyčejně zaujalo. Prohlédl jste si osobně tu vstupenku? Nepovšiml jste si náhodou čísla?“

„A víte, že povšiml?“ odvětil jsem hrdě. „Shoduje se totiž s mým školním číslem, s jednatřicítkou, a tak mi utkvělo v hlavě.“

„Výborně, Watsone! Jeho sedadlo tedy muselo mít buď číslo třicet nebo třicet dva.“

„Zřejmě,“ odvětil jsem trochu tajuplně. „A v řadě B.“

„To jsou cenná zjištění. Co ještě vám pověděl?“

„Ukázal mi svou nedobytnou pokladnici, jak tomu říkal. Je to skutečně nedobytná místnost – jako v bance – s železnými dveřmi a okenicemi – zajištěná proti vloupání, jak tvrdil. Jeho žena však měla druhý klíč a sebrali mu sedm tisíc liber na hotovosti a v cenných papírech.“

„V cenných papírech! Co by si s nimi počali?“

„Říká, že předal policii seznam, a doufá prý, že je nebudou moci prodat. Vrátil se z divadla kolem půlnoci a shledal, že je místnost vybrakovaná, dveře i okna dokořán a uprchlíci pryč. Nenechali mu dopis ani vzkaz a do této chvíle o sobě nedali vědět. Nečekal na nic a zalarmoval policii.“

Holmes chvíli uvažoval.

„Říkáte, že se pustil do lakování. Copak lakoval?“

„Pracoval teď v chodbě. Ale měl už natřené dveře a obložení té místnosti, o níž jsem hovořil.“

„Nepřipadá vám to jako divné počínání za těchto okolností?“

„Musím se něčím zaměstnat, abych ulevil bolavému srdci.“ Tak znělo jeho vlastní vysvětlení. Jistě, je to výstřední nápad, ale on je to očividně výstřední člověk. Před mýma očima roztrhal manželčinu fotografii – roztrhal ji zuřivě, v návalu bouřlivých citů. „Nechci už nikdy patřit na její prokletou tvář!“ křičel přitom.“

„Ještě něco, Watsone?“

„Ano, jedna okolnost zvlášť upoutala mou pozornost. Odjel jsem na stanici v Blackheathu a nastoupil tam do vlaku, a těsně před odjezdem jsem viděl, jak do sousedního vagónu naskakuje nějaký muž. Víte, že mám dobrou paměť na obličej, Holmesi. Byl to určitě ten vysoký černovlasý člověk, kterého jsem oslovil na ulici. Zahlédl jsem ho předtím jen jednou u London Bridge, ale tam se mi ztratil v davu. Jsem však přesvědčen, že mne sledoval.“

„Nepochybně! Nepochybně!“ řekl Holmes. „Vysoký černovlasý muž s mohutným knírem, říkáte, a s našedlými brýlemi proti slunci?“

„Holmes, vy umíte čarovat. Nezmínil jsem se o tom, ale on skutečně měl našedlé sluneční brýle.“

„A zednářskou jehlici v kravatě?“

„Holmes!“

„Nic jednoduššího, milý Watsone. Ale soustředme se na to, co má praktický význam. Jsem nucen uznat, že tento případ, který se mi zprvu jevil směšně jednoduchý, takže mi sotva stál za pozornost, nabývá rychle zcela rozdílné tvářnosti. Pravda, přehlédli jste při své misi všechno důležité, ale i ty věci, které se vnutily vaší pozornosti, vyvolávají vážné úvahy.“

„Copak jsem přehlédl?“

„Netrapte se proto, drahý kamaráde. Víte, že to říkám zcela neosobně. Nikdo jiný by se byl daného úkolu nezhostil lépe. Někteří patrně hůře. Je však nabíledni, že jste přehlédli některé důležité body. Jak pohlížíjí sousedé na toho Amberleyho a jeho ženu? To je přece zajímavé. A co doktor Ernest? Byl to takový ten veselý Lothario, jak by člověk čekal? Jste od přírody nadán takovými přednostmi, že se každá žena ráda stane vaší pomocnicí a spolupachatelkou. Co slečinka z pošty nebo paní hokynářova? Vidím v duchu, jak šeptáte malicherné hlouposti děvčeti od Modré kotvy, a na oplátku za to se dozvíte věcí významné a zajímavé. Tohle všechno jste neučinil.“

„Mohu to ještě učinit.“

„Už se stalo. Díky telefonu a pomoci, kterou mi poskytuje Scotland Yard, získám obvykle podstatné informace, aniž opustím tento pokoj. Po pravdě řečeno, mé informace potvrzují výpověď toho člověka. Má v sousedství pověst lakomce, právě tak jako nevlídného a přísného manžela. Že měl v té své nedobytné pokladnici větší částku peněz, to je jisté. Stejně jisté je, že doktor Ernest, svobodný pán, hrával s Amberleym šachy a patrně zase jinou hru s jeho ženou. Tohle všechno se zdá jasné jako bílý den, a člověk by v tom už nic víc nehledal – kdyby přece jen – přece jen –“

„Co vás znepokojuje?“

„Snad jen má představivost. Nechme toho, Watsoně. Unikněme z tohoto úmorného, prací vyplněného světa postranními dveřmi hudby. Dnes večer zpívá v Albert Hallu Carina, a my máme ještě dost času, abychom se převlékli, navečeřeli a pobavili.“

Ráno jsem vstal časně, ale drobty z topinek a dvě prázdné skořápky mi napověděly, že přítel byl ještě ranějším ptáčetem. Na stole jsem našel načrtnutý vzkaz:

Milý Watsoně,

chci si objasnit několik bodů v souvislosti s panem Josiahem Amberleym. Až tak učiním, budeme moci případ pustit s hlavy – anebo také ne. Rád bych Vás požádal, abyste byl k dispozici kolem třetí hodiny, není totiž vyloučeno, že bych Vás mohl potřebovat.

S. H.

Celý den jsem Holmese nezahlédl, ale v uvedenou hodinu se vrátil, vážný, zamyšlený a uzavřený. V takových chvílích bývalo nejmoudřejší nijak ho nerušit.

„Byl tu Amberley?“

„Ne.“

„Hm! Očekávám ho.“

A ve svém očekávání nebyl zklamán, neboť za chvíli se starý pán dostavil a na jeho strohém obličejí se zračila ustaranost a údiv.

„Přišel mi telegram, pane Holmesi. Vůbec tomu nerozumím.“
Předal mu jej a Holmes četl nahlas:

*Přijďte okamžitě, velmi důležité. Mohu poskytnout informace ohledně
Vašeho nedávného maléru.*

Elman, vikář

„Odesláno ve 14.10 z Little Purlingtonu,“ řekl Holmes. „Little Purlington leží v Essexu, tuším, že nedaleko Frintonu. Rozjedete se tam ovšem neprodleně. Zpráva pochází od odpovědné osoby: místního vikáře. Kdepak mám Crockforda? Ano, tady je: J. C. Elman, magister theologiae, farnost Moosmoor cum Little Purlington.“ Vyhledejte vlakové spojení, Watsone.“

„Jeden vlak odjíždí v 17.00 z nádraží v Liverpool Street.“

„Výborně. Měl byste pána doprovodit, Watsone. Možná že bude potřebovat pomoc nebo radu. Jeho případ zřejmě spěje k rozuzlení.“

Avšak náš klient nejevil velkou chuť někam se vypravit.

„To je přece jasný nesmysl, pane Holmesi,“ řekl. „Co může ten člověk vědět o tom, co se přihodilo? Zbytečně bychom plýtvali časem i penězi.“

„Neposílal by vám telegram, kdyby něco nevěděl. Zatelegrafujte mu obratem, že přijedete.“

„Já nikam nepojedu.“

Holmes se zatvářil, jak nejpřísněji uměl.

„To by v očích policie i v očích mých vzbudilo velice podivný dojem, pane Amberleyi, kdybyste odmítl ověřit si tak závažnou stopu, která se tu nabízí. Byli bychom nuceni dospět k závěru, že to s tím vyšetřováním nemyslíte vážně.“

Tato možnost našeho klienta zřejmě dočista vyděsila.

„Ale ovšemže se tam rozjedu, když se na to díváte z takového hlediska,“ řekl. „Na první pohled mi připadalo vyloučené, že by tenhle farář mohl něco vědět, ale když myslíte –“

„Myslím,“ prohlásil Holmes důrazně, a tak jsme se vypravili na cestu. Holmes mne vzal stranou, než jsme opustili byt, a dal mi

radu, z níž vysvítalo, jakou důležitost té věci přikládá. „Ať už se stane, co stane, dohlédněte na to, aby opravdu odjel,“ řekl. „Kdyby vám utekl nebo se vrátil, běžte k nejbližšímu telefonu a dejte mi vzkázat jediné slovo: prchl. Zařídím tady, aby mi je předali tam, kde budu.“

Dostat se do Little Purlingtonu není tak lehké, neboť leží na vedlejší trati. Nevzpomínám na tu cestu rád, protože bylo horko, lokálka pomalu kodrcala a můj společník nasupeně mlčel, až na občasné sarkastické poznámky, týkající se zbytečnosti našeho úsilí. Když jsme konečně vystoupili na malé zastávce, museli jsme ještě ujet dvě míle, než jsme přibyli na faru, kde nás přijal statný, důstojný, trochu pompézní vikář ve své pracovně. Před sebou měl náš telegram.

„Nu, pánové, čím vám mohu sloužit?“ zeptal se.

„Přijeli jsme na základě vašeho telegramu,“ vysvětloval jsem.

„Mého telegramu? Já žádný telegram neposílal.“

„Myslím telegram, který jste poslal panu Josiahu Amberleymu ohledně jeho manželky a jeho peněz.“

„Pokud to má být nějaký žert, pane, považuji to za žert krajně nevhodný,“ rozzlobil se vikář. „O pánovi toho jména jsem v životě neslyšel a žádný telegram jsem nikomu neposílal.“

Hleděli jsme na sebe s panem Amberleym nechápavě.

„Možná že došlo k nějakému omylu,“ řekl jsem, „nejsou tu třeba dvě fary? Zde je ten telegram, podpis zní Elman a datován je na faře.“

„Je tu pouze jedna fara, pane, a pouze jeden vikář, a tento telegram je do nebe volající podvod, který bude muset vyšetřit policie. Zatím nevidím důvod, proč bychom v tomto rozhovoru pokračovali.“

A tak jsme se s panem Amberleym ocitli na silnici ve vísce, která jistě patřila k nejprimitivnějším v celé Anglii. Zamířili jsme k poštovnímu úřadu, ale tam bylo již zavřeno. V nádražním hostinci však měli telefon, a tak jsem se spojil s Holmesem, jehož výsledek naší cesty rovněž překvapil.

„To je velice zvláštní!“ řekl vzdálený hlas. „Velice pozoruhodné! Obávám se, milý Watsoně, že dnes večer už nebudete mít spojení. Odsoudil jsem vás bezděčně k hrůzám venkovské hospody. Máte tam však přírodu, Watsoně – přírodu a Josiaha Amberleyho – můžete být s oběma v úzkém spojení.“ Zaslechl jsem, jak se suše zasmál, když pokládal sluchátko.

Brzy se ukázalo, že můj společník nemá pověst lakomce nezaslouženě. Hudroval nad zbytečným vydáním a cestou, trval na tom, že pojedeme třetí třídou, a teď spustil lamentace nad účtem z hostince. Když jsme nazítří dopoledne přibyli do Londýna, bývalo by těžké určit, kdo z nás dvou má horší náladu.

„Měli bychom se cestou zastavit v Baker Street,“ řekl jsem. „Možná že pro nás pan Holmes má nějaké nové příkazy.“

„Budou-li mít takovou cenu jako ty předešlé, můžeme se bez nich obejít,“ ušklíbl se Amberley zlomyslně. Přesto mi však dělal společnost i nadále. Oznámil jsem už předem Holmesovi telegramem dobu našeho příjezdu, ale našli jsme tam vzkaz, že je v Lewishamu a že nás tam očekává. To nás překvapilo, ale ještě více nás překvapilo, že v obývacím pokoji našeho klienta není sám. Seděl tam s ním energický, nepohnutě se tvářící černovlasý muž s našedlými brýlemi proti slunci a velkou zednářskou jehlicí v kravatě.

„Tohle je můj přítel pan Barker,“ řekl Holmes. „Zajímá se rovněž o váš případ, pane Amberleyi, ale pracujeme nezávisle na sobě. Chceme vám však oba položit stejnou otázku.“

Pan Amberley se ztěžka posadil. Vycítil hrozící nebezpečí. Vyčetl jsem to z jeho zpozornělých očí i z jeho rozechvění.

„Nač se mne chcete zeptat, pane Holmesi?“

„Jen na jedno: Kam jste odklidil mrtvá těla?“

Stařec chraptivě vykřikl. Vyskočil a zašermoval ve vzduchu kostnatýma rukama, podobnýma pařátům. S otevřenými ústy vypadal na okamžik jako nějaký strašidelný dravec. Jako v záblesku jsme zahlédli skutečného Josiaha Amberleyho, démona s duší stejně znetvořenou, jako měl tělo. Když sklesl opět na židli, přitiskl si ruce

ke rtům, jako by chtěl ztlumit zakašlání. Holmes mu skočil na krk jako tygr a zkroutil mu obličej k zemi. Z lapajících rtů vypadla bílá tabletka.

„Žádné úhybné kličky, Amberleyi. Všechno se stane podle práva a pořádku. Co o tom soudíte, Barkere?“

„Mám venku drožku,“ poznamenal náš nemluvný společník.

„Na policejní stanici je to jen pár set metrů. Pojedeme spolu. Vy tu můžete zůstat, Watstone. Vrátím se nejdéle za půl hodiny.“

Starý barvíř měl ve svých statných ramenou sílu jako lev, ale byl bezmocný v rukou dvou zkušených detektivních borců. Svíjel se a vzpěchoval, když ho vlekli k čekající drožce, a já pak zůstal sám na stráži v neblahém domě. Holmes se však vrátil ještě dřív, než určil, doprovázen bystrým mladým policejním inspektorem.

„Nechal jsem na Barkerovi, aby vyřídil formality,“ řekl Holmes. „Vy jste Barkera dosud neznal, Watstone. To je můj nenáviděný konkurent ze surreyského břehu Temže. Když jste se zmínil o vysokém černovlasém muži, nebylo pro mne těžké si domyslet, o koho jde. Má na kontě několik záslužných případů, vidíte, inspektore?“

„Rozhodně do některých zasáhl,“ odpověděl inspektor rezervovaně.

„Nedbá asi na formální postupy, podobně jako já. Víte, taková metoda bývá někdy užitečná. Kdybyste byl například právě teď varoval toho darebáka, jak je vaší povinností, že všechno, co řekne, může být použito proti němu, snad by se nebyl dal strhnout k počínání, které se prakticky rovná doznání.“

„Snad. Ale my stejně dosáhneme svého, pane Holmesi. Nemyslete si, že jsme si v tomto případě neutvořili svůj názor a že bychom byli pachatele nedopadli. Nesmíte se na nás zlobit, ale zajídá se nám, když se do toho vložíte metodami, jichž my nesmíme používat, a pak nás oloupíte o všechno uznání.“

„K takové loupeži nedojde, MacKinnone. Ujišťuji vás, že od této chvíle mizím ze scény, a co se Barkera týká, ten neučinil nic než to, co jsem mu řekl.“

Inspektor se zatvářil, jako by mu spadl kámen ze srdce.

„To je od vás velkorysé, pane Holmesi. Chvála ani výčitky pro vás mnoho neznamenají, ale u nás je to něco jiného, když novináři začnou klást otázky.“

„Zajisté. Je však velice pravděpodobné, že budou klást otázky v každém případě, a proto by bylo prozíravé, připravit si odpovědi. Co řeknete například, až se některý chytrý a podnikavý reportér zeptá, které konkrétní okolnosti ve vás nejprve vzbudily podezření a potom vám umožnily se přesvědčit, co se skutečně udalo?“

Inspektor se zatvářil nejistě.

„Soudím, že jsme ještě k žádným konkrétním důkazům nedospěli, pane Holmesi. Říkáte, že zatčený se v přítomnosti tří svědků prakticky přiznal k vraždě své ženy a jejího milence tím, že se pokusil spáchat sebevraždu. Jaké jiné důkazy máte?“

„Zařídil jste domovní prohlídku?“

„Tři konstáblové už jsou na cestě.“

„Pak jistě brzy odhalíte nejpádňější důkaz. Mrtvá těla nemohou být daleko. Zkuste to ve sklepení a na zahradě. Nemůže dlouho trvat, než vykopete pravděpodobná místa. Tenhle dům je starší než vodovodní potrubí. Musí tu někde být nepoužívaná studna. Zkuste štěstí tam.“

„Ale jak jste na to přišel a jak byl zločin spáchán?“

„Ukáži vám nejprve, jak byl spáchán, a pak vám poskytnu vysvětlení, na něž máte právo, a ještě víc zde můj přítel, který tak trpělivě snášel všechny nepříjemnosti a prokázal mi během vyšetřování neocenitelné služby. Nejprve bych vás však seznámil s mentalitou toho člověka. Je velmi neobvyklá – a to do té míry, že podle mého názoru Amberley skončí spíše v ústavu v Broadmooru než na šibenici. Uvažuje převážně způsobem, jaký si člověk častěji spojuje s představou středověkého Itala než dnešního Brita. Je to člověk malicherný a lakomý, který svou skoupostí manželce tak

ztrpčoval život, že ochotně padla do náruče prvnímu dobrodruhovi. Ten se objevil na scéně v podobě onoho doktorského šachisty. Amberley vyniká v šachu – což napovídá, že má mozek schopný důmyslných kombinací. Jako všichni lakomci je i on žárlivý a jeho žárlivost přerostla do šílené mánie. Pojal podezření, ať už oprávněné či ne, že ho klamou. Byl odhodlán se pomstít, a pomstu schystal s ďábelskou mazaností. Pojd'te sem!“

Holmes nás vedl chodbou s takovou jistotou, jako by v tom domě bydlel, a zastavil se u dveří nedobytné pokladnice.

„Fuj! Jak hrozně ta barva páchne!“ zvolal inspektor.

„To byla naše první stopa,“ řekl Holmes. „Vděčím za ni pozorování doktora Watsona, ačkoli on sám z něho nedokázal vyvodit žádné důsledky. Mne to však uvedlo na cestu k rozuzlení. Proč ten člověk za těchto okolností plní svůj dům tak pronikavým zápachem? Očividně proto, aby přehlušil nějaký jiný pach, který se snaží sprovodit ze světa – nějaký kompromitující pach, který by mohl vyvolat podezření. Pak jsem se zamyslel nad místností, kterou tady vidíte – železné dveře i okenice: hermeticky uzavřená místnost. Spojíme-li tyto dvě skutečnosti, kam dospějeme? To jsem mohl stanovit pouze důkladnou prohlídkou domu. Byl jsem si už jist, že jde o vážný případ, neboť jsem se předtím seznámil s doklady o tržbě v pokladně divadla na Haymarketu – i zde trefil doktor Watson do černého – a zjistil jsem, že ani číslo třicet v řadě B na druhém balkóně, ani třicet dva nebylo ten večer prodáno. Amberley tedy nebyl v divadle a jeho alibi se rozpadlo. Udělal velkou chybu, když připustil, aby si můj lstivý přítel zapamatoval číslo vstupenky, kterou koupil pro manželku. Nyní vyvstal problém, jak získat možnost prohlédnout si dům. Poslal jsem svého člověka do nejzastřenější vesnice, která mne napadla, a přivolał tam svého klienta v takovém čase, že se už nemohl týž večer vrátit. Aby se to nijak nezvrtilo, provázal ho doktor Watson. Jméno toho dobrého vikáře jsem ovšem našel v Crockfordovi. Vysvětluji to dost jasně?“

„Mistrný postup,“ řekl inspektor obdivně.

„Jelikož jsem se nemusel obávat vyrušení, vloupal jsem se do domu. Povolání lupiče se mi vždy jevilo jako moje druhá možná životní volba; kdybych se pro ně byl rozhodl, nepochybně bych v něm byl vynikl. Pohled'te, co jsem zjistil. Vidíte tu rouru od plynu, která běží zde podél lišty? Dobrá. Mezi stěnami se zvedá ke stropu a tady v rohu je kohoutek. Roura ústí do nedobytné místnosti a končí v té sádrové růži uprostřed štukatury na stropě. Ústí je doširoka otevřené. Stačí otočit zvenčí kohoutkem a místnost může být kdykoli zaplavena plynem. Pokud by byly dveře a okenice zavřeny a kohoutek otevřen naplno, soudím, že kdokoli uzavřený v této malé místnosti musel do dvou minut ztratit vědomí. Jakou ďábelskou fintou je sem nalákal, to nevím, ale jakmile se ocitli za zavřenými dveřmi, byli mu vydáni na milost a nemilost.“

Inspektor si se zájmem prohlížel rouru. „Jeden z našich lidí se zmínil o tom, že tu cítil plyn,“ řekl, „ale to byly dveře a okna dokořán a páchla tu barva – aspoň něco stačil už natřít. Vypověděl, že s tím začal předešlého dne. A co bylo dál, pane Holmesi?“

„Nu, pak došlo k příhodě, kterou jsem neočekával. Vyklouzl jsem oknem špižírny do ranního šera, a vtom jsem ucítil, jak mne čísi ruka popadla za límec a nějaký hlas se zeptal: „Tak co, ty lumpe, copak jsi tam prováděl?“ Když se mi podařilo otočit hlavu, pohlédl jsem do našedlých brýlí svého přítele a konkurenta pana Barkera. Toto zvláštní setkání nás oba rozesmálo. Vyrozuměl jsem, že ho příbuzní doktora Raye Ernsta pověřili přešetřením případu a on rovněž dospěl k závěru, že došlo k zločinu. Nespustil několik dní dům z očí a mezi návštěvníky vzbudila jeho pozornost osoba doktora Watsona. Neměl důvod Watsona zadržet, ale když zahlédl, jak kdosi leze z okna ve spíži, ztratil trpělivost. Řekl jsem mu ovšem, jak se věci mají, a pak jsme na případu spolupracovali.“

„Proč jemu? Proč ne nám?“

„Protože jsem měl na mysli ten malý experiment, který se tak obdivuhodně zdařil. Obával jsem se, že vy byste nezašli tak daleko.“

Inspektor se usmál.

„Možná že ne. Pokud jsem vám dobře rozuměl, slibujete tedy, pane Holmesi, že se od této chvíle případu zříkáte a že nám všechny své výsledky předáváte.“

„Zajisté, to bývá vždy mým zvykem.“

„Jménem policie vám vyslovuji díky. Zdá se to jasný případ, jak pravíte, a objevit mrtvá těla nebude tak těžké.“

„Ukáži vám jeden malý hrůzný důkaz,“ řekl Holmes. „Jsem si jist, že jej nepostřehl ani sám Amberley. Člověk se obvykle dopracuje žádoucích výsledků, inspektore, když se vmyslí do situace toho druhého a představí si, co by na jeho místě udělal. Chce to trochu fantazie, ale vyplatí se to. Předpokládejme tedy, že byste byl zavřen v této místnůstce, nezbývaly by vám ani dvě minuty života, a přitom byste se chtěl vypořádat s tím zloduchem, který se vám pravděpodobně za dveřmi pošklebuje. Co byste udělal?“

„Zanechal po sobě vzkaz.“

„Správně. Pokusil byste se zanechat zprávu, jak jste přišel o život. Nemělo by cenu psát na papír. Ten by viděl. Když to napíšete na stěnu, snad to někomu padne do očí. A teď se podívejte sem! Přímou nad listou je načrtnuto fialovou inkoustovou tužkou: ‚Zav – Víc nic.‘“

„A co z toho usuzujete?“

„Je to pouze stopu nad zemí. Ten chudák ležel na zemi a zápasil se smrtí. Ztratil vědomí, než to mohl dopsat.“

„Chtěl napsat: ‚Zavraždil nás Amberley. ‚“

„Tak to chápu já. Najdete-li u mrtvého inkoustovou tužku –“

„Budeme ji hledat, to vás ujišťuji. Ale co ty cenné papíry? Zřejmě k žádné loupeži nedošlo. Ale on ty akcie vlastnil. To jsme si ověřili.“

„Spolehněte se, že je někde bezpečně ukryl. Až by se na útěk milenců pozapomnělo, najednou by je objevil a oznámil by, že se provinilci káli a vrátili mu kořist anebo že ji cestou pohodili.“

„Vyřešil jste všechny problémy,“ řekl inspektor. „Nám to ovšem musel hlásit, ale proč se obrátil ještě na vás, to nechápu.“

„Z furiantství!“ odvětil Holmes. „Měl takovou důvěru ve svůj důvtip a byl tak klidný, že nepovažoval za možné, aby ho někdo prohlédl. Mohl by pak říci kterémukoli podezřavému sousedovi:

Jen se podívejte, co všechno jsem učinil. Obrátil jsem se nejen na policii, ale dokonce i na Sherlocka Holmesa.“

Inspektor se zasmál.

„Musíme vám prominout to ‚dokonce i‘, pane Holmesi,“ řekl. „Odvedl jste tak dokonalou práci, jakou jsem ještě neviděl.“

Pár dní nato mi přítel přisunul výtisk čtrnáctideníku North Surrey Observer. Pod řadou křiklavých titulků, které začínaly „Útočištěm hrůzy“ a končily „Skvěle rozehranou policejní akcí“, se tísnily sloupečky tisku, poprvé líčící celý případ. Závěrečný odstavec byl charakteristický pro celou reportáž. Zněl takto:

Inspektor MacKinnon se zapsal do dějin boje proti zločinu jako zářný příklad vynikajících schopností mezi našimi kriminalisty z povolání, když s pronikavým důvtipem usoudil, se pach barvy může zakrývat jiný pach, například plynu, odvážně vydedukoval, že nedobytná místnost mohla také sehrát úlohu popravčí komory, a dalším pátráním odhalil mrtvá těla v nepoužívané studni.

„Ale co, MacKinnon je hodný člověk,“ usmál se Holmes shovívavě. „Založte to do našeho archívu, Watson. Jednoho dne třeba zveřejníme, jak to bylo doopravdy.“

Arthur Conan Doyle
Poslední poklona Sherlocka Holmese

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.1 z 17. 1. 2012